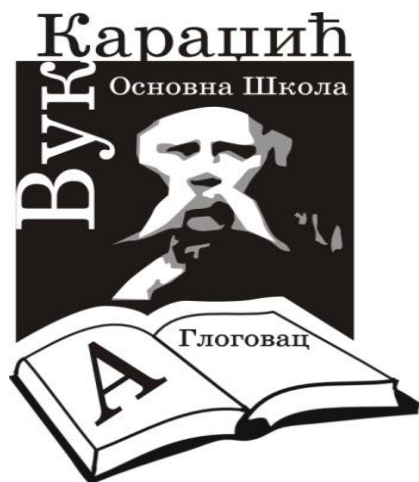


Основна школа „Вук Караџић“ Глоговац



ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

2026-2030. године

Јун, 2026. Глоговац

САДРЖАЈ

УВОД.....	6
ПРОГРАМИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОРИЈЕНТИСАНИ НА ИСХОД	8
НОРМАТИВНИ ОСНОВ ЗА ИЗРАДУ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА	13
УВАЖАВАЊЕ УЗРАСНИХ, РАЗВОЈНИХ И ИНДИВИДУАЛНИХ КАРАКТЕРИСТИКА ДЕЦЕ ПРАВО НА ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ	14
ПОТРЕБЕ ДЕЦЕ И ЛОКАЛНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ	14
САДРЖАЈ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА.....	15
1. НАША ВИЗИЈА	17
1.1. ЛИЧНА КАРТА ШКОЛЕ	18
1.2. РЕСУРСИ ШКОЛЕ	19
2. ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА	22
3. ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОСНОВНОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА	25
4. ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	28
5. ПРОГРАМ ОБАВЕЗНИХ ПРЕДМЕТА	31
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ПРВИ РАЗРЕД	32
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ДРУГИ РАЗРЕД.....	126
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД.....	220
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД.....	319
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ПЕТИ РАЗРЕД.....	400
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ШЕСТИ РАЗРЕД.....	561

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА СЕДМИ РАЗРЕД	768
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ОСМИ РАЗРЕД	1004
6. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ	1217
7. ПРОГРАМ АКТИВНОСТИ ПО РАЗРЕДИМА, СА НАЧИНИМА И ПОСТУПЦИМА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ	1217
8. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ	1218
9. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ	1220
10. ПРОГРАМ – СПОРТСКО-РЕКРЕАТИВНЕ АКТИВНОСТИ	1221
11. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНеМАРИВАЊА, ПРОГРАМ СПРЕЧАВАЊА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНИХ ПОНАШАЊА.....	1223
11.1. ПРОГРАМ ПРЕВЕНТИВНИХ АКТИВНОСТИ	1225
11.2. ПРОГРАМ ИНТЕРВЕНТНИХ АКТИВНОСТИ.....	1228
11.3. ПРОГРАМ СПРЕЧАВАЊА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ.....	1229
11.4. ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНИХ ПОНАШАЊА	1233
11.5. ПРОГРАМ РЕАГОВАЊА НА КРИЗНИ ДОГАЂАЈ.....	1235
12. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ.....	1241
12.1. ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ ОД 1. ДО 4. РАЗРЕДА.....	1243
12.2. ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ ОД 5-8. РАЗРЕДА.....	1243
12.3. КЛУБ КРЕАТИВНИХ И ЖИВОТНИХ ВЕШТИНА.....	1243
12.4. ХОР.....	1249
12.5. ДРАМСКА СЕКЦИЈА.....	1251

12.6.	ИСТОРИЈСКА СЕКЦИЈА	1253
12.7.	БИОЛОШКО-ЕКОЛОШКА СЕКЦИЈА	1255
12.8.	СПОРТСКО-РЕКРЕАТИВНА СЕКЦИЈА	1256
12.9.	ЛИТЕРАРНО-РЕЦИТАТОРСКА СЕКЦИЈА	1258
13.	ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ	1260
14.	ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ	1263
15.	ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	1269
16.	ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ	1272
17.	ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ	1274
18.	ПРОГРАМ ИЗЛЕТА И ЕКСКУРЗИЈА	1277
19.	ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ	1283
20.	ПОСЕБНИ ПРОГРАМИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА ШКОЛЕ	1286
	План унапређења програмирања рада школе	1287
	План унапређења ресурса школе	1288
	План унапређивања пружања подршке ученицима	1289
	План за унапређивање постигнућа ученика	1290
21.	ПРОГРАМ РАДА УЧЕНИЧКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА	1292
	УЧЕНИЧКИ ПАРЛАМЕНТ	1292
	ВРШЊАЧКИ ТИМ	1296
22.	ПРОГРАМ ШКОЛСКИХ ПРОЈЕКТА	1297

[Повратак на садржај](#)

ПРОГРАМ РАДИОНИЦА.....	1301
ПРОГРАМ ВАСПИТНЕ ПОДРШКЕ УЧЕНИЦИМА.....	1303
23. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ.....	1305
24. МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ И СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА.....	1308

УВОД

Школски програм представља основни документ којим се уређује и остварује целокупан образовно-васпитни рад школе. Он је основа за планирање, реализацију, праћење и вредновање наставе и учења, као и свих других активности које доприносе остваривању васпитно-образовне улоге школе. У процесу планирања, програмрања и организације васпитно-образовног рада, полазна основа за израду Школског програма, јесте Развојни план – стратешки документ школе, на основу ког се акционим планирањем реализују све активности у школи предвиђене Годишњим планом рада. У образовно-васпитном деловању, израда кључних докумената је значајна по специфичностима које уграђује у један целовит систем, чији је примарни циљ, најбољи интерес ученика.

Основно образовање и васпитање остварује се на основу Школског програма који се доноси у складу са Законом о основама система образовања и васпитања, Законом о основном образовању и васпитању, подзаконским актима Министарства просвете, плановима и програмима наставе и учења, стандардима постигнућа ученика, стандардима квалитета рада установе и другим прописима који регулишу област образовања и васпитања.

Школски програм омогућава ученицима, родитељима, односно другим законским заступницима, јасно сагледавање образовно-васпитног рада школе, праћење квалитета наставног процеса и постигнућа ученика, као и процену индивидуалног напредовања сваког ученика. Истовремено, он представља инструмент сталног унапређивања рада школе и подизања квалитета образовања и васпитања. Полазећи од права сваког детета на квалитетно образовање и васпитање, школа обезбеђује једнаку доступност образовања, поштовање права детета, инклузивност, недискриминацију и подршку целовитом развоју личности ученика. Образовно-васпитни рад организује се тако да подстиче интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој ученика, развој самосталности, одговорности и компетенција неопходних за живот и рад у савременом друштву.

Програми наставе и учења заснивају се на општим циљевима и исходима образовања и васпитања и усмерени су на процес учења и развој компетенција ученика. Савремена концепција наставе полази од тога да наставни садржаји нису циљ сами по себи, већ средство за остваривање исхода учења. Исходи представљају очекивана постигнућа ученика и показују шта ће ученик знати, разумети и бити у стању да примени након одређеног периода учења.

[Повратак на садржај](#)

Остваривањем исхода учења развијају се предметне компетенције, међупредметне компетенције и кључне компетенције за целоживотно учење. Посебна пажња посвећује се развоју функционалних знања, критичког мишљења, креативности, комуникације, сарадње, предузимљивости, дигиталних компетенција и способности решавања проблема.

Школски програм заснива се на следећим начелима:

- усмереност на процесе и исходе учења;
- заснованост на стандардима постигнућа и квалитета рада;
- уважавање узрасних и развојних карактеристика ученика;
- поштовање индивидуалних разлика у способностима, интересовањима и темпу напредовања;
- хоризонтална и вертикална повезаност наставних садржаја;
- примена активних, кооперативних, истраживачких и искуствених метода учења;
- повезивање школског учења са животним искуством ученика;
- развијање позитивног односа према школи, учењу и образовању;
- подстицање мотивације кроз подршку, похвалу и конструктивну повратну информацију;
- обезбеђивање безбедног, здравог и подстицајног окружења за учење и развој.

Планирање образовно-васпитног рада заснива се на прописаним исходима учења, стандардима постигнућа ученика, потребама ученика и специфичностима локалне средине. Наставници кроз годишње и оперативне планове рада прилагођавају наставни процес могућностима ученика, условима рада школе и расположивим ресурсима.

У процесу реализације наставе примењују се различити облици и методе рада који подстичу активност ученика, самосталност, сарадњу, истраживање и практичну примену знања. Посебан значај има пројектна настава која омогућава повезивање наставних садржаја, развијање функционалних знања и компетенција, као и примену информационо-комуникационих технологија у процесу учења.

Праћење и вредновање постигнућа ученика представља саставни део образовно-васпитног рада. Вредновање се остварује кроз формативно и сумативно праћење постигнућа ученика, у складу са важећим прописима. Континуираним праћењем обезбеђује се благовремена и подстицајна повратна информација ученицима, планирање даљег напредовања и унапређивање квалитета наставе и учења.

Школски програм обухвата план наставе и учења, програме обавезних и изборних предмета, програме активности ученика, програме допунске и додатне наставе, програме културних, спортских и ваннаставних активности, програме заштите ученика, сарадње са породицом и локалном заједницом, програм професионалне оријентације, здравствене и социјалне заштите, заштите животне средине, рада школске библиотеке, као и друге програме и активности од значаја за квалитетно остваривање образовно-васпитног рада.

Школски програм је усклађен са Развојним планом школе, резултатима самовредновања и потребама ученика, родитеља и локалне заједнице. Његовом реализацијом школа настоји да обезбеди подстицајно, безбедно и инклузивно окружење у којем сваки ученик има могућност да развија своје способности, остварује личне потенцијале, стиче трајна и применљива знања и израста у одговорног, активног и компетентног члана друштва.

Поједини делови Школског програма могу се током периода његовог важења унапређивати и иновирати у складу са потребама школе, резултатима вредновања рада и изменама прописа у области образовања и васпитања, у циљу обезбеђивања што квалитетнијег образовања за све ученик

ПРОГРАМИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОРИЈЕНТИСАНИ НА ИСХОД

Структура програма свих предмета је конципирана на исти начин. На почетку се налази циљ учења предмета за први циклус образовања и васпитања. У табели која следи, у првој колони, дефинисани су предметни исходи за крај првог разреда, у другој колони дате су области и/или теме, а у трећој се налазе предметни садржаји. Иза табеле налазе се препоруке за остваривања наставе и учења конкретног предмета под насловом Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма.

Програми наставе и учења засновани су на општим циљевима и исходима образовања и васпитања и потребама и могућностима ученика првог разреда. Усмерени су на процес и исходе учења, а не на саме садржаје који сада имају другачију функцију и значај. Садржаји више нису циљ сами по себи, већ су у функцији остваривања исхода који су дефинисани као функционално знање ученика тако да показују шта ће ученик бити у стању да учини, предузме, изведе, обави захваљујући знањима, ставовима и вештинама које је градио и развијао током једне године учења конкретног предмета. Овако конципирани програми подразумевају да оствареност исхода води ка развијању компетенција, и то како општих и специфичних предметних, тако и кључних.

Прегледом исхода који су дати у оквиру појединих програма наставе и учења може се видети како се постављају темељи развоја кључних и општих међупредметних компетенција које желимо да наши ученици имају на крају основног образовања. Та потреба да се

образовање и васпитање усмере ка развијању компетенција један је од разлога увођења и пројектне наставе као облика образовно-васпитног рада. Пројектна настава се у данашње време све више фокусира на остваривање образовних стандарда и исхода и, како показују резултати најновијих истраживања, прати друштвене промене својом усмереношћу на развијање знања и способности ученика кроз активности планирања, истраживања и тимског рада у оквиру предметног и међупредметног повезивања садржаја. Поред тога, једна од битних особина савременог приступа пројектном раду у настави односи се на коришћење ИКТ у пројектним активностима што обезбеђује ефикасније учење и развијање знања, али и развијање понашања правилног и безбедног коришћења рачунара и интернета. Детаљније препоруке за планирање и остваривање пројектне наставе дате су у поглављу 7 - Упутство за реализацију пројектне наставе.

На путу остваривања циља и исхода кључна је улога наставника који добија значајан простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.

Програми наставе и учења намењени су, пре свега, наставницима који непосредно раде са ученицима, али и онима који на посредан начин узимају учешће у образовању и васпитању. Зато треба имати у виду да терминологија, која је коришћена у програмима наставе и учења, није намењена ученицима и треба је приликом дефинисања конкретних наставних јединица, било за непосредан рад са ученицима, било за потребе уџбеничких и дидактичких материјала, прилагодити узрасту ученика.

Програми наставе и учења су наставницима полазна основа и педагошко полазиште за развијање образовно-васпитне праксе: за планирање годишњих и оперативних планова, непосредну припрему за рад као и оквир за преиспитивање праксе развијања планова, остваривања и вредновања наставе и учења кроз сопствена промишљања и разговор са колегама.

Опште основе школског програма

Основни принципи на којима се заснива образовни процес:

Образовање усмерено на процесе и исходе учења.

Образовање засновано на стандардима.

Образовање засновано на интегрисаном наставном програму.

Образовање поштује индивидуалне разлике међу ученицима.

Образовање се заснива на партципативним, кооперативним, активним и искуственим методама наставе и учења.

Образовање уважава свакодневно искуство ученика и знања која се стичу ван школе и повезују се са садржајима наставе.

Образовање развија код ученика позитиван однос према школи и подстиче интересовање за учење и континуирано стицање нових знања.

Образовање представља процес развоја знања, вештина, ставова и вредности код ученика.

Циљеви школског програма

Циљ школског програма јесте да омогући наставницима, професорима, родитељима и другим заинтересованим лицима систематичан увид у базичне и професионалне ослоње у планирању, реализацији и евалуацији целокупног школског живота.

Образовањем и васпитањем ученика развијају се потребна знања, вештине, ставови и вредности које их оспособљавају да успешно развијају сопствену личност, поштујући потребе других као и учествујући у свим областима друштвеног развоја.

Наша школа кроз реализацију школског програма остварује конкретно следеће циљеве:

Стицање квалитетних знања и вештина и формирање језичке, математичке, научне, уметничке, културне, техничке, информатичке писмености, неопходних за живот и рад у савременом друштву.

Пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког ученика у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима.

Оспособљавање ученика за професионалну каријеру, брзо запошљавање и уклапање у свет рада као и наставак даљег школовања.

Развој стваралачких способности, креативности, развој способности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација, уз вешто и ефикасно коришћење изражавања и информационо-комуникационих технологија.

Развој вештине комуникације на страним језицима.

Стицање знања, вештина, ставова и вредности неопходних за складан психофизички развој и очување и унапређивање здравља ученика.

Развој свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине, еколошке етике и заштите животиња.

Развијање свести о државној и националној припадности, неговање сопствене традиције и културе, као и традиције и културе националних мањина, етничких заједница, поштовање и очување националне и светске културне баштине.

Развој и поштовање расне, културне, језичке, полне, родне и узрасне равноправности и уопште остваривања права на различитост. Формирање радних навика као и стицање навика за тачност, уредност, толерантност, стрпљивост, љубазност и културно опхођење према другима.

Оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању, професионалном раду и свакодневном животу.

Развој мотивације за учењем, оспособљавање за самостално учење, перманентно образовање и укључивање у међународне образовне и професионалне процесе.

Под Школским програмом подразумевамо све садржаје, активности и процесе усмерене на остваривању циљева и задатака образовања и васпитања, прописаних на републичком и школском нивоу.

При изради школског програма акценат је стављен на специфичност наше школе и средине у којој школа делује. Наиме, ОШ „Вук Караџић“ је школа која је прилично разуђена. Настава се одвија само у преподневној смени, постоји проблем са неадекватним аутобуским превозом, и све су то околности које су узете у обзир приликом израде школског програма.

Према томе, полазиште рада на садржајима школског програма јесу потребе и интереси наших ученика, њихових родитеља и локалне заједнице, а све у циљу остваривања тенденције оптималног развоја и аутономије школе.

Школски програм основне школе „Вук Караџић“ у Глоговцу је основни документ који уз Годишњи план рада школе обухвата све садржаје, процесе и активности који су усмерене на остваривање васпитно образовних циљева обавезног образовања, а који су регулисани на националном нивоу.

Назив, врста и трајање свих програма које школа остварује

Школски програм за први и други циклус основног образовања и васпитања ОШ „Вук Крадић“ припремио је Стручни актив за развој школског програма, али и сви запослени су учествовали у његовој изради, обзиром на примењивост у раду и важности тимског рада и ангажовања.

Актив је радио у саставу евидентираним ГПРШ из 2025/2026.

Основно образовање и васпитање остварује се на основу Школског програма за први и други циклус образовања и васпитања који усвајају важни водећи органи школе, по правилу сваке четврте године. Школски програм доноси се на основу наставног плана и програма, односно програма одређених облика стручног образовања.

Школским програмом обезбеђује се остваривање принципа циљева стандарда постигнућа, према потребама ученика и родитеља, односно старатеља и локалне заједнице.

Школски програм за први и други циклус основног образовања и васпитања је основни радни документ који обухвата све садржаје, процесе и активности који су усмерени на остваривање циљева, задатака и исхода, који су регулисани на националном и локалном нивоу. Школски програм се остварује на српском језику.

Праћење и начин остваривања школског програма

Реализацију школског програма пратићемо током целе школске године у континуитету и то кроз више различитих метода и техника.

А) Податке и запажања о напредовању и развојним потребама ученика добићемо на основу следећих питања :

Да ли су ученици учили успешно? Да ли је брзина учења била прилагођена ученицима?

Да ли су активности биле прилагођене ученицима? Да ли су наставна средства била прилагођена ученицима и колико су им користила?

Одговори на ова питања добиће се на основу посматрања ангажованости, активности, креативности, кооперативности ученика, на више начина:

- усменим путем (разговором, усменим излагањем ученика на задате теме, објашњавањем појава, процеса и појмова од стране ученика, јавним презентовањем личног или групног рада, дискусијама, расправама, редовним испитивањима целе групе или одељења у форми кратких питања и одговора и сл.);

[Повратак на садржај](#)

- писано (диктати, краће писано одговарање, писани тематски радови, контролни задаци, званични тестови, пригодни неформални тестови);
- анализом ученичких радова и продуката ученичких активности;
- сталним и непосредним разговором са ученицима у току свих сегмената процеса учења и наставе;
- на основу испуњености ученика на часу и у школи.

Процес праћења и оцењивања реализују: наставници, ученици, родитељи, стручни сарадници, стручне институције, директор, просветне власти...

б) Праћење остваривања школског програма у целини може се остварити кроз:

- сталне састанке стручних већа и актива;
- реализацију више различитих пројеката који се спроводе у школи: пројекат самоевалуације, пројекат школског развојног планирања, пројекат инклузивног образовања..;
- месечне консултације са просветним саветницима;
- сарадњу са колегама из суседних школа и разменом искустава са њима;
- израду тестова, анкета, различитих извештаја.

Полазне основе за израду школског програма

НОРМАТИВНИ ОСНОВ ЗА ИЗРАДУ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Школски програм израђен је на основу:

Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 88/2017, 27/2018 – др. закон, 10/2019, 6/2020, 129/2021, 92/2023 и 19/2025);

Закона о основном образовању и васпитању („Службени гласник РС“, бр. 55/2013, 101/2017, 10/2019, 129/2021, 92/2023 и 19/2025);

Стратегије развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године;

Правилника о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020, 16/2022, 1/2023 – исправка, 13/2023, 14/2023, 11/2024 и 1/2026);

Правилника о програмима наставе и учења за други, трећи, четврти, пети, шести, седми и осми разред основног образовања и васпитања, са свим важећим изменама и допунама објављеним у „Службеном гласнику РС – Просветном гласнику“;

Правилника о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању;

Правилника о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање;

Правилника о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање;

Правилника о поступању установе у случају дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности;

Стандарда квалитета рада установе;

Стандарда постигнућа ученика за крај првог циклуса и крај основног образовања;

Развојног плана школе;

Годишњег плана рада школе;

Извештаја о самовредновању рада школе;

Стручних упутстава, препорука и смерница Министарства просвете и Завода за унапређивање образовања и васпитања.

Акционих планов

УВАЖАВАЊЕ УЗРАСНИХ, РАЗВОЈНИХ И ИНДИВИДУАЛНИХ КАРАКТЕРИСТИКА ДЕЦЕ ПРАВО НА ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

Да би се разлике међу ученицима у погледу начина учења и брзине напредовања поштовале односно уважавале неопходно је да се настава и образовање индивидуализује. То значи да се садржаји рада, степен њихове сложености и облици организације процеса учења прилагођавају индивидуалним особеностима, интересовањима и потребама како би се сваком ученику омогућило да развије знање и вештине дефинисане циљевима и задацима образовања.

ПОТРЕБЕ ДЕЦЕ И ЛОКАЛНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

Родитељи су исказали потребу да се код деце развијају вештине за свакодневне животне ситуације, као и потребу да се развија критички став према реалном свету, подстичући децу на развијање истраживачког духа. Узети су у обзир и подаци о потребама локалне заједнице (све више се намеће потреба за развијањем еколошке свести код деце као и за буђење љубави према природи и животном окружењу). Сви подаци, до којих смо дошли разговором, заједно су анализирани.

САДРЖАЈ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Школски програм ОШ „Вук Караџић“ садржи наставне програме обавезних и изборних предмета, њихове циљеве и исходе и начине остваривања циљева и задатака образовања прописаних наставних планова и програма. Начин остваривања планова дат је за сваки предмет.

Програм садржи и образовне стандарде постигнућа за предмете за које је прописало Министарство просвете и Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања. Образовни стандарди формулисани су за крај обавезног образовања за следеће предмете: српски језик, математика, историја, географија, биологија, физика, хемија, музичка култура, ликовна култура, физичко васпитање, информатика и рачунарство, техника и технологија, први стран језик и други страни језик. Образовни стандарди формулисани су на три нивоа постигнућа (основни, средњи и напредни). Нивои образовних стандарда описују захтеве различите тежине, од једноставнијих ка сложеним. Сваки наредни ниво подразумева да је ученик савладао знања и вештине са претходног нивоа. Глобални планови наставника садрже шифре образовних стандарда као и њихово тумачење.

Школски програм наше школе садржи и планове осталих облика васпитно-образованог рада за други циклус образовања: додатне и допунске наставе, секција, спортских и културних активности, екскурзије, као и свих осталих облика образовно-васпитног рада, њихове програмске садржаје и активности којима се остварују.

Мисија и визија школе

Имамо своју мисију и визију, имамо ђаке, запослене и родитеље. Желимо да сви у право време уче и подрже наше успехе и дају увек конструктивне предлоге како би наша школа била још успешнија- *„Не учимо за школу, учимо за живот“*.

Наша мисија

Мисија наше школе је да обезбеди сваком ученику квалитетно и свеобухватно образовање које подстиче интелектуални, емоционални, социјални и морални развој. Наша школа је место где се ученик осећа прихваћеним, мотивисаним и инспирисаним да оствари свој пун потенцијал.

Стремимо да кроз иновативне наставне методе развијамо креативност, критичко мишљење и способност решавања проблема.

Посебну пажњу посвећујемо неговању тимског духа, толеранције, емпатије и поштовања различитости, јер верујемо да су то кључни темељи за изграђивање складног друштва. У сарадњи са породицама и локалном заједницом, тежимо да нашим ученицима обезбедимо знања и вештине које ће им омогућити да се успешно носе са изазовима будућности, али и да постану одговорни, етички и друштвено ангажовани појединци. Наша школа је простор где се учење и вредности повезују, обликујући младе људе који су спремни да стварају бољи свет.

1. НАША ВИЗИЈА

Визија наше школе је да буде сигурно и подстицајно место где свако дете добија могућност да се развија у складу са својим способностима, интересовањима и потребама, уз неговање традиције и отвореност ка новим идејама.

Као школа у срцу локалне заједнице, тежимо да спојимо најбоље из наше прошлости са савременим приступима у образовању, стварајући окружење које подстиче радозналост, иновације и развој различитих вештина.

Желимо да будемо школа која кроз интерактивну наставу и креативне пројекте омогућава ученицима да стичу знања и искуства применљива у стварном животу. Увођењем иновативних програма, попут еколошких пројеката, различитих секција или сарадње са локалним предузетницима, желимо да децу оснажимо за одговорно понашање према природи, заједници и сопственој будућности.

Наша визија је да будемо школа која негује осећај припадности и заједништва, али и инспирација за младе да размишљају креативно, делују иновативно и истражују нове могућности. На овај начин, припремамо ученике да буду добри чланови своје заједнице, али и да постану особе које могу да допринесу њеном напретку и бољитку.

1.1. ЛИЧНА КАРТА ШКОЛЕ

Школа „Вук Караџић“ у Глоговцу основана је 1856. године и та година се узима као почетна када се рачунају јубилеји. Поред лепо уређене четири учионице, ученици школе у Глоговцу имају и летњу учионицу коју са користе и ученици и наставници. Школа у Глоговцу је матична школа, удаљена је 9 километара од Јагодине, налази се на регионалном путу за Свилајнац.

Осим матичне школе има и осмозразредно, подручно одељење у Дубокој и четири подручна одељења у селима: Дразмировац (неподељена школа), Рајкинац (комбинација и чисто одељење), Добра Вода (неподељена школа) и Мали Поповић (чисто одељење).

У летопису школе остаће записи који сведоче о резултатима постигнућа ученика и њихових наставника. Успеси нас чине веома поносним, зато нећемо стати. Наставићемо да пратимо иновације и да побољшавамо услове у којима се одвија настава, да размењујемо знање и искуство са школама, сарађујемо са свим институцијама и организацијама које могу бити ресурси и допринети квалитету наставе.

Ми смо школа са традицијом и угледом, стручним и квалитетним кадром, оспособљена за савремено и успешно образовање и васпитање наших ученика и истовремено средина у којој је право задовољство боравити, учити и радити.

Тежимо стручности и професионалности у односу према раду и ученицима. Негујући тимски рад и заједничке акције и стручно се усавршавајући, желимо да опремањем школе, остваримо ефикасну, квалитетну и савремену наставу као и да унапредимо сарадњу са родитељима и локалном заједницом. У томе смо, упркос финансијским тешкоћама, у претходном периоду успевали. Сви запослени у школи, сразмерно својим способностима и знању, дали су свој допринос. Велику помоћ смо имали од пријатеља школе, који су кроз семинаре, пројекте, донације, савете, радом и ентузијазмом допринели нашем развоју. Веома смо поносни на оно што смо заједно постигли, али ово није тренутак када треба да се стане. Још много посла је пред нама.

На крају можемо да поручимо: верујте у нас и помозите нам да деци пружимо боље, више, квалитетније, да се поносимо будућим стручњацима који ће широм света проносити име ОШ „Вук Караџић“ и потврђивати да праве вредности буду увек на првом месту. Верујемо у себе и знамо да те циљеве можемо да остваримо.

Надамо се да ћемо овогодишње планове и планове наредних година претворити у реализована достигнућа, али ће свакако бити још много тога што ћемо желети да реализујемо или започнемо нешто сасвим ново. То се од нас очекује, а ми имамо довољно воље и снаге да испунимо очекивања.

1.2. РЕСУРСИ ШКОЛЕ

1.2.1. Материјално-технички ресурси

Село	Школски простор	Број просторија	Опрема/наставна средства
Глоговац	Канцеларија директора	1	Лаптоп, штампач
	Канцеларија секретара	1	Лаптоп, скенер, штампач, рачунар
	Канцеларија педагога	1	Лаптоп
	Зборница за наставнике	1	Рачунар, ТВ, фотокопир, штампач
	Библиотека	1	Лаптоп, 2 пројектора
	Учионице	8	Одговарајућа опрема, лаптоп и пројектор
	Информатички кабинет	1	9 рачунара
	Сала за физичко васпитање	1	Справе и реквизити за наставу физичког васпитања
	Кухиња	1	Одговарајућа опрема
	Двориште/спортски терен	1	2 коша и 2 већа гола
Дубока	Зборница за наставнике	1	Рачунар, ТВ, штампач
	Библиотека	1	Пројектор
	Учионице	5	Одговарајућа опрема
	Информатички кабинет	2	
	Кабинет за биологију	1	Одговарајућа опрема за извођење наставе биологије
	Кухиња	1	5 рачунара
	Двориште/ спортски терен	1	2 коша, 2 већа гола и 2 мања гола

[Повратак на садржај](#)

Мали Поповић	Наставничка канцеларија	1	Одговарајућа опрема
	Учионица	2	Лаптоп, пројектор
	Кухиња	1	Одговарајућа опрема
Дражмировац	Наставничка канцеларија	1	Одговарајућа опрема
	Учионица	2	Лаптоп, пројектор
	Кухиња	1	Одговарајућа опрема
	Двориште/спортски терен	1	2 већа гола и кош
Рајкинац	Наставничка канцеларија	1	Одговарајућа опрема
	Учионица	2	Лаптоп, пројектор
	Двориште/спортски терен	1	2 мања гола и кош
Добра Вода	Наставничка канцеларија	1	Одговарајућа опрема
	Учионица	2	лаптоп, пројектор
	Двориште/спортски терен	1	2 коша, 2 већа гола и 2 мања гола

1.2.2. Људски ресурси

Радно место	Број запосленихх	Степен стручне спреме	Године радног стажа							
			0-5	5-10	10-15	15-20	20-25	25-30	30-35	35-40
Директор	1	7.		1						
Секретар	1	7.				1				
Педагог	1	7.	1							
Психолог	1	7.		1						
Библиотекар	5	7.	1		3		1			
Административни радник	1	4.	1							
Професор разредне наставе	7	7.	3				2	1	1	
Наставник разредне наставе	4	6.						1	2	1
Професор предметне наставе	20	7.	4	3	4	4	4	1		
Наставник предметне наставе	1	6.					1			
Спремачица	4	основна								
Спремачица	1	средња								
Домар	2	средња	2							

2. ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Школски програм као један од основних, јединствених и кључних докумената основног образовања, по својој улози и важности, представља неизоставан алат када је у питању операционализација конкретних, значајних циљева, исхода и задатака образовања, а који су одређени *Законом о основном образовању и васпитању, Закон о основама система образовања и васпитања, Правилник о Националном оквиру образовања и васпитања, Правилник о општим основама Школског програма, Стручним упутством за израду школске документације*. Циљеви којима се тежи остварити главна визија образовања, представљају полазну основу Школског програма, а остварују се кроз скуп свих процеса, активности, садржаја васпитно-образовног процеса.

Циљеви Школског програма - основни циљеви образовања и васпитања су:

- 1) обезбеђивање добробити и подршка celovitom развоју детета, ученика и одраслог;
- 2) обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења за celoviti развој детета, ученика и одраслог, развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;
- 3) шири обухват деце предшколским васпитањем и образовањем и свеобухватна укљученост ученика у систем образовања и васпитања;
- 4) развијање и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
- 5) развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња;
- 6) континуирано унапређивање квалитета процеса и исхода образовања и васпитања заснованог на провереним научним сазнањима и образовној пракси;
- 7) развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења;
- 8) пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког детета, ученика и одраслог, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- 9) развијање кључних компетенција за целоживотно учење, међупредметних компетенција и стручних компетенција у складу са захтевима занимања, потребама тржишта рада и развојем савремене науке и технологије;
- 10) развој свести о себи, стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
- 11) оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
- 12) развијање позитивних људских вредности;

[Повратак на садржај](#)

- 13) развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
- 14) развијање компетенција за разумевање и поштовање права детета, људских права, грађанских слобода и способности за живот у демократски уређеном и праведном друштву;
- 15) развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрастне равноправности, толеранције и уважавање различитости;
- 16) развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
- 17) повећање ефикасности употребе свих ресурса образовања и васпитања, завршавање образовања и васпитања у предвиђеном року са минималним продужетком трајања и смањеним напуштањем школовања;
- 18) повећање ефикасности образовања и васпитања и унапређивање образовног нивоа становништва Републике Србије као државе засноване на знању.

**Преузето из Закона о основама система образовања и васпитања*

У складу са поменутим циљевима у оквиру школске установе израђен је Развојни план активности у којем су дефинисани операционализовани задаци приоритета, а све то у складу са остваривањем развојних циљева из области Наставе и учења, Подршка ученицима и Етос.

Следећим развојним циљевима остварују се општи/специфични услови, који су део школског програма:

Област настава и учење

Развијање способности евалуације и самоевалуације ученика и наставника

Јачање ученичке партиципације у планирању и постизању успеха

Јачање компетенција наставника за развијање инклузивне праксе

Подршка ученицима

Унапређење система пружања подршке ученицима

Усклађивање ваннаставних активности школе потребама и интересовањима ученика

Пружање подршке ученицима приликом преласка из једног у други циклус образовања

Етос

Унапређивање квалитета и ефикасности комуникације између школе и родитеља;

[Повратак на садржај](#)

Повећање интеграције родитеља у образовно-васпитни процес ;

Подизање едукативних и васпитних компетенција родитеља

Ови циљеви из Развојног плана – планирани су за период 1. јануар 2025 – 31. децембар 2027. У складу са аналитичко-истраживачким подацима и анализе стања у школи проценама квалитета рада установе, биће дефинисан нови развојни план.

У складу са првом области – Област 2. *Наставе и учења* обухватила је следеће циљеве: 2), 6), 7), 8), 9), 10), 14);

Друга област – Област 4. *Подришка ученицима* обухватила је ове циљеве: 1), 2), 3), 5), 8), 11), 12), 13), 15), 16);

Трећа област- Област 5. *Етос* обухватила је следеће циљеве: 4), 17) и 18).

3. ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОСНОВНОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА

Основна школа „Вук Караџић“ на својој листи предмета имаће предмете који су прописани на националном нивоу за ПРВИ И ДРУГИ разред . На националном нивоу изучаваће се обавезни предмети:

Редни број	Обавезни наставни предмет	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД	
		Недељно	Годишње	Недељно	Годишње
1.	Српски језик	5	180	5	180
2.	Математика	5	180	5	180
3.	Енглески језик	2	72	2	72
4.	Свет око нас	2	72	2	72
5.	Ликовна култура	1	36	2	72
6.	Музичка култура	1	36	2	72
7.	Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	108
8.	Дигигитални свет	1	36	1	36

[Повратак на садржај](#)

Основна школа „Вук Караџић“ на својој листи предмета имаће предмете који су прописани на националном нивоу за ТРЕЋИ И ЧЕТВРТИ разред . На националном нивоу изучаваће се обавезни предмети:

Редни број	Обавезни наставни предмет	ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		Недељно	Годишње	Недељно	Годишње
1.	Српски језик	5	180	5	180
2.	Математика	5	180	5	180
3.	Енглески језик	2	72	2	72
4.	Природа и друштво	2	72	2	72
5.	Ликовна култура	2	72	2	72
6.	Музичка култура	2	72	2	72
7.	Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	108
8.	Дигигитални свет	1	36		
9.	Пројектна настава	/	/	1	36

Обавезни наставни предмети

Редни број	Обавезни наставни предмет	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		Недељно	Годишње	Недељно	Годишње	Недељно	Годишње	Недељно	Годишње
1.	Српски језик	5	180	4	144	4	144	4	136
2.	Енглески језик	2	72	2	72	2	72	2	68
3.	Ликовна култура	2	72	1	36	1	36	1	34
4.	Музичка култура	2	72	1	36	1	36	1	34
5.	Историја	1	36	2	72	2	72	2	68

[Повратак на садржај](#)

6.	Географија	1	36	2	72	2	72	2	68
7.	Физика	/	/	2	72	2	72	2	68
8.	Хемија	/	/	/	/	2	72	2	68
9.	Математика	4	144	4	144	4	144	4	136
10.	Биологија	2	72	2	72	2	72	2	68
12	Физичко и здравствено васпитање + Обавезне физичке активности	2+0,75	72+54	2+75	72+54	3	108	3	102
13.	Техника и технологија	2	72	2	72	2	72	2	68
14.	Информатика и рачунарство	1	36	1	36	1	36	1	34

4. ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

Наставни план обухвата наставне предмете по нивоима и врстама образовања од којих ученик обавезно бира један или више предмета према својим склоностима . Један од обавезних изборних предмета је верска настава или грађанско васпитање.

Други обавезни изборни предмет је страни језик са листе језика који школа нуди, опредељује се на крају првог циклуса за други циклус.Школа је понудила листу изборних предмета према реалним потребама ученика, родитеља и локалне средне , водећи рачуна да у школи постоји наставни кадар и остали услови неопходни за реализацију ових активности.

Редни број	Обавезни избори наставни предмет	ПРВИ РАЗРЕД		ДУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		Недељно	Годишње	Недељно	Годишње	Недељно	Годишње	Недељно	Годишње
1.	Верска настава	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Грађанско васпитање	1	36	1	36	1	36	1	36

Редни број	Обавезни избори наставни предмет	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		Недељно	Годишње	Недељно	Годишње	Недељно	Годишње	Недељно	Годишње
1.	Верска настава	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Грађанско васпитање	1	36	1	36	1	36	1	34
3.	ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК	2	72	2	72	2	72	2	68

СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

Редни број	Слободне наставне активности	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		Недељно	Годишње	Недељно	Годишње	Недељно	Годишње	Недељно	Годишње
1.	*	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	*	1	36	1	36	1	36	1	34
3.	*	1	36	1	36	/	/	/	/

* Програми СНА биће одабране из програма који нуди ЗУОВ и Годишњим планом рада водиће се рачуна да ученици похађају четири различита програма.

ОБЛИЦИ ИЗВОЂЕЊА ПРОГРАМА ЗА ПРВИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Редни број	Облици образ.-васп. рада	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		Недељно	Годишње	Недељно	Годишње	Недељно	Годишње	Недељно	Годишње
1.	Редовна настава	21 - 23	756 -828	22 - 24	792 - 864	22 - 25	792 - 900	22 - 25	792 - 900
2.	Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	36
3.	Додатна настава	/	/	/	/	1	36	1	36
4.	Настава у природи	7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње	

ОБЛИЦИ ИЗВОЂЕЊА ПРОГРАМА ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Редни број	Облици образ.-васп. рада	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		Недељно	Годишње	Недељно	Годишње	Недељно	Годишње	Недељно	Годишње
1.	Редовна настав	28 - 31	1008 - 1116	29 - 32	1044 - 1152	31 - 34	10116-1224	31 - 33	1054-1122
2.	Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	34
3.	Додатна настава	1	36	1	36	1	36	1	34

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОГ РАДА ЗА ПРВИ И ДРУГИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Редни број	Остали облици образовно васпитног рада	ПРВИ РАЗРЕД		ДУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		Недељно	Годишње	Недељно	Годишње	Недељно	Годишње	Недељно	Годишње
1.	Час одељењског старешине	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Ваннаставне активности	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72
3.	Екскурзије	1-3 дан годишње		дан годишње		1-3 дан годишње		1-3 дан годишње	
Редни број	Остали облици образовно васпитног рада	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		Недељно	Годишње	Недељно	Годишње	Недељно	Годишње	Недељно	Годишње
1.	Час одељењског старешине	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Ваннаставне активности	1	36	1	36	1	36	1	34

[Повратак на садржај](#)

3.	Екскурзије	До 2-дана годишње	До 2 дана годишње	До 2 дана годишње	До 2 дана годишње
----	------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

* Подаци из табела усаглашени су са следећим [Правилницима о плану наставе и учења](#)

5. ПРОГРАМ ОБАВЕЗНИХ ПРЕДМЕТА

Разред	Службени Гласник РС-ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК
1.разред	Правилник о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Просветни гласник“: 10/2017-1, 12/2018-1, 15/2018-1, 18/2018-1, 1/2019-18, 2/2020-1, 16/2022-1, 1/2023-79 (исправка), 13/2023-455, 14/2023-383, 11/2024-1,1/2026 - 1)
2.разред	Правилник о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Просветни гласник“: 16/2018-47, 3/2019-1, 5/2021-1, 13/2023-457, 1/2026 - 1)
3.разред	Правилник о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Просветни гласник“: 5/2019-6, 1/2020-1, 6/2020-1, 7/2022-1, 13/2023-457,1/2026 - 1)
4.разред	Правилник о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Просветни гласник“:11/2019-1, 6/2020-20, 7/2021-671, 1/2023-1, 13/2023-458, 1/2026 - 1)
5.разред	Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Просветни гласник“: 15/2018-77, 18/2018-1, 3/2019-83, 3/2020-3, 6/2020-94, 17/2021-1, 16/2022-1, 13/2023-458, 14/2023-384, 3/2024-1,1/2026 - 1)
6.разред	Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Просветни гласник“: 15/2018-77, 18/2018-1, 3/2019-83, 3/2020-3, 6/2020-94, 17/2021-1, 16/2022-1, 13/2023-458, 14/2023-384, 3/2024-1,1/2026 - 1)
7.разред	Правилник о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Просветни гласник“: 5/2019-61, 1/2020-60, 6/2020-99, 8/2020-597, 5/2021-4, 17/2021-42, 16/2022-2, 13/2023-460, 14/2023-399, 1/2026 - 1)
8.разред	Правилник о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Просветни гласник“: 11/2019-61, 2/2020-6, 6/2020-118, 5/2021-8, 17/2021-58, 16/2022-2, 13/2023-470, 14/2023-407, 4/2024-1,1/2026 - 1)

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ПРВИ РАЗРЕД

Наставни предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК

Разред: ПРВИ

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	102
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	78
Укупно:	180
Недељни фонд часова	5

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета:

Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

Задаци предмета:

- развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује
- основно описмењавање најмлађих ученика на темељима ороепских и отографских стандарда српског књижевног језика
- поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика
- упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика
- оспособљавање за успешно служење књижевним језиком и различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникацијама и ситуацијама
- развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности
- развијање смисла и способности з аправино, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза
- увежбавање и усавршавање гласног читања и читања у себи
- оспособљавање за самостално читање, разумевање, тумачење и вредновање књижевно уметничког дела

[Повратак на садржај](#)

-подстицање, неговање и вредновање ученичких ваннаставних активности

-васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинољубивости, солидарности и других моралних вредности

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ Глас и слово; штампана и писана слова ћириличног писма. Речи и реченице као говорне и писане целине. Текстови засићени словима која се обрађују / текстови предвиђени за глобално читање. Све врсте текстова који су написани штампаним или писаним словима. Језичке игре. Аналитичко-синтетичка вежбања; лексичка и синтаксичка вежбања; моторичке вежбе. Писање (преписивање,	разликује изговорени глас и написано слово, изговорене и написане речи и реченице; влада основном техником читања и писања ћириличног текста; разуме оно што прочита;	Комуникативна, решавање проблема, за учење, рад са подацима, естетичка, за сарадњу..	46	40	86	септембар октобар новембар јануар фебруар март април мај

[Повратак на садржај](#)

	самостално писање и диктат). Читање (шчитавање / глобално читање, гласно и тихо читање); питања којима се проверава разумевање прочитаног. Изговор и писање гласова који ученицима причињавају тешкоће (нпр. ђ, ђ; ц, ч; ј, љ).						
Корелација: Свет око нас, Математика , Ликовна култура, Музичка култура ,Физичко и здравствено васпитање, ЧОС							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	КЊИЖЕВНОСТ Поезија Проза Драмски текстови Популарни и информативни текстови Домаћа лектира Књижевни појмови: песма; прича; догађај, место и време збивања;	активно слуша и разуме садржај књижевноуметничког текста који му се чита; препозна песму, причу и драмски текст; одреди главни догађај, време (редослед догађаја) и место дешавања у вези са прочитаним текстом; уочи ликове и прави	Комуникативна, решавање проблема, за учење, рад са подацима, естетичка, за сарадњу..	44	4	48	новембар децембар јануар март април мај јун

[Повратак на садржај](#)

	књижевни лик – изглед, основне особине и поступци; драмски текст за децу; шаљива песма; басна; загонетка.	разлику између њихових позитивних и негативних особина; изрази своје мишљење о понашању ликова у књижевном делу; препозна загонетку и разуме њено значење; препозна басну и разуме њено значење;					
Корелација: Свет око нас, Математика , Ликовна култура, Музичка култура ,Физичко и здравствено васпитање, ЧОС							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	ЈЕЗИК Граматика, правопис и ортоепија Реченица; реч; слово. Улога гласа/слова у разликовању значења изговорене односно написане речи. Реченице као обавештење, питање и заповест. Велико слово на почетку реченице, у писању личних имена и презимена, имена насеља (једночланих) и назива места и улице у којој ученик живи, као и назив школе коју похађа. Правилно потписивање (име, па презиме). Тачка на крају реченице, место и функција упитника и	разликује слово, реч и реченицу; правилно изговори и напише кратку и потпуну реченицу једноставне структуре са одговарајућом интонацијом односно интерпункцијским знаком на крају; правилно употреби велико слово;	Комуникативна, решавање проблема, за учење, рад са подацима, естетичка, за сарадњу..	5	9	14	децембар март мај јун

	узвичника у реченици.						
Корелација: Свет око нас, Математика, Ликовна култура, Музичка култура, Физичко и здравствено васпитање, ЧОС							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА Говорење Вођени и слободни разговор. Говорни предлошци. Усмена порука. Причање и описивање. Казивање књижевног текста. Драмски, драматизовани текстови, сценска импровизација. Сценско извођење текста (драмско и луткарско). Богаћење речника: лексичке и синтаксичке вежбе. Разговорне, ситуационе и језичке игре.	учтиво учествује у вођеном и слободном разговору; обликује усмену поруку служећи се одговарајућим речима; усмено прича према слици/сликама и о доживљајима; усмено описује ствари из непосредног окружења; - бира и користи одговарајуће речи у говору; - на правилан начин користи нове речи у свакодневном говору; напамет говори краће књижевне текстове; учествује у сценском извођењу текста;					

Слушање Стварне и симулиране ситуације. Слушна порука. Аудио-визуелни записи. Игре за развијање слушне пажње. Писање Питања о сопственом искуству, бићима, предметима, појавама, сликама, о књижевном и некњижевном тексту. Писана порука. Краћа текстуална целина: о сопственом искуству, о доживљају, о сликама, поводом књижевног текста. Реченице / кратак текст погодан за диктирање. Читање Књижевни текстови. Текстови са практичном наменом:	пажљиво и културно слуша саговорнике; слуша, разуме и парафразира поруку; пажљиво и културно слуша интерпретативно читање и казивање књижевних текстова ради разумевања и доживљавања; примењује основна правописна правила; пише читко и уредно; писмено одговара на постављена питања; спаја више реченица у краћу целину; пише реченице по диктату примењујући основна правописна правила; гласно чита, правилно и са разумевањем; тихо чита (<i>у себи</i>) са разумевањем прочитаног; пронађе информације експлицитно изнете у						
---	--	--	--	--	--	--	--

	позивница, упутство, списак за куповину и др. Нелинеарни текстови: текст у табели, распоред часова, стрип, улазница и др. Информативни текстови: 1. уџбенички: Милан Шипка, <i>Буквар</i>; текстови о знаменитим личностима српске културе; 2. вануџбенички: о правилима учтивног понашања (бонтон); о месту у којем ученици живе; о животињама итд.	тексту.					
Корелација: Свет око нас, Математика , Ликовна култура, Музичка култура, Физичко и васпитање ,ЧОС							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе: Наставни облици рада: Наставна средства:	Метода писаних радова, метода рада на тексту, дијалошка, илустративна, демонстративна Индивидуални, фронтални, групни. Читанка, радни лист, граматика, свеска, наставни листови..
Тема:	Начин остваривања
ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ КЊИЖЕВНОСТ ЈЕЗИК; ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	разговор, уочавање, препознавање, примена језичких првила, контролна вежба, анализа, анализа текста, илустровање, лексичке вежбе, препричавање, драматизација, рецитованье, причање, писање, ситуациона игра, синтаксичке вежбе Вежбе усменог и писменог изражавања, задаци различитих нивоа постигнућа, контролне вежбе, тест знања, игровне активности, истраживачки рад, практичан рад, диктат, пројекти, домаћи задаци, сарадња и рад у групи, активност на часу

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Врши иницијалну проверу, анализира иницијалну проверу, наставни процес, напредовање и успех ученика, планира, уважава индивидуалне разлике при планирњу, креира наставни процес, одређује темпо учења, прилагођава садржаје, методе и облике рада, подстиче ученике, похваљује, усмерава, подржава, даје ученицима повратне информације о напредовању, прати	Посматра, опажа, уочава, препознаје, обликује, одређује својства, описује, упоређује, врши анализу и синтезу, истражује, сарађује са вршњацима, користи различите изворе знања, чита, пише, тумачи, слуша, остварује комуникацију, писмено се изражава, закључује, примењује стечена знања, прича, препричава, рецитиује, казује, вреднује, самовреднује, договара се, користи ИТ	Вежбе усменог и писменог изражавања, задаци различитих нивоа постигнућа, контролне вежбе, тест знања, игровне активности, истраживачки рад, практичан рад, диктат, пројекти, домаћи задаци, сарадња и рад у групи, активност на часу

напредовање ученика, вреднује рад ученика, наставног процеса, води евиденцију о напредовању ученика, врши редовно самовредновање, предаје, користи ИТ, крати и примењује савремене трендове у образовању, ствара позитивну климу у одељењу		
--	--	--

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ	– СРП.ОО1.О.1.1. Знају све гласове и слова ћириличног писма, као и значења речи и фразеологизама које користе у свакодневном говору и писању. — СРП.ОО1.О.1.5. Владају техником читања ћириличног и латиничког текста и разумеју информације експлицитно исказане у краћим уметничким и неуметничким текстовима (линеарним и нелинеарним) идентификујући речи и	– СРП.ОО1.С.1.9. Примењују стратегије читања и разумевања прочитаног.	-СРП.ОО1.Н.2.1. Усмено и писано излагање обогаћују детаљима, образлажу своје ставове.

	изразе који су им непознати. – СРП.ОО1.О.2.1. Изговарају све гласове и пишу сва слова оба писма поштујући језичку норму у говору и писању; употребљавају речи и изразе у одговарајућем контексту. – СРП.ОО1.О.2.2. Пишу кратким, потпуним реченицама једноставне структуре. – СРП.ОО1.О.3.2. Пишу кратке поруке, текстове и попуњавају једноставне обрасце		
КЊИЖЕВНОСТ	– СРП.ОО1.О.1.6. Уз помоћ наставника, разликују врсте текстова. – СРП.ОО1.О.1.7. Процењују садржај прочитаног текста на основу сопственог доживљаја, уочавају ликове, догађаје, време и место у књижевном тексту – СРП.ОО1.О.2.5. Издајају и репродукују информације	– СРП.ОО1.С.1.2. Познају значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, књигама из лектире и сл.) и идентификују оно што им је непознато. – СРП.ОО1.С.1.7. Разликују књижевне врсте (бајка, басна, песма, прича, приповетка,	– СРП.ОО1.Н.1.3. Именују књижевне врсте и наводе њихове одлике; познају најзначајније ствараоце и њихова дела. – СРП.ОО1.Н.1.3. Именују књижевне врсте и наводе њихове одлике; познају најзначајније ствараоце и њихова дела.

	експлицитно исказане у краћим текстовима као и непознате речи и изразе, траже објашњење у доступним изворима. – СРП.ОО1.О.2.6. Читањем текстова упознају основне одлике и функције различитих врста текстова. – СРП.ОО1.О.2.7. Изражавају својим речима читалачки доживљај идентификујући осећања која текст покреће у њима; одговарају на питања у вези са ликовима, догађајима, местом и временом радње, доживљавајући грешке током рада као фазе учења. – СРП.ОО1.О.3.5. Изводе директне закључке о догађајима, поступцима и осећањима ликова и размењују их са вршњацима; проширују фонд речи мање фреквентним речима ради квалитетнијег изражавања и разумевања других.	роман, драмски текст, кратке народне умотворине); разликују народну од ауторске књижевности.	
--	---	---	--

ЈЕЗИК	– СРП.ОО1.О.1.2. Почињу реченицу великим словом, завршавају је одговарајућим интерпункцијским знаком, употребљавају велико почетно слово у једноставнијим примерима. окружењу	– СРП.ОО1.С.1.3. Усмено и писано препричавају, причају, описују и учествују у разговору на задату тему; у писаном изражавању примењују правописна правила. – СРП.ОО1.С.3.3. Правилно пишу и говоре на одговарајућу тему у различитим комуникативним ситуацијама/дигиталном	. – СРП.ОО1.Н.1.1. Умеју аргументовано и на занимљив начин да почну, развију и заврше своје усмено и писано излагање користећи богат фонд речи у јасним и потпуним реченицама.
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	– СРП.ОО1.О.1.3. Познају основна начела вођења разговора и форме учтивог обраћања, препознају говор мржње као негативну појаву. – СРП.ОО1.О.1.4. Вођено препричавају, причају и описују на задату тему. – СРП.ОО1.О.2.3. Постављају питања, траже и дају објашњења, учтиво прихватају или одбијају, захваљују се или се извињавају. – СРП.ОО1.О.3.1. Разговорно и јасно говоре тако да их	– СРП.ОО1.С.1.4. У кратким цртама образлажу своје идеје. – СРП.ОО1.С.2.4. Описују како су дошли до идеје, зашто је та идеја добра и како се може реализовати. – СРП.ОО1.С.3.2. У свакодневној комуникацији користе одговарајуће речи и фразеологизме; уважавају саговорнике. – СРП.ОО1.С.3.3. Правилно пишу и говоре на одговарајућу тему у различитим комуникативним ситуацијама/дигиталном	– СРП.ОО1.Н.3.1. Слободно и аутентично исказују своје мисли у говору и писању придобијајући пажњу других.

	саговорник разуме и писано се изражавају у одговарајућим ситуацијама. – СРП.ОО1.О.3.3. Пажљиво слушају саговорнике, постављају питања у складу са својим потребама, поштују правила уљудног опхођења, без говора мржње. – СРП.ОО1.О.3.4. Веродостојно препричавају и описују оно што су прочитали, видели или чули.	окружењу.	
--	---	-----------	--

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

СРПСКИ ЈЕЗИК 1, за први разред основне школе, уџбенички комплет (Буквар, Наставни листови уз Буквар, Словарица уз Буквар, Читанка са основама писмености); ћирилица

УЏБЕНИЦИ, НАСТАВНИ ЛИСТОВИ

1. Др Зорица Цветановић, Сузана Копривица, Даница Килибарда, *Буквар за први разред основне школе*, БИГЗ, 2023.
2. Др Зорица Цветановић, Сузана Копривица, Даница Килибарда, Мирјана Стакић, *Наставни листови уз буквар за први разред основне школе*, 2023.
3. Др Зорица Цветановић, Даница Килибарда, *Читанка за први разред основне школе*, 2023.

МЕТОДИЧКА ЛИТЕРАТУРА

1. Вук Милатовић, *Методика наставе српског језика и књижевности у разредној настави* (прир. З. Цветановић, В. Јанићијевић, В. Мићић), Учитељски факултет Београд, 2011.
2. Стана Смиљковић, Миомир Милинковић, *Методика наставе српског језика и књижевности*, Учитељски факултет, Врање, 2008.
3. Владимир Цветановић, *Самостални и стваралачки рад у настави српског језика*, Borex, 1996

Наставни предмет: МАТЕМАТИКА

Разред: ПРВИ

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	83
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	97
Укупно:	180
Недељни фонд часова	5

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета:

Циљ учења предмета математика је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и да примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Задаци предмета:

- Препознавање, разликовање и исправно именовање облика предмета, површи и линија;
- Кроз посматрање и цртање упознавање тачке и дужи и стицање умешности у руковању лењиром;
- Уочавање односа између предмета по облику, боји и величини на једноставним, конкретним примерима;
- Успешно одређивање положаја предмета према себи и положаја предмета према предмету;
- Уочавање разних примера скупова, припадање елемената скупу и коришћење речи „скуп” и „елемент” усвајајући значење везивањем за примере из природног окружења детета;
- Научити ученике да броје, читају и записују бројеве до 100, као и да исправно употребљавају знаке једнакости и неједнакости;
- Савладавање сабирања и одузимања до 100 (без прелаза преко десетице);
- Разумевање поступака на којима се заснивају ове операције, схватање појма нуле и уочавање њеног својства у сабирању и одузимању;
- Упознавање термина и знака сабирања и одузимања;

[Повратак на садржај](#)

- Учење правилног коришћења израза „за толико већи” и „за толико мањи”;
- Упознавање на примерима комутативност и асоцијативност сабирања (без употребе ових назива);
- Савладавање таблице сабирања до нивоа аутоматизације;
- Усвајање технике усменог сабирања једноцифрених бројева и одговарајућих случајева одузимања;
- Одређивање непознатог броја и одговарајућим једнакостима искључиво путем погађања;
- Успешно решавање текстуалних задатака (с једном или две операције) у оквиру сабирања и дузимања до 100 (помоћу састављања израза, као и обратно, да на основу датих израза умеју да састављају одговарајуће задатке);
- Упознавање метра, динара и паре.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	1. ГЕОМЕТРИЈА (Положај, величина и облик предмета; Линије) Положај, величина и облик предмета: Просторне релације Величина предмета и бића	– одреди међусобни положај предмета и бића и њихов положај у односу на тло; – упореди предмете и бића по величини; – уочи и именује геометријске облике предмета из непосредне околине; – именује геометријска тела и фигуре; – групише предмете и бића са заједничким својством; – сложи/разложи фигуру која	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – рад с подацима и информацијама – дигитална компетенција – решавање проблема – сарадња – одговорно	20	7	27	септембар – октобар

[Повратак на садржај](#)

	Геометријска тела: лопта, коцка, квадар, ваљак, пирамида и купа Геометријске фигуре: круг, правоугаоник, квадрат и троугао Линије: Права, крива и изломљена линија Затворена и отворена линија Тачка и линија Дуж	се састоји од познатих облика; – разликује криву, праву, изломљену, затворену и отворену линију; – црта праву линију и дуж помоћу лењира;	учешће у демократском друштву – одговоран однос према здрављу – одговоран однос према околини – естетичка компетенција – предузимљивост и оријентација ка предузетништву				
Корелација: Српски језик, Ликовна култура, Свет око нас, Физичко и здравствено васпитање							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	БРОЈЕВИ Бројање, писање и читање бројева. Приказивање бројева помоћу	– броји унапред и уназад и са прескоком; – прочита, запише, упореди и уреди бројеве прве стотине и прикаже их на бројевној правој;	– компетенција за целоживотно учење – рад с подацима и информацијама	63	82	145	октобар - јун

[Повратак на садржај](#)

тачака на бројевној правој. Упоредивање бројева. Редни бројеви. Сабирање и одузимање бројева до 20 и приказивање на бројевној правој. Сабирање и одузимање бројева до 100 без прелаза преко десетице и приказивање на бројевној правој. Својства сабирања. Откривање непознатог броја у једнакостима с једном операцијом.	– користи редне бројеве; – разликује парне и непарне бројеве, одреди највећи и најмањи број, претходника и следбеника; – користи појмове сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика; – сабира и одузима два једноцифрена броја не записујући поступак; – сабира и одузима до 100 без прелаза преко десетице; – растави број на сабирке и примени замену места и здруживање сабирака ради лакшег рачунања; – реши текстуални задатак са једном операцијом; – разликује новчане апоене до 100 динара и упореди њихову вредност; – уочи правило и одреди следећи члан започетог низа; – прочита и користи податке са једноставнијег стубичног и сликовног дијаграма или табеле;	– дигитална компетенција – решавање проблема – сарадња – одговорно учешће у демократском друштву – одговоран однос према здрављу – одговоран однос према околини – естетичка компетенција - предузимљивост и оријентација ка предузетништву				
--	---	--	--	--	--	--

	Динар, кованице и новчанице до 100 динара.						
Корелација: Свет око нас, Ликовна култура, Музичка култура, Физичко и васпитање, ЧОС							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ Мерење дужине нестандартним јединицама мере.	– измери дужину задатом, нестандартном јединицом мере; – преслика тачке и фигуре у квадратној мрежи на основу задатог упутства.	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – рад с подацима и информацијама – дигитална компетенција – решавање проблема – сарадња – одговорно учешће у демократском друштву – одговоран однос према здрављу	3	5	8	април - мај

[Повратак на садржај](#)

			– одговоран однос према околини – естетичка компетенција – предузимљивост и оријентација ка предузетништву				
Корелација: Свет око нас, Ликовна култура, Музичка култура, Физичко и васпитање, ЧОС							
НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА							
Наставне методе: Наставни облици рада: Наставна средства:		-дијалогска, монологска, илустративна, демонстративна, метода писаних радова, метода рада на тексту, метода игре, -фронтални, индивидуални, групни, рад у пару -припремљени задаци, уџбеник, радна свеска, дигитални уџбеник, контролне вежбе					
Тема:		Начин остваривања					
ГЕОМЕТРИЈА		Да би ученици усвојили елементарна математичка знања која су потребна у решавању задатака и развијању менталних способности у раду ће се смењивати различите активности и технике: вербална, текстуална, практична, учења путем откривања, смислено учење, амбијентално учење, решавање проблема.					
БРОЈЕВИ		- графичко представљање разних стварних ситуација помоћу Венових дијаграма (или на друге начине); - упознавање и графичко представљање бројног низа природних бројева; решавати бројне изразе - повећање ефикасности наставе кроз аналитички и синтетички приступ решавању текстуалних задатака; - паралелно са случајевима једнакости двају израза, ученици упознају и случајеве					

	неједнакости; - откривање идеје пресликавања увођењем таблица и дијаграма; практичним радом утврдити зависност између података; - упутити ученике како да у разним животним ситуацијама уочавају одговарајуће математичке релације;
МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	- кроз практични рад стицање елементарне геометријеске представе; - системски рад на развијању елементарних просторних представа; - кроз практичан рад објаснити систем јединица мера; - мере за дужину/површину обрађивати упоредо са одговарајућим градивом из геометрије

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Анализира иницијалну проверу, наставни процес, напредовање и успех ученика, планира, уважава индивидуалне разлике при планирњу, осмишљава и креира наставни процес, одређује темпо учења, прилагођава садржаје, методе и облике рада, подстиче ученике, похваљује, усмерава, подржава, даје ученицима повратне информације о напредовању, прати напредовање ученика, вреднује рад ученика, наставног процеса, води евиденцију о напредовању ученика, врши редовно самовредновање, предаје, користи ИКТ, прати и примењује савремене трендове у образовању, ствара позитивну климу у одељењу	Посматра, опажа, уочава, препознаје, обликује, одређује својства, описује, упоређује, врши анализу и синтезу, истражује, сарађује са вршњацима, користи различите изворе знања, чита, пише, тумачи, слуша, остварује комуникацију, писмено се изражава, закључује, примењује стечена знања, прича, препричава, рецитиује, вреднује, самовреднује, договара се, користи ИКТ	- разговор са ученицима; - активности и ангажовања на часу; - продукти активности; - петоминутне и десетоминутне вежбе; - писане провере

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
ГЕОМЕТРИЈА	– МАТ.ОО1.О.2.2. Анализирају међусобни положај објеката у простору. – МАТ.ОО1.О.2.3. Цртају геометријске облике помоћу лењира.		
БРОЈЕВИ	МАТ.ОО1.О.1.1. Читају, записују и упоређују природне бројеве и приказују их на датој бројевној правој. – МАТ.ОО1.О.1.2. Одређују природни број са датим својством (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни следећи број) и одређују следеће чланове започетог једноставног бројевног низа. МАТ.ОО1.О.2.1. Правилно употребљавају математичке симболе. МАТ.ОО1.О.3.1. Решавају једноставну проблемску ситуацију коришћењем	МАТ.ОО1.С.2.1. Издвајају битне податке из текста задатка и креирају МАТ.ОО1.С.3.1. Користе математички језик и симболе и формирају математички запис при решавању једноставних проблемских ситуација. – МАТ.ОО1.С.1.1. Користе својства природних бројева (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни, следећи број) и одређују следеће чланове започетог бројевног низа.	МАТ.ОО1.Н.1.1. Израчунавају бројевну вредност израза са више операција, поштујући приоритет

[Повратак на садржај](#)

	израза са једном рачунском операцијом. МАТ.ОО1.О.1.1. Читају, записују и упоређују природне бројеве и приказују их на датој бројевној правој. – МАТ.ОО1.О.1.2. Одређују природни број са датим својством (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни		
МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	МАТ.ОО1.О.2.4. Мере дужину дужи мерним инструментом и површину фигуре нестандартном јединицом мере.		

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

2. *Математика 1*, уџбеник за први разред основне школе, Сања Маричић

3. *Математика 1*, радна свеска за први разред основне школе, први и други део, Сања Маричи

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: СВЕТ ОКО НАС

Разред: ПРВИ

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	43
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	29
Укупно:	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета: упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

Задаци предмета:

развијање техника сазнајног процеса: посматрање, уочавање, упоређивање, класификовање, именовање;

формирање елементарних научних појмова из природних и друштвених наука;

подстицање дечијих интересовања, питања, идеја и одговора у вези са појавама, процесима и ситуацијама у окружењу у складу са њиховим когнитивно-развојним способностима;

подстицање и развијање истраживачких активности деце;

подстицање уочавања једноставних узрочно-последичних веза, појава и процеса, слободног исказивања својих запажања и предвиђања;

решавање једноставних проблем-ситуација кроз огледе, самостално и у тиму;

развијање одговорног односа према себи и окружењу и уважавање других;

разумевање чињенице да је човек део природе и да својим поступцима утиче на природу, као и развијање способности препознавања човековог утицаја на здравље и животну средину.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	Ја и други Моја породица – ужа и шира породица; Сви у породици нешто радимо – послови у кући, договори и помагање; Моја права и обавезе – дечија права и обавезе деце; Ја и други у саобраћају, на путу од куће до школе; Понашам се безбедно у саобраћају – безбедно	-препозна и искаже радост, страх, тугу и бес уважавајући себе и друге; -правовремено и примерено ситуацији искаже своје основне животне потребе за храном, водом и одласком у тоалет; -се понаша тако да уважава различитости својих вршњака и других људи; -придржава се договорених правила понашања у школи и прихвата последице ако их прекрши; -сарађује са вршњацима у заједничким активностима;	-компетенције за учење; -одговорно учешће у демократском друштву; -решавање проблема; -сарадња; -комуникација;	2	1	3	септембар, мај

[Повратак на садржај](#)

	понашање и опасности у саобраћају;						
	Прелазак на другу страну улице.						
Корелација: Српски језик, ликовна култура							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	Породични дом, школа Школа – моја друга кућа; -Упознајемо просторију у школи – правила понашања у просторијама; -Наша учионица – одељење, школска торба, школски прибор; -Заједно у школи – другарство,	-препозна и искаже радост, страх, тугу и бес уважавајући себе и друге; -правовремено и примерено ситуацији искаже своје основне животне потребе за храном, водом и одласком у тоалет; -се понаша тако да уважава различитости својих вршњака и других људи; -придржава се договорених правила понашања у школи и прихвата последице ако их прекрши;	-комуникација; сарадња -компетенције за учење; -одговорно учешће у демократском друштву; -одговоран однос према здрављу; -одговоран однос према околини; -естетичка компетенција;	6	2	8	Септембар, октобар

[Повратак на садржај](#)

	радост, љутња, страх, туга; -Моја породица; Породични празници.	-сарађује са вршњацима у заједничким активностима;					
Корелација: Српски језик, ликовна култура							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	Здравље и безбедност Чување здравља и водим рачуна о чистоћи (чистоћа тела, одеће, обуће и дома); Опасности у дому – опасности од воде, струје, ватре, повреде, помоћ; Штедња злата вредна, штедим струју, воду; Моје здраље – исхрана, одмор, физичка активност;	одржава личну хигијену и адекватно се одева у циљу очувања здравља; чувасвоју, школску и имовинудругих; пратиинструкцијеодраслих у опаснимситуацијама: поплава, земљотрес, пожар; својим речима опише пример неке опасне ситуације из свог непосредног окружења; примењује правила безбедног понашања на путу од куће до школе приликом кретања улицом са и без тротоара и преласка улице;	компетенције за учење; одговорно учешће у демократском друштву; одговоран однос према околини; одговоран однос према здрављу; рад са подацима; сарадња; решавање проблема.	6	6	12	Септембар, Октобар, Новембар

	Здрава храна – храна добијена од биљака и животиња.						
Корелација: Српски језик, ликовна култура, физичко и здравствено васпитање							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
IV	Оријентација у времену и простору Моје насеље – град, село, планина, равница, брдо; Сналажење у насељу – важне зграде и објекти; Снађи се: напред, назад, лево, десно, горе, доле; Дан по дан – седмица, дани у седмици, пре и	снађе се у простору помоћу просторних одредница: напред-назад, лево-десно, горе-доле и карактеристичних објеката; одреди време својих активности помоћу временских одредница: делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра;	компетенције за учење; одговорно учешће у демократском друштву; одговоран однос према околини; одговоран однос према здрављу; рад са подацима и информацијама; решавањепроблема; сарадња; дигитална компетенција; комуникација.	5	4	9	Новембар, Децембар

	после; Један дан – обданица и ноћ.						
Корелација: Српски језик, ликовна култура, математика							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
V	Човек ствара Материјали који нас окружују: дрво, метал, папир, тканина, сунђер, гума, пластика, стакло...; Тврди, меки, провидни, непровидни; Зашто се предмети праве од различитих материјала; Употреба материјала;	посматрањем и опицавањем предмета одреди својства материјала: тврдо-меко, провидно- непровидно, храпаво- глатко; учествује у извођењу једноставних огледа којима испитује природне феномене;	компетенције за учење; одговоран однос према околини; одговоран однос према здрављу; рад са подацима и информацијама; решавање проблема; сарадња; комуникација; естетичка компетенција; предузимљивост;	3	4	7	Децембар, Јануар

	Људи раде и користе алате од различитих материјала.		дигитална компетенција.				
Корелација: Српски језик, ликовна култура							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
VI	Разноврсност природе Упознајемо природу живу и неживу; Вода око нас, истраживање воде; Истражујемо ваздух – ваздух се креће; Изглед земљишта;	Разликује природу од производа људског рада на примерима из непосредног окружења; Препознаје облике појављивања воде у непосредном окружењу: потоци, реке, баре, језера; Препознаје изглед земљишта у непосредном окружењу: равница, брдо, планина; Идентификује биљке и животиње из непосредног окружења на основу њиховог спољашњег изгледа;	компетенције за учење; одговоран однос према околини; одговоран однос према здрављу; рад са подацима и информацијама; решавање проблема; сарадња; еколошка компетенција;	21	12	33	Октобар, Новембар, Децембар, Јануар, Фебруар, Март, Април, Јун

	Сунце извор живота; Упознајемо самоникле и гајене биљке; Сличности и разлике међу биљкама; Дивље животиње; Домаће животиње; Сличности и разлике међу животињама; Веза живе и неживе природе.	уочава разноврсност биљака и животиња на основу спољашњег изгледа; препознаје главу, труп, руке и ноге као делове тела и њихову улогу у његовом свакодневном животу; препознаје улогу чула вида, слуха, мириса, укуса и додира у његовом свакодневном функционисању и сазнавању окружења; штеди воду и одлаже отпад на предвиђена места; се понаша тако да не угрожава биљке и животиње у непосредном окружењу;	естетска компетенција; брига за здравље; предузетничка.				
Корелација: Српски језик, ликовна култура							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе: Наставни облици рада: Наставна средства:	демонстрација, разговор, рад на тексту (илустрацији), илустративна, практичног рада, усменог излагања, текстуална, писмених радова, лабораторијско-практичних радова, графички, истраживачки, игролике активности, хеуристичка метода фронтални, индивидуални, рад у пару, групни, комбиновани уџбеник, радна свеска, аудио запис, материјали за групни рад(хамер, дрвене бојице, фломастери), материјализарад у пару (припремљена питања), материјали за огледе (узорци биљака, слике, кликери, балони, календар, парк)
Тема:	Начин остваривања
Ја и други	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду Обезбеђивање корелације са сродним предметима Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације
Породични дом, школа	Посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видљивих карактеристика); Илустровање појава и процеса из свакодневног живота – навођење, показивање, објашњавање примера из природног и друштвеног окружења; Праћење – континуирано посматрање ради запажања промена; Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду Обезбеђивање корелације са сродним предметима

	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације
Здравље и безбедност	Посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видљивих карактеристика); Илустровање појава и процеса из свакодневног живота – навођење, показивање, објашњавање примера из природног и друштвеног окружења; Праћење – континуирано посматрање ради запажања промена; Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду Обезбеђивање корелације са сродним предметима Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације
Оријентација у времену и простору	Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде панорама Коришћење еџбеника, и др.
Човек ствара	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду Обезбеђивање корелације са сродним предметима
Разноврсност природе	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере
Наставника	Ученика	остварености исхода
– упознати ученике са циљевима и садржајима програма – упознати их са правилима рада –упознати их са критеријумима оцењивања по областима – упознати ученике, одредити њихово претходно искуство, снимити иницијално стање – редовно пратити рад и залагање ученика на часу – водити рачуна о индивидуализацији приступу ученику – подстицати код ученика развој мишљења и разумевања – менторска улога наставника – неговање позитивне климе у одељењу – омогућити подстицајну средину за рад и учење – охрабрује, помаже и подстиче ученике	- Посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видних карактеристика); - Описивање – вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања; - Процењивање – самостално одмеравање; - Груписање – уочавање сличности и различитости ради класификовања; - Праћење – континуирано посматрање ради запажања промена; - Бележење – записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања; - Практиковање – у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду - Експериментисање – намерно модификоване активности, огледи које изводи сам ученик; - Истраживање – испитивање својстава и особина, веза и узрочно-	- Број јављања: - За јављање - За јављање више пута - За давање комплетног, потпуног одговора на тежа питања - Ко не зна одговор – запис датума - Учесталост јављања на часу по месецима - Свеобухватност одговора - Хоризонтално и вертикално повезивање градива - Самосталност у одговарању - За недоношења домаћег – запис датума у евиденцију - За редовно доношење домаћег задатка + Сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви

[Повратак на садржај](#)

– омогућити ученицима да сами изводе закључке – подстицати ученика на учење – Инсистирати на систематичности у раду и поштовању принципа и правила рада – Инсистирати на практичној примени стечених знања – Оцењивањем мотивисати ученике за учење – Оцењивањем проценити ниво постигнућа ученика – Идентификовати напредак у учењу и постигнућима ученика – Навести активности наставника с обзиром на тему (подстицати ученике да опажају, примењују, препознају, упоређују, изводе закључке, повезују знања са другим областима и другим предметима, решавају проблеме, практично примењују...) – самовредновање реализације програма	последичних односа; Сакупљање – прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења; Стварање – креативна продукција; Играње – дидактичке, едукативне и спонтане игре; Активности у оквиру мини-пројекта – осмишљавање и реализација.	имају задато забележено у свескама...) Степен залагања свих чланова групе Процена резултата рада група (пано, табела...) Све што је рађено на часу налази се у свескама - ангажовање и квалитет учешћа у разним наставним и ваннаставним активностима
---	--	---

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
ДРУГИ И ЈА	Ученик/ученица на основном нивоу уме да: – ПД.ОО1.О.3.4. Уважавају индивидуалне и културне особености и поштују различитости међу људима.– ПД.ОО1.О.3.5. Учествоју у заједничким активностима на нивоу школе и локалне заједнице.	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да: – ПД.ОО1.С.3.4. Препознају своју улогу у различитим друштвеним групама прихватајући права и обавезе.	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да: – ПД.ОО1.Н.2.1. Групишу/класификују прикупљене податке и у дискусији са другим – ПД.ОО1.Н.3.3. Предлажу акције у оквиру школе и локалне заједнице и доприносе њиховој реализацији.
ПОРОДИЧНИ ДОМ, ШКОЛА	– ПД.ОО1.О.1.9. Идентификују друштвене групе којима припадају и наводе правила понашања, права и обавезе које имају као чланови тих група. .– ПД.ОО1.О.3.3. Оријентишу се у времену користећи часовник и календар и у непосредном окружењу помоћу карактеристичних објеката.	– ПД.ОО1.С.3.4. Препознају своју улогу у различитим друштвеним групама прихватајући права и обавезе.	– ПД.ОО1.Н.3.2. Решавају проблеме и доносе одговорне одлуке у свакодневним животним ситуацијама употребом стечених знања.
ЗДРАВЉЕ И БЕЗБЕДНОСТ	– ПД.ОО1.О.3.1. Испољавају радозналост за свет који их окружује, односно за различите	– ПД.ОО1.С.2.3. Користе различите изворе информација, мерне	– ПД.ОО1.Н.2.1. Групишу/класификују прикупљене податке и у

	научне области. – ПД.ОО1.О.3.2. Усвајају навике које доприносе безбедности, заштити и очувању животне средине, сопственог здравља и здравља других	инструменте и другу опрему за прикупљање података и креирају белешку о природним и друштвеним феноменима по задатој структури	дискусији са другим ученицима доносе закључке.
ОРИЈЕНТАЦИЈА У ВРЕМЕНУ И ПРОСТОРУ	– ПД.ОО1.О.3.3. Оријентишу се у времену користећи часовник и календар и у непосредном окружењу помоћу карактеристичних објеката.	– ПД.ОО1.С.1.5. Идентификују мање очигледне факторе који утичу на кретање тела (средина, отпор ваздуха приликом падања).	– ПД.ОО1.Н.1.3. На примерима блиским њиховом искуству процењују утицај природних процеса на друштвена збивања, као и друштвених збивања на промене у природи.
ЧОВЕК СТВАРА	– ПД.ОО1.О.1.6. Разликују и именују облике кретања тела и очигледне факторе који утичу на то кретање. – ПД.ОО1.О.1.7. Препознају и именују различите материјале и њихова основна својства (укључујући и воду, ваздух и земљиште). – ПД.ОО1.О.2.4. Изводе једноставне огледе/	– ПД.ОО1.С.1.4. Повезују својства и промене материјала са њиховом употребом у свакодневном животу. – ПД.ОО1.С.1.5. Идентификују мање очигледне факторе који утичу на кретање тела (средина, отпор ваздуха приликом падања).	– ПД.ОО1.Н.1.1. Објашњавају узрочно-последичне односе у конкретним природним процесима и појавама.

	експерименте на основу упутства.		
РАЗНОВРСНОСТ ПРИРОДЕ	– ПД.ОО1.О.1.1. Препознају и именују ко и шта чини живу и неживу природу и разликују их од производа људског рада. – ПД.ОО1.О.1.3. На очигледним примерима препознају значај природе за живот човека и разликују повољно и неповољно деловање човека на очување природе. – ПД.ОО1.О.1.7. Препознају и именују различите материјале и њихова основна својства (укључујући и воду, ваздух и земљиште).	– ПД.ОО1.С.1.1. Објашњавају повезаност живе и неживе природе на очигледним примерима.	– ПД.ОО1.Н.1.1. Објашњавају узрочно-последичне односе у конкретним природним процесима и појавама

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Благданић, С., Јовић, С., Ковачевић, З. (2018), Свет око нас, уџбеник за први разред основне школе. Београд: БИГЗ
 Благданић, С., Јовић, С., Ковачевић, З. (2018), Свет око нас, радна свеска за први разред основне школе. Београд: БИГЗ

Наставни предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА

Разред: ПРВИ

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	27
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	9
Укупно:	36
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ наставе: Циљ учења предмета ликовна култура је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практичан рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

Задачи наставе:

- настава ликовне културе има задатак да развија способност ученика за опажање облика, величина, светлина, боја, положаја облика у природи;
- да развија памћење, повезивање опажених информација, што чини основу за увођење у визуелно мишљење;
- стварање услова за разумевање природних законитости и друштвених појава;
- стварати услове да ученици на сваком часу у процесу реализације садржаја користе технике и средства ликовно-визуелног изражавања;
- развијање способности за препознавање традиционалне, модерне, савремене уметности;
- развијати ученикове потенцијале у области ликовности и визуелности, те му помагати у самосталном изражавању коришћењем примерених техника и средстава;
- развијати љубав према вредностима израженим у делима свих облика уметности;
- да ствара интересовање и потребу за посећивањем изложби, галерија, музеја и чување културних добара;
- да осетљивост за ликовне и визуелне вредности коју стичу у настави, примењују у раду и животу;
- развијати сензибилитет за лепо писање;
- развијати моторичке способности ученика.
- оспособљавати ученика да се служи средствима и техникама ликовно - визуелног изражавања који су доступни његовом узрасту

[Повратак на садржај](#)

- стварати услове за креативно опажање и тумачење предвиђених садржаја у првом разреду (облике и њихове квалитете, односе у видном пољу, светло и сенку, тактилност, цртани филм и стрип, разликовање појединих средина, дизајн, перформанс, преобликовање материјала или предмета њиховим спајањем);
- мотивисати ученика да се слободно ликовно-визуелно изражава, својствено узрасту и индивидуалној способности и да маштовито представља свет око себе

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	ЛИКОВНА КУЛТУРА И ОКРУЖЕЊЕ Простор Отворени и затворени простор, природа и простор који је човек обликовао. Карактеристичне визуелне одлике по којима се препознаје врста простора. Значај чувања споменика или значајних објеката у најближем окружењу. Значај уређења простора у коме ученик борави. Уметничка занимања и производи Сликар - слика, вајар -	- црта на различитим подлогама и форматима папира; - користи материјал и прибор у складу са инструкцијама - изрази познате појмове мимиком и покретом тела, без звука; - повеже одабрану установу културе са њеном наменом; - поштује договоре и правила понашања и облачења приликом посете установама културе.	- естетичка компетенција, - комуникација, - одговоран однос према околини; - одговоран однос према здрављу; - решавање проблема - рад са подацима и информацијама; - сарадња	3	2	5	IX X I VI

[Повратак на садржај](#)

	скулптура, фотограф - фотографија... Изглед употребних предмета које су дизајнирали уметници. Установе културе (биоскоп, музеј, галерија, позориште, библиотека...) Правила понашања и облачења у различитим установама културе, договорена правила понашања.						
Корелација: српски језик, свет око нас, математика, дигитани свет							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I I	ОДНОСИ У ВИДНОМ ПОЉУ Облици Облици из природе, облици које је створио човек, правилни и неправилни облици. Својства облика (цело, део, велико, мало, високо, ниско, краће, дуже, уско, широко, светло, тамно, обојено, безбојно, једнобојно, шарено, меко, тврдо, глатко, храпаво, обло, рогљасто). Положај облика у простору и у равни (горе, доле, између, испод, у, на, испред, иза,	опише, својим речима, визуелне карактеристике по којима препознаје облике и простор; - пореди своје утиске и утиске других о уметничким делима, изгледу	- естетичка компетенција, - комуникација, - одговоран однос према околини; - одговоран однос према здрављу; - решавање проблема - рад са	10	2	12	XI XII I II III

	усправно, положено, косо, лево, десно) Кретање Покретни и непокретни облици. Кретање бића и машина. Смер кретања облика (налево, надесно, нагоре и надоле). Безбедност у саобраћају - илузија величине покретних и непокретних објеката у односу на удаљеност од посматрача. Светлост и сенка Природни и вештачки извори осветљења. Промена осветљености у току дана. Изглед облика и сенке у зависности од осветљења.	објеката/предмета и облицима из природе и окружења; - одреди, самостално и у сарадњи са другима, положај облика у простору и у равни; - користи материјал и прибор у складу са инструкцијама; - преведе једноставне појмове и информације у ликовни рад; - изрази, материјалом и техником по избору, своје замисли, доживљаје, утиске, сећања и опажања;	подацима и информацијама; -сарадња				
--	---	---	--	--	--	--	--

Корелација: српски језик, свет око нас, математика, дигитани свет							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I I I	ОБЛИКОВАЊЕ Материјал и прибор Поступци правилног и безбедног руковања и одржавања материјала, прибора и радне површине, значај одржавања хигијене и безбедног руковања прибором. Обликовање скулптуре Обликовање меких материјала поступком додавања. Спајање разноврсних материјала. Обликовање цртежа -Врсте линија (отворена, затворена, права, крива, светла, тамна, широка, уска, дугачка, кратка, непрекинута, непрекидана, груба, нежна, спирална, таласаста, степенаста...). Изражајна својства линија у односу на материјал и прибор. Обликовање слике -Боја природних облика и боја облика које је створио човек. Изражајна својства боје у односу на материјал и прибор. Преобликовање Предмети и материјал	- користи материјал и прибор у складу са инструкцијама; - обликује једноставне фигуре од меког материјала; - одабере, самостално, начин спајања најмање два материјала; - преобликује, сам или у сарадњи са другима, употребне предмете мењајући им намену; .	- естетичка компетенција, - комуникација, - одговоран однос према околини; - одговоран однос према здрављу; - решавање проблема - рад са подацима и информацијама; -сарадња				XI XII I II III

[Повратак на садржај](#)

	погодни за преобликовање (оштећени предмети, амбалажа, остаци тканина...). Различите информације као мотивација за стваралачки рад Природа и непосредно окружење; машта и стварни догађаји; приче, песме и текстови из књига и часописа за децу и уџбеника, уметничка дела...						
Корелација: српски језик, свет око нас, математика, дигитани свет							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I V	СПОРАЗУМЕВАЊЕ Читање визуелних информација Илустрација у деџим књигама и уџбеницима. Стрип. Цртани и анимирани филм - традиционално урађени (слободоручно обликовани или нацртани ликови) и савремени (урађени у апликативном програму). Прича у цртаном и анимираном филму. Изглед места и ликова. Знак -Графички знак (ноте, слова и цифре), гестовни и звучни знак. Лепо писање. Украсна слова. Традиција -Празници и украшавање. Невербално изражавање.Пантомима, игре, перформанс.	- изрази познате појмове мимиком и покретом тела, без звука; - црта на различитим подлогама и форматима папира; - користи материјал и прибор у складу са инструкцијама;	- естетичка компетенција, - комуникација, - одговоран однос према околини; - одговоран однос према здрављу; - решавање проблема - рад са подацима и информацијама; -сарадња				XI XII I II III

Корелација: српски језик, свет око нас, математика, дигитани свет	
НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	монолошка, дијалогска, демонстративна, илустративна, практични радови
Наставни облици рада:	фронтални, индивидуални, групни, рад у пару
Наставна средства:	прибор за цртање, прибор за сликање, слике, колаж папир, материјал за вајање, . . .
Тема:	Начин остваривања
I Ликовна култура и окружење	У овој целини су груписани васпитни садржаји који се реализују током целе године. Један од циљева је да ученици постепено уочавају везу уметности и уметника са свакодневним животом. Оно што је примарно је да ученици пореде свој и утисак других, да постепено уче да образлажу (својим речима) оно што им се свиђа или не свиђа, да разумеју и поштују чињеницу да свако може имати другачији естетски доживљај (који се, с временом, мења). Уколико постоје могућности, наставник током године води ученике у најмање две установе културе (на пример, у биоскоп и у позориште) и упућује их на правила понашања и облачења, на разлике у правилима понашања и на опажање уређења простора и карактеристичне атмосфере унутар установе. Важно је да се ови садржаји уче ненаметљиво и постепено, тако да развијају радозналост, осећај за естетичке вредности и интересовање за уметност и културу. Када је реч о истраживању визуелних карактеристика најближег окружења и природе, часови ликовне културе могу да се интегришу са часовима предмета свет око нас, од којих се разликују по томе што нису стриктно везани за завичајни принцип.
II Односи у видном пољу	Облик је ликовни елемент који гради композицију, а ради се о појму из теорије обликовања који се у првом разреду учи искуствено. Све активности које се односе на истраживање својства облика (величина, боја, текстура...) и положај облика у простору могу да се реализују на интегрисаним часовима предмета ликовна култура, математика и свет око нас. Часови ликовне културе треба да се раздвоје од часова математике у тренутку када ученици почну да користе лењир. Појам кретање (киша, облаци, таласи, птице, инсекти, аутомобил, лифт, људи, кућни љубимци...) предложен је као подстицај за активности које ученицима омогућавају да самостално граде мрежу појмова. Наставник уобичајено подстиче ученике на размишљање техником асоцијација. Појмови које ученици самостално повезују са појмом кретања могу да се запишу на табли. На тај начин се

	долази до већег броја тема/мотива за ликовни рад, а сваки ученик бира тему/мотив који га највише мотивише да ствара. Кретање се може повезати са звуком, па је пожељно осмислити и часове који су интегрисани са часовима музичке културе и физичког и здравственог васпитања.
III Обликовање	Наставник бира ликовне технике које ће се учити у првом разреду. Важно је да буду разноврсне, да ученици могу да их користе самостално или уз минималну помоћ и да су изводљиве у школи. Наставник објашњава технике у форми кратког упутства пре и у току рада. Пошто добију основне (неопходне) информације, ученици самостално истражују изражајне могућности ликовних техника док изражавају своје замисли. Када је реч о прибору и материјалу, примарне су информације које се односе на безбедност и здравље, па тек онда информације о изражајним својствима (које се већим делом уче искуствено). У првом разреду ученици углавном спонтано цртају и боје. Наставник ће, на основу процене могућности одељења и појединачних ученика, одлучити када и како ће ученике постепено уводити у сликање. Један од поступака је да се ученицима зада да "цртају и боје" само помоћу четке и боје (не користе оловку). У првом разреду то може да буде задатак који раде само једном (или ниједном). Поступак који подстиче размишљање и развија осећај за боје подразумева захтеве који су нешто изнад могућности ученика (а који нису нереални ако се уведу на време и постепено). На пример, задатак у коме се од ученика тражи да користе само три или само две омиљене боје. Када је реч о рециклажи, потребно је осмислити активности које су припрема за оно што ће се учити у старијим разредима. Важно је да знају да могу да преобликују материјал и предмете које желе да баце, нпр. амбалажу, поломљене или покварене играчке, остатке тканина... Активности као што су цртање, вајање и сликање нису везане само за вежбање ликовних техника, већ много већи значај имају комуникација и креативност. Ученици кроз ликовни рад саопштавају своје идеје, расположења, размишљања, замишљања, емоције... Наставник планира мотивациони разговор који подстиче изражавање. Новина у програму су информације које до сада нису плански коришћене као мотивациони садржај, а препоручене су да би се ефикасније омогућило стицање општих компетенција. Такав садржај су уметничка дела, укључујући и она која ученици овог узраста не разумеју (на пример, дела Умберта Боћонија, Пабла Пикаса, Пола Сезана, Стојана Ћелића, Марка Шагала, Василија Кандинског...). Када се уметничка дела користе као мотивациони садржај, важно је одабрати одговарајућу методу/технику

	да би се подстакао развој креативности, а избегло имитирање.
IV Споразумевање	У овој целини су предложени садржаји који се односе на читање (разумевање) информација, у првом реду визуелних, односно слике у најширем значењу (рекламе, илустрације у уџбеницима и дејим часописима, изрази лица...) и различите начине споразумевања. Наставник бира активности и садржаје, водећи рачуна о томе да ће се ученици континуирано оспособљавати за читање визуелних информација, од првог разреда до краја основне школе. У првом разреду ученици треба да стекну свест о томе да се разне (и важне) поруке не преносе само говором и реченицом, већ и звуком (на пример, школско звоно), бојом (семафор), сложеним сликама, музиком, мимиком, гестом... Сложене приче у сликама (стрип, цртани филм) тумаче се на интегрисаним часовима предмета ликовна култура и српски језик, односно матерњи језик. Када је реч о графичким знацима (слово, цифра, нота) корисно је задати ученицима да украшавају одабрани знак. На тај начин се уводе у калиграфију и појмове које ће ближе упознати у старијим разредима. Активности везане за традицију и украшавање смишља наставник, у зависности од празника/свечаности. Игра Ледена краљица, као и пантомима су погодан увод у перформанс, који ће се радити и у наредним разредима.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -развија кооперативност	Посматра, уочава, открива, разликује, упоређује, препознаје, црта, боји. Додирује, уочава, разликује, гледа, закључује, комбинује, спаја, лепи, креира, сече, лепи, црта, шије, боји, опажа, ваја, преобликује, лепи, истражује. Говори, доживљава, бележи, ствара ситуацију, имитира, реагује, радњу приказује покретом, фотографише, снима.	Прикупљање информација из различитих извора: свакодневна посматрања, активност на часу, однос према раду, однос према себи, однос према другима, разумевање, повезивање, оригиналност, вербално изражавање, употреба техника ликовног изражавања.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученицазна и уменаосновномнивоу да:	Средњи ниво Ученик/ученицазна и уменасредњемнивоу да:	Напредни ниво Ученик/ученицазна и уменанапредномнивоу да:
ЛИКОВНА КУЛТУРА И ОКРУЖЕЊЕ	- пише, црта елементе слова - рационално користи материјале и правилно употребљава прибор - препозна и именује основне боје	- Уме да се самостално и слободно ликовно изражава запажа, - развије осетљивост за боје, њихове нијансе и интензитет, - проналази необичне начине цртања - проналази и комбинује нове боје - изабере технику рада и прати обојене трагове - користи разне материјале за нова ликовна искуства - Ликовно	- експериментише бојама - украси своју радну средину, собу, свеску, књигу, одећу... развојем способности уочавања боја као својстава објеката и њихових ликовних вредности
ОДНОСИ У ВИДНОМ ПОЉУ	- разликује облике предмета и приказује особине познавањем и употребом основних сликарских материјала и техника (течних, чврстих боја, начина њиховог наношења и др.)	- ликовно комуницира са собом и светом који га окружује кроз смисао и способност изражавања бојом и бојеном површином, уз употребу - упозна и користи богатство боја и облика захваљујући одговарајућим подстицајима (доживљајима, погодним темама, утицајима музике, књижевних дела и др.).иковносликарских техника	- употребљава боје у декоративне сврхе и на начине који су деци доступни - користи линију у приказивању сложенијих композиција

[Повратак на садржај](#)

ОБЛИКОВАЊЕ	- користи природне материјале за обликовање	- Обликовање материјала истражује и експериментише различитим материјалима и техникама	- запажа и открива природне скулптуре
СПОРАЗУМЕВАЊЕ	- процењује свој рад и рад својих другова	- развија и његује осећај за лепо, складно, пропорционално - проналази и анализира лепо и ружно у својој околини,	- развија критичко посматрање и анализирање природе и продуката људског рада

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Кристинка Селаковић, Катарина Трифуновић: *Ликовна култура 1, уџбеник за први разред основне школе*, БИГЗ,

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: МУЗИЧКА КУЛТУРА

Разред: ПРВИ

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	28
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	8
Укупно:	36
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета: Циљ учења предмета музичка култура је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Задачи предмета: - неговање способности извођења музике (певање/свирање);

- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука;

- подстицање стваралачког ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање звука);

- упознавање традиционалне и уметничке музике свога и других народа;

- развијање критичког мишљења (исказивање осећања о музици која се изводи и слуша);

- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ - Уметничка музика у цртаним и анимираним филмовима. Однос звук - лик, музика - радња. - Композиције које илуструју	– објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и	Рад с подацима и информацијама Сарадња Дигитална компетенција	4	7	11	Током школске године

различита осећања. -Звук и тон (извори). -Звуци тела (пулс, куцање срца, дисање...). -Звуци из природе и окружења. Звучни знак (школско звоно, аутомобилска сирена...). -Тон: боја (различити гласови и инструменти), трајање (кратак - дуг), јачина (гласан - тих), висина (висок - дубок). - Тишина и одсуство звука. - Композиције које илуструју различите боје људског гласа и инструмената. -Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар). - Различити жанрови везани за ситуације значајне за ученике (празници, приредбе, свечаности, рођендани, венчања, новогодишње и божићне песме...). -Музичка прича. -Карактер дела и елементи музичке изражајности (условљеност). -Музички бонтон. -Музика и здравље. -	њеног утицаја на тело и зашто је тишина важна; – разликује одабране звукове и тонове, певање/свирање; хор/један певач/група певача; оркестар/један свирач/група свирача, боју различитих певачких гласова и инструмената и музичке изражајне елементе; – препозна музички почетак и крај и понављање теме или карактеристичног мотива у слушаном делу; – повезује музичко дело у односу на њему блиске ситуације, врсту гласа и боју инструмента са карактером дела; – поштује договорена правила понашања при слушању музике;	Одговоран однос према здрављу Компетенција за учење Одговорно учешће у демократском друштву Естетичка компетенција Комуникација Предузимљивост и оријентација ка предузетништву				
--	---	---	--	--	--	--

	Носиоци звука (це-де плејер, ем пе 3 плејер, рачунар...).						
Корелација: Српски језик, Свет око нас, Ликовна култура, Математика							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера. -Певање песама уз покрет - песме уз игру и народне песме. -Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова уз боју (до-зелено, ре-браон, ми-жуто, фа плаво и сол-црвено). -Дечји ритмички инструменти и начииа свирања на њима. -Свирање по слуху пратње уз бројалице и песме - пулс, ритам, груписање удара. - Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментама - песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. -Свирање инструменталних аранжмана на	– користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука; – изговара у ритму уз покрет бројалице; – пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; – пева по слуху уз покрет народне песме, музичке игре; – примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; – свира по слуху звучне ономатопеје и илустрације, ритмичку пратњу уз бројалице и	Решавање проблема Сарадња Дигитална компетенција Компетенција за учење Одговорно учешће у демократском друштву Естетичка компетенција Комуникација Одговоран однос према околини Предузимљивост и оријентација ка предузетништву	12	9	21	Током школске године

[Повратак на садржај](#)

	дечјим ритмичким инструментама и на алтернативним изворима звука. -Свирање графички представљеног ритма. - Музички бонтон.	песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма;					
Корелација Српски језик, Свет око нас, Физичко и здравствено васпитање, Ликовна култура, Математика							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО -Израда дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала. -Стварање звукова из непосредне околине и природе спонтаном или договореном импровизацијом. - Креирање сопствених покрета уз музику која се изводи или слуша. -Стварање звучних ефеката и једноставне ритмичке пратње користећи различите изворе звука. -Бирање инструмената на основу звука и стварање једноставне ритмичке пратње уз бројалице, песме и музичке игре. -Стварање мањих	– повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама, ритам са графичким приказом; – објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – направи дечје ритмичке инструменте; – ствара звучне ефекте, покрете уз музику, мању ритмичку целину	Решавање проблема Сарадња Дигитална компетенција Одговоран однос према здрављу Компетенција за учење Одговорно учешће у	3	1	4	Током школске године

[Повратак на садржај](#)

	ритмичких целина на основу музичког искуства - изговором у ритму, различитим покретима, предметима и дејјим ритмичким инструментима. -Стварање музичких питања и одговора на дејјим ритмичким инструментима у дијалогу. - Стварање једноставне мелодије на краћи текст. -Бирање познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација за стварање звучне приче - праћење литерарног текста.	помоћу различитих извора звука, ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука, музичко питање и одговор на ритмичким удараљкама, једноставну мелодију на краћи задати текст; – изабере према литерарном садржају одговарајући музички садржај.					
Корелација: Српски језик, Свет око нас, Физичко и здравствено васпитање, Ликовна култура, Математика							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе: Наставни облици рада: Наставна средства:	Дијалогска, илустративно – демонстративна, аудитивна, практични рад, практично вежбање, монолошка Фронтални, индивидуални, рад у групи и пару Уџбеник, компакт – диск, инструмент, картон, шаблони, гранчице дрвета, папир, реквизити за игру (марамица, маске), коцка од картона, ребус, балони, штапићи, флашице за воду, пластелин, кестен, чачкалице, кутија, маказе, фолија, сунђер, различите тканине, колаж папир, лепак, салвете, канап, дрвене бојице, прибор за цртање, модели пахуља од папира, новине, слике.
Слушање музике	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона; Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду; Обезбеђивање корелације са сродним предметима; Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења
Извођење музике	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона; Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду ;Обезбеђивање корелације са сродним предметима; Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења
Музичко стваралаштво	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона; Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду; Обезбеђивање корелације са сродним предметима; Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Припрема позитивну атмосферу, подстиче ученике на активно слушање, учествује у раду и разговору, пева, даје додатна објашњења и задатке, поставља питања, одговара, слуша, вреднује, подстиче ученике да опажају звуке у окружењу, свира на инструменту, учествује у игри и посматра, прати и подстиче, објашњава правила понашања, објашњава начин рада, демонстрира покрете	Слушају музику, препознају, именују, певају, одговарају, постављају питања, читају и разумеју прочитано, осмишљавају, сарађују, вреднују свој рад и рад других, имитирају, реализују задатке, стичу знање, увежбавају изговор и покрет, свирају ритмичку пратњу, описују, закључују, изводе музику импровизацијом порета и тапшањем, комбинују песму, покрете и свирање, понављају, усвајају, стварају, учествују у игри	Активност на часу, игровне активности, усмено одговарање, практичан рад, вежбе, сарадња и рад у групи

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
Слушање музике	Именује поједине звукове из окружења, понавља звучне ефекте, слуша музику	Опонаша звукове у окружењу, комбинује звучне ефекте, зна правила понашања при слушању музике	Реализује звукове у окружењу, ствара звучне ефекте, поштује договорена правила понашања при слушању музике
Извођење музике	Слуша музику, понавља звучне ефекте, пева песме у групи	Зна правила понашања при слушању музике, комбинује звучне ефекте, пева песме уз инструменталну пратњу	Поштује договорена правила понашања при слушању музике, ствара звучне ефекте, самостално песму по слуху

[Повратак на садржај](#)

Музичко стваралаштво	Именује звукове из окружења, игра уз музику, пева песму у групи	Опонаша звукове у окружењу, понавља покрете, пева песму уз инструменталну пратњу	Разликују и опонашају звукове из окружења, ствара покрете уз музику, самостално пева песму по слуху
----------------------	---	--	---

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Музичка култура 1, уџбеник за први разред основне школе, Драгомир Братић, БИГЗ школство

Наставни предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Разред: ПРВИ

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	47
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	55
Укупно:	108
Недељни фонд часова	3

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ наставе и учења ФЗВ је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада

Задачи наставе:

Општи задаци су: - Стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе ФЗВ сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе ФЗВ буду у пуној мери реализовани, - Подстицање раста, развоја и утицање на правилно држање тела, - Развој и усавршавање моторичких способности, - Стицање моторичких умења, која су као садржаји утврђени програмом ФЗВ и стицање теоријских знања неопходних за њихово усвајање, - Усвајање знања ради разумевања значаја и суштине ФЗВ дефинисаног циљем овог васпитно-образовног подручја, Формирање морално-вољних квалитета личности, - Оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада, - Стицање и развијање свести о потреби здравља, чувања здравља и заштити природе и човекове средине. Оперативни задаци: - Усмерени развој основних моторичких способности: брзине, снаге, гипкости и координације; - Стицање и усавршавање моторичких умења и навика предвиђених програмом ФЗВ; - Примена стечених знања, умења и навика у сложенијим условима (кроз игру, такмичења и сл.); - Задовољавање социјалних потреба за потврђивањем групним поистовећивањем и сл; - Естетско изражавање покретом и кретањима и доживљавање естетских вредности; - Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика.

ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА Ученик ће бити у стању да: - Разуме сврху и значај вежбања, као и процесе у физичком вежбању - Примењује правила игре - Поштује правила понашања на и у објектима за вежбање - Навија фер, чува себе и друге - Одговорно се понаша према свим чиниоцима приликом вежбања - Примени научено у ванредним околностима...

[Повратак на садржај](#)

ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ Ученик ће бити у стању да: - Доведе у везу физичко вежбање и здравље - Примени хигијенске мере пре, током и након вежбања - Се правилно храни - Препозна врсту повреде - Чува животну средину током вежбања...

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ 1.Вежбе за развој снаге. 2.Вежбе за развој покретљивости. 3.Вежбе за развој издржљивости. 4.Вежбе за развој брзине. 5.Вежбе за развој координације.	- примени једноставне двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); - примењује правилну технику дисања приликом вежбања;	- КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ - ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈА - БРИГА ЗА ЗДРАВЉЕ	На свим часовима			Током школске године
Корелација: српски језик, свет око нас, математика, дигитани свет							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ Ходање: - кратким корацима, - дугим	- правилно изведе вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - комбинује и користи	- КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ	7	11 9 7 5 5	18 16 13 10	

	корацима, - у различитом ритму, - ходање са реквизитом, - ходање са променом, правца и смера. Техника трчања: - трчање преко препрека, - трчање са променом правца и смера, - брзо трчање 20 м са стартом из различитих почетних положаја, - игре са коришћењем научених облика ходања и трчања. Скакања и прескакања Поскоци у месту. Поскоци у кретању. Скакања удаљ. Скакања увис. Прескакање дуге вијаче. Вежбе скакања и прескакања упором рукама. Игре уз коришћење различитих облика скакања и прескакања.	усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима; - разликује правилно од неправилног држања тела и правилно држи тело; - изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; - игра дечји и народни плес;	- ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈ Е - РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА - ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈА - ВЕШТИНА САРАДЊЕ	6 5 6 3 7 6 -	5 9 6 4	11 8 16 12 4	

Међупредметне компетенције						
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Време
				обрада	утврђ.	
III	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА Култура вежбања и играња Основни термини у вежбању. Вежбам безбедно. Чувам своје и туђе ствари. Правила елементарних игара. Некад изгубим, а некада. победим. Навијам фер. Здравствено васпитање Упознај своје тело. Растемо. Видим, чујем, осећам. Моје здравље. Ко све брине о мом здрављу. Лична хигијена. Хигијена простора у коме	- користи основну терминологију вежбања; - поштује правила понашања на просторима за вежбање; - поштује мере безбедности током вежбања; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; - поштује правила игре; - навија фер и бодри учеснике у игри; - прихвати сопствену победу и пораз; - уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; - наведе делове свога тела и препозна њихову улогу; - уочи промену у расту код себе и других;	-ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ - ВЕШТИНА ЗА ЖИВОТ У ДЕМОКРАТСКОМ ДРУШТВУ - ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈА - ВЕШТИНА САРАДЊЕ - БРИГА ЗА ЗДРАВЉЕ	НА СВИМ ЧАСОВИМА	НА СВИМ ЧАСОВИМА	IX X XI XII I II III IV V VI

	живим. Хигијена простора у коме вежбамо. Животне намирнице и правилна исхрана. Заједно за столом.	- уочи разлику између здравог и болесног стања; - примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања; - одржава личну хигијену; - учествује у одржавању простора у коме живи и борави; - схвати значај коришћења воћа у исхрани; - правилно се понаша за столом.				
Корелација_ Српски језик: Усмено изражавање; Математика: Бројеви до 100т <i>Геометрија, Мерење и мере</i> ; Свет око нас: Други и ја, Кретање,Оријентација у времену, Ликовна култура: Облици, Простор, Музичка култура: Ритмика						

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Метода разговора, метода Фронтални, индивидуални, рад у пару, групни, тимски Лопте, ластиши, вијаче, чуњеви... Наставна средства демонстрације и посматрања, практичан рад;
Наставни облици рада:	Фронтални, индивидуални, рад у пару, групни, тимски
Наставна средства:	Лопте, ластиши, вијаче, чуњеви, струњача...
Тема:	Начин остваривања
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	На свим часовима као и на другим организационим облицима рада, посебан акценат се ставља на: - развијање физичких способности које се континуирано реализује у припремном делу часа. Део

	главне фазе користи се за развој основних физичких способности узимајући у обзир утицај који наставна тема има на њихов развој. Методе и облици рада бирају се у складу са потребама и могућностима ученика и материјално-техничким условима за рад; - подстицање ученика на самостално вежбање; - учвршћивање правилног држања тела.
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ	Усвајање моторичких вештина, остварује се кроз примену основних и проширених програмских садржаја примењујући основне дидактичко-методичке принципе и методе рада неопходне за достизање постављених исхода. Усвојене моторичке вештине треба да омогуће ученицима њихову примену у свакодневним и специфичним животним ситуацијама. Ученицима који нису у стању да усвоје неке од садржаја, задају се слична али лакша вежбања од предвиђених или предвежбе. Уколико ученик не достигне предвиђени исход, оставља се могућност да исти достигне у наредном периоду. Усаваршавање неких моторичких задатака је континуирани процес без обзира на садржаје програма (техника ходања, трчања, примена научене игре итд.). У раду са напреднијим ученицима реализују се проширени садржаји. Кроз процес реализације програма неопходно је пратити способности ученика за различите физичке активности.
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	ва наставна област реализује се кроз све организационе облике рада, наставне области и теме уз практичан рад. Достизањем исхода ове наставне области, ученици стичу знања, вештине, ставове и вредности о вежбању (основним појмовима о вежби, како се неко вежбање изводи и чему конкретна вежба и вежбање служи), физичком васпитању, спорту и здрављу. Основне информације о вежбању и здрављу преносе се непосредно пре, током и након вежбања на часу. Ова наставна област обухвата: формирање правилног односа према физичком вежбању и здрављу; развијање и неговање другарства; препознавање негативних облика понашања у игри и др. Поред наведеног у овој области потребно је радити на: неговању патриотских вредности (народне традиције и мултикултуралности); формирању правилног односа према различитостима, чувању личне и школске имовине, неговању друштвених вредности итд.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Подстиче, показује, формира, оспособљава, мотивише, планира	Учестве, уме, влада, изводи, остварује, показује, примењује, сарађује, упознаје, приказује, уочава, вреднује	Праћење напретка ученика обавља се сукцесивно у току целе школске године, на основу јединствене методологије која предвиђа следеће тематске целине: 1. Стање моторичких способности; 2. Стање здравља и хигијенских навика; 3. Достигнути ниво савладаности моторних знања, умења и навика; 4. Однос према раду. 1. Праћење и вредновање моторичких способности у прва два разреда врши се на основу савладаности програмског садржаја којим се подстиче развој оних физичких способности за које је овај узраст критичан период због њихове трансформације под утицајем физичких активности - координација, гипкост, равнотежа и експлозивна снага. 2. Стање здравља и хигијенских навика, прати се на основу утврђивања нивоа правилног држања тела и одржавања личне и колективне хигијене. 3. Степен савладаности моторних знања и умења спроводи се на основу минималних програмских захтева, који је утврђен на крају навођења програмских садржаја. 4. Однос према раду вреднује се на основу редовног и активног учествовања у наставном процесу, такмичењима и ваншколским активностима.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Изводи покрете у задатом смеру	Остварује напредак у развоју моторичких способности у складу са индивидуално постављеним нормама. Правилно изводи вежбе обликовања са реквизитима	Примењује научени комплекс јутарње гимнастике уз подршку одраслих
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ	Разликује правилно од неправилног држања тела Разликује различите форме природних облика кретања Изводи најједноставније гимнастичке елементе Усклађује своје кретање са кретањем реквизита у једноставним кретним задацима. Познаје основна правила у извођењу елементарних и штафетних игара	Памтомимом и покретом приказује појаве и ситуације из свакодневног искуства Влада изабраним умењима из вежби на справама и тлу Правилно хода по правој линији Изводи различите облике кретања по линији, обрнутој шведској клупи, или ниској греди, суножни окрет у чучњу и успону	Усклађује једноставне покрете уз музику у игри Вешто изводи једноставне форме природних облика кретања
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Током вежбања и игре, пријатељски комуницира и сарађује са вршњацима	Ни на који начин у игри не угрожава оне који се од њега разликују	Позитивно вреднује успешне потезе и уложени труд свих учесника у игри, уз

[Повратак на садржај](#)

		Примењује здравствено-хигијенске мере	подстицање свих учесника у игри Уочава своје моторичке и друге способности и особине и сличности и разлике међу вршњацима
--	--	---------------------------------------	--

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Дигитални свет

Разред: први

Годишњи фонд часова	36
за обраду градива	20
за утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање).	16
УКУПНО	36
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ наставе:

Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет јесте развијање дигиталне компетенције ученика неопходне за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развијање основа алгоритамског начина размишљања.

Задаци наставе:

Оспособљавање ученика за коришћење дигиталних уређаја уз поштовање безбедносних мера, а у циљу очувања здравља, као и усвајање алгоритамског начина размишљања.

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
I	ДИГИТАЛНО ДРУШТВО Различит изглед дигиталних уређаја. Дигитални уређаји у различитим занимањима. Учење уз помоћ дигиталних уџбеника. Креативно изражавање са дигиталним уређајима и без њих. Комуникација посредством дигиталних уређаја. Дигитални уређај и паметни дигитални уређај. Коришћење дигиталних уређаја за повећање прилика за учење и стицање искуства ученика у области науке, културе и уметности.	– препозна дигиталне уређаје из окружења и именује неке од њих; – наведе неке од животних ситуација у којима дигитални уређаји олакшавају обављање послова; – упореди начине рада и живота људи пре и после појаве дигиталних уређаја; – упореди начине креативног изражавања са дигиталним уређајима и без њих; – користи дигиталне уџбенике за учење (самостално и/или уз помоћ наставника); – упореди дигитални и папирни уџбеник;	• Компетенција за учење, • Дигитална компетенција, • Естетичка компетенција, • Рад с подацима и информацијама, • Сарадња. • Комуникација	10	8	18	Од септембра до јануара

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА,САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
Корелација: Српски језик: Читање текстова са интернета. Образовне игре. Математика: Различити садржаји са интернета везани за бројеве, сабирање, одузимање, тестови знања. Ликовна култура: Вајање популарног лика из цртаћа повезати са видео записом вајања истог лика. Прављење различитих постера и панона. Верска настава: Различити цртани филмови који илуструју дешавања из Библије. Свет око нас: Правилно одлагање електронског отпада је битно за очување животне средине. Опасност на интернету, показати да нису сви добронамерни. Физичко васпитање: Указати ученицима колико је важно ограничити коришћење дигиталних уређаја и бавити се спортом.							
II	БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА Дигитални уређај и наше здравље (вид, положај тела, време пред екраном, дигитални уређај као отпад). Подаци о личности и њихова заштита при комуникацији помоћу дигиталних уређаја. Помоћ у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин.	– упореди традиционалне видове комуникације са комуникацијом посредством дигиталних уређаја; – наведе неке од карактеристика „паметног“ дигиталног уређаја; – наведе на који начин дигитални уређаји могу да допринесу упознавању културне баштине; – наведе основна правила за коришћење дигиталних уређаја како не би угрозио здравље;	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Естетичка компетенција, Рад с подацима и информацијама, Сарадња. Комуникација	5	3	8	Од јануара до априла

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
	Одговорно руковање дигиталним уређајем (мере физичке заштите, коришћење лозинке).	– наведе неке од здравствених ризика везаних за прекомерно или неправилно коришћење дигиталних уређаја ; – доведе у везу начин одлагања електронског отпада са загађењем животне средине ; – наброји основне податке о личности ; – објасни зашто саопштавање података о личности представља ризично понашање при комуникацији помоћу дигиталних уређаја ; – именује особе или институције којима се треба обратити за помоћ у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин ;					

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
		– наведе основне препоруке за руковање дигиталним уређајем на одговоран начин животне средине. Указати на чињеницу да нису све особе које користе интернет добронамерне. Од изузетног значаја је да ученици схвате који подаци спадају у податке о личности, као и на које начине их људи најчешће чине доступним на интернету. Нагласити ученицима на који начин да се понашају и коме да се обрате за помоћ у случају непримереног садржаја или понашања појединаца на интернету. (примена мера физичке заштите) и објасни зашто је важно примењивати их; – анализира једноставан познати поступак/активност и предлаже кораке за његово спровођење;					

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА,САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
Корелација: Српски језик: Читање текстова са интернета. Образовне игре. Математика: Различити садржаји са интернета везани за бројеве, сабирање, одузимање, тестови знања. Ликовна култура: Вајање популарног лика из цртаћа повезати са видео записом вајања истог лика. Прављење различитих постера и паноя. Верска настава: Различити цртани филмови који илуструју дешавања из Библије. Свет око нас: Правилно одлагање електронског отпада је битно за очување животне средине. Опасност на интернету, показати да нису сви добронамерни. Физичко васпитање: Указати ученицима колико је важно ограничити коришћење дигиталних уређаја и бавити се спортом.							

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
III	АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА Разлагање проблема на мање целине. Осмишљавање корака који воде до решења једноставног проблема. Тумачење постојећих и креирање алгоритама изражених симболима. Уочавање и исправљање грешака у алгоритму. Тумачење понашања дигиталног уређаја у односу на приказани алгоритам.	- протумачи симболе познатог/договореног значења и спроведе поступак описан њима; – уочи и исправи грешку у симболима израженом упутству (алгоритму), провери ваљаност свог решења и по потреби га поправи (самостално или сараднички); – доведе у везу алгоритама и понашање дигиталног уређаја	• Компетенција за учење, • Дигитална компетенција, • Естетичка компетенција, • Рад с подацима и информацијама, • Сарадња. • Комуникација	5	5	10	Од априла до јуна
УКУПНО:				20	16	36	

Корелација: Српски језик: Читање текстова са интернета. Образовне игре.
 Математика: Различити садржаји са интернета везани за бројеве, сабирање, одузимање, тестови знања.
 Ликовна култура: Вајање популарног лика из цртаћа повезати са видео записом вајања истог лика. Прављење различитих постера и паноа. Верска настава: Различити цртани филмови који илуструју дешавања из Библије.
 Свет око нас: Правилно одлагање електронског отпада је битно за очување животне средине. Опасност на интернету, показати да нису сви добронамерни.
 Физичко васпитање: Указати ученицима колико је важно ограничити коришћење дигиталних уређаја и бавити се спортом.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе	разговорна, илустративна, демонстративна, метода игре
Наставни облици рада	фронтални, индивидуални, групни, рад у пару
Наставна средства	уџбеник, рачунар, фотоапарат, илустрације, наставни листићи, слике
Тема	Начин остваривања
ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	Наставник треба да креира образовну ситуацију у којој ученици могу да увиде да су дигитални уређаји свуда око њих, и да нису то само десктоп и лаптоп рачунари и таблети, већ и телефон, клима уређај, фрижидер, веш – машина и једни именом их зовемо дигитални уређаји. Навести ученике да дају примере коришћења дигиталних уређаја из свакодневног живота. Наставник треба да спроведе обуку ученика за коришћење дигиталних уџбеника. Омогућити ученицима да, на часу, вајају у пластилину популарни лик из цртаћа. Наставник користи прилику да са ученицима разговара о комуникацији са дигиталним уређајима и без њих. Ако постоји могућност организовати одлазак у музеј. Пре одласка на наставу у природу, посебно је значајно да наставник употреби неку од постојећих веб – презентација (http://viminacium.org.rs/izlozbe/viminacium-virtual-tour/) и виртуелно упозна ученике са местима које ће посетити.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе	разговорна, илустративна, демонстративна, метода игре
Наставни облици рада	фронтални, индивидуални, групни, рад у пару
Наставна средства	уџбеник, рачунар, фотоапарат, илустрације, наставни листићи, слике
Тема	Начин остваривања
БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	Указати на чињеницу да се број занимања у којима је дигитални уређај доминантно средство за рад непрестано увећава и да отуда потиче потреба да негујемо здраве навике када је употреба дигиталних уређаја у питању. Нагласити да проблеми који настају са видом и коштано – мишићним системом не настају од употребе технологије, већ од неправилног положаја тела, претежног седења, дужег гледања без промене фокуса. Заједно излистати неке од здравствених ризика. Правилно одлагање електронског отпада важно је за очување здраве животне средине. Указати на чињеницу да нису све особе које користе интернет добронамерне. Од изузетног значаја је да ученици схвате који подаци спадају у податке о личности, као и на које начине их људи најчешће чине доступним на интернету. Нагласити ученицима на који начин да се понашају и коме да се обрате за помоћ у случају непримереног садржаја или понашања појединаца на интернету

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе	разговорна, илустративна, демонстративна, метода игре
Наставни облици рада	фронтални, индивидуални, групни, рад у пару
Наставна средства	уџбеник, рачунар, фотоапарат, илустрације, наставни листићи, слике
Тема	Начин остваривања
АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	Знања ученика и садржаје осталих обавезних предмета и изборних програма требало би искористити како би се пред њих поставио адекватан задатак – поступак који треба да анализирају и предложе кораке за његово спровођење (колут унапред, писање слова, низ сличица од којих треба саставити причу, низ сличица међу којима има сувишних...) Наставник треба да уведе термин алгоритам и да га ученицима протумачи као упутство за решавање неког проблема или извођење неког поступка. Наставник треба ученицима да обезбеди упутство које им омогућава да изврше потпуно непознати задатак. Наставник често треба да поставља ученике у ситуације да разматрају унапред креиране алгоритме за решавање одређених задатака, да у више наврата откривају грешке и исправљају их, све док не дођу не само до најбољег, већ и до најефикаснијег решења. Ако су ученицима на располагању рачунари, рад у програму на адреси https://scratch.mit.edu/projects/19685257/ може да допринесе досезању дефинисаних исхода.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Организује час Презентује наставне садржаје Ангажује ученике, водећи рачуна о претходним знањима која поседују демонстрира користи ИКТ подстиче ученика на активно учешће повезује садржаје са свакодневним животом вреднује рад ученика	активно учествују у реализацији часа записују анализирају дискутују закључују примењују учествују у тимском и групном раду процењују наставу, рад других ученика и сопствени рад	<u>- Самопроцена:</u> програм наставе и учења очекује да ученици објасне нпр. начин функционисања једноставних алгоритама (укључујући и оне који су сами креирали), тестирају их, а затим откривају и исправљају грешке у њима. неговање праксе исказивања рефлексивних коментара током представљања онога што су урадили прилика је за развој самоувида и саморегулације у учењу и основа за процену властитог постигнућа ученика; <u>- Вршњачка процена:</u> ова врста процене постигнућа ученика природно се надовезује на процес самопроцене – ученици раде у пару или групи на истом задатку и имају могућност да, делећи одговорност, стварају и исправљају решења, те пружају конструктивне повратне информације. <u>- Отворена питања:</u> знање ученика о концептима који су обухваћени програмом неће увек бити лако уочљиво. Постављање отворених питања један је од начина на који наставник може да процени постигнућа својих ученика, али и да допринесе продубљивању њиховог разумевања

		конкретног концепта. Питања која почињу са „Зашто” или „Како” посебно су корисна: Зашто није добро да чашу са слатким пићем држиш поред дигиталног уређаја? Како ради твој алгоритам? Зашто је потребно да водиш рачуна о дужини времена које је потребно у раду са дигиталним уређајем? итд. <u>- Већ знам – Желим да научим – Научио/ла сам:</u> коришћење рубрика за идентификацију онога што већ знају, шта желе да науче и, накнадно, онога што су научили, корисна је техника коју ученици могу да користе за подршку самосталном учењу, а наставник за процену њихових постигнућа.
--	--	---

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученицазна и уменаосновномнивоу да:	Средњи ниво Ученик/ученицазна и уменасредњемнивоу да:	Напредни ниво Ученик/ученицазна и уменанапредномнивоу да:
ДИГИТАЛНО ДРУШТВО Дигитална технологија	– наведе неке од садржаја који су обрађивани овим предметом; – препозна дигиталне уређаје из окружења и именује неке од њих; – наведе неке од животних ситуација у којима дигитални уређаји олакшавају обављање послова; – упореди начине рада и живота људи пре и после појаве дигиталних уређаја; – наведе неке од карактеристика „пааметног“ дигиталног уређаја; – упореди дигитални и папирни уџбеник;	– активно учествује у групном облику рада; – упореди традиционалне видове комуникације са комуникацијом посредством дигиталних уређаја; – користи дигиталне уџбенике за учење (самостално и/или уз помоћ наставника); – наведе основна правила за коришћење дигиталних уређаја како не би угрозио здравље; – наведе неке од здравствених ризика везаних за прекомерно или неправилно коришћење дигиталних уређаја;	– наведе на који начин дигитални уређаји могу да допринесу упознавању културне баштине. – упореди начине креативног изражавања са дигиталним уређајима и без њих; – анализира једноставан познати поступак/активност и предлаже кораке за његово спровођење; – наведе основне препоруке за руковање дигиталним уређајем на одговоран начин (примена мера физичке заштите) и објасни зашто је важно примењивати их. – упореди начине креативног

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученицазна и уменаосновномнивоу да:	Средњи ниво Ученик/ученицазна и уменасредњемнивоу да:	Напредни ниво Ученик/ученицазна и уменанапредномнивоу да:
БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА Дигитални уређаји Одговорно руковање Безбедност Подаци о личности Комуникација	– наведе основна правила за коришћење дигиталних уређаја како не би угрозио здравље; – наведе неке од карактеристика „паметног“ дигиталног уређаја. – наброји основне податке о личности;	– упореди традиционалне видове комуникације са комуникацијом посредством дигиталних уређаја; – доведе у везу начин одлагања електронског отпада са загађењем животне средине; – наведе неке од здравствених ризика везаних за прекомерно или неправилно коришћење дигиталних уређаја; – објасни зашто саопштавање података о личности представља ризично понашање при комуникацији помоћу	– именује особе или институције којима се треба обратити за помоћ у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин; – наведе основне препоруке за руковање дигиталним уређајем на одговоран начин (примена мера физичке заштите) и објасни зашто је важно примењивати их;
АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА Алгоритам	– протумачи симболе познатог/договореног значења и спроведе поступак описан њима;	– анализира једноставан познати поступак/активност и предлаже кораке за његово спровођење; – доведе у везу алгоритам и понашање дигиталног уређаја.	– уочи и исправи грешку у симболима израженом упутству (алгоритму), провери ваљаност свог решења и по потреби га поправи (самостално или сараднички);

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

„Дигитални свет“, уџбеник за први разред основне школе, Бигз.

Наставни предмет: Енглески језик – први страни језик

Разред: први

Годишњи фонд часова	
за обраду градива	26
за утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање).	46
УКУПНО	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ наставе енглеског језика у првом разреду је оспособљавање ученика да на енглеском језику комуницирају у усменом облику, на основном нивоу, о темама из њиховог непосредног окружења, као и подстицање свести о сопственом напредовању ради јачања мотивације за учење језика и олакшавање разумевања других и различитих култура и традиција. Стимулише критичко и креативно мишљење, радозналост и истраживачки дух и омогућава одговарајући социјални и интелектуални развој ученика.

Задаци

У исто време настава треба да:

- подстакне потребу за даљим учењем енглеског језика;
- подстакне развијање свести о сопственом напредовању ради јачања мотивације за учење језика;
- олакша разумевање других и различитих култура и традиција
- стимулише машту, креативност и радозналост;
- подстиче употребу енглеског језика у личне сврхе и из задовољства.

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПН О	ВРЕМ Е
				Обрада	Утврђ.		
1	Introduction Поздрављање и представљање	поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства; разумеју и примењују устаљена правила учтиве комуникације	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комункација; Сарадња	0,5	0,5	1	9.
Корелација: грађанско васпитање							
2	Welcome to Happy House <u>Поздрављање;</u> <u>представљање себе и</u> <u>других; давање и</u> <u>тражење</u> <u>информација о</u> <u>другима.</u>	– представи себе и другог; – разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих; изговори с релативном тачношћу већину гласова, гласовних комбинација, интонацијских и ритмичких схема циљног језика; – понови говор наставника и језичке садржаје из аутентичних (аудио и аудио-визуелних) извора, поштујући већину најједноставнијих артикулацијских, интонацијских и прозодијских правила;	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комункација; Сарадња; Одговоран однос према околини	3	6	9	9-10.
Корелација: грађанско васпитање: упознавање себе и околине; свет око нас: поздрављање, упознајемо себе и друге: српски језик: језик							

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПН О	ВРЕМ Е
				Обрада	Утврђ.		
и језичка култура							
3	Pens and Pencils Описивање предмета; позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности; изражавање количина; разуме- вање и давање једноставних налога.	- препознају и именују предмете из непосредног окружења; - разумеју позив и реагују на њега; - упуте позив на заједничку активност; - разумеју једноставне исказе који се односе на количине; поставе питања и саопште количине једноставним језичким средствима; - разумеју и реагују на кратке налоге; - упуте кратке налоге; - разумеју и препознају сличности и разлике у животу у школама у ВБ и код нас; - прикладно упуте, прихвате/одбију позив.	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комункација; Сарадња; Одговоран однос према околини; Решавање проблема	3	6	9	10-11.
Корелација: Математка: Бројеви; српски језик: језичка култура;музичка култура: певање песама пригодног садржаја							
4	Come and Play Описивање предмета; позив на заједничку активност; изражавање количина; изражавање упутства	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - препознају и именују предмете из непосредног окружења; - разумеју једноставне описе предмета; - опишу предмете користећи једноставна језичка средства; - разумеју позив и на заједничку активност и реагују на њега; упуте позив на заједничку активност;	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција;	3	6	9	11-12.

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПН О	ВРЕМ Е
				Обрада	Утврђ.		
	и налога.	- разумеју и одговоре на питања која се односе на количине; поставе питања која се односе на количине; - разумеју и реагују на кратке налоге; - дају кратке налоге; - певају дечје песме одговарајућег садржаја; - прикладно упуте, прихвате/одбију позив.	Комуникација; Сарадња; Одговоран однос према околини; Решавање проблема				
Корелација: Српски језик: језик и језичка кутура; свет око нас: сарадња; физичко и здравствено васпитање: спорт и спотрске игре, фер плрј, грађанско васпитање							
5	Culture: School Time Описивање места.	разумеју једноставне описе места и реагују на њих; - опишу место користећи једноставна језичка средства; - уоче сличности и разлике у начину живота у школама у ВБ и код нас.	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Сарадња; Одговоран однос према околини;	0,5	0,5	1	12.
Корелација: Српски језик: језик и језичка кутура; свет око нас: сарадња; физичко и здравствено васпитање: спорт и спотрске игре, фер плрј, грађанско васпитање							

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПН О	ВРЕМ Е
				Обрада	Утврђ.		
Корелација: Српски језик: језик и језичка кутура; свет око нас: празници; ликовна култура: споразумевање, верска настава							
6	Dressing up Описивање предмета; изража-вање количина; изражавање допадања; исказивање савета и упозорења.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - препознају и именују предмете из непосредног окружења; - разумеју једноставне описе предмета; - разумеју и одговоре на питања која се односе на количине; поставе питања која се односе на количине; - разумеју и реагују на једноставне савете и упозорења; - упуте кратке савете и упозорења; - поштују правила учтиве комуникацијеадекватно реаговање на савете и упозорења	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комункација; Сарадња; Одговоран однос према околини; Решавање проблема	3	6	9	1.
Корелација: Српски језик: језик, језичка култура: грађанско васпитање; ликовна култура: Споразумевање; Музичка култура: певање песاما							
7	Happy birthday Честитање; изражавање количина и поседовања; позив на заједничку активност;	препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставно исказане честитке и одговоре на њих; - упуте једноставне честитке; - разумеју и одговоре на питања која се односе на количине; поставе питања која се односе на количине; - разумеју једноставне исказе којима се изражава	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка	3	6	9	2-3.

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПН О	ВРЕМ Е
				Обрада	Утврђ.		
	изражавање упутстава и налога; давање основних информација о себи.	поседовање / непоседовање и реагују на њих; - траже и дају једноставне исказе којима се изражава поседовање; - разумеју позив и на заједничку активност и реагују на њега; упуте позив на заједничку активност; - разумеју и реагују на кратке налоге; - дају кратке налоге; - разумеју јасно постављена питања личне природе и одговоре на њих; - постављају једноставна питања личне природе; - уоче сличности и разлике у начину прославе рођендана; - певају рођенданску песму и играју рођенданске игре.	компетенција; Комункација; Сарадња; Одговоран однос према околини; Решавање проблема				
Корелација: Српски језик: језик и језичкс култура; Свет око нас: празници; Музичка култура: певање песама; ликовна култура							
8	Culture Culture: Good morning Изражавање допадања; описивање појава.	препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставне исказе којима се изражава допадање и реагују на њих; - траже и дају једноставне исказе којима се изражава допадање; - уоче сличности и разлике у начину исхране у ВБ и код нас.	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комункација; Сарадња; Одговоран однос према	1	2	3	3.

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПН О	ВРЕМ Е
				Обрада	Утврђ.		
			околини;				
Корелација: свет око нас: делови дана, поздрављање; српски језик: језик и језичка култура							
Корелација: српски језик: текстови на датуму тему: музичка култура: песме на задатому тему: ликовна култура: облици и боје							
9	Bathtime Изражавање свакодневних радњи и способности; разумевање и давање једноставних налога; описивање појава.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју исказе у вези са свакодневним радњама и способностима и реагују на њих; - изражавају свакодневне активности и способности једноставним језичким средствима; - разумеју и реагују на кратке налоге; - дају кратке налоге; - разумеју и дају кратке описе појава; - разумеју животне навике у ВБ.	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комункација; Сарадња; Одговоран однос према околини; Решавање проблема	3	6	9	4-5.
Корелација: српски језик: текстови на задатому тему; Свет око нас: Хигијена; музичка култура: песме на задатому тему							
10.	Animal friends Изражавање допадања/недопадања; исказивање положаја у простору; исказивање	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагују на њих; - траже мишљење и изражавају допадање/недопадање једноставним језичким средствима; - разумеју исказе везане за појаве	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву;	3	6	9	5-6.

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПН О	ВРЕМ Е
				Обрада	Утврђ.		
	једноставних научних чињеница; изражавање потреба и осећања	– научне чињенице и реагују на њих; – исказују научне чињенице најједноставнијим језичким средствима; – разумеју свакодневне исказе који се односе на изражавање осећања; – изразе своја осећања једноставним језичким средствима; – разумеју сличности и разлике у односу људи према живом и неживом свету у ВБ и код нас.	Естетичка компетенција; Комункација; Сарадња; Одговоран однос према околини				
Корелација: српски језик: текстови на задату тему; Свет око нас: Хигијена; музичка култура: песме на задату тему							
11.	Culture: Party time Описивање места и положаја у простору.	препознају и именују појмове који се односе на тему; – разумеју једноставне описе и исказе који се односе на описивање положаја у простору и реагују на њих; – траже и дају једноставне исказе који се односе на положај предмета у простору; – уоче сличности и разлике у начину прославе рођендана у ВБ и код нас (уобичајени поклони, украси, послужења и забава).	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комункација; Сарадња; Одговоран однос према околини; Решавање проблема;	1	0,5	1,5	6.

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПН О	ВРЕМ Е
				Обрада	Утврђ.		
			Предузимиљивост и оријентација ка предузетништву				
12	Festivals: Happy Christmas! Happy Easter! Честитање; изражавање количине.	препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставно исказане честитке и одговоре на њих; - упуте једноставне честитке; - уоче сличности и разлике у начину прославе Божића и Нове године у ВБ и код нас;	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комункација; Сарадња; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу; Предузимиљивост и	1	2	5	12.
		- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставно исказане честитке и одговоре на њих; - упуте једноставне честитке; - разумеју и одговоре на питања која се односе на количине; поставе питања која се односе на количине; - уоче сличности и разлике у начину прославе Ускрса у ВБ и код нас;	Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу; Предузимиљивост и	1	1		4.

[Повратак на садржај](#)

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПН О	ВРЕМ Е
				Обрада	Утврђ.		
	Корелација:	Ликовна култура, музичка култура, верска настава, природа и друштво	оријентација ка предузетништв у				
У К У П Н О:				24	48	72	

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе	дијалогска, демонстративно- илустративна, објашњење, усмено изражавање, посматрање, метода графичких радова, пантомима, метода потпуног физичког одговора, хеуристичка, текстуална, активна настава, метода игре
Наставни облици рада	Фронтални, индивидуални, у пару, групни.
Наставна средства	Уџбенички комплет, свеска, прибор за цртање, писање, наставни листићи, ЦД плејер, рачунар, постери, флеш картице, луткице, постери.
Тема	Начин остваривања

Introduction Welcome to Happy House Pens and Pencils Come and Play Culture: School Time Happy Christmas! Dressing up Happy Birthday Culture: Good morning! Happy Easter! Bathtime Animal Friends Culture: Party time!	Током часа се динамично смењују активности. Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио-записа (слушај, пиши, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори/затвори свеску, итд.) Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.) Мануелне активности (израда паноя, презентација, зидних новина, постера и сл.) Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.) Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање).Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...). Реализација мини-пројекти. Вежбање устаљених језичких израза, разумевање и реализација кратких упутстава.
---	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Наставник се припрема за час, организује и реализује наставни процес. Ствара пријатну и неспутавајућу атмосферу на часу, која је у исто време и радна. Уважава узраст, способности, потребе и интересовања ученика. Мотивише, подржава и развија интересовања ученика. Подстиче ученике да користе друге изворе знања и информација. Подстиче самопоуздање и независност, кооперативност, културу дијалога, толеранцију, разумевање и уважавање различитости и припрема ученике за живот у мултикултурном и плурилингвистичком друштву. Разговара са ученицима, упућује их, усмерава и објашњава. Извештава их о раду и постигнућима. Прати напредак ученика.	Ученици током часова: слушају, повезују, цртају, боје, праве паное, певају, глуме. Код куће раде домаће задатке, слушају и гледају задате видео и аудио клипове, уче песмице и речи по потреби, праве презентацију на хамеру. Навикавају се на језик кроз стално слушање песмица, прича и дијалога на енглеском језику и на тај начин што наставник већи део часа говори на енглеском уз наглашену гестикулацију, илустративно-демонстративну методу. Ученици покушавају да дају одговоре користећи речи које знају.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања.

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Литература за ученике: Harry House 1, 3rd edition (енглески језик за 1.разред основне школе), уџбеник са радном свеском и ЦД-ом, дигитални уџбеник

Аутори: Stella Maidment & Lorena Roberts

Издавач: *The English Book*, Београд и *Oxford University Press*, Велика Британија, 2020.

Литература за наставнике: Harry House 1, Приручник за наставнике; *CPT (classroom presentation tool)*–софтвер за интерактивну белу таблу (који се користи уз помоћ рачунара и пројектора).

[Повратак на садржај](#)

Остала наставна средства: флеш картице, постери, *story cards*, аудио ЦД, ДВД, тестови, радни листови, видео и аудио клипови.

ДОПУНСКА НАСТАВА

Циљ допунске наставе је да ученици провежбају и утврде градиво (речи, изразе) које се обрађује на часу или да се ученику додатно објасни оно што му није било јасно, тешко да научи или запамти, изговори.

Критеријуми укључивања: идентификовање ученика који спорије напредују, имају потешкоћа при усвајању новог градива, бележе слабије резултате у учењу; имају потешкоће у разумевању одређених предметних области; немају потешкоће у учењу, али су сами или уз помоћ наставника уочили неки проблем у разумевању и савладавању одређених наставних области; из различитих разлога имају велики број изостанака.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика
први	Introduction Welcome to Happy House Pens and pencils Come and play Culture: School time Dressing up Happy birthday Culture: Good morning Bathtime! Animal friends Party time Happy Christmas! Happy Easter!	Једном недељно, Укупно 36 часова	Ученици уче речи, изразе и конструкције, увежбавају изговор глаова и речи на енглеском језику обрађених у оквиру теме, уз помоћ наставника и занимљивих игара, задатака, видео клипова које обрађују на часу а могу и код куће вежбати.

ДОДАТНА НАСТАВА

Циљ додатне наставе је да код ученика додатно развија љубав према језику на тај начин што се обогаћује речник у оквиру теме, пружа се могућност да ученици додатно вежбају изговор и говоре искључиво на енглеском језику, сазнају нешто ново и забаве се.

Критеријуми укључивања: додатним радом се обухватају ученици који постижу изузетне резултате у савладавању садржаја програма и који показују интересовање за проширивање знања.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика
први	Introduction Welcome to Happy House Pens and pencils Come and play Culture: School time Dressing up Happy birthday Culture: Good morning Bathtime! Animal friends Party time Happy Christmas! Happy Easter!	Једном недељно, Укупно 36 часова	Учење нових речи, израза кроз аудио или видео снимке везане за тему, Додатна вежбања у оквиру теме Израда паноя на задату тему Дискутовање на енглеском језику у циљу вежбања изговора и течног говора. Разговор, представљање додатног материјала кроз постере, видео и аудио клипове, књиге, предмете које наставник доноси или каже ученицима да набаве и донесу, или игре које наставник или ученици осмисле.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ДРУГИ РАЗРЕД

Наставни предмет: Српски језик

Разред: други

Годишњи фонд часова	180
За обраду градива	78
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	102
Укупно:	180
Недељни фонд часова	5

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА

Циљ предмета:

Циљ наставе и учења српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

Задаци предмета:

Задаци наставе:

- развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује
- основно описмењавање најмлађих ученика на темељима ороепских и отографских стандарда српског књижевног језика
- поступно и систематичноупознавање граматике и правописа српског језика
- упознавање језичких појава и појмова ,овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика
- оспособљавање за успешно служење књижевним језиком и различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникацијама и ситуацијама
- развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности
- развијање смисла и способности з аправно, течно,економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	КЊИЖЕВНОСТ	– разликује књижевне врсте: песму, причу, басну, бајку, драмски текст; – одреди главни догађај, време и место дешавања у прочитаном тексту; – одреди редослед догађаја у тексту; – уочи главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; – разликује стих и строфу; – уочи стихове који се римују; – објасни значење пословице и поуке коју уочава у басни; – наведе једноставне примере поређења из текстова и свакодневног живота; – износи своје мишљење о тексту;	– компетенција за целоживотно учење – вештина комуникације (усмена и писана комуникација, изражавање одређеног садржаја, уважавање саговорника, изражавање ставова, осећања и вредности на позитиван и аргументован начин) – култура дијалога – рад са подацима и информацијама – вештина сарадње – дигитална компетенција – решавање проблема	42	21	63	Током школске године

			– знање и критичко разумевање				
Корелација: Математика, Свет око нас, Физичко и здравствено васпитање, Ликовна култура, Музичка култура							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	ЈЕЗИК Граматика, правопис и ортоепија	– разликује глас и слог и препозна самогласнике и сугласнике; – разликује врсте речи у типичним случајевима; - одређује основне граматичке категорије именица и глагола; – разликује реченице по облику и значењу; – поштује и примењује основна правописна правила;	– компетенција за целоживотно учење – вештина комуникације – култура дијалога – рад са подацима и информацијама – вештина сарадње – дигитална компетенција – решавање проблема – знање и критичко разумевање	25	25	50	Током школске године
Корелација: Свет око нас, Ликовна култура, Музичка култура, Физичко и здравствено васпитање, Математика							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	– влада основном техником читања и писања латиничког текста; – пронађе експлицитно исказане информације у једноставном тексту (линеарном и нелинеарном); – користи различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање, описивање; – правилно састави дужу и потпуну реченицу и споји више реченица у краћу целину; – учествује у разговору и пажљиво слуша саговорника; - разликује основне делове текста (наслов, пасус, име аутора, садржај); – изражајно чита ћирилички текст; - чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; – изражајно рецитије песму; – изводи драмске текстове.	– компетенција за целоживотно учење – вештина комуникације – култура дијалога – рад са подацима и информацијама – вештина сарадње – дигитална компетенција – решавање проблема – знање и критичко разумевање	24	43	67	Током школске године
Корелација: Свет око нас, Ликовна култура, Музичка култура, Физичко и здравствено васпитање, Математика.							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Илустративна метода писаних радова, метода разговора, демонстративна, дијалогска, истраживачка
Наставни облици рада:	Индивидуални, групни, фронтални, рад у пару
Наставна средства:	Уџбеник, наставни лист, читанка, свеска, контролни задаци
Тема	Начин остваривања
Књижевност	Разговор, уочавање, препознавање, примена језичких правила, контролна вежба, анализа, анализа текста, илустровање, лексичке вежбе, препричавање, драматизација, рецитовање, причање, писање, ситуациона игра, синтаксичке вежбе. Вежбе усменог и писменог изражавања, задаци различитих нивоа постигнућа, контролне вежбе, тест знања, игровне активности, истраживачки рад, практичан рад, диктат, пројекти, домаћи задаци, сарадња и рад у групи, активност на часу.
Језик Граматика, правопис и ортографија	
Језичка култура	

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Врши иницијалну проверу, анализира иницијалну проверу, наставни процес, напредовање и успех ученика, планира. Уважава индивидуалне разлике при планирању, креира наставни процес, одређује темпо учења, прилагођава садржаје, методе и облике рада, подстиче ученике, похваљује. Усмерава, подржава, даје ученицима повратне информације о напредовању, прати	Посматра, опажа, уочава, препознаје, обликује, одређује својства, описује, упоређује, врши анализу и синтезу, истражује, сарађује са вршњацима, користи различите изворе знања, чита, пише, тумачи, слуша, остварује комуникацију, писмено се изражава, закључује, примењује стечена знања, прича, препричава, рецитије, казује, вреднује, самовреднује, договара се, користи ИТ.	Вежбе усменог и писменог изражавања, задаци различитих нивоа постигнућа, контролне вежбе, тест знања, игровне активности, истраживачки рад, практичан рад, диктат, пројекти, домаћи задаци, сарадња и рад у групи, активност на часу

напредовање ученика, вреднује рад ученика, наставног процеса, води евиденцију о напредовању ученика, врши редовно самовредновање, предаје, користи ИТ, крати и примењује савремене трендове у образовању, ствара позитивну климу у одељењу		
--	--	--

ОБЛАСТ/ТЕМА	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
КЊИЖЕВНОСТ	– СРП.ОО1.О.2.1. Изговарају све гласове и пишу сва слова оба писма поштујући језичку норму у говору и писању; употребљавају речи и изразе у одговарајућем контексту; – СРП.ОО1.О.1.7. Процењују садржај прочитаног текста на основу сопственог доживљаја, уочавају ликове, догађаје, време и место у књижевном тексту.	– СРП.ОО1.С.1.6. Разликују основне делове текста и књиге (наслов, пасус, име аутора; садржај, речник) и именују формалне елементе уметничких и неуметничких текстова (пасус, стих, строфа, рима, опис, приповедање, дијалог); – СРП.ОО1.С.1.8. Одређују садржинске елементе књижевноуметничког текста (тему, главне и споредне ликове, догађаје, време и место...); – СРП.ОО1.С.2.9. Прате и предвиђају даљи ток радње, преиспитују претпоставке, повезују очигледне узроке и	– СРП.ОО1.Н.1.4. Тумаче и интегришу догађаје, поступке, особине, главне идеје, мисли и осећања; прате развој ликова у књижевноуметничком тексту; – СРП.ОО1.Н.1.3. Именују књижевне врсте и наводе њихове одлике; познају најзначајније ствараоце и њихова дела.

		последнице, поткрепљују своје закључке позивајући се на текст.	
ЈЕЗИК Грамматика, правопис и ортоепија	– СРП.ОО1.О.1.2. Почињу реченицу великим словом, завршавају је одговарајућим интерпункцијским знаком, употребљавају велико почетно слово у једноставнијим примерима; – СРП.ОО1.О.2.1. Изговарају све гласове и пишу сва слова оба писма поштујући језичку норму у говору и писању; употребљавају речи и изразе у одговарајућем контексту; – СРП.ОО1.О.3.2. Пишу кратке поруке, текстове и попуњавају једноставне обрасце.	– СРП.ОО1.С.3.11. Користе знања из језика како би се јасно и правилно изражавали писаним и усменим путем и учили друге језике; – СРП.ОО1.С.2.12. Рашчлањују реченицу издвајајући реченичне чланове; састављају реченице различите по комуникативној функцији и облику.	– СРП.ОО1.Н.3.5. Користе језик као низ могућности у изражавању, употребљавајући речи и изразе у основном и фигуративном значењу; – СРП.ОО1.Н.1.6. Именују врсте и подврсте речи, именују граматичке категорије глагола и глаголско време, као и граматичке категорије именица, бројева, придева и заменица; именују субјекат, глаголски предикат и прилошке одредбе за време, место и начин.
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	– СРП.ОО1.О.2.3. Постављају питања, траже и дају објашњења, учтиво прихватају или одбијају, захваљују се или се извињавају; – СРП.ОО1.О.3.4. Веродостојно препричавају и описују оно што су прочитали, видели или чули;	– СРП.ОО1.С.1.11. Одређују врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе) и подврсте речи (властите, заједничке и градивне именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве) и препознају збирне именице;	– СРП.ОО1.Н.3.3. Бирају текстове према интересовањима, уживају у читању и граде своје читалачко искуство; – СРП.ОО1.Н.3.1. Слободно и аутентично исказују своје мисли у говору и писању придобијајући пажњу других; – СРП.ОО1.Н.1.1. Умеју

	– СРП.ОО1.О.1.5. Владају техником читања ћириличног и латиничког текста и разумеју информације експлицитно исказане у краћим уметничким и неуметничким текстовима (линеарним и нелинеарним) идентификујући речи и изразе који су им непознати.	разликују граматичке категорије глагола и глаголско време, као и граматичке категорије именица, бројева, придева и заменица; – СРП.ОО1.С.2.10. Истражују функцију поређења и персонификације у тексту и на основу тога разумеју његов смисао; – СРП.ОО1.С.1.3. Усмено и писано препричавају, причају, описују и учествују у разговору на задату тему; у писаном изражавању примењују правописна правила; – СРП.ОО1.С.2.8. Анализирају догађаје, поступке, осећања и односе међу ликовима у књижевноуметничком тексту; одређују тему.	аргументовано и на занимљив начин да почну, развију и заврше своје усмено и писано излагање користећи богат фонд речи у јасним и потпуним реченицама; – СРП.ОО1.Н.2.4. Уочавају сложеност ликова и узрочно-последичне везе међу догађајима, изводе закључке о догађајима, намерама, поступцима и осећањима ликова, објашњавају чиме су мотивисани поступци и осећања ликова и своје ставове поткрепљују доказима из текста.
--	---	--	---

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
УЏБЕНИЦИ, НАСТАВНИ ЛИСТОВИ

Цветановић, Зорица и Килибарда, Даница и Станишић, Александра. *Читанка са основама језичке писмености за други разред основне школе*. Београд: БИГЗ школство, 2019.

[Повратак на садржај](#)

Цветановић, Зорица и Килибарда, Даница и Станишић, Александра. *Радна свеска уз читанку за други разред основне школе*. Београд: БИГЗ школство, 2019.

Цветановић, Зорица и Килибарда, Даница и Станишић, Александра. *Латиница за други разред основне школе*. Београд: БИГЗ школство, 2019.

МЕТОДИЧКА ЛИТЕРАТУРА

Милатовић, Вук. *Методика наставе српског језика и књижевности у разредној настави*. Приредиле З. Цветановић, В. Јанићијевић, В. Мићић. Београд: Учитељски факултет, 2011.

Смиљковић, Стана и Милинковић, Миомир. *Методика наставе српског језика и књижевности*. Београд: Учитељски факултет, 2008.

Цветановић, Владимир. *Самостални и стваралачки рад у настави српског језика*. Bodex, 1996.

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: математика

Разред: други

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	70
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	110
Укупно:	180
Недељни фонд часова	5

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА

Циљ предмета

Циљ наставе математике јесте да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Задаци предмета

Задаци наставе математике:

- да ученици стичу знања неопходна за разумевање квантитативних и просторних односа и законитости у разним појавама у природи, друштву и свакодневном животу;
- да ученици стичу основну математичку културу потребну за откривање улоге и примене математике у различитим подручјима човекове делатности (математичко моделовање), за успешно настављање образовања и укључивања у рад;
- да развија ученикову способност посматрања, опажања и логичког, критичког, стваралачког и апстрактног мишљења;
- да развија културне, радне, етичке и естетске навике ученика, као и математичку радозналост у посматрању и изучавању природних појава;
- да ученици стичу способност изражавања математичким језиком, јасност и прецизност изражавања у писменом и усменом облику;
- да ученици савладају основне операције са природним, целим, рационалним и реалним бројевима, као и основне законе тих операција;
- да ученици упознају најважније равне и просторне геометријске фигуре и њихове узајамне односе;

[Повратак на садржај](#)

- да оспособи ученике за прецизност у мерењу, цртању и геометријским конструкцијама;
- да ученицима омогући разумевање одговарајућих садржаја природних наука и допринесе радном и политехничком васпитању и образовању;
- да изграђује позитивне особине ученикове личности, као што су: истинољубивост, упорност, систематичност, уредност, тачност, одговорност, смисао за самосталан рад;
- да интерпретацијом математичких садржаја и упознавањем основних математичких метода допринесе формирању правилног погледа на свет и свестраном развоју личности ученика;
- да ученици стичу навику и обучавају се у коришћењу разноврсних извора знања.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	БРОЈЕВИ	одреди десетице најближе датом броју; усмено сабира и одузима бројеве до 100; користи појмове чинилац, производ, дељеник, делилац, количник, садржалац; примени замену места и здруживање сабирака и чинилаца ради лакшег рачунања; усмено множи и дели у оквиру прве стотине; израчуна вредност бројевог израза са највише две операције; решава текстуални задатак постављањем израза са највише две рачунске	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – рад с подацима и информацијама – дигитална компетенција – решавање проблема – сарадња – одговорно учешће у демократском друштву – одговоран однос према здрављу – одговоран однос према околини – естетичка компетенција	58	87	145	Током школске године

		операције и провери тачност решења; одреди непознати број у једначини са једном аритметичком операцијом; одреди делове (облика $\frac{1}{n}$) дате величине; изрази одређену суму новца преко различитих апоена; прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама; прикаже мањи број података у табlici и стубичастим дијаграмом; - уочи правило и одреди следећи члан започетог низа.	– предузимљивост и оријентација ка предузетништву				
Корелација: Српски језик, Свет око нас, Ликовна култура, Физичко и здравствено васпитање							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	ГЕОМЕТРИЈА	– разликује дуж, полуправу и праву; – одреди дужину изломљене линије (графички и рачунски); – одреди обим геометријске фигуре; нацрта правоугаоник, квадрат и троугао на квадратној мрежи и тачкастој мрежи;	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – рад с подацима и информацијама – дигитална компетенција – решавање проблема – сарадња	8	14	22	Током школске године

		– уочи подударне фигуре на датом цртежу; - уочи симетричне фигуре; – допуни дати цртеж тако да добијена фигура буде симетрична у односу на дату праву;	– одговорно учешће у демократском друштву – естетичка компетенција – предузимљивост и оријентација ка предузетништву				
Корелација: Српски језик, Свет око нас, Ликовна култура, Физичко и здравствено васпитање							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	– изрази дужину у различитим јединицама за мерење дужине; – измери дужину дужи и нацрта дуж дате дужине; – чита и запише време са часовника; – користи јединице за време у једноставним ситуацијама.	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – рад с подацима и информацијама – дигитална компетенција – решавање проблема – сарадња – одговорно учешће у демократском друштву – естетичка компетенција – предузимљивост и оријентација ка предузетништву	5	8	13	Током школске године
Корелација: Српски језик, Свет око нас, Ликовна култура, Физичко и здравствено васпитање							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Дијалoшка, монолошка, демонстративна, метода писаних радова, метода рада на тексту
Наставни облици рада:	Фронтални, индивидуални, групни, рад у пару
Наставна средства:	Припремљени задаци, уџбеник, радна свеска, дигитални уџбеник, контролне вежбе
Тема	Начин остваривања
БРОЈЕВИ	Да би ученици усвојили елементарна математичка знања која су потребна у решавању задатака и развијању менталних способности у раду ће се смењивати различите активности и технике: - вербална, текстуална, практична, учења путем откривања, смислено учење, амбијентално учење, решавање проблема; - графичко представљање разних стварних ситуација помоћу Венових дијаграма (или на друге начине); - упознавање и графичко представљање бројног низа природних бројева; - решавати бројне изразе - повећање ефикасности наставе кроз аналитички и синтетички приступ решавању текстуалних задатака; - паралелно са случајевима једнакости двају израза, ученици упознају и случајеве неједнакости; - откривање идеје пресликавања увођењем таблица и дијаграма, практичним радом утврдити зависност између података. - упутити ученике како да у разним животним ситуацијама уочавају одговарајуће математичке релације; - кроз практични рад стицање елементарне геометријске представе; - системски рад на развијању елементарних просторних представа; - кроз практичан рад објаснити систем јединица мера; - мере за дужину/површину обрађивати упоредо са одговарајућим градивом из геометрије.
ГЕОМЕТРИЈА	
МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Врши иницијалну проверу, анализира иницијалну проверу, наставни процес, напредовање и успех ученика, планира, уважава индивидуалне разлике при планирњу, осмишљава и креира наставни процес, одређује темпо учења, прилагођава садржаје, методе и облике рада, подстиче ученике, похваљује, усмерава, подржава, даје ученицима повратне информације о напредовању, прати напредовање ученика, вреднује рад ученика, води евиденцију о напредовању ученика, врши редовно самовредновање, предаје, користи ИКТ, прати и примењује савремене трендове у образовању, ствара позитивну климу у одељењу	Посматра, опажа, уочава, препознаје, обликује, одређује својства, описује, упоређује, врши анализу и синтезу, истражује, сарађује са вршњацима, користи различите изворе знања, чита, пише, тумачи, слуша, остварује комуникацију, писмено се изражава, закључује, примењује стечена знања, прича, препричава, рецитује, вреднује, самовреднује, договара се, користи ИКТ	Вежбе усменог и писменог изражавања, задаци различитих нивоа постигнућа, контролне вежбе, тест знања, игровне активности, практичан рад, домаћи задаци, сарадња и рад у групи, активност на часу.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
БРОЈЕВИ	– МАТ.ОО1.О.1.2. Одређују природни број са датим својством (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни, следећи број) и одређују следеће чланове започетог једноставног бројевног низа;	– МАТ.ОО1.С.1.1. Користе својства природних бројева (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни, следећи број) и одређују следеће чланове започетог бројевног низа;	– МАТ.ОО1.Н.1.1. Израчунавају бројевну вредност израза са више операција, поштујући приоритет; – МАТ.ОО1.Н.1.3. Решавају неједначине са једном

	– МАТ.ОО1.О.3.1. Решавају једноставну проблемску ситуацију коришћењем израза са једном рачунском операцијом; – МАТ.ОО1.О.2.6. Закључују шта се од њих очекује у математичком захтеву једноставног познатог контекста.	– МАТ.ОО1.С.3.6. Користе податке приказане графички или табеларно у решавању једноставних ситуација.	- операцијом; – МАТ.ОО1.Н.2.1. Креирају математички запис на основу података датих текстуално и визуелно у сложенијим ситуацијама; – МАТ.ОО1.Н.3.4. Користе процењивање приликом мерења, рачунања и решавања проблемских задатака. – МАТ.ОО1.Н.3.5. Изводе закључке користећи и упоређујући податке приказане графички или табеларно.
ГЕОМЕТРИЈА	– МАТ.ОО1.О.2.3. Цртају геометријске облике помоћу лењира; – МАТ.ОО1.О.2.5. Упорјеђују и класификују геометријске објекте према својствима.	– МАТ.ОО1.С.1.9. Уочавају подударне и симетричне фигуре; – МАТ.ОО1.С.1.7. Одређују обим троугла, квадрата и правоугаоника.	– МАТ.ОО1.Н.3.2. Примењују геометријске методе решавања задатака (метод дужи, метод правоугаоника...)
МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	– МАТ.ОО1.О.2.4. Мере дужину дужи мерним инструментом и површину фигуре нестандардном јединицом мере.	– МАТ.ОО1.С.2.9. Радећи самостално или са вршњацима проширују математичка знања; – МАТ.ОО1.С.3.2. Мере дужину и резултат мерења	– МАТ.ОО1.Н.3.3. Користе мерне јединице за мерење времена, масе, запремине течности и дужине и пореде дате величине у сложенијим ситуацијама.

		записују коришћењем природних бројева или бројева у децималном запису.	
--	--	--	--

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

1. С. Маричић, Д. Ђуровић, *Уџбеник за други разред основне школе*, БИГЗ школство, 2019.
2. С. Маричић, Д. Ђуровић, *Радна свеска – први део*, БИГЗ школство, 2019.
3. С. Маричић, Д. Ђуровић, *Радна свеска – други део*, БИГЗ школство, 2019.

МЕТОДИЧКА ЛИТЕРАТУРА

Стандарди постигнућа – образовни стандарди за крај првог циклуса обавезног образовања и васпитања (2011). Национални просветни савет, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања.

М. Дејић и М. Ерегић, *Методика наставе математике*, 2010, Учитељски факултет, Београд

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Свет око нас

Разред: други

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	41
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	31
Укупно:	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА

Циљ предмета

Циљ наставе света око нас јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

Задаци предмета

Задаци наставе света око нас:

Развијање техника сазнајног процеса: посматрање, уочавање, упоређивање, класификовање, именовање;

Формирање елементарних научних појмова из природних и друштвених наука;

Подстицање дечијих интересовања, питања, идеја и одговора у вези са појавама, процесима и ситуацијама у окружењу у складу са њиховим когнитивно развојним способностима;

подстицање и развијање истраживачких активности деце;

подстицање уочавања узрочно-последичних веза, појава и процеса, на основу различитих параметара;

описивање и симулирање неких појава и моделовање једноставних објеката у свом окружењу;

слободно исказивање својих запажања и предвиђања и самостално решавање једноставних проблем-ситуација;

развијање различитих социјалних вештина и прихватање основних људских вредности за критеријум понашања према другима;

развијање одговорног односа према окружењу, интересовања и спремности за његово очување.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обработка	утврђ.		
I	НАСЕЉЕ СА ОКОЛИНОМ / ДРУГИ И ЈА	– идентификује групе људи којима припада и своју улогу у њима; – оствари права и изврши обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада; – се понаша тако да уважава различитости других људи; – прихвати последице када прекрши правила понашања групе; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – разликује потребе од жеља на једноставним примерима из сопственог живота.	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – рад са подацима и информацијама – дигитална компетенција – решавање проблема – сарадња – одговорно учешће у демократском друштву – одговоран однос према здрављу – одговоран однос према околини – естетичка компетенција – предузимљивост и оријентација ка предузетништву	4	1	5	Током школске године
Корелација: Српски језик, математика, музичка култура, ликовна култура.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обработка	утврђ.		
II	НАСЕЉЕ СА	– препозна грб, заставу и	– компетенција за	6	6	12	Током

	ОКОЛИНОМ / КУЛТУРА ЖИВЉЕЊА	химну Републике Србије и примерено се понаша према симболима; – одреди тип насеља на основу његових карактеристика; – повеже личну хигијену, боравак у природи, физичку активност и разноврсну исхрану са очувањем здравља; – одржава личну хигијену: руку, зуба и чулних органа; – примени правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним средствима у насељу са околином; – безбедно поступа пре и током временских непогода.	целоживотно учење – комуникација – рад са подацима и информацијама – дигитална компетенција – решавање проблема – сарадња – одговорно учешће у демократском друштву – одговоран однос према здрављу – одговоран однос према околини – естетичка компетенција – предузимљивост и оријентација ка предузетништву				школске године
Корелација: Српски језик, ликовна култура, музичка култура, математика.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупн о	Време
				обрада	утврђ.		
III	НАСЕЉЕ СА ОКОЛИНОМ / ЧОВЕК СТВАРА	– истезањем, савијањем и сабијањем одреди својства материјала; – одабере материјале који својим својствима највише	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – рад са подацима и информацијама	5	3	8	Током школске године

		одговарају употреби предмета; – пронађе нову намену коришћеним предметима; – именује занимања људи у свом насељу са околином.	– дигитална компетенција – решавање проблема – сарадња – одговорно учешће у демократском друштву – одговоран однос према здрављу – одговоран однос према околини – естетичка компетенција – предузимљивост и оријентација ка предузетништву				
Корелација: Српски језик, ликовна култура, математика.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
IV	НАСЕЉЕ СА ОКОЛИНОМ / КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ И ВРЕМЕНУ	– наводи примере различитих облика кретања у окружењу; – одабере начин кретања тела, узимајући у обзир облик тела, врсту подлоге и средину у којој се тело креће; – измери растојање које	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – рад са подацима и информацијама – дигитална компетенција – решавање проблема	11	9	20	Током школске године

		тело пређе током свог кретања; – пронађе тражени објект у насељу помоћу адресе / карактеристичних објектата; – одреди време помоћу часовника и календара користећи временске одреднице: сат, дан, седмицу, месец, годину; – забележи и прочита податке из личног живота помоћу ленте времена.	– сарадња – одговорно учешће у демократском друштву – одговоран однос према здрављу – одговоран однос према околини – естетичка компетенција – предузимљивост и оријентација ка предузетништву				
Корелација: Српски језик, математика, ликовна култура, физичко и здравствено васпитање, дигитални свет.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
V	НАСЕЉЕ СА ОКОЛИНОМ / РАЗНОВРСНОСТ ПРИРОДЕ	– разликује облике рељефа у свом насељу и околини; – разликује облике и делове површинских вода у свом насељу и околини; – идентификује заједничке особине живих бића на примерима из окружења; – повеже делове тела живих бића са њиховом улогом/улогама; – разврста биљке из окружења на основу изгледа листа и стабла;	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – рад са подацима и информацијама – дигитална компетенција – решавање проблема – сарадња – одговорно учешће у демократском друштву – одговоран однос	15	12	27	Током школске године

		– разврста животиње из окружења на основу начина живота и начина исхране; – наведе примере који показују значај биљака и животиња за човека; – штедљиво троши производе које користи у свакодневним ситуацијама; – разврста отпад на предвиђена места; – негује и својим понашањем не угрожава биљке и животиње у окружењу; – препозна примере повезаности живих бића са условима за живот; – повеже промене у природи и активности људи са годишњим добрима; – изведе једноставне огледе пратећи упутства; – повеже резултате рада са уложеним трудом.	према здрављу – одговоран однос према околини – естетичка компетенција – предузимљивост и оријентација ка предузетништву				
Корелација: Српски језик, ликовна култура, дигитални свет.							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Демонстрација, разговор, рад на тексту (илустрацији), илустративна, практичног рада, усменог излагања, текстуална, писмених радова, лабораторијско-практичних радова, графички, истраживачки, игролике активности, хеуристичка метода.
Наставни облици рада:	Фронтални, индивидуални, рад у пару, групни, комбиновани.
Наставна средства:	Уџбеник, радна свеска, аудио запис, материјали за групни рад (хамер, дрвене бојице, фломастери), материјали за рад у пару (припремљена питања), материјали за огледе (узорци биљака, слике, кликери, балони, календар, парк).
Тема	Начин остваривања
I НАСЕЉЕ СА ОКОЛИНОМ / ДРУГИ И ЈА	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона. Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду Обезбеђивање корелације са сродним предметима Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видљивих карактеристика); Илустровање појава и процеса из свакодневног живота – навођење, показивање, објашњавање примера из природног и друштвеног окружења; Праћење – континуирано посматрање ради запажања промена; Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона - Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду Обезбеђивање корелације са сродним предметима Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноя, коришћење еуџбеника, и др. Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноя Коришћење еуџбеника, и др.
II НАСЕЉЕ СА ОКОЛИНОМ / КУЛТУРА ЖИВЉЕЊА	
III НАСЕЉЕ СА ОКОЛИНОМ / ЧОВЕК СТВАРА	
IV НАСЕЉЕ СА ОКОЛИНОМ / КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ И ВРЕМЕНУ	

V НАСЕЉЕ СА ОКОЛИНОМ / РАЗНОВРСНОСТ ПРИРОДЕ	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикана Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду
	Обезбеђивање корелације са сродним предметима Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Упознати ученике са циљевима и садржајима програма Упознати их са правилима рада Упознати их са критеријумима оцењивања по областима Упознати ученике, одредити њихово претходно искуство, снимити иницијално стање Редовно пратити рад и залагање ученика на часу Водити рачуна о индивидуализацији приступу ученику Подстицати код ученика развој мишљења и разумевања Менторска улога наставника Неговање позитивне климе у одељењу Омогућити подстицајну средину за рад и учење охрабрује, помаже и подстиче ученике омогућити ученицима да сами изводе закључке подстицати ученике на учење Инсистирати на систематичности у раду и поштовању принципа и правила рада Инсистирати на практичној примени стечених знања	Посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видних карактеристика); Описивање – вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања; Процењивање – самостално одмеравање; - Груписање – уочавање сличности и различитости ради класификовања; Праћење – континуирано посматрање ради запажања промена; Бележење – записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања; Практиковање – у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду Експериментисање – намерно модификоване активности, огледи које изводи сам ученик; Истраживање – испитивање својстава и особина, веза и узрочно-последичних односа; Сакупљање – прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења; Стварање – креативна продукција; Играње – дидактичке, едукативне и спонтане игре;	Број јављања: За јављање За јављање више пута За давање комплетног, потпуног одговора на тежа питања Ко не зна одговор – запис датума Учесталост јављања на часу по месецима Свеобухватност одговора Хоризонтално и вертикално повезивање градива Самосталност у одговарању За недоношење домаћег – запис датума у евиденцију За редовно доношење домаћег задатка + Сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у свескама...) Степен залагања свих чланова групе Процена резултата рада група

Оцењивањем мотивисати ученике за учење Оцењивањем проценити ниво постигнућа ученика Идентификовати напредак у учењу и постигнућима ученика Навести активности наставника с обзиром на тему (подстицати ученике да опажају, примењују, препознају, упоређују, изводе закључке, повезују знања са другим областима и другим предметима, решавају проблеме, практично примењују...) Самовредновање реализације програма Планирање новина и измена за следећу школску годину	Активности у оквиру мини-пројекта – осмишљавање и реализација.	(пано, табела...) Све што је рађено на часу налази се у свескама -ангажовање и квалитет учешћа у разним наставним и ваннаставним активностима
--	---	---

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
I НАСЕЉЕ СА ОКОЛИНОМ / ДРУГИ И ЈА	– ПД.ОО1.О.1.9. Идентификују друштвене групе којима припадају и наводе правила понашања, права и обавезе које имају као чланови тих група; – ПД.ОО1.О.2.7. Учествоју у тимском раду, уважавајући мишљење других; – ПД.ОО1.О.3.4. Уважавају индивидуалне и културне особености и поштују различитости међу људима; – ПД.ОО1.О.3.5. Учествоју у заједничким активностима на нивоу	– ПД.ОО1.С.3.4. Препознају своју улогу у различитим друштвеним групама прихватајући права и обавезе.	– ПД.ОО1.Н.3.3. Предлажу акције у оквиру школе и локалне заједнице и доприносе њиховој реализацији.

	школе и локалне заједнице.		
II НАСЕЉЕ СА ОКОЛИНОМ / КУЛТУРА ЖИВЉЕЊА	– ПД.ОО1.О.3.2. Усвајају навике које доприносе безбедности, заштити и очувању животне средине, сопственог здравља и здравља других; – ПД.ОО1.О.1.10. Наводе поступке за очување и унапређивање људског здравља; – ПД.ОО1.О.1.11. Идентификују изворе опасности по живот и здравље људи и објашњавају основне мере заштите.	– ПД.ОО1.С.2.2. Прате и објашњавају једноставне природне и друштвене појаве и процесе и на основу тога доносе закључке; – ПД.ОО1.С.3.3. Оријентишу се у простору користећи план насеља и географску карту.	– ПД.ОО1.Н.1.3. На примерима блиским њиховом искуству процењују утицај природних процеса на друштвена збивања, као и друштвених збивања на промене у природи; – ПД.ОО1.Н.3.2. Решавају проблеме и доносе одговорне одлуке у свакодневним животним ситуацијама употребом стечених знања.
III НАСЕЉЕ СА ОКОЛИНОМ / ЧОВЕК СТВАРА	– ПД.ОО1.О.1.7. Препознају и именују различите материјале и њихова основна својства (укључујући и воду, ваздух и земљиште); – ПД.ОО1.О.1.4. Именују природне ресурсе и кратко објашњавају њихову употребну вредност; – ПД.ОО1.О.2.4. Изводе једноставне огледе/експерименте на основу упутства.	– ПД.ОО1.С.1.4. Повезују својства и промене материјала са њиховом употребом у свакодневном животу. – ПД.ОО1.С.2.3. Користе различите изворе информација, мерне инструменте и другу опрему за прикупљање података и креирају белешку о природним и друштвеним феноменима по задатој	– ПД.ОО1.Н.2.3. Осмишљавају једноставан експеримент на основу кога се може доћи до закључка о истраживаном феномену; – ПД.ОО1.Н.1.4. Аргументују еколошку оправданост употребе обновљивих ресурса и рационалног коришћења необновљивих ресурса.

		структури; – ПД.ОО1.С.2.4. Представљају спроведено истраживање – писано, усмено, помоћу ленте времена и/или цртежом, укључујући и коришћење ИКТ-а.	
IV НАСЕЉЕ СА ОКОЛИНОМ / КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ И ВРЕМЕНУ	– ПД.ОО1.О.1.6. Разликују и именују облике кретања тела и очигледне факторе који утичу на то кретање; – ПД.ОО1.О.3.3. Оријентишу се у времену користећи часовник и календар и у непосредном окружењу помоћу карактеристичних објеката; – ПД.ОО1.О.2.5. Проналазе кључне географске објекте на карти Србије.	– ПД.ОО1.С.3.3. Оријентишу се у простору користећи план насеља и географску карту; – ПД.ОО1.С.1.5. Идентификују мање очигледне факторе који утичу на кретање тела (средина, отпор ваздуха приликом падања); – ПД.ОО1.С.1.6. На различите начине представљају редослед којим су се јављале важне појаве, личности и историјски догађаји.	– ПД.ОО1.Н.2.4. Користе карту Србије за објашњавање повезаности природно-географских карактеристика Србије са размештајем становништва, изгледом насеља и делатностима људи; – ПД.ОО1.Н.1.1. Објашњавају узрочно-последичне односе у конкретним природним процесима и појавама.
V НАСЕЉЕ СА ОКОЛИНОМ / РАЗНОВРСНОСТ ПРИРОДЕ	– ПД.ОО1.О.1.1. Препознају и именују ко и шта чини живу и неживу природу и разликују их од производа људског рада; – ПД.ОО1.О.1.2. Класификују жива бића према следећим критеријумима: изглед, начин исхране, кретања и размножавања, станиште/животна	– ПД.ОО1.С.1.1. Објашњавају повезаност живе и неживе природе на очигледним примерима; – ПД.ОО1.С.1.2. Речима или сликом објашњавају међусобну повезаност живих	– ПД.ОО1.Н.1.3. На примерима блиским њиховом искуству процењују утицај природних процеса на друштвена збивања, као и друштвених збивања на

	заједница којој припадају; – ПД.ОО1.О.1.3. На очигледним примерима препознају значај природе за живот човека и разликују повољно и неповољно деловање човека на очување природе; – ПД.ОО1.О.1.5. Одређују облике рељефа и облике појављивања воде у окружењу.	бића у животној заједници; – ПД.ОО1.С.1.3. Препознају еколошку оправданост употребе обновљивих ресурса и рационалног коришћења необновљивих ресурса на једноставним примерима.	промене у природи; – ПД.ОО1.Н.1.4. Аргументују еколошку оправданост употребе обновљивих ресурса и рационалног коришћења необновљивих ресурса.
--	---	---	--

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

1. Благданић, С., Ковачевић, З., Јовић, С. (2018), *Свет око нас, уџбеник за други разред основне школе*. Београд: БИГЗ
2. Благданић, С., Јовић, С., Ковачевић, З. (2018), *Свет око нас, радна свеска за други разред основне школе*. Београд: БИГЗ

МЕТОДИЧКА ЛИТЕРАТУРА

- 1.Благданић, С., Банђур, В. (2018). *Методика наставе природе и друштва*, Београд: БИГЗ, Учитељски факултет
- 2.Лазаревић, Ж. и Банђур, В. (2001): *Методика наставе природе и друштва*, Јагодина: Учитељски факултет, Београд: Учитељски факултет
- 3.Група аутора (2004): *Предавање наука у школи*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

Наставни предмет: ликовна култура

Разред: други

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	40
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	32
Укупно:	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА

Циљ предмета

Циљ наставе и учења ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу како свог тако и других народа.

Задачи наставе:

- настава ликовне културе има задатак да развија способност ученика за опажање облика, величина, светлина, боја, положаја облика у природи;
- да развија памћење, повезивање опажених информација, што чини основу за увођење у визуелно мишљење;
- стварање услова за разумевање природних законитости и друштвених појава;
- стварати услове да ученици на сваком часу у процесу реализације садржаја користе технике и средства ликовно-визуелног изражавања;
- развијање способности за препознавање традиционалне, модерне, савремене уметности;
- развијати ученикове потенцијале у области ликовности и визуелности, те му помагати у самосталном изражавању коришћењем примерених техника и средстава;
- развијати љубав према вредностима израженим у делима свих облика уметности;
- да ствара интересовање и потребу за посећивањем изложби, галерија, музеја и чување културних добара;
- да осетљивост за ликовне и визуелне вредности коју стичу у настави, примењују у раду и животу;
- развијати сензибилитет за лепо писање;
- развијати моторичке способности ученика.
- оспособљавати ученика да се служи средствима и техникама ликовно - визуелног изражавања који су доступни његовом узрасту

[Повратак на садржај](#)

- стварати услове за креативно опажање и тумачење предвиђених садржаја у првом разреду (облике и њихове квалитете, односе у видном пољу, светло и сенку, тактилност, цртани филм и стрип, разликовање појединих средина, дизајн, перформанс, преобликовање материјала или предмета њиховим спајањем);
- мотивисати ученика да се слободно ликовно-визуелно изражава, својствено узрасту и индивидуалној способности и да маштовито представља свет око себе

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	ОБЛИЦИ	– користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин; – изрази одабраним материјалом и техникама своје емоције, машту, сећања и замисли; – користи једноставне информације и одабрана ликовна дела као подстицај за стваралачки рад; – изражава светлим или тамним бојама свој доживљај уметничког дела; – идентификује истакнути део целине и визуелне супротности у свом окружењу; – преобликује, самостално или у сарадњи са другима, материјале и предмете за рециклажу;	– компетенција за учење – одговорно учешће у демократском друштву – естетичка компетенција – комуникација – предузимљивост и оријентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – сарадња – дигитална компетенција	20	12	31	Током школске године

		– тумачи једноставне визуелне информације које опажа у свакодневном животу; – изражава мимиком и/или телом различита расположења, покрете и кретања; – упоређује свој и туђ естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; – повезује уметничко занимање и одговарајуће продукте; – пружи основне информације о одабраном музеју; – разматра у групи шта и како је учио/учила и где та знања може применити.					
Корелација: Свет око нас - Од чега су предмети око нас, материјали и њихова својства (меко, тврдо;провидно, непровидно, храпаво, глатко).							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	СПОРАЗУМЕВАЊЕ	– користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин; – изрази одабраним материјалом и техникама своје емоције, машту,	– компетенција за учење – одговорно учешће у демократском друштву – естетичка	2	8	10	Током школске године

		сећања и замисли; – користи једноставне информације и одабрана ликовна дела као подстицај за стваралачки рад; – изражава светлим или тамним бојама свој доживљај уметничког дела; – идентификује истакнути део целине и визуелне супротности у свом окружењу; – преобликује, самостално или у сарадњи са другима, материјале и предмете за рециклажу; – тумачи једноставне визуелне информације које опажа у свакодневном животу; – изражава мимиком и/или телом различита расположења, покрете и кретања; – упоређује свој и туђ естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; – повезује уметничко занимање и одговарајуће продукте; – пружи основне	компетенција – комуникација – предузимљивост и оријентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – сарадња – дигитална компетенција				
--	--	--	---	--	--	--	--

		информације о одабраном музеју; – разматра у групи шта и како је учио/учила и где та знања може применити.					
Корелација: Музичка култура - Музика из цртаног филма „Мала сирена“, Српски језик - Прича по низу слика.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	ЛИКОВНЕ ИГРЕ	– користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин; – изрази одабраним материјалом и техникама своје емоције, машту, сећања и замисли; – користи једноставне информације и одабрана ликовна дела као подстицај за стваралачки рад; – изражава светлим или тамним бојама свој доживљај уметничког дела; – идентификује истакнути део целине и визуелне супротности у свом окружењу; – преобликује,	– компетенција за учење – одговорно учешће у демократском друштву – естетичка компетенција – комуникација – предузимљивост и оријентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – сарадња – дигитална компетенција	14	10	24	Током школске године

		самостално или у сарадњи са другима, материјале и предмете за рециклажу; – тумачи једноставне визуелне информације које опажа у свакодневном животу; – изражава мимиком и/или телом различита расположења, покрете и кретања; – упоређује свој и туђ естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; – повезује уметничко занимање и одговарајуће продукте; – пружи основне информације о одабраном музеју; – разматра у групи шта и како је учио/учила и где та знања може применити.					
Корелација: Музичка култура, Српски језик, Ликовна култура.							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
IV	ПРОСТОР	– користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин; – изрази одабраним материјалом и техникама своје емоције, машту, сећања и замисли; – користи једноставне информације и одабрана ликовна дела као подстицај за стваралачки рад; – изражава светлим или тамним бојама свој доживљај уметничког дела; – идентификује истакнути део целине и визуелне супротности у свом окружењу; – преобликује, самостално или у сарадњи са другима, материјале и предмете за рециклажу; – тумачи једноставне визуелне информације које опажа у	– компетенција за учење – одговорно учешће у демократском друштву – естетичка компетенција – комуникација – предузимљивост и оријентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – сарадња – дигитална компетенција	6	/	6	Током школске године

		свакодневном животу; – изражава мимиком и/или телом различита расположења, покрете и кретања; – упоређује свој и туђ естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; – повезује уметничко занимање и одговарајуће продукте; – пружи основне информације о одабраном музеју; – разматра у групи шта и како је учио/учила и где та знања може применити.					
Корелација: Свет око нас - Групе људи: породица,школска заједница, разред, одељење, суседи. Права и обавезе чланова група. Правила понашања појединаца и групе.							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе	монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, практични радови
Наставни облици рада	фронтални, индивидуални, групни, рад у пару
Наставна средства	прибор за цртање, прибор за сликање, слике, колаж папир, материјал за вајање, . . .

Тема	Начин остваривања
ОБЛИЦИ	Облици Облици се истражују посматрањем предмета из свих углова и/или са свих страна. Наставник пита ученике по чему препознају облик, на пример, флаше. Затим, тражи да поставе флашу у одговарајући положај тако да се Види само дно. Ученици разговарају о томе да ли би препознали предмет да су видели само дно. Истраживање се током године наставља тако што ученици окрећу предмете за свакодневну употребу или облике из природе све док не пронађу положај када предмет/облик више не може да се препозна. Исто може да се ради са текстуром. Када се увелича фотографија текстуре, да ли се препознаје облик? На пример, када се посматрају увеличане шаре на крилима лептира или годови на пању? Наставник може да организује игру трагања за познатим облицима. Ученици посматрају мрље на поду, шаре на тлу, испупчења и удубљења на зидовима... и у њима траже познате облике. Ако у најближем окружењу има облутака, могу да цртају и сликају на њима лица или шаре... Могу да истражују облик и боју бачене сенке. Наставник може да покаже ученицима фотографије неколико дизајнираних предмета исте намене. На пример, торбе уметника Теда Нотена (Ted Noten), Мери Френсис (Mary Frances) или Катлин Дастин (Kathleen Dustin). Ученици треба да уоче како је уметник дошао до такве идеје, где је пронашао подстицај за стварање... Ове активности подстичу ученике да размишљају о облицима, да пажљивије посматрају и да самостално проналазе мотивацију за ликовнирад. Симетрија се учи искуствено. Ученици могу да савијају једноставне оригами фигуре. Почиње се од најједноставнијих: вртешка, писмо, обележивач страница... Важно је да вежбају прецизно савијање папира на пола (по дужини, ширини и дијагонали). Треба да испробају колико пута могу да пресавију папир различитих димензија. Додатни захтеви који могу да се поставе (уколико наставник процени да су реално изводљиви у конкретном одељењу) је истовремено цртање левом и десном руком или сликање одраза предела у води (као припрема, јер ће у старијим разредима учити о асиметричној равнотежи). Предлог тема за разговор: <i>По чему препознајемо неки облик? У ком положају облик изгледа чудно? Како нам изгледају предмети када их осветљавамо из различитих углова? Да ли можемо да препознамо облик на основу његове сенке? Да ли постоје линије у облицима? Да ли облици могу да буду досадни и занимљиви? Да ли су лева и десна страна нашег лица исте? Како можемо да користимо облике из природе? Да ли неки предмети личе на жива</i>

	<i>бића?...</i> Супротности Парови очигледних визуелних супротности уче се искуствено. Уочавање, поређење и приказивање супротности су активности везане за принцип компоновања, контраст, који ће се учити у старијим разредима. У другом разреду се не нуди стручни термин. Један од задатака може да буде заједнички цртеж на натрон-папиру постављеном на зид или цртање на школској табли. Ученици се деле у две групе. Један ученик из прве групе црта неки познати облик. Друга група се договара шта би била очигледна супротност том облику, а затим један ученик из друге групе црта договорени облик поред првог. Игра се наставља све док има места на папиру/табли. Рад се бележи фотографијом. Основна сврха ове игре је самостална изградња мреже појмова путем асоцијација и сарадња. Међутим, ако је ученицима игра занимљива и желе да је понове, наставник треба да повећа захтеве (квалитет линије и цртежа, организација композиције, повезивање мотива у причу исл.). Предлог тема за разговор: <i>О чему мислимо када кажемо: супротно? Шта значи: различито, а шта супротно? Да ли је бела овца супротност црној овци? Да ли бели предмет поцрни када искључимо светло? Да ли прво примећујемо црну фигуру или белу позадину?...</i> Облик и целина Принцип компоновања, доминанта, учи се опажањем истакнутог дела (бића, предмета, боје, линије...) неке целине, без дефиниције и усвајања стручног термина. Наставник може да покаже ученицима неки непознати садржај (рекламну фотографију, фреску, илустрацију, кадар стрипа...) на кратко, да уклони садржај и провери шта су ученици упамтили, шта су прво видели. Наставник поново приказује садржај, тражи од ученика да уоче шта све нису одмах запазили, пита их шта мисле да је најважније на слици... У ликовним задацима ученици спајају различите материјале и предмете комбинованим поступцима који укључују и везивање чвора и/или машине. Могу да уче како да пакују поклоне, како да ушију дугме, спајају суве гранчице концем у скулптуру коју ће касније осликати темперама... Предлог тема за разговор: <i>Шта смо данас прво угледали када смо изашли из куће? Шта прво видимо када посматрамо нечије лице? Шта прво видимо када посматрамо уметничко дело? Шта значе речи везивање и повезивање? Да ли смо везани за место у</i>
--	---

	<i>комеживимо? Да ли се уметници везују за своја дела? Како можемо да повежемо предмете у нову целину?...</i>
СПОРАЗУМЕВАЊЕ	Тумачење Невербално изражавање се реализује на интегрисаним часовима или у корелацији са часовима Физичког и здравственог васпитања (драматизација вежбања). Наставник прича причу коју ученик прати одговарајућим покретима, мимиком и кретањем. На пример, опонаша кретање животиња (зеца, змије, кокошке...); радње (махање, руковање, дириговање, чишћење...); кретање услед струјања ваздуха (њихање крошње...) и слично. Ове активности су важне за целокупни развој, за укључивање интровертних ученика, као припрема за сценски наступ и за касније презентовање радова и пројеката. Тумачење слике учи се постепено. Користе се стрип и анимирани филм за одређивање редоследа радње, главних јунака, особина и изгледа јунака... Уводи се и разговор о теми, односно (једноставном) садржају ликовног дела, при чему наставник не нуди тумачења, већ дозвољава да ученици слободно исказују мишљење. Ученици треба да обраћају више пажње на знаке окружењу, почев од важних саобраћајних знакова за пешаке, до ознака на зградама поште, ресторана, апотеке... Могу да добију основне информације о томе како се знаци смишљају и ко их смишља. Предлог тема за разговор: <i>Зашто је важно да се разумемо? Како саопштавамо оно што нам је важно? Да ли можемо да причамо без речи? Шта нам слике говоре? Да ли сваки знак нешто значи? Да ли свако може да разуме знак? Зашто људи праве печате и грбове?...</i> Слика и реч Предлог је везан за значај учтивости и добронамерне комуникације. Ученици треба да повезују речи и реченице које изговарају и одговарајућу мимику и гест. Такође, треба да усклађују текст и слику. На крају полугодишта могу да дизајнирају честитке. Додатни захтеви су, као и у првом разреду, украшавање слова (иницијала), које ће нацртати или насликати и на мањем и на већем формату папира. Предлог тема за разговор: <i>Шта је учтива комуникација и зашто је важна? Шта је најлепше што смо икада чули? Шта је најлепше што смо данас неког рекли? Како можемо да нацртамо лепу реч? Ко смишља изглед украсних слова? Како да смислимо позитивне поруке за честитке?...</i>

ЛИКОВНЕ ИГРЕ	Боја Ученици још увек уче о боји истраживањем, наставник не нуди дефиниције и објашњења шта су основне боје и како да направе изведене боје. Уколико то већ знају, наставник може да тражи да експериментом провере да ли мешањем различитих боја могу да добију основне боје. Тонове које добију треба да нанесу на папир, једне до других (папир касније могу да употребе за колаж). У току године се планира више задатака везаних за изражавање утиска или расположења светлим или тамним бојама, односно за повезивање светлих и тамних боја са неким појмом (радост, одмор, туга, смиреност, брзина, бука, детињство...). Боја се повезује и са звуком. Наставник бира композиције без текста и тражи од ученика да насликају светлим или тамним бојама свој доживљај музичког дела. На исти начин могу светлим или тамним бојама да изразе доживљај књижевног, ликовног или филмског дела. Било би добро да се ликовни задаци не реализују само сликањем, већ и отискивањем (импровизованим печатима, згужваном кесом, дном пластичне флаше...). Предлог тема за разговор: <i>Које боје називамо светлим, а које тамним бојама? Када користимо светле, а када тамне боје? Да ли се неке боје лепо слажу? Зашто нам се нека боја више свиђа од других? Да ли постоје боје за дечаке и боје за девојчице? Да ли постоје боје за децу и боје за одрасле? Да ли постоје јестиве боје? Како природа мења боју? Која бића мењају боју? Која је разлика између бојења и сликања? Чиме можемо да бојимо, а не можемо да сликамо? Ако насликамо љубичасту банану, да ли смо погреши- ли? Шта све можемо да отискујемо?.....</i> Замишљања Сврха задатака који се раде на основу разноврсних и непотпуних информација (фотографија, део текста, музичка вињета...), а које ученици треба да допуне и изразе у ликовном раду је развој маште. Од другог разреда и на даље ученици смишљају називе својих радова, јер се и на тај начин развија креативност. Предлог тема за разговор: <i>Шта је стварност, а шта машта? Када јесте, а када није пожељно да измишљамо? Како себе замишљамо у будућности? О чему размишљамо када посматрамо непознату фотографију? Шта замишљамо када слушамо музичко дело?...</i>
--------------	--

ПРОСТОР	Простор О амбијенту се учи тако што се ученицима постављају питања: какав утисак неки простор оставља на њих, како се осећају у том простору, шта им привлачи пажњу, а шта им смета, шта би променили и сл. Не нуде се дефиниције и не наводе елементи који чине амбијент. О амбијенту (утиску о простору) разговара се у свакој прилици која се укаже. Ученике би требало упознати са једним одређеним музејом, не само са изгледом зграде и локацијом, већ са ентеријером и врстом експоната, са сврхом чувања експоната, са активностима, односно шта могу да очекују у музеју (тематске изложбе, едукативни програм...), на шта је потребно обратити пажњу... Пројекти везани за обликовање простора могу да буду обликовање макета и обликовање дела простора у школи. Најједноставније макете обликују се техником клуаж. Ученици обликују куће, зграде и друге делове насеља од разноврсне амбалаже (кутијице од лекова, кутије од кекса...), појединачне елементе лепе на картонску подлогу и премазују белом бојом (еколошка боја за зидове). Касније могу фломастерима да доцртају детаље (прозоре, врата...), али је важно да композиција не буде шарена. Осим насеља које им је познато, могу да обликују и насеља из прошлости, насеља других култура или насеље из маште. Основна сврха овог пројекта је организација композиције у простору исарадња. Предлог тема за разговор: <i>Шта нам се највише свиђа у нашој околини? Како се живело некад, а како сад? Како изгледају насеља у неким културама? Шта можемо да научимо у музеју? Како можемо сами да украсимо своју собу?...</i> Кретање Ученици треба да опажају кретање бића и машина. На пример, како лети једна птица, а како јато птица; како се креће један пешак, а како група пешака... Затим, које материјале може да покрене струјање ваздуха у затвореном простору (лишће, папир, картон, камен, пластика...). Обликовање дела простора у школи може да буде израда мобилне скулптуре (и да се веже за кретање услед струјања ваздуха). Идеје за планирање пројекта могу се пронаћи на интернету ако се у претраживач унесе: „mobile art lesson plans” или „hanging art in school”. Предлог тема за разговор: <i>Шта се све креће у природи? Шта могу да покрену вода и ваздух? Шта се све само креће?...</i> Сцена
---------	--

	Обликовање елемената сцене, маски и костима за школску представу реализује се у пројектној настави (није нужно да представа буде реализована, важно је припремање). Ученици обликују маске, костиме и реквизите према садржају одабраног текста (бајке, песме, драмског текста...). Предлог тема за разговор: <i>Шта је сцена? Од чега све може- мо да направимо маске? Како од старе одеће можемо да направимо костим за представу? Ко и како шминка глумце? Како можемо да уредимо сцену у школи?...</i>
--	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, развија кооперативност, планира, организује.	Посматра, опипава, објашњава, црта, слика, изражава, ствара, дискутује, комуницира, закључује, мисли, креира	Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су: Однос према раду (ученик је припремљен за час, одговорно користи материјал, прибор и алатке, одржава прибор и радни простор...); Однос према себи (поставља питања, труди се, учи на грешкама, самосталан је у индивидуалном раду, истрајан је...); Однос према другима (поштује договорена правила понашања, спреман је да помогне и да сарађује, уважава туђе радове, начин размишљања, доживљавања, опажања...); Разумевање (разуме задатак, разуме појмове, разуме процес, разуме визуелне информације...); Повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, идеје, дела...); Оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове, оригиналан је у односу на своје претходне радове...); Вербално изражавање (учтиво комуницира, кратко и јасно образлаже свој рад, замисао, утисак, опажање, емоције...); Употреба техника (примењује одговарајући процес, контролише однос воде и боје, бира подлогу у односу на технику)... - Самопроцена радова је вербална и писана, а захтеви се

		уводе постепено. Наставник прво тражи од ученика да усмено опише свој рад, а касније и да напише две до три реченице о свом раду.
--	--	---

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
ОБЛИЦИ	– ЛИК.ОО.О.3.1. Изражавају своје идеје, осећања и машту користећи одабране традиционалне технике и савремене уређаје и алате за обликовање визуелних садржаја.	– ЛИК.ОО.С.3.3. Уважавају различитост у естетским доживљајима и начинима визуелног изражавања испољавајући разумевање и емпатију.	– ЛИК.ОО.Н.2.1. Анализирају форму и садржај уметничког дела према одабраним критеријумима.
СПОРАЗУМЕВАЊЕ	– ЛИК.ОО.О.1.1. Повезују материјале и прибор са традиционалним техникама визуелних уметности које користе у раду.	– ЛИК.ОО.С.2.1. Примењују плански основна знања о ликовним елементима, принципима компоновања, пропорцијама, плановима и перспективи приликом обликовања ликовних композиција; – ЛИК.ОО.С.3.1. Тумаче садржај ликовних дела и визуелних информација са којима се срећу у различитим	– ЛИК.ОО.Н.1.3. Наводе примере повезаности визуелних уметности, других врста уметности и наука.

		ситуацијама.	
ЛИКОВНЕ ИГРЕ	– ЛИК.ОО.О.2.2. Обликују ликовне радове и импровизовани прибор од материјала за рециклажу и употребљених предмета и амбалаже.	– ЛИК.ОО.С.2.2. Обликују визуелне садржаје који изражавају позитивне поруке и мотивишу друге.	– ЛИК.ОО.Н.3.2. Подстичу друге да се активно укључе у културни и уметнички живот заједнице.
ПРОСТОР	– ЛИК.ОО.О.2.1 Истражују, у стваралачком раду, изражајне могућности традиционалних материјала, алата, техника и савремених уређаја који се користе за обликовање визуелних садржаја.	– ЛИК.ОО.С.1.3. Објашњавају начин коришћења различитих садржаја као подстицај за развијање креативних идеја наводећи примере из сопственог искуства.	– ЛИК.ОО.Н.2.3. Смишљају једноставне интердисциплинарне пројекте који обједињују различите врсте уметности или уметност и науку.

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

1. *Ликовна култура*, уџбеник за други разред основне школе, Аутори: Кристина Селаковић, Бојана Проле
2. Арсенијевић, М. (2018): *Методика наставе ликовне културе*, Јагодина: Универзитет уметности.

Наставни предмет: музичка култура

Разред: други

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	29
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	7
Укупно:	36
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА

Циљ наставе музичке културе јесте да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога народа и других народа.

Задаци наставе музичке културе су:

- неговање способности извођења музике (певање/свирање);
- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука;
- подстицање стваралачког ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање звука);
- упознавање традиционалне и уметничке музике свога и других народа;
- развијање критичког мишљења (исказивање осећања о музици која се изводи и слуша);
- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело; разликује различите инструменте по боји звука и изражајним могућностима; издвоји основне музичке изражајне елементе; препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; повезује карактер дела са изражајним музичким елементима и инструментима.	Рад с подацима и информацијама Сарадња Дигитална компетенција Одговоран однос према здрављу Компетенција за учење Одговорно учешће у демократском друштву Естетичка компетенција Комуникација Предузимљивост и оријентација ка предузетништву	8	2	10	Током школске године
Корелација: Српски језик, Свет око нас, Ликовна култура, Математика.'							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; учествује у школским	Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција;	18	3	21	Током школске године

II		приредбама и манифестацијама; користи самостално или уз помоћ одраслих доступне носиоце звука; изговара бројалице у ритму, уз покрет; пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; изводи уз покрет музичке и традиционалне игре; примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; свира по слуху ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; повезује почетне тонове песама модела и једноставних наменских песама са бојама; повезује ритам са графичким приказом;	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.				
Корелација: Српски језик, Свет око нас, Физичко и здравствено васпитање, Ликовна култура, Математика.							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; направи децје ритмичке инструменте; осмисли покрете уз музику; осмисли ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука; осмисли одговор на музичко питање; осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; према литерарном садржају изабере од понуђених одговарајући музички садржај.	Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција; Одговоран однос према здрављу; Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.	3	2	5	Током школске године
Корелација: Српски језик, Свет око нас, Ликовна култура, Физичко и здравствено васпитање, Математика							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Дијалогска, илустративно – демонстративна, аудитивна, практични рад, практично вежбање, монолошка, метода стваралачког рада, текстуална.

Наставни облици рада:	Фронтални, индивидуални, рад у групи и пару.
Наставна средства:	Уџбеник, инструмент, цд, рачунар, материјал за игру, фотографије, материјал за израду инструмента, дечији ритмички инструменти (штапићи).
Тема:	Начин остваривања
I СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- Развијање љубави према музичкој уметности, оплемењује и потпомаже свестрани развој; - Развија способност изражавања звучним средствима; - Упознавање музичке културе остварује се кроз; - Певање и свирање (по слуху); - Слушање музике; - Активности у музичком стваралаштву.
II ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- Развијање љубави према музичкој уметности, оплемењује и потпомаже свестрани развој; - Развија способност изражавања звучним средствима; - Упознавање музичке културе остварује се кроз; - Певање и свирање (по слуху); - Слушање музике; - Активности у музичком стваралаштву.
III МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	- Развијање љубави према музичкој уметности, оплемењује и потпомаже свестрани развој; - Развија способност изражавања звучним средствима; - Упознавање музичке културе остварује се кроз; - Певање и свирање (по слуху); - Слушање музике; - Активности у музичком стваралаштву.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Припрема позитивну атмосферу, подстиче ученике на активно слушање, учествује у	Слушају музику, препознају, именују, певају, одговарају, постављају питања, читају и	Активност на часу, игровне активности, усмено

[Повратак на садржај](#)

раду и разговору, пева, даје додатна објашњења и задатке, поставља питања, одговара, слуша, вреднује, подстиче ученике да опажају звуке у окружењу, свира на инструменту, учествује у игри и посматра, прати и подстиче, објашњава правила понашања, објашњава начин рада, демонстрира покрете.	разумеју прочитано, осмишљавају, сарађују, вреднују свој рад и рад других, имитирају, реализују задатке, стичу знање, увежбавају изговор и покрет, свирају ритмичку пратњу, описују, закључују, изводе музику импровизацијом порета и тапшањем, комбинују песму, покрете и свирање, понављају, усвајају, стварају, учествују у игри.	одговарање, практичан рад, вежбе, сарадња и рад у групи.
---	--	--

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
I СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	– МУЗ.ОО.О.1.3. Дефинишу поделу инструмената према начину добијања звука и идентификују врсту инструмента према изгледу; – МУЗ.ОО.О.2.3. Реагују покретима и изражавају се ликовним илустрацијама за време слушања музике; – МУЗ.ОО.О.3.3. Усмено или писмено описују осећања и утисак о музичком делу.	– МУЗ.ОО.С.2.3. Препознају инструмент или групу у музичкој композицији.	– МУЗ.ОО.Н.2.2. Класификују избор музичких дела према тематском, литерарном или ликовном садржају.
II ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	– МУЗ.ОО.О.2.2. Изводе једноставну ритмичку	– МУЗ.ОО.С.2.2. Певају на матерњем и језику других	– МУЗ.ОО.Н.1.2. Анализирају извођачке и

	пратњу коју су осмислили на ритмичким инструментима; – МУЗ.ОО.О.3.2. Контролишу координацију и моторику кроз свирање и покрет.	народа са или без пратње ритмичких инструмената са нотног текста.	техничке могућности инструмената у музичком делу, колористику и боју тона, висину и покретљивост/виртуозност; – МУЗ.ОО.Н.2.3. Комуницирају у групи импровизујући мање музичке целине гласом, мелодијским инструментом или покретом.
III МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	– МУЗ.ОО.О.1.1. Примењују ноте, нотне вредности, ознаке за метар, динамику, темпо и остала изражајна средства музичке уметности; – МУЗ.ОО.О.3.4. Учествоју у припремању културних манифестација, испољавајући способност комуникације и сарадње са члановима тима.	– МУЗ.ОО.С.1.1. Користе музичку терминологију у тумачењу музичких појмова; – МУЗ.ОО.С.1.5. Идентификују међусобни утицај, сличности и разлике у начину изражавања између књижевности (опера, соло песма), сценског покрета (покрет и ритам...), ликовне уметности (боја, ритам, контраст, динамика, колористика, потез и изражајност) и музичке уметности.	– МУЗ.ОО.Н.3.1. Учествоју у креирању и реализацији културних манифестација, негујући тимску сарадњу и дајући критички осврт на изабране и/или изведене композиције.

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
УЏБЕНИК

1. *Музичка култура*, уџбеник за други разред основне школе

Аутори: Весна Марковић, Вања Хршак

[Повратак на садржај](#)

МЕТОДИЧКА ЛИТЕРАТУРА

1. Васиљевић, З. (2000): *Методика музичке писмености*, Београд: Универзитет уметности.
2. Буквић - Којов, И. (1985): *Методика наставе музичког васпитања*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд.
3. Ивановић, М. (1981): *Методика наставе музичког васпитања*, Нота, Књажевац.

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: физичко и здравствено васпитање

Разред: други

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	55
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	53
Укупно:	108
Недељни фонд часова	3

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА

Циљ наставе и учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Задаци наставе физичког васпитања јесу:

- подстицање раста, развоја и утицање на правилно држање тела;
- развој и усавршавање моторичких способности;
- стицање моторичких умења која су, као садржаји, утврђени програмом физичког васпитања и стицање теоријских знања неопходних за њихово усвајање;
- усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаног циљем овог васпитно-образовног подручја;
- формирање морално-вољних квалитета личности;
- оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада;
- стицање и развијање свести о потреби здравља, чувања здравља и заштити природе и човекове средине.

Оперативни задаци :

- задовољавање основних дечјих потреба за кретањем и игром;
- развијање координације, гipкости, равнотеже и експлозивне снаге;

[Повратак на садржај](#)

- стицање моторичких умења у свим природним (филогенетским) облицима кретања у различитим условима: елементарним играма, ритмици, плесним вежбама и вежбама на тлу; упознавање са кретним могућностима и ограничењима сопственог тела;
 - стварање претпоставки за правилно држање тела, јачање здравља и развијање хигијенских навика;
 - формирање и овладавање елементарним облицима кретања - „моторичко описмењавање“;
 - стварање услова за социјално прилагођавање ученика на колективан живот и рад.
- * Оперативни задаци за други разред су исти као у првом уз усавршавање кретања и вежби из првог разреда, њихова комбинација и примена у сложенијим условима извођења.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	- примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); - правилно изведе вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - комбинује и користи усвојене моторичке вештине у игри и у свакодневном животу; - одржава ранотежу у различитим кретањима; - разликује правилно од неправилног држања	- одговоран однос према здрављу; - сарадња; - компетенција за учење - решавање проблема - комуникација - одговорно учешће у демократском друштву - естетичка компетенција - одговоран однос према околини	4	5	9	Током школске године

		тела; - примењује правилну технику дисања приликом вежбања.					
Корелација: Српски језик: Усмено изражавање; Математика: Бројеви до 100т <i>Геометрија, Мерење и мере</i> ; Свет око нас: Други и ја, Кретање, Оријентација у времену, Ликовна култура: Облици, , Простор, Музичка култура: Ритмика							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ	-комбинује и користи усвојене моторичке вештине у игри и у свакодневном животу; -одржава ранотежу у различитим кретањима; -разликује правилно од неправилног држања тела; -примењује правилну технику дисања приликом вежбања; -изведе кретања вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; - игра дечији и народни плес; -користи нову терминологију вежбања; -поштује правила понашања на просторима за вежбање;	- одговоран однос према здрављу; - сарадња: - компетенција за учење; - комуникација; - одговорно учешће у демократском друштву; - естетичка компетенција; -одговоран однос према околини.	44	46	90	Током школске године

		-поштује мере безбедности током вежбања; -одговорно се односи према објектима и реквизитима у просторима за вежбање.					
Корелација: Српски језик: Усмено изражавање; Математика: Бројеви до 100m <i>Геометрија, Мерење и мере</i> ; Свет око нас: Други и ја, Кретање, Оријентација у времену, Ликовна култура: Облици, Простор, Музичка култура: Ритмика.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	- поштује правила игре; навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; -уочава улогу делова тела у вежбању; уочи промене у расту код себе и других; препозна сопствено болесно стање и не вежба када је болестан; примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања;	- одговоран однос према здрављу; - сарадња; - компетенција за учење; - решавање проблема; - комуникација; - одговорно учешће у демократском друштву; - рад са подацима и информацијама; - дигитална компетенција; - естетичка компетенција; - предузимљивост и оријентација ка предузетништву.	5	4	9	Током школске године

		одржава личну хигијену; учествује у одржавању простора у коме живи и борава; наведе врсте намирница у исхрани; препознаје везу вежбања и уноса воде; -повеже ходање и трчање са позитивним утицајем на здравље; препозна лепоту покрета у вежбању; се придржава правила вежбања; вреднује успех у вежбању;	-одговоран однос према околини				
Корелација: Српски језик: Усмено изражавање; Математика: Бројеви до 100t <i>Геометрија, Мерење и мере</i>; Свет око нас: Други и ја, Кретање, Оријентација у времену, Ликовна култура: Облици, Простор, Музичка култура: Ритмика.							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Вербалне методе: <i>монолошка</i> (усмено излагање – предавање, приповедање, описивање, образлагање, и објашњавање); <i>дијалошка</i> (слободан разговор – уобичајена вербална комуникација са ученицима; дискусија – полемика, дебата или расправа, постављање питања и супротстављање мишљења аргументима). Решавање проблема – хеуристички приступ (наставник поступно води ученике кроз процес

	откривања приликом решавања проблема). Рад на тексту, писани и графички радови (коришћење уџбеника и шире литературе, полупрограмираног и програмираног материјала, текстова; илустрације - цртежи, дијаграми, графици, шеме; самостални писани и графички радови ученика - школски писмени задаци, контролне вежбе, тестове, реферати и сл.). Демонстративна (приказивање модела, шема, скица, појава, стања, активности, филмова, разне пројекције и друго). Практични рад и радионица (лабораторијски, експериментални, различите врсте практичних вежби и радионица). игровне активности (стваралачке, уметничке, драмске, логичке и друге игре као и задаци отвореног типа у језичком, логичко-математичком, телесно-кинестетичком, визуелно-просторном, музичком и емоционално-социјалном домену). Истраживачки рад ученика (увођење ученика у поступак научног истраживања на сопственом истраживачком пројекту). Комбиновани рад (истовремено коришћење различитих метода).
Наставни облици рада:	фронтални, групни, рад у паровима, индивидуални и комбиновани.
Наставна средства:	Текстуална (<i>штампани и писани текстови</i>). Визуелна (<i>предмети, фотографије, дијаслике, цртежи, карте, шеме, дијаграми, симболи итд.</i>). Аудитивна (<i>шумови у природи, музички и тонски ефекти, звучни ефекти итд.</i>). Аудио-визуелна (<i>дијафилм са текстом, музиком и звуцима; филмови; ТВ емисије; видео касете; школска телевизија; настава уз помоћ рачунара; видеопројектора и др.</i>). Мануелна (<i>разноврсни алати, машине, инструменти, апарати, препарати, предмети, материјали и др.</i>). Помоћно-техничка (<i>разноврсне табле, столице, апликатори, показивачи и др.</i>).
Тема:	Начин остваривања
I ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	При планирању вежбања у припремној фази часа, треба узети у обзир утицај наставне теме на физичке способности ученика и применити вежбе чији делови биомеханичке структуре одговарају основном задатку главне фазе часа и служе за обучавање и увежбавање

	конкретног задатка. Методе вежбања које се примењују у настави су тренажне методе (континуирани, понављајући метод), прилагођене узрасним карактеристикама ученика. У раду са ученицима примењивати диференциране облике рада, доzirати вежбања у складу са њиховим могућностима и примењивати одговарајућу терминологију вежби. Време извођења вежби и број понављања, задају се групама ученика или појединцима у складу са њиховим способностима, тако што се води рачуна о постизању што веће радне ефикасности и оптимизацији интензитета рада. Препоручени начини рада за развој физичких способности ученика. 1. Развој снаге – без и са реквизитима, – на справама и уз помоћ справа. 2. Развој покретљивости – без и са реквизитима, – уз коришћење справа. 3. Развој издржљивости – трчање, – елементарне игре, – вежбање уз музику, – плес. 4. Развој координације – извођење координационих вежби у различитом ритму и променљивим условима. 5. Развој брзине – једноставне и сложене кретне структуре изводити максималним интензитетом из различитих почетних положаја, изазване различитим чулним надражајима (старт из различитих положаја, итд.), – штафетне игре, – извођење вежби максималном брзином. За ученике који из здравствених разлога изводе посебно одабране вежбе, потребно је обезбедити посебно место за вежбање.
II МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ	1. Ходање и трчање Ходање кратким корацима, дугим корацима, у различитом ритму, ходање са опружањем

	стајне ноге, ходање са реквизитом, ходање са променом правца и смера, ходање комбиновано са различитим покретима (покрети руку, ногу, трупa), ходање преко ниских препрека, елементарне игра са ходањем. Трчање уз правилно постављање стопала и правилан рад руку, са подизањем колена, трчање преко препрека, трчање са променом ритма, трчање са променом правца и смера, брзо трчање 30 м са стартом из различитих почетних положаја, елементарне игре са трчањем. 2. Скакања и прескакања Поскоци у месту: суножним одскоком и суножним доскоком са опружањем тела, лево– десно, напред–назад, удоскок разножно и поново суножно; са вијачом (са међупоскоком и без међупоскока); једноножним одскоком и доскоком на једну ногу, саопружањем тела, лево–десно, напред–назад. Скок суножним одскоком пруженимтелом са окретом за 90° и суножним доскоком. Суножно наскок на повишену површину (до висине шведске клупе), на наслaгане струњаче или горњу површину шведског сандука. Скок удаљ из места, уз правилан замах рукама, http://propissoft.profisistem.rs/#74 of 91 10/1/2018, 10:25 AM, амортизацију и завршни положај. Поскоци у кретању: после неколико корака, једноножни поскок једном, после неколико корака, једноножни поскок другом ногом и наизменично; после неколико корака једноножни одскок и меки суножни доскок до почучња („да се не чује”). Поновити после неколико трчећих корака. Једноножни наскок на повишену површину чеоним и бочним залетом(два оквира шведског сандука, ниска греда, коцка) и суножни доскок на меку површину. Скакање преко вијача, палица и других реквизита поређаних на тлу једноножним и суножним одскоком. Школица, игра „ластиша” и др. Комбинације скокова: – скокови са ноге на ногу, – скок са једне ноге и досок на исту, – скокови одразом са једне ноге и доскок на обе ноге, – скокови преко ниже препреке. Скокови удаљ: повезати залет од неколико трчећих корака са једноножним одскоком са обележеног простора (шира површина, или линије) и доскок на меку површину (струњача за скок увис, песак). Скокови увис: из залета право једноножним одскоком прескочити вијачу или ластиш, ноге
--	--

	погрчити и меко суножно доскочити (у групи од три до четири ученика); прескочити ластииш (постављен по ширини) истовременим поласком два до три ученика. Скок са повишене површине, комбинован са увинућем, згрченим ногама, са окретом за 90 или 180. Вежбе (скакања и прескакања) упором рукама: боком поред шведске клупе, упор и суножним одскоком наскок у упор чучећи, исто, прескочити клупу. Припремне вежбе за прескок: – суножни скокови са одскочне даске, доскок на струњачу. Прескакање дуге вијаче која се окреће: појединачно из места, са уласком и изласком према могућностима ученика. Игре уз коришћење различитих облика скакања и прескакања. 3. Бацања и хватања Бацање лоптице (левом и десном руком) из места и удаљ и у циљ (оквир од шведског сандука, обележени циљ на зиду, квадрати од вијача на рукометном голу...). Вежбе поновити у ходању и лаганом трчању. Бацање лопте увис и после њеног одбијања од тла хватање обеа рукама: уз цео окрет, после плеска рукама, затварања очију, чучња, седа...; закотрљати лопту по тлу и хватањем је подићи обеа рукама. Вођење лопте у месту и ходању (левом и десном руком). Додавање лопте у паровима, у месту, са груди и изнад главе. Игре са вођењем и додавањем лопте и гађањем у циљ. 4. Пузења, вишења, упори и пењања Реализују се кроз основне и проширене садржаје. Основни садржаји: Пузања по струњачи на различите начине (лицем према тлу, леђима на тлу...). Пењање: уз рипстол, уз морнарске лестве, чеоно, наизменичним прехватањем, пењање. Провлачење кроз окна шведског сандука, клупе и реквизита (обруч) и др. Пењање и спуштање на и са различитих справа. http://propissoft.profisistem.rs/#74 of 91 10/1/2018, 10:25 AM Вишења: у вису лежећем опруженим телом, помицање улево и удесно. Помицања у вису слободном. Вис активни на свим справама на којима се вис може извести. Помицање на дохватном вратилу са погрченим ногама у вису предњем.
--	---

	Помицање у вису предњем са окретањем за 1800, са укрштеним хватом. Њихање уз помоћ. Упор активни на тлу и на свим справама на којима се упор може извести. Проширени садржаји: Узмак корацима уз косу површину. Бочно пењање уз лестве са наизменичним прехватањем и опирањем истовремено обема ногама. 5. Вежбе на тлу Реализују се кроз основне и проширене садржаје. Основни садржаји: Клек, усправ без помоћи руку; клек суножни на струњаче; клек једноножни, усправ; кретање у упору чучењем и упору склоњено, лицем и леђима ка тлу; из чучња, малим одразом доскок прво на руке, а затим на стопала у упор чучећи („жабљи поскоци”). Клек, узручење, заклон. Поваљка на леђима. Став на лопатицама („свећа”), грчењем и обухватом колена поваљка низ косу површину. Колут напред, из чучња у чучањ, низ косу површину (на рипстолу окачене шведске клупе и прекривене струњачама). Колут напред, из чучња у чучањ, и из чучња до става усправно и узручења. Поваљка на стомаку (лежање на трбуху, обухватити рукама скочне зглобове – поваљка). Два повезана колута напред. Колут напред и скок пруженим телом. Колут назад из чучња у чучањ, низ косу површину. Колут назад. Поновити састав из првог разреда, комбинацију на тлу од следећих вежби: најмање четири такта вежби обликовања, колут напред до става усправно, окрет у успону на обе ноге за 180°, чучањ, став на лопатицама, став усправно и два дечја поскока. Састав од научених елемената: Два везана колута напред до става усправно, окрет у успону на обе ноге за 180°, чучањ, став на лопатицама, став усправно, колут назад, усправ и два дечја поскока. Примене усвојених вежби кроз игру Проширени садржаји Колут напред из упора стојећег опружених ногу.
--	--

	Колут преко лопте. Одељенско такмичење у комбинацији научених вежби. 6. Вежбе равнотеже Реализују се кроз основне и проширене садржаје. Основни садржаји Ходање по линији напред са правилним постављањем стопала (гимнастичким кораком), и уназад са опруженомупорном ногом, краћим корацима, корацима у успону и са различитим положајем руку (о бок, одручење, узручење). http://propissoft.profisistem.rs/#74 of 91 10/1/2018, 10:25 AM Ходање по широком делу шведске клупе: напред – одручење; уназад опружањем упорне ноге, узручење; устрани: из става спетног, руке о бок, ходање корацима са привлачењем до става спетног и узручења, зибом почучњем, корак устрани – одручити, став спетни, узручити. Лагано трчање на предњем делу стопала са правилним држањем тела, рукама о бок или у одручењу (шведска клупа и ниска греда). Комбинација вежби из првог разреда: из става спетног на почетку шведске клупе, трчање до половине клупе, одручити; став: једна нога иза друге, узручити, одручити; ходање до краја клупе, одручити, став: једна нога иза друге узручити; ходање уназад до половине клупе, једна нога иза друге, руке о бок; окрет за 90° ходање устрани корацима са привлачењем и зибом почучњем, одручити; на крају греде став спетни, узручити, саскок, предручити, став спетни, приручити, завршити леђима према клупи. Ако школа нема клупу или греду, комбинацију научити на тлу, на линији. Мала вага на тлу, клупи и ниској греди. Ходање са привлачењем на целом стопалу и успон. Ходање опружањем стајне и предножењем замајне ноге. Ходање у назад на греди. Састав из првог разреда допунити наученим вежбама. Проширени садржаји Наскок кораком на греду. Чучањ и окрет у чучњу за 90 и 180. Састав из првог разреда допунити вежбама: ходање у назад и окретом у чучњу за 1800.
--	--

	Одељенско такмичење. 7. Вежбе са реквизитима Вежбе реквизитима користити приликом савладавања следећих садржаја: Вежбе обликовања са лоптом, палицом, обручем, вијачом и другим реквизитима. Трчања, поскоци и скокови – вијаче, палице и обручи поређани на краћем и дужем одстојању: прескакање кратке и дуге вијаче; ритмичке вежбе; Коцке, шведска клупа или шведски сандук: пењање и силажење нагазним кораком и суножним доскоком у чучањ и почучањ; суножни наскок и доскок у чучањ и почучањ; чуњеви и обручи: вијугаво трчање, трчање са реквизитом у рукама (лопта, медецинка, обруч...); Прескакање вијаче на различите начине (суножним, једноножним скоковима, прескакања са међускоком, са ноге на ногу, прескакање вијаче у кретању). Дизање и ношење: предмета и реквизита (коцка, медицинка..) на различите начине; постављање и скупљање предмета и реквизита. Игре са ластишом. Полигон и елементарне игре узкоришћење палица, вијача, обруча, коцки и чуњева. 8. Плес и ритмика Реализују се кроз основне и проширене садржаје. Основни садржаји Ритмичко ходање и трчање променљивим ритмом, темпом уз плесак и одговарајућу музичку пратњу. Кретања уз мењање положаја руку, ногу и трупа. Галоп напред и странце. Дечји поскок. Сачинити састав од научених елемената уз музичку пратњу. Основни ритмички покрети са реквизитима http://propissoft.profisistem.rs/#74 of 91 10/1/2018, 10:25 AM Вијача: њихање и кружење вијачом или траком у бочној и чеоној равни; суножни скокови кроз вијачу обртањемнапред. Повезати ова два елемента као обавезни састав. Прескакање вијаче у кретању напред. Лопта или обруч: кружења у чеоној и бочној равни обема и једном руком; бацање и хватање у задатом ритму у месту и у кретању са почучњем; Плесови: „Ја посејах лубенице” и „Ми смо деца весела”. Једно коло по избору. Проширени садржаји
--	--

	Прескакање вијаче уназад. Комбиновано прескакање вијаче напред-назад. Ходање и трчање са бацањем и хватањем лопте и обруча. Вежба са вијачом: Њихање вијаче у бочној равни напред-назад, кружење, отворити вијачу у предручењу, два суножна поскока са међупоскоком, два суножна поскока без међупоскока окретањем вијаче напред, њихање и кружење у бочној равни на супротној страни, исти скокови али са окретањем вијаче назад, зауставити вијачу у предручењу и наставити четири поскока са ноге на ногу обртањем вијаче напред, став спетни, предручење. 9. Полигони Полигони се примењују након неколико обрађених тематских целина (наставних тема или области). Полигони се састављају од усвојених вежби у складу са условима за извођење наставе. Комбиновани полигон са задацима уз коришћење справа и ревизита (провлачења, ношења, котрљања, пењања, вишења, прескакања...). Усавршавање моторичких вештина може се реализовати кроз драматизацију вежбања уз корелацију са другим наставним предметима (музичко, ликовно, математика, српски језик и књижевност...). Пливање Наставну тему Пливање, реализују школе које за то имају услове у школи или објектима ван ње. Програм наставе пливања садржи: – обуку непливача, – игре на води. Наставу пливања реализује наставник физичког и здравственог васпитања у сарадњи са наставником који спроводи разредну наставу том одељењу.
III ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Ова наставна област реализује се кроз све друге наставне области и теме уз практичан рад и састоји се од две наставне теме, Култура вежбања и играња и Здравствено васпитање. Култура вежбања и играња Основни термини у вежбању. У раду са ученицима постепено уводити терминологију вежби и упознати их са утицајем

	примењених вежби на организам. Вежбам безбедно. Упознати ученика са правилима понашања која важе у просторима за физичко вежбање како у школи, тако и ван ње. Истицати неопходност поштовања правила понашања током вежбања. Чувам своје и туђе ствари. http://propissoft.profisistem.rs/#74 of 91 10/1/2018, 10:25 AM Формирање свести о потреби чувања како својих тако и туђих ствари. Правила елементарних игара Усвајање основних правила елементарних игара које се на часу реализују. Развијање свести о потреби поштовања правила игара, као и последицама њиховог непоштовања. Некад изгубим, а некада победим Неговање такмичарског духа. Прихватање победе и пораза на социјално прихватљив начин (без ругања и ниподаштавања противника...). Навијам пристојно Подстицати ученике да приликом игре или такмичења поштују своју и противничку екипу и награде сваки леп потез и поступак учесника у игри. Здравствено васпитање. Моје здравље и вежбање. На начин прихватљив за ученике објаснити значај различитих вежбања за здравље. Развој свести о потреби да се буде здрав и шта значи здравље за човека. Неопходно је да уоче разлике између здравог и болесног стања организма. Мишићи зглобови и кости Ученици именују делове тела, кости, зглобове и мишиће (груди, стомак, леђа, ноге, руке – рамени појас) и наводе њихову улогу. Могућности свог тела ученици показују кроз вежбање. Нагласити значај физичке активности и физичког и здравственог васпитања као предмета. Телесни развој Проширити ученичка знања о сопственом расту и развоју. Оспособити их да уоче одређене промене током досадашњег развоја. Лична хигијена Формирање свести о значају одржавања личне хигијене. Стварање навике да се опрема за физичко вежбање уредно одржава и чува.
--	---

	Хигијена простора за вежбање Формирање навике да се хигијена простора у којем ученик вежба уредно одржава и чува (сала, свлачионице, игралишта...) „Шарени – разноврсни оброк” правилна исхрана Упознавати ученика са значајем разноврсности исхране. Значај воде за организам и вежбање. Упознавати ученика са значајем редовног и довољног конзумирања течности – воде и њеним значајем у вежбању. Дидактичко-методички елементи Основне карактеристике реализације наставе: – јасноћа наставног процеса; – оптимално коришћење расположивог простора, справа и реквизита; – избор рационалних облика и метода рада; – избор вежби усклађен са програмским садржајима и исходима; – функционална повезаност делова часа – унутар једног и више узастопних часова одређене наставне теме. При избору облика рада узимају се у обзир просторни услови, број ученика на часу, опремљеност справама и реквизитима и планирана динамика рада. http://propissoft.profisistem.rs/#74 of 91 10/1/2018, 10:25 AM Избор дидактичких облика рада треба да буде у функцији ефикасне организације и интензификације часа у циљу достизања постављених исхода. У настави треба да преовладавају игре и садржаји који захтевају прецизност извођења. Свим вежбањима претходе тачна упутства наставника и приказ вежби. Наставник прати рад ученика, указује и исправља грешке.
--	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Подстиче, показује, формира, оспособљава, мотивише, планира.	Учестве, уме, влада, изводи, остварује, показује, примењује, сарађује, упознаје, приказује, уочава, вреднује.	Остваривање програма наставе ФЗВ је усмерено ка јасно дефинисаним исходима, тј.

		елементима који су ученици у стању да изврше по завршетку разреда. Исходи се остварују кроз 3 области: -физичке способности -моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине, -физичка и здравствена култура. 1. Праћење и вредновање моторичких способности у прва два разреда врши се на основу савладаности програмског садржаја којим се подстиче развој оних физичких способности за које је овај узраст критичан период због њихове трансформације под утицајем физичких активности - координација, гipкост, равнотежа и експлозивна снага. 2. Стање здравља и хигијенских навика, прати се на основу утврђивања нивоа правилног држања тела и одржавања личне и колективне хигијене. 3. Степен савладаности моторних знања и умења спроводи се на основу минималних програмских захтева, који је утврђен на крају навођења програмских садржаја.
--	--	--

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
I ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	– ФЗВ.ОО.О.3.1. Редовно се баве физичком активношћу у складу са препорукама јавног здравља, примењујући основне хигијенске и безбедносне мере; – ФЗВ.ОО.О.2.2. Баве се физичком активношћу у природи при чему се одговорно односе према животној средини.	– ФЗВ.ОО.С.3.6. Примењују принципе толеранције и фер-плеја у физичкој активности и спорту; – ФЗВ.ОО.С.1.15. Идентификују занимања повезана са здрављем, физичким васпитањем и спортом.	– ФЗВ.ОО.Н.3.6. Подстичу друге да се баве физичком активношћу ради очувања здравља.
II МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ	– ФЗВ.ОО.О.2.3. Редовно учествују у различитим вежбањима ради унапређивања моторичких способности.	– ФЗВ.ОО.С.1.2. Анализирају значај моторичких способности за добро здравље и учествовање у спорту; – ФЗВ.ОО.С.3.3. Користе и комбинују специјализоване моторичке вештине у разноврсним ситуацијама (игра, рекреација, такмичење, свакодневне животне активности); – ФЗВ.ОО.С.1.16.	– ФЗВ.ОО.Н.2.4. Учествоју у организацији школских такмичења и манифестација који промовишу физичку активност и здравље.

		Идентификују елементе националног наслеђа у физичкој активности, спорту и плесу.	
III ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	– ФЗВ.ОО.О.1.4. Демонстрирају правилно загревање на почетку вежбања и смиривање организма на крају вежбања; – ФЗВ.ОО.О.1.5. Препознају знаке прекомерног физичког оптерећења и адекватно реагују; – ФЗВ.ОО.О.1.11. Придржавају се правила понашања доприносећи безбедној и позитивној атмосфери за вежбање.	– ФЗВ.ОО.С.1.1. Анализирају користи од редовне физичке активности.	– ФЗВ.ОО.Н.3.1. Са самопоуздањем се редовно баве физичком активношћу у складу са сопственим потребама и интересовањима; – ФЗВ.ОО.Н.3.3. Учествују у догађајима који промовишу физичку активност, здравље и заштиту животне средине у локалној заједници.

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Небојша Цветковић, *Буди прав - бићеш здрав*

Оријентациони распоред васпитно-образовног рада са дидактичко-методичким упутством за II разред основне школе, Учитељски факултет, Центар за усавршавање руководиоца у образовању, Београд, 1995

Јелена Јовановић, Дарко Марковић, Марко Пејовић: Буквар толеранције, „ Сад знам да је различито исто вредно“, Београд, 2003

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: дигитални свет

Разред: други

Годишњи фонд часова	36
За обраду градива	23
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	13
Укупно:	36
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА

Циљ наставе и учења предмета дигитални свет је развијање дигиталне компетенције ученика ради њиховог оспособљавања за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развој алгоритамског начина размишљања.

Задачи наставе: Оспособљавање ученика за коришћење дигиталних уређаја уз поштовање безбедносних мера, а у циљу очувања здравља, као и усвајање алгоритамског начина размишљања.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ		
I	ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	– упореди начин на који учи у школи са онлајн учењем путем школске платформе; – користи школску платформу за онлајн учење (уз помоћ наставника и/или родитеља/законског заступника); – самостално користи дигиталне удбенике за	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – решавање проблема – дигитална писменост – сарадња – решавање проблема – одговоран однос према околини – одговорно учешће у	14	6	20	Током школске године

		учење; – креира, чува и поново уређује дигиталну слику (самостално и/или уз помоћ наставника) користећи одговарајућу апликацију; – својим речима објасни појам покретне слике; – креира елементе покретне слике; – креира једноставан графички дигитални материјал намењен познатој публици; – својим речима објасни због чега дигиталне уређаје повезујемо на мреже, укључујући интернет; – наведе могућности за размену материјала, комуникацију и заједнички рад (учење) које су настале захваљујући умрежавању дигиталних уређаја.	демократском друштву – компетенција за целоживотно учење – одговоран однос према здрављу – естетска				
Корелација: Српски језик - Читање текстова са интернета. Образовне игре. Математика - Различити садржаји са интернета везани за бројеве, сабирање, одузимање, тестови знања. Ликовна култура - Вајање популарног лика из цртаћа повезати са видео записом вајања истог лика. Прављење различитих постера и паноа. Верска настава - Различити цртани филмови који илуструју дешавања из Библије. Природа и друштво - Правилно одлагање електронског отпада је битно за очување животне средине. Опасност на интернету, показати да нису сви добронамерни. Физичко васпитање - Указати ученицима колико је важно ограничити коришћење дигиталних уређаја и бавити се спортом.							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ		
II	БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	– објасни добитке и ризике који произилазе из комуникације путем дигиталних уређаја; – разликује неприхватљиво од прихватљивог понашања при комуникацији на интернету; – реагује на одговарајући начин ако дође у додир са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин; – наведе неке од начина на које корисници дигиталних уређаја остављају личне податке у дигиталном окружењу; – организује сопствено учење у онлајн окружењу на начин који не угрожава здравље и личну безбедност, као и сигурност дигиталног уређаја; – предложи начине одлагања електронског отпада који не угрожавају	компетенција за целоживотно учење комуникација рад с подацима и информацијама дигитална компетенција решавање проблема сарадња одговорно учешће у демократском друштву	3	3	6	Током школске године

		животну средину.					
Корелација: Српски језик - Читање текстова са интернета. Образовне игре. Математика - Различити садржаји са интернета везани за бројеве, сабирање, одузимање, тестови знања. Ликовна култура - Вајање популарног лика из цртаћа повезати са видео записом вајања истог лика. Прављење различитих постера и паноа. Верска настава - Различити цртани филмови који илуструју дешавања из Библије. Природа и друштво - Правилно одлагање електронског отпада је битно за очување животне средине. Опасност на интернету, показати да нису сви добронамерни. Физичко васпитање - Указати ученицима колико је важно ограничити коришћење дигиталних уређаја и бавити се спортом.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ		
III	АЛГОРИТАМСКИ И НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	– својим речима објасни појам алгоритам; – анализира једноставан познати поступак који садржи понављања одређених радњи и представи га алгоритамски; – креира одговарајући рачунарски програм у визуелном програмском језику; – анализира једноставан програм креиран у визуелном програмском језику и објасни шта и на који начин тај програм ради; – уочи и исправи грешку у једноставном програму, провери ваљаност новог решења и по потреби га	компетенција за целоживотно учење комуникација рад с подацима и информацијама дигитална компетенција решавање проблема сарадња	5	5	10	Током школске године

		додатно поправи (самостално или сараднички); – креира програм у визуелном програмском језику којим управља понашањем расположивог физичког дигиталног уређаја.					
Корелација: Српски језик - Читање текстова са интернета. Образовне игре. Математика - Различити садржаји са интернета везани за бројеве, сабирање, одузимање, тестови знања. Ликовна култура - Вајање популарног лика из цртаћа повезати са видео записом вајања истог лика. Прављење различитих постера и паноа. Верска настава - Различити цртани филмови који илуструју дешавања из Библије. Природа и друштво - Правилно одлагање електронског отпада је битно за очување животне средине. Опасност на интернету, показати да нису сви добронамерни. Физичко васпитање - Указати ученицима колико је важно ограничити коришћење дигиталних уређаја и бавити се спортом.							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Разговорна, илустративна, демонстративна, метода игре.
Наставни облици рада:	Фронтални, индивидуални, групни, рад у пару.
Наставна средства:	Уџбеник, рачунар, фотоапарат, илустрације, наставни листићи, слике.
Тема:	Начин остваривања
I ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	Наставник треба да креира образовну ситуацију у којој ученици могу да увиде да су дигитални уређаји свуда око њих, и да нису то само десктоп и лаптоп рачунари и таблети, већ и телефон, клима уређај, фрижидер, веш машина и једним именом их зовемо дигитални уређаји. Навести ученике да дају примере коришћења дигиталних уређаја из свакодневног живота. Наставник треба да спроведе обуку ученика за коришћење дигиталних уџбеника. Омогућити ученицима да, на часу, вајају у пластелину популарни лик из цртаћа. Наставник користи прилику да са ученицима разговара о комуникацији са дигиталним уређајима и без њих. Ако постоји могућност организовати одлазак у музеј. Пре одласка на наставу у природу, посебно је значајно да наставник употреби неку од постојећих веб – презентација (http://viminacium.org.rs/izlozbe/viminacium-virtual-tour/) и виртуелно упозна ученике са местима које ће посетити.
II БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	Указати на чињеницу да се број занимања у којима је дигитални уређај доминантно средство за рад непрестано увећава и да отуда потиче потреба да негујемо здраве навике када је употреба дигиталних уређаја у питању. Нагласити да проблеми који настају са видом и коштано – мишићним системом не настају од употребе технологије, већ од неправилног положаја тела, претежног седења, дужег гледања без промене фокуса. Заједно излистати неке од здравствених ризика. Правилно одлагање електронског отпада важно је за очување здраве животне средине. Указати на чињеницу да нису све особе које користе интернет добронамерне. Од изузетног значаја је да ученици схвате који подаци спадају у податке о личности, као и на које начине их људи најчешће чине доступним на интернету. Нагласити ученицима на који начин да се понашају и коме да се обрате за помоћ у случају непримереног садржаја или понашања појединаца на интернету.

III АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	Знања ученика и садржаје осталих обавезних предмета и изборних програма требало би искористити како би се пред њих поставио адекватан задатак – поступак који треба да анализирају и предложи кораке за његово спровођење (колут унапред, писање слова, низ сличица од којих треба саставити причу, низ сличица међу којима има сувишних...) Наставник треба да уведе термин алгоритам и да га ученицима протумачи као упутство за решавање неког проблема или извођење неког поступка. Наставник треба ученицима да обезбеди упутство које им омогућава да изврше потпуно непознати задатак. Наставник често треба да поставља ученике у ситуације да разматрају унапред креиране алгоритме за решавање одређених задатака, да у више наврата откривају грешке и исправљају их, све док не дођу не само до најбољег, већ и до најефикаснијег решења. Ако су ученицима на располагању рачунари, рад у програму на адреси https://scratch.mit.edu/projects/19685257/ може да допринесе досезању дефинисаних исхода.
--	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Организује час; Презентује наставне садржаје; Ангажује ученике, водећи рачуна о претходним знањима која поседују; Демонстрира; Користи ИКТ; Подстиче ученика на активно учешће; Повезује садржаје са свакодневним животом; Вреднује рад ученика.	Активно учествују у реализацији часа; Записују; Анализирају; Дискутују; Закључују; Примењују; Учествују у тимском и групном раду; Процењују наставу, рад других ученика и сопствени рад.	- Самопроцена: Програм наставе и учења очекује да ученици објасне нпр. начин функционисања јеноставних алгоритама(укључујући и оне који су сами креирали), тестирају их, а затим откривају и исправљају грешке у њима. неговање праксе исказивања рефлексивних коментара током представљања онога што су урадили прилика је за развој самоувида и саморегулације у учењу и основа за процену властитог постигнућа ученика; - Вршњачка процена: Ова врста процене постигнућа ученика природно се надовезује на процес самопроцене – ученици раде у пару или групи на истом задатку и имају могућност да, делећи

		одговорност, стварају и исправљају решења, те пружају конструктивне повратне информације. - Отворена питања: Знање ученика о концептима који су обухваћени програмом неће увек бити лако уочљиво. Постављање отворених питања један је од начина на који наставник може да процени постигнућа својих ученика, али и да допринесе продубљивању њиховог разумевања конкретног концепта. Питања која почињу са „Зашто” или „Како” посебно су корисна: Зашто није добро да чашу са слатким пићем држиш поред дигиталног уређаја? Како ради твој алгоритам? Зашто је потребно да водиш рачуна о дужини времена које је потребно у раду са дигиталним уређајем? итд. - Већ знам – Желим да научим – Научио/ла сам: Коришћење рубрика за идентификацију онога што већ знају, шта желе да науче и, накнадно, онога што су научили, корисна је техника коју ученици могу да користе за подршку самосталном учењу, а наставник за процену њихових постигнућа.
--	--	--

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
I ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	– креира елементе покретне слике; – препозна дигиталне уређаје из окружења и именује неке од њих; – наведе основна правила за коришћење дигиталних уређаја како не би угрозио здравље; – својим речима објасни због чега дигиталне уређаје повезујемо на мреже, укључујући интернет; – упореди начин на који учи у школи са онлајн учењем путем школске платформе.	– наведе неке од животних ситуација у којима дигитални уређаји олакшавају обављање послова; – наведе неке од здравствених ризика везаних за прекомерно или неправилно коришћење дигиталних уређаја; – својим речима објасни појам покретне слике; – креира једноставан графички дигитални материјал намењен познатој публици; – наведе могућности за размену материјала, комуникацију и заједнички рад (учење) које су настале захваљујући умрежавању дигиталних уређаја; – користи школску платформу за онлајн учење (уз помоћ наставника и/или родитеља/законског	– самостално користи дигиталне уџбенике за учење; – креира, чува и поново уређује дигиталну слику (самостално и/или уз помоћ наставника) користећи одговарајућу апликацију; – упорединачинерада и живота људи пре и после појаве дигиталних уређаја; – анализира једноставан познати поступак/активност и предлаже кораке за његово спровођење.

		заступника).	
II БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	– разликује неприхватљиво од прихватљивог понашања при комуникацији на интернету; – наведе неке од начина на које корисници дигиталних уређаја остављају личне податке у дигиталном окружењу.	– реагује на одговарајући начин ако дође у додир са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин; – организује сопствено учење у онлајн окружењу на начин који не угрожава здравље и личну безбедност, као и сигурност дигиталних уређаја;	– објасни добитке и ризике који поризилазе из комуникације путем дигиталних уређаја;
III АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	– анализира једноставан познати поступак који садржи понављања одређених радњи и представи га алгоритамски; – уочи и исправи грешку у једноставном програму, провери ваљаност новог решења и по потреби га додатно поправи (самостално или сараднички).	– својим речима објасни појам алгоритам; – анализира једноставан програм креиран у визуелном програмском језику и објасни шта и на који начин тај програм ради.	– креира одговарајући рачунарски програм у визуелном програмском језику; – креира програм у визуелном програмском језику којим управља понашањем расположивог физичког дигиталног уређаја.

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

УЏБЕНИК: 1. *Дигитални свет* 2. радни уџбеник за други разред основне школе, Аутор: Горица Његовановић

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Енглески језик – први страни језик

Разред: други

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	26
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	46
Укупно:	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА

Циљ наставе енглеског језика у другом разреду је оспособљавање ученика да на енглеском језику комуницирају у усменом облику, на основном нивоу, о темама из њиховог непосредног окружења, као и подстицање свести о сопственом напредовању ради јачања мотивације за учење језика и олакшавање разумевања других и различитих култура и традиција. Стимулише критичко и креативно мишљење, радозналост и истраживачки дух и омогућава одговарајући социјални и интелектуални развој ученика.

Задаци

У исто време настава треба да:

- подстакне потребу за даљим учењем енглеског језика;
- подстакне развијање свести о сопственом напредовању ради јачања мотивације за учење језика;
- олакша разумевање других и различитих култура и традиција
- стимулише машту, креативност и радозналост;
- подстиче употребу енглеског језика у личне сврхе и из задовољства.

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
1	Introductory unit Hello again! Поздрављање и представљање; давање основних информација о себи; описивање предмета и исказивање положаја у простору, алфавет	Ученици умеју да:представе себе и другог; поздраве и отпоздраве примењујући једноставна језичка средства;препознају и именују предмете из непосредног окружења; разумеју једноставне описе и опишу предмете из непосредног окружења једноставним језичким средствима; разумеју јасно постављена једноставна питања личне природе и одговоре на њих; постављају једноставна питања личне природе;разумеју и примењују устаљена правила учтиве комуникације.	Комуникација, дигитална, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, решавање проблема, сарадња.	1	2	3	9.
Корелација: српски језик, музичка култура, ликовна култура, свет око нас							
2	Playroom safari Описивање живих бића; изражавање способности	Ученици умеју да: препознају, именују и описују животиње из зоо врта ; разумеју једноставне описе и описују жиотиње једноставним језичким средствима; разумеју исказе у вези са способностима у ужем и ширем смислу и реагују на њих; изражавају способности у ужем и ширем смислу једноставним језичким средствима; траже информацију о туђим способностима и саопштавају шта он/она уме/не уме да ради	Комуникација, дигитална, естетичка, компетенција за учење, одговоран однос према околини, одговорно учешће у демократском друштву, рад с подацима и	3	6	9	9-10.

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
			информацијама, решавање проблема, сарадња.				
Корелација: српски језик, музичка култура, ликовна култура, свет око нас, математика, физичко васпитање							
3	School time Описивање предмета и појава; изражавање количина, припадања, скретање пажње; похвале и захваљивање	Ученици умеју да: препознају и именују предмете и појаве из непосредног окружења и учионице; разумеју једноставне описе и опишу предмете користећи кратке, једноставне изразе у комбинацији боје и именице; разумеју једноставне исказе који се односе на количине; поставе питања и саопште количине једноставним језичким средствима; разумеју и упуте једноставне изразе за скретање пажње; разумеју, упуте и реагују на похвале; разумеју и препознају сличности и разлике у животу у школама у ВБ и код нас; поштују правила учтиве комуникације.	Комуникација, дигитална, естетичка, компетенција за учење, одговоран однос према околини, одговорно учешће у демократском друштву, предузимљивост и оријентација према предузетништву, рад с подацима и информацијама, решавање проблема,	3	6	9	10-11.

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
			сарадња.				
Корелација: српски језик, музичка култура, ликовна култура, свет око нас, математика							
4	I'm hungry Изражавање потреба, осета; допадања/допадања; исказивање упозорења, једноставних научних чињеница; описивање врста и порека хране	Ученици умеју да: препознају и именују појмове који се односе на тему; разумеју свакодневне исказе који се односе на изражавање осета; изражавају своје осете једноставним језичким средствима; разумеју једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагују на њих; разумеју и реагују на једноставна упозорења; упућују кратка упозорења; разумеју кратка упутства и налоге и реагују на њих; траже мишљење и изражавају допадање/недопадање једноставним језичким средствима; разумеју једноставне исказе везане за појаве – научне чињенице и реагују на њих; исказују научне чињенице најједноставнијим језичким средствима; уочавају сличности и разлике у начину исхране у ВБ и код нас.	Комуникација, дигитална, естетичка, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, одговоран однос према здрављу.	3	6	9	11-12.
Корелација: српски језик, музичка култура, ликовна култура, свет око нас							
5	Culture: In my house Описивање предмета и места, исказивање положаја у простору,	Ученици умеју да: препознају и именују појмове који се односе на тему; разумеју једноставне описе и опишу предмете из непосредног окружења једноставним језичким средствима; разуме и користи једноставне исказе којима се изражава припадање и поседовање, разумеју и препознају сличности и	Комуникација, дигитална, естетичка, компетенција за учење, одговорно	1	1	2	12.

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
	изражавање припадања.	разлике у животу ВБ и код нас; разумеју и примењују правила учтивног обраћања и ословљавања (формалног исказивања поштовања).	учешће у демократском друштву, рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња.				
Корелација: српски језик, музичка култура, ликовна култура, свет око нас, математика							
6	Happy faces Описивање живих бића; изражавање чуђења; изражавање (урођених) способности	Ученици умеју да: препознају и именују појмове који се односе на тему; разумеју једноставне описе живих бића; описују жива бића једноставним језичким средствима; разумеју и изражавају исказе у вези са (урођеним) способностима и реагују на њих; разумеју и формулишу кратке исказе који се односе на чуђење; разумеју кратка упутства и налоге и реагују на њих; упућују кратка упутства и налоге; уочавају сличности и разлике у породичним односима у ВБ и код нас.	Комуникација, дигитална, естетичка, компетенција за учење, одговоран однос према околини, одговорно учешће у демократском друштву, решавање проблема, сарадња, одговоран однос	3	6	9	1.

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
			према здрављу.				
Корелација: српски језик, музичка култура, ликовна култура, свет око нас, физичко васпитање							
7	My house Описивање места; исказивање положаја у простору	Ученици умеју да: препознају и именују просторије у кући и места из непосредног окружења;разумеју једноставна питања и обавештења о положају у простору и реагују на њих; размеђују информације о месту становања;уочавају сличности и разлике у изгледу стамбеног простора и култури становања у ВБ и код нас;поштују правила учтиве комуникације.		3	6	9	1-2.
Корелација: српски језик, музичка култура, ликовна култура, свет око нас, математика							
8	Culture: In my garden Описивање бића, места; Исказивање положаја у простору	Ученици умеју да: препознају и именују бића из непосредног окружења; разумеју једноставне описе места и описују их користећи једноставна језичка средства; разумеју једноставна обавештења о положају у простору и реагују на њих; траже и пружају кратка и једноставна обавештења о положају у простору; уочавају сличности и разлике у изгледу стамбеног простора и култури становања у ВБ и код нас	Комуникација, дигитална, естетичка, компетенција за учење, одговоран однос према околини, одговорно учешће у демократском друштву, решавање проблема,	1	0	1	3-4.

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
			сарадња, одговоран однос према здрављу.				
Корелација: српски језик, музичка култура, ликовна култура, свет око нас, грађанско васпитање							
9	Summertime Описивање живих бића; исказивање метеоролошког времена	Ученици умеју да: препознају и именују појмове који се односе на тему; разумеју једноставне описе живих бића и описују их користећи једноставна језичка средства; разумеју и реагују на кратке налоге, упутства и упозорења; дају кратке налоге, упутства и упозорења; разумеју једноставна обавештења о метеоролошком времену и реагују на њих; траже и дају кратка и једноставна обавештења о метеоролошком времену; разумеју сличности и разлике у начину одевања вршњака у ВБ и код нас.	Комуникација, дигитална, естетичка, компетенција за учење, одговоран однос према околини, одговорно учешће у демократском друштву, решавање проблема, сарадња, одговоран однос према здрављу.	3	6	9	4.
Корелација: српски језик, музичка култура, ликовна култура, свет око нас							
10	Playtime Исказивање	Ученици умеју да: препознају и именују врсте активности на летњем распусту; описују тренутне активности кратким	Комуникација, дигитална,	3	6	9	5-6.

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
	тренутних активности; позив на заједничку активност; исказивање расположења.	једноставним језичким средствима; разумеју позив и реагују на њега; упућују позив на заједничку активност; разумеју једноставне исказе за изражавање расположења (емпатије и забринутости) и реагују на њих; изражавају расположење (емпатију и забринутост) једноставним језичким средствима; уочавају сличности и разлике у начину провођења летњег распуста у ВБ и код нас.	естетичка, компетенција за учење, одговоран однос према околини, одговорно учешће у демократском друштву, решавање проблема, сарадња, одговоран однос према здрављу.				
Корелација: српски језик, музичка култура, ликовна култура, свет око нас, физичко васпитање							
11	Festivals/Holidays Bonfire night Christmas at school Честитање	Ученици умеју да: разумеју једноставне честитке и одговоре на њих; упућују једноставне честитке; уочавају сличности и разлике у начину прославе Божића код нас и у ВБ; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; поштују правила учтивости комуникације.	Комуникација, дигитална, естетичка, компетенција за учење, одговоран однос према околини, одговорно учешће у	2	1	3	10. 6.

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
			демократском друштву, решавање проблема, сарадња, одговоран однос према здрављу.				
Корелација: српски језик, математика, верска настава, грађанско васпитање, физичко васпитање, свет око нас							
У К У П Н О:							
				26	46	72	

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Наставник се припрема за час, организује и реализује наставни процес. Ствара пријатну и неспутавајућу атмосферу на часу, која је у исто време и радна. Уважава узраст, способности, потребе и интересовања ученика. Мотивише, подржава и развија интересовања ученика. Подстиче ученике да користе друге изворе знања и информација. Подстиче самопоуздање и независност, кооперативност, културу дијалога,	Ученици током часова: слушају, пишу, повезују, цртају, боје, праве паное, презентације... На часовима ће се често реализовати вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.), као и игре примерене узрасту. Посебно се реализују активности везане за писмено и усмено изражавање: Разумевање писаног	процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код

[Повратак на садржај](#)

толеранцију, разумевање и уважавање различитости и припрема ученике за живот у мултикултурном и плурилингвистичком друштву. Разговара са ученицима, упућује их, усмерава и објашњава. Извештава их о раду и постигнућима. Прати напредак ученика.	језика: – уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...); – препознавање везе између група слова и гласова; – одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор; – извршавање прочитаних упутстава и наредби. Писмено изражавање: – повезивање гласова и групе слова; – замењивање речи цртежом или сликом; – проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење „уљеза”, осмосмерке, укрштене речи, и слично); – повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама; – попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљаг); – писање честитки и разгледница; – писање краћих текстова. Увођење дечије књижевности и транспоноване у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз.	формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
--	---	--

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе	дијалогска, демонстративно- илустративна, објашњење, усмено изражавање, посматрање, метода графичких радова, пантомима, метода потпуног физичког одговора, хеуристичка, текстуална, активна настава, метода игре
Наставни облици рада	Фронтални, индивид уални, у пару, групни.
Наставна средства	Уџбенички комплет, свеска, прибор за цртање, писање, наставни листићи, ЦД плејер, рачунар, постери, флеш картице, луткице, постери.
Тема	Начин остваривања

Introductory unit: Hello again! Playroom safari School time I'm hungry Culture: In my house Happy faces My house Culture: In my garden Summertime Playtime Festivals/Holidays Bonfire night Christmas at school	Током часа се динамично смењују активности. Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио-записа (слушај, пиши, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори/затвори свеску, итд.) Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.) Мануелне активности (израда паноя, презентација, зидних новина, постера и сл.) Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селекувати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.) Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање).Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добрима, волим/не волим, компарације...). Реализација мини-пројекти. Вежбање устаљених језичких израза, разумевање и реализација кратких упутстава.
---	--

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Литература за ученике: Happy House 2, 3rd edition (енглески језик за 2.разред основне школе), уџбеник са радном свеском и ЦД-ом, дигитални уџбеник

Аутори: Stella Maidment & Lorena Roberts

Издавач: *The English Book*, Београд и *Oxford University Press*, Велика Британија, 2020.

Литература за наставнике: Happy House 2, Приручник за наставнике у ПДФ формату; *CPT (classroom presentation tool)*—софтвер за интерактивну белу таблу (који се користи уз помоћ рачунара и пројектора).

Остала наставна средства: флеш картице, постери, *story cards*, аудио ЦД, ДВД, тестови, радни листови

ДОПУНСКА НАСТАВА

Циљ допунске наставе је да ученици провежбају и утврде градиво (речи, изразе) које се обрађује на часу или да се ученику додатно објасни оно што му није било јасно, тешко да научи или запамти, изговори.

Критеријуми укључивања: идентификовање ученика који спорије напредују, имају потешкоћа при усвајању новог градива, бележе слабије резултате у учењу; имају потешкоће у разумевању одређених предметних области; немају потешкоће у учењу, али су сами или уз помоћ наставника уочили неки проблем у разумевању и савладавању одређених наставних области; из различитих разлога имају велики број изостанака.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика
други	Introductory unit: Hello again! Playroom safari School time I'm hungry Culture: In my house Happy faces My house Culture: In my garden Summertime Playtime Festivals/Holidays Bonfire night Christmas at school	Једном недељно, Укупно 36 часова	Ученици уче речи, изразе и конструкције, увежбавају изговор глаова и речи на енглеском језику обрађених у оквиру теме, уз помоћ наставника и занимљивих игара, задатака, видео клипова које обрађују на часу а могу и код куће вежбати.

ДОДАТНА НАСТАВА

Циљ додатне наставе је да код ученика додатно развија љубав према језику на тај начин што се обогаћује речник у оквиру теме, пружа се могућност да ученици додатно вежбају изговор и говоре искључиво на енглеском језику, сазнају нешто ново и забаве се.

Критеријуми укључивања: додатним радом се обухватају ученици који постижу изузетне резултате у савладавању садржаја програма и који показују интересовање за проширивање знања.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика
Други	Introductory unit: Hello again! Playroom safari School time I'm hungry Culture: In my house Happy faces My house Culture: In my garden Summertime Playtime Festivals/Holidays Bonfire night Christmas at school	Једном недељно, Укупно 36 часова	Учење нових речи, израза кроз аудио или видео снимке везане за тему, Додатна вежбања у оквиру теме Израда панча на задату тему Дискутовање на енглеском језику у циљу вежбања изговора и течног говора. Разговор, представљање додатног материјала кроз постере, видео и аудио клипове, књиге, предмете које наставник доноси или каже ученицима да набаве и донесу, или игре које наставник или ученици осмисле.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД

Наставни предмет: Српски језик

Разред: трећи

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	71
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	109
Укупно:	180
Недељни фонд часова	5

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета: Циљ учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

Задачи предмета: -развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује

-основно описмењавање најмлађих ученика на темељима ороепских и отографских стандарда српског књижевног језика

-поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика

-упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика

-оспособљавање за успешно служење књижевним језиком и различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникацијама и ситуацијама

-развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности

-развијање смисла и способности за правино, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза

-увежбавање и усавршавање гласног читања и читања у себи

-оспособљавање за самостално читање, разумевање, тумачење и вредновање књижевно уметничког дела

-подстицање, неговање и вредновање ученичких ваннаставних активности

-васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинољубивости, солидарности и других моралних вредности

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	Књижевност	– опише свој доживљај прочитаних књижевних дела; – изнесе своје мишљење о тексту; – разликује књижевне врсте: лирску и епску песму, причу, басну, бајку, роман и драмски текст; – одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; – именује главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; – уочи основне одлике лирске песме (стих, строфа и рима); – разуме пренесено значење пословице и басне и њихову поучност; – разуме идеје књижевног дела; – уочи основне одлике народне бајке;	– компетенција за учење – одговорно учешће у демократском друштву – естетска компетенција – комуникација – одговоран однос према учењу – предузимљивост и оријентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња – дигитална компетенција	43	20	63	Током школске године

		– разликује народну од ауторске бајке; – представи главне особине јунака; – уочи основне одлике народне епске песме; – уочи поређење у књижевном делу и разуме његову улогу; – разликује опис од приповедања у књижевном делу; – покаже примере дијалога у песми, причи и драмском тексту; – уочи хумор у књижевном делу; – чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; – изражајно рецитије песму и чита прозни текст; – изводи драмске текстове;					
Корелација: Природа и друштво, Ликовна култура, Музичка култура, Математика							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	Језик (граматика, правопис и ортоепија)	– разликује врсте (и подврсте) речи у типичним случајевима; – одреди основне	– компетенција за учење – одговорно учешће у	19	46	65	Током школске године

		граматичке категорије именица, придева и глагола; – примењује основна правописна правила;	демократском друштву – естетска компетенција – комуникација – одговоран однос према учењу – предузимљивост и оријентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња – дигитална компетенција				
Корелација: Природа и друштво, Ликовна култура, Музичка култура, Математика							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	Језичка култура	– јасно и разговетно изговори обавештајну, упитну и заповедну реченицу, поштујући одговарајућу интонацију и логички акценат, паузе,	– компетенција за учење – одговорно учешће у демократском друштву	9	43	52	Током целе године

		брзину и темпо; – споји више реченица у краћу и дужу целину; – препричава, прича и описује и на сажет и на опширан начин; – извештава о догађајима водећи рачуна о прецизности, тачности, објективности и сажетости; – варира језички израз; – попуни једноставан образац у који уноси основне личне податке; – разликује формални од неформалног говора (комуникације); – учествује у разговору поштујући уобичајена правила комуникације и пажљиво слуша саговорника	– естетска компетенција – комуникација – одговоран однос према учењу – предузимљивост и оријентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња – дигитална компетенција				
Корелација: Природа и друштво, Ликовна култура, Музичка култура, Математика							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	метода рада на тексту, метода писаних радова, дијалогска метода, демонстративна метода, метода усменог излагања, илустративна метода
Наставни облици рада:	фронтални, индивидуални, групни, рад у пару

Наставна средства:	уџбеници за српски језик за трећи разред, свеске ученика, текстови за читање, картице са речима, реченицама и појмовима, листићи за вежбање, плакати, табла, фломастери, креда, лаптоп, пројектор, аудио записи, образовни видео материјали, дигитални уџбеници, реквизити за драматизације
Тема: Књижевност Језик (граматика, правопис и ортоепија) Језичка култура	Начин остваривања Разговор, уочавање, препознавање, примена језичких правила, контролна вежба, анализа, анализа текста, илустровање, лексичке вежбе, препричавање, драматизација, рецитовање, причање, писање, ситуациона игра, синтаксичке вежбе, вежбе усменог и писменог изражавања, задаци различитих нивоа постигнућа, тест знања, игровне активности, истраживачки рад, практичан рад, диктат, пројекти, домаћи задаци, сарадња и рад у групи, активност на часу.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
врши иницијалну проверу, анализира (иницијалну проверу, наставни процес, напредовање и успех ученика), планира, уважава индивидуалне разлике при планирању, креира наставни процес, одређује темпо учења, прилагођава садржаје, методе и облике рада, подстиче ученике, похваљује, усмерава, подржава, даје ученицима повратне информације о напредовању, прати напредовање ученика, вреднује (рад ученика, наставног процеса), води евиденцију о напредовању ученика, врши редовно самовредновање, предаје, чита, објашњава, задаје задатке, користи ИТ, прати и примењује савремене трендове у образовању, ствара позитивну климу у одељењу	посматра, опажа, уочава, препознаје, обликује, одређује својства, описује, упоређује, врши анализу и синтезу, истражује, сарађује са вршњацима, користи различите изворе знања, чита, пише, тумачи, слуша, остварује комуникацију, писмено се изражава, закључује, примењује стечена знања, прича, препричава, рецитије, казује, вреднује, самовреднује, договара се, користи ИТ	вежбе усменог и писменог изражавања, задаци различитих нивоа постигнућа, контролне вежбе, тест знања, игровне активности, истраживачки рад, практичан рад, диктат, пројекти, домаћи задаци, сарадња и рад у групи, активност на часу

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
Књижевност	-СРП.ОО1.О.1.6. Уз помоћ наставника, разликују врсте текстова.	– СРП.ОО1.С.1.7. Разликују књижевне врсте (бајка, басна, песма, прича, приповетка, роман, драмски текст, кратке народне умотворине); разликују народну од ауторске књижевности.	– СРП.ОО1.Н.1.3. Именују књижевне врсте и наводе њихове одлике; познају најзначајније ствараоце и њихова дела
	-СРП.ОО1.О.1.7. Процењују садржај прочитаног текста на основу сопственог доживљаја, уочавају ликове, догађаје, време и место у књижевном тексту.	– СРП.ОО1.С.1.8. Одређују садржинске елементе књижевноуметничког текста (тему, главне и споредне ликове, догађаје, време и место...).	– СРП.ОО1.Н.1.4. Тумаче и интегришу догађаје, поступке, особине, главне идеје, мисли и осећања; прате развој ликова у књижевноуметничком тексту.
	– СРП.ОО1.О.2.6. Читањем текстова упознају основне одлике и функције различитих врста текстова.	– СРП.ОО1.С.1.10. Издвајају и именују поређење и персонификацију у тексту.	– СРП.ОО1.Н.2.3. Образлажу одлике књижевне врсте у конкретном делу.
	– СРП.ОО1.О.2.7. Изражавају својим речима читалачки доживљај идентификујући осећања која текст покреће у њима; одговарају на питања у вези са ликовима, догађајима, местом и временом радње, доживљавајући грешке током рада као фазе учења.	– СРП.ОО1.С.2.7. Уочавају специфичности конкретних књижевних дела и закључују о основним одликама књижевних врста.	– СРП.ОО1.Н.2.4. Уочавају сложеност ликова и узрочно-последичне везе међу догађајима, изводе закључке о догађајима, намерама, поступцима и осећањима ликова, објашњавају чиме су мотивисани поступци и осећања ликова и своје ставове поткрепљују доказима из текста.

	– СРП.ОО1.О.3.6. Користе информације из различитих врста текстова у свакодневном животу.	– СРП.ОО1.С.2.8. Анализирају догађаје, поступке, осећања и односе међу ликовима у књижевноуметничком тексту; одређују тему.	– СРП.ОО1.Н.3.3. Бирају текстове према интересовањима, уживају у читању и граде своје читалачко искуство.
	– СРП.ОО1.О.3.7. Износе лични доживљај прочитаног текста; повезују поступке ликова са животним искуством преиспитујући своје поступке; развијају отпорност и самопоуздање.	– СРП.ОО1.С.2.10. Истражују функцију поређења и персонификације у тексту и на основу тога разумеју његов смисао.	– СРП.ОО1.Н.3.4. Решавају проблеме, упоређују и образлажу догађаје кроз процену узрока и последица у свакодневном животу; формирају се као моралне личности које познају и негују општеприхваћене људске и друштвене вредности.
		– СРП.ОО1.С.3.7. Књижевна дела која самостално читају, разумеју у одговарајућем жанровском кључу.	
		– СРП.ОО1.С.3.8. Формирају етичке и естетско-емоционалне вредности, развијају емпатију.	
		– СРП.ОО1.С.3.10. Развијају машту и истражују могућности језичко-стилског обликовања мисли и идеја.	

Језик (граматика, правопис и ортоепија)	– СРП.ОО1.О.1.2. Почињу реченицу великим словом, завршавају је одговарајућим интерпункцијским знаком, употребљавају велико почетно слово у једноставнијим примерима.	– СРП.ОО1.С.1.3. Усмено и писано препричавају, причају, описују и учествују у разговору на задату тему; у писаном изражавању примењују правописна правила.	– СРП.ОО1.Н.1.6. Именују врсте и подврсте речи, именују граматичке категорије глагола и глаголско време, као и граматичке категорије именица, бројева, придева и заменица; именују субјекат, глаголски предикат и прилошке одредбе за време, место и начин.
	– СРП.ОО1.О.1.8. Препознају врсте речи и подврсте именица (заједничке и властите) у низу; препознају службу субјекта, предиката и прилошких одредби за место и време у једноставним реченицама; препознају врсте реченица по комуникативној функцији.	– СРП.ОО1.С.1.11. Одређују врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе) и подврсте речи (властите, заједничке и градивне именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве) и препознају збирне именице; разликују граматичке категорије глагола и глаголско време, као и граматичке категорије именица, бројева, придева и заменица.	– СРП.ОО1.Н.2.6. Анализирају реченицу/текст издвајајући врсте и подврсте речи, састављају реченице према задатим синтаксичким критеријумима.

	– СРП.ОО1.О.2.2. Пишу кратким, потпуним реченицама једноставне структуре.	– СРП.ОО1.С.1.12. У простој реченици одређују субјекат, глаголски предикат и прилошке одредбе за време, место и начин исказане речју или скупом речи; одређују врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, заповедне, узвичне) и по облику.	– СРП.ОО1.Н.3.6. Стилски овладавају реченицом у свакодневном говору и писању, користе знања из језика у стваралачком изражавању, као и приликом учења страних језика.
	– СРП.ОО1.О.2.8. Уочавају заједничке одлике издвојених речи и закључују којој врсти припадају; закључују о заједничким одликама главних функција речи у реченици и реченица у комуникативном контексту.	– СРП.ОО1.С.2.3. Држе се теме, јасно структурирају излагање (уводни, средишњи и завршни део); пишу јасним и потпуним реченицама, исправљају своје грешке.	
	– СРП.ОО1.О.3.2. Пишу кратке поруке, текстове и попуњавају једноставне обрасце.	– СРП.ОО1.С.2.11. У реченици/тексту уочавају и издвајају одговарајуће примере речи, а затим индуктивно и по аналогiji закључују о одликама врсте и подврсте којој припадају (користе табеле, праве мапе ума...); мењају облике речи према задатим критеријумима (лице, број и род).	

	– СРП.ОО1.О.3.8. Користе знања из језика како би се јасно изражавали писаним и усменим путем; доживљавају језик као део свог идентитета и као основу за учење других језика.	– СРП.ОО1.С.2.12. Рашчлањују реченицу издвајајући реченичне чланове; састављају реченице различите по комуникативној функцији и облику.	
		– СРП.ОО1.С.3.3. Правилно пишу и говоре на одговарајућу тему у различитим комуникативним ситуацијама/дигиталном окружењу.	
		– СРП.ОО1.С.3.11. Користе знања из језика како би се јасно и правилно изражавали писаним и усменим путем и учили друге језике.	
		– СРП.ОО1.С.3.12. Користе различите врсте реченица сходно комуникативној ситуацији; граде свој стил изражавања у свакодневном говору, писању и језичком стваралаштву играјући се могућностима варирања редоследа речи у реченици.	

Језичка култура	– СРП.ОО1.О.1.1. Знају све гласове и слова ћириличног и латиничког писма, као и значења речи и фразеологизама које користе у свакодневном говору и писању.	– СРП.ОО1.С.1.1. Читају и казују текст одговарајућом динамиком.	– СРП.ОО1.Н.1.1. Умеју аргументовано и на занимљив начин да почну, развију и заврше своје усмено и писано излагање користећи богат фонд речи у јасним и потпуним реченицама.
	– СРП.ОО1.О.1.3. Познају основна начела вођења разговора и форме учтивог обраћања, препознају говор мржње као негативну појаву.	– СРП.ОО1.С.1.2. Познају значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, књигама из лектире и сл.) и идентификују оно што им је непознато.	– СРП.ОО1.Н.1.2. Читају и критички промишљају, издвајају и повезују релевантне изворе и информације, уочавају различите перспективе и гледишта аутора, као и сврху текста.
	– СРП.ОО1.О.1.4. Вођено препричавају, причају и описују на задату тему.	– СРП.ОО1.С.1.4. У кратким цртама образлажу своје идеје.	– СРП.ОО1.Н.1.5. Препознају фигуративну употребу језика у књижевноуметничком тексту и свакодневној комуникацији (нпр. пренесено значење).
	– СРП.ОО1.О.1.5. Владају техником читања ћириличног и латиничког текста и разумеју информације експлицитно исказане у краћим уметничким и неуметничким текстовима (линеарним и нелинеарним) идентификујући речи и изразе који су им непознати.	– СРП.ОО1.С.1.5. Идентификују битне информације у линеарном и нелинеарном тексту.	– СРП.ОО1.Н.2.1. Усмено и писано излагање обогаћују детаљима, образлажу своје ставове.

	– СРП.ОО1.О.2.1. Изговарају све гласове и пишу сва слова оба писма поштујући језичку норму у говору и писању; употребљавају речи и изразе у одговарајућем контексту.	– СРП.ОО1.С.1.6. Разликују основне делове текста и књиге (наслов, пасус, име аутора; садржај, речник) и именују формалне елементе уметничких и неуметничких текстова (пасус, стих, строфа, рима, опис, приповедање, дијалог).	– СРП.ОО1.Н.2.2. Промишљају о комплексним информацијама из различитих делова текста и различитих извора, раздвајају чињенице од интерпретације, процењују релевантност, упоређују, тумаче и интегришу информације приказане на различите начине (графикон, дијаграм, илустрација, фотографија, звук и анимација).
	– СРП.ОО1.О.2.3. Постављају питања, траже и дају објашњења, учтиво прихватају или одбијају, захваљују се или се извињавају.	– СРП.ОО1.С.1.9. Примењују стратегије читања и разумевања прочитаног.	– СРП.ОО1.Н.2.5. Тумаче фигуративну употребу језика.
	– СРП.ОО1.О.2.4. Прате дати план, предлажу и бележе идеје за усмено и писано изражавање.	– СРП.ОО1.С.1.13. Препознају односе антонимије, синонимије, хипонимије/хиперонимије, хомонимије; владају основним творбеним обрасцима (нпр. грађење умањеница).	– СРП.ОО1.Н.3.1. Слободно и аутентично исказују своје мисли у говору и писању придобијајући пажњу других.

	– СРП.ОО1.О.2.5. Издајају и репродукују информације експлицитно исказане у краћим текстовима као и непознате речи и изразе, траже објашњење у доступним изворима.	– СРП.ОО1.С.2.1. Течно читају и природно казују текст одговарајућим темпом и интонацијом, правилно наглашавајући речи у реченици, поштујући смисао текста.	– СРП.ОО1.Н.3.2. Изводе сложеније закључке да би процењивали садржај и сврху текста, да би предвиђали, описивали, упоређивали, објашњавали, повезивали и обједињавали; критички се односе према изворима информација водећи рачуна о релевантности информација и безбедности на интернету.
	– СРП.ОО1.О.3.1. Разговорно и јасно говоре тако да их саговорник разуме и писано се изражавају у одговарајућим ситуацијама.	– СРП.ОО1.С.2.2. Одређују значења непознатих речи и фразеологизама на основу ситуације и контекста у којем су употребљени, издајају делове текста који су им нејасни, траже објашњење и прикупљају додатне информације из различитих извора.	– СРП.ОО1.Н.3.5. Користе језик као низ могућности у изражавању, употребљавајући речи и изразе у основном и фигуративном значењу.
	– СРП.ОО1.О.3.3. Пажљиво слушају саговорнике, постављају питања у складу са својим потребама, поштују правила уљудног опхођења, без говора мржње.	– СРП.ОО1.С.2.4. Описују како су дошли до идеје, зашто је та идеја добра и како се може реализовати.	

	– СРП.ОО1.О.3.4. Веродостојно препричавају и описују оно што су прочитали, видели или чули.	– СРП.ОО1.С.2.5. Издвајају, упоређују и повезују битне информације исказане у различитим деловима текста, као и различитим врстама текстова; представљају информације на различите начине.	
	– СРП.ОО1.О.3.5. Изводе директне закључке о догађајима, поступцима и осећањима ликова и размењују их са вршњацима; проширују фонд речи мање фреквентним речима ради квалитетнијег изражавања и разумевања других.	– СРП.ОО1.С.2.6. Проналазе информације користећи основне делове текста и књиге и издвајају тражене формалне елементе уметничког и неуметничког текста.	
		– СРП.ОО1.С.2.9. Прате и предвиђају даљи ток радње, преиспитују претпоставке, повезују очигледне узроке и последице, поткрепљују своје закључке позивајући се на текст.	
		– СРП.ОО1.С.2.13. Кроз игру спарују и групишу задате речи препознајући лексичке односе међу њима; примењују основне творбене обрасце.	

		– СРП.ОО1.С.3.1. Користе вештине читања (читање у себи, читање с оловком у руци, летимично читање...) и казивања у свакодневном животу, учествују у културним догађајима у школи и заједници.	
		– СРП.ОО1.С.3.2. У свакодневној комуникацији користе одговарајуће речи и фразеологизме; уважавају саговорнике.	
		– СРП.ОО1.С.3.4. Слободно изражавају своје идеје у различитим комуникативним ситуацијама, одговорно се односе према интелектуалној својини.	
		– СРП.ОО1.С.3.5. Размењују информације и закључке у вези са различитим врстама текстова; процењују квалитет информација и примереност илустрација које прате текст; користе табеле, графиконе, дијаграме и мапе у контексту.	
		– СРП.ОО1.С.3.6. Сналазе се у литератури и другим изворима сазнања.	

[Повратак на садржај](#)

		– СРП.ОО1.С.3.9. Проналазе решења за животне ситуације свесни веза између узрока и последица (одговоран однос према здрављу, безбедност, друштвено ангажовање, еколошка свест итд.).	
		– СРП.ОО1.С.3.13. Језички израз усклађују са контекстом.	

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

УЏБЕНИЦИ, НАСТАВНИ ЛИСТОВИ

1. Цветановић, З. и Килибарда, Д. (2025) *Читанка, Српски језик за трећи разред основне школе*. Београд: БИГЗ школство
2. Цветановић, З. и Килибарда, Д. (2025) *Радна свеска уз читанку, Српски језик за трећи разред основне школе*. Београд: БИГЗ школство
3. Стакић, М. (2025) *Граматика, уџбеник са радном свеском, Српски језик за трећи разред основне школе*. Београд: БИГЗ школство

МЕТОДИЧКА ЛИТЕРАТУРА

1. Милатовић, В.(2011) *Методика наставе српског језика и књижевности у разредној настави*. Приредиле З. Цветановић, В. Јанићијевић, В. Мићић. Београд: Учитељски факултет
2. Смиљковић, С. и Милинковић, М.(2008) *Методика наставе српског језика и књижевности*. Београд: Учитељски факултет
3. Цветановић, В.(1996) *Самостални и стваралачки рад у настави српског језика*. Vodex

Наставни предмет: Математика

Разред: трећи

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	82
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	98
Укупно:	180
Недељни фонд часова	5

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета: Циљ наставе математике јесте да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Задаци предмета:

- да ученици стичу знања неопходна за разумевање квантитативних и просторних односа и законитости у разним појавама у природи, друштву и свакодневном животу;
- да ученици стичу основну математичку културу потребну за откривање улоге и примене математике у различитим подручјима човекове делатности (математичко моделовање), за успешно настављање образовања и укључивање у рад;
- да развија ученикову способност посматрања, опажања и логичког, критичког, стваралачког и апстрактног мишљења;
- да развија културне, радне, етичке и естетске навике ученика, као и математичку радозналост у посматрању и изучавању природних појава;
- да ученици стичу навику и обучавају се у коришћењу разноврсних извора знања;
- да ученицима омогући разумевање одговарајућих садржаја природних наука и допринесе радном васпитању и образовању;
- да изграђује позитивне особине ученикове личности, као што су: истинољубивост, упорност, систематичност, уредност, тачност, одговорност, смисао за самостални рад;
- да интерпретацијом математичких садржаја и упознавањем основних математичких метода допринесе формирању правилног погледа на свет и свестраном развоју личности ученика;

[Повратак на садржај](#)

- да ученици стичу способност изражавања математичким језиком, јасноћу и прецизност изражавања у писменом и усменом облику;
- да ученици усвоје основне чињенице о скуповима, релацијама и пресликавањима;
- да ученици савладају основне операције с природним, целим, рационалним и реалним бројевима, као и основне законе тих операција;
- да ученици упознају најважније равне и просторне геометријске фигуре и њихове узајамне односе;
- да оспособи ученике за прецизност у мерењу, цртању и геометријским конструкцијама.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	Бројеви	– прочита, запише и упореди бројеве прве хиљаде и прикаже их на бројевној правој; – прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама (до 1.000); – изврши четири основне рачунске операције, писмено и усмено (до 1.000); – подели број бројем прве десетице, са и без остатка, и провери резултат; – процени вредност израза са једном рачунском операцијом; – израчуна вредност бројевног израза са највише три рачунске операције;	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – рад с подацима и информацијама – дигитална компетенција – решавање проблема – сарадња – одговорно учешће у демократском друштву – одговоран однос према здрављу – одговоран однос према	64	74	138	Током школске године

		– одреди десетице и стотине најближе датом броју; – реши једначину са једном рачунском операцијом; – одреди и запише скуп решења неједначине са сабирањем и одузимањем; – реши проблемски задатак користећи бројевни израз или једначину; – уочи делове целине и запише разломке облика $\frac{m}{n}$ ($m \leq n \leq 10$) – упореди разломке $\frac{m}{n}$ са једнаким имениоцима; – резултат мерења дужине запише децималним бројем са једном децималом; – уочи и речима опише правило за настајање бројевног низа; – чита и користи податке представљене табеларно или графички (стубичасти дијаграм и сликовни дијаграм).	околини – естетичка компетенција – предузимљивост и оријентација ка предузетништву .				
Корелација: Српски језик, Природа и друштво, Физичко и здравствено васпитање, Лиовна и Музичка култура.							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	Геометрија	– црта паралелне и нормалне праве, правоугаоник и квадрат; – конструише троугао и круг; – именује елементе угла, правоугаоника, квадрата, троугла и круга; – разликује врсте углова и троуглова; – одреди обим правоугаоника, квадрата и троугла, применом обрасца; – опише особине правоугаоника и квадрата; – преслика геометријску фигуру у квадратној или тачкастој мрежи на основу задатог упутства; – користи геометријски прибор и софтверске алате за цртање.	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – рад с подацима и информацијама – дигитална компетенција – решавање проблема – сарадња – одговорно учешће у демократском друштву – одговоран однос према здрављу – одговоран однос према околини – естетичка компетенција – предузимљивост и оријентација ка предузетништву .	13	19	32	Током школске године
Корелација: Српски језик, Природа и друштво, Физичко и здравствено васпитање, Лиовна и Музичка култура.							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	Мерење и мере	– чита, упореди и претвара јединице за мерење дужине, масе, запремине течности и времена; – упореди величине (дужина, маса, запремина течности и време); – измери површину геометријске фигуре задатом мером (правоугаоником, квадратом и троуглом); – примењује концепт мерења у једноставним реалним ситуацијама.	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – рад с подацима и информацијама – дигитална компетенција – решавање проблема – сарадња – одговорно учешће у демократском друштву – одговоран однос према здрављу – одговоран однос према околини – естетичка компетенција – предузимљивост и оријентација ка предузетништву .	5	5	10	Током школске године
Корелација: Српски језик, Природа и друштво, Физичко и здравствено васпитање, Лиовна и Музичка култура.							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	- дијалогска, монологска, демонстративна, метода писаних радова, метода рада на тексту, илустративна
Наставни облици рада:	-фронтални, индивидуални, групни, рад у пару
Наставна средства:	-припремљени задаци, уџбеник, радна свеска, дигитални уџбеник, контролне вежбе, свеске ученика, листићи за вежбање, плакати, табла фломастери, креда, лап топ, пројектор, образовни видео материјали.
Тема: Бројеви Геометрија Мерење и мере	Начин остваривања Да би ученици усвојили елементарна математичка знања која су потребна у решавању задатака и развијању менталних способности, у раду ће се смењивати различите активности и технике: вербална, текстуална, практична, учења путем откривања, смислено учење, амбијентално учење, решавање проблема. - графичко представљање разних стварних ситуација помоћу Венових дијаграма (или на друге начине); - упознавање и графичко представљање бројног низа природних бројева; решавати бројне изразе - повећање ефикасности наставе кроз аналитички и синтетички приступ решавању текстуалних задатака; - паралелно са случајевима једнокости двају израза, ученици упознају и случајеве неједнакости; - откривање идеје пресликавања увођењем таблица и дијаграма; практичним радом утврдити зависност између података; - упутити ученике како да у разним животним ситуацијама уочавају одговарајуће математичке релације; - кроз практични рад стицање елементарне геометријске представе; - системски рад на развијању елементарних просторних представа; - кроз практичан рад објаснити систем јединица мера; - мере за дужину/површину обрађивати упоредо са одговарајућим градивом из геометрије.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
врши иницијалну проверу, анализира иницијалну проверу, наставни процес, напредовање и успех ученика, планира, уважава индивидуалне разлике при планирњу, осмишљава и креира наставни процес, одређује темпо учења, прилагођава садржаје, методе и облике рада, подстиче ученике, похваљује, усмерава, подржава, даје ученицима повратне информације о напредовању, прати напредовање ученика, вреднује рад ученика, наставног процеса, води евиденцију о напредовању ученика, врши редовно самовредновање, предаје, користи ИКТ, прати и примењује савремене трендове у образовању, ствара позитивну климу у одељењу	посматра, опажа, уочава, препознаје, обликује, одређује својства, описује, упоређује, врши анализу и синтезу, истражује, сарађује са вршњацима, користи различите изворе знања, чита, пише, тумачи, слуша, остварује комуникацију, писмено се изражава, закључује, примењује стечена знања, прича, препричава, рецитије, вреднује, самовреднује, договара се, користи ИКТ	вежбе усменог и писменог изражавања, задаци различитих нивоа постигнућа, контролне вежбе, тест знања, игровне активности, практичан рад, домаћи задаци, сарадња и рад у групи, активност на часу

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
Бројеви	– МАТ.ОО1.О.1.1. Читају, записују и упоређују природне бројеве и приказују их на датој бројевној правој.	– МАТ.ОО1.С.1.1. Користе својства природних бројева (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни, следећи број) и одређују следеће чланове започетог бројевног низа.	– МАТ.ОО1.Н.1.1. Израчунавају бројевну вредност израза са више операција, поштујући приоритет.

	– МАТ.ОО1.С.1.2. Одређују месну вредност цифре, као и десетицу, стотину и хиљаду најближу датом броју.	– МАТ.ОО1.С.1.2. Одређују месну вредност цифре, као и десетицу, стотину и хиљаду најближу датом броју	- МАТ.ОО1.Н.1.2. Решавају проблемске задатке применом својстава природних бројева и операција (укључујући и дељивост и садржавање).
	– МАТ.ОО1.С.1.3. Решавају једначине са највише две операције.	- МАТ.ОО1.С.1.3. Решавају једначине са највише две операције.	– МАТ.ОО1.Н.1.3. Решавају неједначине са једном операцијом.
	– МАТ.ОО1.О.1.6. Читају, записују и упоређују разломке облика ($n \leq 10$), препознају њихов сликовни приказ и одређују део целине (половину, трећину ... десетину).	-МАТ.ОО1.С.1.4.Читају, записују и упоређују разломке облика, који имају исте имениоце или бројиоце и препознају сликовни приказ разломака.	– МАТ.ОО1.Н.1.10. Израчунавају део ($b \leq 10$, $a < b$) неке целине.
	- МАТ.ОО1.О.2.1. Правилно употребљавају математичке симболе.	– МАТ.ОО1.С.2.1. Издајају битне податке из текста задатка и креирају одговарајући математички запис.	– МАТ.ОО1.Н.2.1. Креирају математички запис на основу података датих текстуално и визуелно у сложенијим ситуацијама.
	- МАТ.ОО1.О.2.2. Анализирају међусобни положај објеката у простору.	- МАТ.ОО1.С.2.2. Процењују тачност решења (провера начина закључивања и тачности спровођења поступака).	- МАТ.ОО1.Н.2.2. Образлажу начин закључивања, уз коришћење шема, графичких приказа, цртежа и модела по потреби.

	– МАТ.ОО1.О.2.6. Закључују шта се од њих очекује у математичком захтеву једноставног познатог контекста	- МАТ.ОО1.С.2.3. Доносе и формулишу закључке који се односе на математички захтев познатог контекста, уз коришћење математичког језика.	- МАТ.ОО1.Н.2.3. Анализирају „логичност” решења с обзиром на природу проблема.
	– МАТ.ОО1.О.3.1. Решавају једноставну проблемску ситуацију коришћењем израза са једном рачунском операцијом.	- МАТ.ОО1.С.2.4. Решавање проблема своде на решавање мањих целина.	– МАТ.ОО1.Н.2.5. Користе дигиталне алате за проналажење и представљање решења.
	– МАТ.ОО1.О.3.2. Одређују положаје, односе и смер кретања објеката у окружењу.	- МАТ.ОО1.С.3.1. Користе математички језик и симболе и формирају математички запис при решавању једноставних проблемских ситуација.	- МАТ.ОО1.Н.3.1. Математички моделују реалистичне проблемске ситуације из различитих области (екологија, здравље, култура, финансије, предузетништво...).
	– МАТ.ОО1.С.3.6. Користе податке приказане графички или табеларно у решавању једноставних ситуација.	– МАТ.ОО1.С.3.4. Рачунају са новцем у сложенијим ситуацијама.	– МАТ.ОО1.Н.3.5. Изводе закључке користећи и упоређујући податке приказане графички или табеларно.
		- МАТ.ОО1.С.3.5. Представљају дате податке графички и табеларно и преводе их из једне у другу форму.	

		- MAT.OO1.C.3.6. Користе податке приказане графички или табеларно у решавању једноставних ситуација.	
Геометрија	- MAT.OO1.O.1.7. Именују геометријске објекте у равнини простору.	– MAT.OO1.C.1.5. Користе својства геометријских објеката у равни и простору (квадрат, правоугаоник, троугао, круг, квадар, коцка) при решавању задатака.	– MAT.OO1.H.1.5. Израчунавају обим и површину сложених фигура у равни.
	– MAT.OO1.O.1.8. Уочавају и именују делове од којих је сложен геометријски објекат.	– MAT.OO1.C.1.7. Одређују обим троугла, квадрата и правоугаоника.	– MAT.OO1.H.2.4. Изводе закључке повезивањем знања о геометријским објектима, мерењу и рачунским операцијама.
	– MAT.OO1.O.1.9. Уочавају међусобне односе два геометријска објекта у равни (паралелност, нормалност, припадност).	– MAT.OO1.C.1.9. Уочавају подударне и симетричне фигуре.	– MAT.OO1.H.3.4. Користе процењивање приликом мерења, рачунања и решавања проблемских задатака.
	– MAT.OO1.O.2.2. Анализирају међусобни положај објеката у простору.	– MAT.OO1.C.2.5. Уочавају и цртају различите врсте углова.	– MAT.OO1.H.3.5. Изводе закључке користећи и упоређујући податке приказане графички или табеларно.
	– MAT.OO1.O.2.3. Цртају геометријске облике помоћу лењира.	– MAT.OO1.C.2.6. Конструирају квадрат, правоугаоник и троугао, ако су дате дужине страница и кружницу датог полупречника.	

	– МАТ.ОО1.О.2.5. Упоредјују и класификују геометријске објекте према својствима.	– МАТ.ОО1.С.2.8. Допуњавају дати цртеж тако да добијена фигура буде симетрична у односу на дату праву и одређују осу симетрије.	
	– МАТ.ОО1.О.3.2. Одређују положаје, односе и смер кретања објекта у окружењу.	– МАТ.ОО1.С.2.9. Радећи самостално или са вршњацима проширују математичка знања.	
		– МАТ.ОО1.С.3.7. Уочавају симетричност и подударност објекта у окружењу.	
Мерење и мере	– МАТ.ОО1.О.1.10. Користе јединице за мерење дужине, масе, времена и запремине течности и изражавају дужине претварањем веће јединице у мању.	– МАТ.ОО1.С.1.6. Претварају мере за мерење масе, времена и запремине течности из већих мерних јединица у мање.	– МАТ.ОО1.Н.1.7. Претварају мере за мерење дужине, масе, времена, запремине течности.
	– МАТ.ОО1.О.2.4. Мере дужину дужи мерним инструментом и површину фигуре нестандардном јединицом мере.	– МАТ.ОО1.С.3.2. Мере дужину и резултат мерења записују коришћењем природних бројева или бројева у децималном запису	– МАТ.ОО1.Н.3.3. Користе мерне јединице за мерење времена, масе, запремине течности и дужине и пореде дате величине у сложенијим ситуацијама.
	– МАТ.ОО1.О.3.3. Одређују димензије и површину двострумензионалних објекта у окружењу, при чему за површину користе	– МАТ.ОО1.С.3.3. Користе мерне јединице за мерење времена, масе, запремине течности и дужину и пореде дате величине у једноставним ситуацијама.	– МАТ.ОО1.Н.3.4. Користе процењивање приликом мерења, рачунања и решавања проблемских задатака.

[Повратак на садржај](#)

	нестандардне јединице мере.		
--	--------------------------------	--	--

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

- Јовановић, Б., Русић, Ј., Николић Гајић, Н. (2025): *Математика 3, уџбеник за трећи разред основне школе први део*. Београд: БИГЗ
- Јовановић, Б., Русић, Ј., Николић Гајић, Н. (2025): *Математика 3, уџбеник за трећи разред основне школе други део*. Београд: БИГЗ
- Јовановић, Б., Русић, Ј., Николић Гајић, Н. (2025): *Математика 3, радна свеска за трећи разред основне школе*. Београд: БИГЗ
- Дејић, М., Егерић, М. (2015): *Методика математике у разредној настави*, Јагодина: Факултет педагошких наука универзитета у Крагујевцу
- Марјановић, М. (1996): *Методика математике*, Београд: Учитељски факултет.

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Природа и друштво

Разред: трећи

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	45
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	27
Укупно:	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета: Циљ учења природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

Задачи предмета:

развијање техника сазнајног процеса: посматрање, уочавање, упоређивање, класификовање, именовање;

формирање елементарних научних појмова из природних и друштвених наука;

подстицање дечијих интересовања, питања, идеја и одговора у вези са појавама, процесима и ситуацијама у окружењу у складу са њиховим когнитивно-развојним способностима;

подстицање и развијање истраживачких активности деце;

подстицање уочавања једноставних узрочно-последичних веза, појава и процеса, слободног исказивања својих запажања и предвиђања;

решавање једноставних проблем-ситуација кроз огледе, самостално и у тиму;

развијање одговорног односа према себи и окружењу и уважавање других;

разумевање чињенице да је човек део природе и да својим поступцима утиче на природу, као и развијање способности препознавања човековог утицаја на здравље и животну средину.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	Природа, човек, друштво	– идентификује облике рељефа и површинских вода у свом крају; – одреди положај задатог објекта у односу на истакнуте облике рељефа и површинске воде у свом крају; – илуструје примерима како рељеф и површинске воде утичу на живот људи у крају; – примени правила друштвено прихватљивог понашања поштујући права, обавезе и различитости међу људима; – повеже различита занимања и делатности са потребама људи у крају у коме живи; – повеже врсте и значај саобраћаја у свом крају са потребама људи; – примени правила безбедног понашања у саобраћају; – разликује чврсто, течно и гасовито стање воде у природи и свакодневном животу; – повеже температурне промене са променама запремине и кретања ваздуха; – очита вредности температуре	– компетенција за целоживотно учење; – комуникација; – рад с подацима и информацијама; – дигитална компетенција; – решавање проблема; – сарадња; – одговорно учешће у демократском друштву; – одговоран однос према здрављу; – одговоран однос према околини; – естетичка компетенција; – предузимљивост и оријентација ка предузетништву	22	13	35	Током школске године

		воде, ваздуха и тела помоћу термометра – прикаже везе међу живим бићима у различитим животним заједницама помоћу ланаца исхране; – илуструје примерима одговоран и неодговоран однос човека према животној средини; – примени поступке (мере) заштите од заразних болести; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – представи резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, <i>Power Point</i> презентацијом и/или цртежом и др); – повеже резултате рада са уложеним трудом.					
Корелација: Српски језик, Математика, Музичка култура, Ликовна култура, Физичко и здравствено васпитање							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	Оријентација у простору и времену	– се оријентише у простору помоћу компаса и оријентира из природе/окружења; - опише пут којим се може стићи од једне до друге тачке помоћу плана насеља;	– компетенција за целоживотно учење; – комуникација; – рад с подацима и	5	1	6	Током школске године

		– идентификује географске објекте у свом крају користећи географску карту Републике Србије; – користи временске одреднице (година, деценија, век) у свакодневним ситуацијама и приликом описивања догађаја из прошлости; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; представи резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, <i>Power Point</i> презентацијом и/или цртежом и др); – повеже резултате рада са уложеним трудом.	информацијама; – дигитална компетенција; – решавање проблема; – сарадња; – одговорно учешће у демократском друштву; – одговоран однос према здрављу; – одговоран однос према околини; – естетичка компетенција; – предузимљивост и оријентација ка предузетништву				
Корелација: Српски језик, Математика, Музичка култура, Ликовна култура, Физичко и здравствено васпитање							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	Прошлост	– користи временске одреднице (година, деценија, век) у свакодневним ситуацијама и приликом описивања догађаја из	– компетенција за целоживотно учење; – комуникација; – рад с подацима	3	3	6	Током школске године

		прошлости; прикупи и представи податке о прошлости породице и краја; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; представи резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, <i>Power Point</i> презентацијом и/или цртежом и др); – повеже резултате рада са уложеним трудом.	и информацијама; – дигитална компетенција; – решавање проблема; – сарадња; – одговорно учешће у демократском друштву; – одговоран однос према здрављу; – одговоран однос према околини; – естетичка компетенција; – предузимљивост и оријентација ка предузетништву				
Корелација: Српски језик, Математика, Музича култура, Ликовна култура, Физичко и здравствено васпитање							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
IV	Кретање	– повеже јачину деловања на тело са његовим пређеним растојањем;	– компетенција за целоживотно учење;	7	5	12	Током школске године

		– доводи у везу брзину падања тела са његовим обликом; – разликује природне и вештачке изворе светлости; – повеже промену величине и положаја сенке са променом положаја извора светлости; – повеже промену јачине звука са променом удаљености од његовог извора; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – представи резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, Power Point презентацијом и/или цртежом и др); – повеже резултате рада са уложеним трудом.	– комуникација; – рад с подацима и информацијама; – дигитална компетенција; – решавање проблема; – сарадња; – одговорно учешће у демократском друштву; – одговоран однос према здрављу; – одговоран однос према околини; – естетичка компетенција; – предузимљивост и оријентација ка предузетништву				
Корелација: Српски језик, Математика, Музича култура, Ликовна култура, Физичко и здравствено васпитање							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
V	Материјали	– разликује чврсто, течност и гасовито стање воде у природи и свакодневном животу; – повеже температурне промене са променама запремине и кретања ваздуха; – очита вредности температуре воде, ваздуха и тела помоћу термометра; – разликује повратне и неповратне промене материјала; - уочи сличности и разлике међу течностима – тече, променљивост облика; провидност, боја, густина; – одабере материјале који по топлотној проводљивости највише одговарају употреби у свакодневном животу; – објасни како рециклажа помаже очувању природе; – изведе једноставне огледе/експерименте и повеже резултат са објашњењем/закључком; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – представи резултате	– компетенција за целоживотно учење; – комуникација; – рад с подацима и информацијама; – дигитална компетенција; – решавање проблема; – сарадња; – одговорно учешће у демократском друштву; – одговоран однос према здрављу; – одговоран однос према околини; – естетичка компетенција; – предузимљивост и оријентација ка предузетништву	8	5	13	Током школске године

		истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, <i>Power Point</i> презентацијом и/или цртежом и др); – повеже резултате рада са уложеним трудом.					
Корелација: Српски језик, Математика, Музичка култура, Ликовна култура, Физичко и здравствено васпитање							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	демонстрација, разговор, рад на тексту (илустрацији), илустративна, практичног рада, усменог излагања, текстуална, писмених радова, лабораторијско-практичних радова, графички, истраживачки, игролике активности, хеуристичка метода
Наставни облици рада:	фронтални, индивидуални, рад у пару, групни, комбиновани
Наставна средства:	уџбеник, радна свеска, аудио запис, материјали за групни рад (хамер, дрвене бојице, фломастери), материјали за рад у пару (припремљена питања), материјали за огледе (узорци биљака, слике, кликери, балони, календар, парк)
Тема: Природа, човек, друштво Оријентација у простору и времену Прошлост Кретање Материјали	Начин остваривања Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду Обезбеђивање корелације са сродним предметима Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноя Коришћење еуџбеника, и презентација Писање есеја, Прављење ленте времена, Посете музеја

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
упознаје ученике са циљевима и садржајима програма, са правилима рада и критеријумима оцењивања по областима; упознаје ученике, одређује њихово претходно искуство, врши иницијалну проверу, редовно пратити рад и залагање ученика на часу, водити рачуна о индивидуалном приступу ученику; подстиче код ученика развој мишљења и разумевања; има менторску улогу; негује позитивну климу у одељењу, омогућује подстицајну средину за рад и учење, охрабрује, помаже и подстиче ученике; омогућује ученицима да сами изводе закључке, подстиче ученике на учење, инсистира на систематичности у раду и поштовању принципа и правила рада, инсистира на практичној примени стечених знања, оцењивањем мотивише ученике за учење, оцењивањем процењује ниво постигнућа ученика, идентификује напредак у учењу и постигнућима ученика, самовреднује реализацију програма, планира новине и измене за следећу школску годину	посматра са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видних карактеристика); описује – вербално или ликовно изражава спољашња и унутрашња запажања; процењује – самостално одмерава; групише – уочава сличности и разлике ради класификовања; прати – континуирано посматра ради запажања промена; бележи – записује графички, симболички, електронски бележи опажања; практикује – у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду; експериментише – намерно модификоване активности, огледи које изводи сам ученик; истражује – испитује својстава и особине, везе и узрочно-последичне односе; сакупља – прави колекције, збирке, албуме из природног и друштвеног окружења; ствара – креативна продукција; игра се – дидактичке, едукативне и спонтане игре; активности у оквиру мини-пројекта – осмишљавања и реализује	Ко не зна одговор – запис датума; за давање комплетног, потпуног одговора на тежа питања; учесталост јављања на часу по месецима; свеобухватност одговора; хоризонтално и вертикално повезивање градива; самосталност у одговарању; за недоношења домаћег – запис датума у евиденцију; за редовно доношење домаћег задатка + сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у свескама...), степен залагања свих чланова групе; процена резултата рада група (пано, табела...); све што је рађено на часу налази се у свескама; ангажовање и квалитет учешћа у разним наставним и ваннаставним активностима

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
Природа, човек, друштво	– ПД.ОО1.О.1.1. Препознају и именују ко и шта чини живу и неживу природу и разликују их од производа људског рада.	– ПД.ОО1.С.1.1. Објашњавају повезаност живе и неживе природе на очигледним примерима.	– ПД.ОО1.Н.1.1. Објашњавају узрочно-последичне односе у конкретним природним процесима и појавама.
	– ПД.ОО1.О.1.2. Класификују жива бића према следећим критеријумима: изглед, начин исхране, кретања и размножавања, станиште/животна заједница којој припадају.	– ПД.ОО1.С.1.2. Речима или сликом објашњавају међусобну повезаност живих бића у животној заједници.	– ПД.ОО1.Н.1.3. На примерима блиским њиховом искуству процењују утицај природних процеса на друштвена збивања, као и друштвених збивања на промене у природи
	– ПД.ОО1.О.1.3. На очигледним примерима препознају значај природе за живот човека и разликују повољно и неповољно деловање човека на очување природе.	– ПД.ОО1.С.1.3. Препознају еколошку оправданост употребе обновљивих ресурса и рационалног коришћења необновљивих ресурса на једноставним примерима.	– ПД.ОО1.Н.1.4. Аргументују еколошку оправданост употребе обновљивих ресурса и рационалног коришћења необновљивих ресурса.
	– ПД.ОО1.О.1.4. Именују природне ресурсе и краткообјашњавају њихову употребну вредност.	– ПД.ОО1.С.2.1. У процесу сазнавања упоређују своја искуства са научним чињеницама.	– ПД.ОО1.Н.3.1. Аргументују своје идеје и доносе закључке о процесима и појавама у природи и друштву који су засновани на научним чињеницама.

	– ПД.ОО1.О.1.9. Идентификују друштвене групе којима припадају и наводе правила понашања, права и обавезе које имају као чланови тих група.	– ПД.ОО1.С.2.2. Прате и објашњавају једноставне природне и друштвене појаве и процесе и на основу тога доносе закључке.	– ПД.ОО1.Н.3.2. Решавају проблеме и доносе одговорне одлуке у свакодневним животним ситуацијама употребом стечених знања.
	– ПД.ОО1.О.1.10. Наводе поступке за очување и унапређивање људског здравља.	– ПД.ОО1.С.2.3. Користе различите изворе информација, мерне инструменте и другу опрему за прикупљање података и креирају белешку о природним и друштвеним феноменима по задатој структури	
	– ПД.ОО1.О.1.11. Идентификују изворе опасности по живот и здравље људи и објашњавају основне мере заштите.	-ПД.ОО1.С.3.4. Препознају своју улогу у различитим друштвеним групама прихватајући права и обавезе.	
	-ПД.ОО1.О.2.1. Постављају питања о природним и друштвеним појавама и процесима.		
	– ПД.ОО1.О.2.2. Користе препоручени извор информација за прикупљање података о природним и друштвеним феноменима.		

	– ПД.ОО1.О.2.3. Описују природне и друштвене појаве и процесе на основу непосредног посматрања.		
	– ПД.ОО1.О.3.2. Усвајају навике које доприносе безбедности, заштити и очувању животне средине, сопственог здравља и здравља других.		
	– ПД.ОО1.О.3.4. Уважавају индивидуалне и културне особености и поштују различитости међу људима.		
Оријентација у простору и времену	– ПД.ОО1.О.1.5. Одређују облике рељефа и облике појављивања воде у окружењу.	– ПД.ОО1.С.2.7. Прикупљају податке о прошлости помоћу различитих историјских извора и на основу тога формулишу краћа објашњења.	– ПД.ОО1.Н.2.3. Осмишљавају једноставан експеримент на основу кога се може доћи до закључка о истраживаном феномену.
	– ПД.ОО1.О.2.5. Проналазе кључне географске објекте на карти Србије.	– ПД.ОО1.С.3.2. Бирају и примењују поступке којима чувају природно окружење и културно наслеђе.	– ПД.ОО1.Н.2.4. Користе карту Србије за објашњавање повезаности природно-географских карактеристика Србије са размештајем становништва, изгледом насеља и делатностима људи.
	– ПД.ОО1.О.2.7. Учествоју у тимском раду, уважавајући Оријентишу се у времену	– ПД.ОО1.С.3.3. Оријентишу се у простору користећи план насеља и географску	

	користећи часовник и календар и у непосредном окружењу помоћу карактеристичних објеката. мишљење других.	карту.	
Прошлост	– ПД.ОО1.О.1.8. Наводе и кратко описују основне одреднице државе Србије, најважније догађаје, појаве и личности из прошлости Србије.	– ПД.ОО1.С.1.6. На различите начине представљају редослед којим су се јављале важне појаве, личности и историјски догађаји.	– ПД.ОО1.Н.1.2. Разликују узроке од последица важних догађаја који су се десили у прошлости и објашњавају утицај тих догађаја на садашњост.
	– ПД.ОО1.О.2.6. Описују сегмент животу прошлости на основу тумачења једноставног историјског извора.	– ПД.ОО1.С.1.7. Објашњавају везу између прошлости и садашњости на примерима из свакодневног живота.	
		– ПД.ОО1.С.2.4. Представљају спроведено истраживање – писано, усмено, помоћу ленте времена и/или цртежом, укључујући и коришћење ИКТ-а.	
		– ПД.ОО1.С.2.6. Користећи карту Србије описују географске карактеристике простора.	
		– ПД.ОО1.С.2.7. Прикупљају податке о прошлости помоћу различитих историјских извора и на основу тога формулишу краћа	

		објашњења.	
Кретање	– ПД.ОО1.О.1.6. Разликују и именују облике кретања тела и очигледне факторе који утичу на то кретање.	– ПД.ОО1.С.1.5. Идентификују мање очигледне факторе који утичу на кретање тела (средина, отпор ваздуха приликом падања).	– ПД.ОО1.Н.2.1. Групишу/класификују прикупљене податке и у дискусији са другим ученицима доносе закључке.
	– ПД.ОО1.О.3.1. Испољавају радозналост за свет који их окружује, односно за различите научне области.		– ПД.ОО1.Н.3.3. Предлажу акције у оквиру школе и локалне заједнице и доприносе њиховој реализацији.
Материјали	– ПД.ОО1.О.1.7. Препознају и именују различите материјале и њихова основна својства (укључујући и воду, ваздух и земљиште).	– ПД.ОО1.С.1.4. Повезују својства и промене материјала са њиховом употребом у свакодневном животу.	– ПД.ОО1.Н.2.2. Анализирају једноставно приказане податке и информације (табеле, графикони) да би уочили обрасце и односе у изучаваним феноменима.
	– ПД.ОО1.О.2.4. Изводе једноставне огледе/експерименте на основу упутства.	– ПД.ОО1.С.2.5. Одређују факторе чије се дејство мери или контролише током огледа/експеримента.	

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Благданић, С., Ковачевић, З., Јовић, С., Петровић А. (2025), *Природа и друштво, уџбеник за трећи разред основне школе*. Београд: БИГЗ

Благданић, С., Јовић, Ковачевић, З., С., Петровић А. (2025), *Природа и друштво, радна свеска за трећи разред основне школе*. Београд:БИГЗ

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Ликовна култура

Разред: трећи

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	42
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	30
Укупно:	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета: Циљ учења ликовне културе јесте да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

Задаци предмета:

- настава ликовне културе има задатак да развија способност ученика за опажање облика, величина, светлина, боја, положаја облика у природи;
- да развија памћење, повезивање опажених информација, што чини основу за увођење у визуелно мишљење;
- стварање услова за разумевање природних законитости и друштвених појава;
- стварати услове да ученици на сваком часу у процесу реализације садржаја користе технике и средства ликовно-визуелног изражавања;
- развијање способности за препознавање традиционалне, модерне, савремене уметности;
- развијати ученикове потенцијале у области ликовности и визуелности, те му помагати у самосталном изражавању коришћењем примерених техника и средстава;
- развијати љубав према вредностима израженим у делима свих облика уметности;
- да ствара интересовање и потребу за посећивање изложби, галерија, музеја и чување културних добара;
- да осетљивост за ликовне и визуелне вредности коју стичу у настави, ученици примењују у раду и животу;
- развијати сензибилитет за лепо писање;
- развијати моторичке способности ученика.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	Материјали	– поштује инструкције за припремање, коришћење, одржавање и одлагање материјала и прибора; – преобликује, самостално или у сарадњи са другима, амбалажу и предмете за рециклажу мењајући им употребну функцију; – изрази доживљаје, емоције, имагинацију и запажања одабраним материјалом, прибором и техникама.	– компетенција за учење – одговорно учешће у демократском друштву – естетска компетенција – комуникација – одговоран однос према учењу – предузимљивост и оријентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња – дигитална компетенција	12	10	20	Током школске године
Корелација: Српски језик, Математика, Природа и друштво, Музичка култура, Дигитални свет							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	Споразумевање	– користи одабране податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – протумачи једноставне визуелне информације и поруке из свакодневног живота; – укаже на сличности и разлике које опажа у уметничким делима и традицијама различитих народа; – изрази одабране садржаје изразом лица, положајем тела, покретима или кретањем.	– компетенција за учење – одговорно учешће у демократском друштву – естетска компетенција – комуникација – одговоран однос према учењу – предузимљивост и оријентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња – дигитална компетенција	12	8	20	Током школске године
Корелација: Српски језик, Математика, Природа и друштво, Музичка култура, Дигитални свет							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	Композиција	– распореди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције.	– компетенција за учење – одговорно учешће у демократском друштву – естетска компетенција – комуникација – одговоран однос према учењу – предузимљивост и оријентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња – дигитална компетенција	12	4	16	Током школске године
Корелација: Српски језик, Математика, Природа и друштво, Музичка култура, Дигитални свет							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
IV	Простор	– разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова, уважавајући различитости; – повеже уметничко занимање и уметнички занат са одговарајућим продуктом; – учествује у обликовању и уређењу простора у школи, код куће или у окружењу; – у групи разматра шта и како је учио и где та знања може применити.	– компетенција за учење – одговорно учешће у демократском друштву – естетска компетенција – комуникација – одговоран однос према учењу – предузимљивост и оријентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња – дигитална компетенција	6	8	14	Током школске године
Корелација: Српски језик, Математика, Природа и друштво, Музичка култура, Дигитални свет							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	вербална, демонстративна, дијалoшка, илустративна
Наставни облици рада:	фронтални, групни, индивидуални, рад у пару
Наставна средства:	прибор за цртање, прибор за сликање, слике, колаж папир, материјал за вајање, . . .
Тема: Материјали Споразумевање Композиција Простор	Начин остваривања - Примена материјала и техника у сликању и вајању различитих облика које ученици познају (животиње, предмети, људи..). - Анализом свог рада. - Анализом радова осталих ученика. - Цртањем употребних предмета. - Час у природи (посматрање ближе околине; школског дворишта; објеката). - Цртањем простора у коме ученици бораве свакодневно (своје собе, куће, школе). - Цртањем употребних предмета и извештавање о њиховој намени. - Посета оближњим продавницама, (посматрање производа на рафовима) - Одељенским изложбама радова. - Уређивањем паноа коришћењем различитих ликовних и неликовних материјала урадити дораду типа. - Роршахове мрље да би добили слику користећи другу врсту материјала, слободно одабран употребни или неупотребни предмет као и започети цртеж преобликовати користећи различите материјале - Гледањем цртаних филмова (посматрање, анализа; стицање знања о настанку цртаног филма, његове намене). - Формирањем целине од више делова (илустровање приче, бајке кроз слике.) - Читањем стрипа (његово посматрање, анализа, разумевање постојања истог, његове намене) - Цртањем и бојењем амбалаже и рекламног материјала. - Прављењем плаката, билборда. - Посета значајних објеката из најближег окружења

	- Посета библиотеци. - Посета позоришту . - Анализа ученичких радова- Доживљај током боравка на планини, мору... описивање,илустрација
--	---

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, развија кооперативност, план ира, организује, разговара, показује, изражава мишљење, посматра	посматра, опипава, објашњава, црта, слика, изражава, ствара, дискутује, комуницира, закључује, мисли, креира	прикупљање информација из различитих извора: свакодневна посматрања, активност на часу, однос према раду, однос према себи, однос према другима, разумевање, повезивање, оригиналност, вербално изражавање, употреба техника, однос према раду (ученик је припремљен за час, одговорно користи материјал, прибор и алатке, одржава прибор и радни простор...); однос према себи (поставља питања, труди се, учи на грешкама, самосталан је у индивидуалном раду, истрајан је...); однос према другима (поштује договорена правила понашања, спреман је да помогне и да сарађује, уважава туђе радове, начин размишљања, доживљавања, опажања...); разумевање (разуме задатак, разуме појмове, разуме процес, разуме визуелне информације...);

		повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, идеје, дела...); оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове, оригиналан је у односу на своје претходне радове...); вербално изражавање (учтиво комуницира, кратко и јасно образлаже свој рад, замисао, утисак, опажање, емоције...); употреба техника (примењује одговарајући процес, контролише однос воде и боје, бира подлогу у односу на технику, бира материјал и технику у односу на идеју)
--	--	---

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
Материјали	– ЛИК.ОО.О.1.1. Повезују материјале и прибор са традиционалним техникама визуелних уметности које користе у раду.		

	– ЛИК.ОО.О.2.1 Истражују, у стваралачком раду, изражајне могућности традиционалних материјала, алата, техника и савремених уређаја који се користе за обликовање визуелних садржаја.		
Споразумевање	– ЛИК.ОО.О.1.2. Описују функцију основних алатки у одабраним дигиталним уређајима и апликацијама за цртање, обраду фотографија и анимацију.	– ЛИК.ОО.С.1.1. Објашњавају примену принципа компоновања, пропорција, планова и перспективе у обликовању дела визуелних уметности.	– ЛИК.ОО.Н.1.1. Објашњавају кључне карактеристике епохе, стила, правца или покрета у визуелним уметностима.
	– ЛИК.ОО.О.1.3 Објашњавају на који начин визуелна уметност доприноси очувању животне средине.	– ЛИК.ОО.С.1.2. Објашњавају комуникативну функцију визуелних уметности и њен потенцијал да утиче на друштво и појединце.	– ЛИК.ОО.Н.1.2. Повезују водеће визуелне уметнике и њихова најпознатија дела смештајући их у одговарајућу епоху и друштвени контекст.
	– ЛИК.ОО.О.1.4. Описују основне карактеристике занимања у визуелним уметностима.	– ЛИК.ОО.С.1.3. Објашњавају начин коришћења различитих садржаја као подстицај за развијањ екреативних идеја наводећи примере из сопственог искуства.	– ЛИК.ОО.Н.1.3. Наводе примере повезаности визуелних уметности, других врста уметности и наука.
	– ЛИК.ОО.О.3.1. Изражавају своје идеје, осећања и машту користећи одабране традиционалне технике и	– ЛИК.ОО.С.2.2. Обликују визуелне садржаје који изражавају позитивне поруке и мотивишу друге.	– ЛИК.ОО.Н.2.1. Анализирају форму и садржај уметничког дела према одабраним критеријумима.

	савремене уређаје и алате за обликовање визуелних садржаја.		
	– ЛИК.ОО.О.3.3. Разматрају избор будућег занимања у односу на своја интересовања и способности изражавања техникама визуелних уметности.	– ЛИК.ОО.С.3.4. Активно и аргументовано предлажу посете установама културе или уметничким манифестацијама.	– ЛИК.ОО.Н.2.2. Користе релевантне изворе за истраживање и селектовање података и информација на матерњем и страном језику.
		– ЛИК.ОО.С.3.5. Самостално или у сарадњи са другима реализују једноставне ликовне пројекте који промовишу културу и уметност локалне или шире заједнице.	– ЛИК.ОО.Н.2.3. Смишљају једноставне интердисциплинарне пројекте који обједињују различите врсте уметности или уметност и науку.
			– ЛИК.ОО.Н.3.1. Активно траже места и изворе где могу додатно проширити знања и интересовања и развијати одабране вештине.
			–ЛИК.ОО.Н.3.2. Подстичу друге да се активно укључе у културни и уметнички живот заједнице.
			– ЛИК.ОО.Н.3.3. Обликују презентације водећи рачуна о ауторским правима и безбедности током рада на

			интернету и приликом преузимања садржаја са интернета.
Композиција	– ЛИК.ОО.О.2.1 Истражују, у стваралачком раду, изражајне могућности традиционалних материјала, алата, техника и савремених уређаја који се користе за обликовање визуелних садржаја.	– ЛИК.ОО.С.1.5. Повезују карактеристичан археолошки налаз са локалитетом и експонат са врстом музеја.	
		-ЛИК.ОО.С.2.1. Примењују плански основна знања о ликовним елементима, принципима компоновања, пропорцијама, плановима и перспективи приликом обликовања ликовних композиција.	
		– ЛИК.ОО.С.2.3. Користе природу, уметничка дела и разноврсне текстуалне, аудио и аудио-визуелне садржаје као подстицај за стварање оригиналних ликовних радова.	

		– ЛИК.ОО.С.3.3. Уважавају различитост у естетским доживљајима и начинима визуелног изражавања испољавајући разумевање и емпатију.	
Простор	– ЛИК.ОО.О.2.3. Идентификују уметничка занимања и продукте/дела визуелних уметности које уочавају у различитим ситуацијама.	– ЛИК.ОО.С.1.4. Објашњавају значај визуелних уметности за културни идентитет, лични развој и развој локалне и шире заједнице.	
	– ЛИК.ОО.О.3.2. Указују на улогу визуелне уметности у очувању животне средине у различитим животним и радним ситуацијама.		

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Селаковић, К., Ђорђевић, М., *Ликовна култура, уџбеник за трећи разред*. Београд: Бигз

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Музичка култура

Разред: трећи

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	31
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	5
Укупно:	36
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета: Циљ наставе музичке културе јесте да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Задаци предмета:

неговање способности извођења музике (певање/свирање);

упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности

стицање навика слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука ;

подстицање музичког стваралаштва и изражавања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике)

развијање критичког мишљења – исказивање осећања о музици која се изводи и слуша .

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	Слушање музике	– опише своја осећања у вези са слушањем музике; – осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу; – изабере одговарајући музички садржај (од понуђених) према литерарном садржају; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу.	– компетенција за учење – одговорно учешће у демократском друштву – естетска компетенција – комуникација – одговоран однос према учењу – предузимљивост и оријентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња – дигитална компетенција	8	1	9	Током школске године
Корелација: Српски језик, Природа и друштво, Ликовна култура, Физичко и здравствено васпитање							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	Извођење музике	– примењује правилан начин држања тела и дисања при певању; – изговара бројалице у ритму, уз покрет; – пева по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; – наведе особине тона и основне музичке изражајне елементе; – разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – повезује карактер дела са избором инструмента и музичким изражајним елементима; – повезује почетне тонове песама модела и једноставних наменских песама са тонском висином; – комуницира са другима кроз извођење традиционалних и музичких игара уз покрет; – свира по слуху и из нотног текста ритмичку и мелодијску пратњу; – коментарише своје и туђе извођење музике.	– компетенција за учење – одговорно учешће у демократском друштву – естетска компетенција – комуникација – одговоран однос према учењу – предузимљивост и оријентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња – дигитална компетенција	7	1	8	Током школске године

Корелација: Српски језик, Природа и друштво, Ликовна култура, Физичко и здравствено васпитање							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	Музички стваралаштво	– осмисли музички одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; – учествује у школским приредбама и манифестацијама.	– компетенција за учење – одговорно учешће у демократском друштву – естетска компетенција – комуникација – одговоран однос према учењу – предузимљивост и оријентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња – дигитална компетенција	16	3	19	Током школске године
Корелација: Српски језик, Природа и друштво, Ликовна култура							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	метода усменог излагања, дијалогска, метода читања и рада на тексту, метода практичних радова, метода обраде песме по слуху
Наставни облици рада:	фронтални, групни, индивидуални, рад у пару
Наставна средства:	уџбеник за трећи разред, цд, рачунар, пројектор
Тема: Слушање музике Извођење музике Музичко стваралаштво	Начин остваривања - вежбе памћења - вежбе моторике; - осмишљавањем различитих активности развити музичке способности код ученика, - вокално-инструментално извођење песам различитог карактера; - мотивационо подстицање ученика (одељенска такмичења) на изражајно певање; - одабир и презентовање различитих музичких дела прилагођених узрасту ученика; - кроз музичке и едукативне игре објаснити елементе музичке писмености; - повезати наставу музичке културе са другим предметима, али са музичким животом средине у којој ученици живе и раде (школа, град); - организовање посета концертима

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
планира, објашњава, упућује, подстиче, демонстрира, усмерава пажњу ученика, вреднује активност и рад ученика на часу	усвајају основе музичке писмености - слушају, препознају и анализирају музичко дело - свирају на дејим музичким инструментима - упознају звук разних инструмената - изводе народне и уметничке песме и игре - проналазе и стварају мелодије на задати текст, читају, певају и слушају композицију, одговарају на питања, посматрају нотни запис песме, уочавају ноте	на савком часу вредновање од стране ученика и наставника, лична евиденција наставника, учешће у групном раду, оцењивање

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
Слушање музике	– МУЗ.ОО.О.1.3. Дефинишу поделу инструмената према начину добијања звука и идентификују врсту инструмента према изгледу.	– МУЗ.ОО.С.2.3. Препознају инструмент или групу у музичкој композицији.	
	– МУЗ.ОО.О.2.3. Реагују покретима и изражавају се ликовним илустрацијама за време слушања музике.	– МУЗ.ОО.С.2.4. Именују композиције различитих стилова и жанрова.	
	– МУЗ.ОО.О.2.4. Препознају контрасте и поновљени музички материјал у примерима за слушање музике.		
Извођење музике	– МУЗ.ОО.О.2.1. Певају по слуху на матерњем и језику других народа са или без пратње ритмичких инструмената.	– МУЗ.ОО.С.1.3. Повезују средства изражајног извођења са врстом, наменом и карактером композиције.	– МУЗ.ОО.Н.1.1. Анализирају нотни текст (музички метар, тоналитет, темпо, динамику, ритмичке фигуре, ознаке за изражајно извођење) у циљу тумачења музичког дела.
	– МУЗ.ОО.О.2.2. Изводе једноставну ритмичку пратњу коју су осмислили на ритмичким инструментима.	– МУЗ.ОО.С.1.3. Повезују средства изражајног извођења са врстом, наменом и карактером композиције.	– МУЗ.ОО.Н.1.2. Анализирају извођачке и техничке могућности инструмената у музичком делу, колористику и боју тона, висину и

			покретљивост/ виртуозност.
		–МУЗ.ОО.С.1.5. Идентификују међусобни утицај, сличности и разлике у начину изражавања између књижевности (опера, соло песма), сценског покрета (покрет и ритам...), ликовне уметности (боја, ритам, контраст, динамика, колористика, потез и изражајност) и музичке уметности.	– МУЗ.ОО.Н.2.3. Комуницирају у групи импровизујући мање музичке целине гласом, мелодијским инструментом или покретом.
		– МУЗ.ОО.С.2.2. Певају на матерњем и језику других народа са или без пратње ритмичких инструмената са нотног текста.	– МУЗ.ОО.Н.3.2. Користе могућности ИКТ-а за записивање нотног текста, уметање ритмичког модела као пратње, за коришћење предложене хармонизације и одабир инструмената према усклађености звука.
		– МУЗ.ОО.С.3.1. Примењују и контролишу технику певања (држање тела, дисање, говорни апарат, дикција, артикулација).	
Музичко стваралаштво	– МУЗ.ОО.О.2.2. Изводе једноставну ритмичку пратњу коју су осмислили на ритмичким инструментима.	– МУЗ.ОО.С.1.1. Користе музичку терминологију у тумачењу музичких појмова.	– МУЗ.ОО.Н.1.3. Представљају начин повезаности музике (тематски, стилски, жанровски и сл.) са другим уметностима и областима ван уметности

			(књижевност, сценски покрет, ликовна уметност, религија, историја, медицина, спорт...).
	– МУЗ.ОО.О.2.1. Певају по слуху на матерњем језику других народа са или без пратње ритмичких инструмената.	– МУЗ.ОО.С.1.2. Представљају кључне карактеристике одређеног музичког стила/ правца у контексту друштвено-историјских прилика.	– МУЗ.ОО.Н.1.4. Користе могућности ИКТ-а за самостално истраживање аудио и видео записа музичких емисија из живота композитора и израду презентација.
	– МУЗ.ОО.О.3.1. Понашају се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама. Контролишу координацију и моторику кроз свирање и покрет.	– МУЗ.ОО.С.2.1. Разумеју улогу и место музике у народним обредима и обичајима свог и других народа.	-МУЗ.ОО.Н.2.1. Идентификују утицај музике других епоха у делима савремене музике.
	– МУЗ.ОО.О.3.3. Усмено или писмено описују осећања и утисак о музичком делу.	-МУЗ.ОО.С.2.5. Изражавају доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност).	-МУЗ.ОО.Н.2.2. Класификују избор музичких дела према тематском, литерарном или ликовном садржају.
	– МУЗ.ОО.О.3.4. Учествоју у припремању културних манифестација, испољавајући способност комуникације и сарадње са члановима тима.	– МУЗ.ОО.С.2.6. Импровизују једноставну мелодију и ритмичку пратњу користећи тело као инструмент.	– МУЗ.ОО.Н.3.1. Учествоју у креирању и реализацији културних манифестација, негујући тимску сарадњу и дајући критички осврт на изабране и/или изведене композиције.
	-МУЗ.ОО.О.3.5. Објашњавају важност очувања музичког наслеђа.	– МУЗ.ОО.С.2.7. Користе музичке обрасце у осмишљавању музичких	

[Повратак на садржај](#)

		целина кроз певање, свирање и покрет.	
		– МУЗ.ОО.С.3.2. Учешћем у групном музицирању испољавају и развијају толеранцију, самопоуздање, мултикултуралност, осећај припадности, поштовање различитости.	

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Ђачић, М. (2025), *Музичка култура 3, уџбеник за трећи разред основне школе*, Београд: БИГЗ

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Физичко и здравствено васпитање

Разред: трећи

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	40
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	68
Укупно:	108
Недељни фонд часова	3

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета: Циљ учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Задаци предмета:

- подстицање раста, развоја и утицање на правилно држање тела;
- развој и усавршавање моторичких способности;
- стицање моторичких умења која су, као садржаји, утврђена програмом физичког васпитања, и стицање теоријских знања неопходних за њихово усвајање;
- усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаног циљем овог васпитно– образовног подручја;
- формирање морално–вољних квалитета личности;
- оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада;
- стицање и развијање свести о потреби здравља, чувања здравља и заштити природе и човекове средине.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	Физичке способности	правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима;	- одговоран однос према здрављу; - сарадња; - компетенција за учење; - решавање проблема; - комуникација; - одговорно учешће у демократском друштву; - естетичка компетенција; - одговоран однос према околини	/	13	13	Током школске године
Корелација: Математика, Природа и друштво, Српски језик							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	Моторичке вештине Спорт и спортске дисциплине	примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања;	- одговоран однос према здрављу; - сарадња; - компетенција за учење;	29	55	84	Током школске године

		комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; одржава равнотежу у различитим кретањима; коригује сопствено држања тела на основу савета наставника; правилно држи тело; користи терминологију вежбања; одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; примени правила игре; навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; правилно изводи и контролише покрете у различитим кретањима; се придржава правила вежбања; - вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању	- решавање проблема; - комуникација; - одговорно учешће у демократском друштву; - естетичка компетенција; - одговоран однос према околини				
Корелација: Математика, Музичка култура, Природа и друштво							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	Физичка и здравствена култура	користи терминологију вежбања; поштује правила понашања на вежбалиштима; поштује мере безбедности током вежбања; одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; примени правила игре; навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања и у другим ситуацијама; правилно изводи и прати промене у тежини и висини код себе и других; препозна здравствено стање када не треба да вежба; примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања и другим животним ситуацијама; уредно одржава простор у коме живи и борави;	- одговоран однос према здрављу; - сарадња; - компетенција за учење; - решавање проблема; - комуникација; - одговорно учешће у демократском друштву; - естетичка компетенција; - одговоран однос према околини	11	/	11	Током школске године

		користи здраве намирнице у исхрани; - повезује различита вежбања са њиховим утицајем на здравље					
Корелација: Математика, Природа и друштво, Српски језик							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе: Наставни облици рада: Наставна средства:	демонстративна, практична вежба, игровне активности, дијалогска, метода мерења, посматрања
	фронтални, индивидуални, групни, тандем
	лопта, вијача, обруч, струњача, чуњеви, рачунар и озвучење,
Тема: Физичке способности Моторичке вештине, Спорт и спортске дисциплине Физичка и здравствена култура	Начин остваривања Степен савладаности моторних знања и умења спроводи се на основу минималних програмских захтева, који је утврђен на крају навођења програмских садржаја

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
демонстрира вежбе обликовања, усмерава ученике на самостално извођење истих, организује рад у групама са различитим задацима, контролише шта је ученик од постављених задатака остварио, прилагођава вежбање индивид. могућностима ученика, подстиче	- самосталан и интерактиван рад (парови, тројке, групе, тим) - вежбање - анализирање - поређење - трчање - скакање - такмичење	Праћење напретка ученика обавља се сукцесивно у току целе школске године, на основу јединствене методологије која предвиђа следеће тематске целине: 1. Стање моторичких способности; 2. Стање здравља и хигијенских навика;

моторичке способности ученика и упућује их да у слободно време самостално вежбају, развија физичку кондицију код ученика и поставља здравствено- хигијенске навике, води рачуна о безбедности ученика на вежбалишту		3. Достигнути ниво савладаности моторних знања, умења и навика; 4. Однос према раду. 1. Праћење и вредновање моторичких способности у прва два разреда врши се на основу савладаности програмског садржаја којим се подстиче развој оних физичких способности за које је овај узраст критичан период због њихове трансформације под утицајем физичких активности - координација, гipкост, равнотежа и експлозивна снага. 2. Стањез дравља и хигијенских навика, прати се на основу утврђивања нивоа правилног држања тела и одржавања личне и колективне хигијене. 3. Степен савладаности моторних знања и умења спроводи се на основу минималних програмских захтева, који је утврђен на крају навођења програмских садржаја. 4. Однос према раду вреднује се на основу редовног и активног учествовања у наставном процесу, такмичењима и ваншколским активностима
--	--	---

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
Физичке способности	– ФЗВ.ОО.О.1.1. Дају типичне примере за различите типове физичке активности.	– ФЗВ.ОО.С.1.1. Анализирају користи од редовне физичке активности.	– ФЗВ.ОО.Н.1.1. Познају основну терминологију физичке активности на страном језику.
	– ФЗВ.ОО.О.1.2. Тумаче основне препоруке за физичку активност деце и адолесцената.	– ФЗВ.ОО.С.1.3. Демонстрирају технике помагања, чувања себе и других приликом вежбања.	– ФЗВ.ОО.Н.2.3. Адекватно користе различите изворе информација о физичкој активности, исхрани и здрављу на страном језику.
	– ФЗВ.ОО.О.1.3. Препознају и описују промене које настају у организму током физичке активности.	– ФЗВ.ОО.С.1.4. Објашњавају како промене фреквенције, интензитета, трајања и типа физичке активности утичу на њене ефекте.	– ФЗВ.ОО.Н.3.1. Са самопоуздањем се редовно баве физичком активношћу у складу са сопственим потребама и интересовањима.
	– ФЗВ.ОО.О.1.10. Ефективно комуницирају и сарађују током физичке активности.	– ФЗВ.ОО.С.3.1. Редовно се баве физичком активношћу на нивоу који превазилази основне препоруке јавног здравља.	
	– ФЗВ.ОО.О.1.11. Придржавају се правила понашања доприносећи безбедној и позитивној атмосфери за вежбање.	– ФЗВ.ОО.С. 3.10. Адекватно користе шири вокабулар из области физичког вежбања, спорта и физичке активности у усменој и писаној комуникацији у различитим	

		ситуацијама.	
	– ФЗВ.ОО.О.2.1. Активно учествују у разноврсним индивидуалним и групним физичким активностима, сарадничког и такмичарског карактера.		
	- ФЗВ.ОО.О.3.4. Анализирају и вреднују своју свакодневну физичку активност.		
	– ФЗВ.ОО.О.3.8. Поштују друге учеснике у физичкој активности и сарађују са њима без обзира на разлике (пол, способности и др.).		
	– ФЗВ.ОО.С.1.10. Препознају развојне промене и њихов утицај на бављење физичком активношћу.		
Моторичке вештине Спорта и спортске дисциплине	– ФЗВ.ОО.О.1.7. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења основних моторичких вештина.	– ФЗВ.ОО.С.1.2. Анализирају значај моторичких способности за добро здравље и учествовање у спорту.	-ФЗВ.ОО.Н.3.2. Решавају проблемске ситуације, креирајући различита решења у одабраним спортским и рекреативним активностима.
	– ФЗВ.ОО.О.1.8. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења једноставнијих специјализованих моторичких вештина.	– ФЗВ.ОО.С.1.6. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина.	– ФЗВ.ОО.Н.3.4. Уз одговарајућу помоћ креирају и спроводе план за побољшање или очување сопственог нивоа физичке активности и моторичких способности и прате његове

			ефекте.
	– ФЗВ.ОО.О.1.9. Придржавају се правила игре/активности и прихватају исход игре/активности.	– ФЗВ.ОО.С.1.7. Демонстрирају моторичке вештине у различитим условима у складу са постављеним задацима.	– ФЗВ.ОО.Н.3.7. Идентификују понуду спортских и рекреативних активности и ресурса у локалној средини.
	– ФЗВ.ОО.О.2.3. Редовно учествују у различитим вежбањима ради унапређивања моторичких способности.	– ФЗВ.ОО.С.1.8. Објашњавају кључне карактеристике правилног извођења моторичких вештина.	
	– ФЗВ.ОО.О.2.4. Бирају одговарајуће стратегије при решавању различитих кретних проблема.	– ФЗВ.ОО.С.1.9. Изводе једноставна антропометријска и моторичка мерења, користећи основне математичке концепте.	
	– ФЗВ.ОО.О.3.2. Адекватно користе основне термине из области физичког вежбања, спорта и физичке активности у различитим ситуацијама.	– ФЗВ.ОО.С.1.16. Идентификују елементе националног наслеђа у физичкој активности, спорту и плесу.	
	– ФЗВ.ОО.О.3.7. Користе и комбинују разноврсне основне моторичке вештине у различитим ситуацијама (игра, спорт, рекреација, свакодневне животне ситуације).	– ФЗВ.ОО.С.3.3. Користе и комбинују специјализоване моторичке вештине у разноврсним ситуацијама (игра, рекреација, такмичење, свакодневне животне активности).	
		-ФЗВ.ОО.С.3.6. Примењују принципе толеранције и фер-	

		плеја у физичкој активности и спорту.	
		– ФЗВ.ОО.С.3.9. Вреднују национално наслеђе у физичкој активности, спорту и плесу, као и наслеђе других.	
Физичка и здравствена култура	– ФЗВ.ОО.О.1.4. Демонстрирају правилно загревање на почетку вежбања и смиривање организма на крају вежбања.	– ФЗВ.ОО.С.1.5. Анализирају утицај срединских фактора (температура, влажност ваздуха, загађеност ваздуха/воде, УВ зрачење, ветар и др.) на физичку активност и здравље људи.	– ФЗВ.ОО.Н.1.2. Критички анализирају сопствени образац исхране.
	– ФЗВ.ОО.О.1.5. Препознају знаке прекомерног физичког оптерећења и адекватно реагују.	- ФЗВ.ОО.С.1.10. Препознају развојне промене и њихов утицај на бављење физичком активношћу.	– ФЗВ.ОО.Н.1.3. Објашњавају повезаност физичке активности, начина исхране и здравља.
	– ФЗВ.ОО.О.2.2. Баве се физичком активношћу у природи при чему се одговорно односе према животној средини.	– ФЗВ.ОО.С.1.12. Објашњавају основне принципе правилне исхране.	– ФЗВ.ОО.Н.2.1. Вреднују поузданост информација из различитих извора, које се односе на физичку активност, исхрану и здравље.
	– ФЗВ.ОО.О.2.5. Користе одговарајућа вербална и невербална средства (плес, покрет) да искажу осећања и комуницирају са вршњацима.	– ФЗВ.ОО.С.1.14. Препознају штетне утицаје употребе психоактивних супстанци, допинга и енергетских пића.	– ФЗВ.ОО.Н.2.2. Истражују како учествовање у активностима у природи доприноси личном здрављу и здрављу заједнице.
	– ФЗВ.ОО.О.3.1. Редовно се	– ФЗВ.ОО.С.1.15.	– ФЗВ.ОО.Н.2.4. Учествоју у

	баве физичком активношћу у складу са препорукама јавног здравља, примењујући основне хигијенске и безбедносне мере.	Идентификују занимања повезана са здрављем, физичким васпитањем и спортом.	организацији школских такмичења и манифестација који промовишу физичку активност и здравље.
	– ФЗВ.ОО.О.3.3. Пореде карактеристике правилне и неправилне исхране.	– ФЗВ.ОО.С.3.1. Редовно се баве физичком активношћу на нивоу који превазилази основне препоруке јавног здравља.	– ФЗВ.ОО.Н.2.5. Адекватно користе дигитална и технолошка знања, као и принципе различитих наука за прикупљање и анализу информација о физичкој активности, исхрани и здрављу.
	– ФЗВ.ОО.О.3.5. Примењују адекватне вежбе за унапређивање моторичких способности.	-ФЗВ.ОО.С.3.4. Критички се односе према употреби психоактивних супстанци, допинга и енергетских пића.	– ФЗВ.ОО.Н.3.3. Учествоју у догађајима који промовишу физичку активност, здравље и заштиту животне средине у локалној заједници.
	– ФЗВ.ОО.О.3.6. Одржавају личну и колективну хигијену током вежбања.	– ФЗВ.ОО.С.3.5. Примењују основне принципе правилне исхране у свакодневном животу.	– ФЗВ.ОО.Н.3.5. Праве одговорне изборе у вези са физичком активношћу, исхраном и здрављем.
	– ФЗВ.ОО.О.3.9. Вреднују допринос физичке активности здрављу и благостању.	– ФЗВ.ОО.С.3.8. Учествоју у догађајима који промовишу физичку активност и здравље у школи, при чему се одговорно односе према животној средини.	– ФЗВ.ОО.Н.3.6. Подстичу друге да се баве физичком активношћу ради очувања здравља.
			– ФЗВ.ОО.С.3.8. Користе одговарајуће термине из различитих језика ради претраге дигиталних и

[Повратак на садржај](#)

			других извора информација из области физичке активности и здравља.
			– ФЗВ.ОО.С.3.9. Уз одговарајућу помоћ креирају и спроводе план правилне исхране.

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Цветковић, Н.(2003): *Буди прав – бићеш здрав*. Београд

(1995)*Оријентациони распоред васпитно-образовног рада са дидактичко-методичким упутством за III разред основне школе*, Београд: Учитељски факултет, Центар за усавршавање руководиоца у образовању

Јовановић Ј., Марковић Д., Пејовић М(2003): *Буквар толеранције: Сад знам да је различито исто вредно*. Београд

Весковић М.(2006): *Имам право да се играм*, приручник за учитеље. Београд: УСКОР

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Дигитални свет

Разред: трећи

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	24
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	12
Укупно:	36
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета: Циљ предмета дигитални свет је развијање дигиталних вештина, оспособљавање ученика за безбедно коришћење дигиталних уређаја, неговање тимског духа и подстицање на логичко размишљање, креативност и стваралаштво.

Задачи предмета: Развијање дигиталне компетенције ученика која им је неопходна за безбедну и правинлу употребу дигиталних уређаја.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	Дигитално друштво	– унесе текст (речи и реченице) помоћу физичке и/или виртуелне тастатуре у програму за обраду текста; – селекује и измени (обрише, дода) текст; – именује, сачува и поново отвори текстуалну датотеку; – допише текст на слику коришћењем едитора за текст	– развијање дигиталних вештина – оспособљавање ученика за безбедно коришћење дигиталних уређаја	14	7	21	Током школске године

		у програму за обраду слике; – именује, сачува и поново отвори графичку датотеку; – објасни својим речима сврху коришћења прегледача и претраживача за приступ садржајима светске мреже; – осмисли кључне речи на основу којих ће на интернету тражити потребне дигиталне садржаје; – објасни својим речима на који начин се формирају резултати претраге интернета; – објасни својим речима због чега треба критички прићи садржајима који се налазе на интернету; – објасни својим речима због чега је неопходно да дигиталне садржаје пронађене на интернету користимо на етички начин; – наведе примере дигитализације у свакодневном животу током којих се стиче утисак да се дигитални уређај понаша интелигентно;	– неговање тимског духа – подстицање на логичко размишљање, креативност и стваралаштво				
Корелација: Српски језик, Математика, Ликовна култура, Музичка култура							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	Безбедно коришћење дигиталних уређаја	– објасни шта је дигитални углед и како се он изграђује; – одабира дигиталне садржаје на основу ПЕГИ ознаке у складу са својим узрастом; – препозна дигитално насиље и реагује на одговарајући начин; – направи лични план коришћења дигиталних уређаја уз помоћ наставника; – означити начин комуникације путем интернета који највише одговара контексту у коме се комуникација дешава;	– развијање дигиталних вештина – оспособљавање ученика за безбедно коришћење дигиталних уређаја – неговање тимског духа – подстицање на логичко размишљање, креативност и стваралаштво	3	1	4	Током школске године
Корелација: Српски језик, Математика, Ликовна култура, Музичка култура							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	Алгоритамски начин размишљања	– решава алгоритамски једноставан проблем у визуелном програмском језику чије решавање може да захтева понављање (програмски циклус); – утврди шта је резултат извршавања датог	– развијање дигиталних вештина – оспособљавање ученика за безбедно коришћење	7	4	11	Током школске године

		једноставног алгоритма/програма који садржи понављање; – уочи и исправи грешку у једноставном алгоритму/програму који садржи понављање; – решава алгоритамски једноставан проблем у визуелном програмском језику чије решавање може да захтева гранање; – наведе неке од оператора поређења (мање, веће и једнако) и у конкретном примеру предвиди резултат њиховог извршавања (тачно, нетачно); – наведе аритметичке операторе (+, −, * и /) и у конкретном примеру предвиди резултат њиховог извршавања; – примени блокове оператора поређења при креирању програма у визуелном програмском језику, који садрже гранање; – објасни потребу употребе гранања и понављања у програмима својим речима.	дигиталних уређаја – неговање тимског духа – подстицање на логичко размишљање, креативност и стваралаштво				
Корелација: Српски језик, Математика, Ликовна култура, Музичка култура							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	метода усменог излагања (монолошка), метода разговора (дијалогска), илустративна метода, демонстративна метода, едукативна игра, метода практичних радова
Наставни облици рада:	фронтални, индивидуални, рад у пару
Наставна средства:	пројектор, лаптоп
Тема: -Дигитално друштво - Безбедно коришћење дигиталних уређаја - Алгоритамски начин размишљања	Начин остваривања разговор, демонстрација, практичан рад на рачунару или таблети, истраживачке и креативне активности ученика, коришћење дигиталних уџбеника, едукативних апликација, презентација, мултимедијалних садржаја

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
планира, демонстрира, креира, анализира, даје упутство, стимулише, иницира, похваљује и вреднује	слуша, препознаје, именује, црта, одговара, описује, самовреднује, примењује мере заштите, уочава, гледа видео снимак	-усмени одговори; -увид у рад ученика; -праћење активности ученика током едукативне игре и разговора -израда задатака у књизи Дигитални свет 3 -праћење и бележење усмених одговора. -посматра и процењује напредак ученика у раду на идејном предлогу решења. -пратити и бележити ниво постигнућа, активност ученика и самосталност у раду;

[Повратак на садржај](#)

		- пратити и бележити тачност одговора и решења задатака; - предлози идејних решења ученика; - праћење активности и ангажованости ученика у раду на пројекту; - посматра и процењује напредак ученика у раду у групи; - сарадња са осталим члановима групе
--	--	---

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Његовановић, Г. (2025): *Дигитални свет за 3. разред основне школе*, Београд: Бигз

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Енглески језик – први страни језик

Разред: трећи

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	24
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	48
Укупно:	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА

Циљ учења страног језика у основном образовању и васпитању је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену, а од трећег разреда и писану комуникацију, и да стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Задаци предмета:

У исто време настава треба да:

- подстакне потребу за даљим учењем енглеског језика;
- подстакне развијање свести о сопственом напредовању ради јачања мотивације за учење језика;
- олакша разумевање других и различитих култура и традиција
- стимулише машту, креативност и радозналост;
- подстиче употребу енглеског језика у личне сврхе и из задовољства.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	Welcome to Happy Street + The English Alphabet (Activity Book = AB, p.95) Поздрављање; представљање себе и других, давање основних информација о себи, давање и тражење основних информација о другима; изражавање броја и количине.	По завршетку теме ученици ће бити у стању да: - поздраве и отпоздраве, примењујући једноставна језичка средства; - представе себе и другог; - разумеју једноставна питања личне природе и одговоре на њих; - препознају и именују бића, предмете и места из непосредног окружења; - размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - разумеју и саопште једноставне исказе који се односе на бројеве и количине.	Компетенција за учење; Сарадња; Комуникација; Естетичка компетенција; Дигитална компетенција	1	3	4	Септембар
Корелација: Српски језик, музичка култура, грађанско васпитање, математика							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
2	At school + Everyday English (AB, p.104)	По завршетку теме ученици ће бити у стању да: - препознају и именују појмове који се односе на тему;	Компетенција за учење; Сарадња; Комуникација; Естетичка	3	7	10	Септембар, октобар

	Исказивање молбе и захвалности; изражавање припадања; описивање предмета; давање основних информација о себи; изражавање допадања; описивање способности у садашњости..	- разумеју кратке и једноставне молбе и реагују на њих; - упуте кратке и једноставне молбе; - исказу и прихвате захвалност на једноставан начин; - разумеју и саопште једноставне исказе којима се изражава припадање; - разумеју једноставне описе предмета; - опишу предмете користећи једноставна језичка средства; - представе себе; - разумеју једноставне исказе за изражавање допадања; - изразе допадање једноставним језичким средствима; - опишу способности користећи једноставна језичка средства.	компетенција; Дигитална компетенција; Одговорно учешће у демократском друштву; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву				
Корелација: Српски језик, музичка култура, грађанско васпитање, ликовна култура							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
3	At Happy House + Days and time (AB, p.97) Разумевање и давање једноставних упутстава; описивање предмета; изражавање допадања; описивање способности у садашњости; позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности; исказивање времена.	По завршетку теме ученици ће бити у стању да: - препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставна упутства и реагују на њих; - саопште једноставна упутства; - препознају и именују предмете из непосредног окружења; - разумеју једноставне описе предмета; - опишу предмете користећи једноставна језичка средства; - изразе допадање једноставним језичким средствима; - опишу способности користећи једноставна језичка средства; - разумеју позив на заједничку активност и на прикладан начин реагују на њега; - упуте позив на заједничку активност;	Компетенција за учење; Сарадња; Комуникација; Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Одговорно учешће у демократском друштву	3	5	8	Октобар, новембар

		- разумеју и саопште једноставне исказе који се односе на хронолошко					
Корелација: Српски језик, музичка култура, грађанско васпитање, ликовна култура, математика, природа и друштво							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
4	At the shop + Plural nouns (AB, p.98) Поздрављање; исказивање молбе, захвалности и извињења; изражавање броја и количине; изражавање допадања/недопадања.	По завршетку теме ученици ће бити у стању да: - препознају и именују појмове који се односе на тему; - поздраве и отпоздраве, примењујући једноставна језичка средства; - разумеју кратке и једноставне молбе и реагују на њих; - упуте кратке и једноставне молбе; - искажу захвалност и извињење на једноставан начин; - разумеју и саопште једноставне исказе који се односе на бројеве и количине; - размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - разумеју једноставне исказе за изражавање	Компетенција за учење; Сарадња; Комуникација; Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Одговоран однос према здрављу	3	7	10	Новембар, децембар

		допадања/недопадања и реагују на њих; - траже мишљење и изразе допадање/недопадање једноставним					
Корелација: Српски језик, музичка култура, грађанско васпитање, ликовна култура, математика, природа и друштво							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
5	At the park + Numbers 20-100 (AB, p.96) Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности; изражавање поседовања/ непоседовања; описивање предмета; разумевање и давање једноставних упутстава и налога; исказивање положаја у простору.	По завршетку теме ученици ће бити у стању да: - препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју позив на заједничку активност и на прикладан начин реагују на њега; - упуте позив на заједничку активност; - разумеју једноставне исказе којима се изражава поседовање/непоседовање и реагују на њих; - траже и дају једноставне исказе којима се изражава поседовање/непоседовање; - препознају и именују предмете и места из непосредног окружења; - разумеју једноставне описе предмета;	Компетенција за учење; Сарадња; Комуникација; Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Одговорно учешће у демократском друштву	3	5	8	Јануар, фебруар

		- опишу предмете користећи једноставна језичка средства; - разумеју једноставна упутства и налоге и реагују на њих; - саопште једноставна упутства и налоге; - разумеју једноставна обавештења о положају у простору и реагују на њих.					
Корелација: Српски језик, музичка култура, грађанско васпитање, ликовна култура, природа и друштво							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
6	Greg's flat + Personal pronouns and 'To be' (AB, p.99) Исказивање положаја у простору; исказивање осета; разумевање и давање једноставних упутстава и налога; описивање бића, места и предмета; изражавање поседовања/ непоседовања.	По завршетку теме ученици ће бити у стању да: - препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставна обавештења о положају у простору и реагују на њих; - траже и пруже једноставна обавештења о положају у простору; - разумеју свакодневне исказе у вези са непосредним осетима и реагују на њих; - изразе основне осете	Компетенција за учење; Сарадња; Комуникација; Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Одговоран однос према околини	3	7	10	Фебруар, март

		једноставним језичким средствима; - разумеју једноставна упутства и налоге и реагују на њих; - саопште једноставна упутства и налоге; - препознају и именују бића, предмете и места из непосредног окружења; - разумеју једноставне описе бића, предмета и места; - опишу бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства; - траже и дају једноставне исказе којима се изражава поседовање/непоседовање; - размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију.					
Корелација: Српски језик, музичка култура, грађанско васпитање, ликовна култура, математика							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
7	In the street + This/That, These/Those (AB, p.100) Описивање бића и места;	По завршетку теме ученици ће бити у стању да: - препознају и именују појмове који се односе на тему;	Компетенција за учење; Сарадња; Комуникација; Естетичка	3	5	8	Април

	описивање догађаја у садашњости; позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности.	- препознају и именују бића и места из непосредног окружења; - разумеју једноставне описе бића и места; - опишу бића и места користећи једноставна језичка средства; - разумеју једноставне текстове у којима се описују радње у садашњости; - опишу радње користећи једноставна језичка средства; - размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - разумеју позив на заједничку активност и на прикладан начин реагују на њега; - упуте позив на заједничку активност.	компетенција; Дигитална компетенција; Одговорно учешће у демократском друштву				
Корелација: Српски језик, музичка култура, грађанско васпитање, ликовна култура							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
8	In the playground + like/love/want (AB, p.102) + Possessive adjectives (AB, p.101)	По завршетку теме ученици ће бити у стању да: - препознају и именују појмове који се односе на тему;	Компетенција за учење; Сарадња; Комуникација; Естетичка	3	7	10	Мај, јун

	Изражавање припадања/неприпадања; изражавање допадања/недопадања; описивање предмета; изражавање бројева и количина (димензија); описивање догађаја у садашњости.	- разумеју једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање и реагују на њих; - траже и дају једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање; - разумеју једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагују на њих; - траже мишљење и изражавају допадање/недопадање једноставним језичким средствима; - препознају и именују предмете из непосредног окружења; - разумеју једноставне описе предмета; - опишу предмете користећи једноставна језичка средства; - разумеју једноставне текстове у којима се описују радње у садашњости; - размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију.	компетенција; Дигитална компетенција; Одговоран однос према околини; Одговорно учешће у демократском друштву				
Корелација: Српски језик, музичка култура, грађанско васпитање, ликовна култура, природа и друштво							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
9	Festivals: Halloween Christmas Easter	По завршетку теме ученици ће бити у стању да: - препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставно исказане честитке и одговоре на њих; - упуте једноставне честитке; - разумеју и, примењујући једноставна језичка средства, наведу уобичајене активности које се односе на прославу празника.	Компетенција за учење; Сарадња; Комуникација; Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Одговорно учешће у демократском друштву	2	2	4	Октобар, децембар, април
Корелација: Српски језик, музичка култура, грађанско васпитање, ликовна култура, природа и друштво, верска настава							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	монолошка метода, дијалогска метода, демонстративно-илустративна, аудио-визуелна, текст пројектна настава, ИКТ метода (примена веб алата за учење), интерактивне методе, методе образовних игара: квиз,
Наставни облици рада:	фронтални, индивидуални, рад у пару, групни
Наставна средства:	учбеник, мапа ума, комбиновање разних врста дидактичког материјала : Power Point презентација, илустрација, рачунар, пројектор, звучници, постери, флеш картице
Тема: Welcome to Happy Street At school	Начин остваривања Током часа се динамично смењују активности. Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио-записа (слушај, пиши, повежи, одреди, пронађи, али и

At Happy House Halloween At the shop Christmas At the park Greg's flat In the street Easter In the playground	активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори/затвори свеску, итд.) Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.) Мануелне активности (израда панона, презентација, зидних новина, постера и сл.) Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.) Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање). Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добрима, волим/не волим, компарације...). Реализација мини-пројекти. Вежбање устаљених језичких израза, разумевање и реализација
--	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Наставник се припрема за час, организује и реализује наставни процес. Ствара пријатну и неспутавајућу атмосферу на часу, која је у исто време и радна. Уважава узраст, способности, потребе и интересовања ученика. Мотивише, подржава и развија интересовања ученика. Подстиче ученике да користе друге изворе знања и информација. Подстиче самопоуздање и независност, кооперативност, културу дијалога, толеранцију, разумевање и уважавање различитости и припрема ученике за живот у мултикултурном и плурилингвистичком друштву. Разговара са ученицима, упућује их, усмерава и објашњава. Извештава их о раду и постигнућима. Прати напредак ученика.	Ученици током часова: слушају, пишу, повезују, цртају, боје, праве панове, презентације... На часовима ће се често реализовати вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.), као и игре примерене узрасту. Посебно се реализују активности везане за писмено и усмено изражавање: Разумевање писаног језика: – уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...); – препознавање везе између група слова и гласова; – одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор; – извршавање прочитаних упутстава и наредби. Писмено изражавање: – повезивање гласова и	процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни

	групе слова; – замењивање речи цртежом или сликом; – проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење „уљеза”, осмосмерке, укрштене речи, и слично); – повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама; – попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљак); – писање честитки и разгледница; – писање краћих текстова. Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз.	тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
--	---	---

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Литература за ученике: Happy Street 1, 3rd edition (енглески језик за 3.разред основне школе), уџбеник, радна свеска CD-ом, дигитални уџбеник.

Аутори: Stella Maidment & Lorena Roberts

Издавач: *The English Book*, Београд и *Oxford University Press*, Велика Британија, 2020.

Литература за наставнике: Happy Street 1, Приручник за наставнике у PDF формату; *CPT (classroom presentation tool)*–софтвер за интерактивну белу таблу (користи се уз помоћ рачунара и пројектора);

Остала наставна средства: флеш картице, постери, аудио CD, DVD, тестови.

ДОПУНСКА НАСТАВА

Циљ допунске наставе: Допунска настава се организује за ученике који, из објективних разлога, у редовној настави не постижу задовољавајуће резултате у неком од програмско-тематских подручја. Допунска настава се организује према потреби, на основу оцена и евалуације усвојености градива. Циљ допунске наставе је да ученици провежбају и утврде градиво (речи, изразе) које се обрађује на часу или да се ученику додатно објасни оно што му није било јасно, тешко да научи или запамти, изговори, да вежба писање латиничних слова и писања кратких, једноставних речи на енглеском.

Критеријуми укључивања: идентификовање ученика који спорије напредују, имају потешкоћа при усвајању новог градива,

[Повратак на садржај](#)

бележе слабије резултате у учењу; имају потешкоће у разумевању одређених предметних области; немају потешкоће у учењу, али су сами или уз помоћ наставника уочили неки проблем у разумевању и савладавању одређених наставних области; из различитих разлога имају велики број изостанака.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика
трећи	Welcome to Happy Street At school At Happy House Halloween At the shop Christmas At the park Greg's flat In the street Easter In the playground	Једном недељно, Укупно 36 часова	Ученици уче речи, изразе и конструкције, вежбају читање, писање, увежбавају изговор глаова и речи на енглеском језику обрађених у оквиру теме, усвајају основна правила енглеског језика која се обрађују у трећем разреду уз помоћ наставника и занимљивих игара, задатака, видео клипова које обрађују на часу а могу и код куће вежбати.

ДОДАТНА НАСТАВА

Циљ: додатне наставе је да омогући обдареним и талентованим ученицима да прошире и да продубе своја знања и вештине из енглеског језика у складу са својим интересовањима, способностима и склоностима, као и да подстиче ученике на самосталан рад, развој логичког, стваралачког и критичког мишљења и да доприноси њиховом оспособљавању за даље самообразовање.

Критеријуми укључивања: на основу интересовања, склоности и талента за предмет, за оне ученике који су посебно активни на редовним часовима и који са лакоћом завршавају редовне задатке.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика
Трећи	Welcome to Happy Street At school At Happy House Halloween At the shop Christmas At the park Greg's flat In the street Easter In the playground	Једном недељно, Укупно 36 часова	Учење нових речи и израза кроз текстове, аудио или видео снимке везане за тему, Писање једноставнијих састава/извештаја/писама на енглеском у оквиру теме, Истраживачки задаци/пројекти (презентација, пано) у вези са темом Додатна вежбања граматичких целина које се обрађују у оквиру дате теме

Допунска настава

Математика

ЦИЉ: Циљ допунске наставе је пружање додатне подршке ученицима који спорије усвајају знања или су били одсутни са часова и за оне који желе да утврде своје знање, са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања знања, умења и вештина из наставног градива.

Критеријуми укључивања:

- потешкоће у савладавању наставних садржаја из математике;
- остваривање слабијих постигнућа;
- несигурност у примени основних појмова и решавању задатака;
- празнине у знању услед дужег изостајања са наставе.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика	Активност наставника
3.	Бројеви до хиљаду (природни бројеви до хиљаду; сабирање и одузимање до хиљаду; множење и дељење до хиљаду; разломци)	14	прочита, запише и упореди бројеве прве хиљаде и прикаже их на бројевној правој, одреди десетице и стотине најближе датом броју, изврши рачунске операције сабирања и одузимања, реши једначину са једном рачунском операцијом, подели број бројем прве десетице, са и без остатка, и провери резултат	показује, демонстрира, подстиче и усмерава активност ученика, прати и сагледава постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода
	Геометрија (паралелне и нормалне праве; углови; круг и кружница; квадрат, правоугаоник и троугао- обим)	2	црта паралелне и нормалне праве, правоугаоник и квадрат разликује врсте углова, именује елементе правоугаоника, квадрата, троугла и круга	
	Мерење и мере (дужина; маса; запремина течности; време; површина)	2	резултат мерења дужине запише децималним бројем са једном децималом	

Допунска настава

Српски језик

ЦИЉ: Циљ допунске наставе је пружање додатне подршке ученицима који спорије усвајају знања или су били одсутни са часова и за оне који желе да утврде своје знање, са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања знања, умења и вештина из наставног градива.

Критеријуми укључивања:

потешкоће у савладавању наставних садржаја из српског језика;

остваривање слабијих постигнућа;

несигурност у примени основних појмова и решавању задатака;

празнине у знању услед дужег изостајања са наставе.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика	Активност наставника
3.	Књижевност	4	чита са разумевањем различите текстове; опише свој доживљај прочитаних књижевних дела; изнесе своје мишљење о тексту;	изражајно чита, поставља питања, даје повратну информацију, подстиче ученике, вреднује рад ученика, објашњава
	Језик (именице; придеви; заменице; глаголи; управни и неуправни говор; скраћенице)	10	разликује врсте (и подврсте) речи у типичним случајевима; примењује основна правописна правила	
	Језичка култура	4	чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; изражајно рецитије песму и чита прозни текст.	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

Наставни предмет: Српски језик

Разред: четврти

Годишњи фонд часова	180
За обраду градива	73
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	107
Укупно:	180
Недељни фонд часова	5

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА

Циљ учења српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

Задаци наставе

- развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује
- основно описмењавање најмлађих ученика на темељима ороепских и отографских стандарда српског књижевног језика
- поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика
- упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика
- оспособљавање за успешно служење књижевним језиком и различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникацијама и ситуацијама
- развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности
- развијање смисла и способности за аправно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза

[Повратак на садржај](#)

- увежбавање и усавршавање гласног читања и читања у себи
- оспособљавање за самостално читање, разумевање, тумачење и вредновање књижевно уметничког дела
- подстицање, неговање и вредновање ученичких ваннаставних активности
- васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинољубивости, солидарности и других моралних вредности

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	КЊИЖЕВНОСТ	– чита са разумевањем различите врсте текстова; – укратко образложи свој утисак и мишљење поштујући и другачије ставове; – разликује књижевне врсте: шаљиву народну песму, басну и причу о животињама, приповетку, роман за децу и драмски текст; – одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; – именује позитивне и негативне особине ликова; – уочи и издвоји основне елементе лирске песме (стих, строфа, рима и ритам); – тумачи идеје књижевног дела; – препозна ситуације кршења/остваривања права	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – решавање проблема – дигитална писменост – сарадња – решавање проблема – одговоран однос према околини – одговорно учешће у демократском друштву – компетенција за целоживотно учење – одговоран однос према	39	25	64	Током школске године

		детета и стереотипе у књижевним делима; – уочи персонификацију и разуме њену улогу у књижевном делу; – разликује описивање, приповедање (у 1. и 3. лицу) и дијалог у књижевном делу; – преприча текст из различитих улога/перспектива; – уочи основни тон књижевног текста (ведар, тужан, шаљив); – уочи супротстављеност лица у драмском тексту; – усвоји позитивне људске вредности на основу прочитаних књижевних дела;	здрављу – естетска				
Корелација: Математика, Природа и друштво, Физичко и здравствено васпитање, Ликовна култура, Музичка култура							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	ЈЕЗИК Граматика, правопис и ортографија	– повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – разликује речи које мењају облик (именице, заменице, придеви, бројеви, глаголи) и уочи оне које су увек у истом облику; – одреди основне реченичне	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – решавање проблема – дигитална писменост – сарадња – решавање	22	39	61	Током школске године

		чланове; – разликује врсту речи од службе речи у реченици; – поштује и примени основна правописна правила; – правилно пише сва три модела управног говора;	проблема – одговоран однос према околини – одговорно учешће у демократском друштву – компетенција за целоживотно учење – одговоран однос према здрављу – естетска				
Корелација: Природа и друштво, Ликовна култура,Музичка култура, Физичко и здравствено васпитање, Математика							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	– чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; – изражајно рецитије песму и чита прозни текст; – изводи драмске текстове; употреби основне облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање и описивање; – употреби речи истог облика, а различитог значења, као и	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – решавање проблема – дигитална писменост – сарадња – решавање проблема – одговоран	12	43	55	Током школске године

		речи истог значења, а различитог облика; – препозна значење речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији; – напише разгледницу, честитку, приватно писмо; – прилагоди језички израз комуникативној ситуацији – формалној и неформалној; – повеже информације исказане у линеарном и нелинеарном тексту и на основу њих изводи закључак; – правилно структурира текст; – учествује у предлагању садржаја и начина рада.	однос према околини – одговорно учешће у демократском друштву – компетенција за целоживотно учење – одговоран однос према здрављу – естетска				
Корелација: Природа и друштво, Ликовна култура, Музичка култура, Физичко и здравствено васпитање, Математика.							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	аналитичка, синтетичка, метода рада на тексту
Наставни облици рада:	фронтални, индивидуални, групни
Наставна средства:	учбеник, радна свеска, граматика
Тема	Начин остваривања

Књижевност	Разговор, уочавање, препознавање, примена језичких правила, контролна вежба, анализа, анализа текста, илустровање.
Језик	Лексичке вежбе, препричавање, драматизација, рецитоване, причање, писање, ситуациона игра, синтаксичке вежбе.
Језичка култура	Вежбе усменог и писменог изражавања, задаци различитих нивоа постигнућа, контролне вежбе, тест знања, игровне активности, истраживачки рад, практичан рад, диктат, пројекти, домаћи задаци, сарадња и рад у групи, активност на часу.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Усмерава Води разговор Објашњава Организује активности Помаже Упућује Подстиче Контролише	Закључују Сарађују Осмишљавају Организују Презентују Решавају	- путем тестова / контролник вежби и писмених задатака

ОБЛАСТ/ТЕМА	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
КЊИЖЕВНОСТ	– СРП.ОО1.О.1.6. Уз помоћ наставника, разликују врсте текстова, – СРП.ОО1.О.1.7. Процењују садржај прочитаног текста на	– СРП.ОО1.С.1.6. Разликују основне делове текста и књиге (наслов, пасус, име аутора; садржај, речник) и именују формалне елементе	– СРП.ОО1.Н.1.3. Именују књижевне врсте и наводе њихове одлике; познају најзначајније ствараоце и њихова дела.

	основу сопственог доживљаја, уочавају ликове, догађаје, време и место у књижевном тексту, – СРП.ОО1.О.2.5. Издвајају и репродукују информације експлицитно исказане у краћим текстовима као и непознате речи и изразе, траже објашњење у доступним изворима. – СРП.ОО1.О.2.6. Читањем текстова упознају основне одлике и функције различитих врста текстова. – СРП.ОО1.О.2.7. Изражавају својим речима читалачки доживљај идентификујући осећања која текст покреће у њима; одговарају на питања у вези са ликовима, догађајима, местом и временом радње, доживљавајући грешке током рада као фазе учења, – СРП.ОО1.О.3.5. Изводе директне закључке о догађајима, поступцима и осећањима ликова и размењују их са вршњацима; проширују фонд речи мање фреквентним речима ради квалитетнијег изражавања и	уметничких и неуметничких текстова (пасус, стих, строфа, рима, опис, приповедање, дијалог), – СРП.ОО1.С.1.7. Разликују књижевне врсте (бајка, басна, песма, прича, приповетка, роман, драмски текст, кратке народне умотворине); разликују народну од ауторске књижевности, – СРП.ОО1.С.1.8. Одређују садржинске елементе књижевноуметничког текста (тему, главне и споредне ликове, догађаје, време и место...). – СРП.ОО1.С.1.9. Примењују стратегије читања и разумевања прочитаног, – СРП.ОО1.С.2.6. Проналазе информације користећи основне делове текста и књиге и издвајају тражене формалне елементе уметничког и неуметничког текста. – СРП.ОО1.С.2.7. Уочавају специфичности конкретних књижевних дела и закључују о основним одликама књижевних врста.	– СРП.ОО1.Н.2.4. Уочавају сложеност ликова и узрочно-последичне везе међу догађајима, изводе закључке о догађајима, намерама, поступцима и осећањима ликова, објашњавају чиме су мотивисани поступци и осећања ликова и своје ставове поткрепљују доказима из текста.
--	---	---	--

	разумевања других, – СРП.ОО1.О.3.6. Користе информације из различитих врста текстова у свакодневном животу, – СРП.ОО1.О.3.7. Износе лични доживљај прочитаног текста; повезују поступке ликова са животним искуством преиспитујући своје поступке; развијају отпорност и самопоуздање.	– СРП.ОО1.С.2.8. Анализирају догађаје, поступке, осећања и односе међу ликовима у књижевноуметничком тексту; одређују тему, – СРП.ОО1.С.3.7. Књижевна дела која самостално читају, разумеју у одговарајућем жанровском кључу.	
ЈЕЗИК Граматика, правопис и ортоепија	– СРП.ОО1.О.1.4. Вођено препричавају, причају и описују на задату тему, – СРП.ОО1.О.1.8. Препознају врсте речи и подврсте именица (заједничке и властите) у низу; препознају службу субјекта, предиката и прилошких одредби за место и време у једноставним реченицама; препознају врсте реченица по комуникативној функцији. – СРП.ОО1.О.2.8. Уочавају заједничке одлике издвојених речи и закључују којој врсти припадају; закључују о заједничким одликама главних функција речи у	– СРП.ОО1.С.1.10. Издавају и именују поређење и персонификацију у тексту. – СРП.ОО1.С.1.11. Одређују врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе) и подврсте речи (властите, заједничке и градивне именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве) и препознају збирне именице; разликују граматичке категорије глагола и глаголско време, као и граматичке категорије именица, бројева, придева и заменица,	– СРП.ОО1.Н.1.5. Препознају фигуративну употребу језика у књижевноуметничком тексту и свакодневной комуникацији (нпр. пренесено значење).

	реченици и реченица у комуникативном контексту.	– СРП.ОО1.С.1.12. У простој реченици одређују субјекат, глаголски предикат и прилошке одредбе за време, место и начин исказане речју или скупом речи; одређују врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, заповедне, узвичне) и по облику. – СРП.ОО1.С.1.13. Препознају односе антонимије, синонимије, хипонимије/хиперонимије, хомонимије; владају основним творбеним обрасцима (нпр. грађење умањеница), – СРП.ОО1.С.2.11. У реченици/тексту уочавају и издвајају одговарајуће примере речи, а затим индуктивно и по аналогiji закључују о одликама врсте и подврсте којој припадају (користе табеле, праве мапе ума...); мењају облике речи према задатим критеријумима (лице, број и род).	
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	– СРП.ОО1.О.2.3. Постављају	– СРП.ОО1.С.2.3. Држе се	– СРП.ОО1.Н.1.1. Умеју

	питања, траже и дају објашњења, учтиво прихватају или одбијају, захваљују се или се извињавају. – СРП.ОО1.О.2.4. Прате дати план, предлажу и бележе идеје за усмено и писано изражавање, – СРП.ОО1.О.3.1. Разговорно и јасно говоре тако да их саговорник разуме и писано се изражавају у одговарајућим ситуацијама. – СРП.ОО1.О.3.2. Пишу кратке поруке, текстове и попуњавају једноставне обрасце, – СРП.ОО1.О.3.3. Пажљиво слушају саговорнике, постављају питања у складу са својим потребама, поштују правила уљудног опхођења, без говора мржње, – СРП.ОО1.О.3.4. Веродостојно препричавају и описују оно што су прочитали, видели или чули, – СРП.ОО1.О.3.8. Користе знања из језика како би се јасно изражавали писаним и усменим путем; доживљавају	теме, јасно структурирају излагање (уводни, средишњи и завршни део); пишу јасним и потпуним реченицама, исправљају своје грешке. – СРП.ОО1.С.3.3. Правилно пишу и говоре на одговарајућу тему у различитим комуникативним ситуацијама/дигиталном окружењу. – СРП.ОО1.С.3.4. Слободно изражавају своје идеје у различитим комуникативним ситуацијама, одговорно се односе према интелектуалној својини, – СРП.ОО1.С.3.8. Формирају етичке и естетско-емоционалне вредности, развијају емпатију. – СРП.ОО1.С.3.9. Проналазе решења за животне ситуације свесни веза између узрока и последица (одговоран однос према здрављу, безбедност, друштвено ангажовање, еколошка свест итд.). – СРП.ОО1.С.3.11. Користе знања из језика како би се јасно и правилно изражавали писаним и усменим путем и	аргументовано и на занимљив начин да почну, развију и заврше своје усмено и писано излагање користећи богат фонд речи у јасним и потпуним реченицама. – СРП.ОО1.Н.1.2. Читају и критички промишљају, издвајају и повезују релевантне изворе и информације, уочавају различите перспективе и гледишта аутора, као и сврху текста.
--	---	--	--

	језик као део свог идентитета и као основу за учење других језика.	учили друге језике. – СРП.ОО1.С.3.12. Користе различите врсте реченица сходно комуникативној ситуацији; граде свој стил изражавања у свакодневном говору, писању и језичком стваралаштву играјући се могућностима варирања редоследа речи у реченици.	
--	--	--	--

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
УЏБЕНИЦИ, НАСТАВНИ ЛИСТОВИ

3. Др Зорица Цветановић, Даница Килибарда, *Читанка Српски језик за четврти разред основне школе*, БИГЗ, 2021.

4. Др Зорица Цветановић, Даница Килибарда, *Радна свеска уз читанку Српски језик за четврти разред основне школе*, БИГЗ, 2021.

5. Др Мирјана Стакић, Александра Ивезић, *Грамматика уџбеник и радна свеска Српски језик за четврти разред основне школе* БИГЗ, 2021.

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: математика

Разред: четврти

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	74
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	106
Укупно:	180
Недељни фонд часова	5

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА

Циљ учења математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Задачи предмета:

- да ученици стичу знања неопходна за разумевање квантитативних и просторних односа и законитости у разним појавама у природи, друштву и свакодневном животу;
- да ученици стичу основну математичку културу потребну за откривање улоге и примене математике у различитим подручјима човекове делатности (математичко моделовање), за успешно настављање образовања и укључивање у рад;
- да развија ученикову способност посматрања, опажања и логичког, критичког, стваралачког и апстрактног мишљења;
- да развија културне, радне, етичке и естетске навике ученика, као и математичку радозналост у посматрању и изучавању природних појава;
- да ученици стичу навику и обучавају се у коришћењу разноврсних извора знања;
- да ученицима омогући разумевање одговарајућих садржаја природних наука и допринесе радном и политехничком васпитању и образовању;
- да изграђује позитивне особине ученикове личности, као што су: истинољубивост, упорност, систематичност, уредност, тачност, одговорност, смисао за самосталан рад;

[Повратак на садржај](#)

- да интерпретацијом математичких садржаја и упознавањем основних математичких метода допринесе формирању правилног погледа на свет и свестраном развоју личности ученика;
- да ученици стичу способност изражавања математичким језиком, јасноћу и прецизност изражавања у писменом и усменом облику;
- да ученици усвоје основне чињенице о скуповима, релацијама и пресликавањима;
- да ученици савладају основне операције с природним, целим, рационалним и реалним бројевима, као и основне законе тих операција;
- да ученици упознају најважније равне и просторне геометријске фигуре и њихове узајамне односе;
- да оспособи ученике за прецизност у мерењу, цртању и геометријским конструкцијама.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	БРОЈЕВИ	– прочита, запише и упореди природне бројеве и прикаже их на бројевној правој; – одреди месну вредност цифре; – изврши четири основне рачунске операције у скупу N_0; – састави израз, израчуна вредност бројевног изрази и примени својства рачунских операција; – реши једначине и неједначине и провери тачност решења; – реши проблемски задатак користећи бројевни израз, једначину или неједначину; – процени вредност изрази са једном рачунском операцијом;	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – решавање проблема – дигитална писменост – сарадња – решавање проблема – одговоран однос према околини – одговорно учешће у демократском друштву – компетенција	60	82	142	Током школске године

		– одреди вишеструке декадне јединице најближе датом броју; – прочита и запише разломке облика $\frac{m}{n}$ ($m, n \leq 10$); - упореди разломке облика $\frac{m}{n}$ са једнаким бројиоцима или имениоцима; – сабере и одузме разломке са једнаким имениоцима; запише резултат мерења дужине децималним бројем са највише две децимале; – сабере и одузме децималне бројеве са највише две децимале; – чита, користи и представља податке у табелама или графичким дијаграмима; – формира низ на основу упутства; – реши задатак применом различитих начина представљања проблема;	за целоживотно учење – одговоран однос према здрављу – естетска				
Корелација: Српски језик, Природа и друштво, Ликовна култура, Физичко и здравствено васпитање							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	ГЕОМЕТРИЈА	– именује елементе и опише особине квадрата и коцке; црта мреже и прави моделе	– компетенција за целоживотно учење	5	8	13	Током школске године

		квадра и коцке; – препозна сликовну представу изгледа тела посматраног са различитих страна;	– комуникација – решавање проблема – дигитална писменост – сарадња – решавање проблема – одговоран однос према околини – одговорно учешће у демократском друштву – компетенција за целоживотно учење – одговоран однос према здрављу – естетска				
Корелација: Српски језик, Природа и друштво, Ликовна култура, Физичко и здравствено васпитање							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	– прочита, упореди и претвори јединице за мерење површине и запремине; – израчуна површину квадрата и правоугаоника; – израчуна површину и	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – решавање проблема	9	16	25	Током школске године

		запремину квадра и коцке; – реши проблемске задатке у контексту мерења.	– дигитална писменост – сарадња – решавање проблема – одговоран однос према околини – одговорно учешће у демократском друштву – компетенција за целоживотно учење – одговоран однос према здрављу – естетска				
Корелација: Српски језик, Природа и друштво, Ликовна култура, Физичко и здравствено васпитање							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	дијалошка, монолошка, демонстративна, метода писаних радова, метода рада на тексту
Наставни облици рада:	фронтални, индивидуални, групни, рад у пару
Наставна средства:	припремљени задаци, уџбеник, радна свеска, дигитални уџбеник, контролне вежбе

Тема	Начин остваривања
БРОЈЕВИ	Да би ученици усвојили елементарна математичка знања која су потребна у решавању задатака и развијању менталних способности, у раду ће се смењивати различите активности и технике: вербална, текстуална, практична, учења путем откривања, смислено учење, амбијентално учење, решавање проблема; - паралелно са случајевима једнакости двају израза, ученици упознају и случајеве неједнакости - откривање идеје пресликавања увођењем таблица и дијаграма; практичним радом утврдити зависност између података; - упознавање и графичко представљање бројног низа природних бројева; решавати бројне изразе - повећање ефикасности наставе кроз аналитички и синтетички приступ решавању текстуалних задатака;
ГЕОМЕТРИЈА	- графичко представљање разних стварних ситуација помоћу Венових дијаграма (или на друге начине); - кроз практични рад стицање елементарне геометријеске представе;
МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	- системски рад на развијању елементарних просторних представа; - кроз практичан рад објаснити систем јединица мера; - мере за дужину/површину обрађивати упоредо са одговарајућим градивом из геометрије.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Врши иницијалну проверу, анализира иницијалну проверу, наставни процес, напредовање и успех ученика, планира, уважава индивидуалне разлике при планирњу, осмишљава и креира наставни процес, одређује темпо учења, прилагођава садржаје, методе и облике рада, подстиче ученике, похваљује, усмерава, подржава, даје ученицима	Посматра, опажа, уочава, препознаје, обликује, одређује својства, описује, упоређује, врши анализу и синтезу, истражује, сарађује са вршњацима, користи различите изворе знања, чита, пише, тумачи, слуша, остварује комуникацију, писмено се изражава, закључује, примењује стечена знања, прича, препричава, рецитије, вреднује, самовреднује, договара се, користи ИКТ.	Вежбе усменог и писменог изражавања, задаци различитих нивоа постигнућа, контролне вежбе, тест знања, игровне активности, практичан рад, домаћи задаци, сарадња и рад у групи, активност на часу.

повратне информације о напредовању, прати напредовање ученика, вреднује рад ученика, наставног процеса, води евиденцију о напредовању ученика, врши редовно самовредновање, предаје, користи ИКТ, прати и примењује савремене трендове у образовању, ствара позитивну климу у одељењу		
---	--	--

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
БРОЈЕВИ	– МАТ.ОО1.О.3.1. Решавају једноставну проблемску ситуацију коришћењем израза са једном рачунском операцијом; – МАТ.ОО1.О.1.2. Одређују природни број са датим својством (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни, следећи број) и одређују следеће чланове започетог једноставног бројевног низа; – МАТ.ОО1.О.1.3. Рачунају вредност бројевног израза са највише две операције сабирања и одузимања у оквиру прве хиљаде;	– МАТ.ОО1.С.2.1. Издвајају битне податке из текста задатка и креирају одговарајући математички запис; – МАТ.ОО1.С.1.2. Одређују месну вредност цифре, као и десетицу, стотину и хиљаду најближу датом броју; – МАТ.ОО1.С.1.4. Читају, записују и упоређују разломке облика , који имају исте имениоце или бројиоце и препознају сликовни приказ разломака; – МАТ.ОО1.С.1.7. Одређују обим троугла, квадрата и	– МАТ.ОО1.Н.2.1. Креирају математички запис на основу података датих текстуално и визуелно у сложенијим ситуацијама; – МАТ.ОО1.Н.1.2. Решавају проблемске задатке применом својстава природних бројева и операција (укључујући и дељивост и садржавање).

	– МАТ.ОО1.О.1.4. Множе и деле без остатка двоцифрене и троцифрене бројеве једноцифреним; – МАТ.ОО1.О.1.5. Решавају једначине са једном операцијом у оквиру прве хиљаде;	правоугаоника; – МАТ.ОО1.С.1.8. Одређују површину квадрата, правоугаоника, коцке и квадрата.	
ГЕОМЕТРИЈА	– МАТ.ОО1.О.1.7. Именују геометријске објекте у равни и простору; – МАТ.ОО1.О.1.9. Уочавају међусобне односе два геометријска објекта у равни (паралелност, нормалност, припадност).	– МАТ.ОО1.С.2.5. Уочавају и цртају различите врсте углова; – МАТ.ОО1.С.2.6. Конструирају квадрат, правоугаоник и троугао, ако су дате дужине страница и кружницу датог полупречника; – МАТ.ОО1.С.1.9. Уочавају подударне и симетричне фигуре.	– МАТ.ОО1.Н.1.5. Израчунавају обим и површину сложених фигура у равни; – МАТ.ОО1.Н.1.6. Израчунавају запремину коцке и квадрата. – МАТ.ОО1.Н.1.8. Сабирају и одузимају разломке облика, који имају исте именице.
МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	– МАТ.ОО1.О.1.10. Користе јединице за мерење дужине, масе, времена и запремине течности и изражавају дужине претварањем веће јединице у мању.	– МАТ.ОО1.С.3.3. Користе мерне јединице за мерење времена, масе, запремине течности и дужину и пореде дате величине у једноставним ситуацијама.	– МАТ.ОО1.Н.3.3. Користе мерне јединице за мерење времена, масе, запремине течности и дужине и пореде дате величине у сложенијим ситуацијама; – МАТ.ОО1.Н.1.4. Претварају мере за мерење површине и запремине из већих мерних јединица у мање.

[Повратак на садржај](#)

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Маричић, С. (2020): *Математика 4, уџбеник за 4. разред основне школе*, БИГЗ, Београд.

Маричић, С. (2020): *Радна свеска за четврти разред основне школе - први део*, БИГЗ, Београд.

Маричић, С. (2020): *Радна свеска за четврти разред основне школе – други део*, БИГЗ, Београд.

Дејић, М., Егерић, М. и Михајловић, А. (2015): *Методика математике у разредној настави*, Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина.

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Природа и друштво

Разред: четврти

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	35
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	37
Укупно:	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА

Циљ учења природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

Задаци предмета:

развијање техника сазнајног процеса: посматрање, уочавање, упоређивање, класификовање, именовање;

формирање елементарних научних појмова из природних и друштвених наука;

подстицање дечијих интересовања, питања, идеја и одговора у вези са појавама, процесима и ситуацијама у окружењу у складу са њиховим когнитивно-развојним способностима;

подстицање и развијање истраживачких активности деце;

подстицање уочавања једноставних узрочно-последичних веза, појава и процеса, слободног исказивања својих запажања и предвиђања;

решавање једноставних проблем-ситуација кроз огледе, самостално и у тиму;

развијање одговорног односа према себи и окружењу и уважавање других;

разумевање чињенице да је човек део природе и да својим поступцима утиче на природу, као и развијање способности препознавања човековог утицаја на здравље и животну средину.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	Природне и друштвене одлике Србије	– одреди положај и границу Србије, положај главног града и већих насеља на географској карти Србије; – одреди положај и именује природне и друштвене објекте на географској карти Србије; – повеже различите природно-географске карактеристике Србије са размештајем становништва, изгледом насеља и делатностима људи; – уважава националну и културну разноликост као основу за суживот свих грађана Републике Србије; – представи знамените личности, културна добра и природне лепоте по којима је Србија препознатљива у свету; – у дискусији даје предност коришћењу локалних производа, производа направљених од рециклираних материјала, као и коришћењу обновљивих природних ресурса; – повеже резултате рада са уложеним трудом;	– компетенција за учење – одговорно учешће у демократском друштву – естетичка компетенција – комуникација – одговоран однос према околини – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња – дигитална компетенција	13	12	25	Током школске године

		– сарађује са другима у групи на заједничким активностима; учествује у друштвено-корисним акцијама уз подршку одраслих;					
Корелација: Српски језик, ликовна култура.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	Човек – природно и друштвено биће	– повеже промене у изгледу свог тела и понашања са одрастањем; – планира своје дневне активности и време проведено уз ИКТ уређаје; – затражи помоћ уколико се суочи са непримереним садржајима у дигиталном окружењу повеже резултате рада са уложеним трудом; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; учествује у друштвенокорисним акцијама уз подршку одраслих;	– компетенција за учење – одговорно учешће у демократском друштву – естетичка компетенција – комуникација – одговоран однос према околини – редузимљивост и оријентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња	3	4	7	Током школске године

			– дигитална компетенција				
Корелација: Српски језик, ликовна култура, музичка култура, математика, пројектна настава.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	Материјали	– идентификује и самостално раздваја смеше просејавањем, одливањем, цеђењем и испаривњем; – испита електричну проводљивост материјала помоћу једноставног струјног кола; – наведе примере штедљивог коришћења електричне енергије; – наведе примере употребе магнета у свакодневном животу; – наведе примере превенције и заштите од пожара; – повеже резултате рада са уложеним трудом; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – учествује у друштвенокорисним акцијама уз подршку одраслих;	– компетенција за учење – одговорно учешће у демократском друштву – естетичка компетенција – комуникација – одговоран однос према околини – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња – дигитална компетенција	7	8	15	Током школске године
Корелација: Српски језик, ликовна култура, математика.							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
IV	Прошлост Србије	– компетенција за учење – одговорно учешће у демократском друштву – естетичка компетенција – комуникација – одговоран однос према околини – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња – дигитална компетенција	– компетенција за учење – одговорно учешће у демократском друштву – естетичка компетенција – комуникација – одговоран однос према околини – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња – дигитална компетенција	12	13	25	Током школске године
Корелација: Српски језик, математика, ликовна култура, музичка култура							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Демонстрација, разговор, рад на тексту (илустрацији), илустративна, практичног рада, усменог излагања, текстуална, писмених радова, лабораторијско-практичних радова, графички, истраживачки, игралике активности, хеуристичка метода.

Наставни облици рада:	Фронтални, индивидуални, рад у пару, групни, комбиновани.
Наставна средства:	Уџбеник, радна свеска, аудио запис, материјализагрупнирад(хамер, дрвене бојице, фломастери), материјализарад у пару (припремљена питања), материјали за огледе (узорци биљака, слике, кликери, балони, календар, парк).
Тема	Начин остваривања
Природне и друштвене одлике Србије	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона; Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду; Обезбеђивање корелације са сродним предметима; Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења; Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације.
Човек – природно и друштвено биће	Посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видљивих карактеристика); Илустровање појава и процеса из свакодневног живота – навођење, показивање, објашњавање примера из природног и друштвеног окружења; Праћење – континуирано посматрање ради запажања промена; Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона; Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду; Обезбеђивање корелације са сродним предметима; Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења; Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације.
Материјали	Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноя; Коришћење е уџбеника, и др.
Прошлост Србије	Писање есеја; Прављење ленте времена; Онлајн посете етнографских музеја; Коришћење еуџбеника и презентације.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Упознати ученике са циљевима и садржајима програма Упознати их са правилима рада Упознати их са критеријумима оцењивања по областима Упознати ученике, одредити њихово претходно искуство, снимити иницијално стање Редовно пратити рад и залагање ученика на часу Водити рачуна о индивидуализацији приступу ученику Подстицати код ученика развој мишљења и разумевања Менторска улога наставника Неговање позитивне климе у одељењу Омогућити подстицајну средину за рад и учење охрабрује, помаже и подстиче ученике омогућити ученицима да сами изводе закључке подстицати ученике на учење Инсистирати на систематичности у раду и поштовању принципа и правила рада Инсистирати на практичној примени стечених знања Оцењивањем мотивисати ученике за учење Оцењивањем проценити ниво постигнућа ученика	Посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видних карактеристика); Описивање – вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања; Процењивање – самостално одмеравање; - Груписање – уочавање сличности и различитости ради класификовања; Праћење – континуирано посматрање ради запажања промена; Бележење – записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања; Практиковање – у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду Експериментисање – намерно модификоване активности, огледи које изводи сам ученик; Истраживање – испитивање својстава и особина, веза и узрочно-последичних односа; Сакупљање – прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења; Стварање – креативна продукција; Играње – дидактичке, едукативне и спонтане игре; Активности у оквиру мини-пројекта – осмишљавање и реализација.	Број јављања: За јављање За јављање више пута За давање комплетног, потпуног одговора на тежа питања Ко не зна одговор – запис датума Учесталост јављања на часу по месецима Свеобухватност одговора Хоризонтално и вертикално повезивање градива Самосталност у одговарању За недоношења домаћег – запис датума у евиденцију За редовно доношење домаћег задатка + Сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у свескама...) Степен залагања свих чланова групе Процена резултата рада група (пано, табела...) Све што је рађено на часу налази се у свескама - ангажовање и квалитет учешћа у разним наставним и ваннаставним активностима

Идентифовати напредак у учењу и постигнућима ученика Навести активности наставника с обзиром на тему (подстицати ученике да опажају, примењују, препознају, упоређују, изводе закључке, повезују знања са другим областима и другим предметима, решавају проблеме, практично примењују...) Самовредновање реализације програма Планирање новина и измена за следећу школску годину		
---	--	--

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
Природне и друштвене одлике Србије	– ПД.ОО1.О.1.4. Именују природне ресурсе и кратко објашњавају њихову употребну вредност; – ПД.ОО1.О.1.5. Одређују облике рељефа и облике појављивања воде у окружењу; – ПД.ОО1.О.1.11. Идентификују изворе опасности по живот и здравље људи и објашњавају основне мере заштите.	– ПД.ОО1.С.1.1. Објашњавају повезаност живе и неживе природе на очигледним примерима; – ПД.ОО1.С.2.6. Користећи карту Србије описују географске карактеристике простора.	– ПД.ОО1.Н.2.4. Користе карту Србије за објашњавање повезаности природно-географских карактеристика Србије са размештајем становништва, изгледом насеља и делатностима људи.

Човек – природно и душтвено биће	– ПД.ОО1.О.1.1. Препознају и именују ко и шта чини живу и неживу природу и разликују их од производа људског рада; – ПД.ОО1.О.1.2. Класификују жива бића према следећим критеријумима: изглед, начин исхране, кретања и размножавања, станиште/животна заједница којој припадају; – ПД.ОО1.О.3.3. Оријентишу се у времену користећи часовник и календар и у непосредном окружењу помоћу карактеристичних објеката.	– ПД.ОО1.С.1.2. Речима или сликом објашњавају међусобну повезаност живих бића у животној заједници.	– ПД.ОО1.Н.1.1. Објашњавају узрочно-последичне односе у конкретним природним процесима и појавама; – ПД.ОО1.Н.3.3. Предлажу акције у оквиру школе и локалне заједнице и доприносе њиховој реализацији.
Материјали	– ПД.ОО1.О.1.7. Препознају и именују различите материјале и њихова основна својства (укључујући и воду, ваздух и земљиште).	– ПД.ОО1.С.1.4. Повезују својства и промене материјала са њиховом употребом у свакодневном животу.	– ПД.ОО1.Н.1.4. Аргументују еколошку оправданост употребе обновљивих ресурса и рационалног коришћења необновљивих ресурса.
Прошлост Србије	– ПД.ОО1.О.2.6. Описују сегмент живота у прошлости на основу тумачења једноставног историјског извора; – ПД.ОО1.О.1.8. Наводе и	– ПД.ОО1.С.3.2. Бирају и примењују поступке којима чувају природно окружење и културно наслеђе; – ПД.ОО1.С.1.7. Објашњавају везу између прошлости и	– ПД.ОО1.Н.1.2. Разликују узроке од последица важних догађаја који су се десили у прошлости и објашњавају утицај тих догађаја на садашњост.

[Повратак на садржај](#)

	кратко описују основне одреднице државе Србије, најважније догађаје, појаве и личности из прошлости Србије.	садашњости на примерима из свакодневног живота.	
--	---	---	--

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Благданић, С., Ковачевић, З., Јовић, С. (2021), Природа и друштво, уџбеник за четврти разред основне школе. Београд: БИГЗ

Благданић, С., Јовић, С., Ковачевић, З. (2021), Природа и друштво, радна свеска за четврти разред основне школе. Београд: БИГЗ

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: ликовна култура

Разред: четврти

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	27
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	45
Укупно:	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА

Циљ предмета:

Циљ наставе ликовне културе јесте да се подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.

Задачи предмета:

Ч+настава ликовне културе има задатак да развија способност ученика за опажање облика, величина, светлина, боја, положаја облика у природи;

да развија памћење, повезивање опажајних информација, што чини основу за увођење у визуелно мишљење;

стварање услова за разумевање природних и друштвених закона;

створити услова да ученик на сваком часу реализације садржаја користи технике и средства ликовно-визуелног изражавања;

развијање способности за препознавање традиционалне, савремене и модерне уметности;

развијати ученикове потенцијале у области ликовности и визуелизације;

развијати љубав према делима израженим у делима свих облика уметности;

стварати потребу за посећивањем изложби, галерија, музеја и чувања културних добара;

развијати сензибилитет за лепо писање;

развијати моторичке способности ученик.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	ДА СЕ УПОЗНАМО	– познаје карактеристике акварел технике; – познаје карактеристике пастелних боја и креда у боји (суви пастел и воштани пастел); – познаје карактеристике темпера боја; – разликује појмове: <i>материјали</i> и <i>технике</i>; – разликује технике: акварел, пастел, темпера;	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – решавање проблема – дигитална писменост – сарадња – решавање проблема – одговоран однос према околини – одговорно учешће у демократском друштву – компетенција за целоживотно учење – одговоран однос према здрављу – естетска	4	4	8	Током школске године
Корелација: Музичка култура, Српски језик, Природа и друштво.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	СПОРАЗУМЕВАЊЕ	– објашњава значење и порекло симбола на грбу Србије; – чита знаке обавештења, упозорења и забране; – преноси информацију сликом и текстом;	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – решавање проблема – дигитална писменост – сарадња – решавање проблема – одговоран однос према	4	8	12	Током школске године

		– слободно изражава емоцију и машту, шаље поруке и визуелно комуницира; – визуелно комуницира и споразумева се сликом и текстом;	- околини – одговорно учешће у демократском друштву – компетенција за целоживотно учење – одговоран однос према здрављу – естетска				
Корелација: Музичка култура, Српски језик, Природа и друштво.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	КОМПОЗИЦИЈА (Распоређујемо ликовне елементе – линије, облике, боје, светлине и текстуру)	– компоује апстрактне облике у простору према положеној, косој или усправној линији; – организује бојене облике у односу на раван у простору; – организује тродимензионалне облике у простору и на равни; – изграђује искуства о односима: линија–простор, површина–простор, волумен–простор, боја–простор; – разликује појам: <i>волумен</i>;	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – решавање проблема – дигитална писменост – сарадња – решавање проблема – одговоран однос према околини – одговорно учешће у демократском друштву – компетенција за целоживотно учење – одговоран однос према здрављу – естетска	9	15	24	Током школске године
Корелација: Музичка култура, Српски језик, Природа и друштво.							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
IV	НАСЛЕЂЕ	– ученик препознаје споменике природе и споменике културе у нашој земљи; – ученик препознаје примере традиционалне, савремене и модерне уметности; – ученик развија потенцијале у ликовној области и у области визуализације; – ученик развија љубав према делима израженим у свим облицима уметности; – ученик развија потребу за посећивањем изложби, галерија, музеја и за чувањем културних добара;	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – решавање проблема – дигитална писменост – сарадња – решавање проблема – одговоран однос према околини – одговорно учешће у демократском друштву – компетенција за целоживотно учење – одговоран однос према здрављу – естетска	7	11	18	Током школске године
Корелација: Музичка култура, Српски језик, Природа и друштво.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
V	СЦЕНА	– проналази идејна решења за израду маски и сцене; – даје предлоге за	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – решавање проблема	3	7	10	Током школске године

		кореографију, музику, костим; – реализује идеје прилагођавајући се групи; – разликује појмове: <i>амбијент</i> и <i>сценски простор</i>.	– дигитална писменост – сарадња – решавање проблема – одговоран однос према околини – одговорно учешће у демократском друштву – компетенција за целоживотно учење – одговоран однос према здрављу – естетска				
Корелација: Музичка култура, Српски језик, Природа и друштво.							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе	монолошка, дијалогска, демонстративна, илустративна, практични радови
Наставни облици рада	фронтални, индивидуални, групни, рад у пару
Наставна средства	прибор за цртање, прибор за сликање, слике, колаж папир, материјал за вајање, . . .
Тема	Начин остваривања
ДА СЕ УПОЗНАМО	- Испитивање својстава материјала у циљу одабира одговарајућег - Примена различитих облика и метода рада - користити уметничка дела као мотивација за стваралачки рад, тумачење сликареализовати независно од додатних информација као што су звук, текст и др; - одабраним причама развијати креативне идеје - одабране садржаје је потребно повезати са причом о томе како се развијају креативне идеје - примењивати аналитичко посматрање кретања у простору - користити мултимедијалне садржаје – Играње – дидактичке, едукативне и спонтане игре;
СПОРАЗУМЕВАЊЕ	
КОМПОЗИЦИЈА (Распоређујемо ликовне елементе – линије, облике, боје, светлине и текстуру)	

НАСЛЕЂЕ	
СЦЕНА	

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Планира, припрема материјале, даје објашњења, прилагођава задатке и активности како би подстакао напредовање свих ученика, упућује ученике како да опишу својства, прати реализацију активности, интегрише садржаје, мотивише, вреднује заједно са ученицима.	Посматра, слуша, истражује, описује, користи е-уџбеник, слаже и разлаже облике у простору, црта, слика, комбинује материјале, вреднује свој и рад других, обликује или конструише тродимензионалне и дводимензионалне радове, прави белешке, презентује рад.	-иницијална процена нивоа на коме се ученици налазе; -вођење прописане педагошке документације у којима су видни елементи за процењивање и оцењивање; -однос према раду; -однос према себи; -однос према другима; -разумевање; -повезивање; -оригиналност; -вербално изражавање; -примена техника; -заједничко вредновање ученика и наставника; - самопроцена оцене и ангажовања од стране ученика * групни рад (посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика) * рад у пару (посматрањенаставника, излагање парова, процена осталих ученика) *вођење евиденције о учешћу ученика на такмичењима и конкурсима

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
ДА СЕ УПОЗНАМО	– ЛИК.ОО.О.3.1. Изражавају своје идеје, осећања и машту користећи одабране традиционалне технике и савремене уређаје и алате за обликовање визуелних садржаја.	– ЛИК.ОО.С.1.3. Објашњавају начин коришћења различитих садржаја као подстицај за развијање креативних идеја наводећи примере из сопственог искуства; – ЛИК.ОО.С.3.2. Описују усмено свој рад и естетски доживљај уметничких дела, дизајна, природе и урбане средине користећи примерене и јасне реченице и изразе.	– ЛИК.ОО.Н.3.1. Активно траже места и изворе где могу додатно проширити знања и интересовања и развијати одабране вештине. – ЛИК.ОО.Н.1.1. Објашњавају кључне карактеристике епохе, стила, правца или покрета у визуелним уметностима.
СПОРАЗУМЕВАЊЕ	– ЛИК.ОО.О.1.3 Објашњавају на који начин визуелна уметност доприноси очувању животне средине.	– ЛИК.ОО.С.2.2. Обликују визуелне садржаје који изражавају позитивне поруке и мотивишу друге; – ЛИК.ОО.С.3.3. Уважавају различитост у естетским доживљајима и начинима визуелног изражавања испољавајући разумевање и емпатију;	– ЛИК.ОО.Н.3.3. Обликују презентације водећи рачуна о ауторским правима и безбедности током рада на интернету и приликом преузимања садржаја са интернета.

		– ЛИК.ОО.С.3.5. Самостално или у сарадњи са другима реализују једноставне ликовне пројекте који промовишу културу и уметност локалне или шире заједнице.	
КОМПОЗИЦИЈА (Распоређујемо ликовне елементе – линије, облике, боје, светлине и текстуру)	– ЛИК.ОО.О.1.1. Повезују материјале и прибор са традиционалним техникама визуелних уметности које користе у раду.	– ЛИК.ОО.С.1.1. Објашњавају примену принципа компоновања, пропорција, планова и перспективе у обликовању дела визуелних уметности; – ЛИК.ОО.С.1.1. Објашњавају примену принципа компоновања, пропорција, планова и перспективе у обликовању дела визуелних уметности; – ЛИК.ОО.С.2.1. Примењују плански основна знања о ликовним елементима, принципима компоновања, пропорцијама, плановима и перспективи приликом обликовања ликовних композиција.	– ЛИК.ОО.Н.2.1. Анализирају форму и садржај уметничког дела према одабраним критеријумима.
НАСЛЕЂЕ	– ЛИК.ОО.О.2.2. Обликују ликовне радове и импровизовани прибор од материјала за рециклажу и	– ЛИК.ОО.С.2.3. Користе природу, уметничка дела и разноврсне текстуалне, аудио и аудио-визуелне садржаје	– ЛИК.ОО.Н.3.2. Подстичу друге да се активно укључе у културни и уметнички живот заједнице.

[Повратак на садржај](#)

	употребљених предмета и амбалаже.	као подстицај за стварање оригиналних ликовних радова.	
СЦЕНА	– ЛИК.ОО.О.1.4. Описују основне карактеристике занимања у визуелним уметностима.	– ЛИК.ОО.С.2.4. Самостални или у сарадњу са другима истражују културне ресурсе у локалној и широј заједници; – ЛИК.ОО.С.3.4. Активно и аргументовано предлажу посете установама културе или уметничким манифестацијама.	– ЛИК.ОО.Н.1.3. Наводе примере повезаности визуелних уметности, других врста уметности и наука.

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Кристина Селаковић, Милош Ђорђевић: Ликовна култура -учбеник за четврти разред основне школе, БИГЗ, 2021

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: музичка култура

Разред: четврти

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	29
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	7
Укупно:	36
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА

Циљ предмета:

Циљ наставе музичке културе јесте да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Задаци предмета:

Задаци наставе музичке културе:

- неговање способности извођења музике повећањем песама по слуху и на основу нотног записа;
- оспособљавање ученика да свирају на дечјим музичким инструментима;
- оспособити ученике да изводе дечје, народне и уметничке игре;
- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање и препознавање музичких дела;
- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности;
- оспособити ученике да импровизују мелодије на задати текст и упознају свуке разних инструмената;

[Повратак на садржај](#)

- упознавање традиционалне и уметничке музике свог и других народа;
- неговање способности извођења музике (певање/свирање);
- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљивање за разумевање музичких порука;
- подстицање стваралачког ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике);
- развијање критичког мишљења;
- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	– опише своја осећања у вези са слушањем музике; – препознаје народну и уметничку музику; – опише улогу музике у медијима; – разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – повеже карактер дела са избором инструмента и елементима музичке изражајности; – уочи контраст и понављање у музичком делу.	– компетенција за целоживотно учење; – комуникација; – решавање проблема; – дигитална писменост; – сарадња; – решавање проблема; – одговоран однос према околини; – одговорно учешће у демократском друштву; – компетенција за целоживотно учење; – одговоран однос према здрављу; – естетска.	10	4	14	Током школске године
Корелација: Српски језик, Природа и друштво, Физичко и здравствено васпитање, Ликовна култура.							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	– пева и свира по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; – примени изражајне музичке елементе; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – коментарише своје и туђе извођење музике; – самостално или уз помоћ одраслих користи предности дигитализације; – учествује у школским приредбама и манифестацијама.	– компетенција за целоживотно учење; – комуникација; – решавање проблема; – дигитална писменост; – сарадња; – решавање проблема; – одговоран однос према околини; – одговорно учешће у демократском друштву; – компетенција за целоживотно учење; – одговоран однос према здрављу; – естетска.	19	2	21	Током школске године
Корелација: Српски језик, Природа и друштво, Физичко и здравствено васпитање, Ликовна култура.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	– осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу; – осмисли музички одговор на музичко питање;	– компетенција за целоживотно учење; – комуникација; – решавање проблема; – дигитална писменост;	/	1	1	Током школске године

[Повратак на садржај](#)

		– осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; - изабере одговарајући музички садржај (од понуђених) према литерарном садржају.	– сарадња; – решавање проблема; – одговоран однос према околини; – одговорно учешће у демократском друштву; – компетенција за целоживотно учење; – одговоран однос према здрављу; – естетска.				
Корелација: Српски језик, Природа и друштво, Физичко и здравствено васпитање, Ликовна култура.							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Дијалогска, монолошка, метода рада на нотном тексту, метода учења песме по слуху, демонстративна, метода учења песме из нотног текста, метода писаних радова.
Наставни облици рада:	Фронтални, индивидуални, рад у пару, групни.
Наставна средства:	Уџбеник, инструмент, цд, рачунар, деџи инструменти, фотографија.
Тема:	Начин остваривања
I СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- вежбе памћења; - вежбе моторике; - осмишљавањем различитих активности развити музичке способности код ученика; - вокално - инструментално извођење песам различитог карактера; - мотивационо подстицање ученика (одељенска такмичења) на изражајно певање; - одабир и презентовање различитих музичких дела прилагођених узрасту ученика; - кроз музичке и едукативне игре објаснити елементе музичке писмености;

	- повезати наставу музичке културе са другим предметима, али са музичким животом средине у којој ученици живе и раде (школа, град); - организовање посета концертима.
II ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- вежбе памћења; - вежбе моторике; - осмишљавањем различитих активности развити музичке способности код ученика; - вокално - инструментално извођење песам различитог карактера; - мотивационо подстицање ученика (одељенска такмичења) на изражајно певање; - одабир и презентовање различитих музичких дела прилагођених узрасту ученика; - кроз музичке и едукативне игре објаснити елементе музичке писмености; - повезати наставу музичке културе са другим предметима, али са музичким животом средине у којој ученици живе и раде (школа, град); - организовање посета концертима.
III МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	- вежбе памћења; - вежбе моторике; - осмишљавањем различитих активности развити музичке способности код ученика; - вокално - инструментално извођење песам различитог карактера; - мотивационо подстицање ученика (одељенска такмичења) на изражајно певање; - одабир и презентовање различитих музичких дела прилагођених узрасту ученика; - кроз музичке и едукативне игре објаснити елементе музичке писмености; - повезати наставу музичке културе са другим предметима, али са музичким животом средине у којој ученици живе и раде (школа, град); - организовање посета концертима.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Планира, објашњава, упућује, подстиче, демонстрира, усмерава пажњу ученика, вреднује активност и рад ученика на часу.	- усвајају основе музичке писмености; - слушају, препознају и анализирају музичко дело; - свирају на дејим музичким инструментима; - упознају звук разних инструмената;	На сваком часу вредновање од стране ученика и наставника, лична евиденција наставника, учешће у групном раду, оцењивање.

	- изводе народне и уметничке песме и игре; - проналазе и стварају мелодије на задати текст; - читају, певају и слушају композицију; - одговарају на питања; - посматрају нотни запис песме; - уочавају ноте.	
--	---	--

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
I СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	– МУЗ.ОО.О.1.1. Примењују ноте, нотне вредности, ознаке за метар, динамику, темпо и остала изражајна средства музичке уметности; – МУЗ.ОО.О.2.3. Реагују покретима и изражавају се ликовним илустрацијама за време слушања музике; – МУЗ.ОО.О.3.3. Усмено или писмено описују осећања и утисак о музичком делу; – МУЗ.ОО.О.1.3. Дефинишу поделу инструмената према начину добијања звука и идентификују врсту инструмента према изгледу.	– МУЗ.ОО.С.2.3. Препознају инструмент или групу у музичкој композицији.	– МУЗ.ОО.Н.1.1. Анализирају нотни текст (музички метар, тоналитет, темпо, динамику, ритмичке фигуре, ознаке за изражајно извођење) у циљу тумачења музичког дела.
II ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	– МУЗ.ОО.О.3.2. Контролишу координацију и	– МУЗ.ОО.С.2.2. Певају на матерњем и језику других	– МУЗ.ОО.Н.1.2. Анализирају извођачке и

	моторику кроз свирање и покрет; – МУЗ.ОО.О.2.2. Изводе једноставну ритмичку пратњу коју су осмислили на ритмичким инструментима.	народа са или без пратње ритмичких инструмената са нотног текста.	техничке могућности инструмената у музичком делу, колористику и боју тона, висину и покретљивост/ виртуозност.
III МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	– МУЗ.ОО.О.3.4. Учествоју у припремању културних манифестација, испољавајући способност комуникације и сарадње са члановима тима.	– МУЗ.ОО.С.1.1. Користе музичку терминологију у тумачењу музичких појмова; – МУЗ.ОО.С.1.5. Идентификују међусобни утицај, сличности и разлике у начину изражавања између књижевности (опера, соло песма), сценског покрета (покрет и ритам...), ликовне уметности (боја, ритам, контраст, динамика, колористика, потез и изражајност) и музичке уметности.	– МУЗ.ОО.Н.3.1. Учествоју у креирању и реализацији културних манифестација, негујући тимску сарадњу и дајући критички осврт на изабране и/или изведене композиције; – МУЗ.ОО.Н.1.3. Представљају начин повезаности музике (тематски, стилски, жанровски и сл.) са другим уметностима и областима ван уметности (књижевност, сценски покрет, ликовна уметност, религија, историја, медицина, спорт...).

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

1. Ђачић, Мила: *Музичка култура, уџбеник за четврти разред основне школе*. Београд: БИГЗ школство, 2020.
2. Правилник о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања; „Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 – др. закон и 10/19;

[Повратак на садржај](#)

3. План реализације наставе у случају непосредне ратне опасности, ратног стања, ванредног стања или других ванредних ситуација и околности за основну школу; <https://zuov.gov.rs/plan-realizacije-nastave-os-skolska-2021-22-godina/>
4. Правилник о календару образовно-васпитног рада основне школе за школску 2021/2022. годину; „Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 – др. закон, 10/19 и 6/20.

МЕТОДИЧКА ЛИТЕРАТУРА

1. Васиљевић, М. Зорислава: *Методика музичке писмености*. Београд: Завод за уџбенике, 2000.
2. Васиљевић, М. Зорислава, Дробни И.: *Теорија музике*. Београд: Завод за уџбенике, 2006.

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: физичко и здравствено васпитање

Разред: четврти

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	53
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	55
Укупно:	108
Недељни фонд часова	3

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА

Циљ предмета:

Циљ наставе Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Задаци предмета:

Задаци наставе физичког и здравственог васпитања:

- подстицање раста, развоја и утицање на правилно држање тела;
- развој и усавршавање моторичких способности;
- стицање моторичких умења која су, као садржаји, утврђени програмом физичког васпитања и стицање теоријских знања неопходних за њихово усвајање;
- усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаног циљем овог васпитно образовног подручја; - формирање морално-вољних квалитета личности; - оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним

[Повратак на садржај](#)

условима живота и рада; - стицање и развијање свести о потреби здравља, чувања здравља и заштити природе и човекове средине , - задовољавање основних дечјих потреба за кретањем и игром; - развијање координације, гipкoсти, равнотеже и експлозивне снаге; - стицање моторичких умења у свим природним (филогенетским) облицима кретања

у различитим условима: елементарним играма, ритмици, плесним вежбама и вежбама на тлу; упознавање са кретним могућностима и ограничењима сопственог тела; - стварање претпоставки за правилно држање тела, јачање здравља и развијање хигијенских навика; - формирање и овладавање елементарним облицима кретања - "моторичко описмењавање"; - стварање услова за социјално прилагођавање ученика на колективан живот и рад.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	- примени опште припремне вежбе (вежбе обликовања); - правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима.	- одговоран однос према здрављу - сарадња - компетенција за учење - решавање проблема - комуникација - одговорно учешће у демократском друштву - естетичка компетенција - одговоран однос према околини		14	14	Током школске године
Корелација: математика, природа и друштво, српски језик, музичка култура.							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	– примени опште припремне вежбе (вежбе обликовања); – правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – одржава равнотежу у различитим кретањима; – правилно држи тело; – самостално коригује неправилно држање; – правилно подиже, носи и спушта терет; – изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; – изведе дечји и народни плес; – користи терминологију вежбања; – поштује правила понашања на вежбалиштима; – поштује мере	- одговоран однос према здрављу - сарадња - компетенција за учење - комуникација - одговорно учешће у демократском друштву - естетичка компетенција - одговоран однос према околини	32	52	84	Током школске године

		безбедности током вежбања; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; – поштује и примени правила игре; – навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; – прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења;					
Корелација: математика, природа и друштво, српски језик, музичка култура.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	– уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања – прати промене у сопственој тежини и висини; – сагледа резултате физичких способности; – препозна здравствено стање када не треба да вежба; – примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања, као и у другим	- одговоран однос према здрављу; - сарадња; - компетенција за учење; - решавање проблема; - комуникација; - одговорно учешће у демократском друштву; - рад са подацима и информацијама; - дигитална компетенција;	10	/	10	Током школске године

		ситуацијама; – увиди значај правилне исхране за вежбање; – повеже различита вежбања са њиховим утицајем на здравље; – препозна лепоту покрета и кретања; – користи научена вежбања у рекреацији породице.	- естетичка компетенција; - предузимљивост и оријентација ка предузетништву.				
Корелација: математика, природа и друштво, српски језик, музичка култура.							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Вербалне методе: <i>монолошка</i> (усмено излагање – предавање, приповедање, описивање, образлагање, и објашњавање); <i>дијалошка</i> (слободан разговор – уобичајена вербална комуникација са ученицима, дискусија – полемика, дебата или расправа, постављање питања и супротстављање мишљења аргументима); Решавање проблема – хеуристички приступ (наставник поступно води ученике кроз процес откривања приликом решавања проблема); Рад на тексту - писани и графички радови (коришћење уџбеника и шире литературе, полупрограмираног и програмираног материјала, текстова; Илустрације - цртежи, дијаграми, графици, шеме; самостални писани и графички радови ученика - школски писмени задаци, контролне вежбе, тестове, реферати и сл.); Демонстративна - приказивање модела, шема, скица, појава, стања, активности, филмова, разне пројекције и друго;

	Практични рад и радионица (лабораторијски, експериментални, различите врсте практичних вежби и радионица); Игровне активности - стваралачке, уметничке, драмске, логичке и друге игре као и задаци отвореног типа у језичком, логичко-математичком, телесно-кинестетичком, визуелно-просторном, музичком и емоционално-социјалном домену; Истраживачки рад ученика - увођење ученика у поступак научног истраживања на сопственом истраживачком пројекту; Комбиновани рад - истовремено коришћење различитих метода.
Наставни облици рада:	фронтални, групни, рад у паровима, индивидуални и комбиновани.
Наставна средства:	Текстуална (штампани и писани текстови); Визуелна (предмети, фотографије, дијаслике, цртежи, карте, шеме, дијаграми, симболи итд.); Аудитивна (шумови у природи, музички и тонски ефекти, звучни ефекти итд.); Аудио-визуелна (дијафилм са текстом, музиком и звуцима; филмови; ТВ емисије; видео касете; школска телевизија; настава уз помоћ рачунара; видеопроејектора и др.); Мануелна (разноврсни алати, машине, инструменти, апарати, препарати, предмети, материјали и др.); Помоћно-техничка (разноврсне табле, столице, апликатори, показивачи и др.).
Тема:	Начин остваривања
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	У циљу развијања физичких способности - снаге, брзине, издржљивости, прецизности, гибљивости и покретљивости, на свим часовима, ванчасовним и ваншколским облицима рада, спроводи се низ поступака (метода) и облика рада путем којих се постижу оптималне вредности ових способности, као основ за успешно стицање моторичких знања, умења, навика и формирања правилног држања тела. Програм за развијање физичких способности сачињава наставник. Овај програм се изводи у припремном делу часа, као вежбе обликовања, фронтално, са свим ученицима истовремено, које утичу на општу физиолошку и емоционалну припрему за вежбање и, пре свега, на својство покретљивости, као једне од функционалних својстава апарата за кретање. У току рада, наставник треба да постепено усмерава ученике на самостално извођење ових вежби као научених, како би његова пажња била усмерена на исправљање грешака у извођењу тих задатака и како би их успешније припремао да вежбање користе и у слободно време.

	Такође, у овом делу часа могу се користити и вежбе, које као делови биомеханичке структуре главног задатка, служе за обуку и увежбавање конкретног програмског задатка. Ученицима, који из здравствених разлога имају специфичне вежбе, потребно је обезбедити посебно место за вежбање у овом дела часа. Као најпогодније методе за школско физичко васпитање, прилагођене из спортског тренинга, јесу за трчања (оптерећење у субмаксималном интензитету) метод трајног рада; за техничке дисциплине из атлетике и спортску гимнастику метод интервално интензивног и екстензивног рада; за спортске игре комбинација претходно наведених. Рад се организује фронтално ("кружни рад" са великим - дугим - кругом) или групно уз главни задатак ("кружни рад" као "кратки круг") са индивидуалним дозирањем. При изради програма, који садржи до 10 вежби, треба водити рачуна да у редоследу вежби не буду непосредно једна за другом две истородне вежбе, односно вежбе које ангажују исте мишићне групе. За сваког ученика наставник испуњава радни картон. Радни картони су обавезан дидактички материјал којег користи наставник. Наставник може да користи и друге методе које су познате у теорији и пракси.
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Праћење и вредновање моторичких способности врши се на основу савладаности програмског садржаја којим се подстиче развој оних физичких способности за које је овај узраст критичан период због њихове трансформације под утицајем физичких активности - координација, гipкост, равнотежа и експлозивна снага. Основни ставови у месту и кретању - напред, назад, лево десно, цик-цак, са положајем руку карактеристичним за поједине спортске игре; окретање око једног (пивотирање). Односпрема рад у вреднује сена основу редовног и активног учествовања у наставном процесу, такмичењима и ваншколским активностима.
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Стање здравља и хигијенских навика, прати се на основу утврђивања нивоа правилног држања тела и одржавања личне и колективне хигијене и усвојености и примени знања из области здравља. Твоја физичка форма - лична хигијена и хигијена здравља - правилна исхрана - правилан ритам рада и одмора - прва помоћ.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Демонстрира вежбе обликовања, усмерава ученике на самостално извођење истих, организује рад у групама са различитим задацима, контролише шта је ученик од постављених задатака остварио, прилагођава вежбање индивид. могућностима ученика, подстиче моторичке способности ученика и упућује их да у слободно време самостално вежбају, развија физичку кондицију код ученика и поставља здравствено- хигијенске навике, води рачуна о безбедности ученика на вежбалишту	- самосталан и интерактиван рад (парови, тројке, групе, тим) вежбање - анализирање - поређење - трчање - скакање - такмичење	-ПОСМАТРАЊЕ -ИСПИТИВАЊЕ -ТЕСТИРАЊЕ(испитивање и оцењивање вештина, извођење одређених активности, практичних радњи) -ЗАЈЕДНИЧКО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА ОД СТРАНЕ НАСТАВНИКА И УЧЕНИКА - МЕЋУСОБНО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА БЕЗ НЕПОСРЕДНОГ УЧЕШЋА НАСТАВНИКА -САМООЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	– ФЗВ.ОО.О.3.1. Редовно се баве физичком активношћу у складу са препорукама јавног здравља, примењујући основне хигијенске и безбедносне мере;	– ФЗВ.ОО.С.1.1. Анализирају користи од редовне физичке активности.	– ФЗВ.ОО.Н.3.1. Са самопоуздањем се редовно баве физичком активношћу у складу са сопственим потребама и интересовањима.

	– ФЗВ.ОО.О.2.2. Баве се физичком активношћу у природи при чему се одговорно односе према животној средини.		
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	– ФЗВ.ОО.О.2.3. Редовно учествују у различитим вежбањима ради унапређивања моторичких способности.	– ФЗВ.ОО.С.1.2. Анализирају значај моторичких способности за добро здравље и учествовање у спорту; – ФЗВ.ОО.С.3.3. Користе и комбинују специјализоване моторичке вештине у разноврсним ситуацијама (игра, рекреација, такмичење, свакодневне животне активности); – ФЗВ.ОО.С.1.6. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина.	– ФЗВ.ОО.Н.2.4. Учествоју у организацији школских такмичења и манифестација који промовишу физичку активност и здравље.
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	– ФЗВ.ОО.О.1.1. Дају типичне примере за различите типове физичке активности; – ФЗВ.ОО.О.1.4. Демонстрирају правилно	– ФЗВ.ОО.С.3.6. Примењују принципе толеранције и фер-плеја у физичкој активности и спорту; – ФЗВ.ОО.С.1.5. Анализирају утицај срединских фактора	– ФЗВ.ОО.Н.3.3. Учествоју у догађајима који промовишу физичку активност, здравље и заштиту животне средине у локалној заједници; – ФЗВ.ОО.Н.3.6. Подстичу

	загревање на почетку вежбања и смиривање организма на крају вежбања; – ФЗВ.ОО.О.1.5. Препознају знаке прекомерног физичког оптерећења и адекватно реагују.	(температура, влажност ваздуха, загађеност ваздуха/воде, УВ зрачење, ветар и др.) на физичку активност и здравље људи.	друге да се баве физичком активношћу ради очувања здравља.
--	--	--	--

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Литература:

Небојша Цветковић: *Буди прав – бићеш здрав*, Београд 2003.

Оријентациони распоред васпитно–образовног рада са дидактичко–методичким упутством за III разред основне школе, Учитељски факултет, Центар за усавршавање руководиоца у образовању, Београд, 1995.

Јелена Јовановић, Дарко Марковић, Марко Пејовић: *Буквар толеранције: „Сад знам да је различито исто вредно“*, Београд, 2003.

Милица Весковић: *Имам право да се играм*, приручник за учитеље, УСКОР, Београд, 2006.

Ведрана Курјан Манестар: *Вежбајмо заједно*, приручник за физичку културу, Креативни центар, Београд, 2005.

Роналд Динстман: *Игре за моторичко учење*, Дата Статус, Београд, 2017.

Џери В. Краус, Џери Мејер: *Кошаркашке вежбе и вештине*, Гопал, Загреб, 2008.

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: дигитални свет

Разред: четврти

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	21
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	15
Укупно:	36
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА

Циљ наставе и учења предмета дигитални свет јесте развијање дигиталне компетенције ученика неопходне за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развијање основа алгоритамског начина размишљања.

Задаци наставе: Оспособљавање ученика за коришћење дигиталних уређаја уз поштовање безбедносних мера, а у циљу очувања здравља, као и усвајање алгоритамског начина размишљања

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ		
I	ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	– промени величину и боју текста, подебља га, искоси и подвуче у програму за обраду текста; – исече, копира и налепи	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – решавање проблема – дигитална писменост	9	8	17	Током школске године

		исечени/копирани текст на одговарајуће место у програму за обраду текста; – уметне слику у текст, дода јој оквир и позиционира је на жељени начин у односу на текст у програму за обраду текста.	– сарадња – решавање проблема – одговоран однос према околини – одговорно учешће у демократском друштву – компетенција за целоживотно учење – одговоран однос према здрављу – естетска				
Корелација: Српски језик - Читање текстова са интернета. Образовне игре. Математика - Различити садржаји са интернета везани за бројеве, сабирање, одузимање, тестови знања. Ликовна култура - Вајање популарног лика из цртаћа повезати са видео записом вајања истог лика. Прављење различитих постера и панова. Верска настава - Различити цртани филмови који илуструју дешавања из Библије. Природа и друштво - Правилно одлагање електронског отпада је битно за очување животне средине. Опасност на интернету, показати да нису сви добронамерни. Физичко васпитање - Указати ученицима колико је важно ограничити коришћење дигиталних уређаја и бавити се спортом.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ		
II	БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	– активно учествује у наставном пројекту чији продукт представља граматички коректан текстуални документ намењен познатој публици који садржи слике са текстуалним објашњењима и информације које су пронађене на интернету;	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – решавање проблема – дигитална писменост – сарадња – решавање проблема – одговоран однос према околини – одговорно учешће у	4	3	7	Током школске године

		– активно учествује у наставном пројекту којим се промовише безбедно и одговорно понашање приликом коришћења интернета; – сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка; – вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности из свог задужења; – утврди шта је резултат извршавања датог једноставног алгорита који садржи понављање и гранање; – уочи и исправи грешку у једноставном алгоритму који садржи понављање и гранање.	демократском друштву – компетенција за целоживотно учење – одговоран однос према здрављу – естетска				
Корелација: Српски језик - Читање текстова са интернета. Образовне игре. Математика - Различити садржаји са интернета везани за бројеве, сабирање, одузимање, тестови знања. Ликовна култура - Вајање популарног лика из цртаћа повезати са видео записом вајања истог лика. Прављење различитих постера и паноа. Верска настава - Различити цртани филмови који илуструју дешавања из Библије. Природа и друштво - Правилно одлагање електронског отпада је битно за очување животне средине. Опасност на интернету, показати да нису сви добронамерни. Физичко васпитање - Указати ученицима колико је важно ограничити коришћење дигиталних уређаја и бавити се спортом.							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ		
III	АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	– креира програм у визуелном програмском језику на основу датог једноставног алгорита који садржи понављање и гранање; – примени блокове аритметичких оператора при креирању програма у визуелном програмском језику; – предвиди садржај променљиве на основу интеракције корисника са програмом (нпр. блок <i>Питај</i> и чекај и блок <i>Одговор</i>) у датом једноставном програму; – креира програм у коме остварује интеракцију са корисником, користећи променљиве, уз помоћ наставника.	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – решавање проблема – дигитална писменост – сарадња – решавање проблема – одговоран однос према околини – одговорно учешће у демократском друштву – компетенција за целоживотно учење – одговоран однос према здрављу – естетска	8	4	12	Током школске године
Корелација: Српски језик - Читање текстова са интернета. Образовне игре. Математика - Различити садржаји са интернета везани за бројеве, сабирање, одузимање, тестови знања. Ликовна култура - Вајање популарног лика из цртаћа повезати са видео записом вајања истог лика. Прављење различитих постера и паноа. Верска настава - Различити цртани филмови који илуструју дешавања из Библије. Природа и друштво - Правилно одлагање електронског отпада је битно за очување животне средине. Опасност на интернету, показати да нису сви добронамерни. Физичко васпитање - Указати ученицима колико је важно ограничити коришћење дигиталних уређаја и бавити се спортом.							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Разговорна, илустративна, демонстративна, метода игре.
Наставни облици рада:	Фронтални, индивидуални, групни, рад у пару.
Наставна средства:	Уџбеник, рачунар, фотоапарат, илустрације, наставни листићи, слике.
Тема:	Начин остваривања
I ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	Наставник треба да креира образовну ситуацију у којој ученици могу да увиде да су дигитални уређаји свуда око њих, и да нису то само десктоп и лаптоп рачунари и таблети, већ и телефон, клима уређај, фрижидер, веш машина и једним именом их зовемо дигитални уређаји. Навести ученике да дају примере коришћења дигиталних уређаја из свакодневног живота. Наставник треба да спроведе обуку ученика за коришћење дигиталних уџбеника. Омогућити ученицима да, на часу, вајају у пластелину популарни лик из цртаћа. Наставник користи прилику да са ученицима разговара о комуникацији са дигиталним уређајима и без њих. Ако постоји могућност организовати одлазак у музеј. Пре одласка на наставу у природу, посебно је значајно да наставник употреби неку од постојећих веб – презентација (http://viminacium.org.rs/izloz-be/viminacium-virtual-tour/) и виртуелно упозна ученике са местима које ће посетити.
II БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	Указати на чињеницу да се број занимања у којима је дигитални уређај доминантно средство за рад непрестано увећава и да отуда потиче потреба да негујемо здраве навике када је употреба дигиталних уређаја у питању. Нагласити да проблеми који настају са видом и коштаном – мишићним системом не настају од употребе технологије, већ од неправилног положаја тела, претежног седења, дужег гледања без промене фокуса. Заједно излистати неке од здравствених ризика. Правилно одлагање електронског отпада важно је за очување здраве животне средине. Указати на чињеницу да нису све особе које користе интернет добронамерне. Од изузетног значаја је да ученици схвате који подаци спадају у податке о личности, као и на које начине их људи најчешће чине доступним на интернету. Нагласити ученицима на који начин да се понашају и коме да се обрате за помоћ у случају непримереног садржаја или понашања појединаца на интернету.

III АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	Знања ученика и садржаје осталих обавезних предмета и изборних програма требало би искористити како би се пред њих поставио адекватан задатак – поступак који треба да анализирају и предложи кораке за његово спровођење (колут унапред, писање слова, низ сличица од којих треба саставити причу, низ сличица међу којима има сувишних...) Наставник треба да уведе термин алгоритам и да га ученицима протумачи као упутство за решавање неког проблема или извођење неког поступка. Наставник треба ученицима да обезбеди упутство које им омогућава да изврше потпуно непознати задатак. Наставник често треба да поставља ученике у ситуације да разматрају унапред креиране алгоритме за решавање одређених задатака, да у више наврата откривају грешке и исправљају их, све док не дођу не само до најбољег, већ и до најефикаснијег решења. Ако су ученицима на располагању рачунари, рад у програму на адреси https://scratch.mit.edu/projects/19685257/ може да допринесе досезању дефинисаних исхода.
--	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Организује час; Презентује наставне садржаје; Ангажује ученике, водећи рачуна о претходним знањима која поседују; Демонстрира; Користи ИКТ; Подстиче ученика на активно учешће; Повезује садржаје са свакодневним животом; Вреднује рад ученика.	Активно учествују у реализацији часа; Записују; Анализирају; Дискутују; Закључују; Примењују; Учествују у тимском и групном раду; Процењују наставу, рад других ученика и сопствени рад.	- Самопроцена: Програм наставе и учења очекује да ученици објасне нпр. начин функционисања јеноставних алгоритама(укључујући и оне који су сами креирали), тестирају их, а затим откривају и исправљају грешке у њима. неговање праксе исказивања рефлексивних коментара током представљања онога што су урадили прилика је за развој самоувида и саморегулације у учењу и основа за процену властитог постигнућа ученика; - Вршњачка процена: Ова врста процене постигнућа ученика природно се надовезује на процес самопроцене – ученици раде у пару или групи на истом задатку и имају могућност да, делећи одговорност, стварају и исправљају

		решења, те пружају конструктивне повратне информације. - Отворена питања: Знање ученика о концептима који су обухваћени програмом неће увек бити лако уочљиво. Постављање отворених питања један је од начина на који наставник може да процени постигнућа својих ученика, али и да допринесе продубљивању њиховог разумевања конкретног концепта. Питања која почињу са „Зашто” или „Како” посебно су корисна: Зашто није добро да чашу са слатким пићем држиш поред дигиталног уређаја? Како ради твој алгоритам? Зашто је потребно да водиш рачуна о дужини времена које је потребно у раду са дигиталним уређајем? итд. - Већ знам – Желим да научим – Научио/ла сам: Коришћење рубрика за идентификацију онога што већ знају, шта желе да науче и, накнадно, онога што су научили, корисна је техника коју ученици могу да користе за подршку самосталном учењу, а наставник за процену њихових постигнућа.
--	--	---

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:

[Повратак на садржај](#)

I ДИГИТАЛНО ДРУШТВО			
II БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА			
III АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА			

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ПРАВИЛНИЦИ, УЏБЕНИЦИ, НАСТАВНИ ЛИСТОВИ: *Дигитални свет*, уџбеник за четврти разред основне школе, Горица Његовановић, 2023. БИГЗ школство

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Енглески језик – први страни језик

Разред: четврти

Правилник о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања

Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС - Просветни гласник", бр. 11/2019, 6/2020, 7/2021, 1/2023 и 13/2023.

Годишњи фонд часова	72
за обраду градива	24
за утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање).	48
УКУПНО	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ наставе: Циљ наставе енглеског језика у четвртом разреду је да оспособи ученика да комуницира на енглеском језику на основном нивоу у усменом и писаном облику о темама из његовог окружења. У исто време, настава енглеског језика треба да подстакне развијање свести о сопственом напредовању ради јачања мотивације за учење језика, да олакша разумевање других и различитих култура и традиција, стимулише машту, креативност и радозналост и подстиче задовољство коришћења енглеског језика.

Задаци наставе: учење истог или других страних језика на различите начине и у свим околностима које живот створи. Учење другог страног језика, ослањајући се на искуства и знања стечена учењем првог страног језика, поспешује стицање вишејезичке и вишекултурне компетенције и развијање свести о језичком богатству ужег и ширег окружења. У процесу учења наставу страних језика ученик богати себе и упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика. Поред тога, ученик уочава значај личног залагања у процесу учења страног језика.

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
I	Where's Flossy? Поздрављање и престављање; изражавање количина; описивање места и предмета.	По завршетку теме ученици ће бити у стању да: - препознају и именују појмове који се односе на тему - поздраве и отпоздраве, примењујући једноставнија језичка средства; - представе себе и другог; - разумеју једноставнија питања личне природе и одговаре на њих; - постављају једноставнија питања личне природе; - у неколико једноставнијих везаних исказа саопшти информације личне природе о себи и другима водећи рачуна о приватности и поверљивости; - разумеју, питају и саопште колико нечега има - разумеу једноставније описе предмета и места; - опишу бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа;	Сарадња; Комуникација; Одговорно учешће у демократском друштву; Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Дигитална компетенција	0	4	4	Септембар

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
		- разумеју, питају и саопште колико нечега има.					
Корелација: српски језик и књижевност, физичко и здравствено васпитање, грађанско васпитање, математика, музичка култура							
II	2. The presents Исказивање потреба, осета и осећања; описивање људи; исказивање припадања; изражавање количина.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагују на њих; - изразе основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; - разумеју и поштују правила учтивости комуникације - разумеју једноставније описе људи; - опишу људе у неколико везаних једноставнијих исказа - разумеју и формулишу једноставне исказе који се односе на припадање - разумеју једноставније исказе	Сарадња; Комуникација; Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Дигитална компетенција; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција	3	6	9	Октобар

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
		којима се изражава поседовање / непоседовање и реагује на њих; - траже и дају једноставнија обавештења која се односе на поседовање / непоседовање - разумеју, питају и саопште колико нечега има.					
Корелација: српски језик и књижевност, грађанско васпитање, математика, природа и друштво, музичка култура, ликовна култура							
III	3. Shopping for Mum Описивање места и предмета; изражавање количина; изражавање поседовања; исказивање хронолошког времена; описивање уобичајених радњи у садашњости.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније описе предмета и места; - опишу бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа; разумеју, питају и саопште колико нечега има; - разумеју једноставније исказе којима се изражава поседовање / непоседовање и реагује на њих; - траже и дају једноставнија обавештења која се односе на поседовање / непоседовање; - разумеју, питају и саопште колико нечега има; - поштују правила учтиве	Компетенција за учење; Сарадња; Комуникација; Рад са подацима и информацијама; Дигитална компетенција; Решавање проблема; Естетичка компетенција; Одговорно учешће у демократском друштву	4	5	9	Новембар

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
		комуникације приликом куповине - разумеју и саопште једноставније исказе који се односе на хронолошко време; - разумеју једноставније текстове у којима се описују уобичајене радње у садашњости које се догађају у одређено време; размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - опишу уобичајене радње у садашњости које се догађају у одређено време; - разумеју и објасне сличности и разлике у свакодневним активностима током радног дана у циљној култури и код нас.					
Корелација: српски језик и књижевност, грађанско васпитање, математика, природа и друштво, музичка култура, ликовна култура							
IV	4. Are they monkeys? Описивање способности у садашњости; исказивање	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове у којима се описују способности у садашњости; - размене информације које се	Компетенција за учење; Сарадња; Комуникација; Рад са подацима и информацијама;	3	4	7	Децембар

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
	положаја у простору.	односе на дату комуникативну ситуацију; - опишу радње и способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства; - разумеју и формулишу једноставне исказе који се односе на положај у простору; - разумеју и објасне сличности и разлике у начину разоноде између вршњака у циљној култури и код нас - разумеју једноставније описе бића и предмета; - опишу бића и предмете у неколико везаних једноставнијих исказа; - разумеју једноставнија упутства и налоге и реагују на њих; саопште једноставнија упутства и налоге; - разумеју и формулишу једноставне исказе који се односе на припадање.	Дигитална компетенција; Решавање проблема; Естетичка компетенција; Одговорно учешће у демократском друштву				

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА,САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
Корелација: српски језик и књижевност, грађанско васпитање, математика, природа и друштво, музичка култура, ликовна култура							
V	5. Kites Описивање места исказивање молбе; захвалности и извињења.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније описе места; - опишу места у неколико везаних једноставнијих исказа; - разумеју позив на заједничку активност и реагују на одговарајући начин; упуте позив на заједничку активност; - разумеју кратке и једноставније молбе и реагују на њих уз одговарајуће образложење; упуте кратке и једноставније молбе; исказе и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин; - разумеју једноставније текстове у којима се описују уобичајене радње у садашњости; размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - опишу уобичајене радње у	Компетенција за учење; Сарадња; Комуникација; Рад са подацима и информацијама; Дигитална компетенција; Решавање проблема; Естетичка компетенција; Одговорно учешће у демократском друштву	4	8	12	Јануар- Фебруар

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
		садашњости користећи једноставнија језичка средства; - разумеју и објасне сличности и разлике у породичним односима у циљној култури и код нас.					
Корелација: српски језик и књижевност, грађанско васпитање, математика, физичко и здравствено васпитање, природа и друштво, музичка култура, ликовна култура							
VI	6. Dad at the sports centre Изражавање допадања и недопадања; позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности; описивање уобичајених радњи у садашњости.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније исказе за изражавање допадања / недопадања и реагују на њих; - изражавају допадање / недопадање уз најједноставније образложење; - изразе захвалност на једноставан начин; - разумеју позив на заједничку активност и реагују на одговарајући начин; упуте позив на заједничку активност; - разумеју кратке и једноставније молбе и реагују на њих уз	Компетенција за учење; Сарадња; Комуникација; Рад са подацима и информацијама; Дигитална компетенција; Решавање проблема; Естетичка компетенција; Одговорно учешће у демократском друштву	3	7	10	Март

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
		одговарајуће образложење; - упуте кратке и једноставније молбе; искаже и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин; - разумеју једноставније текстове у којима се описују уобичајене радње у садашњости; размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; опишу уобичајене радње у садашњости користећи једноставнија језичка средства.					
Корелација: српски језик и књижевност, грађанско српски језик и књижевност, грађанско васпитање, математика, природа и друштво, музичка култура, ликовна култура, физичко и здравствено васпитање							
VII	7. We're late! Описивање радњи у садашњости које се сматрају сталним	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове у којима се описују радње у садашњости које се сматрају сталним; размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - опишу радње у садашњости	Компетенција за учење; Сарадња; Комуникација; Рад са подацима и информацијама; Дигитална компетенција; Решавање	3	6	9	Април-Мај

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
		које се сматрају сталним; - разумеју и објасне сличности и разлике у занимањима у циљној култури и код нас.	проблема; Естетичка компетенција; Одговорно учешће у демократском друштву				
Корелација: српски језик и књижевност, грађанско васпитање, , природа и друштво, музичка култура, ликовна култура							
VIII	8. It's snowing! Описивање метеоролошког времена; описивање тренутних радњи у садашњости. Изразе и речи које се односе на временске прилике и физички изглед људи	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју и саопште једноставније исказе који се односе на метеоролошко време; - разумеју једноставне предлоге и реагују на њих; упуте једноставне предлоге; - разумеју и објасне метеоролошке симболе - разумеју једноставније текстове у којима се описују тренутне радње у садашњости; - размене информације које се	Компетенција за учење; Сарадња; Комуникација; Рад са подацима и информацијама; Дигитална компетенција; Решавање проблема; Естетичка компетенција; Одговорно учешће у	4	8	12	Јун

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
		односе на дату комуникативну ситуацију; - опишу тренутне радње у садашњости користећи једноставнија језичка средства.	демократском друштву				
Корелација: српски језик и књижевност, грађанско васпитање, природа и друштво, музичка култура, ликовна култура							
УКУПНО:				24	48	72	

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе	аудио-лингвална, рад на тексту, демонстративна, дијалошка, монологска, пројектна настава, ИКТ у настави
Наставни облици рада	фронтални индивидуални групни рад у пару
Наставна средства	учбеник, радна свеска, илустрације, слике, CD-дискови, CD-плејер, компјутер, интернет, вежбанке, свеске, лаптоп

Тема Where's Flossy? The presents Shopping for Mum Are they monkeys? Kites Dad at the sports centre We're late! It's snowing!	Начин остваривања Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови језичких вештина, различите технике формативног оцењивања. Током часа се динамично смењују активности. Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио-записа (слушај, пиши, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори/затвори свеску, итд.) Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.) Мануелне активности (израда панона, презентација, зидних новина, постера и сл.) Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.) Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање). Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добрима, волим/не волим, компарације...). Реализација мини-пројекти. Вежбање устаљених језичких израза, разумевање и реализација
--	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
. Наставник се припрема за час, организује и реализује наставни процес. Ствара пријатну и неспутавајућу атмосферу на часу, која је у исто време и радна. Уважава узраст, способности, потребе и интересовања ученика. Мотивише, подржава и развија интересовања ученика. Подстиче ученике да користе друге изворе знања и информација. Подстиче самопоуздање и независност, кооперативност, културу дијалога, толеранцију, разумевање и уважавање различитости	Ученици током часова: слушају, пишу, повезују, цртају, боје, праве паное, презентације... На часовима ће се често реализовати вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.),	процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би

и припрема ученике за живот у мултикултурном и плурилингвистичком друштву. Разговара са ученицима, упућује их, усмерава и објашњава. Извештава их о раду и постигнућима. Прати напредак ученика.	као и игре примерене узрасту. Посебно се реализују активности везане за писмено и усмено изражавање: Разумевање писаног језика: – уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...); – препознавање везе између група слова и гласова; – одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор; – извршавање прочитаних упутстава и наредби. Писмено изражавање: – повезивање гласова и групе слова; – замењивање речи цртежом или сликом; – проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење „уљеза”, осмосмерке, укрштене речи, и слично); – повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама; – попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљаг); – писање честитки и разгледница; – писање краћих текстова. Увођење дечије књижевности и транспоноване у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз.	наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког
---	---	---

		нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
--	--	---

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Литература за ученике: *Happy Street 2*, 3rd edition (енглески језик за 4. разред основне школе) - уџбеник и радна свеска са CD-ом

Аутори: Stella Maidment, Lorena Roberts

Издавач: *The English Book*, Београд и *Oxford University Press*, Велика Британија, 2021.

Литература за наставнике: *Happy Street 2* - Приручник за наставнике, Lorena Roberts; дигитални уџбеник.

Остала наставна средства: *CPT (classroom presentation tool)* – интерактивни дигитални уџбеник са интегрисаним аудио и видео садржајима;

аудио CD, *Teacher's Resource Pack* (флеш-картице, постери, додатне активности и тестови);

ДОПУНСКА НАСТАВА

Циљ допунске наставе: Допунска настава се организује за ученике који, из објективних разлога, у редовној настави не постижу задовољавајуће резултате у неком од програмско-тематских подручја. Допунска настава се организује према потреби, на основу оцена и евалуације усвојености градива. Циљ допунске наставе је да ученици прожебају и утврде градиво (речи, изразе) које се обрађује на часу или да се ученику додатно објасни оно што му није било јасно, тешко да научи или запамти, изговори, да вежба писање латиничних слова и писања кратких, једноставних речи на енглеском

Критеријуми укључивања: идентификовање ученика који спорије напредују, имају потешкоћа при усвајању новог градива, бележе слабије резултате у учењу; имају потешкоће у разумевању одређених предметних области; немају потешкоће у учењу, али су сами или уз помоћ наставника уочили неки проблем у разумевању и савладавању одређених наставних области; из различитих разлога имају велики број изостанака.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика
Четврти	Where's Flossy? The presents Shopping for Mum Are they monkeys? Kites Dad at the sports centre We're late! It's snowing!	Једном недељно, Укупно 36 часова	Ученици уче речи, изразе и конструкције, вежбају читање, писање, увежбавају изговор глаова и речи на енглеском језику обрађених у оквиру теме, усвајају основна правила енглеског језика која се обрађују у четвртном разреду уз помоћ наставника и занимљивих игара, задатака, видео клипова које обрађују на часу, а могу и код куће вежбати.

ДОДАТНА НАСТАВА

Циљеви додатне наставе: циљ додатне наставе је да омогући обдареним и талентованим ученицима да прошире и да продубе своја знања и вештине из енглеског језика у складу са својим интересовањима, способностима и склоностима, као и да подстиче ученике на самосталан рад, развој логичког, стваралачког и критичког мишљења и да доприноси њиховом оспособљавању за даље самообразовање.

Критеријуми укључивања: на основу интересовања, склоности и талента за предмет, за оне ученике који су посебно активни на редовним часовима и који са лакоћом завршавају редовне задатке.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика
Четврти	Where's Flossy? The presents Shopping for Mum	Једном недељно, Укупно 36 часова	Учење нових речи и израза кроз текстове, аудио или видео снимке везане за тему,

[Повратак на садржај](#)

	Are they monkeys? Kites Dad at the sports centre We're late! It's snowing!		Писање једноставнијих састава/извештаја/писама на енглеском у оквиру теме, Истраживачки задаци/пројекти (презентација, пано) у вези са темом Додатна вежбања граматичких целина које се обрађују у оквиру дате теме
--	--	--	---

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ПЕТИ РАЗРЕД

Наставни предмет: **СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**

Разред: **пети**

Годишњи фонд часова	
за обраду градива	95
за утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање).	85
УКУПНО	180
Недељни фонд часова	5

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљеви учења Српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

Задаци наставе српског језика и књижевности

- Развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује
- Описмењавање ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика
- Поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика
- Оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника и читаоца)
- развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности
- развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза
- увежбавање и усавршавање гласног читања, правилног, логичког и изражајног и читања у себи

„доживљајног, усмереног, истраживачког

- оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова
- упознавање, читање и тумачење популарних и информативних текстова из илустрованих енциклопедија и часописа за децу
- поступно, систематично и доследно оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста
- развијање потребе за књигом, способности да се њоме самостално служе као извором сазнања
- навикавање на самостално коришћење библиотеке одељењске, школске, месне,
- поступно овладавање начином вођења дневника о прочитаним књигама
- поступно и систематично оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање сценских остварења (позориште, филм)
- усвајање основних теоријских и функционалних појмова из књижевности, позоришне и филмске уметности
- упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске књижевности, позоришне и филмске уметности, као и других уметничких остварења
- развијање поштовања према културној баштини и потребе да се она негује и унапређује
- навикавање на редовно праћење и критичко процењивање емисија за децу на радију и телевизији
- подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво
- подстицање, неговање и вредновање ученичких ваннаставних активности литерарна, језичка, рецитаторска, драмска, новинарска секција и др.
- васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинољубивости, солидарности и других моралних вредности

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметн е компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУП О	ВРЕМЕ
				Обр ада	Утв рђ.		
1.	ЈЕЗИК	• разликује променљиве речи од непроменљивих; • разликује категорије рода, броја, падежа речи које имају деклинацију; • разликује основне реченичне чланове (у типичним случајевима); • разликује основне функције и значења падежа; • употребљава падежне облике у складу са нормом; • употребљава глаголске облике у складу са нормом; • разликује основне реченичне чланове (у типичним случајевима). • доследно примењује правописну норму у употреби великог слова; састављеног и растављеног писања речи; интерпункцијских знакова; • користи правопис (школско издање); • правилно изговара речи водећи рачуна о месту акцента и интонацији реченице; • говори јасно поштујући књижевнојезичку норму; • течно и разговетно чита наглас књижевне и неуметничке текстове	Комуникативна компетенција Естетска компетенција Дигитална компетенција Компетенција за сарадњу Компетенција за решавање проблема.	35	35	70	ТОКО М ЦЕЛЕ ГОДИ НЕ
Корелација: СТРАНИ ЈЕЗИЦИ, МАТЕМАТИКА							

2.	КЊИЖЕВНОСТ	• разликује књижевни и некњижевни текст; • чита са разумевањем и опише својдоживљајразличитих врста књижевних дела; • различитих врста књижевних дела; • чита са разумевањем одабране примере осталихтипова текстова; • уме да одреди род књижевног дела и књижевну врсту; • анализира елементе композиције лирске песме (строфа, стих); • разликујепојам песника и појам лирског субјекта; • разликује облике казивања; • увиђазвучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; • уме да одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевно-уметничком тексту; • у стању је да процени основни тон певања или приповедања (шаљив, ведар, тужан и сл.); • развија имагинацијски богате асоцијације на основу тема и мотива књижевних дела; • уме да одреди тему и главне и споредне мотиве; • анализира узрочно-последично низање мотива; • илуструје особине ликова примерима из текста; • вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове; • уважава националне вредности и негује српску културноисторијску баштину; • уме да наведе примере личне добити од читања; • напредује у стицању читалачких компетенција. • разликује реалистичну прозу и прозу засновану на натприродној мотивацији; • анализира елементе композиције епског дела у стиху и у прози (делови фабуле – поглавље, епизода; стих);	Комуникативна компетенција Естетска компетенција Дигитална компетенција Компетенција за сарадњу Компетенција за решавање проблема Читалачке компетенције.	53	17	70	ТОКО М ЦЕЛЕ ГОДИ НЕ
----	-------------------	---	---	----	----	----	---------------------------------

		• разликује појам приповедача у односу на писца; • упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст. • разликује карактеристике народне од карактеристика уметничке књижевности; • разматра аспекте родне равноправности у вези са ликовима књижевно-уметничких текстова; • илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; • упоређује одлике фикционалне и нефикционалне књижевности					
3.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	• користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог; • издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста); • саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште; • проналази експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставнијем књижевном и некњижевном тексту; напамет говори одабране књижевне текстове или одломке; • напамет говори одабране књижевне текстове или одломке	Комуникативна компетенција Естетска компетенција Дигитална компетенција Стваралачка компетенција Компетенција за сарадњу, Компетенција за решавање проблема.	7	33	40	ТОКОМ ЦЕЛЕ ГОДИНЕ
Корелација: историја, музичка култура, ликовна култура, географија							
УКУПНО:				95	85	180	током целе године

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе	дијалошко-монолошка, текстуална, метода запажања и показивања
Наставни облици рада	фронтални, индивидуални, групни
Наставна средства	Читанка , граматика , свеске ученика, План и програм за 5. разред, савремене технологије
Тема	Начин остваривања
ЈЕЗИК	У настави језика ученици се оспособљавају за правилну усмену и писмену комуникацију стандардним српским језиком. ПРАВОПИС се савлађује путем систематских вежбања која се организују често, разноврсно и различитим облицима писмених вежби. Поред тога, ученике врло рано треба упућивати на служење правописом и правописним речником. НАСТАВА ОРТОЕПИЈЕ обухвата следеће елементе говора: артикулацију гласова, јачину, висину и дужину, акценат речи, темпо, ритам, реченичну интонацију и паузе. Артикулационе вежбе односе се на правилан изговор гласова: Ћ,Ђ,Ч,Џ, као и Х. НАСТАВА ГРАМАТИКЕ треба примењивати следеће поступке који су се у пракси потврдили својом функционалношћу: • подстицање свесне активности и мисаоног осамостаљивања ученика • систематска и осмишљена вежбања у говору и писању • континуирано повезивање знања о језику са непосредном говорном праксом • остваривање континуитета у систему правописних и стилских вежбања
КЊИЖЕВНОСТ	Увођење ученика у свет књижевности представља изузетно одговоран наставни задатак. На овом ступњу школовања стичу се основна и врло значајна значења, умења и навике од којих ће у доброј мери зависити не само ученичка књижевна култура, већ и његова општа култура на којој се темељи укупно образовање сваког школованог човека.

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Развијање језичке културе један је од најважнијих задатака наставе матерњег језика. Језичка култура се негује спровођењем лексичко – семантичких и стилских вежби које имају за циљ богаћење речника. Препоручује се да се четири писмена задатка пишу ћирилицом, а четири латиницом. Две исправке писмених задатака се могу писати латиницом. Настава се може осавременјивати употребом савремених наставних средстава – презентацијама, слајдовима, коришћењем лап – топа, дигиталним уџбеницима. ЛЕКСИЧКЕ И МОРФОЛОШКЕ ВЕЖБЕ треба да богате ученичко сазнање о речи као облику. СЕМАНТИЧКЕ ВЕЖБЕ се повезују с морфолошким и синтаксичким вежбама. СИНТАКСИЧКЕ ВЕЖБЕ се састоје како у анализи и оцени ученичких реченица из усменог излагања, тако и у анализи и процени реченица у њиховим писменим саставима.
------------------------	---

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
- Наставник/наставница подстиче ученике на рад - Даје упутства за рад, објашњава - Контролише рад ученика и помаже им - Гради тимски дух у одељењу	- информише се о предстојећим наставним садржајима које ће усвајати на часовима <i>Српског језика и књижевности</i>. - записује важне информације у свеску; - поставља додатна питања/ одговара на питања - прати упутства наставника/наставнице. - решава задатке, чита, сарађује	Иницијално тестирање, формативно и сумативно оцењивање, дискусије, пројекти, домаћи задаци

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица зна и уме на основном нивоу да:	Средњи ниво Ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу да:	Напредни ниво Ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу да:

ЈЕЗИК	CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи CJ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним (школским) примерима CJ.1.3.9. правилно употребљава падеже у реченици и синтагми CJ 1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевних дела са именима аутора	CJ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи CJ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима CJ.2.3.7. препознаје главна значења падежа у синтагми и реченици	CJ.3.3.4. познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама
КЊИЖЕВНОСТ	CJ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) CJ 1.4.3. разликује основне књижевне родове – лирику, епику и драму CJ 1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани, осмерац и десетерац) CJ 1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: наратив, опис, дијалог, монолог CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик CJ 1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко	CJ 2.4.1. повезује дело из обавезне лектире са временом у коме је настало и са временом које се узима за оквир приповедања CJ 2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књижевноуметничког дела на основу ликова, карактеристичних ситуација CJ 2.4.4. разликује књижевнонаучне врсте: биографију, аутобиографију, путопис, дневник и научно – популарне текстове CJ 2.4.5. препознаје и разликује одређене стилске фигуре у књижевноуметничком тексту CJ 2.4.6. одређује мотиве, идеје,	CJ 3.4.1. наводи наслов дела., аутора, род и врсту на основу одломака, ликова, карактеристичних тема и мотива CJ 3.4.2. издваја основне одлике књижевних родова и врста у конкретном тексту CJ 3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача CJ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту CJ 3.4.5 одређује и именује врсту стиха и строфе CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ 3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже CJ 3.4.8. повезује књижевноуметничке

	наслеђе CJ 1.4.9. способан је за естетски доживљај уметничких дела	композицију, форму, карактеристике лика и њихову међусобну повезаност CJ 2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту CJ 2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела CJ 2.4.9. уме да води дневник о прочитаним књигама	текстове са другим текстовима који се обрађују у настави
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	CJ.1.1.1. разуме текст (ћирилични и латинични) који чита наглас и у себи CJ.1.1.5. проналази и издваја основне информације из текста према датим критеријумима CJ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног CJ 1.1.7 Повезује информације и идеје изнете у тексту, уочава јасно исказане односе и изводи закључак заснован на једноставнијем тексту. CJ 1.2.5. свој говор прилагођава медијуму изражавања (говору, писању), теми, прилици и сл. CJ 1.2.7. Зна да се служи Правописом CJ 1.2.8. примењује правописну норму	CJ.2.1.4. разликује све делове текста и књиге, укључујући индекс, појмовник и библиографију и уме њима да се користи CJ.2.1.5. проналази, издваја и упоређује информације из два краћа текста или више њих (према датим критеријумима)	CJ.3.1.1. проналази, издваја и упоређује информације из два дужа текста сложеније структуре или више њих (према датим критеријумима) CJ.3.1.3. издваја из текста аргументе у прилог некој тези (ставу) или аргументе против ње; изводи закључке засноване на сложенијем тексту CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслов деловима текста CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму

БРОЈ ПЛАНИРАНИХ ПИСМЕНИХ И КОНТРОЛНИХ ЗАДАТАКА

ПИСМЕНИ ЗАДАЦИ	ОБЛАСТ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Први писмени задатак	књижевност	октобар
Други писмени задатак	књижевност	децембар
Трећи писмени задатак	књижевност	март
Четврти писмени задатак	књижевност	мај
Иницијални тест	језик	септембар
Контролни задатак	језик	октобар
Контролни задатак	језик	децембар
Контролни задатак	језик	март
Контролни задатак	књижевност	мај
Контролни задатак	језик	јун

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Зорана Бошковић, Милан Шиповац. (2022). Читанка 5, Српски језик и књижевност за пети разред. *Бигз школство*.

Слободан Новокмет, Весна Ђорђевић, Ива Златић . (2022). С речи на дела, Граматика српског језика за пети разред основне школе. *Бигз школство*.

ДОДАТНА НАСТАВА

Циљеви додатне наставе:Додатни рад намењен је даровитим и посебно заинтересованим ученицима. Циљ ове наставе је продубити и проширити садржаје из редовне наставе. Програмски садржаји се надовезују на садржаје из редовне наставе.

Наставна тема	Садржај	Начин остваривања	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Време реализације
I	ЈЕЗИК	Вежбања са питањима из напредног нивоа	разликује главне и зависне реченичне чланове – препозна и одреди граматичке категорије именских речи – препознаје врсте заменица – именује падеже и њихова значења – одреди особине глагола – направи инфинитивну и презентску основу – разликује презент, перфекат и футур	Током године

II	КЊИЖЕВНОСТ	Вежбања са питањима из напредног нивоа	– истиче универзалне вредности књижевног дела и повезује их са сопственим искуством и околностима у којима живи; – чита са разумевањем различите врсте текстова и коментарише их, у складу са узрастом; – тумачи мотиве (према њиховом садејству или контрастивности) и песничке слике у одабраном лирском тексту; – разликује етапе драмске радње; – идентификује језичко-стилска изражајна средства и разуме њихову функцију; – анализира идејни слој књижевног дела служећи се аргументима из текста; – уочава разлике у карактеризацији ликова према особинама: физичким, говорним, психолошким, друштвеним и етичким;	Током године
-----------	-------------------	--	--	--------------

			– разликује хумористички од ироничног и сатиричног тона књижевног дела; – критички размишља о смислу књижевног текста и аргументовано образлаже свој став; – доводи у везу значење пословица и изрека са идејим слојем текста; – препознаје нацикултурно-историјску баштину; – разматра аспекте родне равноправности у вези са ликовима књижевно-уметничких текстова; – препоручује књижевно дело уз кратко образложење; – упоређује књижевно и филмско дело настало по истом предлошку, позоришну представу и драмски текст;	
II	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Вежбања са питањима из напредног нивоа	- саставља кохерентан писани текст у складу са задатом темом наративног и дескриптивног типа; – пише једноставнији аргументативни текст позивајући се на чињенице; – проналази потребне информације у нелинеарном тексту; – примењује различите стратегије читања (информативно, доживљајно, истраживачко и др.); – саставља текст репортажног типа (искуствени или фикционални); – правилно употребљава фразеологизме и	Током године

			устаљене изразе који се јављају у литерарним и медијским текстовима намењеним младима.	
--	--	--	--	--

ДОПУНСКА НАСТАВА

Циљеви допунске наставе: Допунска настава организује се по потреби. Циљ допунске наставе је да ученик, иу помоћ наставника, стекне неопходна знања и умећа како би могао без сметњи да прати редовну наставу.

Наставна тема	Садржај	Начин остваривања	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Време реализације
I	ЈЕЗИК	Вежбања са питањима из основног нивоа	- разликује врсте речи - препознаје службу речи у реченици - одређује главне и зависне речничне чланове - препознаје падеже и зна да наведе њихова основна значења - препознаје презент, перфекат и футур - зна основе особине глагола	Током године
II	КЊИЖЕВНОСТ	Вежбања са питањима из основног нивоа	– користи књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима и повезује их са новим делима која чита; – чита са разумевањем различите врсте текстова и коментарише их, у складу са узрастом;	Током године

			– разликује народну од ауторске књижевности и одлике књижевних родова и основних књижевних врста; -разликујеосновне одлике стиха и строфе, укрштену, обгрљену и парну риму; - слободни и везани стих; рефрен;	
III	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Вежбања са питањима из основног нивоа	-говори на задату тему поштујући књижевнојезичку норму; – разликује књижевноуметнички од публицистичког функционалног стила; – саставља кохерентан писани текст у складу са задатом темом наративног и дескриптивног типа;	Током године

Наставни предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК – ПРВИ СТРАНИ ЈЕЗИК

Разред: пети

Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања.

Правилник је објављен у Службеном гласнику РС - Просветни гласник бр. 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024 и 6/2025.

Годишњи фонд часова	
за обраду градива	24
за утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање).	48
УКУПНО	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ: Циљ наставе и учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Задачи наставе: Задачи наставе страног језика у основном образовању и васпитању су: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика. Током основног образовања и васпитања, ученик стиче, усваја и унапређује основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања самостално, учење истог или других страних језика на различите начине и у свим околностима које живот створи. Учење другог страног језика, ослањајући се на искуства и знања

[Повратак на садржај](#)

стечена учењем првог страног језика, поспешује стицање вишејезичке и вишекултурне компетенције и развијање свести о језичком богатству ужег и ширег окружења. У процесу учења наставу страних језика ученик богати себе и упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика. Поред тога, ученик уочава значај личног залагања у процесу учења страног језика. Настава се реализује у складу са Правилником о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања.

Правилник је објављен у Службеном гласнику РС - Просветни гласник бр. 15/2018,

18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024 и 6/2025.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
1.	Introduction Поздрављање; представљање себе и других и тражење/давање информација о себи и другима у ширем друштвеном контексту; описивање способности у садашњости; описивање живих бића, предмета и места и положаја у простору; изражавање припадања	- разумеју краће текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; - поздраве и отпоздраве, представе себе и другог користећи једноставна језичка средства; - поставе и одговоре на једноставнија питања личне природе; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; - разумеју једноставније текстове у којима се описују способности у садашњости; - размене информације које се односе на способности; - опишу сталне способности у садашњости користећи	Комуникација; Сарадња; Дигитална компетенција; Рад са подацима и информацијама; Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција	0	3	3	септембар

	и поседовања; изражавање молби и захтева.	неколико везаних исказа; - разумеју једноставнији опис живих бића, предмета и места и положаја у простору; - опишу жива бића, предмете и места и положаја у простору, користећи једноставнија језичка средства; - разумеју и формулишу једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност; - питају и кажу шта неко има / нема и чије је нешто; - разумеју и реагују на једноставне молбе; - упуте једноставне молбе; - уочавају сличности и разлике у култури становања (разлика у појму „башта“) и породичним односима у ВБ и код нас, начину разоноде и популарним спортовима/активностима међу децом и младима.					
Корелација: Српски језик, музичка култура, физичко васпитање							
2.	My life Описивање догађаја у садашњости; давање информација о себи и тражење/давање основних информација о себи и другима у ширем друштвеном контексту; изражавање	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове у којима се описују сталне и уобичајене радње/активности; - размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - опишу сталне, уобичајене радње/активности користећи неколико везаних исказа; - разумеју, траже и дају једноставнија обавештења о хронолошком времену у ширем комуникативном	Рад са подацима и информацијама; Комуникација; Сарадња; Дигитална компетенција; Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка	4	8	12	септембар октобар

	хронолошког времена (сати и минути, дани у недељи, датуми); изражавање допадања/недопадања; описивање и честитање празника и рођендана.	контексту; - поставе и одговоре на једноставнија питања личне природе; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; - опишу дневни / недељни распоред активности; - разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања; - изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење; - разумеју честитку и одговоре на њу; - упуте пригодну честитку; - разумеју и, примењујући једноставнија језичка средства, опишу начин прославе рођендана, као и време и начин прославе празника у земљама енглеског говорног подручја; - уоче сличности и разлике у временској организацији школске године у ВБ и код нас (мали и велики распусти)	компетенција; Одговоран однос према средини				
Корелација: Српски језик, географија, математика							

3.	Animals Описивање догађаја у садашњости – тренутних и сталних/уобичајених догађаја/активности; описивање догађаја у причама; изрицање обавеза; изражавање интересовања, допадања/недопадања	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове у којима се описују тренутне радње; - размене информације које се односе на тренутне радње/активности; - разумеју и размене информације које се односе на тренутне и сталне /уобичајене радње/активности - опишу сталне, уобичајене и тренутне догађаје / активности користећи неколико везаних исказа; - разуме и реагује на своје и туђе обавезе; - размени једноставније информације које се односе на своје и туђе обавезе и правила понашања; - представе листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства; - разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на жеље, интересовања и изражавање допадања и недопадања; - опишу своје и туђе жеље и интересовања и изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење.	Одговоран однос према средини; Рад са подацима и информацијама; Комуникација; Сарадња; Дигитална компетенција; Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција;	4	6	10	Новембар
Корелација: Српски језик, биологија							
	The first written test	Ученици могу да процене постигнућа везана за претходне теме.	Компетенција за учење; ; Рад са подацима и информацијама;		3	3	новембар

4.	Holidays Описивање догађаја и способности у прошлости.	- разумеју краће текстове у којима се описују догађаји и способности у прошлости; - размене информације у вези са догађајима и способностима у прошлости; - опишу у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости; - опишу неки историјски догађај, историјску личност и сл.	Одговоран однос према средини; Рад са подацима и информацијама; Комуникација; Сарадња; Дигитална компетенција; Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву	4	6	10	Децембар
Корелација: Српски језик, географија, историја							

5.	Food Исказивање потреба, осета и осећања; изражавање присуства/одсуства нечега; Изражавање допадања/недопадања; изражавање молби, захтева, захвалности; исказивање количина и цена; изражавање упутства (рецепт за припремање хране)	-препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју и реагују на свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним потребама, осетима и осећањима; - изразе, основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; - разумеју једноставне исказе који се односе на присуство/одсуство нечега и реагују на њих; - изразе присуство/одсуство нечега; -разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на описивање допадања и недопадања; - изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење; - разумеју и једноставне молбе и захтеве и реагују на њих; - упуте једноставне молбе и захтеве; - затраже и пруже кратко обавештење; - се захвале на једноставан начин; - разумеју једноставније изразе који се односе на количину нечега;	Одговоран однос према средини; Рад са подацима и информацијама; Комуникација; Сарадња; Дигитална компетенција; Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву	4	8	12	Јануар, фебруар
----	--	---	---	---	---	----	-----------------

		- питају и кажу колико нечега има/ нема, користећи једноставнија језичка средства; - на једноставан начин затраже артикле у продавници једноставним изразима за количину, наручи јело и/или пиће у ресторану и пита/каже/ израчуна колико нешто кошта; - састави списак за куповину – намирнице и количина намирница (две векне хлеба, пакет тестенине, три конзерве туњевине и сл.) - изрази количину у мерама – 100 гр шећера, 300 гр брашна и сл. - уоче сличности и разлике у начину исхране у ВБ и код нас.					
Корелација: Српски језик, биологија, географија, математика.							
6.	The world Описивање карактеристика места; изражавање положаја у простору; описивање живих бића; исказивање метеоролошког времена;	- разумеју једноставне описе живих бића, појава и места и опишу их користећи једноставна језичка средства; - упореде и опишу карактеристике живих бића, појава и места, користећи једноставнија језичка средства; - разумеју, траже и дају једноставнија обавештења метеоролошким приликама у ширем комуникативном контексту; - опишу метеоролошке прилике и климатске услове у својој земљи и једној од земаља циљне културе једноставним језичким средствима – ВБ и САД;	Одговоран однос према средини; Рад са подацима и информацијама; Комуникација; Сарадња; Дигитална компетенција; Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском	4	6	10	Март. април

		- часовне зоне – Београд – Лондон	друштву; Естетичка компетенција; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву				
Корелација: Српски језик, географија.							
	The second written test	– Ученици могу да процене постигнућа везана за претходне теме.	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама;		3	3	март
Корелација:							
7.	Entertainment Исказивање жеља, планова и намера; изрицање обавеза; позив на заједничку активност; исказивање предлога;	- разумеју жеље планове и намере и реагују на њих; - размене једноставне исказе у вези са својим и туђим жељама, плановима и намерама; - саопште шта они или неко други желе, планирају, намеравају; - разумеју једноставније предлоге и одговоре на њих;- упуте једноставан предлог; - пружи одговарајући изговор или одговарајуће оправдање; - разумеју једноставно формулисане предлоге и реагују на њих; - затраже и упуте једноставно формулисане предлоге;	Одговоран однос према средини; Рад са подацима и информацијама;Комуникација; Сарадња; Дигитална компетенција; Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција;	4	5	9	Мај, јун
Корелација: Српски језик, ликовна култура							
УКУПНО:				24	48	72	

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе	Комуникативна, аудио-визуелна, вербална, монологска, дијалогска, рад на тексту, демонстративна,
Наставни облици рада	Индивидуални, фронтални, групни рад, рад у пару
Наставна средства	Табла, креда, маркер, рачунари у информатичком кабинету, уџбеник, радна свеска, цд
Тема	Начин остваривања
1. Introduction	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.
2. My life	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.
3. Animals	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.
4. Holidays	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.
5. Food	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.
6. The world	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.
7. Entertainment	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.	Ученици активно учествују у наставном процесу; самостално закључују значења израза и речи, као и форму и значења граматичких садржаја; раде вежбе слушања, читања, говора и писања; глуме, симулирају, певају песму; раде пројекте.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Средњи ниво Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Напредни ниво Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Средњи ниво Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Напредни ниво Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
1. Introduction	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Средњи ниво Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Напредни ниво Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
2. My life	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Средњи ниво Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Напредни ниво Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
3. Animals	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Средњи ниво Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Напредни ниво Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
4. Holidays	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Средњи ниво Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Напредни ниво Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
5. Food	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Средњи ниво Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Напредни ниво Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
6. The world	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Средњи ниво Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Напредни ниво Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
7. Entertainment	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5.

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Project 2, Serbian edition (енглески језик за 5. разред основне школе), уџбеник, радна свеска са ЦД-ом и кодом за Online Practice; дигитални уџбеник. Аутор: Tom Hutchinson. Издавач: The English Book, Београд и Oxford University Press, Велика Британија, 2018.

ДОПУНСКА НАСТАВА:

Циљ: допунске наставе енглеског језика је оспособљавање ученика за постизање градива предвиђеног Наставним планом и програмом, побољшање писмене културе, усвајање основних термина страног језика предвиђених за 5. разред, развијање говорне и писмене културе, бољи резултати на писменим и усменим проверама.

Критеријуми укључивања: идентификовање ученика који спорије напредују, имају потешкоћа при усвајању новог градива, бележе слабије резултате у учењу; имају потешкоће у разумевању одређених предметних области; немају потешкоће у учењу, али су сами или уз помоћ наставника уочили неки проблем у разумевању и савладавању одређених наставних области; из различитих разлога имају велики број изостанака.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика
5.	1. Introduction	6	Ученици вежбају/обнављају: The Present Simple Tense глагола to be, присвојни придеви и присвојне заменице, Саксонски генитив, описни придеви, предлози за место
	2. My life	5	Ученици вежбају/обнављају: The Present Simple Tense за сталне и уобичајене радње, прилози учесталости, основни и редни бројеви)

	3. Animals	5	Ученици вежбају/обнављају: The Present Continuous Tense за изражавање тренутних радњи The Present Simple / The Present Continuous – разлике у значењу The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense у причама/наративно + личне заменице у функцији објекта
	4. Holidays	5	Ученици вежбају/обнављају: The Past Simple Tense глагола to be The Past Simple Tense правилних и неправилних глагола
	5. Food	5	Ученици вежбају/обнављају: бројиве и небројиве именице, детерминатори some, any, no, much, many, a lot of, a few, a little императив, неодређени и одређени члан a/an, the – прво поменути, другопоменути
	6. The world	5	Ученици вежбају/обнављају: компарација придева – сви облици + облик as...as, The Present Simple Tense, The Present Continuous Tense, The Past Simple Tense
	7. Entertainment	5	Ученици вежбају/обнављају: Going to за изражавање будућих планова, The Present Simple (want) Have to за изражавање обавеза

			The Present Simple Tense (be, want) Императив, Why don't we/you...?How about...? Will за одлуке у тренутку говора
--	--	--	--

Укупно: 36

ДОДАТНА НАСТАВА:

Циљ: додатне наставе енглеског језика је ширење вокабулара и граматичког знања стеченог током редовне наставе, упознавање ученика са особеностима енглеског, говорног подручја; разлике између српске и енглеске културе; жаргон/говорни језик. Обрада различитих текстова (ван уџбеника). Стилистичке вежбе. Граматичке вежбе.

Критеријуми укључивања: додатним радом се обухватају ученици који постижу изузетне резултате у савладавању садржаја програма и који показују интересовање за проширивање знања.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика
5.	1. Introduction	6	- поштују правила учтиве комуникације - практично примењују научене речи и изразе креирајући породични албум - укратко писмено и усмено опишу своја и туђа интересовања и хобије
	2. My life	5	- допуњују текст информацијама на основу читања и слушања - разумеју текст који се односи на

			веће градове циљне културе - пронађу тражену информацију у тексту - писмено опишу свој дом и собу - опишу своју идеалну собу - разумеју и описују сличности у начину живота у Уједињеном Краљевству и код нас - користе јединину и множину именица
	3. Animals	5	- постављају и одговарају на питања у вези са хронолошким временом - опишу сталне и уобичајене радње у садашњости у неколико везаних исказа - укратко писмено и усмено опишу своје уобичајене активности у садашњости
	4. Holidays	5	- саопште своје и туђе планове и намере користећи једноставна језичка средства - креирају постер на тему различитих дестинација за путовања - користе конструкције које се односе на тренутне радње
	5. Food		- опишу своја и туђа интересовања и

		5	изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење - напишу блог на тему популарне брзе хране у Србији - креирају постер на тему здраве исхране
	6. The world	5	- напишу кратак путопис или новински чланак о дестинацији по свом избору - направе квиз из географије о држави по свом избору - креирају постер на тему различитих дестинација за путовања
	7. Entertainment	5	- напишу кратку причу као основу за филм, серију или телевизијску емисију - напишу кратак састав о својој омиљеној музичкој групи - напишу кратак састав о својем омиљеном филму - напишу кратак састав о својој омиљеној видео игри
		Укупно:	36

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Ликовна култура

Разред: V

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	40
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	32
Укупно:	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета:

Наставе и учења ликовне културе је да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа.

Задачи предмета:

Развијање ликовног изражавања, примена различитих техника, изражавање личних идеја, осећања и доживљаја. Развијање креативности, подстицање оригиналности и маштовитости. Упознавање уметности и културе, развијање способности посматрања и осећаја за лепо и склад. Неговање уредности и одговорности у раду, развијање сарадње кроз групни рад.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	Ритам Ритам у структурама природних и вештачких материјала:линија, облика и боја - Слободан и спонтан ритам линија,боја,облика,мрља - Својства орнамента - Слободно ритмичко компоновање Проширени садржаји Уметничко наслеђе – значај праисторијског наслеђа на простору Србије и у свету.	– опише ритам који уочава у природи, окружењу и уметничким делима; – пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте ритма; – гради правилан, неправилан и слободан визуелни ритам, спонтано или с одређеном намером; – користи, у сарадњи са другима, одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналног визуелног ритма; – разматра, у групи, како је учио/-ла о визуелном ритму и где та знања може применити; – направи, самостално, импровизовани прибор од одабраног материјала; – исказе своје мишљење о томе зашто људи	-компетенција за целоживотно учење; -комуникација; -рад с подацима и информацијама; -дигитална компетенција; -решавање проблема; -сарадња; -одговорно учешће у демократском друштву; -одговоран однос према здрављу; -одговоран однос према околини; -естетичка компетенција; предузимљивост	4	6	10	Септембар Прва недеља октобара

		стварају уметност.	и оријентација ка предузетништву.				
Корелација: Музичка култура (ритам), Биологија (биљни и животињски мотиви), Математика (облици, симетрија), Информатика и рачунарство(цртање на рачунару), Географија(уметност и географија), Српски језик и књижевност							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	Линија - Непосредно извлачење линија са различитим цртачким материјалима, на различитим подлогама и колажирање - Својства и врсте линија - Линије у природи - Линија као средство са стварање	– опише линије које уочава у природи, окружењу и уметничким делима; – пореди утисак који на њег/њу остављају различите врсте линија; – гради линије различитих вредности комбинујући материјал, угао и притисак прибора/материјала; – користи одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналних цртежа; – црта разноврсним прибором и материјалом изражавајући замисли, машту, утиске и памћење опаженог; – разматра, у групи, како је учио/-ла о изражајним	-компетенција за целоживотно учење, - комуникација, -рад са подацима и информацијама, -дигитална компетенција, решавање проблема, -вештина сарадње, -вештина за живот у демократском друштву, -брига за здравље,	10	10	20	Октобар Новембар Прва недеља децембра

	различитих ликовних својстава површина	својствима линија и где се та знања примењују; – искаже своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности;	-еколошка компетенција, -естетска компетенција, -предузетничка				
Корелација: Историја (Уметност праисторије), Биологија (Прачовек), Математика (врсте линија), Информатика и рачунарство (цртање на рачунару), Географија (уметност одређеног подручја), Српски језик (књижевност)							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	Облик -Природа и њени облици -Својства и карактеристике облика - Лумино објекти - Врсте облика -Основни површински и тродимензионални облици - Величина облика и међусобни однос	– пореди облике из природе, окружења и уметничких дела према задатим условима; – гради апстрактне и/или фантастичне облике користећи одабране садржаје као подстицај за стваралачки рад; – наслика реалне облике у простору самостално мешајући боје да би добио/-ла жељени тон; – обликује препознатљиве тродимензионалне облике одабраним материјалом и поступком; – преобликује предмет за	-компетенција за целоживотно учење; -комуникација; -рад с подацима и информацијама; -дигитална компетенција; -решавање проблема; -сарадња; -одговорно учешће у демократском друштву; -одговоран	20	14	34	Децембар Јануар Фебруар Март Април Прва неделља у мају

	величина - Груписање облика у равни или простору	рециклажу дајући му нову употребну вредност; – комбинује ритам, линије и облике стварајући оригиналан орнамент за одређену намену; – објасни зашто је дизајн важан и ко дизајнира одређене производе;	однос према здрављу; -одговоран однос према околини; -естетичка компетенција.				
Корелација: Историја (уметност праисторије), Биологија (природни облици), Математика(геометријски облици),Информатика и рачунарство (цртање на рачунару),Географија(уметност одређеног подручја),Српскијезик(књижевност).							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
IV	Визуелна комуникација Визуелно споразумевање - Обликовање и преобликовање употребних предмета Проширени садржаји Уметничко наслеђе – значај	– пореди различите начине комуницирања од праисторије до данас; – обликује убедљиву поруку примењујући знања о ритму, линији, облику и материјалу; – изрази исту поруку писаном, вербалном, невербалном и визуелном комуникацијом; – тумачи једноставне визуелне информације; – објасни зашто је наслеђе	-омпетенција за целоживотно учење; -комуникација; -рад с подацима и информацијама; -дигитална компетенција; -решавање проблема; -сарадња; -одговорно	6	2	8	Мај Јун

	наслеђа за туризам и за познавање сопственог порекла.	културе важно.	учешће у демократском друштву; -одговоран однос према здрављу; -одговоран однос према околини; -естетичка компетенција; предузимљивост и оријентација ка предузетништву.				
Корелација: Историја (Уметност праисторије), Биологија (биљни и животињски мотиви), Математика (симетрија), Информатика и рачунарство (цртање на рачунару), Географија (уметност одређеног подручја), Српски језик (књижевност)							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Вербална, демонстративна, истраживачка,
Наставни облици рада:	Фронтални, групни, индивидуални
Наставна средства:	Текстуална, визуелна, аудитивна, лаптоп, видео-бим, интернет...
	Начин остваривања
	-вербално- текстуални (кроз разговор и дискусију дефинисање појма ритма; -илустративна корелација са природом (ритам у природи, смена дана и обданице, смена годишњих доба,

	падавине, таласи); - подстицање на опажање различитих врста ритмова у структури облика и у текстури природних и вештачких облика; - практично- демонстративни поступак (израда адатака у којима се истиче понављање линија, боја, облика да би се постигла динамичност или ред); -вербално- текстуални (кроз разговор и дискусију дефинисање појма линија и њених карактеристика- својстава и врста); -илустративна- корелација са природом и појавом линије у природи; - подстицање на опажање различитих врста и карактера линија у природи; - практично- демонстративни поступак (извлачење линија различитим ликовним техникама на различитим материјалима- меке оловке на различитим подлогама, темпере, колаж); -примена игре као методе учења и приступа задатку; дефинисање појма облика и његових карактеристика (својства и врсте, 2д и 3д облици, величине облика и међусобни односи, груписања, планови, реална и имагинарна функција облика..); - илустративи- кроз конкретне примере из човекове средине, историје уметности и корелацијом са другим наставним предметима (за сваку наставну јединицу); - практично -демонстративни -кроз употребу разних прво појединачних основних, а потом комбинованих ликовних материјала и техника (цртеж, слика, вајање, графика, колаж...); вербално- илустративним подстицајима кроз разговор са ученицима дефинисање и проширивање знања из области визуелног споразумевања (облицима, начинима, улогом, средствима и значајем); - корелација са свакодневним животом, књижевношћу, драмским уметностима- фотографија, филм, телевизија, видео; - креирање задатка, увођење и примена савремене технологије у настави; -примена игре као методе учења и приступа задатку, невербална комуникација-читање информација; израз лица и карактеристичан положај тела; -кооперативно учење;
--	---

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Упућује, објашњава, дефинише нове појмове, проверава, илуструје, мотивише ученике за рад, подстиче ученике на повезивање са садржајима из других предмета, усмерава учениково извршавање ликовног задатка, организује наставу, прати рад појединца и група, вреднује, припрема избор из литературе.	Повезују, закључују, бележе, усвајају нове појмове, примењују знања на одговарајућим примерима, разумевају, доживљавају, повезују стечена знања са знањима из других предмета, износе утиске, учествују у тумачењу, усвајају нове термине, практично примењује стечена знања на сопственом раду,	Напредак и оствареност исхода процењују се на три нивоа (основни, средњи и напредни). Програм подржава индивидуални развој ученика. Процењивање напредовања ученика и оствареност исхода врши се такозваном алтернативном (или аутентичном) методом,

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
I Ритам	– ЛИК.ОО.О.1.1. Повезују материјале и прибор са традиционалним техникама визуелних уметности које користе у раду. – ЛИК.ОО.О.3.2. Указују на улогу визуелне уметности у очувању животне средине у различитим животним и	– ЛИК.ОО.С.2.2. Обликују визуелне садржаје који изражавају позитивне поруке и мотивишу друге. – ЛИК.ОО.С.2.3. Користе природу, уметничка дела и разноврсне текстуалне, аудио и аудио-визуелне садржаје као подстицај за стварање	– ЛИК.ОО.Н.1.2. Повезују водеће визуелне уметнике и њихова најпознатија дела смештајући их у одговарајућу епоху и друштвени контекст.

	радним ситуацијама.	оригиналних ликовних радова.	
II Линија	– ЛИК.ОО.О.1.1. Повезују материјале и прибор са традиционалним техникама визуелних уметности које користе у раду. – ЛИК.ОО.О.1.2. Описују функцију основних алатки у одабраним дигиталним уређајима и апликацијама за цртање, обраду фотографија и анимацију.	– ЛИК.ОО.С.3.1.Тумаче садржај ликовних дела и визуелних информација са којима се срећу у различитим ситуацијама. – ЛИК.ОО.С.3.2. Описују усмено свој рад и естетски доживљај уметничких дела, дизајна, природе и урбане средине користећи примерене и јасне реченице и изразе.	– ЛИК.ОО.Н.1.1. Објашњавају кључне карактеристике епохе, стила, правца или покрета у визуелним уметностима. – ЛИК.ОО.Н.1.2. Повезују водеће визуелне уметнике и њихова најпознатија дела смештајући их у одговарајућу епоху и друштвени контекст.
III Облик	– ЛИК.ОО.О.2.2. Обликују ликовне радове и импровизовани прибор од материјала за рециклажу и употребљених предмета и амбалаже. – ЛИК.ОО.О.2.3. Идентификују уметничка занимања и продукте/дела визуелних уметности које уочавају у различитим ситуацијама.	– ЛИК.ОО.С.2.2. Обликују визуелне садржаје који изражавају позитивне поруке и мотивишу друге. – ЛИК.ОО.С.2.3. Користе природу, уметничка дела и разноврсне текстуалне, аудио и аудио-визуелне садржаје као подстицај за стварање оригиналних ликовних радова.	– ЛИК.ОО.Н.2.1. Анализирају форму и садржај уметничког дела према одабраним критеријумима. – ЛИК.ОО.Н.2.2. Користе релевантне изворе за истраживање и селектовање података и информација на матерњем и страном језику.
IV Визуелна комуникација	– ЛИК.ОО.О.3.1. Изражавају своје идеје, осећања и машту користећи одабране традиционалне технике и	– ЛИК.ОО.С.1.2. Објашњавају комуникативну функцију визуелних уметности и њен потенцијал	– ЛИК.ОО.Н.1.2. Повезују водеће визуелне уметнике и њихова најпознатија дела смештајући их у одговарајућу

	савремене уређаје и алате за обликовање визуелних садржаја. – ЛИК.ОО.О.3.2. Указују на улогу визуелне уметности у очувању животне средине у различитим животним и радним ситуацијама.	да утиче на друштво и појединце. – ЛИК.ОО.С.1.3. Објашњавају начин коришћења различитих садржаја као подстицај за развијање креативних идеја наводећи примере из сопственог искуства.	епоху и друштвени контекст. – ЛИК.ОО.Н.1.3. Наводе примере повезаности визуелних уметности, других врста уметности и наука.
--	--	---	--

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

–ГЛИГОРИЈЕВИЋ, Јован. Ликовна култура за 5. разред. Београд: БИГЗ школство, 2021;

–ЈАНСОН, Хорст Валдемар. Историја уметности. Нови Сад: Прометеј, 2005;

–АРНАСОН, Харвард Х. Историја модерне уметности. Београд: Орион Арт, 2008;

–ПИСКЕЛ, Ђина. Општа историја уметности 1–3. Београд: Вук Караџић, 1974;

Правилник о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања, „Просветни гласник РС“, бројеви: 10/2017-1, 12/2018-1, 15/2018-1, 18/2018-1, 1/2019-18.

Правилник о стандардима образовних постигнућа за крај првог циклуса основног образовања и за крај основног образовања у Службеном гласнику, број 104 од 25.12.2024.

Нови правилници: програми наставе и учења за 1. и 5. разред ОШ; програм наставе и учења за 1. разред гимназије; измене планова наставе за ОШ; измене и допуне средње стручно | Завод за унапређивање образовања и васпитања

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Музичка култура

Разред: Пети

Годишњи фонд часова	
за обраду градива	56
за утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање).	16
УКУПНО	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ наставе: развијање интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формирање естетске перцепције и музичког укуса, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Задаци наставе:

- оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања;
- развијање осетљивости за музичке вредности;
- неговање способности извођења музике (певање/свирање);
- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука;
- подстицање стваралачког ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике), развијање критичког мишљења;
- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности;
- упознавање занимања музичке струке. обухватају различите области музике (активно учествовање у музици, слушање, стваралаштво).

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
I	ЧОВЕК И МУЗИКА	У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да: -дефинише шта је музика - препозна и разликује дела која припадају музичкој уметности од музике која се користи као средство - уочава у којим је све приликама музика уобичајени део живота сваког човека - објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; записивање нота; извођачке и техничке могућности инструмената); · изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; · критички просуђује утицај музике на здравље;	Естетичка компетенција; Сарадња; Комуникација; Компетенције за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Одговоран однос према здрављу; Одговоран однос према околини.	2	2	4	IX-X

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
Корелација: унутар предмета и са другим предметима – садржаје на којима се са ученицима ради повезују се са другим наставним предметима и наводи се који је предмет у питању и који се кључни појмови повезују.							
II	ПЕВАЊЕМ И СВИРАЊЕМ УПОЗНАЈЕМО МУЗИКУ	У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да: препозна и отпева државну химну Србије и друге химне; пева и свира самостално и у групи; ритмички чита и тактира нотни текст; изговара бројалице према ритмичким захтевима,самостално и у групи; примењује правилну технику певања; кроз свирање и покрет развија координацију и моторику; примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; вербализује свој доживљај музике; користи могућности ИКТ-а у извођењу и слушању музике	Компетенције за учење; Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Сарадња; Комуникација; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема;	33	7	40	IX-VI
Корелација: унутар предмета и са другим предметима – садржаје на којима се са ученицима ради повезују се са другим наставним предметима и наводи се који је предмет у питању и који се кључни појмови повезују.							

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
III	ЧОВЕК ПРАИСТОРИЈЕ И АНТИКЕ	У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да: наведе начине и средства музичког изражавања у праисторији и антици; објасни како друштвени развој утиче на начине и облике музичког изражавања; искаже своје мишљење о значају и улози музике у животу човека праисторије и антике.	Компетенције за учење; Естетичка компетенција; Сарадња; Комуникација; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема.	4	2	6	X,III
Корелација:унутар предмета и са другим предметима – садржаје на којима се са ученицима ради повезују се са другим наставним предметима и наводи се који је предмет у питању и који се кључни појмови повезују.							

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
IV	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да: класификује инструменте по начину настанка звука; опише основне карактеристике Орфовог инструментаријума; опише основне карактеристике удараљки са одређеном и удараљки са неодређеном висином тона; користи могућности ИКТ-ау примени знања о музичким инструментима.	Компетенције за учење; Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Рад са подацима и информацијама.	1	/	1	X
Корелација:унутар предмета и са другим предметима – садржаје на којима се са ученицима ради повезују се са другим наставним предметима и наводи се који је предмет у питању и који се кључни појмови повезују.							

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
V	СЛУШАЊЕМ УПОЗНАЈЕМО НОВА ДЕЛА И КОМПОЗИТОРЕ	У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да: се изражава покретима за време слушања музике; вербализује свој доживљај музике; идентификује ефекте којима различити елементи музичке изражајности утичу на тело и осећања; уочава домсћу фолклорну традицију и њену стилизацију; анализира слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте; користи могућности ИКТ-а за слушање музике.	Компетенције за учење; Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Рад са подацима и информацијама.	16	5	21	X-VI
Корелација: унутар предмета и са другим предметима – садржаје на којима се са ученицима ради повезују се са другим наставним предметима и наводи се који је предмет у питању и који се кључни појмови повезују.							
УКУПНО:				56	16	72	IX-VI

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе	Монолошка, дијалогска, рада на тексту, демонстрациона, практичних радова, проблемске методе, истраживачке методе, метода индивидуализованог приступа, ИКТ метода (примена ВЕБ алата за учење), интерактивне методе, методе образовних игара: квиз, попуњавање табела, укрштеница и друго.
Наставни облици рада	Групни, индивидуални, фронтални, рад у паровима
Наставна средства	Уџбеник <i>Музичка култура</i> за 8. разред, др Александра Паладин, мр Драгана Михајловић Бокан / ЦД плејер, компакт диск 1 и компакт диск 2; Мултимедијални ПДФ уџбеник/ рачунар, бим пројектор, звучници, платно
Тема	Начин остваривања
Човек и музика	Шта је музика, ритам и мелодија у музици-развој критичког мишљења и размишљања о музици, како нас она покреће и делује на нас.
Певањем и свирањем упознајемо музику	Развоју извођачких вештина ученика и њихов креативни приступу певању, покрету и свирању, подстицање и развијање личног стила изражавања кроз извођење музике. Обнављање и обрађивање нових елемената музичке писмености.
Човек праисторије и антике	Изучавање основних карактеристика наведених епоха, упознавање њихове традиционалне музике.
Музички инструменти	Изучавање ударачких инструмената, њихов настанак и развој, начин добијања тона и примена у начину извођења и музичким жанровима.
Слушањем упознајемо нова дела и композиторе	Упознавање најзначајнијих дела и композитора, наших и страних.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Подстичу ученике да опажају, примењују, препознају, упоређују, изводе закључке, повезују знања са другим областима и другим предметима, решавају проблеме, практично примењују.	Ученици активно учествују у настави, посматрају, бележе, изводе закључке, музицирају, слушају звучне примере, врше самопроцењивање и сл.).	Посматрање ученичког учешћа, закључивања и одговарања на постављена питања.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица зна и уме на основном нивоу да:	Средњи ниво Ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу да:	Напредни ниво Ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу да:
Знање и разумевање	-Препознају основне елементе музичке писмености -Опишу основне карактеристике: музичких инструмената, историјско-стилских периода, музичких жанрова, народног стваралаштва	-Анализирају повезаност: -Музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком изражајношћу (нпр. брз темпо са живахним карактером) -Структуре и драматургије одређеног музичког жанра (нпр. оперски финале са догађајима у драми) -Облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота	-Знају функцију елемената музичке писмености и извођачких састаав у оквиру музичког дела -Разумеју историјске и друштвене околности настанка жанра и облика музичког фолклора -Критички и аргументовано образлажу свој суд -Знају да креативно комбинују изражајне музичке елементе у естетском контексту (одређени музички поступак доводи у везу са жељеним ефектом)

Слушање музике	Именују: -Музичке изражајне елементе -Извођачки састав -Музичке жанрове -Српски музички фолклор	-Опишу и анализирају карактеристике звучног примера кроз садејство опажених музичких елемената (нпр. узбуркана мелодија као резултат специфичног ритма, темпа, агогике, динамике, интервалске структуре) -Препознају структуру одређеног музичког жанра	Умеју да анализирају слушни пример и открију везу опажајних карактеристика са: -Структуралном и драматуршком димензијом звучног примера -Жанровским и историјско-стилским контекстом звучног примера -Контекстом настанка и применом различитих облика музичког
Музичко извођење	-Певају једноставне дечје, народне или популарне композиције -Изводе једноставне дечје, народне или популарне композиције на бар једном инструменту		-Певају једноставне дечје, народне или популарне композиције -Изводе једноставне дечје, народне или популарне композиције на бар једном инструменту
Музичко стваралаштво	-Направе музичке инструменте користећи предмете из окружења -Осмисле мање музичке целине на основу понуђених модела -Изводе пратеће ритмичке и мелодијско-ритмичке деонице на направљеним музичким инструментима -Учествују у одабиру музике за дати		-Осмишљају пратеће аранжмане за Орфов инструментаријум и друге задате музичке инструменте -Импровизују и/или компонују мање музичке целине (ритмичке и мелодијске) у оквиру различитих жанрова и стилова -Осмишљају музику за школску представу, приредбу, перформанс

[Повратак на садржај](#)

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Од остале литературе за наставнике су стручне књиге, као и књиге о музици и музичарима, инструментима музичким играма и бројним другим разноврсним темама везаним за музику, а чији разноврсни садржаји могу помоћи наставницима и ученицима да продубе знања из овог предмета.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ИСТОРИЈА

РАЗРЕД: ПЕТИ

Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС” - Просветни гласник, бр. 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024

Годишњи фонд часова	
за обраду градива	20
за утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање). . .	16
УКУПНО	36
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Ученици учењем историје стичу знања о прошлости и садашњости и развијају вештине и ставове потребне за будућност.

Циљ изучавања наставног предмета у петом разреду је хуманистички развој и културни напредак детета. Упознавање и разумевање простора и времена, као и најстаријих периода у развоју људског друштва- праисторије и старог века.

Настава и учење историје припрема ученике за одговорно учешће у демократском друштву брзих политичко-социјалних, технолошких и економских промена, оспособљава их да самостално, као и кроз удруживање и сарадњу, развијају способност комуникације и да на креативан и предузимљив начин доприносе да се, у складу са узрастом, одговори на савремене изазове на локалном, регионалном, европском и глобалном нивоу.

Задачи наставе историје су да ученици, уочавајући узрочно – последичне везе, разумеју историјске процесе и токове, улогу истакнутих личности у развоју људског друштва и да познају националну и општу историју као и историју суседних народа и држава.

[Повратак на садржај](#)

-Ученици учењем историје стичу знања о прошлости;

-Упознају начине и значај проучавања прошлости;

-Стичу знања о личностима које су обележиле епоху старог века;

се и данас користе (писмо, календар, римско право...);

вредност културног наслеђа старог века и његов значај за разумевање савремене културе.

Кључни појмови за наставу историје у петом разреду:

Историјски извори, хронологија, историја, век, деценија, миленијум, ера, архив, музеј, ватра, точак, род, праисторија, Винча, Лепенски Вир, камено, метално доба, алфавет, роб, стари исток, Стари завет, Хамурабијев законик, пирамида, Месопотамија, Египат, стари век, држава, друштво, монотеизам, политеизам, писмо, јудазам, демократија, мит, Илијада, Грчко-персијски ратови, позориште, филозофија, држава, Атина, хеленистичка култура, Александар Македонски, република, Ханибал, хришћанство, Исус Христос, Библија, Рим, Константин Велики, римско наслеђе, робовласништво, Константинопољ.

-Стичу разумевање појма прошлости;

-Оспособљавају се за коришћење историјске карте;

-Упознају основне одлике културе старог

-Стичу знања о најзначајнијим културним и научним достигнућима старог века која

-Развијају способност да уочавају

Редни број теме	Наставна тема, садржај	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				О	У		
1.	ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ: -Појам прошлости и историја као наука; -Хронологија: рачунање времена; -Подела прошлости: периодизација; -Проширени садржају: сродне науке и помоћне историјске науке, историјске тековине	- Разликује основне временске одреднице (годину, деценију, век, миленијум, еру); - објасни појмове: хронологија, ера, исторјијски извори; - лоцира одређену временску одредницу на временској ленти; -разуме временске оквира праисторије на временској ленти самостално обележи прошлост, садашњост и будућност; -самостално или уз помоћ наставника одреди колико је времена прошло између истор.догађаја; - класификује историјске изворе и описује њихову улогу у реконструкцији прошлости -самостално повезује врсте ист. извора са установама у којима се чувају (архиви,библиотеке...) -разуме различита значења појма историја и повезаност историје са другим наукама (археологија, географија, хронологија...)	- Компетенција за целоживотно учење - Рад са подацима и информацијама, - Комуникација	3	3	6	СЕПТЕМБАР/ОКТОБАР
Корелација: веронаука (хришћанска ера), математика (рачунске операције приликом рачунања времена), географија (сналажење на карти-географска и историјска карта).							

2.	ПРАИСТОРИЈА: -Основне одлике праисторије; -Подела праисторије; -Проширени садржаји: најважнији праисторијски локалитети на простору Србије	- наведе основне основне одлике праисторије(начин живота људи и проналаске); -објасни поделу праисторије на камено и метално доба и да их хронолошки разврста; -објасни настанак земљорадње, сточарства и занатства у праисторији; -именује праисторијска налазишта у Србији: Лепенски Вир и Винчу; -самостално показује на карти главна праисторијска налазишта у Србији; -повезује настанак приватне својине са настанком државе и крајем праисторије; -самостално уочава разлику између историјских извора из праисторије и историје на основу посете локалном музеју.	- Рад са подацима и информацијама - Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Естетичка компетенција	2	2	4	ОКТОБАР/НОВЕМБАР
Корелација: ликовна култура (кључне карактеристике епохе, пећинско сликарство и израда фигурина), географиј(утицај средине и климе на живот људи у праисторији), биологија (уочавање повезаности људских заједница и појединца са утицајима природе)							
3.	СТАРИ ИСТОК: -Појам Старог истока - географске одреднице, најзначајније цивилизације, друштвени односи, државно уређење, - Култура и религија Старог истока	- самостално објашњава појам <i>Старог истока</i> - лоцира на историјској карти најважније државе Старог истока - наводи најважније одлике уређења држава Старог истока и упоређује их - идентификује основна обележја религије држава Старог истока - уме да препозна и зна називе најзначајнијих писама Старог истока - користећи дату информацију или ленту времена, може да смести историјску појаву, догађај и личност у одговарајући миленијум или век; -прикупља и приказује податке из различитих извора информација везаних за одређену историјску тему; -визуелне и текстуалне информације повезује са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом	- Компетенција за целоживотно учење - Дигитална компетенција - Естетичка компетенција	3	2	5	НОВЕМБАР/ДЕЦЕМБАР
Корелација:српски језик (примењује стратегије читања и разумевања прочитаног), географија (очитава податке са карата, графикона и табела), ликовна култура (разуме кључне карактеристике епохе у визуелној уметности), веронаука (разликује карактеристике политеистичких и монотеистичких религија)							

4.	СТАРА ГРЧКА: -Појам античке Грчке-географске одреднице, најстарији период грчке историје (Минојска култура), Грчки полиси, грчки митови, хомерски епови, грчка колонизација	-лоцира на историјској карти Крит, Средоземно море и Малу Азију -описе особености географског положаја античке Грчке -зна да објасни појмове полис, олигархија, демократија -приказује друштвену структуру и државно уређење грчких полиса на примеру Спарте и Атине; -идентификује узроке и последице Грчко-персијских ратова и Пелопонеског рата -истражује основна обележја религије Старих Грка, разликује легенде и митове од историјских чињеница -наводи значај и последице освајања Александра Македонског -планира самостална или у пару истраживања на одређену тему -повезује научене појмове са појмовима усвојеним из других предмета (грађанско васпитање, физичка култура...)	-Одговорно учешће у демократском друштву; -Рад са подацима и информацијама -Дигитална компетенција; -Естетичка компетенција	6	5	11	ДЕЦЕМБАР-МАРТ
Корелација: ликовна култура (разуме кључне карактеристике епохе у визуелној уметности), географија (очитава податке са карата, графикана и табела), српски језик (формира етичке и естетичке вредности, развија емпатију), грађанско васпитање (разликује елементе и поделу власти), географија (очитава податке са карата, графикана и табела), веронаука (разликује карактеристике политеистичких и монотеистичких религија)							
5.	АНТИЧКИ РИМ: -Појам античког Рима: географске одреднице и периодизација, оснивање Рима, структура друштва и уређење римске државе, ширење државе и освајања, култура и свакодневни живот,	-лоцира на карти простор настанка и ширења римске државе -наводи основне разлике између античке римске републике и царства -разликује узроке од последица најзначајнијих догађаја у историји античког Рима; -поређа начин живота припадника различитих слојева становништва у Риму; -издваја специфичности појмова из историје цивилизације (абецеда, латиница, римско право); -наводи најзначајније последице ширења хришћанства у Римском царству; -лоцира на карти најважније римске локалитете на територији Србије; -користећи временску ленту, лоцира и смешта одређену појаву, процес или личност из историје античког Рима у одговарајући миленијум, век или деценију -планира самостална или у пару истраживања на одређену тему	-Одговорно учешће у демократском друштву; -Рад са подацима и информацијама; -Сарадња -Дигитална компетенција	6	4	10	МАРТ-ЈУН

	хришћанство-појава и ширење, подела царства, пад Западног римског царства и сеоба народа	- повезује научене појмове са појмовима усвојеним из других предмета (грађанско васпитање, ликовна култура, веронаука...)					
Корелација: веронаука (разликује карактеристике политеистичких и монотеистичких религија), грађанско васпитање (проналази примере моралних поступака у изворима које чита), ликовна култура (схватају кључне карактеристике епохе у визуелној уметности), српски језик (чита и критички промишља о прочитаном извору или тексту).							
УКУПНО:				20	16	36	

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Наставне методе	монологска метода, дијалогска метода, демонстративно-илустративна, аудио-визуелна, текст метода и метода рада са материјалним историјским изворима (у сарадњи са Завичајним музејем), пројектна настава, ИКТ метода (примена веб алата за учење), интерактивне методе, методе образовних игара: квиз, попуњавање табела, укрштеница и друго.
Наставни облици рада	фронтални, индивидуални, рад у пару, групни
Наставна средства	учбеник, историјска карта, нема карта, мапа ума, комбиновање разних врста дидактичког материјала : Power Point презентација, илустрација, шема графикана, рачунар, пројектор, звучници
Тема	Начин остваривања

ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	У остваривању наставе историје од великог значаја је припрема наставника за час, као и планирање на годишњем, недељном и дневном нивоу. На тај начин наставник укључује и ученике у наставни процес, активира њихова интересовања и креативност у наставном процесу. Програм се остварује комбинацијом различитих врста дидактичког материјала, илустрација, шема, графикана, презентација, уз стално коришћење историјске карте и историјског атласа. Ако могућности дозволе, организовати час у Завичајном музеју, посетити архив, локалну цркву, културно-историјске споменике нашег краја. Укључивати се активно у пројектну наставу, остваривати корелацију са сродним предметима. Упућивати ученике на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија.
ПРАИСТОРИЈА	У остваривању ове наставне теме од великог значаја је припрема наставника за час. На тај начин наставник укључује и ученике у наставни процес, активира њихова интересовања и креативност у наставном процесу. Програм се остварује комбинацијом различитих врста материјалних остатака прошлости из наставникове приватне збирке, илустрација, презентација, уз стално коришћење историјске карте и историјског атласа. Ако могућности дозволе, организовати час у Завичајном музеју, посетити локално археолошко налазиште. Укључивати се активно у пројектну наставу, остваривати корелацију са сродним предметима. Упућивати ученика на коришћење додатне литературе, интернета, филмова прикладне садржине.
СТАРИ ВЕК	У остваривању ове наставне теме од великог значаја је припрема наставника за час. На тај начин наставник укључује и ученике у наставни процес, активира њихова интересовања и креативност у наставном процесу. Програм се остварује комбинацијом различитих врста материјалних -остатака прошлости из наставникове приватне збирке, илустрација, презентација, уз стално коришћење историјске карте и историјског атласа. У сарадњи са наставником ликовне културе, организовати прављење скулптура везаних за Стари Египат и Месопотамију. Упућивати ученике на коришћење додатне литературе, интернета, филмова прикладне садржине. Користити интернет у настави.
СТАРА ГРЧКА	У остваривању ове наставне теме од великог значаја је припрема наставника за час. На тај начин наставник укључује и ученике у наставни процес, активира њихова интересовања и креативност у наставном процесу. Програм се остварује комбинацијом различитих врста дидактичког материјала, ПП презентација, које прави наставник и ученици у склопу домаћег задатка. У сарадњи са наставником ликовне културе, организовати прављење скулптура везаних за религију и архитектуру Старе Грчке, са наставником српског језика и књижевности организовати сарадничке часове на тему грчке митологије. Упућивати ученика на коришћење додатне литературе, интернета, филмова прикладне садржине. Користити интернет у настави.
АНТИЧКИ РИМ	У остваривању ове наставне теме од великог значаја је припрема наставника за час. На тај начин наставник укључује и ученике у наставни процес, активира њихова интересовања и креативност у наставном процесу. Програм се остварује комбинацијом различитих врста дидактичког материјала, ПП презентација, које прави наставник и ученици у склопу домаћег задатка. Коришћење платформи у настави ради коришћења тестова, квизова, видео записа са питањима У

	сарадњи са наставником веронауке, посетити локалну цркву и упознати децу са значајем хришћанства. Упућивати ученика на коришћење додатне литературе, интернета, филмова прикладне садржине. Користити е-уџбеник у настави. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације.
--	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Организује час; Активира ученике; Утврђује претходно стечена знања и вештине; Излаже ново градиво; Излаже проблем и стратегије за његово решавање; Објашњава непознате појмове; Развија креативно и критичко мишљење ученика; Вреднује резултате ученика; Даје ученицима повратне информације о напредовању; Врши редовно самовредновање; Заједно са ученицима вреднује њихов рад ; Упућује ученика на коришћење додатне литературе; Подстиче ученике на стваралачко истраживање; Примењује савремене трендове у образовању; Ствара позитивну климу у одељењу.	Савладавају ново градио и повезју га са претходним сазнањима; Бележе у свесци; Израђује домаће задатке и пројекте ; Уочавају и решавају проблеме; Учествују у истраживачком раду; Праве карте и презентације; Разликују извор од интерпретације Користе различите изворе знања; Сарађују са вршњацима, остварују комуникацију .	Иницијално тестирање, формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора и писмених провера знања ученика; Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова; Домаћи задаци, групни рад, рад у пару, истраживачки рад, израда пројеката: паноа, презентација, ленти времена, излагања...

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих, што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима . Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи. Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица зна и уме на основном нивоу да:	Средњи ниво Ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу да:	Напредни ниво Ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу да:
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.О.1.1. Именују основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације и повезују их са описима њиховог значења. ИСТ.ОО.О.1.3. Разликују и именују основне временске одреднице и наводе раздобља прошлости и историјске периоде према хронолошком редоследу. ИСТ.ОО.О.1.4. Смештају годину у одговарајућу деценију, век, миленијум, еру, а појаву, догађај и личност у одговарајући историјски период или век и рачунају временску удаљеност између догађаја. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.О.2.1. Именују историјске изворе према основној подели и наводе њихову улогу у реконструкцији прошлости. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.О.3.1. Разликују историју као науку, наставни предмет и раздобље прошлости и објашњавају повезаност историје са другим	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.С.1.1. Издвајају и описују специфичности основних појмова историјске науке и појмова из историје цивилизације. ИСТ.ОО.С.1.2. Повезују основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације са појмовима из других наставних предмета. ИСТ.ОО.С.1.3. Прецизно одређују којој деценији, веку, миленијуму и историјском периоду припада одређена личност, појава, догађај и процес. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.С.2.1. Селектују историјске изворе према основној подели и повезују их са местима где се чувају. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.С.3.1. Објашњавају значај историје (наука и наставни предмет) за формирање ставова и за лични развој; разумевање савремених друштвених токова.	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.Н.1.2. Повезују личности, појаве, догађаје и процесе и смештају их у прецизне хронолошке и/или просторне оквири. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.Н.2.2. Одређују из ког историјског периода и са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене информације о особинама периода или географског простора. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.Н.3.1. Образлажу у различитим ситуацијама (околностима, контекстима) улогу и значај историјске науке за разумевање развоја друштва и његових савремених токова.

	наставним предметима.		
ПРАИСТОРИЈА	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.О.1.3. Разликују и именују основне временске одреднице и наводе раздобља прошлости и историјске периоде према хронолошком редоследу. ИСТ.ОО.О.1.5. Наводе и описују кључне појаве, догађаје, процесе и личности из националне и опште историје. ИСТ.ОО.О.1.8. Наводе кључне научно- технолошке изуме и уметничка дела и објашњавају њихов значај за развој цивилизације. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.О.2.2. Прикупљају информације из различитих извора и издвајају кључне податке у вези са одређеном темом. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.О.3.2. Препознају на карактеристичним примерима историјске корене у савременим друштвеним појавама ИСТ.ОО.О.3.5. Наводе и примерима илуструју културно-историјско наслеђе сопственог и других народа.	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.С.1.4. Описују кључне карактеристике појава, догађаја, процеса и личности и објашњавају њихов утицај на развој друштва, државе, привреде и културе. ИСТ.ОО.С.1.7. Доводе у међусобну везу друштвене, културне, научно-технолошке и уметничке појаве у националној и општој историји. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.С.2.7. Разликују историјски наратив од уметничке представе о историјској личности, догађају, појави и процесу. ИСТ.ОО.С.2.9. Представљају резултате истраживања на различите начине и уз коришћење дигиталних технологија. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.С.3.5. Препознају значај локалне културне баштине у ширим цивилизацијским оквирима и учествују у њеном очувању и афирмацији. ИСТ.ОО.С.3.6. Повезују културно-историјску и природну баштину са историјским и савременим контекстом и активно учествују у њиховом очувању.	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.Н.1.1. Наводе и објашњавају специфичности основних појмовима историјске науке и појмова из историје цивилизације, кључних појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје. ИСТ.ОО.Н.1.2. Повезују личности, појаве, догађаје и процесе и смештају их у прецизне хронолошке и/или просторне оквире. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.Н.2.1. Анализирају значај историјских догађаја, појава, личности на основу мерила вредности времена одигравања, а не на основу савременог контекста. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.Н.3.5. Објашњавају и представљају значај научних достигнућа и уметничких дела у грађењу идентитета.

	институцијама.		
СТАРИ ИСТОК	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.О.1.1. Именују основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације и повезују их са описима њиховог значења. ИСТ.ОО.О.1.5. Наводе и описују кључне појаве, догађаје, процесе и личности из националне и опште историје. ИСТ.ОО.О.1.6. Лоцирају на историјској карти простор одигравања појава, процеса и догађаја из националне и опште историје. ИСТ.ОО.О.1.7. Разликују узроке од последица и описују их на примерима кључних појава, догађаја и процеса из националне и/или опште историје. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.О.2.1. Именују историјске изворе према основној подели и наводе њихову улогу у реконструкцији прошлости. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.О.3.2. Препознају на карактеристичним примерима историјске корене у савременим друштвеним појавама и	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.С.1.1. Издвајају и описују специфичности основних појмова историјске науке и појмова из историје цивилизације. ИСТ.ОО.С.1.2. Повезују основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације са појмовима из других наставних предмета. ИСТ.ОО.С.1.4. Описују кључне карактеристике појава, догађаја, процеса и личности и објашњавају њихов утицај на развој друштва, државе, привреде и културе. ИСТ.ОО.С.1.6. Објашњавају узроке и последице кључних појава, догађаја и процеса из националне и опште историје. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.С.2.1. Селектују историјске изворе према основној подели и повезују их са местима где се чувају. ИСТ.ОО.С.2.6. Разликују митове и легенде од историјских чињеница. ИСТ.ОО.С.2.7. Разликују историјски наратив од уметничке представе о историјској личности, догађају, појави и процесу. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.С.3.4.	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.Н.1.2. Повезују личности, појаве, догађаје и процесе и смештају их у прецизне хронолошке и/или просторне оквири. ИСТ.ОО.Н.1.3. Процењују значај појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје уз навођење специфичних детаља. ИСТ.ОО.Н.1.6. Аргументовано објашњавају, на примерима, узроке и последице промена које су кроз историју доживљавала друштва, државе, привреде, културе и народи. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.Н.2.3. Реконструишу промене на историјско-географском простору поређењем савремених политичких карата са историјским картама других периода. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.Н.3.1. Образлажу у различитим ситуацијама (околностима, контекстима) улогу и значај историјске науке за разумевање развоја друштва и његових савремених токова. ИСТ.ОО.Н.3.2. Образлажу значај цивилизацијских тековина за развој хуманистичког, демократског, инклузивног друштва

	институцијама.	Идентификују улогу митова и легенди у изградњи идентитета.	заснованог на поштовању различитости и интеркултуралности.
АНТИЧКА ГРЧКА	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.О.1.1. Именују основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације и повезују их са описима њиховог значења. ИСТ.ОО.О.1.5. Наводе и описују кључне појаве, догађаје, процесе и личности из националне и опште историје. ИСТ.ОО.О.1.7. Разликују узроке од последица и описују их на примерима кључних појава, догађаја и процеса из националне и/или опште историје. ИСТ.ОО.О.1.8. Наводе кључне научно-технолошке изуме и уметничка дела и објашњавају њихов значај за развој цивилиз. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.О.2.6. Препознају историјске теме у књижевним и уметничким делима и идентификују сличности и разлике у њиховој научној и уметничкој интерпретацији. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.О.3.2. Препознају на карактерист. примерима историјске корене у савременим друштвеним појавама и институцијама.	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.С.1.1. Издвајају и описују специфичности основних појмова историјске науке и појмова из историје цивилизације. ИСТ.ОО.С.1.4. Описују кључне карактеристике појава, догађаја, процеса и личности и објашњавају њихов утицај на развој друштва, државе, привреде и културе. ИСТ.ОО.С.1.6. Објашњавају узроке и последице кључних појава, догађаја и процеса из националне и опште историје. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.С.2.6. Разликују митове и легенде од историјских чињеница. ИСТ.ОО.С.2.7. Разликују историјски наратив од уметничке представе о историјској личности, догађају, појави и процесу. ИСТ.ОО.С.2.8. Планирају и спроводе истраживање одређеног историјског догађаја/појаве/личности. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.С.3.3. Илуструју, на примерима из прошлости и садашњости, последице различитих врста манипулације на појединца, групе и друштво. ИСТ.ОО.С.3.4. Идентификују улогу митова и легенди у изградњи идентитета.	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.Н.1.5. Повезују појаве, догађаје и процесе са динамиком промена граница на одређеном простору у различитим историјским периодима. ИСТ.ОО.Н.1.6. Аргументовано објашњавају, на примерима, узроке и последице промена које су кроз историју доживљавала друштва, државе, привреде, културе и народи. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.Н.2.3. Реконструишу промене на историјско-географском простору поређењем савремених политичких карата са историјским картама других периода. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.Н.3.1. Образлажу у различитим ситуацијама (околностима, контекстима) улогу и значај историјске науке за разумевање развоја друштва и његових савремених токова. ИСТ.ОО.Н.3.2. Образлажу значај цивилизацијских тековина за развој хуманистичког, демократског, инклузивног друштва заснованог на поштовању различитости и интеркултуралности.

АНТИЧКИ РИМ	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.О.1.1. Именују основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације и повезују их са описима њиховог значења ИСТ.ОО.О.1.5. Наводе и описују кључне појаве, догађаје, процесе и личности из националне и опште историје. ИСТ.ОО.О.1.7. Разликују узроке од последица и описују их на примерима кључних појава, догађаја и процеса из националне и/или опште историје. ИСТ.ОО.О.1.8. Наводе кључне научно- технолошке изуме и уметничка дела и објашњавају њихов значај за развој цивилизације. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.О.2.6. Препознају историјске теме у књижевним и уметничким делима и идентификују сличности и разлике у њиховој научној и уметничкој интерпретацији. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.О.3.2. Препознају на карактер. примерима историјске корене у савременим друштвеним појавама и институцијама.	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.С.1.1. Издајају и описују специфичности основних појмова историјске науке и појмова из историје цивилизације. ИСТ.ОО.С.1.2. Повезују основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације са појмовима из других наставних предмета. ИСТ.ОО.С.1.3. Прецизно одређују којој деценији, веку, миленијуму и историјском периоду припада одређена личност, појава, догађај и процес. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.С.2.7. Разликују историјски наратив од уметничке представе о историјској личности, догађају, појави и процесу. ИСТ.ОО.С.2.8. Планирају и спроводе истраживање одређеног историјског догађаја/појаве/личности. ИСТ.ОО.С.2.9. Представљају резултате истраживања на различите начине и уз коришћење дигиталних технологија. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.С.3.4. Идентификују улогу митова и легенди у изградњи идентитета.	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.Н.1.1. Наводе и објашњавају специфичности основних појмовима историјске науке и појмова из историје цивилизације, кључних појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје. ИСТ.ОО.Н.1.2. Повезују личности, појаве, догађаје и процесе и смештају их у прецизне хронолошке и/или просторне оквире. ИСТ.ОО.Н.1.3. Процењују значај појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје уз навођење специфичних детаља. ИСТ.ОО.Н.1.6. Аргументовано објашњавају, на примерима, узроке и последице промена које су кроз историју доживљавала друштва, државе, привреде, културе и народи. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.Н.2.3. Реконструишу промене на историјско-географском простору поређењем савремених политичких карата са историјским картама других периода. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.Н.3.2. Образлажу значај цивилизацијских тековина за развој хуманистичког, демократског, инклузивног друштва заснованог на поштовању различитости и интеркултуралности
-------------	--	--	--

[Повратак на садржај](#)

БРОЈ ПЛАНИРАНИХ ПИСМЕНИХ И КОНТРОЛНИХ ЗАДАТАКА

ТЕСТ	ОБЛАСТ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Прва провера знања	Стари исток	децембар
Друга провера знања	Стара Грчка	март
Завршни тест	Стари Рим	мај
Петнаестоминутни тестови	После завршене области	по потреби

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Струве, В. В.-Калистов, Д. П., Стара Грчка, Сарајево 1969.

Херодот, Историја, прев. М. Арсенић, Нови Сад 1980.

Хомер, Илијада, прев. М. Ђурић, Нови Сад 1985.

Хомер, Одисеја, прев. М. Ђурић, Нови Сад 1985.

Ђурић М., Историја старих Грка до смрти Александра Македонског у одабраним изворима, Београд 1975.

Машкин, Н. А., Историја старог Рима, Београд 1985.

Ведерил, С., Грчка - прочитај и направи, Београд 2006.

Дери, Т., Откачени Грци, Београд 2004.

Дери, Т., Покварени Римљани, Београд 2004.

[Повратак на садржај](#)

ДОДАТНА НАСТАВА ЗА 5.РАЗРЕД

Циљеви додатне наставе:

Додатни рад намењен је даровитим и посебно заинтересованим ученицима.

Циљ ове наставе је продубити и проширити

садржаје из редовне наставе.

Програмски садржаји се надовезују на садржаје из редовне наставе.

Часове организовати према потреби и захтевима ученика

Критеријум укључивања: ученици који имају посебно интересовање за историјске теме или желе да учествују на такмичењу из историје.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика
5.	Прошлост -Историјски извори -Врсте историјских извора	1	-Самостално проналази примере ист.извора из породичне и личне историје и сврстава их по категоријама - Примењује знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији, веку припада одређена година) - Селектује историјске изворе
5.	Праисторија -Подела праисторије -Археолошка налазишта на територији Србије	2	- Самостално на карти показује праисторијска налазишта у Србији - Просуђује о напретку људског друштва кроз праисторијске периоде: развој привреде, организацију друштва... - Повезује настанак приватне својине са настанком државе и крајем праисторије - Уочава разлику између историјских извора из праисторије и историје на примерима из локалног музеја

5.	Стари исток -Државе Старог истока -Религија	2	- Самостално показује на карти задате географско- историјске одреднице - Описује власт владара у државама Старог истока - Препознаје на примерима клинопис и хијероглифе - Закључује о значају религије и свештенства у управљању државом и у обичном животу
5.	Стара Грчка -Најстарија историја Грчке -Тројански рат -Религија и култура	3	- Повезује прошлост и садашњост: појмове који су се до данас задржали -Објашњава државно и друштвено уређење Спарте и Атине: Упоредује Спарту и Атину -Препознаје и наводи у садашњости остатке грчке архитектуре и културе -Реализује пројектне задатке: презентује истражени садржај и анализира
5.	Антички Рим --Најстарија историја Рима -Римска освајања -Религија и култура	3	-Описује државно и друштвено уређење Рима -Зна правце ширења римске државе -Уз помоћ карте, именује државе, које се данас налазе на местима некадашњих римских провинција, као и градове, који су настали на местима некадашњих римских градова на Балкану -Упоредује основне грчке и римске богове -Препознаје елементе римске културе у календару, именима планета -Уочава и објашњава значај историјских личности из времена античког Рима.
Укупно:		10	

ДОПУНСКА НАСТАВА 5. РАЗРЕД

Циљеви допунске наставе:

Допунска настава организује се по потреби. Циљ допунске наставе је да ученик, уз помоћ наставника, стекне неопходна знања и умећа како би могао без сметњи да прати редовну наставу.

Задатак

наставника је да утврди садржаје са оним ученицима, који нису успели да их усвоје у редовној настави, како би им се омогућило усвајање програма.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика
5.	Прошлост -подела историјских извора -рачунање времена	2	Слушају, питају, одговарају на питања. Рачунају време, одређују миленијум, век и деценију
5.	Праисторија -подела праисторије -описивање начина живота у праисторији	2	-Слушају, понављају, питају, описију, читају лекцију из књиге заједно са наставником, праве фигуре од пластелина
5.	Стари исток -најзначајније државе Старог истока и њихов положај	2	-Слушају, понављају, питају, описију, читају лекцију из књиге заједно са наставником, праве фигуре од пластелина, цртају
5.	Стара Грчка - периодизација Старе Грчке - најзначајнији митови - Свакодневни живот старх Грка	2	-Слушају, понављају, читају текстове заједно са наставником, цртају у свескама, праве ленте времена, постављају питања
5.	Антички Рим - постанак Рима (легенда о Ромулу и Рему) -основне одлике римске легије -римска освајања	2	-слушају наставника, гледају кратке филмове са историјском садржином, понављају, цртају римске легионаре у свесци, постављају питања
Укупно:		10	

Критеријум укључивања: ученици који теже савладавају редовно градиво или којима је потребно нешто објаснити.

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Географија

Разред: V

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	23
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	13
Укупно:	36
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета:

Циљ учења географије је да ученик изучавањем географских објеката, појава и процеса у природном и друштвеном окружењу и међусобној повезаности са њима развије одговоран однос према себи, природи и будућности планете Земље.

Задаци предмета:

- стицање знања о основним објектима, појавама и процесима у васиони (о Сунчевом систему, Земљи-планети, њеном постанку, облику, величини, кретањима и њиховим последицама);
- стицање информација у процесу учења и у свакодневном животу; разумевање потребе за очувањем животне средине, као и за очувањем биљног и животињског света;
- оспособљавање за коришћење географске литературе, интернета и различитог илустративног материјала у сврху лакшег савлађивања наставног градива;
- развијање способности за активно стицање и примену знања из географије кроз самостално учење и истраживање.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	ЧОВЕК И ГЕОГРАФИЈА	– опише предмет проучавања географије и препозна њен значај у свакодневном животу и локалном окружењу	-компетенција за учење; -вештина комуникације; -вештина сарадње; -компетенција за рад с подацима и информацијама	1	/	1	септембар
II	ВАСИОНА	– објасни основне појмове у вези са васионом и васионским телима: звезда, планета, сателит, комета, метеор; – објасни појам Сунчевог система и положај Земље у њему; – илуструје цртежом или моделом: Сунчев систем, Месечеве мене и појаве помрачења Сунца и Месеца	-компетенција за учење; -вештина комуникације; -вештина сарадње; -компетенција за рад с подацима и информацијама -дигитална -одговоран однос према околини	3	2	5	септембар, октобар
III	ПЛАНЕТА ЗЕМЉА	– опише облик Земље и препозна законитости Земљиног кретања; – разликује Земљине унутрашње сфере: језгро,	-компетенција за учење; -вештина комуникације; -вештина	19	11	30	друга половина октобра до краја школске

		омотач језгра и Земљина кора и опише њихове основне карактеристике; – именује и покаже на географској карти и глобусу континенте и океане; – објасни шта су литосферне плоче и повеже њихово кретање са појавом земљотреса и вулкана; – именује и разврста облике рељефа према начину постанка; – опише основна својства рељефа: морфометријска и динамичка; – повеже карактеристике рељефа са размештајем насеља и људским делатностима: пољопривреда, саобраћај, туризам; – опише различите хидрографске облике на Земљи: океане, мора, реке, језера, подземне воде и њихов међусобни однос; – објасни појаве везане за мора: разуђеност обала, физичка и хемијска својства и кретања морске воде; – наведе и одреди елементе реке служећи се географском картом и другим графичким	сарадње; -компетенција за рад с подацима и информацијама -дигитална -одговоран однос према околини				године
--	--	---	--	--	--	--	--------

		прилозима и објасни њихов значај за живот људи; – наведе примере ефеката интеракције човека и воде; – реагује адекватно у случају изложености дејству природних непогода: земљотреса, одрона, клизишта, поплаве; – предложи мере за очување Земљиног географског омотача уважавајући различите потребе људи и њихове активности; – пронађе и користи информације из различитих извора, критички их разматра и вреднује					
Корелација: српски језик, историја, математика, биологија, ликовна култура							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	дијалогска, монолошка, илустративно-демонстративна, ИКТ, рад на тексту
Наставни облици рада:	фронтални, индивидуални, групни, рад у пару
Наставна средства:	уџбеник, атлас, географске карте, глобус, компас, рачунар и пројектор, збирке минерала, енциклопедије, макете, неме карте Начин остваривања На првом наставном часу наставник уводи ученике у наставни предмет, односно, упознаје ученике са значајем географије, не улазећи у терминологију географских дисциплина. На овом часу је потребно помоћи ученицима да повежу постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком. Заједно са ученицима навести примере и разлоге зашто се изучава географија. Такође је потребно упознати ученике са садржајем наставног програма и дати им

	јасна упутства за рад. Програмску област Васиона чине најосновнија математичко-географска и астрономска знања о васиони, Сунчевом систему, облику и величини Земље, њеном положају у васиони и о небеским телима Сунчевог система. Кроз ову наставну област потребно је информисати ученике о основним карактеристикама осталих небеских тела, без фактографских података о планетама: величина, удаљеност до Земље и слично. Трећу програмску област Планета Земља чине садржаји физичке географије и разврстани су у шест тема. Посебан значај имају исходи који се односе на облик и величину Земље и распоред континената и океана. За достизање исхода предвиђених овом темом најбоље је користити демонстративно--илустративне методе и методе експеримента уз употребу модела Земље глобуса и географске карте. Унапређивању сналажења ученика на карти током петог разреда, што представља основу за касније изучавање картографског градива у шестом разреду. При обради наставних садржаја Револуција Земље и Топлотни појасеви треба објаснити термине, као што су екватор, Гринич, северни и јужни повратник и северни и јужни поларник. Акценат треба ставити на достизање исхода који се односе на функционално знање ученика (како се понашати у случају земљо- треса, екстремних температура, астрмосферских непогода, бујица и поплава...) и треба навести примере позитивног и негативног де- ловања човека на природу. Потребно је код ученика развијати одговорност о очувању биљних и животињских врста и рационалном коришћењу природних ресурса као услову опстанка на Земљи. Један од значајних исхода петог разреда је да се од ученика очекује да опише одговорност коју човек има према планети Земљи, планети коју настањујемо.
Тема: Човек и географија Васиона Планета Земља	

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
објашњавање, демонстрација, подстицање, развијање критичког мишљења, праћење и усмеравање рада ученика, вредновање, оцењивање.	писање, слушање, посматрање, практиковање, истраживање, сакупљање, стварање, активности у оквиру мини пројекта-осмишљавање, реализација и презентација, цртање, израда домаћих задатака.	Усмено одговарање, домаћи задаци, тест, презентације.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
1.Човек и географија	ГЕО.ОО.О.1.1. Објашњавају својим речима предмет проучавања географије.	ГЕО.ОО.С.1.1. Процењују повезаност географије са осталим природним и друштвеним наукама у истраживању просторних феномена.	
2.Васиона	ГЕО.ОО.О.1.2. Упоредију небеска тела на основу положаја, физичких и хемијских особина. ГЕО.ОО.О.2.1. Илуструју цртежом, скицом или моделом положај небеских тела у Сунчевом систему.	ГЕО.ОО.С.1.2. Објашњавају облик, димензије и кретања Земље и њихове последице. ГЕО.ОО.С.2.1. Утврђују односе величина и положаје планета на основу израђеног сопственог модела Сунчевог система.	ГЕО.ОО.Н.1.1. Изводе закључке о утицајима појава у Сунчевом систему на географски омотач Земље.
3.Планета Земља	ГЕО.ОО.О.1.4. Класификују Земљине сфере и њихове елементе на основу главних	ГЕО.ОО.С.1.2. Објашњавају облик, димензије и кретања Земље и њихове последице.	ГЕО.ОО.Н.3.3. Предлажу мере заштите географског омотача на основу анализе промена у

	физичко-географских одлика. ГЕО.ОО.О.1.5. Дефинишу појам природних непогода. ГЕО.ОО.О.2.3. Очитавају податке са графикана, табела и тематских карата. ГЕО.ОО.О.3.5. Адекватно поступају у ситуацијама када су изложени дејству природних непогода.	ГЕО.ОО.С.1.4. Доводе у везу географске објекте са географским појавама у Земљиним сферама. ГЕО.ОО.С.2.2. Демонстрирају Земљина кретања и њихове најважније последице помоћу глобуса и других модела. ГЕО.ОО.С.2.4. Изводе закључке о метеоролошким појавама на основу резултата мерења климатских елемената у географској средини.	Земљиним сферама. ГЕО.ОО.Н.2.2. Осмишљавају климатолошки пројекат у локалној средини који укључује постављање истраживачких питања, избор метода, техника и ресурса (мерни инструменти и извори података), периода мерења, обраду података и извођење и презентацију закључака.
--	--	---	---

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Географија- уџбеник за 5. разред основне школе - Биљана Колачек, Александра Јовичић, Географски атлас за V,VI, VII и VIII р.

Основне школе,

Атлас- свет на длану,

Експедиције- подухвати који су променили свет,Атлас света-интерактивни атлас

Допунска настава

ЦИЉ:

Допунска настава географије намењена је ученицима који отежано усвајају предвиђене географске садржаје.Организује се по потреби.

Критеријуми укључивања:

Часове допунске наставе могу да похађају ученици који су у индивидуалном образовном програму, ученици који су дуго одсуствовали са часова редовне наставе и они ученици који имају жељу да утврде стечена знања.

[Повратак на садржај](#)

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика	Активности наставника
5.	Васиона	2	-слушају додатна објашњења,	-идентификовање ученика којима је потребна помоћ,
	Планета Земља Земљина кретања, Релјеф земље, Атмосфера, Хидросфера, Биосфера	8	-постављају питања о нејасним појмовима, -активно учествују у разговору, -анализирају и исправљају сопствене грешке, -записују и цртају одређене појмове.	-утврђивање конкретних потешкоћа, -одабир садржаја које треба поновити, -понављање основних појмова, -додатно објашњавање градива , -коришћење цртежа, модела, карата,интернета -помоћ у разумевању, -праћење напретка ученика.

[Повратак на садржај](#)

Школски програм за 5. разред
Наставни предмет: Математика
Разред: 5

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	59
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	85
Укупно:	144
Недељни фонд часова	4

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета:

Циљ учења математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова. Годишњи фонд часова: 144

Задаци предмета:

стицање знања неопходних за разумевање квантитативних и просторних односа и законитости у разним појавама у природи, друштву и свакодневном животу; - стицање основне математичке културе потребне за откривање улоге и примене математике у различитим подручјима човекове делатности (математичко моделовање), за успешно настављање образовања и укључивање у рад; - развијање ученикове способности посматрања, опажања и логичког, критичког, аналитичког и апстрактног мишљења; - развијање културних, радних, етичких и естетских навика ученика, као и математичке радозналости; - стицање способности изражавања математичким језиком, јасност и прецизност изражавања у писменом и усменом облику; - усвајање основних чињеница о скуповима, релацијама и пресликавањима; - савлађивање основних операција с природним, целим, рационалним и реалним бројевима, као и усвајање основних својстава тих операција; - упознавање најважнијих геометријских објеката: линија, фигура и тела, и разумевање њихових узајамних односа; - оспособљавање ученика за прецизност у мерењу, цртању и геометријским конструкцијама; - припрема ученика за разумевање одговарајућих садржаја природних и техничких наука; - изграђивање позитивних особина ученикове личности, као што су:

[Повратак на садржај](#)

систематичност, упорност, тачност, уредност, објективност, самоконтрола и смисао за самостални рад; - стицање навика и умешности у коришћењу разноврсних извора знања.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ДЕЉИВОСТ	Ученик ће бити у стању да: израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева); реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева); примени правила дељивости са 2, 3, 4, 5, 9, 25 и декадним јединицама; разликује просте и сложене бројеве и растави број на просте чиниоце; одреди и примени НЗС и НЗД; изводи скуповне операције уније, пресека и разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке; правилно користи речи и, или,	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама – Комуникација - Сарадња - Дигитална компетенција	14	20	34	

		не и сваки у математичко-логичком смислу. примени правила дељивости са 2, 3, 4, 5, 9, 25 и декадним јединицама; разликује просте и сложене бројеве и растави број на просте чиниоце. Ученик ће бити у стању да: разликује просте и сложене бројеве и растави број на просте чиниоце; одреди и примени НЗС и НЗД. разликује просте и сложене бројеве и растави број на просте чиниоце; одреди и примени НЗС и НЗД; изводи скуповне операције уније, пресека и разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке.					
Корелација: Унутарпредметна, Географија, Биологија, Српски језик, Физика, Хемија.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ГЕОМЕТРИЈЕ	Ученик ће бити у стању да: анализира односе датих геометријских објеката и запише их математичким	- Компетенција за учење - Рад са	10	10	20	5 недеља

		писмом; опише основне појмове у вези са кругом (центар, полупречник, тангента, тетива) и одреди положај тачке и праве у односу на круг; правилно користи геометријски прибор; нацрта праву паралелну датој правој користећи геометријски прибор; упореди, сабира и одузима дужи, конструктивно и рачунски. преслика дати геометријски објекат централном симетријом и трансляцијом; реши једноставан задатак применом основних својстава паралелограма (једнакост наспрамних страница).	подацима и информацијама - Комуникација - Дигитална компетенција				
Корелација: Унутарпредметна, Физика, Техника и технологија.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	РАЗЛОМЦИ	Ученик ће бити у стању да: прочита, запише, упореди и представи на бројевној	- Компетенција за учење - Рад са	17	28	45	4 недеље

		полуправој разломке у оба записа и преводи их из једног записа у други запис. прочита, запише, упореди и представи на бројевној полуправој разломке у оба записа и преводи их из једног записа у други запис; одреди месну вредност цифре у запису децималног броја; заокружи број и процени грешку заокруживања. прочита, запише, упореди и представи на бројевној полуправој разломке у оба записа и преводи их из једног записа у други запис; одреди месну вредност цифре у запису децималног броја; заокружи број и процени грешку заокруживања; израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину; реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или	подацима и информацијама - Комуникација - Дигитална компетенција - Сарадња				
--	--	---	---	--	--	--	--

		неједначину; одреди проценат дате величине; примени размеру у једноставним реалним ситуацијама; примени аритметичку средину датих бројева; сакупи податке и прикаже их табелом и кружним дијаграмом и по потребикористи калкулатор или расположиви софтвер. прочита, запише, упореди и представи на бројевној полуправој разломке у оба записа и преводи их из једног записа у други запис; одреди месну вредност цифре у запису децималног броја; заокружи број и процени грешку заокруживања. прочита, запише, упореди и представи на бројевној полуправој разломке у оба записа и преводи их из једног записа у други запис; одреди месну вредност цифре у запису децималног броја; заокружи број и процени грешку					
--	--	---	--	--	--	--	--

		заокруживања; израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину; реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину; сакупи податке и прикаже их табелом и кружним дијаграмом и по потреби користи калкулатор или расположиви софтвер. одреди проценат дате величине; примени размеру у једноставним реалним ситуацијама; примени аритметичку средину датих бројева;					
Корелација: Унутарпредметна, Српски језик							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
IV	УГАО	Ученик ће бити у стању да: правилно користи геометријски прибор;	-Компетенција за учење - Рад са	13	20	33	4 недеље и 1 дан

		идентификује врсте и опише својства углова (суседни, упоредни, унакрсни, углови на трансверзали, углови са паралелним крацима) и примени њихове узајамне односе. правилно користи геометријски прибор; идентификује врсте и опише својства углова (суседни, упоредни, унакрсни, углови на трансверзали, углови са паралелним крацима) и примени њихове узајамне односе; нацрта праву нормалну на дату праву, користећи геометријски прибор; измери дати угао и нацрта угао задате мере; упореди, сабере и одузме углове рачунски и конструктивно; реши једноставан задатак применом основних својстава паралелограма (једнакост наспрамних страница и наспрамних углова).	подацима и информацијама - Комуникација - Сарадња -Дигитална компетенција				
Корелација: Унутарпредметна							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
V	ОСНА СИМЕТРИЈА	Ученик ће бити у стању да: идентификује основне симетричне фигуре и одреди њену осу симетрије идентификује основне симетричне фигуре и одреди њену осу симетрије. симетрично преслика тачку, дуж и једноставнију фигуру користећи геометријски прибор; конструира симетралу дужи и симетралу угла и примењује њихова својства; - конструира праву која је нормална на дату праву или је паралелна датој правој.	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама - Комуникација - Сарадња	5	7	12	3 недеље
Корелација: Српски језик, Унутарпредметна, Техника и технологија, Ликовна култура.							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе: Наставни облици рада: Наставна средства:	Предавање, презентација, бреинсторминг, модификовано предавање, демонстрација
	Фронтални, индивидуални, групни, рад у пару
	Геометријски материјали, софтвери и апликације, онлајн платформе, пројектори, уџбеници и збирке, приручници за наставнике, листови за вежбање

	Начин остваривања -Обновити својства скупова N и N_0 (претходник и следбеник) и подсетити се придруживања бројева тачкама бројевне полуправе -Кроз разноврсне задатке са изразима, једначинама и неједначинама из свакодневног живота, наставити са изграђивањем појмова бројевни израз, променљива, израз с променљивом и придруживање, користећи при томе и термине израз, формула, исказ. -Уочавати примере једноставнијих (функцијских) зависности у разним областима При томе је важно коришћење дијаграма и табела -Увести дељење са остатком -Правила дељивости декадним јединицама и бројевима 2, 5, 4, и 25 увести тако да ученици сами откривају законитости и активно се укључују у процес истраживања и учења, док за правила дељивости са 3 и 9 треба ученике добро изабраним примерима водити до правила. -На конкретним примерима подскупова N_0, увести различите начине записивања скупова уз увођење појма празног скупа и бесконачног скупа, скуп, елементи, подскуп, једнакост скупова, празан скуп, са одговарајућим знацима; скуповне операције. Коришћењем примера из текућих садржаја, изграђивати математички језик и уносити прецизност у изражавању. -На подесним примерима илустровати математичкологичку употребу речи: сваки, неки, или, и, не, следи (ако...онда). -Увести појмове простог и сложеног броја, објаснити поступак Ератостеновог сита и поступак растављања природних бројева на просте чиниоце и одређивања највећег заједничког делиоца и најмањег заједничког садржаоца, Еуклидов алгоритам (на конкретним примерима) и везу између НЗД и НЗС, и оспособити ученике за њихови примену у проблемским задацима.
Тема: ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ДЕЉИВОСТ	Главни циљ теме јесте да успостави природни прелаз на више нивое разумевања геометрије, са нивоа визуелизације (на коме су базирани садржаји геометрије у првом циклусу), на нивое анализирања и апстракције (одн. неформалне дедукције). -Ученици усвајају елементе дедуктивног закључивања (правилно формулисање тврђења; правилно закључивање, правилно коришћење везника и, или, а нарочито ако...онда). Садржаје треба да прате задаци у којима се истиче правилно изражавање, договорено означавање, коректно цртање, и којима се подстиче логичко комбинаторно размишљање. -Полазећи од појмова тачке и праве и односа припадања и распореда увести појам дужи и појам полуправе и начине њиховог обележавања.

	-Разматрати однос две праве у равни; заједно са овом чињеницом показати цртање праве паралелне датој правој кроз тачку која јој не припада. Као посебно важне области (заједно са границом) истаћи троуглове и паралелограме и начине њиховог означавања. -Објаснити практичан значај стандарних јединица мере и потребу за деловима јединице мере. -Увести појмове: кружница, круг, центар, полупречник, пречник, лук, тетива и тангента. Однос две кружнице, односно два круга разматрати на конкретним примерима и задацима. -Централном симетријом пресликавати тачке, дужи, кружнице, троуглове, квадрате и правоугаонике. Истаћи основне особине централне симетрије и повезати их са особинама паралелограма. -Увести појмове усмерених дужи и вектора Транслацијом („паралелним преношењем“) пресликавати тачке, дужи, кружнице, троуглове, квадрате и правоугаонике и остале једноставне фигуре.
ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ГЕОМЕТРИЈЕ	- Угаону линију увести као унију две полуправе са заједничким почетком. Истаћи разлику између конвексне и неконвексне области. Угао увести као унију угаоне линије и једне од поменутих области, али даља разматрања ограничити само на конвексне углове. Увести и означавање углова малим словима грчког алфабета. Користећи се механичким моделима (кретање клатна, лепеза и сл.) мотивисати придруживање кружних лукова (и одговарајућих тетива) угловима. Једнаке углове увести као углове чије су одговарајуће тетиве у круговима једнаких полупречника једнаке. На ово објашњење надовезати конструктивно преношење углова помоћу шестара и лењира, а затим и конструктивно упоређивање, сабирање и одузимање углова Развити код ученика вештину мерења и цртања угла помоћу угломера. Повезати једнакост углова са једнакошћу њихових мера. Увести делове степена (минуте и секунде) и поступке сабирања и одузимања мера углова. Објаснити једнакост унакрсних углова и увести нормалност правих. Ученике треба оспособити да цртају нормалу на праву из дате тачке употребом троугаоног лењира, а након истицања нормалности тангенте и одговарајућег полупречника, и за цртање тангенте на кружницу у задатој тачки кружнице. Објаснити шта се подразумева под растојањем тачке од праве. Под углом између правих које нису међусобно нормалне подразумевати одговарајући оштар угао. Истаћи углове које образује трансверзала две паралелне праве. Када трансверзала није нормална на паралелним правама, добијене углове поделити на оштре и тупе и истаћи да су сви углови исте врсте међусобно једнаки. Обновити једнакост наспрамних страница паралелограма, и

	извести једнакост наспрамних углова паралелограма. Објаснити шта се подразумева под растојањем између две паралелне праве. Истаћи односе углова са паралелним крацима.
УГАО	На почетку увести појмове правога односно неправог разломака, као и мешовитог броја. Претварање мешовитог броја у неправи разломак и обрнуто, повезати са поступком дељења са остатком. -Геометријску интерпретацију ненегативних рационалних бројева уводимо помоћу бројевне полуправе. Примери за то треба да буду разноврсни, имениоци разломака не треба да буду већи од 10. Бројевна полуправа се може користити и за упоређивање разломака. -Проширивање и скраћивање разломака уводити на основу особине количника да се он не мења када се и дељеник и делилац помноже, односно поделе истим бројем различитим од нуле. Скраћивање разломака до несводљивог повезати са познатим поступком налажења највећег заједничког делиоца бројиоца и имениоца. -Упознати ученике са различитим начинима упоређивања разломака. -Увођење децималног записа разломака и њихово приказивање на бројевној полуправој повезати са примерима из свакодневног живота. Превођење разломака у децимални запис започети са разломцима који се могу свести на децималне разломке, а након тога увести и појам периодичног децималног записа. -Сабирање и одузимање разломака увести свођењем на заједнички именилац. Пре дељења разломака упознати ученике са појмом реципрочне вредности разломака и природног броја. -Код сабирања, одузимања и множења децималних бројева користити аналогију са извођењем истих операција са природним бројевима. Код дељења увести прво дељење децималног броја природним, а након тога, кроз добро одабране примере, показати како се дељење децималних бројева своди на претходни случај. - Код израза се треба задржати на примерима који нису сувише сложени, јер је циљ увежбавање извођења рачунских операција и примена њихових особина. Приликом обраде једначина и неједначина треба се задржати на једноставнијим примерима и користити аналогију са решавањем једначина и неједначина у скупу природних бројева. -Веома важан део ове теме су проблемски – текстуални задаци у којима се користе разломци и децимални запис разломака, помоћу којих се подстиче развој логичког начина мишљења. Могу се обрадити и разни проблеми из свакодневног живота, нпр. планирање кућног буџета којим се, поред увежбавања операција са децималним записом бројева, ствара и основа за развој финансијске писмености.

	-У делу који се односи на примену, потребно је ученике оспособити да процентни запис разломка, аритметичку средину и размеру повежу са проблемима из свакодневног живота. -Увођење процентног записа разломка пожељно је обрадити кроз визуелне представе на дијаграмима и кроз ситуације у којима се проценат појављује, као што су израчунавања снижења или поскупљења неког производа. -Аритметичку средину је пожељно обрадити и вежбати на конкретним примерима (оцене у дневнику, спорт, кроз истраживачке задатке и сл.). -Важно је правилно формирање и разумевање појма размере. Оспособити ученике за њено коришћење у пракси: при цртању и читању разних планова и графикана; при одређивању растојања; при решавању проблема поделе у датој размери и при повећавању и смањивању слика. Обраду овог градива подредити практичном циљу, уз повезивање с већ упознатим садржајима математике и других предмета. Резултате истраживања ученици треба да представљају графички и на тај начин стекну осећај за упоређивање разломака у различитим записима.
РАЗЛОМЦИ	Код увођења појма осне симетрије од велике важности су: примери који се ученицима дају на непосредно посматрање и експериментисање и питања која ученицима постављамо како би дошли до њихових основних представа о најважнијим карактеристикама осне симетрије. Примере са осном симетријом започети на квадратној мрежи са осама симетрије које су идентичне са линијама мреже, са циљем да ученици самостално дођу до основних особина осне симетрије, а затим прећи на примере без квадратне мреже. Осном симетријом пресликавати тачку, дуж, круг, троугао, квадрат и правоугаоник, а приликом цртања користити геометријски прибор. Појам осносиметричне фигуре се такође усваја интуитивно, што значи да се низом примера указује да постоје фигуре које имају једну или више оса симетрија и фигуре које немају ту особину. Ученике научити да користећи геометријски прибор, конструишу симетралу дужи, симетралу угла, нормалу из тачке на праву и примене њихове особине у проблемским задацима.
ОСНА СИМЕТРИЈА	

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Објашњава, задаје задатке, прати и усмерава рад ученика, проверава,	Слушају, читају, решавају задатке, дискутују, сарађују на изради практичног рада,	Краћи тест, усмена провера, преглед практичног рад аученика, онлајн квиз

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ДЕЉИВОСТ	– МАТ.А.ОО.О.1.1. Усвојили су појам скупа и изводе једноставне скуповне операције са два задата скупа. – МАТ.А.ОО.О.1.2. Извршавају и правилно користе рачунске операције, њихова својства и релације у скупу природних, целих и рационалних бројева. – МАТ.ОО.О.2.3. Повезују познате чињенице како би извукли очигледне закључке. – МАТ.ОО.О.3.1. Користе основни математички језик.	– МАТ.А.ОО.С.1.1. Формирају скупове према датим захтевима, и изводе скуповне операције у изразима са два скупа или више скупова. – МАТ.А.ОО.С.1.2. Имају шира знања о својствима природних, целих и рационалних бројева и усвојили су појам реалног броја, укључујући разлику између рационалних и ирационалних бројева.	– МАТ.А.ОО.Н.1.1. Користе скупове, скуповне операције и релације у садржајима из геометрије и алгебре. – МАТ.ОО.Н.2.1. Користе генерализацију за формирање тврђења, које потом доказују. – МАТ.ОО.Н.3.1. Користе математички језик строго поштујући његову семантику и синтаксу.

ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ГЕОМЕТРИЈЕ	– МАТ.Г.ОО.О.1.6. Препознају основне геометријске објекте у равни и простору и знају њихова основна својства. – МАТ.Г.ОО.О.1.7. Израчунавају мерне величине једноставних геометријских објеката користећи одговарајуће формуле и Питагорину теорему. – МАТ.ОО.О.2.6. Учествују у играма које помажу да развију основне математичке вештине, а чине да градиво ученицима постане приступачно и учење занимљиво. – МАТ.ОО.О.2.7. Употребљавају геометријски прибор и калкулатор. – МАТ.ОО.О.2.8. Користе едукативне софтвере и апликације које пружају интерактивно искуство учења математике и решавања задатака МАТ.ОО.О.3.8. Развијају уредност, систематичност и прецизност.	МАТ.Г.ОО.С.1.5. Израчунавају и процењују мерне величине геометријских објеката, користе разлагања на једноставније објекте, служе се различитим јединицама мере. МАТ.Г.ОО.С.1.6. Користе Питагорину теорему за одређивање елемената геометријских фигура и тела. – МАТ.Г.ОО.С.1.7. Знају и користе основна тврђења (ставове подударности и сличности, итд.) о геометријским фигурама (угао, троугао, четвороугао, многоугао и круг) у једноставнијим проблемима. – МАТ.Г.ОО.С.1.8. Конструишу једноставне геометријске фигуре. – МАТ.Г.ОО.С.1.9. Знају и користе основне изометријске трансформације и пресликавају фигуре конструкцијски или уз помоћ дате квадратне мреже. – МАТ.С.ОО.С.1.10. Анализирају и графички представљају једноставније	МАТ.Г.ОО.Н.1.5. Конструишу геометријске фигуре, по потреби примењујући више познатих тврђења. – МАТ.Г.ОО.Н.1.6. Доказују геометријска тврђења, по потреби примењујући више познатих тврђења (Питагорина теорема и њен обрат, Талесова теорема, ставови подударности и сличности, значајне тачке троугла, збир углова многоугла, и друго). МАТ.ОО.Н.3.4. Припремљени су за наставак образовања у дисциплинама које захтевају висок ниво математичких компетенција. МАТ.ОО.Н.3.8. Имају развијену интелектуалну радозналост и љубав према математици.
---------------------------------------	---	--	--

		скупове податка. – МАТ.С.ОО.С.1.11. Примењују класичну дефиницију вероватноће у једноставнијим случајевима МАТ.ОО.С.3.6. Користе знања из алгебре и геометрије у техничком образовању, уметности и другим областима.	
РАЗЛОМЦИ	МАТ.А.ОО.О.1.4. Користе директну и обрнуту пропорционалност у познатом контексту. – МАТ.А.ОО.О.1.5. Решавају једноставне линеарне једначине и неједначине. МАТ.ОО.О.3.8. Развијају уредност, систематичност и прецизност.	– МАТ.А.ОО.С.1.2. Имају шира знања о својствима природних, целих и рационалних бројева и усвојили су појам реалног броја, укључујући разлику између рационалних и и рационалних бројева. МАТ.ОО.С.2.1. Користе аналогију како би повезали сличне математичке ситуације и пронашли решење у различитим, али сродним проблемима. МАТ.ОО.С.2.2. Разлажу математички проблем на његове саставне делове (анализа), а затим те делове повезују у целовито решење (синтеза), што им омогућава да разумеју како различити делови математичких	– МАТ.А.ОО.Н.1.2. Ефикасно манипулишу бројевним и целим алгебарским изразима. МАТ.ОО.Н.2.2. Користе анализу и синтезу за решавање комплекснијих математичких проблема. – МАТ.ОО.Н.2.5. Користе ИКТ алате за решавање сложенијих математичких проблема. МАТ.ОО.Н.3.6. Користе математичко- логичка знања и вештине у критичком и конструктивном дијалогу у вези са различитим друштвеним и природним појавама. – МАТ.ОО.Н.3.8. Имају развијену интелектуалну радозналост и љубав према математици.

		задатака међусобно утичу један на други и како се решења могу интегрисати у целину. МАТ.ОО.С.2.3. Користе индуктивно закључивање за откривање правила/тврђења. МАТ.ОО.С.3.1. Адекватно користе математички језик и разумеју његову улогу у научној комуникацији. МАТ.ОО.С.3.2. Приступају проблемима у свакодневним ситуацијама логично и систематски. МАТ.ОО.С.3.3. Доносе математички засноване одлуке у вези са новчаним, еколошким и здравственим питањима.	
УГАО	– МАТ.Г.ОО.О.1.6. Препознају основне геометријске објекте у равни и простору и знају њихова основна својства. – МАТ.Г.ОО.О.1.7. Израчунавају мерне величине једноставних геометријских објеката користећи одговарајуће формуле и Питагорину теорему. – МАТ.Г.ОО.О.1.8. Користе	– МАТ.Г.ОО.С.1.5. Израчунавају и процењују мерне величине геометријских објеката, користе разлагања на једноставније објекте, служе се различитим јединицама мере. – МАТ.Г.ОО.С.1.6. Користе Питагорину теорему за одређивање елемената геометријских фигура и тела. – МАТ.Г.ОО.С.1.7. Знају и	– МАТ.Г.ОО.Н.1.4. Израчунавају и процењују мерне величине геометријских објеката када потребни елементи нису непосредно дати. – МАТ.Г.ОО.Н.1.5. Конструирају геометријске фигуре, по потреби примењујући више познатих тврђења. – МАТ.Г.ОО.Н.1.6. Доказују геометријска

	јединице мере за дужину, површину, запремину, масу, време и углове. – МАТ.Г.ОО.О.1.9. Изводе најједноставније геометријске конструкције. – МАТ.ОО.О.2.7. Употребљавају геометријски прибор и калкулатор. – МАТ.ОО.О.2.8. Користе едукативне софтвере и апликације које пружају интерактивно искуство учења математике и решавања задатака – МАТ.ОО.О.3.1. Користе основни математички језик. – МАТ.ОО.О.3.2. Стичу основне вештине које ће им бити корисне у свакодневним ситуацијама, као што су: мерење, управљање новцем и доношење одлука уопште. – МАТ.ОО.О.3.3. Имају темеље за даље школовање, у којем ће имати потребу за базичним аритметичким, алгебарским и геометријским знањима. МАТ.ОО.О.3.8. Развијају уредност, систематичност и прецизност.	користе основна тврђења (ставове подударности и сличности, итд.) о геометријским фигурама (угао, троугао, четвороугао, многоугао и круг) у једноставнијим проблемима. МАТ.ОО.С.2.5. Истражују различите приступе проблему, уз подршку наставника или вршњака. – МАТ.ОО.С.2.6. Индивидуално и тимски реализују краће пројекте у којима решавају проблеме везане за реалне ситуације. – МАТ.ОО.С.2.7. Користе игре за дубље разумевање математичких појмова, развијање аналитичких вештина и логичког размишљање. – МАТ.ОО.С.3.6. Користе знања из алгебре и геометрије у техничком образовању, уметности и другим областима.	тврђења, по потреби примењујући више познатих тврђења (Питагорина теорема и њен обрат, Талесова теорема, ставови подударности и сличности, значајне тачке троугла, збир углова многоугла, и друго). – МАТ.ОО.Н.2.5. Користе ИКТ алате за решавање сложенијих математичких проблема. МАТ.ОО.Н.3.1. Користе математички језик строго поштујући његову семантику и синтаксу. МАТ.ОО.Н.3.8. Имају развијену интелектуалну радозналост и љубав према математици.
--	--	---	--

ОСНА СИМЕТРИЈА	– МАТ.Г.ОО.О.1.10. Препознају подударне и симетричне геометријске фигуре у равни. – МАТ.ОО.О.3.1. Користе основни математички језик. – МАТ.ОО.О.3.2. Стичу основне вештине које ће им бити корисне у свакодневним ситуацијама, као што су: мерење, управљање новцем и доношење одлука уопште. – МАТ.ОО.О.3.3. Имају темеље за даље школовање, у којем ће имати потребу за базичним аритметичким, алгебарским и геометријским знањима. МАТ.ОО.О.3.8. Развијају уредност, систематичност и прецизност.	– МАТ.Г.ОО.С.1.9. Знају и користе основне изометријске трансформације и пресликавају фигуре конструкцијски или уз помоћ дате квадратне мреже. – МАТ.ОО.С.2.7. Користе игре за дубље разумевање математичких појмова, развијање аналитичких вештина и логичког размишљања. – МАТ.ОО.С.3.6. Користе знања из алгебре и геометрије у техничком образовању, уметности и другим областима.	МАТ.Г.ОО.Н.1.5. Конструирају геометријске фигуре, по потреби примењујући више познатих тврђења. МАТ.ОО.Н.2.1. Користе генерализацију за формирање тврђења, које потом доказују. МАТ.ОО.Н.2.8. Показују радозналост за апстрактне математичке концепте и виде их као интелектуални изазов. МАТ.ОО.Н.3.5. Спровodeћи поступке доказивања, развијају способност критичког мишљења и аналитичког расуђивања.
----------------	---	--	--

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Математика 5 уџбеник за основну школу са задацима за вежбање, издавач Архикњига, Фондација Алек Кавчић.

Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања.

Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС - Просветни гласник", бр. 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024 и 6/2025

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Биологија

Разред: 5

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	34
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	38
Укупно:	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета:

Циљ наставе и учења биологије је да ученик овладавајући биолошким концептима, знањима и вештинама и практикујући основе научног приступа и методе развије способност разликовања научних од ненаучних објашњења биолошких појава и процеса, радозналост према природи, одговоран однос према себи и другима, сагледа биолошку разноврсност као природно богатство и усвоји концепт одрживог развоја као предуслов за опстанак и просперитет човечанства.

Задаци предмета:

Задаци наставе биологије су да ученици: схвате улогу и значај биологије за развитак и напредак човечанства; стекну основна знања о грађи и функционисању организма; развију способност повезивања процеса у живим бићима и природи; схвате узајамне односе живих бића и животне средине.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	– истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; – групише жива бића према њиховим заједничким особинама; – одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића; – идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење; – једноставним цртежом прикаже биолошке објекте које посматра и истражује и означаи кључне детаље; – прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке;	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.	17	17	34	Септембар - Децембар

		– разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота; – поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате; – користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; – доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи; – направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу; – предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим					
--	--	---	--	--	--	--	--

		учесницима и решава конфликте на ненасиљан начин; – илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава; – идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања.					
Корелација: Хемија, Физика, Географија, Историја, Математика, Српски језик, ТиТ.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
2.	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење једноставним цртежом прикаже биолошке објекте које посматра и истражује и означи кључне детаље	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према	5	6	11	Јануар - Март

			здрављу. Одговоран однос према околини.				
Корелација: Хемија, Физика, Географија, Историја, Математика, Српски језик, ТиТ.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
3.	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.	3	4	7	Март
Корелација: Хемија, Физика, Географија, Историја, Математика, Српски језик, ТиТ.							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
4.	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасиљан начин илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.	5	6	11	Април - Мај
Корелација: Хемија, Физика, Географија, Историја, Математика, Српски језик, ТиТ.							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
5.	ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени	Компетенција за целоживотно учење.	4	4	8	Мај - Јун

		сопствене животне навике и избегава ризична понашања	Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.				
Корелација:							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Вербално-текстуална (усмено излагање,разговор), демонстративно-илустративна (експериментални рад, демонстрација фотографијом, шемом, сликом, рачунаром)
Наставни облици рада:	Фронтални, индивидуални, рад у групи и пару
	Уџбеник, слике, шеме, модели, микроскоп, лупа, рачунар
Наставна средства:	Начин остваривања За достизање исхода: <i>истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада, групише жива бића према њиховим заједничким особинама и одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића, у изучавању ћелије, акценат је на томе да је ћелија основна јединица грађе свих живих бића, да има своје основне</i>

	делове (ћелијску мембрану, цитоплазму са органелама и једро са наследним материјалом, као и да постоје ћелије чији се наследни материјал налази слободан у цитоплазми, као у случају бактерија) и да према броју ћелија разликујемо једноћелијска и вишећелијска жива бића. Није потребно детаљно изучавати грађу ћелије, нити помињати поједине органеле. Процедуре за истраживање и елементе безбедног рада одређује наставник и упознаје ученике. Препорука је да се микроскоп не користи, већ да ђаци током вежбе самостално користе лупу посматрајући крупне ћелије које су им доступне сходно окружењу у коме се школа налази, као нпр. ћелије паренхима поморанце, јаје птице, икра рибе, јаја водоземаца... Изучавање заједничких особина живих бића треба обрадити кроз огледе (потребе за водом, одговарајућом температуром за раст, дисање, развој и размножавање и исхрана се могу пратити на квасцу; дисање, у смислу размене гасова, се може пратити огледом са свећом; кретање се може пратити огледом са кишном глистом на папиру итд). Потребно је заједничке особине обрађивати упоредо, на представницима свих великих група, али би увек требало кренути од човека као бића које је овом узрасту најближе. Особине које се не могу обрадити огледом, могу се обрадити кроз истраживачки рад ученика. Препорука је да ученици овог узраста све задатке обављају у пару, чиме развијају способности сарадње и ненасилне комуникације, а наставник може да оствари много бољи увид у активности ученика. Све што ученици посматрају или истражују би требало да прикажу цртежом и на њему обележе кључне детаље. После истраживања заједничких особина, ученици би требало самостално да изводе груписање организама, према задатом критеријуму. Наставник може самостално одабрати једну или више група (на примеру биљака и животиња) погодних за савладавање научног принципа класификације организама. Треба више пажње посветити карактеристичним особинама (морфологији), а не ономе што жива бића раде (нпр. расту целог живота, могу да
--	--

	пливају...), како изгледају (нпр. имају одређену боју), или зато што <i>a priori</i> знамо припадност групи (нпр. цветнице, бескичмењаци, сисари...). Овакав начин на који се жива бића класификују путем успостављања хијерархије главних „атрибута” (карактера) које имају и уклапања у поједине скупове (групе), омогућује увођење научног приступа и разумевање биолошке еволуције. Не препоручује се увођење нижих систематских категорија, осим врсте због наслеђивања особина. Слично као и код обраде заједничких особина живих бића, све што ученици посматрају или истражују би требало да прикажу цртежом и на њему обележе кључне детаље, као и да направе речник основних појмова, при чему на овом узрасту не инсистирати на употреби појмова као што су морфологија, анатомија, хијерархија... Препоручени број часова за реализацију ове области је: 16 за обраду, 8 за утврђивање, 9 за вежбе и 1 час за систематизацију За достизање исхода: <i>идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење и једноставним цртежом прикаже биолошке објекте које посматра и истражује и означи кључне детаље</i>, акценат је на ученичком истраживању спољашњих особина живих бића из непосредног окружења и њиховом односу са условима средине у којој живе (нпр. за <i>живот у воденој и копненој средини</i> жаба, комарац, вилин коњиц итд; за <i>живот у води</i> речна шкољка, речни рак, шаран, штука, локвањ, дрезга, нека алга итд; за <i>живот на копну</i> човек, срна, пас, мачка, јазавац, слепи миш, сова ушара, кокошка, шумски мрав, стрижибуба, храст, смрча, дивља ружа, љубичица, хајдучка трава, камилица, ливадарка итд; за <i>живот под земљом</i> кртица, ровац, кишна глиста итд;) због чега у препорученим садржајима нема морских организама. Ако су ученици заинтересовани за њих, јер их срећу
--	---

	у нпр. географији или научно-популарним емисијама, наставник треба да одговори њиховим образовним потребама. Треба имати у виду да су примери дати у табели само препоручени садржаји, тј. наставник може користити све или само неке од примера, а може увести и нове адекватне примере, сходно окружењу у коме се школа налази, структури одељења и интересовању ученика. Резултате истраживања би требало искористити за генерализацију и увођење новог појма – прилагођеност (адаптација). Часови утврђивања и 30. август 2018. ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК Број 15 – Страна 175 часови вежбања могу се искористити за радионичарски рад описивања и цртања животних форми на карактеристичним примерима. Препоручени број часова за реализацију ове области је: 5 часова за обраду, 4 за утврђивање, 1 за вежбу и 1 час за систематизацију Исходи ове области: <i>прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке, разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота, поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате и користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата</i>, доприносе промени концептуалне основе учења биологије јер уводе филогенетско-еволутивни приступ који повезује све области знања у биологији. Такође, савремена сазнања из области наслеђивања и еволуције (генетика, молекуларна биологија, биотехнологија, медицина) су већ део опште (медијске) културе, што ове садржаје чини неопходним у свакодневном животу. У овој области акценат је на преносу особина са родитеља на потомке размножавањем, разликама бесполог и полног размножавања у погледу наслеђивања особина и разликовању наследних и ненаследних утицаја у развићу особина
--	---

	јединки. Потребно је разјаснити да се особине једне јединке развијају под утицајем наследних фактора које је она добила од родитеља и, истовремено, под утицајем животних услова у којима се њено развиће одвија. Требало би нагласити да варијабилност (различитост јединки) унутар једне врсте настаје кроз садејство ових фактора. Наведене феномене би требало обрадити кроз ученичко истраживање варијабилности унутар једне врсте (нпр. разлике између деце у одељењу, у димензијама и боји плодова на пијаци, између говеда у истом домаћинству; уочавање разлика у висини стабла, броју листова и цветова биљака које расту у хладу и оних који расту на сунцу, или биљака које расту у близини саобраћајница и даље од њих) и кроз оглед са пелцерима или листовима афричке љубичице (биљке са истим наследним материјалом различито изгледају када расту под различитим условима). Огледу треба да претходи постављање хипотезе која ће бити огледом испитана (шта очекујем да ће се десити ако резнице исте биљке гајим у различитим условима осветљености и слично). Закључци о наслеђивању, утицају фактора животне средине и индивидуалној варијабилности могу бити генерализовани и повезани са питањима из свакодневног живота. На овај начин се постиже разумевање различитости између људи са акцентом на то да је свака особа јединствена и непоновљива (чиме се доприноси фундаменталној изградњи осећања прихватања и толеранције јер сви смо међусобно различити). Такође, на овај начин намеће се суштинско разумевање разлога због којих животни стил сваког од нас (исхрана, физичка активност, пушење, наркоманија и сл.) утиче на наше особине (нпр. раст и формирање тела током одрастања и касније) и на потенцијална обољевања. Табеларно и графичко приказивање резултата, са обавезним извођењем закључака, би требало практиковати увек када се прикупљају подаци. Препорука је да се ИКТ опрема користи за прикупљање, обраду података и представљање резултата истраживања или
--	--

	огледа, када се ученици оспособе за њено коришћење на часовима предмета <i>информатика и рачунарство</i> и <i>техника и технологија</i>. У петом разреду, неопходно је увести само појам наследног материјала као узрока уочене различитости и појам врсте због варијабилности. Не препоручује се увођење појмова ген, хроматин, хромозом, Менделових правила наслеђивања и слично. Препоручени број часова за реализацију ове области је: 3 часа за обраду, 1 за утврђивање, 2 за вежбе и 1 за систематизацију. Исходи у овој области: <i>доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи, направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу, предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасиљан начин и илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава</i>, омогућавају да се жива бића проучавају у амбијенту у којем реално живе и да се код ученика развија осећање одговорности за заштиту природе и биолошке разноврсности, као и свест о властитом положају у природи и потреби одрживог развоја. Препорука је да се часови намењени реализацији исхода из ове области изводе што чешће ван учионице у природном окружењу (школском дворишту или на неком другом терену), где би ђаци самостално или у групама проучавали жива бића, прикупљали податке, осмишљавали и реализовали еколошке пројекте. Пројекте могу да осмисле на почетку школске године, да их реализују током читаве године, а на часовима предвиђеним за ову област да представе резултате. Препоручени број часова за реализацију ове области је: 4 часа за обраду, 3 за утврђивања, 4 за вежбе и 1 за систематизацију. За достизање исхода у овој области <i>идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и</i>
--	--

	<i>избегава ризична понашања</i>, акценат је на основним чињеницама о здравој исхрани (ужина спремљена код куће), води као најздравијем пићу, штетности енергетских пића и дуванског дима. Промене у и на телу, као последице пубертета, требало би повезати са потребом одржавања личне хигијене и хигијене животног простора и опасностима од ступања у преране сексуалне односе. Препорука је да се за обраду ових појмова повремено доведу стручњаци или одведу ученици у одговарајуће установе. Свакако би требало обраду прераног ступања у сексуалне односе обрадити заједно са школским психологом. Препоручени број часова за реализацију ове области је: 4 часа за обраду, 2 за утврђивање (један је за дебату), 1 за вежбу и 1 за систематизацију. У настави оријентисаној на постизање исхода предност имају групни начин рада и индивидуализована настава. Ови начини организације наставе помажу ученицима да науче како се учи, да напредују у учењу сопственим темпом, да развијају унутрашњу мотивацију (потребу за сазнавањем) и иницијативу, да развијају вештину комуникације, аргументовани дијалог, толерантно понашање и солидарност. Користе се активни начини учења, као што је комбинација програмиране наставе (програмиран материјал многи наставници остављају на друштвеним мрежама или сајтовима школа, па се њихови ученици служе њима и уче темпом који им одговара) и проблемске наставе (на часу ученици, користећи стечена знања, решавају проблем који наставник формулише) или учење путем открића (наставник инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују, структуришу чињенице и извлаче закључке; тако сами упознају стратегије учења и методе решавања проблема, што омогућава развој унутрашње мотивације, дивергентног мишљења, које отвара нове идеје и могућа решења проблема). На интернету, коришћењем речи <i>WebQuest</i>, <i>project-based learning</i>, <i>thematic units</i>, могу се наћи примери који се, уз прилагођавање условима рада, могу користити. Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика и да према њима планира и прилагођава наставне активности. Проблеми су решиви уз сарадњу са стручним сарадницима и колегама из одељенских већа и стручног већа.
--	---

Тема: Област: Порекло и разноврсност живог света ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА Живот у екосистему. Човек и здравље.	
--	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Припремање, организовање, објашњавање, разговор, слушање, посматрање, праћење, помагање, показивање, подстицање, проверавање, анализирање, закључивање, вредновање, саопштавање, иницирање, вођење, процењивање и одлучивање	Дефинише, идентификује, именује, репродукује, бира, утврђује, представља, издваја, организује, пише, понавља, тумачи, илуструје, демонстрира, показује, објашњава, препознаје, анализира, формулише, планира, повезује, класификује, процењује, вредније, поставља питања	Процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; Рад са подацима и рад на различитим врстама текстова; вештине, руковање прибором, алатом и технологијама и извођење радних задатака;

		- Бележење активности ученика на часу у ес-дневник ; -Редовност доношења домаћег, евиденција у ес-дневнику ; - Писане провере, евиденција у ес- дневнику ; - Групни рад (посматрање наставника, излагање група) евиденција у ед- дневнику ; - Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова), евиденција у ес- дневнику ; -Сналажење на зидним сликама, шемама ;
--	--	---

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
Порекло и разноврсност живог света	–БИО.ОО.О.1.1. Примењују критеријуме за разликовање живих бића од неживе природе. БИО.ОО.О.2.2. Активно учествују у тимском раду и уважавају мишљења других. БИО.ОО.О.2.3. Проналазе на интернету и у литератури податке о	– БИО.ОО.С.1.1. Пореде ћелије према морфолошким и функционалним карактеристикама. – БИО.ОО.С.1.6. Одређују положај главних група на Дрвету живота на основу познавања основних карактеристика организама, разликујући сличност и	– БИО.ОО.Н.1.3. Конструишу филогенетски низ на основу истраживања сродничких односа појединих група и њиховог еволутивног порекла. – БИО.ОО.Н.2.1. Постављају хипотезе које ће моћи да провере користећи научни приступ за

	адаптацијама карактеристичних врста на услове који владају у екосистемима типичним за Србију. БИО.ОО.О.2.4. Посматрају, уочавају, прате и описују појаве у животу организама из окружења и презентују резултате истраживања. БИО.ОО.О.3.4. Развијају радозналост према природи. БИО.ОО.О.3.8. Развијају способност вербалног изражавања чињеница, идеја, ставова и мишљења о биолошким појавама. БИО.ОО.О.3.9. Критички и одговорно користе дигиталне технологије у активностима у вези са истраживањем биолошких појава и процеса. БИО.ОО.О.3.10. Критички и конструктивно процењују свој рад и учење, као и рад других. БИО.ОО.О.3.11. Развијају поверење у закључке засноване на научним доказима.	сродност међу њима. – БИО.ОО.С.2.2. Постављају једноставна истраживачка питања о биолошким појавама и процесима. – БИО.ОО.С.2.11. Користе критеријуме, организују податке и закључују на алгоритамски начин користећи дихотоме кључеве. – БИО.ОО.С.3.3. Артикулисано и аргументовано заступају научни поглед на свет у писаној и усменој форми. – БИО.ОО.С.3.4. Изражавају критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиловима живота, климатским променама, ивању животне средине и изумирању биљних и животињских врста. БИО.ОО.С.3.5. Планирају, воде и вреднују сопствено учење, чиме развијају самопоуздање и истрајност.	проучавање биолошких појава и процеса. – БИО.ОО.Н.2.2. Анализирају податке, објашњавају трендове и изводе закључке.
--	--	--	---

Јединство грађе и функције као основа живота	– БИО.ОО.О.1.1. Примењују критеријуме за разликовање живих бића од неживе природе. - БИО.ОО.О.1.2. Идентификују положај, изглед и функцију органа у људском телу – БИО.ОО.О.2.2. Активно учествују у тимском раду и уважавају мишљења других. – БИО.ОО.О.3.2. Развијају толеранцију, превазилазе предрасуде и промовишу социјалну укљученост јер разумеју заједничко порекло живих бића и утицај наследног материјала и средине на развој особина организама. – БИО.ОО.О.3.4. Развијају радозналост према природи. – БИО.ОО.О.3.8. Развијају способност вербалног изражавања чињеница, идеја, ставова и мишљења о биолошким појавама. – БИО.ОО.О.3.9. Критички и одговорно користе дигиталне	– БИО.ОО.С.1.1. Пореди хелије према морфолошким и функционалним карактеристикама. – БИО.ОО.С.1.2. Објашњавају основе животних процеса на свим нивоима биолошке организације. – БИО.ОО.С.1.5. Објашњавају значај полног размножавања и наслеђивања особина за разноврсност живог света. – БИО.ОО.С.2.1. Истражују допринос научника развоју биологије и значај научних открића за развој друштва. – БИО.ОО.С.2.2. Постављају једноставна истраживачка питања о биолошким појавама и процесима. – БИО.ОО.С.2.3. Користе једноставне методе, технике и процедуре за сакупљање и систематизацију података истраживања. – БИО.ОО.С.2.4. Графички и табеларно	– БИО.ОО.Н.1.6. Критички вреднују антропогени утицај на животну средину и биодиверзитет. - БИО.ОО.Н.1.7. Анализирају значај концепта одрживог развоја за природу. – БИО.ОО.Н.2.2. Анализирају податке, објашњавају трендове и изводе закључке. – БИО.ОО.Н.3.1. Иницирају, осмишљавају и учествују у реализацији активности са циљем подизања свести о очувању здравља, квалитета животне средине и значају одрживог развоја. – БИО.ОО.Н.3.2. Израђују процедуре активности за очување биодиверзитета.
---	--	---	---

	технологије у активностима у вези са истраживањем биолошких појава и процеса. – БИО.ОО.О.3.10. Критички и конструктивно процењују свој рад и учење, као и рад других. – БИО.ОО.О.3.11. Развијају поверење у закључке засноване на научним доказима.	приказују резултате истраживања користећи научни језик. – БИО.ОО.С.2.6. Користе више различитих релевантних извора информација током истраживачког рада. – БИО.ОО.С.2.9. Приказују односе, појаве и процесе у различитим екосистемима на различите креативне начине. – БИО.ОО.С.3.1. Решавају проблеме одрастања повезујући их са физиолошким процесима који их узрокују. – БИО.ОО.С.3.3. Артикулисано и аргументовано заступају научни поглед на свет у писаној и усменој форми. – БИО.ОО.С.3.4. Изражавају критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиливима живота, климатским променама, загађивању животне средине и изумирању биљних и животињских врста.	
--	--	--	--

		– БИО.ОО.С.3.5. Планирају, воде и вреднују сопствено учење, чиме развијају самопоуздање и истрајност.	
Наслеђивање и еволуција	– БИО.ОО.О.2.3. Проналазе на интернету и у литератури податке о адаптацијама карактеристичних врста на услове који владају у екосистемима типичним за Србију. – БИО.ОО.О.3.2. Развијају толеранцију, превазилазе предрасуде и промовишу социјалну укљученост јер разумеју заједничко порекло живих бића и утицај наследног материјала и средине на развој особина организама. – БИО.ОО.О.3.8. Развијају способност вербалног изражавања чињеница, идеја, ставова и мишљења о биолошким појавама. – БИО.ОО.О.3.9. Критички и одговорно користе дигиталне технологије у активностима у	– БИО.ОО.С.1.3. Повезују изглед, грађу и функционисање живих бића са условима животне средине на очигледним примерима. – БИО.ОО.С.1.5. Објашњавају значај полног размножавања и наслеђивања особина за разноврсност живог света. – БИО.ОО.С.1.6. Одређују положај главних група на Дрвету живота на основу познавања основних карактеристика организама, разликујући сличност и сродност међу њима. – БИО.ОО.С.1.7. Илуструју примерима еволуционе промене код живих бића условљене антропогеним фактором и другим утицајима спољашње средине. – БИО.ОО.С.1.8. Изводе закључак о значају и доприносу Дарвинове теорије	– БИО.ОО.Н.1.2. Објашњавају функцију генетичког материјала у ћелији (хромозом, ДНК, РНК, ген) и пренос наследне информације кроз генерације. – БИО.ОО.Н.1.4. Објашњавају настанак нових врста под утицајем еволуционих механизма. – БИО.ОО.Н.1.5. Објашњавају развој и еволуцију екосистема на задатим примерима. – БИО.ОО.Н.2.2. Анализирају податке, објашњавају трендове и изводе закључке

	вези са истраживањем биолошких појава и процеса. – БИО.ОО.О.3.10. Критички и конструктивно процењују свој рад и учење, као и рад других. – БИО.ОО.О.3.11. Развијају поверење у закључке засноване на научним доказима.	савременој теорији еволуције и различитим областима људског деловања. – БИО.ОО.С.2.4. Графички и табеларно приказују резултате истраживања користећи научни језик. – БИО.ОО.С.3.4. Изражавају критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиловима живота, климатским променама, загађивању животне средине и изумирању биљних и животињских врста. – БИО.ОО.С.3.5. Планирају, воде и вреднују сопствено учење, чиме развијају самопоуздање и истрајност.	
Живот у екосистему	БИО.ОО.О.1.3. Примерима илуструју узроке и последице штетног деловања антропогеног фактора на живи свет и животну средину. – БИО.ОО.О.2.3. Проналазе на интернету и у литератури податке о адаптацијама	– БИО.ОО.С.1.3. Повезују изглед, грађу и функционисање живих бића са условима животне средине на очигледним примерима. – БИО.ОО.С.1.9. Увиђају узајамне утицаје између делова екосистема. – БИО.ОО.С.1.10. Описују циклусе кружења	– БИО.ОО.Н.1.4. Објашњавају настанак нових врста под утицајем еволуционих механизма. – БИО.ОО.Н.1.5. Објашњавају развој и еволуцију екосистема на задатим примерима. – БИО.ОО.Н.1.6. Критички вреднују

	карактеристичних врста на услове који владају у екосистемима типичним за Србију. – БИО.ОО.О.2.4. Посматрају, уочавају, прате и описују појаве у животу организама из окружења и презентују резултате истраживања. БИО.ОО.О.3.6. Учествују у дискусијама и дебатама о значају дивљих и гајених врста за човека – БИО.ОО.О.3.7. Конструктивно сарађују у активностима које имају за циљ очување здравља, животне средине и биодиверзитета непосредне околине. – БИО.ОО.О.3.9. Критички и одговорно користе дигиталне технологије у активностима у вези са истраживањем биолошких појава и процеса. БИО.ОО.О.3.11. Развијају поверење у закључке засноване на научним доказима.	воде и угљеника у природи, пренос супстанце и енергије у екосистему. – БИО.ОО.С.1.11. Доводе у везу узроке и последице глобалних промена на живи свет, животну средину и природне ресурсе. – БИО.ОО.С.2.3. Користе једноставне методе, технике и процедуре за сакупљање и систематизацију података истраживања. – БИО.ОО.С.2.6. Користе више различитих релевантних извора информација током истраживачког рада. – БИО.ОО.С.2.7. Истражују живи свет на терену: прикупљају узорке, фотографишу, прате појаве и процесе, врше мерења. – БИО.ОО.С.2.9. Приказују односе, појаве и процесе у различитим екосистемима на различите креативне начине. БИО.ОО.С.3.5. Планирају, воде и вреднују сопствено	антропогени утицај на животну средину и биодиверзитет. – БИО.ОО.Н.1.7. Анализирају значај концепта одрживог развоја за природу БИО.ОО.Н.3.4. Учествују у интердисциплинарном решавању проблема у вези са одрживим развојем.
--	--	--	--

		учење, чиме развијају самопоуздање и истрајност.	
Човек и здравље	БИО.ОО.О.2.1. Поштују безбедносна правила приликом практичног и теренског рада. БИО.ОО.О.3.1. Избегавају ризична понашања и прихватају да су пубертетске промене (физичке, психичке, емоционалне и социјалне) део одрастања. БИО.ОО.О.3.3. Усвајају навике и знања који доприносе заштити и очувању сопственог здравља и здравља других људи. БИО.ОО.О.3.7. Конструктивно сарађују у активностима које имају за циљ очување здравља, животне средине и биодиверзитета непосредне околине. БИО.ОО.О.3.9. Критички и одговорно користе дигиталне технологије у активностима у вези са истраживањем биолошких појава и процеса.	БИО.ОО.С.1.12. Критички вреднују важност здравих стилова живота у превенцији болести. БИО.ОО.С.2.4. Графички и табеларно приказују резултате истраживања користећи научни језик. – БИО.ОО.С.3.1. Решавају проблеме одрастања повезујући их са физиолошким процесима који их узрокују. – БИО.ОО.С.3.2. Процењују сопствене животне навике у односу на елементе здравог начина живота и принципе одрживог развоја.	– БИО.ОО.Н.1.1. Илуструју примерима одржавање хомеостазе. – БИО.ОО.Н.1.2. Објашњавају функцију генетичког материјала у ћелији (хромозом, ДНК, РНК, ген) и пренос наследне информације кроз генерације. – БИО.ОО.Н.3.1. Иницирају, осмишљавају и учествују у реализацији активности са циљем подизања свести о очувању здравља, квалитета животне средине и значају одрживог развоја. – БИО.ОО.Н.3.2. Израђују процедуре активности за очување биодиверзитета. – БИО.ОО.Н.3.3. Примерима илуструју значај биотехнолошких производа и процеса у превенцији и лечењу многих болести, производњи хране и заштити животне средине.

[Повратак на садржај](#)

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Уџбеник: Биологија за 5. разред основне школе. аутор: Дејан Бошковић. издавач: BIGZ издаваштво.

Радна свеска из биологије за 5. разред (БИГЗ)

Атласи и илустроване енциклопедије из биологије.

Дигитални уџбеници и наставни материјали издавача BIGZ издаваштво.

Образовни сајтови, видео лекције и презентације

Допунска настава (18 часа)

ЦИЉ:

- пружање додатне подршке ученицима који имају потешкоће у савладавању наставних садржаја, ради бољег разумевања градива, утврђивање знања, развијању основних вештина и побољшању постигнућа
- постизање основне биолошке писмености

Критеријуми укључивања:

- потешкоће у савладавању наставних садржаја из биологије
- остваривање слабијих постигнућа
- несигурност у разумевању основних основних биолошких појмова
- празнинеу знању услед дужег изостајања са наставе.

[Повратак на садржај](#)

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика	Активности наставника
5.	Јединство грађе и функције као основа живота	6	слушају додатна објашњења; постављају питања о нејасним садржајима; активно учествују у разговору и дискусији; понављају и утврђују кључне биолошке појмове; анализирају и исправљају сопствене грешке; раде индивидуално, у пару или мањим групама.	идентификовање ученика којима је потребна помоћ уочавање проблема утврђивање конкретних потешкоћа израда индивидуализованог или прилагођеног плана одабир садржаја које треба поновити понављање основних појмова додатно објашњавање градива споријим темпом коришћење илустрација и модела заједничко решавање задатака помоћ у разумевању континуирано праћење постигнућа похвала за напредак охрабривање ученика јачање самопоуздања ученика
	Човек и здравље	2		
	Порекло и разноврсност живог света	2		
	Наслеђивање и еволуција	2		
	Живот у екосистему	6		

Додатна настава (18 часа)

ЦИЉ:

- пружање ученицима могућност проширења и продубљивања биолошког знања, развијање истраживачких и практичних вештина, стимулисање радозналости и креативног мишљења, као и припрема за такмичења и самостално истраживачко учење.

Критеријуми укључивања:

У додатну наставу укључују се ученици који :

- имају висок интерес и мотивацију за биологију.

[Повратак на садржај](#)

- желе да продубе или прошире знање са редовне наставе.
- постижу добре резултате и желе додатно усавршавање.
- желе развити практичне , истраживачке и креативне вештине у биологији.
- желе да се припремају за такмичења из биологије или друге пројекте.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика	Активности наставника
5.	Јединство грађе и функције као основа живота	6	истражују и анализирају биолошке појаве и процесе решавају и разумеју сложеније проблеме из биологије учествују у практичним радовима припремају пројекте и презентације развијају критичко и логичко мишљење	израда посебног програма рада постављање виших образовних циљева обрада тема које нису обухваћене редовном наставом припрема додатних наставних материјала развијање научног начина размишљања и закључивања код ученика организовање пројеката и истраживања подстицање самосталног рада ученика праћење напретка ученика
	Човек и здравље	2		
	Порекло и разноврсност живог света	2		
	Наслеђивање и еволуција	2		
	Живот у екосистему	6		

[Повратак на садржај](#)

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

РАЗРЕД: ПЕТИ

Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања „Службени гласник РС“- Просветни гласник, бр. 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/ 2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024.

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	31
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	41
Укупно:	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета: Циљ наставе и учења технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

Задаци предмета: Наставни предмет техника и технологија намењен је развоју основних техничких компетенција ученика ради његовог оспособљавања за живот и рад у свету који се технички и технолошки брзо мења. Један од најважнијих задатака је да код ученика развија свест о томе да примена стечених знања и вештина у реалном окружењу подразумева стално стручно усавршавање и целоживотно учење, као и да је развијање предузимљивости један од важних предуслова личног и професионалног развоја.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
1.	Животно и радно окружење	Ученик ће бити у стању да: – Описује улогу технике, технологије и иновација у развоју заједнице; – Наводи занимања у области технике и технологије; – Разуме значај организације радног места и примене мера заштите; – Правилно и безбедно користи техничке апарате и ИКТ уређаје у животном и радном окружењу. – Уочава разлику и повезаност технике и технологије; – Разликује основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју; – Усклађује понашање и активности са организацијом рада у кабинету и примењује мере заштите; – Повезује предмет и значај	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Брига за здравље Еколошка компетенција Предузетничка компетенција Естетска компетенција	4	2	6	СЕПТЕМБАР

		ТТ са развојем технике; – Процењује сопствена интересовања у области технике и технологије; – Организује радно окружење у кабинету.					
Корелација: природа и друштво, информатика и рачунарство.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
2.	Саобраћај	– Процењује како би изгледао живот људи без саобраћаја; – Разликује карактеристике четири основна вида саобраћаја (друмски, железнички, водни и ваздушни); – Наводи професије у подручју рада саобраћаја; – Зна основна правила за регулисање и безбедност друмског саобраћаја; – Повезује место седења у аутомобилу са узрастом; – Зна обавезе и одговорности пешака, возача бицикла и дечијих возила у саобраћају и усклађује понашање у јавном саобраћају с тим; – Разликује безбедно од	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Брига за здравље Еколошка компетенција Предузетничка компетенција Естетска компетенција	8	6	14	ОКТОБАР-НОВЕМБАР

		небезбедног понашања пешака, возача бицикла возила; – Користи заштитну опрему за управљање бициклом и дечијим возилима. – Класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени; – Разликује и описује хоризонталну, вертикалну и светлосну сигнализацију у саобраћају; – Одговорно се понаша као путник у возилу; – Показује поштовање према другим учесницима. – Анализира симулирану саобраћајну незгоду на рачунару и идентификује ризично понашање пешака и возача бицикла; – Аргументује неопходност коришћења сигурносних појасева при вожњи аутомобилом и увек их користи као путник; – Класификује учеснике у саобраћају на раскрсници по приоритету кретања; – Схвата утицај саобраћаја					
--	--	---	--	--	--	--	--

		на животну средину и неопходност мера за заштиту исте.					
Корелација: природа и друштво, историја, информатика и рачунарство.							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
3.	Техничка и дигитална писменост	- Зна и правилно примењује основни прибор за техничко цртање; -Зна основне елементе геометријског и техничког цртања; -Зна појам и врсте размере; -Правилно чита техничке цртеже; -Способан је да једноставне предмете прикаже скицом и техничким цртежом; - Користи апликацију за обраду текста за креирање документа са графичким елементима; - Користи интернет за претрагу и комуникацију. -Зна и адекватно примењује све елементе техничког цртања; - Користи техничко писмо на техничким цртежима; - Правилно примењује размеру; -Способан је да сложене предмете прикаже скицом и	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Брига за здравље Еколошка компетенција Предузетничка компетенција Естетска компетенција	7	9	16	НОВЕМБАР-ДЕЦЕМБАР

		техничким цртежом; -Преноси податке измеђи ИКТ уређаја; - Користи апликацију за обраду дигиталне слике; -Користи интернет сервисе за претрагу и приступање online – ресурсима Преузима и инсталира бесплатне апликације (http://www.besplatniprogrami.org)					
Корелација: математика, информатика и рачунарство.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
4.	Ресурси и производња	Зна природне ресурсе на Земљи; – Зна појам, симбол и значај рециклаже и заштите животне средине; – Зна врсте, основна својства и намену лако обрадивих материјала; – Наводи начине обраде материјала; – Правилно и безбедно користи алат и прибор за ручну механичку обраду материјала и мере заштите на раду; – Самостално израђује једноставан модел од лако обрадивог материјала (правилно врши избор материјала, операција и алатакористећи	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Брига за здравље Еколошка компетенција Предузетничка компетенција Естетска компетенција	10	10	20	ЈАНУАР-АПРИЛ

		алгоритам од идеје до реализације). – Класификује и наводи природне ресурси на Земљи; – Разуме потребу за рециклажом и заштитом животне средине као и значај штедње енергије и коришћења обновљивих извора; – Класификује лако обрадиве материјале према пореклу и намени; – Разуме принцип деловања алата за механичку обраду материјала; – Повезује основна својства и примену лако обрадивих материјала; – Уме да направи план израде једноставног производа и план управљања отпадом.					
Корелација: природа и друштво, географија, биологија, историја, математика, ликовна култура.							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
5.	Конструкторско моделовање	-Као члан тима у раду на пројекту ученик поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу; – Самостално проналази информације потребне за	Брига за здравље Еколошка компетенција Предузетничка компетенција Естетска компетенција	2	14	16	АПРИЛ-ЈУН

		израду предмета/модела користећи ИКТ и Интернет сервисе; – Одабира материјале и алате за израду предмета/модела уз помоћ наставника; – Мери и обележава на материјалу; – Ручно израђује једноставан предмет/модел користећи лако обрадиве материјале, одговарајуће технике, поступке и алате; – Користи програм за обраду текста за креирање документа реализованог решења; – Самостално представља пројектну идеју, поступак израде и решење/производ. – Одабира материјале и алате за израду предмета/модела уз подршку наставника; – Као члан тима у раду на пројекту ученик поштује друге као равноправне учеснике и прихвата најбоље решење;					
--	--	--	--	--	--	--	--

		– Планира активности које доводе до остваривања циљева укључујући оквирну процену трошкова; – Објективно процењује остварен резултат и развија предлог унапређења; – Самостално одабира материјале и алате за израду предмета/модела; – Као члан тима у раду на пројекту ученик активно предлаже решење проблема, пружа подршку и помоћ својим сарадницима – Показује иницијативу и јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха..					
Корелација: математика, ликовна култура.							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	монолошка метода, дијалогска метода, демонстративно-илустративна, аудио-визуелна, текст метода, ИКТ у настави, практичан рад
Наставни облици рада:	фронтални, индивидуални, рад у пару, групни рад
	уџбеник, свеске, рачунар, конструкторски комплет, презентације
Наставна средства:	Начин остваривања

Тема:	Упознавање подручја човековог рада и производње, занимања и послова у области технике и технологије треба реализовати уз активну улогу ученика и примену одговарајућих медија. Омогућити ученицима да идентификују одређена занимања којима се људи баве и послове који се обављају у оквиру тих занимања као и техничка средства која се при томе користе. Тако ће упознати основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју и развити критички однос који укључује разматрање ширег контекста технике и њеног утицаја на човека и планету Земљу с еколошког, економског, културолошког и социолошког аспекта. Упознати ученике са техником, техничким достигнућима и значајем технике и технологије. Указати на значај наставе технике и технологије у циљу стицања техничке културе, тј. техничке писмености и неопходност усвајања одређених знања о техничким уређајима који нас окружују, добробитима која доносе, начину рада, могућим опасностима, развијањем вештина које омогућују креативност и иновативност у дизајнирању и изради техничких средстава као и сигурно и правилно њихово коришћење. Тако ученици стичу и одређена сазнања о разним професијама што ће им касније помоћи при професионалном усмеравању и опредељивању. С обзиром да се кабинет за технику и технологију и рад у њему разликује од других кабинета у школи, ученици треба да упознају специфичност рада, распоред и организацију радних места као и правила понашања и рада у кабинету. Посебну пажњу треба посветити безбедности на раду приликом коришћења алата и прибора. Указати на ситуације које могу због непоштовања правила понашања или неправилне употребе алата и прибора бити потенцијалне опасности, као и на примену мера заштите на раду. Коришћење техничких апарата и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу, ученици углавном упознају скоро свакодневно у својим домовима. Уз активну улогу ученика и примену мултимедија указивати на правилну употребу и евентуалне последице у случају непридржавања упутстава за коришћење и неисправности техничких апарата у домаћинству (усисивач, миксер, разне грејалице и др.).
Животно и радно окружење	Ова област је изузетно важна јер се ученици петог разреда осамостаљују и шире радијус свог кретања, а статистика говори да у нашој земљи још увек велики број деце страда у саобраћају. По природи њиховог узраста још увек нису довољно пажљиви у саобраћају где могу бити пешаци, путници, возачи бицикла и дечијих возила. Зато је тежиште исхода на безбедном понашању и преузимању личне одговорности ученика за понашање у саобраћају.

	Употреба заштитне опреме при вожњи бицикла и других дечијих возила, као и коришћење сигурносних појасева у возилу је најважнији исход који треба постићи. Ученици треба да се на интересантан и очигледан начин упознају са правилима и прописима кретања пешака и бициклиста у саобраћају, начинима регулисања саобраћаја и безбедном кретању од школе до куће, да упознају хоризонталну, вертикалну и светлосну сигнализацију. За реализацију ових наставних садржаја треба користити одговарајуће мултимедије, а за практично увежбавање могу се користити полигони у оквиру школе или саобраћајне макете које могу израдити и ученици на редовним часовима или у раду слободних активности, као и коришћењем рачунарске симулације. Ученици имају прилику да упознају разне професије у области регулисања друмског саобраћаја и могућности и процене сопствених потенцијала и интересовања у вези са тим професијама
Саобраћај	Циљ наставне теме је да ученици овладају вештинама употребе информационо-комуникационих технологија у техници и схвате њихову природну повезаност. У оквиру препорученог броја часова планирано је да се ученици упознају са техничким цртежом и обрадом дигиталне слике на рачунару. Техничко цртање представља универзални језик и основу техничке писмености у графичким комуникацијама у свим подручјима технике и свакодневном животу. Технички цртеж је средство размене информација у техници, од његовог настанка до производње тј. од идеје до реализације. Ученици развијају вештине читања и израде једноставнијих техничких цртежа и израду техничке документације. Ученике треба научити како се скицом може изразити идеја и како се применом правила (стандарда) израђује технички цртеж. Ученици треба да упознају формате папира и основни прибор за техничко цртање. Инсистирати на правилном коришћењу прибора за техничко цртање увежбавањем приликом геометријског цртања (паралелне линије, нормалне линије, кружнице). Потребно је да сваки ученик самостално нацрта једноставан технички цртеж у одређеној размери користећи одговарајуће врсте линија као и елементе котирања. Планирани исходи у области употребе и примене информационо-комуникационих технологија у техници у петом разреду се првенствено односе на правилно и безбедно коришћење дигиталних уређаја (рачунар, лаптоп, таблет, мобилни телефон, тв, дигитални фотоапарат, веб камера) а потом и на овладавање вештинама обраде дигиталне слике на рачунару у циљу стицања одговарајућих компетенција које се односе на документовање и

	дизајн. Ово је једна од основних вештина које су неопходне у стицању општих предузетничких компетенција. Препоручује се наставницима да са ученицима у пару вежбају пренос података између рачунара и екстерних уређаја (мобилни телефон, фотоапарат) а да сваки ученик самостално реализује процедуре током рада на рачунару. Такође је препорука да сваки ученик (користећи знања и вештине које је стекао на часовима информатике и рачунарства) реализује једноставну вежбу уметања фотографије у одговарајући програм за обраду текста и уређивање документа. Где год је то могуће, треба користити Интернет претрагу и приступ online ресурсима.
Техничка и дигитална писменост	Ученике треба упознати са појмом природних ресурса на Земљи и са значајем њиховог очувања. Тежиште ове теме је на енергији и материјалима. Назначити основне изворе енергије као важан ресурс за живот људи, технолошке процесе и производњу без улажења у детаље. Упознати ученике са начином коришћења и претварања у неке корисне облике њима већ познатих извора енергије воде, ветра и Сунца. Други важан ресурс су материјали. Упознати ученике са појмом и поделом материјала (природни, вештачки). Врсте и својства материјала (физичка, хемијска и механичка): дрво, папир, текстил, кожа објаснити на елементарном нивоу. Начин обраде материјала (принципи деловања алата за механичку обраду материјала, испитивање материјала). Припрема за обраду. Приказати правилно коришћење алата за ручну обраду материјала, извођење операција и заштита на раду: обележавање, сечење, завршна обрада (бушење, равнање, брушење). Избор материјала, операција и алата и редоследа њихове примене. Рециклажа материјала и заштита животне средине. Поступно увођење ученика у рад са алатом при извођењу разних операција мења суштински карактер наставе технике и технологије – обрада материјала тако постаје средство креативног изражавања, а не циљ у настави технике и технологије. Програм се реализује у форми предавања (теоретска настава) и вежби. Приликом вежбања са алатима и при обради материјала потребно је да ученици своје идеје исказују самостално. Препорука је да ученици, на крају ове области, направе план израде и самостално израде најмање три једноставна модела.
	У овом делу програма ученици реализују заједничке пројект перимењујући претходно стечена знања и вештине из области обликовања и обраде материјала, употребе ИКТ-а у техници и техничког цртања. Циљ наставне теме је постављање циљева и приоритета, планирање, доношење одлука, тимски рад, комуникацијске вештине, као и развијање

Ресурси и производња	упорности, позитивног односа према раду, способностима решавања проблема, самопроцењивања и критичког мишљења. Препорука је да се пројекти реализују у паровима или малим групама. Наставник упознаје ученике са правилима рада у групи, поделом посла и одговорностима, са динамиком и роковима за реализацију пројектних активности. Ученици се сами опредељују за одређену активност у оквиру групе. Пружа им се могућност да реализују своју идеју која је у складу са њиховим интересовањима и способностима при чему се постиже потпуна диференцијација и индивидуализација наставе. Ученици самостално истражују информације за пројектни задатак користећи информационо-комуникационе технологије, налазе решење, формирају идеју, израђују техничку документацију, планирају и реализују сопствени производ. Идентификација и избор материјала и алата за реализацију пројекта врше се уз подршку наставника. У том процесу, ученици усвајају и примењују знања, развијају вештине, ставове, одговорност и самосталност. Препорука је да се користе материјали и технологије које су ученици упознали у претходној области. Ученици самостално врше мерење и обележавање. Обрада материјала може се вршити индивидуално али је препорука да ученици раде у пару, чиме развијају способност сарадње и социјалних вештина. По завршетку, ученици самостално представљају производ/модел, усмено образлажући ток реализације, процењујући оствареност резултата и предлог унапређења. Тежиште оваквог рада није на квалитету коначног продукта већ на процесу који има своје кораке и на сарадничким односима у раду у групи. Наставник је ту пажљиви посматрач, помагач када је то потребно, давалац повратне информације и неко ко охрабрује. Ученицима јасно треба указати да се и на неуспелим продуктима може много научити ако се схвати где су грешке направљене. Дискутовати са ученицима и о цени понуђених решења. Нагласити важност доброг планирања буџета потребног за његову реализацију као и негативних последица лоших прорачуна. На тај начин ученике полако оспособљавати да размишљају предузетнички и развијати им основне компетенције везане за финансијску писменост
Конструкторско моделовање	

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Пажљиво планира и припрема наставу, проверава претходна знања и искуства ученика, реализује и води наставни процес, помаже ученицима да поставе циљеве и задатке, помаже ученицима у процесу учења и решавања задатака, прати и пружа подршку, подстиче ученике на стваралачко истраживање, подстиче сарадњу и тимски рад, помаже ученицима да превазиђу неочекиване проблеме и ситуације током учења, самостално и заједно са ученицима вреднује процес и резултате наставе, вреднује резултате сопственог рада (рефлексивни практичар)...	Пажљиво прате излагање наставника и својих другова, аргументовано и са уважавањем се укључује у дискусије и износи своја мишљења, планира своје учење и напредак, процењује свој и рад својих другова, проналази начине за решавање проблема, истражује различите изворе знања, повезује нова са ранијим знањима и искуством, учествује у различитим наставним и ваннаставним активностима и пројектима...	Усмено испитивање, тестови знања(опционо), разговор, посматрање ангажованости на часу, ученички радови и продукти ученичких активности, домаћи задаци, пројекти, продукти групних и тимских радова.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.О.1.1. Повезују врсте, својства и начин обраде са употребом материјала ТЕХ.ОО.О.1.2. Познају основне врсте машина у зависности од функција које	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.С.1.1. Пореде традиционалне и савремене технологије обраде материјала. ТЕХ.ОО.С.1.3. Познају основне делове, принцип рада и начин одржавања	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.Н.1.1. На основу критичке анализе карактеристика електричних машина и уређаја, креирају, самостално или тимски, иновативни електромеханички модел

ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	обављају. Специфична предметна компетенција 2 TEX.OO.O.2.2. Паве разлику између правилног и неправилног коришћења електричних уређаја и машина. TEX.OO.O.2.4. Примењују основна знања из области технике и технологије коришћењем апликација из Office пакета. TEX.OO.O.2.5. Употребом савремених техничких и технолошких достигнућа увиђају значај технике и технологије у свакодневном животу. Специфична предметна компетенција 3 TEX.OO.O.3.1. Примењују мере заштите на раду ради сопствене и сигурности осталих учесника у процесу рада TEX.OO.O.3.5. Препознају своје способности и афинитете према различитим занимањима у области технике.	апарата и уређаја у домаћинству. Специфична предметна компетенција 2 TEX.OO.C.2.2. Самостално или тимски израђују техничку документацију у оквиру мини пројекта користећи прибор за техничко цртање или рачунарске апликације. TEX.OO.C.2.3. На основу техничких цртежа израђују 3Д моделе користећи одговарајуће софтвере. Специфична предметна компетенција 3 TEX.OO.C.3.2. Примењују знање о енергетски ефикасним уређајима при куповини уређаја. TEX.OO.C.3.4. Повезују стечена знања из технике и технологије са сродним ајима из других наставних предмета.	машине или уређаја. Специфична предметна компетенција 2 TEX.OO.H.2.1. На основу анализе конструкторског модела, предлажу мере његовог унапређења уз уважавање естетских компоненти. Специфична предметна компетенција 3 TEX.OO.H.3.1. Анализирају расположиве информације при куповини техничког уређаја. TEX.OO.H.3.4. Прате достигнућа у области вештачке интелигенције ради личног усавршавања (стицање информација о примени у свакодневном животу) TEX.OO.H.3.3. Креирају програме за управљање процесима и уређајима на даљину помоћу ИКТ-а.
-------------------------------------	---	--	---

САОБРАЋАЈ	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.О.1.2. Познају основне врсте машина у зависности од функција које обављају. ТЕХ.ОО.О.1.4. Наводе главне загађиваче ваздуха, воде и земљишта и описују њихов Утицај на животну средину. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.О.2.3. Цртају једноставне предмете скицом и техничким цртежом примењујући правила техничког цртања. ТЕХ.ОО.О.2.5. Употребом савремених техничких и технолошких достигнућа увиђају значај технике и технологије у свакодневном животу. Специфична предметна компетенција 3 ТЕХ.ОО.О.3.2. Израђују једноставне моделе и макете самостално или у тиму, у циљу развоја и усавршавања мануелних вештина и радних навика. ТЕХ.ОО.О.3.3. Примењују	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.С.1.6. Повезују примере примене ИКТ-а у управљању саобраћајним системима са безбедношћу у саобраћају. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.С.2.1. На основу анализе симулиране саобраћајне ситуације, увиђају потенцијалне сигурносне ризике за учеснике у саобраћају. Специфична предметна компетенција 3 ТЕХ.ОО.С.3.3. Креирају рекламни материјал ради промоције самостално или тимски израђеног пројекта.	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.Н.1.3. Познају развој основних компоненти рачунара, таблет уређаја и паметних телефона. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.Н.2.3. Састављају и управљају роботом помоћу интерфејса, користећи основе вештачке интелигенције. Специфична предметна компетенција 3 ТЕХ.ОО.Н.3.4. Прате достигнућа у области вештачке интелигенције ради личног усавршавања (стицање информација о примени у свакодневном живот
------------------	---	--	---

	правила безбедности као активни учесници у саобраћају.		
ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.О.1.3. Препознају основне карактеристике и конструктивне елементе грађевинских објеката Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.О.2.3. Цртају једноставне предмете скицом и техничким цртежом примењујући правила техничког цртања. – ТЕХ.ОО.О.2.4. Примењују основна знања из области технике и технологије коришћењем апликација из Office пакета. Специфична предметна компетенција 3 ТЕХ.ОО.О.3.2. Израђују једноставне моделе и макете самостално или у тиму, у циљу развоја и усавршавања мануелних вештина и радних навика.	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.С.1.4. Познају и поштују правила унутрашњег и спољашњег уређења грађевинског објекта. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.С.2.2. Самостално или тимски израђују техничку документацију у оквиру мини пројекта користећи прибор за техничко цртање или рачунарске апликације. – ТЕХ.ОО.С.2.3. На основу техничких цртежа израђују 3Д моделе користећи одговарајуће софтвере. Специфична предметна компетенција 3 ЕХ.ОО.С.3.4. Повезују стечена знања из технике и технологије са сродним садржајима из других наставних предмет	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.Н.1.3. Познају развој основних компоненти рачунара, таблет уређаја и паметних телефона. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.Н.2.3. Састављају и управљају роботом помоћу интерфејса, користећи основе вештачке интелигенције. Специфична предметна компетенција 3 ТЕХ.ОО.Н.3.2. При реализацији сопствених идеја, претходно представљених техничким цртежом или употребом одговарајуће апликације, користе расположиве интерфејс технологије. ЕХ.ОО.Н.3.4. Прате достигнућа у области вештачке интелигенције ради личног усавршавања (стицање информација о примени у свакодневном животу)

РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	Специфична предметна компетенција 1 TEX.ОО.О.1.4. Наводе главне загађиваче ваздуха, воде и земљишта и описују њихов утицај на животну средину. Специфична предметна компетенција 2 TEX.ОО.О.2.5. Употребом савремених техничких и технолошких достигнућа увиђају значај технике и технологије у свакодневном животу Специфична предметна компетенција 3 TEX.ОО.О.2.4. Примењују основна знања из области технике и технологије коришћењем апликација из Office пакета. Специфична предметна компетенција 3 TEX.ОО.О.3.4. Применом правила рационалног коришћења енергије у домаћинству штеде кућни буџет. TEX.ОО.О.3.5. Препознају своје способности и афинитете према различитим занимањима у области	Специфична предметна компетенција 1 TEX.ОО.С.1.4. Познају и поштују правила унутрашњег и спољашњег уређења грађевинског објекта. – TEX.ОО.С.1.5. Анализирају да ли је коришћење одређене технике и технологије у складу са принципима очувања животне средине. Специфична предметна компетенција 2 TEX.ОО.С.2.5. Анализирају примере примене вештачке интелигенције претрагом интернета и других расположивих ресурса. Специфична предметна компетенција 3 TEX.ОО.С.3.5. Иницирају и учествују у активностима рециклаже и заштите животне средине у локалној заједници. TEX.ОО.С.3.3. Креирају рекламни материјал ради промоције самостално или тимски израђеног пројекта. – TEX.ОО.С.3.4. Повезују стечена знања из технике и	Специфична предметна компетенција 1 TEX.ОО.Н.1.1. На основу критичке анализе карактеристика електричних машина и уређаја, креирају, самостално или тимски, иновативни електромеханички модел машине или уређаја. Специфична предметна компетенција 2 TEX.ОО.Н.2.1. На основу анализе конструкторског модела, предлажу мере његовог унапређења уз уважавање естетских компоненти. Специфична предметна компетенција 3 TEX.ОО.Н.3.3. Креирају програме за управљање процесима и уређајима на даљину помоћу ИКТ-а. – TEX.ОО.Н.3.4. Прате достигнућа у области вештачке интелигенције ради личног усавршавања (стицање информација о примени у свакодневном животу).
----------------------	---	---	---

	технике.	технологије са сродним садржајима из других наставних предмета.	
КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	Специфична предметна компетенција 1 ЕХ.ОО.О.1.1. Повезују врсте, својства и начин обраде са употребом материјала. – ТЕХ.ОО.О.1.2. Познају основне врсте машина у зависности од функција које обављају. – ТЕХ.ОО.О.1.3. Препознају основне карактеристике и конструктивне елементе грађевинских објеката. Специфична предметна компетенција 2 ЕХ.ОО.О.2.1. Мере и контролишу основне физичке величине правилном применом прибора и инструмената за мерење и контролу. ТЕХ.ОО.О.2.3. Цртају једноставне предмете скицом и техничким цртежом примењујући правила техничког цртања. – ТЕХ.ОО.О.2.4. Примењују основна знања из области технике и технологије коришћењем апликација из	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.С.1.2. Користе стечена знања из електротехнике, рачунарства и мехатронике за анализу и одабир дигиталних и техничких уређаја. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.С.2.2. Самостално или тимски израђују техничку документацију у оквиру мини пројекта користећи прибор за техничко цртање или рачунарске апликације. – ТЕХ.ОО.С.2.3. На основу техничких цртежа израђују 3Д моделе користећи одговарајуће софтвере. Специфична предметна компетенција 3 ЕХ.ОО.С.3.1. Користе стечена знања за	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.Н.1.1. На основу критичке анализе карактеристика електричних машина и уређаја, креирају, самостално или тимски, иновативни електромеханички модел машине или уређаја. – ТЕХ.ОО.Н.1.2. Повезују основе конструкција различитих врста робота са њиховом наменом. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.Н.2.1. На основу анализе конструкторског модела, предлажу мере његовог унапређења уз уважавање естетских компоненти. – ТЕХ.ОО.Н.2.2. Анализирају конструкцију и управљање робота користећи доступан школски рачунарски интерфејс. ТЕХ.ОО.Н.2.3. Састављају и управљају роботом помоћу

	Office пакета. – TEX.OO.O.2.5. Употребом савремених техничких и технолошких достигнућа увиђају значај технике и технологије у свакодневном животу. Специфична предметна компетенција 3 TEX.OO.O.3.2. Израђују једноставне моделе и макете самостално или у тиму, у циљу развоја и усавршавања мануелних вештина и радних навика. TEX.OO.O.3.5. Препознају своје способности и афинитете према различитим занимањима у области технике.	идентификовање кvara на једноставним кућним уређајима и инсталацијама. TEX.OO.C.3.4. Повезују стечена знања из технике и технологије са сродним садржајима из других наставних предмета	интерфејса, користећи основе вештачке интелигенције. Специфична предметна компетенција 3 TEX.OO.H.3.2. При реализацији сопствених идеја, претходно представљених техничким цртежом или употребом одговарајуће апликације, користе расположиве интерфејс технологије. – TEX.OO.H.3.3. Креирају програме за управљање процесима и уређајима на даљину помоћу ИКТ-а. – TEX.OO.H.3.4. Прате достигнућа у области вештачке интелигенције ради личног усавршавања (стицање информација о примени у свакодневном животу)
--	---	---	--

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Техника и технологија за пети разред основне школе -уџбеник, Светлана Вучетић, „БИГЗ школство“-основни уџбеник.

У обзир, као допунски материјал, долазе уџбеници свих осталих издавача који имају дозволу Министарства просвете, науке и технолошког развоја као и одобрени конструкторски комплети. Наравно и интернет као неисцрпни извор информација.

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Информатике и рачунарство

Разред: 5.

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	18
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	18
Укупно:	36
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА

Циљ предмета:

Циљ наставе информатике и рачунарства је развијање дигиталне писмености, алгоритамског мишљења и вештина за безбедно и креативно коришћење информационо-комуникационих технологија (ИКТ). Ученици се оспособљавају за ефикасно управљање информацијама, програмирање, решавање проблема, дигитално креирање садржаја и одговорно понашање на интернету у савременом друштву.

Кључни аспекти циља укључују:

- Дигитална писменост и одговорност: Безбедно коришћење интернета, заштита података, ауторска права и разумевање ИКТ-а.
- Алгоритамско размишљање: Учење основа програмирања, логичког закључивања и решавања проблема.
- Практична примена: Рад са хардвером и софтвером (текст, табела, мултимедија) за учење и свакодневни живот.
- Креативност: Креирање дигиталних садржаја, презентација и сајтова.

Овај предмет припрема ученике за даље школовање и функционално функционисање у дигиталном окружењу.

[Повратак на садржај](#)

Задаци предмета:

Задаци наставе рачунарство и информатика су да ученици:

- развију свест о неопходности коришћења рачунара у свакодневном животу и раду и значају информатике за функционисање и развој друштва;
- овладају коришћењем програма за обраду текста и табеларних података и креирање докумената у коме су интегрисани текст, слика и табела;
- ефикасно користе програмски језик заснован на прозорима за решавање различитих проблема у даљем образовању, професионалном раду и свакодневном животу;
- стекну знања потребна за подешавање параметара оперативног система на нивоу корисничког интерфејса, коришћење могућности оперативних система и система датотека конкретног оперативног система;
- разумеју принципе функционисања интернета, локалних мрежа и оспособе се за коришћење мрежних ресурса, интернет сервиса и система за електронско учење;
- јачају способност за прецизно и концизно дефинисање проблема; упознајусе са алгоритамским начином решавања проблема и основним алгоритмима;
- развију способности писања програма вођених догађајима и разумеју принципе креирања модуларних и добро структурираних програма;
- упознају основни концепт и принципе Веб дизајна и Веб програмирања, разумеју логику анимације и овладају њеном употребом у креирању сопствених Веб пројеката;
- упознају принципе представљања и обраде цртежа и слика на рачунару и овладају техникама коришћења једног од графичких програма за обраду цртежа и слика;
- упознају начине израде презентација и оспособе се за израду једноставнијих презентација;
- упознају концепт базе података, њену организацију, коришћење упита за добијање тражених података из базе, прављење извештаја и дистрибуцију података;
- јачају способност решавања проблема развојем логичког и критичког мишљења;
- унапреде способности за брзо, ефикасно и рационално проналажење информација коришћењем рачунара, као и њихово критичко анализирање, складиштење и преношење;
- развију прецизност, рационалност и креативност у раду са рачунаром;
- унапреде стратегије и технике самосталног учења користећи могућности рачунара и развију спремност за учење током целог живота;

[Повратак на садржај](#)

- на адекватан начин користе предности рачунара и друштвених мрежа у удруживању са другима и покретању акција чији је циљ ширење корисних информација или пружање помоћи и подршке онима којима је то потребно;
- примене стечена знања и вештине у савладавању програма других наставних предмета;
- изграде правилне ставове према коришћењу рачунара, без злоупотребе и претеривања које угрожава њихов физичко и ментално здравље;
- упознају савремена ергономска решења која олакшавају употребу рачунара и изграде спремност за праћење нових решења у области информатичке технологије.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	Информационо – комуникационе технологије	... наведе примену информатике и рачунарства у савременом животу ... именује основне врсте и компоненте ИКТ уређаја ... прави разлику између хардвера, софтвера и сервиса ... прилагоди радно окружење кроз основна подешавања ... разликује основне типове датотека, ... организује податке на рачунару ... креира текстуални документ и примени основне акције едитовања и формирања (самостално и сараднички) ... креира дигиталну слику и примени основне акције едитовања и формирања	Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација Одговоран однос према здрављу Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Рад са подацима и информацијама Сарадња Дигитална компетенција	5	4	9	Септембар/Октобар

		(самостално и сараднички) ... примењује алатке за снимање и репродукцију аудио и видео записа ... правилно користи ИКТ уређаје ... креира мултимедијалну презентацију и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички)					
Корелација: енглески језик, математика, српски језик, ликовна култура							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	Дигитална писменост	...спроводи поступке за заштиту личних података и приватности на интернету ... разуме значај ауторских права ... реагује исправно када дође у потенцијално небезбедну ситуацију у коришћењу ИКТ уређаја ... рационално управља временом које проводи у раду са технологијом и на интернету ... препознаје ризик зависности од технологије и доводи га у везу са својим здрављем ... доводи у везу значај	Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација Рад са подацима и информацијама Сарадња Дигитална компетенција	3	2	5	Новембар/ Децембар

		правилног одлагања дигиталног отпада и заштиту животне средине ... приступа интернету, самостално претражује, проналази информације у дигиталном окружењу и преузима их на свој уређај ... информацијама на интернету приступи критички ... разликује безбедно од небезбедног, пожељно од непожељног понашања на интернету ... реагује исправно када дођу у контакт са непримереним садржајем или са непознатим особама путем интернета					
Корелација: енглески језик, биологија, српски језик, историја							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	Рачунарство	... користи технологију одговорно и на сигуран начин ... наведе редослед корака у решавању једноставног логичког проблема ... сврсисходно примењује програмске структуре и блокове наредби ... препознаје елементе радног окружења програма Скреч и	Компетенција за учење Одговорно учешће у демократском друштву Комуникација Предузимљивост и оријентација ка	5	11	16	Децембар/ Мај

		објасни њихову функцију ... сврсисходно примењује програмске структуре и блокове наредби ... објасни сценарио и алгоритам пројекта ... креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу ... креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу ... користи математичке операторе за израчунавање ... анализира и дискутује програм, проналази и отклања грешке у програму ... у визуелном окружењу креира рачунарски програм за решавање проблема из реалног живота ... у визуелном окружењу креира једноставан рачунарски програм који укључује наредбе понављања ... у визуелном окружењу креира једноставан рачунарски програм који укључује гранање ... схвати математичко–логички смисао речи „и”, „или”, „не”, „сваки”, „неки”, израза „ако... онда”	предузетништву Рад са подацима и информацијама Решавање проблема Сарадња Дигитална компетенција				
--	--	---	--	--	--	--	--

		... изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке ... зна алгоритме аритметике (сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидов алгоритам) и интерпретира их алгоритамски					
Корелација: енглески језик, математика							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
IV	Пројектна настава	... сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала у вези са темом ... одабира технике и алате у складу са фазама реализације пројекта ... сарађује са осталим члановима групе у прикупљању и обради материјала и формулацији закључака у вези са темом ... примењује технике и алате у складу са фазама реализације пројекта ... сарађује са осталим члановима групе у представљању резултата и закључака	Одговорно учешће у демократском друштву Комуникација Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Рад са подацима и информацијама Сарадња Дигитална компетенција	5	1	6	Јануар/ Мај/ Јун

		... наведе кораке и опише поступак решавања пројектног задатка ... вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен ... поставља резултат свог рада на интернет ради дељења са другима, уз помоћ наставника					
Корелација: грађанско васпитање, српски језик, предмети у оквиру којих су ученици одабрали теме (биологија, географија)							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Монолошка метода, дијалогска метода, демонстративно-илустративна, аудио-визуелна, текст метода, ИКТ у настави
Наставни облици рада:	фронтални, индивидуални, рад у пару, групни рад
Наставна средства:	учбеник, свеске, рачунар, мапа ума, презентације
	Начин остваривања
Тема:	Фронтални, индивидуални, групни (у пару) различитим методама, подстичући истраживачки начин рада, постојеће знање ученика о ИКТ проширити користећи различите изворе знања навођењем примера примене ИКТ-а. Ученике информативно упознати са предметом изучавања информатике и рачунарства познатим примерима. Увести појмове хардвер и софтвер. Скренути пажњу на правилно руковање ИКТ уређајима. Појам оперативни систем увести кроз повезивање претходног искуства. Нагласити који оперативни систем користе рачунари на којима ће радити у школи. Кроз демонстрацију и личну активност ученика, скренути пажњу на правила која важе у кабинету и у раду са рачунарима и опремом. Кроз конкретне примере објаснити појам датотеке и неопходност организације датотека у рачунару: чување и проналажење, премештање или брисање (поменути "Корпу за отпатке"). Креирање и уређивање дигиталне слике / цртеже коришћењем расположивих алата изабраног програма. При раду са текстом применити основне алатке за уређивање и обликовање текста. Наглашавати потребу одабира одговарајућег писма и инсистирати на примени

	правописа. Снимање звука и видео-записа, сходно могућностима, (камера, микрофон, звучници, мобилни телефони, итд). При изради мултимедијалних презентација применити основне алатке за уређивање и обликовање садржаја. У програму за израду мултимедијалних презентација користити раније креиране звучне и видео записе.
Информационо – комуникационе технологије	Фронтални, индивидуални и групни (у пару) при реализацији тематске целине Дигитална писменост појаснити ученицима шта значи коришћење ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин, и нагласити да то није обавеза само ИТ стручњака већ свих корисника. Демонстрирати функције антивирусног програма и заштитног зида. Анализирати са ученицима од каквог су материјала направљени ИКТ уређаји, да ли се такви материјали могу рециклирати и на које све начине се могу одлагати дигитални уређаји који нису у употреби, у циљу заштите животне средине. Проверити са ученицима њихова досадашња искуства у коришћењу веб-прегледача (читача, браузера). Разговарати о сајтовима претраживачима и начинима претраге, увести појмове аутор и ауторска права и навести основне лиценце. Претрагу интернета и одабир релевантних страница из приказаних резултата претраге. (Како проналазимо, бирамо и преузимамо информације? Како стварамо (онлајн апликације)? Како размењујемо информације и сарађујемо на интернету?) На унапред припремљеном скупу веб страна кроз дискусију о процени информација пронађених на интернету (публика којој је сајт намењен, аутор, тачност / прецизност, објективност, актуелност и интернет адреса) подстицати развој критичког мишљења ученика. Упознати ученике са правилима понашања на интернету (енг. netiquette). За утврђивање и појашњавање ове теме, организовати квизове и радионице (на теме безбедно - небезбедно, пожељно – непожељно понашање на интернету) као и симулације небезбедних ситуација са акцентом на то како је пожељно реаговати у датим ситуацијама (кроз играње улога и сл.). У корелацији са другим предметима (физичко и здравствено васпитање) велику пажњу посветити томе како уређаји које свакодневно користе (рачунар, телефон, таблет ...) могу лоше да утичу на њихово здравље при чему их треба водити ка ситуацијама на које их родитељи свакодневно подсећају (лоше држање, дуго гледање у екран, ...). Посебну пажњу посветити развоју свести код ученика о времену утрошеном на технологији.
Дигитална писменост	Фронтални, индивидуални, групни (у пару). Реализација теме може се започети приказивањем мотивационих филмова о програмирању. Увести појмове: програм и програмирање. Демонстрирати готове анимације и рачунарске игре ради развијања свести и побуђивања мотивације да ученици сами могу да креирају своје игрице. Одабрати пример игрице за анализу (на пример са портала www.code.org), као и друге мотивационе материјале из сличних образовних извора) са циљем упознавања ученика са корацима у решавању једноставних проблемских задатака. Увести појам алгорита при решавању најједноставнијег проблема. У међупредметној координацији са предметом

	математика, увести математичко-логичке појмове које леже у основи информатике и рачунарства: скуп, елементи, подскуп, једнакост скупова, празан скуп (са одговарајућим знацима); -На подесним примерима илустровати математичкологичку употребу речи: сваки, неки, или, и, не, следи (ако ... онда). Ученици усвајају елементе дедуктивног закључивања (правилно формулисање тврђења; правилно закључивање, правилно коришћење везника "и", "или", а нарочито "ако ... о - Визуелно програмирање (Scratch, Stencil, AppInventor, Alice ,... које треба да омогући алгоритамско решавање проблема и основе програмирања. У зависности од изабраног програмског окружења прилагодити сва следећа објашњења специфичностима тог алата. - Демонстрирати поступке: избор објеката (нагласак на библиотеке), слагање блокова по принципу "превуци-и-пусти" и покретање програма. - Демонстрирати на сваком примеру следеће технике: креирање пројекта. - Демонстрирати и указивати на разноврсне функционалности доступне у палетама блокова. - Кроз активну наставу и укљученост у процес креирања програма од првих часова, ученици ће постепено усвојити потребне појмове, знања и вештине. Анализирати са ученицима карактеристике појединих структура и оправданост примене у појединим ситуацијама. Поступак корак по корак до решења проблема, треба да послужи за систематизацију поступка израде пројекта.
Рачунарство	Фронтални, индивидуални, групни. Ради развијања међупредметних компетенција и остваривања корелације са другим предметима, реализовати са ученицима најмање два пројектна задатка, један из области ИКТ и Дигитална писменост и други из области Рачунарство (договорити се са ученицима и наставницима других предмета, који покривају област изабране теме). - При реализацији првог пројектног задатка ставити нагласак на разради пројектног задатка - од израде плана до представљања решења. - Наставник планира фазе пројектног задатка у складу са временом, сложености теме, расположивим ресурсима - Пројектни задаци се баве реалним темама из школског или свакодневног живота. - Циљ је развијање и неговање: поступности, повезивања и изградње сопствених стратегија учења, вршњачког учења, вредновања и самовредновања достигнућа. - Пројектни задаци подразумевају корелацију и сарадњу са наставницима осталих предмета - Дobar пример сумирања научених поступака је израда пратеће документације у виду фајлова различитог типа, као што су: текстуални фајлови, слике, видео материјали и сл. Идеја за пројектни задатак може бити и израда квиза и теста за проверу знања, понављање, утврђивање, систематизацију градива из целог предмета. - Ученици пре прикупљања материјала израђују сценарио (причу или алгоритам за конкретан задатак), разрађују кораке и описују поступак решавања пројектног задатка. - Део задатка је и чување материјала употребљеног за решавање пројектног задатка. Очекивани продукт пројектног задатка је мултимедијални садржај у форми: стрипа, анимације, игрице и сл. - Напреднији ученици могу израдити алгоритам и програм за решавање конкретног проблемског задатка.

Пројектна настава	
-------------------	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Прати, усмерава, вреднује, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, наводи на повезивање и примену знања организовањем учења мотивише и подстиче способности ученика; ефикасним и подстицајним методама долази до начина који омогућава усвајање знања која представљају основу за успешно савладавање градива.	Посматра, разговара о посматраном, црта, чита, прави алгоритме, програмира, фотографише, снима видео клипове, обрађује слике и видео клипове на рачунару.	Усмено и писмено испитивање, тестови знања, разговор, посматрање ангажованости на часу, ученички радови и продукти ученичких активности, домаћи задаци, пројекти, продукти групних и тимских радова.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
Информационо - комуникационе технологије	ИНФ.ОО.О.1.1. Разликују хардвер од софтвера и именују основне компоненте дигиталних уређаја. – ИНФ.ОО.О.2.1. Креирају, едитују, форматирају и чувају текстуалне, графичке, аудио, видео и мултимедијалне датотеке. – ИНФ.ОО.О.3.1. Користећи дигиталне технологије,	– ИНФ.ОО.С.1.1. Описују разлику између софтвера и сервиса. – ИНФ.ОО.С.1.2. Организују податке удигиталном окружењу на различитим медијумима. – ИНФ.ОО.С.2.1. Креирају или адаптирају датотеке у одговарајућем софтверу примењујући акције уметања	– ИНФ.ОО.Н.2.1. Самостално или у сарадњи са другим ученицима креирају, деле и организују дигиталне садржаје у облаку.

	ефикасно учествују у групном раду.	елемената – слике, табеле, графиконе и друге садржаје. – ИНФ.ОО.С.3.1. Постављају резултате свог или групног рада на интернет ради дељења са другима.	
Дигитална писменост	– ИНФ.ОО.О.2.2. Самостално претражују интернет, проналазе информације и преузимају их на свој дигитални уређај. – ИНФ.ОО.О.2.3. Путем интернета остварују безбедну и примерену комуникацију са другим корисницима. – ИНФ.ОО.О.3.2. Обезбеђују правилно и дуготрајно функционисање дигиталног уређаја, примењујући правила физичке и софтверске заштите. – ИНФ.ОО.О.3.3. Препознајући штетност електронског отпада, одлажу га на еколошки исправан начин.	– ИНФ.ОО.С.1.5. Процењују валидност информација пронађених на интернету. – ИНФ.ОО.С.2.3. Информацијама које проналазе на интернету приступају критички. – ИНФ.ОО.С.2.4. Информације пронађене на интернету користе у складу са ауторским правима, уз навођење извора и атрибуција. – ИНФ.ОО.С.2.5. На безбедан начин, штитећи лични идентитет, комуницирају путем интернета уважавајући правила дигиталног правописа и нетикеције.	– ИНФ.ОО.Н.2.2. Коришћењем одговарајућих програма анализирају прикупљене (отворене) податке и доносе одговарајуће закључке. – ИНФ.ОО.Н.2.3. Штите дигиталне продукте својим тимског рада одговарајућом Сиси лиценцом.
Рачунарство	– ИНФ.ОО.О.1.3. Представљају решење једноставног проблема помоћу алгоритма	– ИНФ.ОО.С.1.7. Примењују основне елементе синтаксе и семантике одабраног визуалног или текстуалног	– ИНФ.ОО.Н.1.2. Користе библиотеке, функције и сложеније типове података за креирање сложенијих

	који садржи излистане улазне податке, дефинисан начин њихове обраде и приказан очекивани резултат (излаз). – ИНФ.ОО.О.2.4. Препознају који од понуђених програма (визуелних и текстуалних) је креиран на основу датог алгоритма.	програмског језика. – ИНФ.ОО.С.2.6. Креирају и тестирају рачунарске програме, којим аутоматизују решавање проблема примереног узрасту.	рачунарских програма. – ИНФ.ОО.Н.3.1. Израђују дигитална решења узрасту примерених реалних проблема (еколошких, културолошких, здравствених и тиме унапређују квалитет живота у локалној заједници.
Пројектна настава	– ИНФ.ОО.О.2.1. Креирају, едитују, формирају и чувају текстуалне, графичке, аудио, видео и мултимедијалне датотеке. – ИНФ.ОО.О.2.2. Самостално претражују интернет, проналазе информације и преузимају их на свој дигитални уређај. – ИНФ.ОО.О.2.3. Путем интернета остварују безбедну и примерену комуникацију са другим корисницима. – ИНФ.ОО.О.3.1. Користећи дигиталне технологије, ефикасно учествују у групном раду. – ИНФ.ОО.О.3.3. Препознајући штетност електронског отпада, одлажу га на еколошки исправан начин.	– ИНФ.ОО.С.1.2. Организују податке у дигиталном окружењу на различитим медијумима. – ИНФ.ОО.С.1.5. Процењују валидност информација пронађених на интернету. – ИНФ.ОО.С.1.7. Примењују основне елементе синтаксе и семантике одабраног визуалног или текстуалног програмског језика. – ИНФ.ОО.С.2.1. Креирају или адаптирају датотеке у одговарајућем софтверу примењујући акције уметања елемената - слике, табеле, графиконе и друге садржаје. – ИНФ.ОО.С.2.3. Информацијама које проналазе на интернету приступају критички.	– ИНФ.ОО.Н.1.2. Користе библиотеке, функције и сложеније типове података за креирање сложенијих рачунарских програма. – ИНФ.ОО.Н.2.1. Самостално или у сарадњи са другим ученицима креирају, деле и организују дигиталне садржаје у облаку. – ИНФ.ОО.Н.2.2. Коришћењем одговарајућих програма анализирају прикупљене (отворене) податке и доносе одговарајуће закључке. – ИНФ.ОО.Н.2.3. Штите дигиталне продукте својим тимским радом одговарајућом СИС лиценцом. – ИНФ.ОО.Н.3.1. Израђују дигитална решења узрасту примерених реалних проблема (еколошких,

		– ИНФ.ОО.С.2.4. Информације пронађене на интернету користе у складу са ауторским правима, уз навођење извора и атрибуција. – ИНФ.ОО.С.2.5. На безбедан начин, штитећи лични идентитет, комуницирају путем интернета уважавајући правила дигиталног правописа и нетикеције. – ИНФ.ОО.С.2.6. Креирају и тестирају рачунарске програме, којим аутоматизују решавање проблема примереног узрасту.	културолошких, здравствених итд.) и тиме унапређују квалитет живота у локалној заједници.
--	--	--	--

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

* Фондација Петља 5. разред основне школе, уђи у свет програмирања помоћу програмског језика Scratch

* Информатика и рачунарство 5, Уџбеник за пети разред основне школе, аутор Светлана Мандић; издавачка кућа “Klett“ д.о.о. Београд

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ШЕСТИ РАЗРЕД

Школски програм за шести разред

Наставни предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ Разред: ШЕСТИ
--

Годишњи фонд часова	
за обраду градива	72
за утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање).	72
УКУПНО	144
Недељни фонд часова	4

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

Циљеви учења Српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

Задачи наставе српског језика и књижевности:

- развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује;
- описмењавање ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика;
- поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика;
- упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика; -

[Повратак на садржај](#)

развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности;

- развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво - усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза;
- увежбавање и усавршавање гласног читања и читања у себи (доживљајног - изражајног, интерпретативног, истраживачког; читање с разумевањем, логичко читање) у складу са врстом текста (књижевним и осталим текстовима);
- развијање потребе за књигом, способности да се њоме ученици самостално служе као извором сазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке
- усвајање основних функционалних појмова и теоријских појмова из књижевности, позоришне и филмске уметности;
- упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске књижевности, позоришне и филмске уметности, као и других уметничких остварења;

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
1.	ЈЕЗИК	– повезује граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – препознаје делове речи у вези са њиховим грађењем; – разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора; – разликује врсте гласовних промена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму; – одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик; – препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом; – разликује реченице по комуникативној функцији; - доследно примењује правописну норму у употреби великог слова; састављеног и растављеног писања речи; интерпункцијских знакова; - користи правопис (школско издање); - правилно изговара речи водећи рачуна о месту акцента и	Комуникативна компетенција Естетска компетенција Дигитална компетенција Компетенција за сарадњу Компетенција за решавање проблема.	25	27	52	ТОКОМ ЦЕЛЕ ГОДИНЕ

		интонацији реченице; - говори јасно поштујући књижевнојезичку норму; - течно и разговетно чита наглас књижевне и неуметничке текстове					
Корелација: СТРАНИ ЈЕЗИЦИ, МАТЕМАТИКА							
2 .	КЊИЖЕВНОСТ	– повезује књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; – чита са разумевањем; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научно-популарних текстова; – одређује род књижевног дела и књижевну врсту; – прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера; – разликује ауторску приповетку од романа; – анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); – уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; – разликује заплет и расплет као етапе драмске радње; – разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; – разликује облике казивања; – увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; – одређује стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту; – анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди; – анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста; – уочава хумор у књижевном делу; – разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног	Комуникативна компетенција Естетска компетенција Дигитална компетенција Компетенција за сарадњу Компетенција за решавање проблема Читалачке компетенције.	39	15	64	ТО КО М ЦЕ ЛЕ ГО ДИ НЕ

		тона; – илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; – уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину; – препоручује књижевно дело уз кратко образложење; - упоређује књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст					
4.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	– употребљава различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, причање (о догађајима и доживљајима) и описивање; – разликује и гради аугментативе и деминутиве; – саставља обавештење, вест и кратак извештај; – разуме основна значења књижевног и неуметничког текста; – проналази, повезује и тумачи експлицитно и имплицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту; – драматизује одломак одабраног књижевноуметничког текста; – говори јасно, поштујући стандарднојезичку норму; изражајно чита обрађене књижевне текстове	Комуникативна компетенција естетска компетенција дигитална компетенција стваралачка компетенција компетенција за сарадњу, компетенција за решавање проблема.	8	30	38	ТО КО М ЦЕ ЛЕ ГО ДИ НЕ
Корелација: историја, музичка култура, ликовне култура, географија							
УКУПНО:				72	72	144	

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе	дијалошко-монолошка, текстуална, метода запажања и показивања
Наставни облици рада	фронтални, индивидуални, групни
Наставна средства	Читанка , граматика , свеске ученика, План и програм за 6. разред, савремене технологије
Тема	Начин остваривања
ЈЕЗИК	У настави језика ученици се оспособљавају за правилну усмену и писмену комуникацију стандардним српским језиком. ПРАВОПИС се савлађује путем систематских вежбања која се организују често, разноврсно и различитим облицима писмених вежби. Поред тога, ученике врло рано треба упућивати на sluжење правописом и правописним речником. НАСТАВА ОРТОЕПИЈЕ обухвата следеће елементе говора: артикулацију гласова, јачину, висину и дужину, акценат речи, темпо, ритам, реченичну интонацију и паузе. Артикулационе вежбе односе се на правилан изговор гласова: Ћ, Ђ, Ї, Џ, као и Х. НАСТАВА ГРАМАТИКЕ - треба примењивати следеће поступке који су се у пракси потврдили својом функционалношћу: • подстицање свесне активности и мисаоног осамостаљивања ученика • систематска и осмишљена вежбања у говору и писању • континуирано повезивање знања о језику са непосредном говорном праксом • остваривање континуитета у систему правописних и стилских вежбања
КЊИЖЕВНОСТ	Увођење ученика у свет књижевности представља изузетно одговоран наставни задатак. На овом ступњу школовања стичу се основна и врло значајна значења, умења и навике од којих ће у доброј мери зависити не само ученичка књижевна култура, већ и његова општа култура на којој се темељи укупно образовање сваког школованог човека.

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Развијање језичке културе један је од најважнијих задатака наставе матерњег језика. Језичка култура се негује спровођењем лексичко – семантичких и стилских вежби које имају за циљ богаћење речника. Препоручује се да се четири писмена задатка пишу ћирилицом, а четири латиницом. Две исправке писмених задатака се могу писати латиницом. Настава се може осавременјивати употребом савремених наставних средстава – презентацијама, слајдовима, коришћењем лаптопа, дигиталним уџбеницима. ЛЕКСИЧКЕ И МОРФОЛОШКЕ ВЕЖБЕ треба да богате ученичко сазнање о речи као облику. СЕМАНТИЧКЕ ВЕЖБЕ се повезују с морфолошким и синтаксичким вежбама. СИНТАКСИЧКЕ ВЕЖБЕ се састоје како у анализи и оцени ученичких реченица из усменог излагања, тако и у анализи и процени реченица у њиховим писменим саставима.
------------------------	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
- Наставник/наставница подстиче ученике на рад - Даје упутства за рад, објашњава - Контролише рад ученика и помаже им - Гради тимски дух у одељењу	- информисе се о предстојећим наставним садржајима које ће усвајати на часовима <i>Српског језика и књижевности</i>. - записује важне информације у свеску; - поставља додатна питања/ одговара на питања - прати упутства наставника/наставнице. - решава задатке, чита, сарађује	Иницијално тестирање, формативно и сумативно оцењивање, дискусије, пројекти, домаћи задаци

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица зна и уме на основном нивоу да:	Средњи ниво Ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу да:	Напредни ниво Ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу да:

ЈЕЗИК	CJ 1.2.7 Зна да се служи Правописом (школским издањем) CJ 1.2.8 примењује правописну норму из сваке правописне области у једноставним примерима CJ 1.3.2. уочава разлику између књижевне и некњижевне акцентуације CJ 1.3.3 одређује место реченичног акцента у једноставнијим примерима CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи CJ 1.3.7 разликује основне врсте независних реченица (обавештајне, упитне, заповедне) CJ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним (школским) примерима CJ.1.3.9. правилно употребљава падеже у реченици и синтагми CJ 1.3.10 правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта)	CJ 2.2.5 зна правописну норму и примењује је у већини случајева CJ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи CJ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима CJ.2.3.7. препознаје главна значења падежа у синтагми и реченици CJ 2.3.8 препознаје главна значења и функције глаголских облика	CJ 3.2.5 зна и доследно примењује правописну норму CJ.3.3.4. познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама CJ 3.3.5 познаје и именује подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица) CJ 3.3.6 познаје главна значења падежа и главна значења глаголских облика (уме да их објасни и зна терминологију у вези са њима)
КЊИЖЕВНОСТ	CJ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) CJ 1.4.3. разликује основне књижевне родове лирику, епику и драму CJ 1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани, осмерац и десетерац)	CJ 2.4.1. повезује дело из обавезне лектире са временом у коме је настало и са временом које се узима за оквир приповедања CJ 2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књижевноуметничког дела на	CJ 3.4.2. издваја основне одлике књижевних родова и врста у конкретном тексту CJ 3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача CJ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту CJ 3.4.5 одређује и именује врсту стиха и строфе CJ.3.4.6. тумачи различите елементе

	CJ 1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тескту: нарација, дескрипција, дијалог, монолог CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик CJ 1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе CJ 1.4.9. способан је за естетски доживљај уметничких дела	основу ликова, карактеристичних ситуација CJ 2.4.3 разликује лирско – епске врсте (баладу, поему) CJ 2.4.4. разликује књижевнонаучне врсте: биографију, аутобиографију, путопис, дневник и научно – популарне текстове CJ 2.4.5. препознаје и разликује одређене стилске фигуре у књижевноуметничком тексту CJ 2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика и њихову међусобну повезаност	књижевноуметничког дела позивајући се на само дело 3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
		CJ 2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту CJ 2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела 2.4.9. уме да води дневник о прочитаним књигама	
ЈЕЗИЧКА КУ	CJ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног CJ 1.2.2 саставља разумљиву, граматички исправну реченицу CJ 1.2.3 саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у мисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) CJ 1.2.4 уме да преприча текст	CJ 2.2.1 саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст CJ 2.2.2 саставља вест, реферат и извештај CJ 2.2.4 зна основне особине говорног и писаног језика CJ 2.2.5 зна правописну норму и примењује је у већини случајева	CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднасловe деловима текста CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму CJ 3.4.3 разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача

[Повратак на садржај](#)

	CJ 1.2.5. свој говор прилагођава медијуму изражавања (говору, писању), теми, прилици и сл. CJ 1.2.6. влада основним жанровима писане комуникације CJ 1.2.7. Зна да се служи Правописом (школским издањем) CJ 1.2.8. примењује правописну норму		
--	---	--	--

БРОЈ ПЛАНИРАНИХ ПИСМЕНИХ И КОНТРОЛНИХ ЗАДАТАКА

ПИСМЕНИ ЗАДАЦИ	ОБЛАСТ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Први писмени задатак	књижевност	октобар
Други писмени задатак	књижевност	децембар
Трећи писмени задатак	књижевност	март
Четврти писмени задатак	књижевност	мај
Иницијални тест	језик	септембар
Контролни задатак	језик	октобар
Контролни задатак	језик	децембар
Контролни задатак	језик	март
Контролни задатак	књижевност	мај
Контролни задатак	језик	јун

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Живојин Станојчић, Љубомир Поповић, Граматика српског језика, Завод за уџбенике
 Јован Деретић, Историја српске књижевности, Нолит, Београд
 Милија Николић, Стилске вежбе, Просветни преглед, Београд

[Повратак на садржај](#)

Милија Николић, Методика наставе српског језика и књижевности, Завод за уџбенике, Београд

Асим Пецо, Акценатска читанка, Научна књига, Београд

Речник књижевних термина, Нолит, Београд

Драгиша Живковић, Т,еорија књижевности, Нолит, Београд

Српски језик кроз тестове, Друштво за српски језик, Београд

Зона Мркаљ, Колико познајеш књижевност, Друштво за српски језик, Београд

ДОДАТНА НАСТАВА

Циљеви додатне наставе: Додатни рад намењен је даровитим и посебно заинтересованим ученицима. Циљ ове наставе је продубити и проширити садржаје из редовне наставе. Програмски садржаји се надовезују на садржаје из редовне наставе.

Наставна тема	Садржај	Начин остваривања	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Време реализације
I	ЈЕЗИК	Вежбања са питањима из напредног нивоа	препознаје делове речи у вези са њиховим грађењем; – разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора; – разликује врсте гласовних прмена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму; – одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик; – препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом; – разликује реченице по комуникативној функцији;	Током године

II	КЊИЖЕВНОСТ	Вежбања са питањима из напредног нивоа	-одређује род књижевног дела и књижевну врсту; – прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера; – разликује ауторску приповетку од романа; – анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); – уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; – разликује заплет и расплет као етапе драмске радње; – разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; – разликује облике казивања; – одређује стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту;	Током године
III	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Вежбања са питањима из напредног нивоа	- саставља кохерентан писани текст у складу са задатом темом наративног и дескриптивног типа; – пише једноставнији аргументативни текст позивајући се на чињенице; – проналази потребне информације у нелинеарном тексту; – примењује различите стратегије читања (информативно, доживљајно, истраживачко и др.); – саставља текст репортажног типа (искуствени или фикционални); – правилно употребљава фразеологизме и	Током године

			устаљене изразе који се јављају у литерарним и медијским текстовима намењеним младима.	
--	--	--	--	--

ДОПУНСКА НАСТАВА

Циљеви допунске наставе:

Допунска настава организује се по потреби. Циљ допунске наставе је да ученик, уз помоћ наставника, стекне неопходна знања и умећа како би могао без сметњи да прати редовну наставу.

Наставна тема	Садржај	Начин остваривања	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Време реализације
I	ЈЕЗИК	Вежбања са питањима из основног нивоа	– препознаје делове речи у вези са њиховим грађењем; – разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора; – разликује врсте гласовних промена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму; – одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик; – препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом; – разликује реченице по комуникативној функцији;	Током године

II	КЊИЖЕВНОСТ	Вежбања са питањима из основног нивоа	– користи књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима и повезује их са новим делима која чита; – чита са разумевањем различите врсте текстова и коментарише их, у складу са узрастом; – разликује народну од ауторске књижевности и одлике књижевних родова и основних књижевних врста; -разликујеосновне одлике стиха и строфе, укрштену, обгрљену и парну риму; слободни и везани стих; рефрен;	Током године
III	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Вежбања са питањима из основног нивоа	-говори на задату тему поштујући књижевнојезичку норму; – разликује књижевноуметнички од публицистичког функционалног стила; – саставља кохерентан писани текст у складу са задатом темом наративног и дескриптивног типа;	Током године

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Енглески језик

Разред: VI

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	24
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање	48
Укупно:	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ: предмета енглеског језика је развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика.

Задаци предмета наставе страног језика у основном образовању и васпитању су: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика. Током основног образовања и васпитања, ученик стиче, усваја и унапређује основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или других страних језика на различите начине и у свим околностима које живот створи. Учење другог страног језика, ослањајући се на искуства и знања стечена учењем првог страног језика, поспешује стицање вишејезичке и вишекултурне компетенције и развијање свести о језичком богатству ужег и ширег окружења. У процесу учења наставу страних језика ученик богати себе и упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика. Поред тога, ученик уочава значај личног залагања у процесу учења страног језика.

[Повратак на садржај](#)

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
1.	1. Introduction Поздрављање; представљање себе и других и тражење/давање информација о себи и другима у ширем комуникативном контексту; описивање догађаја у садашњости.	- разумеју једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација о себи и другима; - поздраве и отпоздраве, представе себе и другог користећи једноставнија језичка средства; - поставе и одговоре на сложенија питања личне природе; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; - разумеју једноставније текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње; - размене информације које се односе на дате комуникативне ситуације; - опишу сталне, уобичајене и тренутне догађаје / активности и способности користећи неколико везаних исказа; - разумеју и примењују правила учтиве комуникације.	Комуникација; Сарадња; Дигитална компетенција; Рад са подацима и информацијама; Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција		2	2	септембар
Корелација: Грађанско васпитање, српски језик.							

2.	My life Тражење и давање информација о другима и давање информација о себи у ширем комуникативном контексту; описивање догађаја у прошлости; изражавање допадања/недопадања; позив и реаговање на позив.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - поставе и одговоре на једноставнија питања личне природе; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; - разумеју једноставније текстове у којима се описују догађаји у прошлости; - размене информације у вези са догађајима у прошлости; - опишу у неколико везаних исказа догађај из прошлости/историјску личност и сл. - разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на изражавање допадања/недопадања; - размене информације које се односе на допадање/недопадање уз образложење; - разумеју предлоге и одговоре на њих; - упуте предлоге и реагују на предлоге пружајући одговарајући изговор или одговарајуће оправдање на прикладан начин;	Комуникација; Сарадња; Дигитална компетенција; Рад са подацима и информацијама; Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција	4	8	12	Септембар, октобар
----	--	--	---	---	---	----	--------------------

		- опишу сличности и разлике у породичном животу у ВБ и код нас.					
Корелација: Грађанско васпитање, српски језик, историја.							
3.	3. The future Исказивање предвиђања, нуђења услуге/ одлука и намера у будућности.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове који се односе на исказивање предвиђања, понуда/одлука, планова и намера у будућности; - разумеју и размене информације које се односе на предвиђање, нуђење услуге/одлуке, и намере у будућности; - изразе своја и туђа предвиђања, одлуке, и намере у будућности; - понуде/прихвате/одбију услугу на прикладан начин; - уоче и опишу сличности и разлике у прослави рођендана у ВБ и код нас. - The first written test	Комуникација; Одговоран однос према околини; Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Рад са подацима; Дигитална компетенција; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Сарадња; Решавање проблема	4	6	10	Октобар, новембар
					3	3	
Корелација: Грађанско васпитање, српски језик, географија.							
4.	Times and places Описивање догађаја из прошлости;	- разумеју једноставније текстове у којима се описују догађаји из прошлости; - размене једноставније информације у вези са	Одговоран однос према околини; Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском	4	6	10	Децембар, јануар

[Повратак на садржај](#)

	исказивање допадања/недопадања; позив и реаговање на позив.	догађајима у прошлости; - опишу у неколико везаних исказа догађаје из прошлости; - опишу историјске догађаје циљне културе користећи једноставнија језичка средства; - разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на допадање/недопадање; - изразе допадање/недопадање једноставнијим језичким средствима; - израчунају време у ВБ, Аустралији, САД у односу на Србију.	друштву; Рад са подацима; Дигитална компетенција; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Сарадња; Решавање проблема; Комуникација				
Корелација: Грађанско васпитање, српски језик, географија.							
5.	Cities Описивање места; исказивање просторних односа и смера кретања; описивање догађаја у прошлости; исказивање предлога и сугестија; изражавање будућих планова/договора.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставнији опис места (знаменитости, институције и сл.); - упореде и опишу карактеристике места, користећи једноставнија језичка средства; - опишу места користећи једноставнија језичка средства (знаменитости, занимљивости и сл.); - разумеју појединачне и везане	Одговоран однос према околини; Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Рад са подацима; Дигитална компетенција; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Сарадња; Решавање проблема; Комуникација	4	8	12	Јануар, фебруар, март

		исказе који се односе на просторне односе и смер кретања; - питају и кажу где се нешто налази користећи једноставнија језичка средства; - затраже и у неколико везаних исказа саопште смер кретања; - разумеју и опишу искуство/догађај из прошлости користећи једноставнија језичка средства; - разумеју и реагују на предлоге и сугестије уз образложење; - саопште предлоге и сугестије; - разумеју једноставније исказе који се односе на планове за будућност; - у неколико везаних исказа саопште планове/договоре за будућност; - разумеју и поштују правила учтиве комуникације; - опишу значајније градове циљних култура и њихове знаменитости и занимљивости (Лондон, Њујорк); - опишу значајни историјски догађај циљних култура					
Корелација: Грађанско васпитање, српски језик, географија, историја.							

6.	6. Experiences Описивање иску-ства у прошлости; исказивање жеља и амбиција; исказивање упозорења;	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове који се односе на описивање искуства у прошлости; - размене информације у вези са искуствима из прошлости; - опишу у неколико везаних исказа своја и туђа искуства из прошлости користећи једноставнија језичка средства; - разумеју краће и дуже исказе који се односе на жеље и амбиције; - изразе своје и туђе жеље и амбиције једноставнијим језичким средствима; - разумеју једноставније текстове који се односе на упозорења; - саопште упозорења; - разумеју текст о значајнијим историјским личностима из ВБ и опишу значајније историјске личности користећи једноставнија језичка средства. - The second written test	Одговоран однос према здрављу; Одговоран однос према околини; Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Рад са подацима; Дигитална компетенција; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Сарадња; Решавање проблема; Комуникација	4	6	10	Март, април, мај
Корелација: Грађанско васпитање, српски језик, историја, екологија, информатика							
	7. What's up?	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју и реагују на		4	6	10	Мај, јун

7.	Исказивање потреба, осета и осећања; изрицање савета, забрана и обавеза; изражавање мишљења (слагања /неслагања).	свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним потребама, осетима и осећањима; - изразе основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; - разумеју и реагују на савете, присуство/одсуство обавезе; - размене информације које се односе на савете, забране, присуство/одсуство обавезе; - саопште савете, забране, присуство/одсуство обавезе користећи одговарајућа језичка средства; -разумеју и формулишу исказе којима се тражи мишљење, изражава слагање/неслагање.					
Корелација: Грађанско васпитање, српски језик, филмска уметност.							
Укупно:				24	48	72	

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Наставне методе:	Комуникативна, аудио-визуелна, вербална, монолошка, дијалогска, рад на тексту, демонстративна,
Наставни облици рада:	Фронтални, индивидуални, у пару, групни.
Наставна средства:	Табла, креда, маркер, рачунари у информатичком кабинету, уџбеник, радна свеска, цд
Тема:	Начин остваривања
1. Introduction	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима,

	тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.
2. My life	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.
3. The future	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.
4. Times and places	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.
5. Cities	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.
6. Experiences	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.
7. What's up?	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ

Наставника	Ученика	Начин провере остварености исхода
Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.	Ученици активно учествују у наставном процесу; самостално закључују значења израза и речи, као и форму и значења граматичких садржаја; раде вежбе слушања, читања, говора и писања; глуме, симулирају, певају песму; раде пројекте.	Усмено и писмено испитивање, самоевалуација, различити пројектни задаци.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:

1. Introduction

CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.
CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.
CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.

2. My life

3. The future

[Повратак на садржај](#)

4. Times and places	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.
5. Cities	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.
6. Experiences	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.
7. What's up?	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2.

CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4.	CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4.	CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.
--	--	---

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА: Project 3, 4th edition (енглески језик за 6. разред основне школе), уџбеник и радна свеска са ЦД-ом, код за Online Practice, дигитални уџбеник; Аутор: Tom Hutchinson
Издавач: The English Book, Београд и Oxford University Press, Велика Британија, 2019.

ДОПУНСКА НАСТАВА:

Циљ: допунске наставе енглеског језика је оспособљавање ученика за постизање градива предвиђеног Наставним планом и програмом, побољшање писмене културе, усвајање основних термина страног језика предвиђених за 6. разред, развијање говорне и писмене културе, бољи резултати на писменим и усменим проверама.

Критеријуми укључивања: идентификовање ученика који спорије напредују, имају потешкоћа при усвајању новог градива, бележе слабије резултате у учењу; имају потешкоће у разумевању одређених предметних области; немају потешкоће у учењу, али су сами или уз помоћ наставника уочили неки проблем у разумевању и савладавању одређених наставних области; из различитих разлога имају велики број изостанака.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика
6.	1. Introduction	6	Ученици вежбају/обнављају: The Present Simple Tense за изражавање сталних радњи
	2. My life		Ученици вежбају/обнављају:

		5	The Past Simple Tense правилних и неправилних глагола, Would like + инфинитив, like + глаголска именица
	3. The future	5	Ученици вежбају/обнављају: Will за предвиђања, понуде/одлуке; Going to за предвиђања, одлуке, намере; Would you like за изражавање понуде
	4. Times and places	5	Ученици вежбају/обнављају: The Past Continuous Tense; The Past Continuous Tense и The Past Simple Tense – разлике у значењу, глаголи look и sound
	5. Cities	5	Ученици вежбају/обнављају: The Past Simple Tense; The Present Simple Tense за изражавање чињеница, Егзистенцијално 'There', Импера-тив, предлози за место, одређени и неодређени члан – првопоменути, другопоменути и уз имена институција, The Past Simple Tense, The Past Continuous Tense за препричавање догађаја; неодређене заменице са some, any, no, every – something, anything,

			nothing, everything, someone, anyone, no one
	6. Experiences	5	Ученици вежбају/обнављају: The Present Perfect Tense за изражавање искуства у недефинисаној прошлости до неког тренутка у садашњости, као и уз прилошке одредбе ever, never, just; The Present Perfect Tense и The Past Simple Tense разлике у употреби и значењу
	7. What's up?	5	Ученици вежбају/обнављају: Модални глагол should за давање савета Глаголи must и don't have to за изрицање присуства / одсуства обавезе, глагол mustn't за изрицање забране
		Укупно:	36

ДОДАТНА НАСТАВА:

Циљ: додатне наставе енглеског језика је да омогући обдареним и талентованим ученицима да прошире и да продубе своја знања и вештине из енглеског језика у складу са својим интересовањима, способностима и склоностима, као и да подстиче ученике на самосталан рад, развој логичког, стваралачког и критичког мишљења и да доприноси њиховом оспособљавању за даље самообразовање.

Критеријуми укључивања: додатним радом се обухватају ученици који постижу изузетне резултате у савладавању садржаја програма и који показују интересовање за проширивање знања.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика
6.	1. Introduction	6	- креирају сценарио за кратки „vlog” у којем описују своје стварне и измишљене свакодневне рутине, користећи проширени вокабулар за хобије и интересовања - укратко писмено и усмено опишу своја и туђа интересовања и хобије
	2. My life	5	- ученици истражују животне приче познатих научника или уметника (нпр. Никола Тесла или Михајло Пупин) и пишу детаљнији биографски есеј, користећи придеве попут <i>brilliant</i>, <i>fantastic</i>, <i>great</i> за вредновање њиховог рада - писмено опишу како су провели викенд - писмено опишу свој дом из снова - опишу своју идеалну собу
	3. The future	5	- писмено опишу како виде себе у будућности - ученици могу да пројектују будући град на Марсу. Задатак обухвата изразу

			брошуре са детаљним предвиђањима о томе како ће се људи хранити, путовати и проводити слободно време у свемиру
	4. Times and places	5	осмисле кратку детективску причу напишу извештаје сведока за неки измишљени или стварни чланак из новина у вези неког злочина
	5. Cities	5	- ученици пишу путопис кроз стварне или измишљене државе - ученици користе дигиталне мапе и ИКТ алате како би креирали интерактивну презентацију о мање познатим европским метрополама, дајући сложенија упутства за сналажење у простору и користећи Present Continuous за планирање договора за замишљено путовање
	6. Experiences	5	- напишу кратак путопис или новински чланак о дестинацији по свом избору - користећи Present Perfect (уз <i>ever, never, just</i>), ученици праве листу искустава која желе да доживе. Тема

			укључује истраживање о екстремним спортовима или необичним амбицијама. - ученици пишу дискусију о безбедности на интернету приликом дељења личних успеха и авантура
	7. What's up?	5	- ученици користе модалне глаголе за савете и обавезе (should, must, mustn't, don't have to) у циљу осмишљавања новог „школског устава” "School of the Future: New Rules" и дебатују о правилима која би унапредила здравље и расположење ученика, користећи изразе за слагање и неслагање - напишу колумну 'Dear Abby' у којој дају савете у неким измишљеним или стварним ситуацијама
		Укупно:	36

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Ликовна култура

Разред: VI

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	15
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	21
Укупно:	36
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета:

Наставе и учења ликовне културе је да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа.

Задаци предмета:

Развијање ликовног изражавања, примена различитих техника, изражавање личних идеја, осећања и доживљаја. Развијање креативности, подстицање оригиналности и маштовитости. Упознавање уметности и културе, развијање способности посматрања и осећаја за лепо и склад. Неговање уредности и одговорности у раду, развијање сарадње кроз групни рад.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	Боја Пигментне боје (хроматске и ахроматске боје; основне и изведене боје). Дејство боја (утисак који боја оставља на посматрача; топле и хладне боје;комплементарне боје). Светлост и боја (светлост као услов за опажање боје, разлике у опажању боја; валер; градација и контраст). Примена боја (технике и средства: акварел, темпера,мозаик, витраж, апликативни програми..	- опише боје које уочава у природи, окружењу и уметничким делима - пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте боја - користи изражајна својства боја у ликовном раду и свакодневном животу - користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад - изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником - прави разноврсне текстуре на подлогама, облицима или у апликативном програму - обликује, самостално, или у сарадњи са другима, употребне предмете од материјала за рециклажу	–компетенција за целоживотно учење, –комуникација, –рад с подацима и информацијама, –дигитална компетенција, –решавање проблема, –сарадња, –одговорно учешће у демократском друштву, –одговоран однос према здрављу, –одговоран однос према околини, –естетичка компетенција предузимљивост и оријентација ка предузетништву	9	7	16	Септембар Октобара Новембар Децембар
Корелација: Српски језик- симболизам боја, физика- спектар боје биологија, географија, математика, историја, страни језик							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	Комуникација - Непосредно извлачење линија са различитим цртачким материјалима, на различитим подлогама и колажирање - Својства и врсте линија - Линије у природи - Линија као средство са стварање различитих ликовних својстава површина	Ученик идентификује теме у одабраним уметничким делима. Користи одабране информације као подстицај за рад.	– компетенција за целоживотно учење, – комуникација, – рад с подацима и информацијама, – дигитална компетенција, – решавање проблема, – сарадња, – одговорно учешће у демократском друштву, – одговоран однос према здрављу, – одговоран однос према околини, – естетичка компетенција, – предузимљивост и оријентација ка предузетништву	2	3	5	Јануар
Корелација: Српски језик, техника и технологија, грађанско васпитање, историја, географија							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	Текстура Основни садржаји Текстура (врсте текстура – тактилна и визуелна; текстуре у природи и уметничким делима, материјали и текстура, облик и текстура, линија и текстура, ритам и текстура). Проширени садржаји Уметничко наслеђе (грађевине, скулптуре и паркови).	Ученик постиже различите текстуре у ликовном изражавању и схвата њихову улогу у животу и уметности.	-компетенција за целоживотно учење; -комуникација; -рад с подацима и информацијама; -дигитална компетенција; -решавање проблема; -сарадња; -одговорно учешће у демократском друштву; -одговоран однос према здрављу; -одговоран однос према околини; -естетичка компетенција; предузимљивост и оријентација ка предузетништву.	2	4	6	Фебруар Март
Корелација: -Историја (приказ текстура на уметничким делима кроз историју) -Биологија (природне текстуре, облик) -Математика (правилне текстуре) -Информатика и рачунарство(цртање на рачунару) -Музичка култура(Ритам)							

[Повратак на садржај](#)

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
IV	Уобразиља стваралачка уобразиља (стварност и машта, значај маште; разноврсне информације као подстицај за стварање – снови, бајке, митови, легенде...). Проширени садржаји: Уметничко наслеђе (необична уметничка остварења)	Ученик схвата значај парка за очување здравља и културне баштине, као и важност његове комуникативне улоге. Може визуелно да изрази своју уобразиљу, свестан њене улоге и подстицајних могућности.	-компетенција за целоживотно учење, - комуникација, -рад са подацима и информацијама, -дигитална компетенција, решавање проблема, -вештина сарадње, -вештина за живот у демократском друштву, -брига за здравље, -еколошка компетенција, -естетска компетенција, -предузетничка.	1	3	4	Април
Корелација: Музичка култура (ритам) -Биологија (биљни и животињски мотиви) -Историја (симболи кроз историју) -Математика (симетрија, прецизност) -Информатика и рачунарство (цртање на рачунару) -Географија(уметностигеографија) - Српскијезик(Књижевност)							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
V	Простор Основни садржаји Амбијент (елементи који чине амбијент – дизајн ентеријера,	Ученик уређује простор примењујући сазнања и искуства везана за боју, текстуру, комуникацију, уобразиљу, очување природе.	-омпетенција за целоживотно учење; -комуникација; -рад с подацима и информацијама; -дигитална компетенција;	1	4	5	Мај Јун

атмосфера, корисници; утицај амбијента на расположење, активност и учење. Проширени садржаји обликовање школског простора; поставка изложбе).	Критички сагледава визуелну поруку, водећи рачуна о њеној целовитости. Разуме појам простора и препознаје га у свакодневном животу, као и у различитим видовима уметничког изражавања користи одабране информације каоподстицај за стваралачки рад опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела	-решавање проблема; -сарадња; -одговорно учешће у демократском друштву; -одговоран однос према здрављу; -одговоран однос према околини; -естетичка компетенција; предузимљивост и оријентација ка предузетништву.				
Корелација: Историја (Уметност праисторије), Биологија (биљни и животињски мотиви), Математика (симетрија), Информатика и рачунарство (цртање на рачунару), Географија(уметност одређеног подручја), Српски језик(књижевност)						

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Вербална,,решавање проблема, хеуристички приступ
Наставни облици рада:	Фронтални,групни,индивидуални
Наставна средства:	Текстуална,визуелна,аудитивна, лаптоп, видео-бим, интернет...
	Начин остваривања У овој целини предложени су појмови, подпојмови и теме за разговор, а које су везане за изражајне могућности материјала и техника које ученик користи. Наставник нуди само основне информације и корисне савете. Ученици треба да знају да понекад не могу да добију жељени тон зато што сликарске боје које се производе као школски прибор садрже мање пигмента. Наставник може да подстакне ученике на размишљање и истраживање питањима и одабраним

	информацијама. Ученици треба да добију само елементарне информације о утицају светлости на опажање боја. Смисао учења је да ученици доживе уметничко дело, да размишљају о њему и слободно изражавају своје мишљење. Наставник их само подстиче питањима. Ученици треба да разговарају и о томе колико су рекламе на телевизији и интернету ефикасне, колико могу да их заинтересују, а на који начин их одбијају... Наставник може да подстакне ученике да самостално истражују тако што ће поставити одговарајуће питање. У овој целини су груписани предлози везани за истраживање изражајних могућности традиционалних цртачких, вајарских и сликарских техника. Уколико ученици желе да цртају или сликају текстуру у апликативном програму, то могу да раде као пројекат. У додатној теми за разговор, „Грађевине, скулптуре и паркови”, фокус није на текстури, већ на значајним грађевинама, скулптурама у пленеру и парковима у нашој земљи. У овој целини су груписани предлози везани за разговор о значају маште (уобразиље, имагинације) у уметности, науци и свакодневним ситуацијама када је потребно пронаћи решење за неки проблем. И у шестом разреду ученици уче о томе како да пронађу подстицај за развијање креативних идеја. Наставник прво показује репрезентативна остварења светских и домаћих уметника заснована на сновима, бајкама, митовима и легендама. Ученици треба самостално да одаберу податке (снове, бајке, митове или легенде) који их подстичу на рад. У овој целини су груписани предлози везани за пројектну наставу и обликовање простора у школи. Уколико школа има могућности, ученици могу да обликују башту у школском дворишту. Идеје се могу пронаћи на интернету ако се у претраживач унесе: „bottle tower gardening”, „plastic bottles art”, „school garden projects”, „recycled garden ornaments” или „garden ornaments for schoolyard”
--	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Упућује, објашњава, дефинише нове појмове, проверава, илуструје, мотивише	Повезују, закључују, бележе, усвајају нове појмове, примењују знања на одговарајућим	Формативно, оцењивање, усмено одговарање ученика, практичан рад Самоевалуација и

[Повратак на садржај](#)

ученике за рад, подстиче ученике на повезивање са садржајима из других предмета, усмерава учениково извршавање ликовног задатка, организује наставу, прати рад појединца и група, вреднује, припрема избор из литературе.	примерима, разумевају, доживљавају, повезују стечена знања са знањима из других предмета, износе утиске, учествују у тумачењу, усвајају нове термине, практично примењује стечена знања на сопственом раду,	евалуација на крају месеца и током појединих часова, портфолио ученика
---	---	--

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
I Боја	– ЛИК.ОО.О.1.1. Повезују материјале и прибор са традиционалним техникама визуелних уметности које користе у раду. – ЛИК.ОО.О.3.1. Изражавају своје идеје, осећања и машту користећи одабране традиционалне технике и савремене уређаје и алате за обликовање визуелних садржаја.	– ЛИК.ОО.С.3.1. Тумаче садржај ликовних дела и визуелних информација са којима се срећу у различитим ситуацијама. – ЛИК.ОО.С.1.2. Објашњавају комуникативну функцију визуелних уметности и њен потенцијал да утиче на друштво и појединце.	– ЛИК.ОО.Н.1.1. Објашњавају кључне карактеристике епохе, стила, правца или покрета у визуелним уметностима.
II Комуникација	– ЛИК.ОО.О.2.1. Истражују, у стваралачком раду, изражајне могућности традиционалних материјала, алата, техника и савремених уређаја који се користе за обликовање визуелних садржаја. – ЛИК.ОО.О.2.2. Обликују ликовне радове и импровизовани прибор од материјала за рециклажу и употребљених предмета и амбалаже.	– ЛИК.ОО.С.3.2. Описују усмено свој рад и естетски доживљај уметничких дела, дизајна, природе и урбане средине користећи примерене и јасне реченице и изразе. – ЛИК.ОО.С.1.3. Објашњавају начин коришћења различитих садржаја као подстицај за развијање креативних идеја наводећи примере из	– ЛИК.ОО.Н.3.1. Активно траже места и изворе где могу додатно проширити знања и интересовања и развијати одабране вештине. – ЛИК.ОО.Н.3.2. Подстичу друге да се активно укључе у културни и уметнички живот заједнице.

		сопственог искуства.	
III Текстура	– ЛИК.ОО.О.1.1. Повезују материјале и прибор са традиционалним техникама визуелних уметности које користе у раду. – ЛИК.ОО.О.2.2. Обликују ликовне радове и импровизовани прибор од материјала за рециклажу и употребљених предмета и амбалаже.	– ЛИК.ОО.С.2.2. Обликују визуелне садржаје који изражавају позитивне поруке и мотивишу друге. – ЛИК.ОО.С.2.3. Користе природу, уметничка дела и разноврсне текстуалне, аудио и аудио-визуелне садржаје као подстицај за стварање оригиналних ликовних радова.	– ЛИК.ОО.Н.2.1. Анализирају форму и садржај уметничког дела према одабраним критеријумима. – ЛИК.ОО.Н.2.2. Користе релевантне изворе за истраживање и селектовање података и информација на матерњем и страном језику.
IV Уобразиља	– ЛИК.ОО.О.3.1. Изражавају своје идеје, осећања и машту користећи одабране традиционалне технике и савремене уређаје и алате за обликовање визуелних садржаја	– ЛИК.ОО.С.3.1. Тумаче садржај ликовних дела и визуелних информација са којима се срећу у различитим ситуацијама.	– ЛИК.ОО.Н.2.3. Смишљају једноставне интердисциплинарне пројекте који обједињују различите врсте уметности или уметност и науку.
V Простор	– ЛИК.ОО.О.1.2. Описују функцију основних алатки у одабраним дигиталним уређајима и апликацијама за цртање, обраду фотографија и анимацију. – ЛИК.ОО.О.1.3. Објашњавају на који начин визуелна уметност доприноси очувању животне средине.	– ЛИК.ОО.С.3.2. Описују усмено свој рад и естетски доживљај уметничких дела, дизајна, природе и урбане средине користећи примерене и јасне реченице и изразе.	– ЛИК.ОО.Н.1.2. Повезују водеће визуелне уметнике и њихова најпознатија дела смештајући их у одговарајућу епоху и друштвени контекст.

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

- ГЛИГОРИЈЕВИЋ, Јован. Ликовна култура за 6. разред. Београд: БИГЗ школство, 2021;
- ЈАНСОН, Хорст Валдемар. Историја уметности. Нови Сад: Прометеј, 2005;
- АРНАСОН, Харвард Х. Историја модерне уметности. Београд: Орион Арт, 2008;
- ПИСКЕЛ, Ђина. Општа историја уметности 1–3. Београд: Вук Караџић, 1974;

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Музичка култура

Разред: Шести

Годишњи фонд часова	
за обраду градива	30
за утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање).	6
УКУПНО	36
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ наставе: развијање интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формирање естетске перцепције и музичког укуса, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Задаци наставе:

- оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања;
- развијање осетљивости за музичке вредности;
- неговање способности извођења музике (певање/свирање);
- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука;
- подстицање стваралачког ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике), развијање критичког мишљења;
- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности;
- упознавање занимања музичке струке. обухватају различите области музике (активно учествовање у музици, слушање, стваралаштво).

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
I	ЧОВЕК И МУЗИКА	У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да: -објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; записивање нота; извођачке и техничке могућности инструмената); -изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; -примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; -критички просуђује утицај музике на здравље; -користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.	Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Сарадња; Комуникација; Компетенције за учење;Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Одговорно учешће у демократском друштву; Одговоран однос према здрављу;Одговоран однос према околини.	1	/	1	IX
Корелација: унутар предмета и са другим предметима – садржаје на којима се са ученицима ради повезују се са другим наставним предметима и наводи се који је предмет у питању и који се кључни појмови повезују.							
II	ПЕВАЊЕМ И СВИРАЊЕМ УПОЗНАЈЕМО	У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да: -изводи музичке примере	Компетенције за учење; Естетичка компетенција; Дигитална компетенција;	23	6	29	IX-VI

	МУЗИКУ	користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; -примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; -критички просуђује утицај музике на здравље; -користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање и свирање; -комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; -учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; -изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); -понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; -користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.	Сарадња; Комуникација; редуимљивост и оријентација ка предузетништву; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Одговорно учешће у демократском друштву.				
Корелација: унутар предмета и са другим предметима – садржаје на којима се са ученицима ради повезују се са другим наставним предметима и наводи се који је предмет у питању и који се кључни појмови повезују.							

III	МУЗИКА СРЕДЊЕГ ВЕКА И РЕНЕСАНСЕ	У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да: -повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; - наведе карактеристична изражајна средстава музичке уметности , уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у средњем веку и ренесанси; -препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила, разликује музичке форме; -идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника средњег века и ренесансе; -идентификује елементе музике средњег века и ренесансе као инспирацију у музици савременог доба;	Компетенције за учење; Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Сарадња; Комуникација; Предуимљивост и оријентација ка предузетништву; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема.	4	/	4	XI-II
-----	---------------------------------------	--	---	---	---	---	-------

		-изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; -примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању;					
Корелација: унутар предмета и са другим предметима – садржаје на којима се са ученицима ради повезују се са другим наставним предметима и наводи се који је предмет у питању и који се кључни појмови повезују.							
IV	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да: -препозна врсту инструмента са диркама по изгледу и звуку; -опише начин добијања тона код инструмената са диркама; -препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; -објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија);	Компетенције за учење; Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Сарадња; Комуникација; Предуимљивост и оријентација ка предузетништву; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема.	2	/	2	IV

[Повратак на садржај](#)

		-технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; -користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.					
Корелација: унутар предмета и са другим предметима – садржаје на којима се са ученицима ради повезују се са другим наставним предметима и наводи се који је предмет у питању и који се кључни појмови повезују.							
УКУПНО:				30	6	36	IX-VI

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе	Монолошка, дијалогска, рада на тексту, демонстрациона, практичних радова, проблемске методе, истраживачке методе, метода индивидуализованог приступа, ИКТ метода (примена ВЕБ алата за учење), интерактивне методе, методе образовних игара: квиз, попуњавање табела, укрштеница и друго.
Наставни облици рада	Групни, индивидуални, фронтални, рад у паровима
Наставна средства	Уџбеник <i>Музичка култура</i> за 8. разред, др Александра Паладин, мр Драгана Михајловић Бокан / ЦД плејер, компакт диск 1 и компакт диск 2; Мултимедијални ПДФ уџбеник/ рачунар, бим пројектор, звучници, платно
Тема	Начин остваривања
Човек и музика	Шта је музика, музика у нама-развој критичког мишљења и размишљања о музици, како нас она покреће и делује на нас.
Певањем и свирањем упознајемо музику	Развоју извођачких вештина ученика и њихов креативни приступу певању, покрету и свирању, подстицање и развијање личног стила изражавања кроз извођење музике. Обнављање и обрађивање нових елемената музичке писмености.

[Повратак на садржај](#)

Музика средњег века и ренесансе	Изучавање основних карактеристике наведених епоха, музичких форми, упознавање значајних дела и композитора.
Музички инструменти	Изучавање инструмената са диркама, њихов настанак и развој, начин добијања тона и примена у начину извођења и музичким жанровима.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Подстичу ученике да опажају, примењују, препознају, упоређују, изводе закључке, повезују знања са другим областима и другим предметима, решавају проблеме, практично примењују...	Ученици активно учествују у настави, посматрају, бележе, изводе закључке, музицирају, слушају звучне примере, врше самопроцењивање и сл.).	Посматрање ученичког учешћа, закључивања и одговарања на постављена питања.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица зна и уме на основном нивоу да:	Средњи ниво Ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу да:	Напредни ниво Ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу да:
Знање и разумевање	-Препознају основне елементе музичке писмености -Опишу основне карактеристике: музичких инструмената, историјско-стилских периода, музичких жанрова, народног стваралаштва	Анализирају повезаност: -Музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком изражајношћу (нпр. брз темпо са живахним карактером) -Структуре и драматургије одређеног музичког жанра (нпр. оперски финале са догађајима у драми) -Облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота	-Знају функцију елемената музичке писмености и извођачких састава у оквиру музичког дела -Разумеју историјске и друштвене околности настанка жанра и облика музичког фолклора -Критички и аргументовано образлажу свој суд -Знају да креативно комбинују изражајне музичке елементе у естетском контексту (одређени музички поступак доводи у везу са жељеним ефектом)
Слушање музике	Именују: -Музичке изражајне елементе -Извођачки састав -Музичке жанрове -Српски музички фолклор	-Опишу и анализирају карактеристике звучног примера кроз садејство опажених музичких елемената (нпр. узбуркана мелодија као резултат специфичног ритма, темпа, агогике, динамике, интервалске структуре) -Препознају структуру одређеног музичког жанра	-Умеју да анализирају слушни пример и открију везу опажених карактеристика са: -Структуралном и драматуршком димензијом звучног примера -Жанровским и историјско-стилским контекстом звучног примера -Контекстом мастанка и применом различитих облика музичког

[Повратак на садржај](#)

Музичко извођење	-Певају једноставне дечје, народне или популарне композиције -Изводе једноставне дечје, народне или популарне композиције на бар једном инструменту		-Певају једноставне дечје, народне или популарне композиције -Изводе једноставне дечје, народне или популарне композиције на бар једном инструменту
Музичко стваралаштво	-Направе музичке инструменте користећи предмете из окружења -Осмисле мање музичке целине на основу понуђених модела -Изводе пратеће ритмичке и мелодијско-ритмичке деонице на направљеним музичким инструментима -Учествују у одабиру музике за дати жанровски и историјски		-Осмишљају пратеће аранжмане за Орфов инструментаријум и друге задате музичке инструменте -Импровизују и/или компонују мање музичке целине (ритмичке и мелодијске) у оквиру различитих жанрова и стилова -Осмишљају музику за школску представу, приредбу, перформанс

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Од остале литературе за наставнике су стручне књиге, као и књиге о музици и музичарима, инструментима музичким играма и бројним другим разноврсним темама везаним за музику, а чији разноврсни садржаји могу помоћи наставницима и ученицима да продубе знања из овог предмета.

[Повратак на садржај](#)

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ИСТОРИЈА

РАЗРЕД: ШЕСТИ

Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања : 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024

Годишњи фонд часова	
за обраду градива	36
за утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање).	36
УКУПНО	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ изучавања наставног предмета је хуманистички развој и културни напредак детета. Ученици учењем историје стичу знања о прошлости и садашњости и развијају вештине и ставове, оспособљавају се да ефикасно и одговорно комуницирају о историјским и другим темама у различитим ситуацијама школског и ваншколског окружења, развијају основне аналитичке вештине неопходне за критичко сагледавање савременог света, његових историјских корена и актуелних цивилизацијских токова.

Настава и учење историје припрема ученике за одговорно учешће у демократском друштву брзих политичко-социјалних, технолошких и економских промена, оспособљава их да самостално, као и кроз удруживање и сарадњу, развијају способност комуникације и да на креативан и предузимљив начин доприносе да се, у складу са узрастом, одговоре на савремене изазове на локалном, регионалном, европском и глобалном нивоу.

Задаци наставе историје у шестом разреду су да ученици, уочавајући узрочно – последичне везе, разумеју историјске процесе и токове, улогу истакнутих личности у развоју људског друштва и да познају националну и општу историју као и историју суседних народа и држава. Пре свега:

разумевање појма средњег и новог века;

-уознавање начина и значаја проучавања прошлости;

карте;

-оспособљавање за коришћење историјске

-стицање знања о личностима које су обележиле епоху средњег и раног новог века;

[Повратак на садржај](#)

- уознавање основних одлика културе средњег и раног новог века. -стицање знања о најзначајнијим културним, научним достигнућима и геграфским открићима која су повезали тада познати свет;
- развој способности код ученика да уочи вредност културног наслеђа средњег и раног новог века и његов значај за разумевање савремене културе.

Кључни појмови за наставу историје у шестом разреду: архив, музеј, житије, минијатура, повелја, иконе, фреске, историјски извори, хронологија, историјски периоди, феудализам, велика сеоба народа, хришћанство, раскол, ислам, Словени, Срби у раном средњем веку, кнез Властимир, кнез Часлав, Тирило и Методије, Византија, Мирослављево јеванђеље, Студеница, Косовски бој, кнез Лазар, пад Смедерева, реформација-Мартин Лутер, хуманизам и ренесанса, географска открића, научна открића и технички проналасци, сеобе Срба, прожимање цивилизација, Војна крајина, Пећка патријаршија, Арсеније Трећи, хајдуци, ускоци, раја, султан.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				О	У		
1.	ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ -Основне одлике периода средњег века и новог века -Историјски извори за историју средњег века и раног новог века	- лоцира одређену временску јединицу на временској ленти - разврстава историјске изворе према њиховој основној подели - повезује историјске изворе са установама у којима се чувају - именује средњи век и нови век и наводи граничне догађаје - разврстава историјске изворе за средњи век према њиховој основној подели - повезује историјске изворе са установама у којима се чувају - користи основне историјске појмове (стари век, средњи век, повеља, житије) - пореди историјске периоде стари и средњи век - разликује основне одлике средњег и новог века	-Компетенција за целоживотно учење -Рад са подацима и информ. -Комуникација	2	3	5	СЕПТЕМБАР
Корелација: српски језик (читање и разумевање прочитаног, уочавање стилова писања током историје)							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				О	У		
2.	ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ - Велика сеоба народа и ств. нових држава у Европи - Најзначајније државе раног средњег века - Религија у раном сред. веку - Феудално друштво - Српске земље и Балканско пол.	- образлаже узроке и последице Велике сеобе народа; настанка, ширења и распадања Франачке државе; настанка и развоја Византије - приказује на историјској карти динамику Велике сеобе народа и до којих појава и промена је довела; - повезује визуелне и текстуалне информације са Великом сеобом народа; Франачком државом; са Византијом и њеним владарима - илуструје примерима важност утицаја тековина Велике сеобе народа у савременом друштву - сагледава значај и улогу Карла Великог, Јустинијана и Василија у датом историјском контексту - илуструје примерима важност утицаја културних тековина Византије у савременом друштву - образлаже узроке и последице настанка и развоја хришћанске цркве; - настанка и развоја ислама; - илуструје примерима важност утицаја хришћанске цркве и ислама у савременом друштву - на историјској карти лоцира правце миграција Словена и простор насељен Србима и њиховим суседима у раном средњем веку	- Рад са подацима и информацијама - Компетенција за целоживотно учење - Дигитална компетенција - Комуникација	10	9	19	СЕПТЕМБАР-ОКТОБАР
Корелација: географија (разумевање простора), веронаука (утицај разних религија на развој друштва), грађанско васпитање (утицај власти на друштво и појединца), ликовна култура (утицај уметности на развој друштва)							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				О	У		
3.	ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ -Држ. уређење европских монархија - Прожимање цивилизација - Српске земље и суседи у позном ср.веку - Опште одлике културе - Османска освајања	- на историјској карти лоцира највеће и најзначајније државе средњег века; - пореди историјске појаве (републику, монархију); -образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима: Србија у доба Немањића и Лазаревића, долазак Турака на Балкан, крсташки ратови); - сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту (Свети Сава, Стефан Немања, Стефан Немањић, Стефан Душан, кнез Лазар, деспот Стефан и др.) -на основу датих примера изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском; - образлаже узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима. - пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у средњем веку; - на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као историјске личности од легендарних - разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини - користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на кор.одабраних историјских извора и литературе;	- Компетенција за целоживотно учење - Дигитална компетенција - Естетичка компетенција -Рад са подацима и информацијама -Комуникација	13	13	26	НОВЕМБАР-МАЈ

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				О	У		
Корелација: географија (разумевање простора), веронаука (утицај разних религија на развој друштва),грађанско васпитање (утицај власти на друштво и појединца), ликовна култура (утицај уметности на развој друштва), српски ј.(препознавање значаја средњевековне писмености)							
4.	ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ НОВОМ ВЕКУ - Преиндустријско доба (оквири) - Велика географска открића и колонизација - Опште одлике културе раног новог века - Реформација и противреформ. - Појава апсолут.монархија	- учаву разлику између средњег и новог века и објасни основне карактеристике једне и друге епохе; - објасни појам великих географских открића и последице истих; - објасни појмове хуманизам и ренесанса и њихов значај; - објасни појам реформације и његов значај за Европу; - наведе начине борбе српског народа против Турака; - објасни појам исламизације; - на основу датих примера изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском; - сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; ист - илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина раног новог века у савременом друштву; - користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на кор. одабраних историјских извора и литературе;	- Одговорно учешће у демократском друштву; - Рад са подацима и информацијама; - Сарадња - Дигитална компетенција	11	11	22	МАЈ-ЈУН
Корелација::географија (разумевање простора), веронаука (утицај разних религија на развој друштва),грађанско васпитање (утицај власти на друштво и појединца), ликовна култура (утицај уметности на развој друштва), српски језик (препознавање значаја средњевековне писмености)							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				О	У		
У К У П Н О:				36	36	72	

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе	монолошка метода, дијалогска метода, демонстративно-илустративна, аудио-визуелна, текст метода и метода рада са материјалним историјским изворима (у сарадњи са Завичајним музејем), пројектна настава, ИКТ метода (примена веб алата за учење), интерактивне методе, методе образовних игара: квиз, попуњавање табела, укрштеница и друго.
Наставни облици рада	фронтални, индивидуални, рад у пару, групни
Наставна средства	уџбеник, историјска карта, нема карта, мапа ума, комбиновање разних врста дидактичког материјала : Power Point презентација, илустрација, шема графикана, рачунар, пројектор, звучници
Тема	Начин остваривања
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	У остваривању наставе историје од великог значаја је припрема наставника за час, као и планирање на годишњем, недељном и дневном нивоу. На тај начин наставник укључује и ученике у наставни процес, активира њихова интересовања и креативност у наставном процесу. Програм се остварује комбинацијом различитих врста дидактичког материјала, илустрација, шема, графикана, презентација уз стално коришћење историјске карте и историјског атласа. Ако могућности дозволе, организовати час у Завичајном музеју посетити архив и локалну цркву. Укључивати се активно у пројектну наставу, остваривати корелацију са сродним предметима. Упућивати ученике на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија.
ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ	У остваривању ове наставне теме од великог значаја је припрема наставника за час. На тај начин наставник укључује и ученике у наставни процес, активира њихова интересовања и креативност у наставном процесу. Програм се остварује комбинацијом различитих врста материјалних остатака прошлости из наставникове приватне збирке, илустрација, презентација, уз стално коришћење историјске карте и историјског атласа. Ако могућности дозволе посетити локално

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе	монолошка метода, дијалошка метода, демонстративно-илустративна, аудио-визуелна, текст метода и метода рада са материјалним историјским изворима (у сарадњи са Завичајним музејем), пројектна настава, ИКТ метода (примена веб алата за учење), интерактивне методе, методе образовних игара: квиз, попуњавање табела, укрштеница и друго.
Наставни облици рада	фронтални, индивидуални, рад у пару, групни
Наставна средства	уџбеник, историјска карта, нема карта, мапа ума, комбиновање разних врста дидактичког материјала : Power Point презентација, илустрација, шема графикана, рачунар, пројектор, звучници
Тема	Начин остваривања
ВЕКУ	археолошко налазиште.Упућивати ученика на коришћење додатне литературе, интернета, филмова.
ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ	У остваривању ове наставне теме од великог значаја је припрема наставника за час. На тај начин наставник укључује и ученике у наставни процес, активира њихова интересовања и креативност у наставном процесу. Упућивати ученика на коришћење додатне литературе, интернета, филмова прикладне садржине. Користити интернет у настави. Велику пажњу посветити националној историји.Упутити ученике у Завичајни музеј, обрадити локалну историју овог периода. У сарадњи са наставником српског језика обрадити неке песме Косовског и Покосовског циклуса у оквиру коорелације међу предметима.
ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ НОВОМ ВЕКУ	У остваривању ове наставне теме од великог значаја је припрема наставника за час. На тај начин наставник укључује и ученике у наставни процес, активира њихова интересовања и креативност у наставном процесу. Програм се остварује комбинацијом различитих врста дидактичког материјала, ПП презентација, које прави наставник и ученици у склопу домаћег задатка. У сарадњи са наставником веронауке и српског језика упутити ученике у процесе сеоба српског становништва.Упућивати ученика на коришћење додатне литературе, интернета, филмова прикладне садржине. Користити веб алате у настави.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Организује час; Активира ученике; Утврђује претходно стечена знања и вештине; Излаже ново градиво; Излаже проблем и стратегије за његово решавање; Објашњава непознате појмове; Развија креативно и критичко мишљење ученика вреднује резултате ученика; Упућује ученика на коришћење додатне литературе; Подстиче ученике на стваралачко истраживање; Заједно са ученицима вреднује њихов рад. Примењује савремене трендове у образовању; Ствара позитивну климу у одељењу.	Савладавају ново градио и повезу га са претходним сазнањима; Бележе у свесци; Израђује домаће задатке и пројекте ; Уочавају и решавају проблеме; Учествују у истраживачком раду; Праве карте и презентације; Разликују извор од интерпретације Користе различите изворе знања; Сарађују са вршњацима, остварују комуникацију .	Иницијално тестирање, формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора и писмених провера знања ученика; Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова; Домаћи задаци, групни рад, рад у пару, истраживачки рад, израда пројеката: паноа, презентација, ленти времена, излагања...

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима: просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...) , што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...

Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја.

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.

[Повратак на садржај](#)

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица зна и уме на основном нивоу да:	Средњи ниво Ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу да:	Напредни ниво Ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу да:

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица зна и уме на основном нивоу да:	Средњи ниво Ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу да:	Напредни ниво Ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу да:
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.О.1.1. Именују основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације и повезују их са описима њиховог значења. ИСТ.ОО.О.1.3. Разликују и именују основне временске одреднице и наводе раздобља прошлости и историјске периоде према хронолошком редоследу. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.О.2.1. Именују историјске изворе према основној подели и наводе њихову ИСТ.ОО.О.2.3. Проналазе и читају једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте (наведена легенда), табеле и/или графикана. улогу у реконструкцији прошлости. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.О.3.1. Разликују историју као науку, наставни предмет и раздобље прошлости и објашњавају повезаност историје са другим наставним предметима.	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.С.1.1. Издавају и описују специфичности основних појмова историјске науке и појмова из историје цивилизације. ИСТ.ОО.С.1.2. Повезују основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације са појмовима из других наставних предмета. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.С.2.1. Селектују историјске изворе према основној подели и повезују их са местима где се чувају. ИСТ.ОО.С.2.4. Анализирају стереотипе, пропаганду и пристрасност у изворима доводећи их у везу са историјским контекстом. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.С.3.1. Објашњавају значај историје (наука и наставни предмет) за формирање ставова и за лични развој; разумевање савремених друштвених токова.	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.Н.1.1. Наводе и објашњавају специфичности основних појмовима историјске науке и појмова из историје цивилизације, кључних појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје. ИСТ.ОО.Н.1.7. Повезују знања из историје са знањима из других наставних предмета при описивању и објашњавању научно-технолошких и уметничких достигнућа. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.Н.2.2. Одређују из ког историјског периода и са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене информације о особинама периода или географског простора. ИСТ.ОО.Н.2.4. Постављају хипотезу о разлозима за појаву разлика у тумачењима исте историјске појаве, догађаја или личности у различитим изворима информација. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.Н.3.1. Образлажу у различитим ситуацијама (околностима, контекстима) улогу и значај историјске науке за разумевање развоја друштва и његових савремених токова.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица зна и уме на основном нивоу да:	Средњи ниво Ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу да:	Напредни ниво Ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу да:
ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ НОВОМ ВЕКУ	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.О.1.5. Наводе и описују кључне појаве, догађаје, процесе и личности из националне и опште историје. ИСТ.ОО.О.1.6. Лоцирају на историјској карти простор одигравања појава, процеса и догађаја из националне и опште историје. ИСТ.ОО.О.1.7. Разликују узроке од последица и описују их на примерима кључних појава, догађаја и процеса из националне и/или опште историје. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.О.2.4. Препознају и описују пристрасности, стереотипе или пропаганду у садржајима извора и/или њиховом тумачењу. ИСТ.ОО.О.2.6. Препознају историјске теме у књижевним и уметничким делима и идентификују сличности и разлике у њиховој научној и уметничкој интерпретацији. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.О.3.3. Наводе и објашњавају значај кључних појава, догађаја, процеса и личности за развој људских права и друштва заснованог на њиховом поштовању.	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.С.1.2. Повезују основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације са појмовима из других наставних предмета. ИСТ.ОО.С.1.6. Објашњавају узроке и последице кључних појава, догађаја и процеса из националне и опште историје. ИСТ.ОО.С.1.7. Доводе у међусобну везу друштвене, културне, научно-технолошке и уметничке појаве у националној и општој историји. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.С.2.6. Разликују митове и легенде од историјских чињеница. ИСТ.ОО.С.2.7. Разликују историјски наратив од уметничке представе о историјској личности, догађају, појави и процесу. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.С.3.5. Препознају значај локалне културне баштине у ширим цивилизацијским оквирима и учествују у њеном очувању и афирмацији. ИСТ.ОО.С.3.6. Повезују културно-историјску и природну баштину са историјским и савременим контекстом и активно учествују у њиховом очувању.	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.Н.1.2. Повезују личности, појаве, догађаје и процесе и смештају их у прецизне хронолошке и/или просторне оквири. ИСТ.ОО.Н.1.3. Процењују значај појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје уз навођење специфичних детаља. ИСТ.ОО.Н.1.5. Повезују појаве, догађаје и процесе са динамиком промена граница на одређеном простору у различитим историјским периодима. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.Н.2.3. Реконструишу промене на историјско-географском простору поређењем савремених политичких карата са историјским картама других периода. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.Н.3.2. Образлажу значај цивилизацијских тековина за развој хуманистичког, демократског, инклузивног друштва заснованог на поштовању различитости и интеркултуралности. ИСТ.ОО.Н.3.5. Објашњавају и представљају значај научних достигнућа и уметничких дела у грађењу идентитета.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица зна и уме на основном нивоу да:	Средњи ниво Ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу да:	Напредни ниво Ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу да:
ЕВРОПА, СРЕДЕОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.О.1.1. Именују основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације и повезују их са описима њиховог значења. ИСТ.ОО.О.1.5. Наводе и описују кључне појаве, догађаје, процесе и личности из националне и опште историје. ИСТ.ОО.О.1.6. Лоцирају на историјској карти простор одигравања појава, процеса и догађаја из националне и опште историје. ИСТ.ОО.О.1.7. Разликују узроке од последица и описују их на примерима кључних појава, догађаја и процеса из националне и/или опште историје. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.О.2.2. Прикупљају информације из различитих извора и издвајају кључне податке у вези са одређеном темом. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.О.3.6. Препознају и описују утицај културно-историјске баштине на изградњу идентитета. ИСТ.ОО.О.3.8. Учествују у активностима посвећеним очувању културно-историјске баштине у свом	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.С.1.4. Описују кључне карактеристике појава, догађаја, процеса и личности и објашњавају њихов утицај на развој друштва, државе, привреде и културе. ИСТ.ОО.С.1.5. Препознају и лоцирају историјски простор на географској карти и на примерима описују како су одлике географског простора утицале на одређене историјске догађаје и процесе. ИСТ.ОО.С.1.6. Објашњавају узроке и последице кључних појава, догађаја и процеса из националне и опште историје. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.С.2.2. Издвајају и процењују прикупљене информације са становишта релевантности и сазнајне вредности за одређену тему. ИСТ.ОО.С.2.3. Разврставају историјске информације у различитим симболичким модалитетима према релевантности за тему истраживања. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.С.3.5. Препознају значај локалне културне баштине у ширим цивилизацијским оквирима и учествују у њеном очувању и афирмацији.	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.Н.1.2. Повезују личности, појаве, догађаје и процесе и смештају их у прецизне хронолошке и/или просторне оквири. ИСТ.ОО.Н.1.4. Анализирају на карактеристичним примерима повезаност појава, догађаја, процеса и личности из националне историје са појавама, процесима, догађајима и личностима из опште историје и процењују значај те везе за државу и друштво у националном оквиру. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.Н.2.1. Анализирају значај историјских догађаја, појава, личности на основу мерила вредности времена одигравања, а не на основу савременог контекста. ИСТ.ОО.Н.2.5. Издвајају и наводе разлике у научној и уметничкој интерпретацији књижевног или уметничког дела. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.Н.3.5. Објашњавају и представљају значај научних достигнућа и уметничких дела у грађењу идентитета. ИСТ.ОО.Н.3.6. Покрећу и спроводе активности које су усмерене на неговање сећања на значајне личности, појаве и

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица зна и уме на основном нивоу да:	Средњи ниво Ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу да:	Напредни ниво Ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу да:
ЕВРОПА, СВЕТ И СРЕПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ НОВОМ ВЕКУ	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.О.1.7. Разликују узроке од последица и описују их на примерима кључних појава, догађаја и процеса из националне и/или опште историје. ИСТ.ОО.О.1.8. Наводе кључне научно-технолошке изуме и уметничка дела и објашњавају њихов значај за развој цивилизације. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.О.2.6. Препознају историјске теме у књижевним и уметничким делима и идентификују сличности и разлике у њиховој научној и уметничкој интерпретацији. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.О.3.4. Препознају и описују утицај различитих врста манипулација на појединце, групе и друштво у прошлости и садашњости. ИСТ.ОО.О.3.5. Наводе и примерима илуструју културно-историјско наслеђе сопственог и других народа. ИСТ.ОО.О.3.6. Препознају и описују утицај културно-историјске баштине на изградњу идентитета.	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.С.1.2. Повезују основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације са појмовима из других наставних предмета ИСТ.ОО.С.1.4. Описују кључне карактеристике појава, догађаја, процеса и личности и објашњавају њихов утицај на развој друштва, државе, привреде и културе. ИСТ.ОО.С.1.5. Препознају и лоцирају историјски простор на географској карти и на примерима описују како су одлике географског простора утицале на одређене историјске догађаје и процесе. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.С.2.7. Разликују историјски наратив од уметничке представе о историјској личности, догађају, појави и процесу. ИСТ.ОО.С.2.8. Планирају и спроводе истраживање одређеног историјског догађаја/појаве/личности. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.С.3.4.2. Објашњавају значај историје (наука и наставни предмет) за формирање ставова и за лични развој; разумевање савремених друштвених токова.	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.Н.1.5. Повезују појаве, догађаје и процесе са динамиком промена граница на одређеном простору у различитим историјским периодима. ИСТ.ОО.Н.1.6. Аргументовано објашњавају, на примерима, узроке и последице промена које су кроз историју доживљавала друштва, државе, привреде, културе и народи. ИСТ.ОО.Н.1.7. Повезују знања из историје са знањима из других наставних предмета при описивању и објашњавању научно-технолошких и уметничких достигнућа. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.Н.2.3. Реконструишу промене на историјско-географском простору поређењем савремених политичких карата са историјским картама других периода. ИСТ.ОО.Н.2.4. Постављају хипотезу о разлозима за појаву разлика у тумачењима исте историјске појаве, догађаја или личности у различитим изворима информација. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.Н.3.6. Покрећу и спроводе активности које су усмерене на неговање сећања на значајне личности, појаве и

БРОЈ ПЛАНИРАНИХ ПИСМЕНИХ И КОНТРОЛНИХ ЗАДАТАКА

ТЕСТ	ОБЛАСТ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Прва провера знања	Европа, средоземље и српске земље у раном срдњем веку	новембар
Друга провера знања	Европа, средоземље и српске земље у позном новом веку	март
Завршни тест	Европа и Срби у раном новом веку	мај/јун
Петнаестоминутни тестови	После завршене области	по потреби

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

С. Пеинтер, Историја средњег века, Београд 1997.

Ж. Диби, Историја приватног живота 2, Београд 2001.

Ж. Ле Гоф, Средњовековна цивилизација Западне Европе, Београд, 1974.

Г. Острогорски, Историја Византије, Београд 1993.

Х. Иналцик, Османско царство, Београд 2003.

Историја српског народа 1-2, Београд 1982.

К. Лиречек, Историја Срба 1-2, Београд 1988.

Р. Михаљчић, Лазар Хребелјановић. Историја, култ, предање, Београд 1984.

А. Веселиновић, Држава српских деспота, Београд 2006.

М. Благојевић, Србија у доба Немањића, Београд 1989.

Б.Максимовић, Доба великих географских открића,

Р.Рајт,Отети континент,”Нови свет”виђен очима староседеоца

ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ:

Задатак наставника је да прати степен остварености циљева и прописаних стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета и ангажовање ученика у настави.

Критеријуми оцењивања:

Оцену одличан (5) добија ученик који редовно извршава своје обавезе, доноси прибор и домаће задатке, изузетно је активан и мотивисан за рад, показује заинтересованост и жељу за напредовањем и стицањем знања.

У потпуности показује способност примене знања. Лако логички повезује појмове, самостално изводи закључке, критички расуђује и решава проблеме.

Оцену врло добар (4) добија ученик који се труди да редовно извршава своје обавезе, доноси прибор и домаћи, активан је на часу.

У великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове, самостално изводи закључке, у знатној мери критички расуђује.

Оцену добар (3) добија ученик који прати наставу, скоро увек доноси прибор и домаћи, активан је на часу али не у континуитету. У довољној мери показује способност примене стеченог знања, у знатној мери логички повезује чињенице и појмове, већим делом самостално изводи закључке.

Оцену довољан (2) добија ученик који је усвојио, мада не у потпуности, основна знања, који репродукује научено уз помоћ наставника, има тешкоћа у изражавању, испољава несналажење у самосталном раду, несигуран је и нејасан у излагању градива, уз помоћ наставника и осталих ученика учествује у тимским активностима.

Оцену недовољан (1) добија ученик који није усвојио основна знања, умења и вештине, не показује заинтересованост за даљи процес учења, нити напредак, не показује разумевање садржаја ни уз помоћ наставника, није у стању да га самостално репродукује, не показује интересовање за тимски рад и ангажовање око заједничких садржаја, не записује са табле, нема свеску, ни уџбеник, не ради домаће задатке и уопште није активан на часу.

Поступак и инструменти оцењивања:

Формативно оцењивање подразумева: редовно праћење и процену напредовања у остваривању очекиваних исхода, стандарда, ангажовања ученика на сваком часу, мотивисаности, израду домаћих задатака, пројеката.

Напредовање ученика наставник бележи у активности у оквиру е дневника. Формативно оцењивање садржи повратну информацију о остварености прописаних исхода и стандарда постигнућа ученика и ангажовања у оквиру предмета као и препоруке за даље напредовање.

Сумативно оцењивање:

Врши се на основу целокупне активности ученика на часу, усменог одговарања, тестова, пројеката, појединачног или тимског рада.

У циљу праћења напредовања ученика на почетку године врши се и иницијално тестирање. Резултат иницијалног тестирања не оцењује се и служи за даље планирање рада наставника и праћење напредовања ученика.

Елементи оцењивања ученичких постигнућа из наставног предмета историја су: усвојеност садржаја, примена знања, активност и рад ученика на часу, израда презентација, паноа, учешће у пројектима, такмичењу.

Ученик се оцењује на основу:

- усмене провере постигнућа,
- писмене провере постигнућа и
- практичног рада (изради разних пројеката: презентација, ленти времена, панео, есеја, излагања),
- редовности доношења домаћих задатака .

Писмена провера постигнућа ученика у трајању од 45 минута се најављују и планирају. Оцена се уписује у дневник у року од осам дана од дана провере.

За писмене провере постигнућа бројчана оцена изводи се на основу скале изражене у процентима, у складу са препорукама за оцењивање:

100-80%-одличан (5)

79-62%-врлодобар (4)

61-43%-добар (3)

42-24%-довољан (2)

23-0%-недовоља (1)

Усмена провера постигнућа ученика се обавља путем непосредног одговарања на часу, уз поштовање критеријума за оцењивање.

Ученици имају могућност да дају самопроцену оцене.

Уколико ученик није задовољан предложеном закључном оценом на полугодишту или крају школске године, одговара градиво или ради полугодишњи односно годишњи тест у завистности да ли је у питању крај првог полугодишта или крај школске године. Добијена оцена се уписује у дневник и поново се на основу аритметичке средине свих уписаних оцена утврђује закључна оцена.

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 1, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 2, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености прилагођених циљева и исхода, који су дефинисани у персонализованом плану наставе и учења, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

ДОДАТНА НАСТАВА ЗА 6. РАЗРЕД

Циљеви додатне наставе:

Додатни рад намењен је даровитим и посебно заинтересованим ученицима.

Циљ ове наставе је продубити и проширити садржаје из

редовне наставе.

Програмски садржаји се надовезују на садржаје из редовне наставе.

Часове

организовати према потреби и захтевима ученика

Критеријум укључивања: ученици који имају посебно интересовање за историјске теме или желе да учествују на такмичењу из историје.

Уочавање ученика који брже напредују, организација додатног рада (избор садржаја за одређени разред или за одређеног ученика), праћење ученика.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика
6.	Основи проучавања прошлости -Средњи век, временски и просторни оквир, историјски извори -Рани нови век-појава штампе	1	-Самостално проналази примере ист.извора из породичне и личне историје и сврстава их по категоријама - На основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) препознаје о којој историјској појави, догађају и личности-Самостално истражује, прави забелешке, поставља питања
6.	Европа, средоземље и српске земље у раном средњем веку -Средњи век- основне карактеристике; -Сеоба народа; настанак Германских држава у Европи; долазак Јужних Словена	3	-Прави презентација или пано о Сеоби народа и доласку Јужних Словена на Балкан -Посета (појединачна или колективна) Завичајном музеју у Јагодини, прављење паноа о посети -Проучава истројске карте, -Гледа филмова са -Припрема извучи закључака о промени граница историјском садржином, извучи закључаке; се за такмичење
6.	Европа, средоземље и српске земље у позном средњем веку -Крсташки ратови и ширење ислама; - Настанак државе Немањиће; -Успон и развој српског народа и културе; -Пад српских земаља под турску власт	3	-Самостално или у групи прикупља информације о теми која се обрађује -Сакупља проверене информације са интернета; Учествују у истраживачком раду; -Повезује прошлост и садашњост: појмове који су се до данас задржали; -Проучава културу српског народа кроз емисије образовног карактера и презентује схваћено и савладано; -Припрема се за такмичење
6.	Европа, свет и српске земље у новом веку -Велика географска открића; хуманизам и ренесанса; реформација и контрареформација; појава капитализма	3	-Реализује пројектне задатке: презентује истражени садржај и анализира - Анализира историјске изворе о одређеном историјском догађају и личности из опште историје и даје своје критичко мишљење о истом. -Именује најважније појаве и личности и препознаје да постоји повезаност између националне, регионалне и светске историје. -Припрема се за такмичење
Укупно:		10	

ДОПУНСКА НАСТАВА ЗА 6. РАЗРЕД

Циљеви допунске наставе:

Допунска настава организује се по потреби. Циљ допунске наставе је да ученик, уз помоћ наставника, стекне неопходна знања и умећа како би могао без сметњи да прати редовну наставу. Задатак наставника је да утврди садржаје са оним ученицима, који нису успели да их усвоје у редовној настави, како би им се омогућило усвајање планираног програма.

Критеријум укључивања: ученици који теже савладавају редовно градиво или којима је потребно нешто објаснити из градива.

Раз-ред	Област/тема	Број часова	Активности ученика
6.	Основи проучавања прошлости -Основне одлике средњег века, историјски извори	1	-Слушају, питају, одговарају на питања. -Читају лекцију из књиге заједно са наставником, записују у свеске
6.	Европа, Средоземље и српске земље у раном средњем веку -Велика сеоба народа -Долазак Словена и прве државе	2	-Слушају, понављају, питају, описију, читају лекцију из књиге заједно са наставником, праве кратке забелешке у свесци, репродукују научено, траже на карти правце сеобе
6.	Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку -Крсташки ратови - Династија Немањића -Бој на Косову и последице	4	-Слушају, понављају, питају, описију, читају лекцију из књиге заједно са наставником, праве кратке забелешке, показују на карти, праве пано или презентацију о Немањићима -Гледају кратке видео садржаје о Боју на Косову, репродукују одгледано
6.	Европа, свет и српске земље у раном новом веку -Велика географ. открића -Појава хуманизма и ренесансе -Турска освајања и сеобе Срба	3	-Слушају, понављају, читају текстове заједно са наставником, постављају питања. -Уз помоћ карте пратити токове најважнијих географских открића - Гледају филм о Леонарду Давинчију -Прате на карти ширење Турског Царства
Укупно:		10	

ПРОГРАМ СЕКЦИЈЕ:

ИСТОРИЈСКА СЕКЦИЈА „МЛАДИ ИСТОРИЧАРИ“

Историјска секција окупља ученике од петог до осмог разреда. Секцију воде наставници историје, Соња Антић и Сања Марковић.

Часови секције „Млади историчари“ одржаваће се једном месечно у термину који буде накнадно заказан.

ЦИЉ: Циљ историјске секције је да допринесе разумевању историјског простора и времена;

-да развија критичке способности ученика, могућност самосталног размишљања и њихову објективност;

- да омогући развој интелектуалних способности ученика потребних за критичку анализу и тумачење разних информација, кроз дијалог, трагање за историјским сведочанствима и отворену расправу о многим осетљивим питањима;

- да омогући ученицима јачање њиховог индивидуалног и колективног идентитета кроз познавање заједничког историјског наслеђа у свим његовим димензијама - локалној, регионалној, националној, европској и глобалној;

Основе програма рада:

Израда историјских карата , уређење „Историјског кутка“ и зидних паноя

Посета Завичајном музеју

Прикупљање старог новца и предмета за школску збирку

Читања историјских дела и извора

Гледање филмова са историјском садржином

Прављење пројеката у вези са чињеницама из локалне историје

Наставни предмет: Географија

Разред: VI

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	45
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	27
Укупно:	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета:

Циљ Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.

Задаци предмета:

- стицање знања о становништву, насељима, географској карти, привреди, држави и интеграционим процесима;
- објашњавање утицаја природних и друштвених фактора на размештај становништва, насеља и привреде;
- оспособљавање ученика за коришћење географске литературе, интернета и различитог илустративног материјала у сврху лакшег савладавања наставног градива;
- развијање способности за активно стицање и примену знања из географије кроз самостално учење и истраживање.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	успоставља везе између физичко-географских и друштвено-географских објеката, појава и процеса;	-компетенција за учење; -вештина комуникације; -вештина сарадње; -компетенција за рад с подацима и информацијама	1	1	2	септембар
II	ГЕОГРАФСКА КАРТА	одређује математичко географски положај на Земљи; анализира, чита и тумачи општегеографске и тематске карте; оријентише се у простору користећи компас, географску карту и сателитске и навигационе системе;	-компетенција за учење; -вештина комуникације; -вештина сарадње; -компетенција за рад с подацима и информацијама -дигитална -одговоран однос према околини	7	5	12	септембар, октобар
III	СТАНОВНИШТВО	доводи у везу размештај светског становништва са природним карактеристикама простора; анализира компоненте популационе динамике и њихов утицај на формирање укупних демографских потенцијала на примерима Србије, Европе и света; анализира различита обележја светског становништва и развија свест о солидарности између припадника различитих	-компетенција за учење; -вештина комуникације; -вештина сарадње; -компетенција за рад с подацима и информацијама -дигитална -одговоран однос према околини	6	3	9	октобар, новембар

		социјалних, етничких и културних група;					
IV	НАСЕЉА	анализира географски положај насеља; објашњава континуиране процесе у развоју насеља и даје примере у Србији, Европи и свету; доводи у везу типове насеља и урбане и руралне процесе са структурама становништва, миграцијама, економским и глобалним појавама и процесима;	-компетенција за учење -вештина комуникације -дигитална компетенција -компетенција за решавање проблема -рад са подацима и информацијама -одговоран однос према околини -вештина сарадње -естетичка компетенција	5	2	7	децембар
V	ПРИВРЕДА	-уз помоћ географске карте анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности; -доводи у везу размештај привредних објеката и квалитет животне средине; -вреднује алтернативе за одрживи развој у својој локалној средини, Србији, Европи и свету	-компетенција за учење -вештина комуникације -дигитална компетенција -рад са подацима и информацијама -одговоран однос према околини -вештина сарадње -естетичка компетенција -предузимљивост и оријентација ка предузетништву	12	6	18	јануар, фебруар
VI	ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ	-објасни политичко-географску структуру државе; -представи процесе који су узроковали формирање савремене политичко-географске карте света	-компетенција за учење -вештина комуникације -дигитална компетенција -рад са подацима и информацијама -вештина сарадње -естетичка компетенција	7	4	11	март, април
VII	ГЕОГРАФИЈА		-компетенција за учење	9	4	13	мај, јун

	ЕВРОПЕ	-објасни како се издвајају географске регије; -илуструје уз помоћ карте најважније географске објекте, појаве и процесе на простору Европе.	-вештина комуникација -дигитална компетенција -компетенција за решавање проблема -рад са подацима и информацијама -одговоран однос према околини -вештина сарадње -естетичка компетенција				
Корелација: српски језик, историја, математика, биологија, ликовна култура, техника и технологија, физика, рачунарство и информатика.							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	дијалогска, монолошка, илустративно-демонстративна, ИКТ, рад на тексту
Наставни облици рада:	фронтални, индивидуални, групни, рад у пару
Наставна средства:	уџбеник, атлас, географске карте, глобус, компас, рачунар и пројектор, енциклопедије, неме карте
Тема:	Начин остваривања
1. ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	У обради прве теме Друштво и географија, ученици треба да се упознају са општим предметом проучавања ове, веома ширке области географије. Друштвена географија представља систем географских дисциплина, које се, свака из свог угла, баве односом човека (друштва) и географског простора (географске средине) у најширем смислу. С тим у вези, треба да се упознају са друштвено-географским дисциплинама и њиховим предметима проучавања (нпр. географија становништва, географија насеља – у оквиру ње урбана и рурална географија, економска, политичка географија итд.), као и са њиховим везама са другим географским дисциплинама и другим наукама. На реализацији првог исхода, који се односи на успостављање веза између физичко-географских и друштвено-географских објеката, појава и процеса, ради се током читаве године, а исход се остварује на крају шестог разреда.

2. ГЕОГРАФСКА КАРТА	Тема Географска карта чини скуп знања и вештина којима ученици треба да овладају у настави географије, а односе се на познавање географске карте, њено практично коришћење и начине оријентисања у простору. На првим часовима потребно је објаснити и усвојити појмове меридијани (подневци), паралеле (упоредници), екватор и Гринич. При обради садржаја о картографској/географској мрежи неопходно је користити глобус, индукциони глобус и карту света. Након усвајања ових појмова и демонстрације на глобусу и географској карти света акценат се ставља на одређивање географске ширине и географске дужине, односно угаоно растојање неке тачке на Земљиној површини у односу на екватор и гринички меридијан. Од изузетног је значаја оспособити ученике да самостално одређују географску ширину и дужину задатих тачака на глобусу, географској карти света и Србије. При обради препоручених садржаја о географским елементима карте неопходно је објаснити да се они на географској карти представљају картографским знацима (линијским, контурним и ванразмерним) и да се њихово објашњење налази у легенди карте. Треба оспособити ученике да тумаче различите картографске знаке.. Нарочито је битно објаснити како се представља рељеф на географским картама, применом различитих метода (изохипси, боја, сенчења и шрафирања) Од изузетног је значаја оспособити ученике да читају, тумаче и анализирају општегеографске и тематске карте. На тај начин долази до изражаја самосталност у раду ученика и усавршава се вештина практичне примене географске карте. При обради садржаја везаних за оријентацију у простору неопходно је повезати већ постојеће знање о начинима оријентације помоћу Сунца, звезде Северњаче, маховине на дрвету, година итд., и усвојити нова знања о оријентацији помоћу компаса, географске карте и компаса, Глобалних сателитских система (GPS и Галилео).
3. СТАНОВНИШТВО	Тему Становништво чине садржаји који објашњавају основне појаве и процесе у развоју становништва и њихове просторне карактеристике. Ученике треба упознати са одликама и факторима демографског развоја, распоредом становништва на Земљи, као и његовим структурним обележјима. У наставној јединици која обрађује број становника на Земљи неопходно је указати на основне карактеристике популационе динамике у прошлости и данас, уз издвајање карактеристичних простора са популационим порастом и падом. Приликом обраде теме која се односи на распоред становништва на Земљи ученике је потребно упознати са појмовима екумена и анекумена, као и са појмом густина насељености, уз издвајање области велике и мале густине насељености у свету, Европи и Србији. Како је распоред становништва условљен различитим физичко-географским карактеристикама средине, код ученика треба развијати свест о значају улоге човека у простору у којем живи, али и обратно. Обрадом садржаја о миграцијама становништва препоручује се да се нагласак стави на појам, врсте,

4.НАСЕЉА 5.ПРИВРЕДА	узроке и последице ових кретања, као и на значај ових процеса за савремени демографски развитак. Ученике треба упознати са поделом становништва према одређеним карактеристикама, односно основним структурним обележјима. Препоручује се да се ова обимна целина о структурама становништва подели на две подцелине ради лакше обраде и разумевања и то на биолошке и на друштвено-економске структуре. Помоћу географске карте, различитих тематских карата, дијаграма, графичких приказа, објаснити основне демографске процесе, издвојити карактеристичне регионе и указати на позитивне и негативне трендове у развоју становништва у свету и у Србији. У оквиру ове теме предвиђено је да се ученици упознају са основним појавама и процесима (законитостима) у развоју насеља у Србији, Европи и свету. У првим наставним јединицама потребно је дефинисати појам насеља, а затим и направити преглед најстаријих насеља на свету, али и на тлу Србије. Када је реч о функцијама насеља потребно је разликовати пољопривредну, индустријску, административну, културну, туристичку итд. Ове разлике могу се представити и као један од критеријума за разликовање типова насеља. У обради типова насеља важно је објаснити најосновнију поделу на села и градове. Објаснити процесе у развоју насеља (урбанизација уз паралелне процесе депопулације и деаграризације села). У склопу процеса урбанизације треба поменути и мегаполисе и конурбације. Тему Привреда чине садржаји из области економске географије у оквиру којих ученици треба да се упознају са основним појмовима о привреди, факторима развоја привреде и појединих привредних делатности, утицајем привреде на географски простор, концептом одрживог развоја и да се уведу у регионалне разлике у развоју светске привреде. Ученици ће се упознати са структуром привредних сектора, природним и друштвеним факторима њиховог развоја и утицајима на географски простор (животну средину) најважнијих привредних грана у склопу сваког сектора (пољопривреде у склопу примарног сектора, индустрије у склопу секундарног, саобраћаја и туризма у склопу терцијарног сектора). У обради непривредних делатности (квартарни сектор) ученицима треба истаћи да услед развоја информационо-комуникационих технологија и аутоматизације индустријских процеса све већи број људи у свету прелази да ради у овом сектору и да је број запослених у њему показатељ економске развијености државе. Настава географије треба да допринесе да ученици правилно разумеју односе привреде и географског простора. У обради привредно развијених и неразвијених региона и држава у свету ученицима треба разјаснити услове природне средине (географски положај, постојање привредних ресурса, итд.) и друштвено-историјске и савремене узроке ових (политичких и економских) односа.
-----------------------------------	---

6.ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ 7.ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ	Тема Држава треба ученика да упозна са политичко-географским карактеристикама државе, дефинише појам државе, њене елементе и укаже на време и место настанка првих држава у свету. Посредством географских карата ученик би требало да се упозна са настанком нових самосталних држава након Другог светског рата као и процесима који су довели до тога. На нивоу од неколико примера упознати ученика са примерима нарушавања територијалног интегритета државе где треба поред изабраних примера из света (Тајван, Арапско-израелски спор, Кашмир, итд.) навести и пример Косова и Метохије. Интеграциони процеси издвојени су као посебан појам с обзиром н њихов значај који имају за државу. Након обраде друштвено-географских појава и процеса, ученици се уводе у садржаје регионале географије. Ученици треба да увиде да знања која су стицали из опште (физичке и друштвене) географије сада налазе примену у регионалној географији будући да су географске регије јединствене (непоновљиве), континуиране (непрекинуте) и ограничене просторне целине које су одређене (детерминисане) склопом природних и друштвених објеката, појава и процеса. Наставна тема Географија Европе обухвата основне појмове о континенту: географски положај, границе и величину, природне одлике и друштвене одлике . Ученицима треба указати да је могуће да се географски простор Европе подели на различите начине према различитим географским критеријумима те да географске регије нису некакве објективне датости где једна географска подела простора Европе искључује било коју другу.
---	---

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
објашњавање, демонстрација, подстицање, развијање критичког мишљења, праћење и усмеравање рада ученика, вредновање, оцењивање.	писање, слушање, посматрање, истраживање, сакупљање, стварање, активности у оквиру мини пројекта-осмишљавање, реализација и презентација, цртање, израда домаћих задатака.	Усмено одговарање, домаћи задаци, тест, презентације, неме карте.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
1. ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	ГЕО.ОО.О.1.1. Објашњавају својим речима предмет проучавања географије.	ГЕО.ОО.С.1.1. Процењују повезаност географије са осталим природним и друштвеним наукама у истраживању просторних	ГЕО.ОО.Н.2.1. Доносе закључке о просторним и узрочно-последичним везама између физичко-географских фактора (рељеф, клима, воде и земљиште) и друштвено-

		феномена ГЕО.ОО.С.3.4. Образлажу примену географских знања у свакодневном животу	географских елемената (становништво, привреда, насеља и држава) на основу информација са географских карата.
2. ГЕОГРАФСКА КАРТА	ГЕО.ОО.О.1.3. Категоризују географске карте према размери, садржини, намени и просторном обухвату. ГЕО.ОО.О.2.3. Очитавају податке са графикана, табела и тематских карата ГЕО.ОО.О.2.4. Одређују стране света помоћу компаса и природних и антропогених објеката у простору и на географској карти. ГЕО.ОО.О.2.5. Препознају и читају математичке, географске и допунске елементе карте. ГЕО.ОО.О.2.6. Уз помоћ апликација инсталираних на паметним телефонима и другим ИКТ уређајима одређују свој апсолутни и релативни положај.	ГЕО.ОО.С.1.3. Упоредјују, проналазе сличности и разлике у садржају, размери, намени и просторном обухвату географских карата. ГЕО.ОО.С.2.3. Израђују графиконе, табеле, схеме и тематске карте (картограме) над основом коју представља нема карта.	ГЕО.ОО.Н.2.6. Анализирају географске карте тумачењем размере, садржине, намене и просторног обухвата. ГЕО.ОО.Н.2.7. Мере дужине и површине на географским картама крупног размера.
3. СТАНОВНИШТВО	ГЕО.ОО.О.1.6. Изводе закључке о демографском (природно и механичко кретање, структуре становништва), насеобинском (сеоска и градска насеља и урбанизација) и привредном развоју (привредне и ванпривредне делатности).	ГЕО.ОО.С.2.5. Израчунавају вредности основних демографских показатеља (стопе наталитета, морталитета, природног прираштаја, имиграције, емиграције, миграционог салда, укупне промене броја становника и густине насељености) на основу готових статистичких података ГЕО.ОО.С.1.6. Пореде утицај различитих географских фактора на	ГЕО.ОО.Н.3.1. Дискутују о демографским (депопулација, емиграција), еколошким (загађење животне средине), економским (сиромаштво, незапосленост), урбаним (бесправна градња) и руралним (деаграризација) проблемима, тако што аргументовано износи свој став поштујући ставове других.

		развој и размештај становништва, насеља и привреде.	
4. НАСЕЉА	ГЕО.ОО.О.1.6. Изводе закључке о демографском (природно и механичко кретање, структуре становништва), насеобинском (сеоска и градска насеља и урбанизација) и привредном развоју (привредне и ванпривредне делатности).	ГЕО.ОО.С.1.6. Пореде утицај различитих географских фактора на развој и размештај становништва, насеља и привреде.	ГЕО.ОО.Н.2.3. Доводе у везу демографске промене са трансформацијом насеља и привредним развојем на основу израчунавања вредности друштвено- географских показатеља.
5. ПРИВРЕДА	ГЕО.ОО.О.1.6. Изводе закључке о демографском (природно и механичко кретање, структуре становништва), насеобинском (сеоска и градска насеља и урбанизација) и привредном развоју (привредне и ванпривредне делатности).	ГЕО.ОО.С.1.6. Пореде утицај различитих географских фактора на развој и размештај становништва, насеља и привреде.	ГЕО.ОО.Н.1.2. Уочавају контрасте у области демографских промена, развоја привреде и процеса урбанизације у репрезентативним регијама Србије, Европе и света.
6. ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ	ГЕО.ОО.О.1.7. Објашњавају основне политичко-географске појмове (држава, државна територија, географски положај и границе државе).	ГЕО.ОО.С.1.7. Анализирају факторе настанка и развоја држава у Европи и свету у ближој и даљој прошлости ГЕО.ОО.С.3.4. Образлажу примену географских знања у свакодневном животу.	ГЕО.ОО.Н.2.5. Самостално изводе закључке о појединим појавама у географској средини на основу једноставних мерења и на друге начине прикупљених података о њима.
7. ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ	ГЕО.ОО.О.1.8. Одређују припадност географских објеката одређеној регији. ГЕО.ОО.О.1.9. Упоредјују географске одлике изабраних регија у Србији и свету.	ГЕО.ОО.С.1.7. Анализирају факторе настанка и развоја држава у Европи и свету у ближој и даљој прошлости ГЕО.ОО.С.1.8. Изводе закључке о елементима географских регија у Србији, Европи и свету.	ГЕО.ОО.Н.1.2. Уочавају контрасте у области демографских промена, развоја привреде и процеса урбанизације у репрезентативним регијама Србије, Европе и света. ГЕО.ОО.Н.1.3. Повезују процесе у Земљиним сферама са развојем и функционисањем друштва у репрезентативним регијама

		ГЕО.ОО.С.2.6. Одабирају изворе података релевантне за истраживање конкретне географске регије.	Србије, Европе и света. ГЕО.ОО.Н.2.4. Спровode истраживање појединих природних и/или друштвених појава у конкретној географској регији.
--	--	--	--

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Географија- уџбеник за 6. разред основне школе – Игор Лешчешен, Наташа Басарић, Географски атлас за V, VI, VII и VIII р. Основне школе.
Допунска настава

ЦИЉ:

Циљ је пружање подршке ученицима који спорије усвајају знања или су били одсутни са часова и за оне који желе да утврде своје знање са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања знања, умећа и вештина из наставног градива. Организује се по потреби. Број часова зависи од одељења и потреба ученика.

Критеријуми укључивања:

Часове допунске наставе могу да похађају ученици који су у индивидуалном образовном програму, ученици који су дуго одсуствовали са часова редовне наставе и они ученици који имају жељу да утврде стечена знања.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика	Активности наставника
6.	ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	1	-слушају додатна објашњења, -постављају питања о нејасним појмовима, -активно учествују у разговору, -анализирају и исправљају сопствене грешке, -записују и цртају одређене појмове.	-идентификовање ученика којима је потребна помоћ, -утврђивање конкретних потешкоћа, -одабир садржаја које треба поновити, -понављање основних појмова, -додатно објашњавање градива , -коришћење цртежа, модела, карата, интернета -помоћ у разумевању, - мотивација ученика за рад , - методе рада прилагодити карактеристикама и способностима ученика -праћење напретка ученика.
	ГЕОГРАФСКА КАРТА	4		
	СТАНОВНИШТВО, НАСЕЉА И ПРИВРЕДА	8		
	ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ	2		
	РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ	3		

Предмет: ФИЗИКА Разред: шести

Годишњи фонд часова: 72 Недељни фонда часова: 2

Циљ учења предмета Физике јесте да сви ученици:

Стекну базичну језичку и научну писменост;

Оспособе се да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама;

Образложе своје мишљење у оквиру дискусије;

Упознају природне појаве и основне природне законе и њихову примену у свакодневном животу;

Развију мотивисаност за учење и напредују ка достизању одговарајућих стандарда.

Планирани број часова по темама и време реализације:

Планирани број часова по темама и време реализације:

Редни број и назив наставне области/ теме	Број часова	Број часова за лаб. вежбе	Укупан број часова за наставну област/тему	Време реализације теме
1. Увод у физику	4	-	4	септембар
2. Кретање	13	1	14	септембар, октобар
3. Сила	14	-	14	новембар, децембар
4. Мерење	8	5	13	јануар, фебруар, март
5. Маса и густина	11	4	15	април, мај
6. Притисак	11	1	12	мај, јун
	61	11	72	

Ред ни број	Исходи	Теме/ области	Садржаји програма	Међупредметне компетенције	Начин и поступци остваривања програма
1	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – објашњава узајамно деловање тела у непосредном додиру (промена брзине, правца и смера кретања, деформација тела) и узајамно деловање тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично и магнетно деловање);	Увод у физику	Физика као природна наука. Физика и математика. Физика и техника. Физика и медицина. Методе истраживања у физици (посматрање, мерење, оглед...). Огледи који илуструју различите физичке појаве (из свакодневног живота). <i>Демонстрациони огледи:</i> Како савити млаз воде? - Зашто камен пада на Земљу? – Магнетно деловање. – Направи дугу. Улога мерења у физици и у свакодневном животу (мерење времена, дужине, површине и запремине...).	-Компетенција за учење -Комуникација -Сарадња	Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона. Очигледност при излагању наставних садржаја (уз сваку тематску целину предвиђено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и симулације). Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу.

2	-разликује врсте кретања према облику путање и према промени брзине и одређује средњу брзину; – изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног система (СИ) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега)	Кретање	Кретање у свакодневном животу. Релативност кретања. Појмови и величине којима се описује кретање (путања, пут, време, брзина, правац и смер кретања). Векторски карактер брзине. Подела кретања према облику путање и брзини тела. Зависност пређеног пута и брзине од времена код равномерног праволинијског кретања. Променљиво праволинијско кретање. Средња брзина. <i>Демонстрациони огледи:</i>	-Компетенција за учење -Комуникација -Рад са подацим а и информацијама -Решавање проблема -Сарадња	<i>Излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледи:</i> Како уз сваку тематску целину иду демонстрациони огледи, ученици ће спонтано пратити ток посматране појаве, а на наставнику је да наведе ученика да својим речима, на основу сопственог расуђивања, опише појаву коју посматра. После тога, наставник, користећи
---	--	---------	---	---	--

	-решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (брзина, тежина, густина, притисак чврстих тела и течности...).		– Кретање куглице по Галилејевом жљебу. – Кретање мехура ваздуха (или куглице) кроз вертикално постављену дугу провидну цев са течношћу. Лабораторијска вежбе 1. Одређивање средње брзине променљивог кретања тела и сталне брзине равномерног кретања помоћу стаклене цеви са мехуром (или куглицом).		прецизни језик физике, дефинише нове појмове (величине) и речима формулише закон појаве. Када се прође кроз све етапе у излагању садржаја теме (оглед, учеников опис појаве, дефинисање појмова и формулисање закона), прелази се, ако је могуће, на презентовање закона у математичкој форми. <i>Решавањем квалитативних и квантитативних проблема</i> <i>као и проблем-ситуација:</i> При решавању квантитативних (рачунских) задатака из физике, у задатку прво треба на прави начин сагледати физичке садржаје,
3	-објашњава узајамно деловање тела у непосредном додиру (промена брзине, правца и смера кретања, деформација тела) и узајамно деловање тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично и магнетно деловање); –разликује деловање силе Земљине теже од тежине тела; -разликује масу и тежину тела, препознаје их у свакодневном животу и решава различите проблемске задатке (проблем ситуације);	Сила	Узајамно деловање два тела у непосредном додиру и последице таквог деловања: покретање, заустављање и промена брзине тела, деформација тела (истезање, сабијање, савијање), трење при кретању тела по хоризонталној подлози и отпор при кретању тела кроз воду и ваздух. Узајамно деловање два тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично, магнетно). Сила као мера узајамног деловања два тела, правац и смер деловања. Векторски карактер силе. Слагање сила истог правца. Процена интензитета силе демонстрационим динамометром.	-Компетенција за учење -Комуникација -Рад са подацима и информацијама -Решавање проблема -Сарадња	

– демонстрира утицај трења и отпора средине на кретање тела и примењује добре и лоше стране ових појава у свакодневном животу; –демонстрира појаву деформације тела под дејством силе, узајамно деловање наелектрисаних тела и узајамно деловање магнета -изражава физичке величине у	Сила Земљине теже. Тежина тела као последица деловања силе Земљине теже. <i>Демонстрациони огледи.</i> Истезање и сабијање еластичне опруге. Трење при клизању и котрљању. Слободно падање. Привлачење и одбијање наелектрисаних тела. Привлачење и одбијање магнета.	па тек после тога прећи на математичко формулисање и израчунавање. Наиме, решавање задатака одвија се кроз три етапе: физичка анализа задатка, математичко израчунавање и дискусија резултата. У првој етапи уочавају се физичке појаве на
--	---	---

	одговарајућим мерним јединицама међународног система (СИ) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега); - решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (сила, тежина...)				које се односи задатак, а затим се набрајају и речима исказују закони по којима се појаве одвијају. У другој етапи се, на основу математичке форме закона, израчунава вредност тражене величине. У трећој етапи тражи се физичко тумачење добијеног резултата. У циљу
--	---	--	--	--	---

4	изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног система (СИ) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега); процењује вредност најмањег подеока код мерних инструмената (односно, тачност мерења); мери тежину, дужину, време, запремину у и масу и на основу мерених вредности одређује густину и притисак; одређује средњу вредност мерене величине и грешку мерења; решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (брзина, тежина, густина, притисак чврстих тела и течности...).	Мерење	Основне и изведене физичке величине и њихове јединице (префикси микро, мили, кило, мега). Међународни систем мера. Мерила и мерни инструменти (опсег и тачност). Директно и индиректно мерење. Појам средње вредности мерене величине и грешке мерења при директним мерењима. <i>Демонстрациони огледи.</i> Мерење дужине (метарска трака, лењир), запремине (мензура) и времена (часовник, хронометар). Приказивање неких мерних инструмената (вага, термометри, електрични инструменти). Лабораторијске вежбе Мерење димензија тела лењиром са милиметарском поделом. Мерење запремине чврстих тела неправилног облика помоћу мензуре. Мерење еластичне силе при истезању и сабијању опруге. Мерење силе трења при клизању или котрљању тела по равној подлози.	-Компетенција за учење -Комуникација -Предузимљивост и оријентација ка предузетништву -Рад са подацима и информацијама -Решавање проблема -Сарадња -Дигитална компетенција - Одговоран однос према здрављу	развијања природно-научне писмености наставник инстистира на систематском коришћењу јединица мере физичких величина SI (међународни систем јединица). <i>Лабораторијским вежбама:</i> Лабораторијске вежбе чине саставни део редовне наставе. Час вежби састоји се из: уводног дела, мерења и записивања података добијених мерењима, анализе и дискусије добијених резултата, извођења закључака. У уводном делу часа наставник: – обнавља делове градива који су обрађени на часовима
5	– демонстрира појаву инерције тела, деформације тела под дејством силе, узајамно деловање	Маса и густина	Инертност тела. Закон инерције (Први Њутнов закон механике). Маса тела на основу појма о инертности и о	-Компетенција за учење -Комуникација	

	наелектрисаних тела и узајамно деловање магнета, притисак чврстих тела и течности; – повезује масу и инерцију, разликује масу и тежину тела, препознаје их у свакодневном животу и решава различите проблемске задатке (проблем ситуације);	узајамном деловању тела. Маса и тежина као различити појмови. Мерење масе тела вагом. Густина тела. Средња густина тела. Одређивање густине чврстих тела. Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине. <i>Демонстрациони огледи.</i> Илустровање инертности тела. Судари двеју кугли (а) исте величине, истог материјала, (б) различите величине, истог материјала, (в) исте величине, различитог материјала. Мерење масе вагом. Течности различитих густина у истом суду – „течни сендвич” Суво грожђе у газираној води. Мандарина са кором и без коре у води. Лабораторијске вежбе Одређивање густине чврстих тела правилног и неправилног облика. Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине. Калибрисање еластичне опруге и мерење тежине тела динамометром.	- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву -Рад са подацима и информацијама -Решавање проблема -Сарадња -Дигитална компетенција - Одговоран однос према околини	предавања, а односе се на дату вежбу (дефиниција величине која се одређује и метод који се користи да би се величина одредила), обраћа пажњу на чињеницу да свако мерење прати одговарајућа грешка и указује на њене могуће изворе, упознаје ученике с мерним инструментима и обучава их да пажљиво рукују лабораторијским инвентаром, указује ученицима на мере предострожности, којих се морају придржавати ради сопствене сигурности. Док ученици врше мерења, наставник активно прати њихов рад, дискретно их надгледа и, кад затреба, објашњава им и помаже. При уношењу резултата
--	--	--	---	--

6.	демонстрира појаву инерције тела, деформације тела под дејством силе, узајамно деловање наелектрисаних тела и узајамно деловање магнета, притисак чврстих тела и течности; разликује преношење силе притиска кроз чврста тела и	Притисак	Притисак чврстих тела. Притисак у мирној течности. Хидростатички притисак. Спојени судови. Атмосферски притисак. Торичелијев оглед. Зависност атмосферског притиска од надморске висине. Барометри. Преношење спољњег притиска кроз течности и гасове у затвореним судовима. Паскалов закон и	-Компетенција за учење -Комуникација - Предузимљивост и оријентација ка предузетништву -Рад са подацима и информацијама	мерења у ђачку свеску, процену грешке треба вршити само за директно мерене величине, а не и за величине које се посредно одређују.
----	--	----------	---	---	--

течности и наводи примере примене (хидраулична преса, кочнице аутомобила, ходање по снегу...); познаје примену хидростатичког притисака (принцип рада водовода, фонтане); изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног система (СИ) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега); мери тежину, дужину, време, запремину у и масу и на основу мерених вредности одређује густину и притисак; решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (брзина, тежина, густина, притисак чврстих тела и течности...).		његова примена. Демонстрациони огледи. Зависност притиска чврстих тела од величине додирне површине и од тежине тела. Преношење притиска кроз течност (стаклена цев с мембраном, Херонова боца, спојени судови). Хидраулична преса (нпр. два медицинска ињекциона шприца различитих попречних пресека спојена силиконским цревом). Огледи који илуструју разлику притисака ваздуха (како се ваздух може „видети”, како свећа може да гори под водом). Огледи који илуструју деловање атмосферског притиска. Лабораторијска вежба 1. Одређивање зависности хидростатичког притиска од дубине воде	-Решавање проблема -Сарадња - Одговоран однос према здрављу	
---	--	--	--	--

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНО ПОВЕЗИВАЊЕ:

Унутар предмета:

корелација са градивом унутар предмета Између предмета:

српски језик и књижевност – рад са текстом и обрада текста приликом израде презентација, читање и разумевање текста, издвајање кључних речи и најважнијих појмова

математика – рад са табелама, решавање рачунских задатака, графичких задатака

информатика и рачунарство – примена ИКТ технологија у изради домаћих задатака, прикупљању података и информација, фотографија и видео клипова

ликовна култура – израда паноя, плаката, цртежа, модела

географија – оријентација у простору

биологија- енергетска вредност уноса хране (као мали пројекат)

техничко образовање- мерење дужине, микрометарско мерило и помично мерило

физичко васпитање- брзина, мерење брзине, трчање на 100м, мерење времена

историја- временски периоди у коме су живели познати научници: Њутн, Галилеј, Коперник...

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА	Дефинише, идентификује, именује, репродукује, бира, утврђује, представља, издваја, организује, пише, понавља, прилагођава, тумачи, илуструје, демонстрира, показује, објашњава, препознаје, анализира, формулише, планира, повезује, класификује, процењује, описује, вреднује, бира, поставља питања, игра се....
АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА	Припремање, организовање, читање, објашњавање, разговор, слушање, посматрање, праћење, показивање, подстицање, предвиђање, проверавање, анализирање, закључивање, вредновање, саопштавање, иницирање, вођење, процењивање, одлучивање.

НАЧИН ПРОВЕРЕ ОСТВАРЕНОСТИ ИСХОДА

Процес праћења и вредновања ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Овај тест је инструмент провере предзнања и потенцијала ученика.

Наставник континуирано прати рад сваког ученика кроз проверавање његових усвојених знања, стечених на основу свих облика наставе: демонстрационих огледа (пре свега оних реализованих применом предвиди-посматрај-објасни наставне стратегије), предавања и активног учешћа у раду, решавања квантитативних, квалитативних, графичких, практичних и истраживачких задатака, пројектне наставе и лабораторијских вежби. Континуирано се прати и вреднује знање, вештине и ставови ученика помоћу усменог испитивања, кратких писмених провера, контролних вежби, провером практичних вештина, као и вредновањем учешћа и продуката пројектне наставе. Наставник треба да омогући ученицима да искажу сопствена размишљања о неким физичким појавама и да то адекватно вреднује.

На почетку школске године, потребно је спровести иницијални тест, везан за појмове важне за физику, из математике и природе и друштва. Овај тест је инструмент провере предзнања и потенцијала ученика.

Ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак и других ученика (различите анкете, скале процене, табеле и сл.)

ПРОЦЕНА ОСТВАРЕНОСТИ СТАНДАРДА

У току школске године биће реализоване две процене остварености стандарда: на крају првог полугодишта и на крају школске године (ова процена обухвата читаво градиво). Ученици ће решавати тестове израђене по стандардима, који ће се састојати од десет питања и то: 5 на основном, 3 на средњем и 2 на напредном нивоу. Ученици ће радити тест подељени у две групе. Резултати ће бити приказани табеларним приказом процене остварености стандарда по нивоима.

Провера остварености стандарда ученичких постигнућа (остварености исхода)					
Шта пратимо			Поступак и инструменти оцењивања	Критеријуми	Време
Степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда	Процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са	Оцену одличан (5) добија ученик који: – у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама; – лако логички повезује чињенице и појмове; – самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; – решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује;	Свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника Усмено одговарање, свеска евиденције наставника -Редовност доношења домаћег задатка, свеска евиденције Писане провере,	Број јављања: За јављање + За јављање више пута ++ За давање комплетног, потпуног одговора на тежа питања или решавање сложенијих рачунских задатака +5 Ко не зна одговор -	Свакодневно бележење током године
				Учесталост по месецима	Пресек стања по тромесечју

		Оцену врло добар (4) добија ученик који: – у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове; – самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; – решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује	свеска евиденције - Групни рад (посматрање наставника, излагање група), свеска евиденције Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова), свеска евиденције	Свеобухватност одговор Хоризонтално и вертикално повезивање градива	По потреби, бар једном у полугодишту
		Оцену добар (3) добија ученик који: – у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама; – у знатној мери логички повезује чињенице и појмове; – већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме; – у довољној мери критички расуђује;		Прегледање свески	Свакодневно током године праћење/ пресек стања за тромесечје На крају наставне године
		Оцену довољан (2) добија ученик који: – знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену; – у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима; – понекад је самосталан у решавању		Бодовање: 35-49%-2 50-74%-3 75.89%-4 90-100%-5	Након сваке теме
				Сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у свескама...) Степен знања свих чланова групе Квалитативно и квантитативно процењивање	По потреби

		проблема и у недовољној мери критички расуђује;		резултата рада група (пано, табела...)	
					По потреби

		Недовољан (1) добија ученик који: – знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене; – не изводи закључке који се заснивају на подацима; – критички не расуђује;			На крају школске године
Ангажовање ученика у настави.	Одговоран однос према раду, постављеним задацима, и исказано интересовање и мотивацију за учење и напредовање. активно учествовање у настави, сарадњу са другима	– показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања.(5)	Вођење евиденције од стране наставника о: -Броју јављања на часовима -Броју успешности у групном раду, раду у пару -Учешћу на такмичењима, посета културно-историјским институцијама -Несебичном пружању помоћи другим ученицима.	-Све што је рађено на часу налази се у свескама -Број и квалитет добровољног учешћа у разним наставним и ваннаставним активностима (такмичења, израда паноа, кратко предавање, вођење квиза, израда асоцијација...)	-Пресек стања по тромесечјима
		– показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања.(4)			
		– показује делимични степен активности и ангажовања(3)			
		– показује мањи степен активности и ангажовања.(2)			
		– не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање (1)			

ПРЕГЛЕД СТАНДАРДА ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА ЧИЈЕ СЕ ОСТВАРИВАЊЕ ПЛАНИРА КРОЗ РЕАЛИЗАЦИЈУ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ПРЕДМЕТА ФИЗИКА У ШЕСТОМ РАЗРЕДУ

Области: Силе; Кретање; Мерење; Енергија и топлота; Математичке основе физике и Експеримент.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме:

Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
<u>СИЛЕ</u> ФИ.1.1.1. уме да препозна гравитациону силу и силу трења које делују на тела која мирују или се крећу равномерно ФИ.1.1.2. уме да препозна смер деловања магнетне и електростатичке силе ФИ.1.1.3. разуме принцип спојених судова <u>КРЕТАЊЕ</u> ФИ.1.2.1. уме да препозна врсту кретања према облику путање ФИ.1.2.2. уме да препозна равномерно кретање ФИ.1.2.3. уме да израчуна средњу брзину, пређени пут или протекло време ако су му познате друге две величине <u>1.4. МЕРЕЊЕ</u> ФИ.1.4.1. уме да чита мерну скалу и	<u>СИЛЕ</u> ФИ.2.1.1. уме да препозна еластичну силу, силу потиска и особине инерције ФИ.2.1.2. зна основне особине гравитационе и еластичне силе ФИ.2.1.5. разуме и примењује концепт густине ФИ.2.1.6. зна да хидростатички притисак зависи од висине стуба флуида <u>КРЕТАЊЕ</u> ФИ.2.2.2. зна шта је механичко кретање и које га физичке величине описују <u>2.4. МЕРЕЊЕ</u> ФИ.2.4.1. уме да користи важније изведене јединице SI и зна њихове ознаке ФИ.2.4.2. уме да препозна дозвољене јединице мере изван SI, нпр. литар или тону ФИ.2.4.3. уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу, нпр. километре у метре ФИ.2.4.4. зна када мерења понављамо више пута <u>2.6. МАТЕМАТИЧКЕ ОСНОВЕ ФИЗИКЕ</u>	<u>1. зна шта је притисак чврстих тела и од чега зависи</u> ФИ.3.1.4 разуме и примењује концепт притиска у флуидима <u>КРЕТАЊЕ</u> ФИ.3.2.1. уме да примени односе између физичких величина које описују равномерно променљиво праволинијско кретање <u>3.4. МЕРЕЊЕ</u> ФИ.3.4.1. уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице SI система ФИ.3.4.3. зна шта је грешка мерења <u>3.7. ЕКСПЕРИМЕНТ</u> ФИ.3.7.1. уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења ФИ.3.7.2. уме да препозна питање на које можемо да одговоримо

зна да одреди вредност најмањег подеока ФИ.1.4.2. уме да препозна мерила и инструменте за мерење дужине, масе,		посматрањем или
---	--	-----------------

запремине, температуре и времена ФИ.1.4.3. зна да користи основне јединице за дужину, масу, запремину, температуру и време ФИ.1.4.4. уме да препозна јединице за брзину ФИ.1.4.5. зна основна правила мерења, нпр. нула ваге, хоризонтални положај, затегнута мерна трака ФИ.1.4.6. зна да мери дужину, масу, запремину, температуру и време <u>1.7. ЕКСПЕРИМЕНТ</u> ФИ.1.7.1. поседује мануелне способности потребне за рад у лабораторији ФИ.1.7.2. уме да се придржава основних правила понашања у лабораторији	ФИ.2.6.1. разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици, нпр. директну и обрнуту пропорционалност ФИ.2.6.2. уме да препозна векторске физичке величине, нпр. брзину и силу ФИ.2.6.3. уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина <u>2.7. ЕКСПЕРИМЕНТ</u> ФИ.2.7.1. уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења ФИ.2.7.2. уме да врши једноставна уопштавања и систематизацију резултата ФИ.2.7.3. уме да реализује експеримент по упутству	експериментом
--	---	----------------------

ПРОЈЕКТНА НАСТАВА

Пројектна настава, као један од облика рада, обухвата припрему, израду пројекта, презентацију и дискусију. Пројекат изводе ученици по групама уз асистенцију наставника. Овакав начин рада подразумева активно учешће сваког ученика у групи у оквиру прикупљања података, извођење експеримената, мерења, обраде резултата, припрема презентације и презентовање. Резултат оваквог начина рада је активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање.

Планирана се пројектна настава у областима: Сила и Мерење

Планирани су истраживачки домаћи задаци, на пример у области Маса и густина планиран је истраживашки домаћи задатак “Зашто јабуке не тону у води”

Подстицање вршњачког учења у различитим фазама наставе и учења, посебно кроз пројектну наставу, рад на истраживачким задацима, приликом међусобног процењивања постигнућа ученика, током реализације радионица, укључивањем ученика у ваннаставне активности промоције и популаризације природних наука... Планирани су различити типови домаћих задатака (класични – квалитативни и квантитативни задаци, практични, истраживачки, уз употребу ИКТ-а), при чему наставник води рачуна о нивоу сложености задатака, али и о њиховој мотивационој функцији. С обзиром да кроз израду домаћег задатка ученици проверавају степен разумевања усвојеног садржаја, коректност урађеног домаћег задатка биће проверена на наредном часу.

НАЧИНИ ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА УЧЕНИЦИМА КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ОБРАЗОВНА ПОДРШКА:

У складу са утврђеним потребама извршити индивидуализацију наставе и обезбедити додатну образовну подршку:

Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива и прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања...);

Коришћење вршњачке подршке и помоћи у остваривању прилагођених исхода и развијању компетенција;

Размена искустава и сарадња са члановима одговарајућих стручних већа и тимова и Школи.

ДОПУНСКА НАСТАВА И ДОДАТНИ РАД

Циљ *допунске наставе* је да ученик, уз додатну помоћ наставника, стекне минимум основних знања из садржаја које предвиђа програм наставе и учења у седмом разреду.

Оријентациони број часова допунске наставе по темама:

Редни број и назив наставне области/ теме	Укупан број часова за наставну област/тему	Време реализације теме
1. Увод у физику	1	септембар

2. Кретање	3	септембар, октобар
3. Сила	2	новембар, децембар
4. Мерење	3	јануар, фебруар, март
5. Маса и густина	2	април, мај
6.Притисак	1	мај,јун

Током реализације наставе и учења допунске наставе у зависности од садржаја и метода рада могуће активности наставника су: пише, скицира, објашњава, сумира, излаже, усмерава, демонстрира, презентује..

Могуће активности ученика: дефинише, бира, понавља, тумачи, препознаје, описује, поставља питања. Дати број часова допунске наставе је оријентациони и зависи од потреба ученика и може варирати.

Активности ученика на часовима допунске наставе су умерене на остваривање следећих исхода:

Наставна тема	Исходи <i>Ученик/ученица ће бити у стању да:</i>
Кретање	разликује кретање према облику путање; разликује кретања према промени брзине препозна ознаке физичких величина (време, пређени пут, маса, брзина, сила, убрзање); изрази физичке величине (време, пређени пут, брзина,) у одговарајућим мерним јединицама; препозна мерила и мерне уређаје за мерење дужине, времена, брзине
Сила	препозна ознаке физичких величина (време, пређени пут, брзина, сила,); објашњава узајамно деловање тела у непосредном додиру и узајамно деловање тела без непосредног доира

	изрази физичке величине (време, пређени пут, дужина, сила,) у одговарајућим мерним јединицама; препозна мерила и мерне уређаје за мерење дужине, времена, силе; одреди вредност најмањег подеока мерног инструмента; мери тежину тела; препозна деловање гравитационе силе, силе трења и силе отпора средине; демонстрира узајамно деловање наелектрисаних тела и узајамно деловање магнета демонстрирање утицаја трења и отпора средине на кретање тела.
Мерење	изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног СИ система и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе, мили, микро, кило, мега) процењује вредност најмањег подеока код мерних инструмената (односно тачност мерења) одреди вредност најмањег подеока мерног инструмента;
Маса и густина	препозна ознаке физичких величина (маса, густина, запремина); препознаје појаву инерције изрази физичке величине (маса, густина, запремина) у одговарајућим мерним јединицама мери масу тела
Притисак	препозна мерни инструмент за мерење притиска препозна ознаке физичке величине (сила, притисак, површина) изражавање притиска у одговарајућим мерним јединицама; демонстрира притисак чврстих тела и течности

[Повратак на садржај](#)

Активности ученика на часовима допунске наставе су умерене на остваривање следећих стандарда:

Наставна тема	Стандарди
Кретање	ФИ.1.2.1. уме да препозна врсту кретања према облику путање
	ФИ.1.2.2. уме да препозна равномерно кретање ФИ.1.4.3. зна да користи основне јединице за дужину и време ФИ.1.4.4. уме да препозна јединице за брзину
Сила	ФИ.1.1.1. уме да препозна гравитациону силу и силу трења које делују на тела која мирују или се крећу равномерно ФИ.1.1.2. уме да препозна смер деловања магнетн и електростатичке силе ФИ.1.4.3. зна да користи основне јединице за масу, силу и тежину
Мерење	ФИ.1.4.1. уме да чита мерну скалу и зна да одреди вредност најмањег подеока ФИ.1.4.2. уме да препозна мерила и инструменте за мерење дужине. Маса, запремине, температуре и времена ФИ.1.4.3. зна да користи основне јединице за дужину, масу, запремину, температуру и време ФИ.1.4.4. уме да препозна јединице за брзину ФИ.1.4.6. зна да мери дужину, масу, запремину, температуру и време
Маса и густина	ФИ.1.4.3. зна да користи основне јединице за масу и запремину, густину ФИ.1.4.6. зна да мери масу, запремину ФИ.1.4.5. зна основна правила мерења, нпр. нула ваге хоризонтални положај ФИ.1.4.2. уме да препозна мерила и инструменте за масу и запремину
Притисак	ФИ.1.4.4. зна да препозна јединице за масу, силу, површину, притисак ФИ.1.4.2. уме да препозна инструменте за мерење притисак ФИ.1.4.3. зна да користи основне јединице за дужину, масу и запремину

Додатни рад обухвата садржаје, који се надовезују на програм редовне наставе, али се односе на сложеније физичке појаве или на појаве за које су ученици показали посебан интерес. Додатни рад обухвата припрему за такмичење и/или активности у складу са утврђеним интересовањима ученика. Током реализације додатне наставе у зависности од садржаја и метода могуће су следеће активности наставника: мотивише за рад, подстиче на усвајање нових знања, методе рада прилагођава способностима ученика.

[Повратак на садржај](#)

Ативности ученика: слушају, питају, закључују, решавају проблеме

Оријентациони број часова додатног рада по темама:

Редни број и назив наставне теме	Укупан број часова за наставну тему	Време реализације
1. Сила и кретање	3	септембар, октобар, новембар
2. Кретање тело под дејством силе теже. Силе трења	2	децембар, јануар
3. Равнотежа тела	2	фебруар, март
4. Снага	3	април, мај
5. Топлотне појаве	1	мај, јун

Препоручени „извори“ за остварење програма:

Физика 6, уџбеник за шести разред основне школе, Катарина Стевановић, Марија Крнета, „БИГЗ школство“ - основни уџбеник.

Физика 6, збирка задатака са лабораторијским вежбама и решењима за шести разред основне школе, Катарина Стевановић, Марија Крнета, Радмила Тошовић „БИГЗ школство“ - основна збирка.

У обзир, као допунски уџбеници и збирке, долазе уџбеници и збирке свих осталих издавача који имају дозволу Министарства просвете, науке и технолошког развоја.

Наравно и интернет као неисцрпни извор информација.

[Повратак на садржај](#)

Школски програм за 6. разред
Наставни предмет: Математика
Разред: 6

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	52
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	92
Укупно:	144
Недељни фонд часова	4

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета:

Циљ учења математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова. Годишњи фонд часова: 144

Задачи предмета:

стицање знања неопходних за разумевање квантитативних и просторних односа и законитости у разним појавама у природи, друштву и свакодневном животу; - стицање основне математичке културе потребне за откривање улоге и примене математике у различитим подручјима човекове делатности (математичко моделовање), за успешно настављање образовања и укључивање у рад; - развијање ученикове способности посматрања, опажања и логичког, критичког, аналитичког и апстрактног мишљења; - развијање културних, радних, етичких и естетских навика ученика, као и математичке радозналости; - стицање способности изражавања математичким језиком, јасност и прецизност изражавања у писменом и усменом облику; - усвајање основних чињеница о скуповима, релацијама и пресликавањима; - савлађивање основних операција с природним, целим, рационалним и реалним бројевима, као и усвајање основних својстава тих операција; - упознавање најважнијих геометријских објеката: линија, фигура и тела, и разумевање њихових узајамних односа; - оспособљавање ученика за прецизност у мерењу, цртању и геометријским конструкцијама; - припрема ученика за разумевање одговарајућих садржаја природних и техничких наука; - изграђивање позитивних особина ученикове личности, као што су: систематичност, упорност, тачност, уредност, објективност, самоконтрола и смисао за самостални рад; - стицање навика и умешности у коришћењу разноврсних извора знања.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	ЦЕЛИ БРОЈЕВИ	Ученик ће бити у стању да: прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој целе бројеве; одреди супротан број и апсолутну вредност целог броја; израчуна вредности једноставнијих бројевних израза; реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз.	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама – Комуникација - Сарадња - Дигитална компетенција	14	20	34	
Корелација: Унутарпредметна, Географија, Биологија, Српски језик, Физика, Хемија.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	ТРОУГАО	Ученик ће бити у стању да: - класификује троуглове на основу њихових својстава; конструише углове од 90° и 60° и користи њихове делове за конструкције других углова; - уочи одговарајуће елементе подударних троуглова; - утврди да ли су два троугла подударна на основу ставова подударности; конструише троугао на основу задатих елемената (странице и углови);	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама - Комуникација - Дигитална компетенција	10	10	20	5 недеља

		- примени својства троуглова у једноставнијим задацима; - одреди центар описане и уписане кружнице троугла; - примењује особине осне симетрије, централне симетрије и транслације у једноставнијим задацима; - правилно користи геометријски прибор					
Корелација: Унутарпредметна, Физика, Техника и технологија.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ	Ученик ће бити у стању да: - прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој рационалне бројеве у облику разломка и у децималном запису; - одреди супротан број и апсолутну вредност рационалног броја; - израчуна вредности једноставнијих бројевних израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину у скупу рационалних бројева; - реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину и неједначину у	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама - Комуникација - Дигитална компетенција - Сарадња	17	28	45	4 недеље

		скупу рационалних бројева; - примени пропорцију и проценат у реалним ситуацијама; - прикаже податке у зависности између две величине у координатном систему (стубичасти, тачкасти и линијски дијаграм); - тумачи податке приказане табелом и графички					
Корелација: Унутарпредметна, Српски језик							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
IV	ЧЕТВОРОУГАО	Ученик ће бити у стању да: - класификује четвороуглове на основу њихових својстава; - конструише паралелограм и трапез на основу задатих елемената (странице, углови и дијагонале четвороугла); - примени својства четвороуглова у једноставнијим задацима; - сабира и одузима векторе и користи их у реалним ситуацијама;	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама - Комуникација - Сарадња - Дигитална компетенција	13	20	33	4 недеље и 1 дан

		- примењује особине осне симетрије, централне симетрије и транслације у једноставнијим					
Корелација: Унутарпредметна							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
V	ПОВРШИНА ТРОУГЛОВА И ЧЕТВОРОУГЛОВА	Ученик ће бити у стању да: - израчуна површину троугла и четвороугла користећи обрасце или расположиву једнакост	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама - Комуникација - Сарадња	5	7	12	3 недеље
Корелација: Српски језик, Унутарпредметна, Техника и технологија, Ликовна култура.							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе: Наставни облици рада: Наставна средства:	Предавање, презентација, бреинсторминг, модификовано предавање, демонстрација
	Фронтални, индивидуални, групни, рад у пару
	Геометријски материјали, софтвери и апликације, онлајн платформе, пројектори, уџбеници и збирке, приручници за наставнике, листови за вежбање
	Начин остваривања Подсетити ученике о томе да су природни бројеви настали из човекове потребе за пребројавањем разних објеката из окружења, разломци услед потребе да се запишу делови целог, а бројеви мањи од нуле из потребе да се исказе недостатак нечега (дуг) и тако им приближити скуп целих бројева. Увежбавање целих бројева и њихово представљање на бројевној прави врши се избором задатака са циљем да ученици схвате значење јединичне дужи и да је не поистовећују с мером од једног центиметра. Увести појам апсолутне вредности и појам супротног броја. Посебну пажњу посветити садржајима који се тичу својста сабирања у скупу целих бројева постављајући адекватна питања уз коришћење одговарајућих примера. На сличан начин објаснити и својства осталих рачунских операција.

Тема: ЦЕЛИ БРОЈЕВИ	Уз кратко подсећање на геометријске објекте који су уведени у претходним разредима: тачка, дуж, полуправа, права, угао, затворена изломљена линија, многоугаона линија, многоугао, кружница и круг, ученике полако увести у дефинисање појмова троугаоне линије и троугла, као и њихово правилно обележавање. Елементаран корак - обележавање темена, страница и углова, треба доследно инсистирати на томе да је неопходан јер је често због погрешног обележавања немогуће урадити задатак. Веома је важно да се научи подела троуглова према дужинама његових страница уз обавезно цртање троугла и обележавање темена и страница, тако да се поново истакне да се свако теме и њему припадајући угао троугла налазе наспрам одговарајуће странице. Кроз разноврсне примере и задатке објаснити појмове: тежишна дуж, симетрала угла и висина троугла. Објаснити конструкцију углова (60°, 120°, 30°, 90°, 45°) као основу за конструкцију троугла. Увести појмове описане и уписане кружнице троугла као и њихово конструисање. Кроз разноврсне примере и задатке истицати примену ставова подударности троуглова и поступно развијати код ученика вештину доказивања.
ТРОУГАО	Увести појам рационалног броја при чему се треба позивати на одговарајуће поступке примењене у случају конструкције система целих бројева и тиме скраћивати излагање. Користећи претходно усвојена знања која ученици имају из садржаја сабирања, одузимања, множења и дељења најпре природних а затим целих бројева, долази се до усвајања садржаја рачунских операција у скупу рационалних бројева. Објаснити везу множења и дељења која је веома битна јер аналогно важи и за скуп рационалних бројева. Упознавање ученика са појмом бројевног израза, уз израчунавање вредности једноставнијих израза у скупу рационалних бројева. Решавати једначине облика: $-x + b = c$ и $b - x = c$; $-ax = c$, $a \neq 0$; $-ax + b = c$, $a \neq 0$ на основу познатих закона рачунских операција с бројевима. Решавати неједначине облика $ax + b < c$, $ax + b \leq c$, $ax + b > c$, $ax + b \geq c$, $a \neq 0$, на основу познатих закона рачунских операција с бројевима. Објаснити појам правоуглог координатног система у равни. Пропорција се наслања на размеру, коју су ученици усвојили у 5.разреду.Објаснити практичност примене ових знања у хемији,а такође и примену која је неопходна за финансијску писменост ученика. Анкета 1 и 2 ,реализоваће се као пројектни задатак. Циљ пројектног задатка је да ученици овладају појмом средња вредност и истовремено се увере у применљивост обраде података у свакодневной пракси. Препорука је да се пројектни задатак реализује на конкретним примерима и предлог је да у шестом разреду то буде прикупљање, обрада и анализа података добијених анкетом. Теме се могу одабрати из животног окружења и њихов садржај би требало да буде близак узрасту ученика.

РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ	Позивајући се на раније стечена знања о појединим геометријским фигурама, дефинисати четвороугао као део равни ограничен затвореном многоугаоном линијом од четири дужи. Усвојити основне елементе четвороугла (суседне и наспрамне странице, дијагонале, суседни и наспрамни углови). Увести појам конвексан и неконвексан четвороугао, где ученици закључују да је четвороугао конвексан (испупчен) ако за било које две његове тачке дуж коју оне одређују припадају четвороуглу. У супротном, четвороугао је неконвексан (удубљен). Посебно је важно да се одреди врста четвороугла, груписање сродних четвороуглова уз инсистирање да ученици докажу одређена тврђења. Кроз одговарајуће примере објаснити конструкцију четвороугла уз претходно подсећање на странице, висине, дијагонале, конструкције основних углова и симетрале углова. Кроз предавање доћи до релације које важе међу страницама и угловима различитих врста четвороуглова.
ЧЕТВОРОУГАО	На адекватан начин објаснити површину троугла и четвороугла и извести обрасце. Израчунавање површине троугла и четвороугла најбоље се уочава на картонским моделима (разрезивање квадрата и правоугаоника на дијагонале) где ученици примећују да су добијени троуглови подударни и једнаких површина. Израчунавање површине трапеза, ромба и паралелограма ради се на сличан начин као и код површине троугла, квадрата и правоугаоника, само што код ових четвороуглова има знатно већи број могућих разрезивања.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Објашњава, задаје задатке, прати и усмерава рад ученика, проверава,	Слушају, читају, решавају задатке, дискутују, сарађују на изради практичног рада,	Краћи тест, усмена провера, преглед практичног рад аученика, онлајн квиз

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
	МАТ.А.ОО.О.1.1. Усвојили су појам	МАТ.А.ОО.С.1.1. Формирају	МАТ.А.ОО.Н.1.1. Користе скупове,

ЦЕЛИ БРОЈЕВИ	скупа и изводе једноставне скуповне операције са два задата скупа. – МАТ.А.ОО.О.1.2. Извршавају и правилно користе рачунске операције, њихова својства и релације у скупу природних, целих и рационалних бројева. МАТ.А.ОО.О.1.3. Изводе основне поступке при раду са општим бројевима. МАТ.ОО.О.2.1. Усвајају математичке концепте користећи менталне слике. МАТ.ОО.О.2.2. Користе конкретизацију како би разумели апстрактне математичке појмове. МАТ.ОО.О.2.3. Повезују познате чињенице како би извукли очигледне закључке. МАТ.ОО.О.2.4. Примењују једноставне математичке процедуре при решавању математичког захтева једноставног познатог контекста. – МАТ.ОО.О.2.5. Учествоју у методи вођеног откривања дајући одговоре на једноставна питања која их воде ка решењу. МАТ.ОО.О.3.1. Користе основни математички језик. МАТ.ОО.О.3.4. Разумеју да је математичко знање важно за друге дисциплине и науке.	скупове према датим захтевима, и изводе скуповне операције у изразима са два скупа или више скупова. – МАТ.А.ОО.С.1.2. Имају шира знања о својствима природних, целих и рационалних бројева и усвојили су појам реалног броја, укључујући разлику између рационалних и ирационалних бројева. МАТ.ОО.С.2.1. Користе аналогију како би повезали сличне математичке ситуације и пронашли решење у различитим, али сродним проблемима. МАТ.ОО.С.2.2. Разлажу математички проблем на његове саставне делове (анализа), а затим те делове повезују у целовито решење (синтеза), што им омогућава да разумеју како различити делови математичких задатака међусобно утичу један на други и како се решења могу интегрисати у целину. МАТ.ОО.С.3.1. Адекватно користе математички језик и разумеју његову улогу у научној комуникацији. МАТ.ОО.С.3.2. Приступају проблемима у свакодневним ситуацијама логично и	скуповне операције и релације у садржајима из геометрије и алгебре. МАТ.А.ОО.Н.1.2. Ефикасно манипулишу бројевним и целим алгебарским изразима. МАТ.ОО.Н.2.1. Користе генерализацију за формирање тврђења, које потом доказују. МАТ.ОО.Н.2.2. Користе анализу и синтезу за решавање комплекснијих математичких проблема. МАТ.ОО.Н.2.3. Користе аналогију у односу на објекте, својства и поступке (не само за сличност између једноставних проблема) МАТ.ОО.Н.3.1. Користе математички језик строго поштујући његову семантику и синтаксу. МАТ.ОО.Н.3.2. Јасно изражавају својематематичке мисли и идеје. МАТ.ОО.Н.3.3. Користе аналитичке и логичке вештине у сложенијим животним ситуацијама. МАТ.ОО.Н.3.4. Припремљени су за наставак образовања у дисциплинама које захтевају висок ниво математичких компетенција.
---------------------	---	---	--

		систематски. МАТ.ОО.С.3.3. Доносе математички засноване одлуке у вези са новчаним, еколошким и здравственим питањима.	
ТРОУГАО	МАТ.Г.ОО.О.1.6. Препознају основне геометријске објекте у равни и простору и знају њихова основна својства. – МАТ.Г.ОО.О.1.7. Израчунавају мерне величине једноставних геометријских објеката користећи одговарајуће формуле и Питагорину теорему. – МАТ.Г.ОО.О.1.9. Изводе најједноставније геометријске конструкције. – МАТ.Г.ОО.О.1.10. Препознају подударне и симетричне геометријске фигуре у равни. – МАТ.Г.ОО.О.1.9. Изводе најједноставније геометријске конструкције. – МАТ.Г.ОО.О.1.10. Препознају подударне и симетричне геометријске фигуре у равни. МАТ.ОО.О.2.7. Употребљавају геометријски прибор и калкулатор. МАТ.ОО.О.2.8. Користе едукативне софтвере и апликације које пружају интерактивно искуство учења математике и решавања задатака. МАТ.ОО.О.3.3. Имају темеље за даље школовање, у којем ће имати потребу за базичним аритметичким,	МАТ.Г.ОО.С.1.5. Израчунавају и процењују мерне величине геометријских објеката, користе разлагања на једноставније објекте, служе се различитим јединицама мере. – МАТ.Г.ОО.С.1.6. Користе Питагорину теорему за одређивање елемената геометријских фигура и тела. – МАТ.Г.ОО.С.1.7. Знају и користе основна тврђења (ставове подударности и сличности, итд.) о геометријским фигурама (угао, троугао, четвороугао, многоугао и круг) у једноставнијим проблемима. МАТ.Г.ОО.С.1.8. Конструирају једноставне геометријске фигуре. – МАТ.Г.ОО.С.1.9. Знају и користе основне изометријске трансформације и пресликавају фигуре конструкцијски или уз помоћ дате квадратне мреже. МАТ.ОО.С.2.1. Користе аналогију како би повезали сличне математичке ситуације и	МАТ.Г.ОО.Н.1.4. Израчунавају и процењују мерне величине геометријских објеката када потребни елементи нису непосредно дати. – МАТ.Г.ОО.Н.1.5. Конструирају геометријске фигуре, по потреби примењујући више познатих тврђења. – МАТ.Г.ОО.Н.1.6. Доказују геометријска тврђења, по потреби примењујући више познатих тврђења (Питагорина теорема и њен обрат, Талесова теорема, ставови подударности и сличности, значајне тачке троугла, збир углова многоугла, и друго). МАТ.ОО.Н.2.3. Користе аналогију у односу на објекте, својства и поступке (не само за сличност између једноставних проблема). – МАТ.ОО.Н.2.4. Користе апстракцију без ослањања на конкретизацију. МАТ.ОО.Н.3.7. Спровode анализу податка у контексту других области и доносе закључке. – МАТ.ОО.Н.3.8. Имају развијену интелектуалну радозналост и љубав према математици.

	алгебарским и геометријским знањима. – МАТ.ОО.О.3.4. Разумеју да је математичко знање важно за друге дисциплине и науке.	пронашли решење у различитим, али сродним проблемима. – МАТ.ОО.С.2.2. Разлажу математички проблем на његове саставне делове (анализа), а затим те делове повезују у целовито решење (синтеза), што им омогућава да разумеју како различити делови математичких задатака међусобно утичу један на други и како се решења могу интегрисати у целину. МАТ.ОО.С.3.1. Адекватно користе математички језик и разумеју његову улогу у научној комуникацији. – МАТ.ОО.С.3.2. Приступају проблемима у свакодневним ситуацијама логично и систематски. – МАТ.ОО.С.3.3. Доносе математички засноване одлуке у вези са новчаним, еколошким и здравственим питањима.	
РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ	МАТ.А.ОО.О.1.2. Извршавају и правилно користе рачунске операције, њихова својства и релације у скупу природних, целих и рационалних бројева. МАТ.А.ОО.О.1.3. Изводе основне поступке при раду са општим бројевима. МАТ.А.ОО.О.1.5. Решавају	МАТ.А.ОО.С.1.2. Имају шира знања о својствима природних, целих и рационалних бројева и усвојили су појам реалног броја, укључујући разлику између рационалних и ирационалних бројева. МАТ.А.ОО.С.1.3. Решавају линеарне једначине и неједначине,	МАТ.А.ОО.Н.1.2. Ефикасно манипулишу бројевним и целим алгебарским изразима. – МАТ.А.ОО.Н.1.3. Оспособљени су за елементарно математичко моделирање у познатом контексту. МАТ.ОО.Н.2.6. Реализују пројекте у којима повезују различите дисциплине кроз једноставне математичке моделе.

	једноставне линеарне једначине и неједначине. МАТ.ОО.О.2.1. Усвајају математичке концепте користећи менталне слике. – МАТ.ОО.О.2.2. Користе конкретизацију како би разумели апстрактне математичке појмове. – МАТ.ОО.О.2.3. Повезују познате чињенице како би извукли очигледне закључке. МАТ.ОО.О.3.3. Имају темеље за даље школовање, у којем ће имати потребу за базичним аритметичким, алгебарским и геометријским знањима. – МАТ.ОО.О.3.4. Разумеју да је математичко знање важно за друге дисциплине и науке.	као и системе линеарних једначина са две непознате. МАТ.А.ОО.С.1.4. Уочавају зависност међу променљивим величинама и примењују линеарну функцију. МАТ.ОО.С.2.2. Разлажу математички проблем на његове саставне делове (анализа), а затим те делове повезују у целовито решење (синтеза), што им омогућава да разумеју како различити делови математичких задатака међусобно утичу један на други и како се решења могу интегрисати у целину. – МАТ.ОО.С.2.3. Користе индуктивно закључивање за откривање правила/тврђења. МАТ.ОО.С.3.6. Користе знања из алгебре и геометрије у техничком образовању, уметности и другим областима. – МАТ.ОО.С.3.7. Схватају употребу статистичких података у природним и друштвеним наукама.	– МАТ.ОО.Н.2.7. Користе игре у циљу развоја способности апстрактног и креативног размишљања, као и способности критичке анализе и решавања проблема. МАТ.ОО.Н.3.4. Припремљени су за наставак образовања у дисциплинама које захтевају висок ниво математичких компетенција. – МАТ.ОО.Н.3.5. Спровodeћи поступке доказивања, развијају способност критичког мишљења и аналитичког расуђивања. – МАТ.ОО.Н.3.6. Користе математичко- логичка знања и вештине у критичком и конструктивном дијалогу у вези са различитим друштвеним и природним појавама. – МАТ.ОО.Н.3.7. Спровode анализу податка у контексту других области и доносе закључке. – МАТ.ОО.Н.3.8. Имају развијену интелектуалну радозналост и љубав према математици.
ЧЕТВОРОУГАО	МАТ.Г.ОО.О.1.6. Препознају основне геометријске објекте у равни и простору и знају њихова основна својства. МАТ.Г.ОО.О.1.7. Израчунавају мерне величине једноставних геометријских објеката	МАТ.Г.ОО.С.1.5. Израчунавају и процењују мерне величине геометријских објеката, користе разлагања на једноставније објекте, служе се различитим јединицама мере. МАТ.Г.ОО.С.1.6.	МАТ.Г.ОО.Н.1.4. Израчунавају и процењују мерне величине геометријских објеката када потребни елементи нису непосредно дати. – МАТ.Г.ОО.Н.1.5. Конструирају геометријске фигуре, по потреби

	користећи одговарајуће формуле и Питагорину теорему. – МАТ.Г.ОО.О.1.9. Изводе најједноставније геометријске конструкције. – МАТ.Г.ОО.О.1.10. Препознају подударне и симетричне геометријске фигуре у равни. – МАТ.Г.ОО.О.1.9. Изводе најједноставније геометријске конструкције. – МАТ.Г.ОО.О.1.10. Препознају подударне и симетричне геометријске фигуре у равни. МАТ.ОО.О.2.7. Употребљавају геометријски прибор и калкулатор. МАТ.ОО.О.2.8. Користе едукативне софтвере и апликације које пружају интерактивно искуство учења математике и решавања задатака. МАТ.ОО.О.3.3. Имају темеље за даље школовање, у којем ће имати потребу за базичним аритметичким, алгебарским и геометријским знањима. – МАТ.ОО.О.3.4. Разумеју да је математичко знање важно за друге дисциплине и науке.	Користе Питагорину теорему за одређивање елемената геометријских фигура и тела. МАТ.Г.ОО.С.1.7. Знају и користе основна тврђења (ставове подударности и сличности, итд.) о геометријским фигурама (угао, троугао, четвороугао, многоугао и круг) у једноставнијим проблемима. МАТ.Г.ОО.С.1.8. Конструишу једноставне геометријске фигуре. МАТ.Г.ОО.С.1.9. Знају и користе основне изометријске трансформације и пресликавају фигуре конструкцијски или уз помоћ дате квадратне мреже. МАТ.ОО.С.2.1. Користе аналогију како би повезали сличне математичке ситуације и пронашли решење у различитим, али сродним проблемима. МАТ.ОО.С.2.2. Разлажу математички проблем на његове саставне делове (анализа), а затим те делове повезују у целовито решење (синтеза), што им омогућава да разумеју како различити делови математичких задатака међусобно утичу један на други и како се решења могу интегрисати у целину.	примењујући више познатих тврђења. – МАТ.Г.ОО.Н.1.6. Доказују геометријска тврђења, по потреби примењујући више познатих тврђења (Питагорина теорема и њен обрат, Талесова теорема, ставови подударности и сличности, значајне тачке троугла, збир углова многоугла, и друго). МАТ.ОО.Н.2.3. Користе аналогију у односу на објекте, својства и поступке (не само за сличност између једноставних проблема). МАТ.ОО.Н.2.4. Користе апстракцију без ослањања на конкретизацију. МАТ.ОО.Н.3.7. Спроводе анализу податка у контексту других области и доносе закључке. МАТ.ОО.Н.3.8. Имају развијену интелектуалну радозналост и љубав према математици.
--	--	--	---

		МАТ.ОО.С.3.1. Адекватно користе математички језик и разумеју његову улогу у научној комуникацији. МАТ.ОО.С.3.2. Приступају проблемима у свакодневним ситуацијама логично и систематски. МАТ.ОО.С.3.3. Доносе математички засноване одлуке у вези са новчаним, еколошким и здравственим питањима.	
ПОВРШИНА ТРОУГЛОВА И ЧЕТВОРОУГЛОВА	МАТ.Г.ОО.О.1.6. Препознају основне геометријске објекте у равни и простору и знају њихова основна својства. – МАТ.Г.ОО.О.1.7. Израчунавају мерне величине једноставних геометријских објеката користећи одговарајуће формуле и Питагорину теорему. – МАТ.Г.ОО.О.1.9. Изводе најједноставније геометријске конструкције. – МАТ.Г.ОО.О.1.10. Препознају подударне и симетричне геометријске фигуре у равни. МАТ.ОО.О.2.7. Употребљавају геометријски прибор и калкулатор. МАТ.ОО.О.2.8. Користе едукативне софтвере и апликације које пружају интерактивно искуство учења математике и решавања задатака. МАТ.ОО.О.3.3. Имају темеље за	МАТ.Г.ОО.С.1.5. Израчунавају и процењују мерне величине геометријских објеката, користе разлагања на једноставније објекте, служе се различитим јединицама мере. – МАТ.Г.ОО.С.1.6. Користе Питагорину теорему за одређивање елемената геометријских фигура и тела. – МАТ.Г.ОО.С.1.7. Знају и користе основна тврђења (ставове подударности и сличности, итд.) о геометријским фигурама (угао, троугао, четвороугао, многоугао и круг) у једноставнијим проблемима. МАТ.ОО.С.2.1. Користе аналогију како би повезали сличне математичке ситуације и	МАТ.Г.ОО.Н.1.4. Израчунавају и процењују мерне величине геометријских објеката када потребни елементи нису непосредно дати. – МАТ.Г.ОО.Н.1.5. Конструирају геометријске фигуре, по потреби примењујући више познатих тврђења. – МАТ.Г.ОО.Н.1.6. Доказују геометријска тврђења, по потреби примењујући више познатих тврђења (Питагорина теорема и њен обрат, Талесова теорема, ставови подударности и сличности, значајне тачке троугла, збир углова многоугла, и друго). МАТ.ОО.Н.2.3. Користе аналогију у односу на објекте, својства и поступке (не само за сличност између једноставних проблема). МАТ.ОО.Н.2.4. Користе апстракцију без ослањања на конкретизацију.

	даље школовање, у којем ће имати потребу за базичним аритметичким, алгебарским и геометријским знањима. – МАТ.ОО.О.3.4. Разумеју да је математичко знање важно за друге дисциплине и науке.	пронашли решење у различитим, али сродним проблемима. МАТ.ОО.С.2.2. Разлажу математички проблем на његове саставне делове (анализа), а затим те делове повезују у целовито решење (синтеза), што им омогућава да разумеју како различити делови математичких задатака међусобно утичу један на други и како се решења могу интегрисати у целину. МАТ.ОО.С.3.1. Адекватно користе математички језик и разумеју његову улогу у научној комуникацији. МАТ.ОО.С.3.2. Приступају проблемима у свакодневним ситуацијама логично и систематски. – МАТ.ОО.С.3.3. Доносе математички засноване одлуке у вези са новчаним, еколошким и здравственим питањима.	МАТ.ОО.Н.3.7. Спровode анализу податка у контексту других области и доносе закључке. МАТ.ОО.Н.3.8. Имају развијену интелектуалну радозналост и љубав према математици.
--	--	---	--

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Математика 6, уџбеник за основну школу са задацима за вежбање, издавач Архикњига, Фондација Алек Кавчић.

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Биологија

Разред: Шести

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	33
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	39
Укупно:	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета:

Циљ наставе и учења биологије је да ученик овладавајући биолошким концептима, знањима и вештинама и практикујући основе научног приступа и методе развије способност разликовања научних од ненаучних објашњења биолошких појава и процеса, радозналост према природи, одговоран однос према себи и другима, сагледа биолошку разноврсност као природно богатство и усвоји концепт одрживог развоја као предуслов за опстанак и просперитет човечанства.

Задаци предмета:

Задаци наставе биологије су да ученици схвате улогу и значај биологије за развитак и напредак човечанства, стекну основна знања о грађи и функционисању организма, развију способност повезивања процеса у живим бићима и природи, схвате узајамне односе живих бића и животне средине.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
1.	Јединство грађе и функције као основа живота	– упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма; – повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма; – одреди положај органа човека и њихову улогу; – цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама; – користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; – хумано поступа према организмима које истражује; – направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише; – размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима; – илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином; – истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.	15	21	36	Септембар - Јануар

		принципе научног метода; – идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту/илустрацији; – повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом; – групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи; – одреди положај непознате врсте на „дрвету живота”, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама; – прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њихових истраживања; – одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција; – доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; – збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна; – повеже узроке нарушавања животне					
--	--	--	--	--	--	--	--

		средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине; – користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата. – табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени.					
Корелација: Корелација: Хемија, Физика, Географија, Историја, Математика, Српски језик, ТиТ.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
2.	Живот у екосистему	– упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма; – повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма; – одреди положај органа човека и њихову улогу; – цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама; – користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; – хумано поступа према организмима које истражује;	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.	8	8	16	Јануар - Март

		– направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише; – размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима; – илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином; – истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода; – идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту/илустрацији; – повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом; – групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи; – одреди положај непознате врсте на „дрвету живота”, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама; – прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њихових истраживања; – одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција;					
--	--	---	--	--	--	--	--

		– доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; – збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна; – повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине; – користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата. – табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени.					
Корелација: Корелација: Хемија, Физика, Географија, Историја, Математика, Српски језик, ТиТ.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрад а	утврђ.		
3.	Наслеђивање и еволуција	– упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма; – повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма; – одреди положај органа човека и њихову улогу; – цртежом или моделом прикаже основне	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња.	3	3	6	Март - Април

		елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама; – користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; – хумано поступа према организмима које истражује; – направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише; – размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима; – илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином; – истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода; – идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту/илустрацији; – повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом; – групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи; – одреди положај непознате врсте на „дрвету живота”, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских	Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.				
--	--	--	---	--	--	--	--

		организама; – прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њихових истраживања; – одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција; – доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; – збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна; – повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине; – користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата. – табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени.					
Корелација: Корелација: Хемија, Физика, Географија, Историја, Математика, Српски језик, ТиТ.							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрад а	утврђ .		
4.	Порекло и разноврсно ст живог света	– упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма; – повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма; – одреди положај органа човека и њихову улогу; – цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама; – користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; – хумано поступа према организмима које истражује; – направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише; – размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима; – илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином; – истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода; – идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.	3	3	6	Мај

		у задатом тексту/илустрацији; – повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом; – групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи; – одреди положај непознате врсте на „дрвету живота”, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама; – прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њихових истраживања; – одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција; – доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; – збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна; – повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине; – користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и					
--	--	---	--	--	--	--	--

		приказу резултата. – табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени.					
Корелација: Корелација: Хемија, Физика, Географија, Историја, Математика, Српски језик, ТиТ.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрад а	утврђ .		
5.	Човек и здравље	– упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма; – повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма; – одреди положај органа човека и њихову улогу; – цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама; – користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; – хумано поступа према организмима које истражује; – направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише; – размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.	4	4	8	Мај - Јун

		примерима; – илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином; – истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода; – идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту/илустрацији; – повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом; – групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи; – одреди положај непознате врсте на „дрвету живота”, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама; – прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њихових истраживања; – одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција; – доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; – збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад					
--	--	--	--	--	--	--	--

		процени да је потребна; – повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине; – користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата. – табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени.					
Корелација: Корелација: Хемија, Физика, Географија, Историја, Математика, Српски језик, ТиТ.							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Вербално-текстуална (усмено излагање, разговор), демонстративно-илустративна (експериментални рад, демонстрација фотографијом, шемом, сликом, рачунаром)
Наставни облици рада:	Фронтални, индивидуални, рад у групи и пару
Наставна средства:	Уџбеник, слике, шеме, модели, микроскоп, лупа, рачунар
	За достизање исхода: упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма; повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма; одреди положај органа човека и њихову улогу, цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама; користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; хумано

	поступа према организмима које истражује, акценат треба ставити на ученичко истраживање основних сличности и разлика спољашње и унутрашње грађе и функционисања различитих живих бића. Препоручује се да се хијерархијски низ сложености обради од нивоа организма ка ћелији, на примеру грађе човека, с обзиром да је грађа људског тела најпогоднија за разумевање на овом узрасту. Ученици треба да разумеју да се наше тело састоји од органа, међусобно повезаних у системе, да системи обављају животне функције, да се органи састоје од група повезаних ткива, а ткива од група ћелија. Дакле, у објашњавањима грађе живих бића требало би се кренути од макронивоа, тј. видљивог (уз опис функције органа), ка саставним деловима (до ћелије). При обради хијерархијског низа не препоручује се обрада типова ћелија и подела ткива на типове. Потребно је само да се разуме хијерархија грађе вишећелијског организма и да ученици схвате разлику између ћелије и ткива, и органа и система органа, и то на блиским примерима (на пример, систем органа за дисање, варење, итд. – код човека). За упоредни преглед спољашње грађе човека и других животиња и биљака, кад год је могуће треба обрађивати примере из непосредног окружења (парк, школско двориште, место становања...). Потребно је водити рачуна да се ученици хумано опходе према живим бићима које истражују. Уколико се ради о животињама, треба поступати у складу са Законом о добробити животиња (Закон о добробити животиња, Службени гласник Републике Србије, члан 44. „Огледи на животињама у образовне сврхе могу се спроводити само ако не проузрокују бол, патњу, страх, стрес, повреду или смрт животиња. У основним и средњим школама дозвољено је обављати вежбе на живим животињама које су опсервативног карактера”). Разлике у грађи и начину функционисања и сличности и разлике у обављању основних животних функција вишећелијских организама требало би обрадити упоредно на одабраним представницима биљака, гљива и животиња. Приликом обраде биљних органа потребно је посветити пажњу улогама, а грађом и типовима органа (листова, стабала...) не треба се бавити детаљно. Ђаци, кроз вежбе, могу да уочавају разлике између тих органа на примерцима биљака различитих врста. Важно је да ученик што више самостално „открива”, на пример успостави везу између
--	--

	грађе и облика зуба са начином исхране, установи путеве тока воде кроз биљку кроз извођење огледа (биљка у обојеној води) итд. Израдом упоредног прегледа грађе различитих организама ученици ће моћи лакше да уоче сличности и разлике спољашње грађе. На сличан начин се могу поредити и основне животне функције биљака, животиња и гљива. Потребно је пажљиво описати вишећелијност, тј. направити разлику између „удруживања ћелија у колоније” (присутна и код појединих прокариотских ћелија и код неких примарно једноћелијских еукариота) и правих вишећелијских организама код којих постоје ткива (и органи). Најбољи начин да се ова разлика подвуче јесте објашњење да код примарно једноћелијских облика, свака ћелија може самостално да обавља све животне функције, као и да самостално опстане у животној средини, док код вишећелијских организама постоји „подела посла” међу ћелијама, па стога појединачне ћелије, изван целог организма, не могу опстати. Појавом епитела, спољашњег слоја ћелија, у еволуцији вишећелијности, успоставља се разлика између организма (индивидуе) и колоније, и јасно разграничава унутрашњост тела од околне средине. Препорука је да се уместо термина „колонијални организми”, користити термин „удруживање ћелија у колоније”. За изучавање грађе ћелија и ткива треба користити школски микроскоп. У складу са могућностима, потребно је фаворизовати индивидуални ангажман ученика у изради микроскопских препарата и микроскопирању. Препорука је да се грађа ћелије обрађује путем самостално израђених, као и виртуелних модела ћелије (коришћењем ИКТ-а, разних едукативних платформи на интернету, youtube...). Потребно је нагласити улогу и значај мембрана у ћелији, као и да вакуоле постоје и у биљној и у животињској ћелији. Осим тога, треба обрадити и цитоплазму, једро, митохондрије и хлоропласте. При обради једра, требало би, као наследни материјал, поменути ДНК и гене (без залажења у детаље), да би се у оквиру области Наслеђивање и еволуција довели у везу са наслеђивањем особина током размножавања. При обради хлоропласта,
--	---

	треба поменути зелени пигмент хлорофил и његову основну улогу. Након обраде грађе ћелије треба обрадити основне процесе који се одвијају у ћелији: ћелијско дисање, стварање енергије, основне чињенице о фотосинтези. Фотосинтезу треба обрадити на примеру биљака, док организме, као нпр. алге и модро-зелене бактерије, треба само поменути као фотосинтетичке организме. При обради ћелијског дисања и фотосинтезе треба имати у виду да ученици овог узраста нису још учили хемију, па у том смислу треба прилагодити и ниво обраде ових садржаја. Организми који су задржали једноћелијски облик организације могу се обрадити на примерима: модрозелена бактерија, амеба и ћелија квасца. Достизање исхода је могуће кроз различите вежбе и практичне активности ученика као нпр. израда плаката (људско тело, упоредни преглед спољашње грађе: човек, један кичмењак, један бескичмењак, биљка, гљива), квиз (нпр. Чији су зуби?), мерење пулса при мировању и физичкој активности, испитивање тока воде кроз биљку, дисековање цвета, размножавање биљака семеном и пелцером, микроскопирање ћелија квасца/инфузоријума/самостално направљених препарата, употреба едукативних филмова (нпр. Живот у капи воде) итд. Препоручени број часова за реализацију ове области је: 36 (15 часова за обраду, 9 за вежбе, 12 за утврђивање и систематизацију).
Јединство грађе и функције као основа живота	У достизању исхода у овој области: направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише; размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима; илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средину, знања и искуства ученика стечена у првом циклусу и претходном разреду, треба проширити и надоградити појмовима: животна средина, популација, екосистем и еколошка ниша. Ученици треба да их јасно разликују. Не препоручује се обрада особина популације (бројност, густина...) и подела екосистема на типове. Обрада може да буде праћена радионичарским, односно групним радом. Ученицима се могу понудити велики цртежи различитих и репрезентативних екосистема попут језера, ливаде и шуме и мале слике карактеристичних врста и њихових

	адаптација на одређена станишта које су истражили у петом разреду, са задатком да мале слике залепе на велике, како би се дочарале еколошке нише. Простор који те врсте насељавају у екосистему се може обележити и бојама (слично немим картама у географији). На истом материјалу стрелицама могу да дочарају и ланце исхране. Може се обрадити и спратовност (вертикална и хоризонтална) са узроцима распоређивања по спратовима. Препорука је да се теме обрађују уз више вежби теренског типа (школско двориште, оближњи парк...). На пример: ученици у школском дворишту, на скици површине дворишта, обележавају договореним симболима уочене организме, животне форме и/или адаптације, а на следећем часу раде на приказивању резултата. Сумирањем резултата свих парова/група стичу целовиту слику о значењу еколошких појмова које изучавају. Задаци за ученике/парове/групе типа Истражи и прикажи могу да буду добар показатељ у којој мери су ученици разумели основне еколошке појмове. Истраживање може да подразумева неким ученицима познат терен, научно популарну литературу, интернет. Начин приказа резултата може бити задат или по слободном избору. Важно је да се обезбеди час за презентовање резултата истраживања, као и да ученици сами процене квалитет и добију повратну информацију од наставника. Акценат треба ставити на односе размножавања када су у питању јединке исте популације и трофичке односе када су у питању јединке различитих популација. Приликом обраде абиотичких фактора, не треба инсистирати на груписању у едафске, орографске и климатске, већ пажњу треба усмерити на њихов утицај на раст и развиће. Ученици би могли да гаје биљке под одређеним условима, нпр. засеју зрна пшенице на различите подлоге (песак, црница – земља за цвеће), па једну биљку заливају превише, другу премало, једну изложе расту без светла, друга расте на светлу, итд. Резултати огледа представљају очигледан утицај абиотичких фактора. Значај абиотичких и биотичких фактора се може обрадити и кроз истраживање адаптација животиња, сличних оним који су обрађивани у петом разреду, а кроз примере односа исхране и конкуренције.
--	--

	Антропогени фактор треба обрадити кроз различите облике загађења, без улажења у хемијске процесе јер ученици немају потребна знања из ове области. Као један од биотичких фактора, антропогени фактор може имати негативан и позитиван ефекат. Негативан ефекат би се могао проучити на пшеници израслој у оптималним условима, коју би заливали нпр. сирћетом, раствором детерџента, уљем, посипали лишће песком (или пудером), са задатком да посматрају последице таквог третмана, упоређују са контролом и изведу закључак. Негативан антропогени ефекат би се могао обрадити и у саставу области Човек и здравље кроз оглед „прављење вештачког смога у тегли”. Уз помоћ батеријске лампе лако може да се дочара загађење ваздуха, које се може понекад видети у сумрак испод сијалице бандере, а може се повезати са утицајем на здравље органа за дисање. Позитиван антропогени ефекат се може повезати, између осталог, и са вештачком селекцијом. Требало би укључивати ученике у активности за заштиту животне средине, мотивисати их да предлажу акције и да на своје вршњаке делују личним примером. Препоручени број часова за реализацију ове области је: 16 (8 часова за обраду, 4 за вежбе и 4 за утврђивање и систематизацију).
Живот у екосистему	Исходи ове области: истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода; идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту/илустрацији; повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом, доприносе надограђивању претходно стечених знања о узроцима различитости јединки у једној популацији. Додатно, у шестом разреду ће ова знања бити употребљена за разумевање улоге индивидуалне варијабилности у адаптирању организама на услове животне средине и, последично, еволуцији живог света. Будући да је у петом разреду започета тема о наслеђивању, тј. о томе да потомци личе на своје родитеље, као и да је у шестом разреду планирано да се обрађује грађа ћелија, требало би увести појмове ген и ДНК (у једру или ван једра код прокариота). Осим

	појмова ДНК, ген и наследна особина, не препоручује се увођење појмова као што су хромозом, нуклеотид, генотип, фенотип. Гени се могу представити као делови ДНК који носе информације о особинама, а деобу ћелија, без било каквих детаља о митози и мејози, као начин преноса и расподеле наследног материјала оличеног у ДНК и генима. Довољно је нагласити да у деобама телесних ћелија настају „ћерке” ћелије које су идентичне ћелији од које су настале (по садржају наследног материјала) и да је деоба телесних ћелија нужна за развиће вишећелијског организма. С друге стране, ћелијска деоба при којој настају гамети (специјализоване ћелије у вишећелијском организму), подразумева да се количина наследног материјала преполови. Спајањем два гамета, поново се успоставља дупла количина наследног материјала који ће имати телесне ћелије потомачког организма. С обзиром да родитељи имају различите варијанте гена, потомак ће имати нову комбинацију гена и другачије особине. За размножавање једноћелијских организама, у поређењу са вишећелијским, треба поменути само сличност са деобом телесних ћелија вишећелијских организама. Комбиновање различитих гена родитеља у потомству треба повезати са индивидуалном варијабилношћу, која је обрађена и у петом разреду. У овом контексту поменути да особине јединке зависе и од наслеђених гена и од животне средине (примери су већ дати и у петом разреду, а овде их треба проширити – нпр. већа количина хране коју узима нека јединка доводи до веће телесне масе и димензија, без обзира на наслеђене гене). Индивидуалну варијабилност организама у популацији (појам популације је обрађен у области Живот у екосистему) овде треба повезати са механизмом природне селекције, као еволуционим механизмом који доводи до адаптирања организама на услове животне средине (повезати са темама у области Живот у екосистему). С обзиром да у једној популацији постоје разлике између јединки у бројним особинама, оне јединке са особинама које им омогућавају да у датим условима животне средине боље преживљавају и, самим тим, више се репродукују, више ће својих гена
--	---

	пренети у наредну генерацију (имаће више потомака) у односу на јединке које имају другачије особине. Примери се могу односити на дебљину крзна код организама у хладним пределима (јединке у популацији са дебелим крзном боље преживљавају од оних са танким крзном) или еволуцију мимикрије (јединке са обојеношћу тела која их боље камуфлира у животној средини, биће мање уочљиве за предаторе). Потребно је подстицати ученике да сами пронађу примере о деловању природне селекције. У оквиру обраде вештачке селекције, препорука је да ученици сами истраже које су биљке и животиње људи почели припитомљавати у прошлости и због чега. Овим се ученицима скреће пажња да је вештачка селекција пре свега занимљив биолошки феномен, али да је такође имала и историјски, социолошки и културолошки значај важан за развој људске заједнице. Обрада теме на овај начин допринеће не само повећању знања из биологије, већ и подизању нивоа опште културе и информисаности ученика. При обради ове теме, посебно нагласити користи праксе вештачке селекције за данашње људе и животну средину. Препорука је да природну и вештачку селекцију треба реализовати кроз обраду и табеларно и графичко приказивање неколико различитих примера, са обавезним извођењем закључака. Потребно је ученике подстицати да истражују нове примере индивидуалне варијабилности и резултате прикажу одељењу. Препоручени број часова за реализацију ове области је: 6 (3 часа за обраду, 1 за вежбу и 2 за утврђивање).
Наслеђивање и еволуција.	У достизању исхода: групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљ; одреди положај непознате врсте на „дрвету живота” на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама, основна идеја коју ученици треба да усвоје је да су сви организми који данас живе на Земљи потомци заједничког претка, који је био једноћелијски организам без формираног једра (нагласити чињеницу да и данас постоје слични организми). Требало би поменути само оквирни период за који се везује постанак живота на Земљи (од пре 3,8 до 4,5 милијарди година), без помињања назива геолошких доба, јер ће се она обрађивати у старијим разредима.

	Користећи већ усвојена знања ученика о грађи једноћелијских организама (у области Јединство грађе и функције као основа живота), требало би обрадити улогу ћелија без једра и ћелија са једром у појави вишећелијности (и појаву биоенергетских органела, митохондрија и хлоропласта, у ћелијама). Пажљиво би требало описати вишећелијност, јер се она односи на ткива, али и на удруживање појединих прокариотских ћелија (не треба помињати термине биофилмови и плаке) и удруживање еукариотских ћелија у колоније, често са поделом рада међу ћелијама, или у једноставне организме на ћелијском нивоу организације (нпр. сунђери). Потребно је нагласити да се важним догађајем у еволуцији вишећелијности сматра појава епитела, који прави разлику између организма (индивидуе) и колоније. При разврставању и груписању живог света, треба користити филогенетски приступ, односно заједничко порекло, принцип сродности и сличности. Положај основних група једноћелијских и вишећелијских организама на „дрвету живота” треба да има логички след, који произилази из знања о грађи ћелија. Полазећи од заједничког претка у основи дрвета, треба издвојити грану која води ка данашњим организмима без једра (нпр. бактерије и модрозелене бактерије из домена Bacteria) и грану која представља организме са једром (домен Eucarya). У оквиру организама са једром, треба издвојити гране једноћелијских (са хлорофилом – нпр. алга хлорела и без хлорофила – нпр. амeba), као и вишећелијских организама. Како се вишећелијност у току еволуције појавила у оквиру неколико посебних група, неке групе организама имају хлорофил (биљке, вишећелијске алге), а друге су без хлорофила (гљиве и животиње). Не треба улазити у детаљнија гранања која постоје у оквиру сваке од поменутих главних група на „дрвету живота”. Алге треба третирати као несистематску групу и не представљати их као посебну таксономску категорију. На овај начин, упућивањем да се организми класификују на основу јасно дефинисаних критеријума, одн. биолошких одлика, ученик ће бити у стању да одреди положај било које врсте на „дрвету живота”, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама. Не треба улазити у детаљну грађу организама, већ само искористити сличности и разлике
--	--

	(једноћелијски или вишећелијски, имају хлоропласте или не, сличности/разлике у хабитусу...). Само на нивоу информације, може се поменути да постоји и трећа велика група организама (Archaea) слична бактеријама, која ће се обрађивати у старијим разредима. Препоручени број часова за реализацију ове области је: 6 (3 часа за обраду, 1 за вежбу и 2 часа за утврђивање).
Порекло и разноврсност живот света.	За достизање исхода у овој области прикупе податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њихових истраживања; одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција; доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна; повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине, акценат је на превенцији и заштити од, пре свега, бактеријских инфекција. Препоручује се да ученици прикупе податке о радовима истакнутих научника који су се бавили истраживањем здравља човека (како су дошли до идеје, на који начин су радили истраживања и друге занимљивости), како би разумели пут ка великим открићима. Требало би обрадити начине на које се људи могу заразити бактеријама изазивачима болести: директним контактом (додиривањем или коришћењем истог прибора за хигијену и одеће) или индиректно (ваздухом, преко хране или воде, или преко инсеката и других животиња) и које су мере превенције које теба предузети (оштећења коже и ране су улаз за бактерије). Добра лична хигијена, хигијенско спремање хране, коришћење воде из проверених извора, су мере превенције које ученици треба да примењују свакодневно, како би смањили могућност инфекције (редовно прање руку, заштиту хране од контакта са животињама, остављање хране

	на ниској температури...). Посебно треба обратити пажњу на антибиотике: откриће антибиотика, улога организама у њиховој производњи, зашто их је потребно узимати искључиво уз савет лекара и зашто је потребно довршити комплетну терапију антибиотикима. Ова тема се може повезати са селекцијом и резистенцијом бактерија на антибиотике. Ученици би требало да препознају ситуације када треба да се обрате лекару (односно старијој особи), а када могу и сами да реагују и пруже помоћ (збрину површинску озледу коже и укажу прву помоћ у случају блаже сунчанице и топлотног удара). Не препоручује се увежбавање имобилизације и коришћења завоја. Потребно је да ученик зна да је алкохолизам најчешћа болест зависности, колико алкохол штети организму, функционисању породице и друштву, како да препозна знаке зависности код људи у непосредном окружењу (породици) и коме се обратити за помоћ. Ову тему треба обрадити неутрално и пажљиво. Препоручени број часова за реализацију ове области је: 8 (4 часа за обраду, 2 за вежбе и 2 за утврђивање и систематизацију). Исходи користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени, су развојни и међупредметни и треба их планирати и радити на њиховом достизању уз остале исходе. Током рада, ученици би требало да користе лабораторијски прибор (пинцете, капаљке, лабораторијске чаше, сахатно стакло и сл.) у мери у којој је школа опремљена. У случају да прибор не постоји, може се надоместити предметима за свакодневну употребу (пинцете, капалице са флашице од капи за нос...). Табеларно и графичко приказивање резултата са обавезним извођењем закључака би требало практиковати увек када се прикупљају подаци. Препорука је да се ИКТ користи за прикупљање, обраду података и
--	--

	представљање резултата истраживања или огледа, када се ученици оспособе за њено коришћење на часовима предмета информатика и рачунарство и техника и технологија. У настави оријентисаној на постизање исхода, предност имају групни начин рада, рад у пару и индивидуализована настава. Ови начини организације наставе помажу ученицима да науче како се учи, да напредују у учењу сопственим темпом, да развијају унутрашњу мотивацију (потребу за сазнавањем) и иницијативу, да развијају вештину комуникације, аргументовани дијалог, толерантно понашање и солидарност. Користе се активни начини учења, као што је комбинација програмирање наставе (програмиран материјал многи наставници остављају на друштвеним мрежама или сајтовима школа, па се њихови ученици служе њима и уче темпом који им одговара) и проблемске наставе (на часу ученици, користећи стечена знања, решавају проблем који наставник формулише) или учење путем открића (наставник инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују, структуришу чињенице и извлаче закључке; тако сами упознају стратегије учења и методе решавања проблема, што омогућава развој унутрашње мотивације, дивергентног мишљења, које отвара нове идеје и могућа решења проблема). На интернету, коришћењем речи WebQuest, project-based learning, thematic units, могу се наћи примери који се, уз прилагођавање условима рада, могу користити. Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика и да према њима планира и прилагођава наставне активности.
--	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Припремање, организовање, објашњавање, разговор, слушање, посматрање, праћење, помагање, показивање, подстицање, проверавање, анализирање, закључивање,	Дефинише, идентификује, именује, репродукује, бира, утврђује, представља, издваја, организује, пише, понавља, тумачи, илуструје, демонстрира, показује, објашњава, препознаје, анализира, формулише, планира,	Процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; Рад са подацима и рад на различитим врстама текста; вештине, руковање прибором,

вредновање, сапоштавање, иницирање, вођење, процењивање и одлучивање	повезује, класификује, процењује, вредније, поствља питања	алатом и технологијама и извођење радних задатака; - Бележење активности ученика на часу у ес-дневник ; -Редовност доношења домаћег, евиденција у ес-дневнику ; - Писане провере, евиденција у ес- дневнику ; - Групни рад (посматрање наставника, излагање група) евиденција у ед- дневнику ; Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова), евиденција у ес- дневнику ; -Сналажење на зидним сликама, шемама ;
--	--	---

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
Јединство грађе и функције као основа живота	– БИО.ОО.О.1.1. Примењују критеријуме за разликовање живих бића од неживе природе. – БИО.ОО.О.2.4. Посматрају, уочавају, прате и описују појаве у животу организама из окружења и презентују резултате истраживања. – БИО.ОО.О.2.5. Уз помоћ наставника изводе једноставне експерименте у којима се истражује утицај спољашње и	– БИО.ОО.С.1.1. Пореде ћелије према морфолошким и функционалним карактеристикама. – БИО.ОО.С.1.2. Објашњавају основе животних процеса на свим нивоима биолошке организације. – БИО.ОО.С.1.3. Повезују изглед, грађу и функционисање живих бића са условима животне средине на очигледним примерима.	– БИО.ОО.Н.1.1. Илуструју примерима одржавање хомеостазе. – БИО.ОО.Н.2.1. Постављају хипотезе које ће моћи да провере користећи научни приступ за проучавање биолошких појава и процеса. – БИО.ОО.Н.2.2. Анализирају податке, објашњавају трендове и изводе закључке.

	унутрашње средине на процесе код живих бића. – БИО.ОО.О.3.4. Развијају радозналост према природи. – БИО.ОО.О.3.9. Критички и одговорно користе дигиталне технологије у активностима у вези са истраживањем биолошких појава и процеса. – БИО.ОО.О.3.10. Критички и конструктивно процењују свој рад и учење, као и рад других. БИО.ОО.О.3.11. Развијају поверење у закључке засноване на научним доказима.	– БИО.ОО.С.1.4. Анализирају како различити фактори спољашње и унутрашње средине утичу на животне процесе. – БИО.ОО.С.1.5. Објашњавају значај полног размножавања и наслеђивања особина за разноврсност живог света. – БИО.ОО.С.2.1. Истражују допринос научника развоју биологије и значај научних открића за развој друштва. – БИО.ОО.С.2.2. Постављају једноставна истраживачка питања о биолошким појавама и процесима. – БИО.ОО.С.2.3. Користе једноставне методе, технике и процедуре за сакупљање и систематизацију података истраживања. – БИО.ОО.С.2.5. Примењују знања из математике, природних и друштвених наука у истраживачком и експерименталном раду. – БИО.ОО.С.2.6. Користе више различитих релевантних извора информација током истраживачког рада. – БИО.ОО.С.2.7. Истражују живи свет на терену: прикупљају узорке, фотографишу, прате појаве и	
--	--	--	--

		процесе, врше мерења. – БИО.ОО.С.2.10. Микроскопирањем уочавају кључне структуре организама. – БИО.ОО.С.3.3. Артикулисано и аргументовано заступају научни поглед на свет у писаној и усменој форми. БИО.ОО.С.3.5. Планирају, воде и вреднују сопствено учење, чиме развијају самопоуздање и истрајност.	
Живот у екосистему	БИО.ОО.О.1.3. Примерима илуструју узроке и последице штетног деловања антропогеног фактора на живи свет и животну средину. БИО.ОО.О.2.2. Активно учествују у тимском раду и уважавају мишљења других. БИО.ОО.О.2.3. Проналазе на интернету и у литератури податке о адаптацијама карактеристичних врста на услове који владају у екосистемима типичним за Србију. БИО.ОО.О.3.2. Развијају толеранцију, превазилазе предрасуде и промовишу социјалну укљученост јер разумеју заједничко порекло живих бића и утицај наследног материјала и средине на развој особина организама. БИО.ОО.О.3.4. Развијају радозналост према природи.	– БИО.ОО.С.1.4. Анализирају како различити фактори спољашње и унутрашње средине утичу на животне процесе. – БИО.ОО.С.1.9. Увиђају узајамне утицаје између делова екосистема. – БИО.ОО.С.1.10. Описују циклусе кружења воде и угљеника у природи, пренос супстанце и енергије у екосистему. – БИО.ОО.С.1.11. Доводе у везу узроке и последице глобалних промена на живи свет, животну средину и природне ресурсе. – БИО.ОО.С.2.2. Постављају једноставна истраживачка питања о биолошким појавама и процесима. – БИО.ОО.С.2.4. Графички и табеларно приказују резултате	– БИО.ОО.Н.1.6. Критички вреднују антропогени утицај на животну средину и биодиверзитет. БИО.ОО.Н.1.7. Анализирају значај концепта одрживог развоја за природу. – БИО.ОО.Н.2.2. Анализирају податке, објашњавају трендове и изводе закључке. – БИО.ОО.Н.3.2. Израђују процедуре активности за очување биодиверзитета. – БИО.ОО.Н.3.3. Примерима илуструју значај биотехнолошких производа и процеса у превенцији и лечењу многих болести, производњи хране и заштити животне средине. БИО.ОО.Н.1.7. Анализирају значај концепта одрживог развоја за

	БИО.ОО.О.3.7. Конструктивно сарађују у активностима које имају за циљ очување здравља, животне средине и биодиверзитета непосредне околине. БИО.ОО.О.3.8. Развијају способност вербалног изражавања чињеница, идеја, ставова и мишљења о биолошким појавама. БИО.ОО.О.3.10. Критички и конструктивно процењују свој рад и учење, као и рад других.	истраживања користећи научни језик. – БИО.ОО.С.2.6. Користе више различитих релевантних извора информација током истраживачког рада. – БИО.ОО.С.2.9. Приказују односе, појаве и процесе у различитим екосистемима на различите креативне начине. – БИО.ОО.С.3.3. Артикулисано и аргументовано заступају научни поглед на свет у писаној и усменој форми. – БИО.ОО.С.3.4. Изражавају критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиловима живота, климатским променама, загађивању животне средине и изумирању биљних и животињских врста.	природу. БИО.ОО.Н.3.4. Учествоју у интердисциплинарном решавању проблема у вези са одрживим развојем.
Наслеђивање и еволуција	– БИО.ОО.О.3.2. Развијају толеранцију, превазилазе предрасуде и промовишу социјалну укљученост јер разумеју заједничко порекло живих бића и утицај наследног материјала и средине на развој особина организама. – БИО.ОО.О.3.6. Учествоју у дискусијама и дебатама о значају дивљих и гајених врста за човека. – БИО.ОО.О.3.8. Развијају способност вербалног изражавања чињеница, идеја, ставова и мишљења о	– БИО.ОО.С.1.5. Објашњавају значај полног размножавања и наслеђивања особина за разноврсност живог света. – БИО.ОО.С.1.6. Одређују положај главних група на Дрвету живота на основу познавања основних карактеристика организама, разликујући сличност и сродност међу њима. – БИО.ОО.С.1.8. Изводе	– БИО.ОО.Н.1.3. Конструирају филогенетски низ на основу истраживања сродничких односа појединих група и њиховог еволутивног порекла. – БИО.ОО.Н.1.4. Објашњавају настанак нових врста под утицајем еволуционих механизма. – БИО.ОО.Н.1.5. Објашњавају развој и еволуцију екосистема на задатим примерима.

	биолошким појавама. – БИО.ОО.О.3.9. Критички и одговорно користе дигиталне технологије у активностима у вези са истраживањем биолошких појава и процеса. – БИО.ОО.О.3.10. Критички и конструктивно процењују свој рад и учење, као и рад других. - БИО.ОО.О.3.11. Развијају поверење у закључке засноване на научним доказима.	закључак о значају и доприносу Дарвинове теорије савременој теорији еволуције и различитим областима људског деловања. – БИО.ОО.С.2.1. Истражују допринос научника развоју биологије и значај научних открића за развој друштва. – БИО.ОО.С.2.5. Примењују знања из математике, природних и друштвених наука у истраживачком и експерименталном раду. – БИО.ОО.С.2.6. Користе више различитих релевантних извора информација током истраживачког рада. – БИО.ОО.С.3.3. Артикулисано и аргументовано заступају научни поглед на свет у писаној и усменој форми.	
Порекло и разноврсност живог света	– БИО.ОО.О.3.2. Развијају толеранцију, превазилазе предрасуде и промовишу социјалну укљученост јер разумеју заједничко порекло живих бића и утицај наследног материјала и средине на развој особина организама. – БИО.ОО.О.3.8. Развијају способност вербалног изражавања чињеница, идеја, ставова и мишљења о биолошким појавама.	– БИО.ОО.С.1.5. Објашњавају значај полног размножавања и наслеђивања особина за разноврсност живог света. – БИО.ОО.С.1.6. Одређују положај главних група на Дрвету живота на основу познавања основних карактеристика организама, разликујући сличност и сродност	– БИО.ОО.Н.1.2. Објашњавају функцију генетичког материјала у ћелији (хромозом, ДНК, РНК, ген) и пренос наследне информације кроз генерације. – БИО.ОО.Н.1.3. Конструирају филогенетски низ на основу истраживања сродничких односа појединих група и њиховог еволутивног порекла.

		међу њима. – БИО.ОО.С.1.8. Изводе закључак о значају и доприносу Дарвинове теорије савременој теорији еволуције и различитим областима људског деловања. – БИО.ОО.С.2.1. Истражују допринос научника развоју биологије и значај научних открића за развој друштва. – БИО.ОО.С.2.5. Примењују знања из математике, природних и друштвених наука у истраживачком и експерименталном раду. – БИО.ОО.С.2.6. Користе више различитих релевантних извора информација током истраживачког рада. – БИО.ОО.С.3.3. Артикулисано и аргументовано заступају научни поглед на свет у писаној и усменој форми.	– БИО.ОО.Н.2.1. Постављају хипотезе које ће моћи да провере користећи научни приступ за проучавање биолошких појава и процеса.
Човек и здравље	– БИО.ОО.О.1.2. Идентификују положај, изглед и функцију органа у људском телу. - БИО.ОО.О.1.3. Примерима илуструју узроке и последице штетног деловања антропогеног фактора на живи свет и животну средину. – БИО.ОО.О.3.3. Усвајају навике и знања који доприносе заштити и	– БИО.ОО.С.1.4. Анализирају како различити фактори спољашње и унутрашње средине утичу на животне процесе. – БИО.ОО.С.1.11. Доводе у везу узроке и последице глобалних промена на живи свет, животну средину и природне ресурсе. - БИО.ОО.С.1.12. Критички вреднују	– БИО.ОО.Н.1.1. Илуструју примерима одржавање хомеостазе. – БИО.ОО.Н.3.1. Иницирају, осмишљавају и учествују у реализацији активности са циљем подизања свести о очувању здравља, квалитета животне средине и значају одрживог развоја. – БИО.ОО.Н.3.3. Примерима

	очувању сопственог здравља и здравља других људи. – БИО.ОО.О.3.9. Критички и одговорно користе дигиталне технологије у активностима у вези са истраживањем биолошких појава и процеса. БИО.ОО.О.3.11. Развијају поверење у закључке засноване на научним доказима.	важност здравих стилова живота у превенцији болести. – БИО.ОО.С.2.8. Изводе једноставна истраживања о утицају животних навика на здравље (утицај буке на слух, физичка неактивност, неправилна исхрана). – БИО.ОО.С.3.1. Решавају проблеме одрастања повезујући их са физиолошким процесима који их узрокују. – БИО.ОО.С.3.2. Процењују сопствене животне навике у односу на елементе здравог начина живота и принципе одрживог развоја. – БИО.ОО.С.3.4. Изражавају критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиловима живота, климатским променама, загађивању животне средине и изумирању биљних и животињских врста. БИО.ОО.С.3.5. Планирају, воде и вреднују сопствено учење, чиме развијају самопоуздање и истрајност.	илуструју значај биотехнолошких производа и процеса у превенцији и лечењу многих болести, производњи хране и заштити животне средине.
--	--	---	--

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Уџбеник: Биологија за 6. разред основне школе. аутор: Дејан Бошковић. издавач: BIGZ издаваштво.

Радна свеска из биологије за 6. разред (БИГЗ)

Атласи и илустроване енциклопедије из биологије.

[Повратак на садржај](#)

Дигитални уџбеници и наставни материјали издавача BIGZ издаваштво.

Образовни сајтови, видео лекције и презентације

Допунска настава (18 часа)

ЦИЉ:

- пружање додатне подршке ученицима који имају потешкоће у савладавању наставних садржаја, ради бољег разумевања градива, утврђивање знања, развијању основних вештина и побољшању постигнућа
- постизање основне биолошке писмености

Критеријуми укључивања:

- потешкоће у савладавању наставних садржаја из биологије
- остваривање слабијих постигнућа
- несигурност у разумевању основних основних биолошких појмова
- празнинеу знању услед дужег изостајања са наставе.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика	Активности наставника
6.	Јединство грађе и функције као основа живота	6	слушају додатна објашњења; постављају питања о нејасним садржајима; активно учествују у разговору и дискусији; понављају и утврђују кључне биолошке појмове; анализирају и исправљају сопствене грешке; раде индивидуално, у пару или мањим групама.	идентификовање ученика којима је потребна помоћ уочавање проблема утврђивање конкретних потешкоћа израда индивидуализованог или прилагођеног плана одабир садржаја које треба поновити понављање основних појмова додатно објашњавање градива споријим темпом коришћење илустрација и модела заједничко решавање задатака помоћ у разумевању
	Човек и здравље	2		
	Порекло и разноврсност живог света	2		
	Наслеђивање и еволуција	2		

[Повратак на садржај](#)

	Живот у екосистему	6		континуирано праћење постигнућа похвала за напредак охрабривање ученика јачање самопоуздања ученика
--	--------------------	---	--	--

Додатна настава (18 часа)

ЦИЉ:

- пружање ученицима могућност проширења и продубљивања биолошког знања, развијање истраживачких и практичних вештина, стимулисање радозналости и креативног мишљења, као и припрема за такмичења и самостално истраживачко учење.

Критеријуми укључивања:

У додатну наставу укључују се ученици који :

- имају висок интерес и мотивацију за биологију.
- желе да продубе или прошире знање са редовне наставе.
- постижу добре резултате и желе додатно усавршавање.
- желе развити практичне , истраживачке и креативне вештине у биологији.
- желе да се припремају за такмичења из биологије или друге пројекте.

[Повратак на садржај](#)

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика	Активности наставника
6.	Јединство грађе и функције као основа живота	6	истражују и анализирају биолошке појаве и процесе решавају и разумеју сложеније проблеме из биологије учествују у практичним радовима припремају пројекте и презентације развијају критичко и логичко мишљење	израда посебног програма рада постављање виших образовних циљева обрада тема које нису обухваћене редовном наставом припрема додатних наставних материјала развијање научног начина размишљања и закључивања код ученика организовање пројеката и истраживања подстицање самосталног рада ученика праћење напретка ученика
	Човек и здравље	2		
	Порекло и разноврсност живог света	2		
	Наслеђивање и еволуција	2		
	Живот у екосистему	6		

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Физичко и здравствено васпитање

Разред: 6

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	36
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	36
Укупно:	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета: Циљ наставе и учења *физичког и здравственог васпитања* је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Задачи предмета: Општи оперативни задаци:

- подстицање раста и развоја изтицање на правилно држање тела
- развој и усавршавање моторичких способности
- стицање моторичких умења која су, као садржај утврђени програмом физичког и здравственог васпитања и обавезне физичке активности ученика и стицањем теоријских знања неопходних за њихово усвајање.
- усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаних циљева овог васпитно образовног подручја
- формирање моралних вилних квалитета личности
- оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада

Посебни оперативни задаци:

- развој основних моторичких способности, првенствено гipкoсти, брзини и координацији
- стицање и усавршавање моторичких умења и навика предвиђених програмом физичког и здравственог васпитања и обавезне физичке активности ученика
- примена стечених знања, умења и навика у сложеним условима (кроз игру, такмичења и сл.)
- задовољавање социјалних потреба за потврђивањем и групним поистовећивањем и др.
- естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности
- усвајање естетских вредности и подстицање вољних особина ученика

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	Атлетика	*Изводи разноврсна природна и изведена кретања и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама; *Примењује вежбе које подстичу раст и развој и правилно држање тела; *Користи вежбе за развој и усавршавање моторичких способности; *Усвајао знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања; *Навија фер, чува себе и друге; *Разуме сврху и значај вежбања; *Доводи у везу физичко вежбање и здравље; *Примењује хигијенске мере пре, током и након вежбања; *Правилно се храни; *Препознаје врсту повреде; *Користи стечена умења, знања и навике у свакодневним условима живота и рада; *Чува животну средину током вежбања.	*Одговорно учешће у демократском друштву: Залаже се за солидарност и учествује у хуманитарним активностима; *Комуникација-Ученик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне, техничке и уметничке дисциплине; *Одговоран однос према здрављу: Бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. активно бављење спортом, *Уме да пружи прву помоћ; *Решавање проблема: Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације; *Сарадња: Доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током заједничког рада; *Естетичка компетенција: Показује осетљивост за естетску димензију у свакодневном животу и има критички однос према употреби и злоупотреби естетике;	10	10	20	Септембар Октобар Мај Јун

			*Рад са подацима и информацијама: Користи табеларни и графички приказа података и уме да овако приказане податке чита, тумачи и примењује; *Компетенција за учење: Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе; *Предузимљивост и оријентација ка предузетништву *Уме да идентификује и адекватно представи своје способности и вештине („јакe стране“).				
Корелација: Биологија, Географија, Музичка култура, Ликовна култура, Информатика, Српски језик							
Укупно:				10	10	20	
II	Спортске игре кошарка	*Изводи разноврсна природна и изведена кретања и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама; *Примењује вежбе које подстичу раст и развој и правилно држање тела; *Користи вежбе за развој и усавршавање моторичких способности; *Усваја знања ради разумевања значаја и суштине физичког	*Одговорно учешће у демократском друштву: Залаже се за солидарност и учествује у хуманитарним активностима; *Комуникација-Ученик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне, техничке и уметничке дисциплине; *Одговоран однос према здрављу: Бира стил живота	10	10	20	Октобар Новембар Март Април Мај

		васпитања; *Навија фер, чува себе и друге; *Разуме сврху и значај вежбања; *Доводи у везу физичко вежбање и здравље; *Примењује хигијенске мере пре, током и након вежбања; *Правилно се храни; *Препознаје врсту повреде; *Користи стечена умења, знања и навике у свакодневним условима живота и рада; *Чува животну средину током вежбања.	имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. активно бављење спортом, - Уме да пружи прву помоћ; *Решавање проблема: Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације; *Сарадња: Доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током заједничког рада; *Естетичка компетенција: Показује осетљивост за естетску димензију у свакодневном животу и има критички однос према употреби и злоупотреби естетике; *Рад са подацима и информацијама: Користи табеларни и графички приказ података и уме да овако приказане податке чита, тумачи и примењује; *Компетенција за учење: Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе; *Предузимљивост и оријентација ка предузетништву-Уме да идентификује и адекватно представи своје способности и				
--	--	--	---	--	--	--	--

			вештине („јаке стране“).				
Корелација: Биологија, Географија, Музичка култура, Ликовна култура, Информатика, Српски језик							
Укупно:				10	10	20	
III	Спортска гимнастика	*Изводи разноврсна природна и изведена кретања и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама; *Примењује вежбе које подстичу раст и развој и правилно држање тела; *Користи вежбе за развој и усавршавање моторичких способности; *Усваја знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања; *Навија фер, чува себе и друге; *Разуме сврху и значај вежбања; *Доводи у везу физичко вежбање и здравље; *Примењује хигијенске мере пре, током и након вежбања; *Правилно се храни; *Препознаје врсту повреде; *Користи стечена умења, знања и навике у свакодневним условима живота и рада; *Чува животну средину током вежбања.	*Одговорно учешће у демократском друштву: Залаже се за солидарност и учествује у хуманитарним активностима; *Комуникација-Ученик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне, техничке и уметничке дисциплине; *Одговоран однос према здрављу: Бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. активно бављење спортом) - Уме да пружи прву помоћ; *Решавање проблема: Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације; *Сарадња: Доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током заједничког рада; *Естетичка компетенција: Показује осетљивост за естетску димензију у свакодневном животу и има критички однос према употреби и злоупотреби естетике; *Рад са подацима и информацијама: Користи	10	10	20	Новембр Децембар Јануар Фебруар Март

			табеларни и графички приказ података и уме да овако приказане податке чита, тумачи и примењује; *Компетенција за учење: Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе; *Предузимљивост и оријентација ка предузетништву-Уме да идентификује и адекватно представи своје способности и вештине („јаке стране“).				
Корелација: Биологија, Географија, Музичка култура, Ликовна култура, Информатика, Српски језик							
Укупно:				10	10	20	
IV	Тестирање и мерење моторичких способности	*Изводи разноврсна природна и изведена кретања и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама; *Примењује вежбе које подстичу раст и развој и правилно држање тела; *Користи вежбе за развој и усавршавање моторичких способности; *Усвајао знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања; *Навија фер, чува себе и друге; *Разуме сврху и значај вежбања; *Доводи у везу физичко вежбање	*Одговорно учешће у демократском друштву: Залаже се за солидарност и учествује у хуманитарним активностима; *Комуникација-Ученик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне, техничке и уметничке дисциплине; *Одговоран однос према здрављу: Бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. активно бављење спортом, - Уме да пружи прву помоћ;	4	4	8	Септембар Октобар Фебруар Мај Јун

		и здравље; *Примењује хигијенске мере пре, током и након вежбања; *Правилно се храни; *Препознаје врсту повреде; *Користи стечена умења, знања и навике у свакодневним условима живота и рада; *Чува животну средину током вежбања.	*Решавање проблема: Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације; *Сарадња: Доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током заједничког рада; *Естетичка компетенција: Показује осетљивост за естетску димензију у свакодневном животу и има критички однос према употреби и злоупотреби естетике; *Рад са подацима и информацијама: Користи табеларни и графички приказ података и уме да овако приказане податке чита, тумачи и примењује; *Компетенција за учење: Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе; *Предузимљивост и оријентација ка предузетништву-Уме да идентификује и адекватно представи своје способности и вештине („јаке стране“).				
Корелација: Биологија, Географија, Музичка култура, Ликовна култура, Информатика, Српски језик							
Укупно:				4	4	8	

V	Ритмика и плес	*Изводи разноврсна природна и изведена кретања и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама; *Примењује вежбе које подстичу раст и развој и правилно држање тела; *Користи вежбе за развој и усавршавање моторичких способности; *Усваја знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања; *Навија фер, чува себе и друге; *Разуме сврху и значај вежбања; *Доводи у везу физичко вежбање и здравље; *Примењује хигијенске мере пре, током и након вежбања; *Правилно се храни; *Препознаје врсту повреде; *Користи стечена умења, знања и навике у свакодневним условима живота и рада; *Чува животну средину током вежбања.	*Одговорно учешће у демократском друштву: Залаже се за солидарност и учествује у хуманитарним активностима; *Комуникација-Ученик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне, техничке и уметничке дисциплине; *Одговоран однос према здрављу: Бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. активно бављење спортом, - Уме да пружи прву помоћ; *Решавање проблема: Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације; *Сарадња: Доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током заједничког рада; *Естетичка компетенција: Показује осетљивост за естетску димензију у свакодневном животу и има критички однос према употреби и злоупотреби естетике; *Рад са подацима и информацијама: Користи табеларни и графички приказ	2	2	4	Март
---	----------------	--	--	---	---	---	------

			података и уме да овако приказане податке чита, тумачи и примењује; *Компетенција за учење: Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе; *Предузимљивост и оријентација ка предузетништву-Уме да идентификује и адекватно представи своје способности и вештине („јаке стране“).				
Корелација: Биологија ,Географија ,Музичка култура ,Ликовна култура ,Информатика ,Српски језик							
Укупно:				2	2	4	
Укупно збирно:				36	36	72	

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Метода разговора, дијалогска, метода показивања, демонстративна
Наставни облици рада:	Фронтални, индивидуални, групни, комбиновани
Наставна средства:	Лопте, спортски реквизити, мерни инструменти
Тема:	Начин остваривања
Атлетика	Обучавање и усавршавање елемената предвиђених препорученим наставним садржајима
Спортске игре кошарка	Обучавање и усавршавање елемената предвиђених препорученим наставним садржајима
Спортска гимнастика	Обучавање и усавршавање елемената предвиђених препорученим наставним садржајима
Тестирање и мерење способности	Мерење ученичких резултата и постигнућа мерним инструментима

Ритмика и плес	Обучавање и усавршавање елемената предвиђених препорученим наставним садржајима
----------------	---

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода:
Наставника	Ученика	
Вежбање (ходање, трчање, анализирање, такмичење, графички приказ)	Усавршава моторичке способности: - изводи покрете у задатом смеру - извођење једноставних форми природног кретања -развија и усавршава технике атлетских дисциплина	Демонстрација показаног
Анализа, провера	- упознаје правила спортске игре и придржава их се - стварање услова за прилагођавање ученика за колективни живот и рад -уочава своје моторичке способности и особине,сличности и разлике међу вршњацима -поштује различитости -развија осећај за процену квалитета свог рада и рада других	Провера написаног
Видео прикази, графички прикази	Приказ, дискусија, анализа	Усмена провера, разговор, демонстрација

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
Атлетика	Правилно трчи варијантама технике на кратке, средње и дуге стазе и мери резултат; Правилно скаче у даљ згрчком технике и мери дужину скока; Зна атлетска правила за скок	Изводи технику штафетног трчања; Правилно скаче у даљ варијантом технике увинуче; Зна да правилно скаче у вис леђном техником; Правилно	Правилно изводи варијанту технике штафетног трчања; Учествује на такмичењу у вишебоју; Зна атлетска правила неопходна за учествовање на петобоју; Такмичи се у атлетском петобоју

	удаљ; Правилно скаче у вис техником варијантом маказице; Правилно скаче у вис леђном варијантом технике; Правилно баца куглу варијантом технике из места и мери дужину хица; Правилно баца куглу леђном варијантом технике и мери дужину хица; Зна атлетска правила бацања кугле; Зна атлетска правила бацања кугле	баца куглу леђном варијантом; Зна правила такмичења; Такмичи се у једној од алтернативних дисциплина	
Спортске игре: кошарка	Основни став у нападу и одбрани; Пивотирање; Кретање у одбрани; Скок у одбрани и нападу; Хватање и додавање лопте обема рукама; Вођење лопте праволинијски и са предњом променом правца; Шут на кош из продора дриблингом; Шут са дистанце; Зна шта је лична грешка; Преступ; Неправи грешку у вођењу лопте; Враћање лопте у (задње) поље; Не прави грешку у корацима; Не прави грешку 3“; Не прави грешку 5“; Извођење аута	Додавање лопте једном руком; Шут на кош из продора двокораком након пријема лопте; Вођење лопте са променом кроз ноге; Шут из продора двокораком након пријема лопте; Шутирање полагање одоздо, одозго и бочно; Игра 2 на 2 у нападу и одбрани; Сарадња три играча у контра нападу; Одбрана (човек на човека) и напад на ту одбрану;	Вођење лопте са променом иза леђа и (ролингом); Скок-шут; Игра 3 на 3 у нападу и одбрани; Зонска одбрана и напад на зонску одбрану; Ученик/ученица учествује на такмичењима; Ученик/ученица зна да суди; Ученик/ученица учествује у организацији утакмице или турнира

Спортска гимнастика	Правилно изводи вежбе на тлу; Правилно изводи прескоке; Изводи вежбе и комбинације вежби на греди; Колут напред и колут назад из чучња до чучња; Колут напред преко препрека - одразом, без изразите фазе лета; Из става раскорачно колут назад у став раскорачно; Став на шакама уз помоћ; Премет странце упором у <бољу> страну; Мост из лежећег на леђима; Вага предклоном и заножењем на десној и левој нози; Разношка преко козлића; Згрчка уз помоћ	Правилно изводи вежбе и комбинације вежби ма тлу; Правилно изводи згрчку; Колут напред преко препрека са фазом лета (сунђер,струњаче); Из става раскорачно колут напред у став раскорачно; Став на шакама уз малу помоћ; Премет странце упором у улево и удесно; Мост заклоном и усклоном уз помоћ	Правилно изводи вежбе и комбинације вежби ма тлу; Правилно изводи згрчку и разношку са изразитијом фазом лета; Колут напред летећи са изразитом фазом лета (сунђер,струњаче); Став на шакама, издржај, колут напред; Прекопит (салто згрченим телом) напред; Згрчка преко козлића или коња; Разношка и згрчка са изразитим фазама лета
Тестирање и мерење моторички способности	/	/	/
Ритмика и плес	Ритмичко ударање чуњевима један о други и о под, мали кругови чуњевима; Суножно прескакање вијаче са и без међупоскока- обртање вијаче унапред и уназад. прескакање вијаче у трчању; Окрет за 180` и 360` ; Мачији поскок, дечији поскок, галоп напред и странце, поскок са жаножењем, комбинација галоп-поскока са жаножењем; Успешно плеском (ударањем дланом о длан) пратити акценат у темпу	Галоп дечији поскок вијачом; Галоп поскок заножењем; Успешно се креће у простору у свим смеровима комбинујући ходање и трчање; Целокупну своју моторику (кретање и покрете појединих делова и целог тела) изводи у ритму и темпу музичке пратње самостално у пару, групи; Галоп мачији скок са бацањем и хватањем лопте, замаши лоптом у хоризонталној равни спојено	Ритмички састав без реквизита; Ритмички састав лоптом; Ритмички састав вијачом; Ритмички састав обручем; Ритмички састав чуњевима; Самостално реализује задатак комбинацију основних корака у аеробном загревању у трајању од 2 пута 32 4/4 такта: Успешно моторички у ритму и темпу реализује одабране народне, друштвене и дечије плесове; Саставља и изводи самосталну плесну композицију у 2/4 такту од произвољно одабраних и компонованих основних елемената технике плесова; Изказује креативност и

	музичке пратње; Успешно пљеском или топотом пратити задатак ритма и темпо музичке пратње	са окретом 180° и 360°; Повезује (просторно и временски) плесне елементе (најмање шест основних елемената технике елемената; галоп, дечији поскок, мењајући корак, корак са привлачењем са и без преноса тежине тела, кораци са укрштањем напред-назад, укључујући ту и ходање и трчање) у целини; Уз помоћ (наставника) реализује задату комбинацију основних корака у аеробном загревању у трајању од 2 пута 32 4/4 такта	стваралаштво кроз састављање мањих композиција покрета и кретања и плесних композиција; Влада терминологију плесова; Учествује на такмичењу
--	---	--	--

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Верска настава

Разред: 6.разред

Годишњи фонд часова	
за обраду градива	24
за утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање).	12
УКУПНО	36
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ наставе: Установити каква су знања стекли у претходним разредима.

Задаци наставе: Ученике упознати са историјским догађајима пред рођење христа и улогом Светог Јована Крститеља. Пружити им основно знање о Пресветој Богородици, подстаћи ученике на значај заједничке молитве и страдања и васкрсења Христа.

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
I	Увод	Сагледавају садржаје које ће учити у 6. разреду		1	/	1	
Корелација: Српски језик							
II	Припрема света за долазак Сина Божјег	Схватају да су Јевреји очекивали Месију на основу старозаветних пророштва.	Историја	3	2	5	
Корелација: Српски језик, историја							
III	Увод у Нови Завет	Моћи ће да наведу имена Јеванђелиста. Такође схватају да се Библија користи на Богослужењима.	Историја	3	2	5	
Корелација: Српски језик, историја							

[Повратак на садржај](#)

УКУПНО:				24	12	36	
IV	Богочовек-Исус Христос	Разумеју значај Богородице, као и то да је за разлику од Еве послушала Бога.	историја	12	4	16	
V	Црква Духа Светога	Ученици ће разумети догађаје Вазнесења и Педесетнице, као и значај Миланског едикта.	историја	5	4	9	

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе	Текстуална, писаних радова, практичних радова, илустративна.
Наставни облици рада	Фронтални, индивидуални, рад у пару и групи.
Наставна средства	Уџбеник, приручник, дидактички материјал.
Тема	Начин остваривања
Увод	Вероучитељ настоји да учење на часу ученици примене у Цркви.
Припрема света за долазак Сина Божјег	Корелација вероучитељ-ученици, размена искустава из живота и Цркве.
Увод у Нови Завет	Ученици сами проналазе Библијске одељке везане за пророке.
Богочовек-Исус Христос	Причање о празницима да буде доживљајно и формативно.
Црква Духа Светога	Провером знања ученика о Господњим празницима.

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: : Грађанско васпитање

Разред: VI

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	18
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	18
Укупно:	36
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета: оспособљавање ученика за активно учешће у животу школе, посебно локалне заједнице, о примени демократских принципа и поштовање вредности кроз практично деловање.

Задачи предмета: да ученик изучавањем и практиковањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова	Укупно		Време
				обрада	утврђ.		
I	ЉУДСКА ПРАВА Упознавање основних елемената програма Права и одговорности } Моја и твоја права – наша су права } Права и одговорности } Посебна група права: слобода да и припадајуће	- препозна своје потребе, као и потребе других и да их уважава; - штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; - учествује у доношењу правила рада групе и поштује их; - аргументује потребу	Има позитиван и одговоран однос према учењу. има позитиван став према поштовању људских права и слобода. Уме да саслуша излагање саговорника до краја и без упадица.	4	4	8	Септембар Октобар

	одговорности } Посебна група права: заштита од и припадајуће одговорности } Право на очување личног, породичног, националног, културног и верског идентитета и припадајуће одговорности } Право на квалитетно образовање и једнаке могућности за све и припадајуће одговорности } Инклузивно образовање - квалитетно образовање за све	посебне заштите права детета својим речима и на примеру образложи везу права и одговорности; → наведе примере за групу права слобода да и заштита од; → аргументује значај инклузивног образовања, права и потребе за образовањем свих ученика → штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права → препозна ситуације кршења права детета у свакодневном животу, примерима из прошлости, литературе					
Корелација: Српски језик, биологија, историја, физичко васпитање							
II	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Демократско друштво – појам, карактеристике } Грађанин } Дете као грађанин } Процедуре којима се регулише живот у заједници: ко	на правилан начин користи кључне појмове савременог демократског друштва: демократија, грађанин, власт, подела власти; својим речима на примеру образложи улогу грађана у друштвеном систему и систему власти;	Ученик разуме и прихвата значај принципа правде, слободе, солидарности, националне, верске, родне и етничке равноправности и	4	4	8	Октобар Новембар

	је овлашћен да доноси колективне одлуке и на основу којих процедура └ Власт ┘ Ниво и гране власти Лествица партиципације ученика у школи: манипулација, декоративна употреба, симболичка употреба, стварна партиципација └ Партиципација ученика на нивоу одељења и школе	препозна стварну партиципацију ученика у одељењу и школи; образложи улогу грађана у друштвеном систему и систему власти на примеру → разликује стварну партиципацију ученика у одељењу и школи од симболичке и декоративне	одговорности – као темеља демократског друштва, активно учествујући у животу школе				
Корелација: Српски језик и књижевност, историја, географија							
III	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Позитивно коришћење интернета и мобилног телефона └ Шта је дозвољено, а шта није на интернету └ Утицаја друштвених мрежа на мишљење и деловање појединца └ Опасности у коришћењу интернета и мобилног телефона └ Дигитално насиље и веза са Конвенцијом о	разликује безбедно од небезбедног понашања на друштвеним мрежама, препознаје ситуације интернет насиља и зна како да реагује и коме да се обрати за помоћ учествује у избору теме, узорка и инструмента истраживања → учествује у спровођењу истраживања, прикупљању и обради добијених података и извођењу закључака → презентује спроведено	Ученик влада основним значењем појма култура Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован Ученик је способан да користи одређена средства из области информационо-комуникационих технологија а	4	5	9	Децембар Јануар Фебруар Март

	правима детета } Карактеристике и последице дигиталног насиља } Седам златних правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука } Реаговање у ситуацијама дигиталног насиља	истраживање и добијене резултате → процењује ефекте спроведеног истраживања и идентификује пропусте и грешке	одговоран и критички начин ради ефикасног испуњавања постављених циљева, задатака и сопствених потреба у свакодневном животу и образовању				
Корелација: Техника и технологија, информатика и рачунарство, ликовна култура,							
IV	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Шта су ставови, на чему се заснивају и каква је њихова веза са понашањем } Избор теме, узорка и инструмента истраживања. } Спровођење истраживања. } Обрада података. } Тумачење резултата. } Припрема и презентација добијених резултата. } Евалуација истраживања	идентификује проблеме у својој локалној заједници, прикуља податке о проблему користећи различите изворе и технике; учествује у доношењу одлука у тиму/групи поштујући договорене процедуре и правила, учествује у покретању акција за побољшање услова живота у заједници	Ученик развија способност да у сарадњи са другима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката	6	5	11	Април Мај Јун
Корелација: Техника и технологија, информатика и рачунарство, ликовна култура, историја							

Укупно:	18	18	32	
---------	----	----	----	--

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА				
Наставне методе:	радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дебате, дискусије, пројекте, истраживања, промоције, покретање акција			
Наставни облици рада:	Фронтални, индивидуални, групни, рад у пару			
Наставна средства:	Визуелна, аудитивна, аудио-визелна, наставна технологија			
Тема:	Начин остваривања			
ЉУДСКА ПРАВА	Ученици су у петом разреду имали сазнања о основним дејим правима и изградили су ставове у вези са њима. У шестом разреду ће се права проширити, новим и повезати са људским правима уз интензивније сагледавање суштине људских права у развоју друштвене свести и друштва уопште. Посебна пажња ће се указати праву на квалитно образовање и инклузију, који су део општих људских права а тиме и дејих. Потребно је да ученици разумеју шта је то инклузија у контексту права на образовање, а шта је то сегрегација, посебно када је у питању дискриминација у образовању због личног својства. Постићи толерантно и подржавајуће понашање према ученицима који похађају школу по индивидуалном образовном плану и спремност да пружи помоћ и подршку. Ова област ће се реализовати кроз радионичарски рад. Такође ће се гледати и документарни и кратки играни филмови који се односе на ову проблематику, након којих ће се организовати дискусија и анализа.			
ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО	Област Демократско друштво ће се на почетку фокусирати на кључне појмове демократија, грађанин и демократска власт како бу ученици разумели релацију ових појмова. Биће упознати са овим појмовима кроз кратак развој у историји и са актуелним тенденцијама. Посебно је важно да ученици схватте појам и улогу грађанина у савременом друштву. Ученици ће добити истраживачке задатке, да на примерима и уз објашњења прикажу и представе кључне појмове који се односе на демократију. Посебно ће се апострофирати значај партиципације ученика у одељењу и школи. Нагласиће се значај Ученичког парламента.			
ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ	У овој области обрадиће се злоупотреба интернета и мобилних телефона, али и њихове предности. Ученици ће се упознати са истраживањима која се односе на добре и лоше стране ових видове комуникације. Охрабриваће се да их користе на позитиван начин (за едукацију, информисање, дружење, пружање помоћи и подршке, покретање акција и др.) Посебно ће се обратити пажња на злоупотребу интернета и мобилних телефона када они постају средство насиља (директног или преко посредника), чиме се крше права детета. Ученици треба да схвате да је неопходно да се одговорно понашају у коришћењу ових средстава комуникације.			

ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	Ученици ће у оквиру ове области, поред спровођења вршњачке еукације, као што је напоменуто претходно, спровести мање истраживање ставова и/или понашања ученика, а које је у вези са садржајима треће области. Овај захтев увешће ученике у процедуре истраживања као што су: избор конкретне теме истраживања у оквиру задате области, дефинисање узорка истраживања, одабир инструмента који ће се користити и извођење закључака на основу добијених резултата. Циљ ових активности је да ученици изграде правилан однос према грађанском активизму, где акције, кад год је то могуће, треба заснивати на чињеницама добијеним на основу конкретних истраживања. Да би ученици били успешни у овом захтеву, неопходне су извесне преактивности у којима ће им се појаснитио шта су ставови, који указују на њихову сазнајну, емоционалну и конативну.
------------------------	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
- организатор и реализатор наставе, - презентује, - усмерава ученика, - подстиче на размишљање, - развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење, - прати напредовање ученика, - наводи на размишљање и извођење закључака - подстиче на размену искустава и усмерава дискусију	- пажљиво прати излагање наставника и осталих ученика - користи различите изворе знања - проналази нове информације - уочава - разликује - упоређује - класификује - износи своје мишљење - уређује и презентује - закључује - процењује сопствени рад и напредак - дискутује - повезује раније стечена знања --примењује научено	Чињеница да се програм описно оцењује не умањује потребу да се континуирано прати напредовање ученика у достизању исхода које започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на шта ће се процењивати његово даље напредовање. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

[Повратак на садржај](#)

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

РАЗРЕД: ШЕСТИ

Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања: 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024 и 6/2025.

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	21
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	51
Укупно:	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета: Циљ наставе и учења технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговораност према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

Задаци предмета: Наставни предмет техника и технологија намењен је развоју основних техничких компетенција ученика ради његовог оспособљавања за живот и рад у свету који се технички и технолошки брзо мења. Један од најважнијих задатака је да код ученика развија свест о томе да примена стечених знања и вештина у реалном окружењу подразумева стално стручно усавршавање и целоживотно учење, као и да је развијање предузимљивости један од важних предуслова личног и професионалног развоја.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
1	Животно и радно окружење	Ученик ће бити у стању да: – повеже развој грађевинарства и значај урбанизма у побољшању услова живљења; – анализира карактеристике савремене културе становања; – класификује кућне инсталације на основу њихове намене;	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Брига за здравље Еколошка компетенција Предузетничка компетенција Естетска компетенција	3	3	6	СЕПТЕМБАР
Корелација: Техника и технологија за 5. разред, историја.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
2	Саобраћај	- класификује врсте саобраћајних објеката према намени;	Компетенција за целоживотно	4	4	8	

		-повезује неопходност изградње прописне инфраструктуре са безбедношћу учесника у саобраћају; -повезује коришћење информационих технологија у саобраћајним објектима са управљањем и безбедношћу путника и робе; - демонстрира правилно и безбедно понашање и кретање пешака и возача бицикла на саобраћајном полигону и/или уз помоћ рачунарске симулације	учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Брига за здравље Еколошка компетенција Предузетничка компетенција Естетска компетенција				СЕПТЕМБАР-ОКТОБАР
Корелација:Техника и технологија за 5. разред, историја, информатика и рачунарство.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
3	Техничка и дигитална писменост	-скицира просторни изглед грађевинског објекта; - чита и црта грађевински технички цртеж уважавајући фазе изградње грађевинског објекта уз примену одговарајућих правила и симбола; - користи рачунарске апликације за техничко	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање	4	14	18	ОКТОБАР-ДЕЦЕМБАР

		цртање, 3D приказ грађевинског објекта и унутрашње уређење стана уважавајући потребе савремене културе становања; - самостално креира дигиталну презентацију и представља је.	проблема Сарадња Брига за здравље Еколошка компетенција Предузетничка компетенција Естетска компетенција				
Корелација:ТИТ за 5. разред, математика, информатика и рачунарство.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
4	Ресурси и производња	-класификује грађевинске материјале према врсти и својствима и процењује могућности њихове примене; - повезује коришћење грађевинских материјала са утицајем на животну средину; -повезује алате и машине са врстама грађевинских и пољопривредних радова; - реализује активност која указује на важност рециклаже; -образложи на примеру коришћење обновљивих извора енергије и начине	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Брига за здравље Еколошка компетенција	10	10	20	ДЕЦЕМБАР-МАРТ

		њиховог претварања у корисне облике енергије; - правилно и безбедно користи уређаје за загревање и климатизацију простора; - повезује значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије; - повезује гране пољопривреде са одређеном врстом производње хране; - описује занимања у области грађевинарства, пољопривреде, производње и прераде хране; - изради модел грађевинске машине или пољопривредне машине уз примену мера заштите на раду.	Предузетничка компетенција Естетска компетенција				
Корелација: Техника и технологија за 5. разред, географија, биологија, математика, ликовна култура.							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
5	Конструкторско моделовање	-самостално/тимски врши избор макете/модела грађевинског објекта и образлажи избор; - самостално проналази информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ; - креира планску документацију (листу материјала, редослед операција, процену трошкова) користећи програм за обраду текста; -припрема и организује радно окружење одређујући одговарајуће алате, машине и опрему у складу са захтевима посла и материјалом који се обрађује; -израђује макету/модел поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду;	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Брига за здравље Еколошка компетенција Предузетничка компетенција Естетска компетенција	0	20	20	МАРТ-ЈУН

		-учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других и предлаже унапређења постојеће макете/модела; - одреди реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова					
Корелација: Техника и технологија за 5. разред, математика, информатика и рачунарство, ликовна култура.							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	монолошка метода, дијалогска метода, демонстративно-илустративна, аудио-визуелна, текст метода, ИКТ у настави, практичан рад
Наставни облици рада:	фронтални, индивидуални, рад у пару, групни рад
Наставна средства:	уџбеник, свеске, рачунар, конструкторски комплет, презентације
Тема:	Начин остваривања
Животно и радно окружење	У области <i>животно и радно окружење</i> обрађују се садржаји који се односе на грађевинарство као грану технике. Уз помоћ медија потребно је, у најкраћим цртама, приказати историјски развој грађевинарства и повезати га са побољшањем услова живљења (по могућству интерактивно). Потребно је нагласити значај урбанизма и просторног планирања (на основу посматрања планова, макета, слика насеља, треба објаснити значај

	окоLINE стана са хигијенског и естетског становишта). Препорука је да се користите рачунарске мапе за одређивање положаја грађевинских објеката у односу на околину. Путем посматрања и анализе примера, навести ученике да анализирају и закључују како се култура становања разликује у зависности од врста насеља (рурално и урбано насеље) и стамбених објеката, које су карактеристике и посебности, као и како се одређује распоред просторија у стану са аспекта функционалности, удобности и економичности. Потребно је упознати ученике са врстама и наменом кућних инсталација и правилном употребом. Препорука је да се обезбеде услови за ситуационо учење нпр. кроз компјутерску симулацију.
Саобраћај	У односу на програм петог разреда, у области саобраћаја садржај је проширен и односи се на саобраћајне објекте, њихову намену, функционисање и организацију саобраћаја. Посебно обратити пажњу да безбедност учесника у саобраћају зависи и од прописне инфраструктуре (опреме пута, обележавања и сигнализација, квалитет израде саобраћајних објеката) као и прилагођавања постојећим условима (брзина). Препорука је да се кроз примере симулације, а који су доступни на Интернету, ученици уведу у ситуацију да препознају сигурносне ризике и предвиде опасне ситуације у саобраћају. Уз помоћ мултимедијалних примера објаснити како се управља саобраћајем коришћењем ИКТ и колико такво управљање утиче на безбедност путника и робе. Са аспекта безбедности учесника у саобраћају обратити пажњу на учешће пешака и возача бицикла у јавном саобраћају. За реализацију ових садржаја користити мултимедије као и саобраћајне полигоне практичног понашања у саобраћају у оквиру школе. Препоручује се да се, уколико школа нема просторне могућности за израду саобраћајног полигона, користе дворишта, шири ходници или фискултурне сале ради остваривања овог исхода.
Техничка и дигитална писменост	У овом делу програма ученици развијају нове интегрисане модалитете техничке и дигиталне писмености. На почетку реализације области укратко поновити која су знања и вештине из техничког цртања ученици усвојили у претходном разреду. Ученике треба оспособити за рад у рачунаској апликацији за техничко цртање примереној њиховом узрасту и потребама. Објаснити правила и симболе који се користе у техничком цртању у области грађевинарства. Приликом израде техничких цртежа на папиру и помоћу рачунара препоручује се индивидуални облик рада. Ученици треба да развијају вештине визуелног опажања и разумевања релацијских односа између објеката и предмета, стога је примерено задати им да скицирају просторни изглед одређеног грађевинског објекта који им је познат. Представити могућности и рад са једноставним рачунарским апликацијама за 3D приказ грађевинских

	објеката. Ученицима објаснити појам пресека коришћењем наставних помагала и рачунарске симулације. Упознати ученике са радом у рачунарској апликацији за унутрашње уређење стана наглашавајући функционалност и естетску вредност решења. Како би ученици функционализовали стечена знања предвидите мини-пројекат на тему израде скице хоризонталног и вертикалног пресека стана у коме ученици живе и уређење стана према истим. Скица може бити израђена на папиру или помоћу рачунара. Ученици своја решења скице грађевинског објекта и унутрашњег уређења стана самостално представљају током редовне наставе. У оквиру ових активности предвидети коришћење дигиталних презентација које су ученици израдили. Акценат треба да буде на дизајну мултимедијалних елемената презентације, начину представљања решења (ток презентације) и развоју вештине комуникације (контакт са публиком), а не на техници израде презентације. У оквиру ове активности потребно је обезбедити простор за дискусију и давање вршњачке повратне информације на основу успостављених критеријума.
Ресурси и производња	Ово је сложена наставна област јер се у оквиру ње изучавају грађевинарство, пољопривреда, енергетика и екологија надовезује се на знања које су ученици стекли о ресурсима у петом разреду. На почетку рада на овој области упознати ученике, на нивоу обавештености, са основном поделом грађевинских материјала (према пореклу и намени). Врсте, начин производње, основне карактеристике грађевинских материјала и њихову примену објаснити на елементарном нивоу, без улажења у детаље. Препоручљиво је ученицима показати угледне примере појединих грађевинских материјала или своје предавање поткрепити сликама, проспектима или мултимедијом. Упознати ученике са конструктивним елементима грађевинског објекта (темељ, зидови, међуспратна конструкција, степенице и кров) уз међусобно функционално повезивање и начине изградње. Направити везу између конструктивних делова грађевинског објекта и материјала за њихову изградњу. Уз помоћ мултимедије или слика упознати ученике са врстама грађевинских објеката у оквиру нискоградње, високоградње и хидроградње. Тежиште овог дела теме ставити на изградњи стамбених грађевинских објеката у оквиру класичног (традиционалног) и савременог начина изградње. У оквиру овог дела области ученици треба да повежу делове конструкције и начине градње грађевинског објекта са њиховом наменом. Савремени начин изградње све више потискује традиционални начин изградње помоћу

	ручних алата и предност даје савременим грађевинским машинама уз помоћ којих се убрзава и побољшава квалитет изградње. У том смислу оспособити ученике да препознају и повезују алате и машине са врстама грађевинских радова (основна подела грађевинских машина и алата и њихове најважније карактеристике). Тежиште дела теме, у вези енергетике, је на рационалној потрошњи енергије за загревање стана/куће. Указати на значај планирања избора материјала за изградњу грађевинског објекта и његове изолације још током пројектовања, са аспекта рационалне потрошње енергије и уштеде топлотне енергије. Повезати значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије. Упознати ученике са врстама грејања у кући/стану. Кроз разговор са ученицима и уз изношење различитих примера из живота, ученике упутити на правилно и безбедно коришћење уређаја за загревање и климатизацију простора у кући/стану, а све са циљем рационалне потрошње енергије. Посебно нагласити значај великих могућности коришћења обновљивих и алтернативних извора енергије за загревање стана/куће. За реализацију овог дела наставне теме користити мултимедију и разне узорке изолационих материјала. У другом делу ове области, ученике упознати са организацијом рада у пољопривредној производњи и најважнијим машинама и уређајима које су неопходне за нормално одвијање производње. Кроз разне илустрације модела или мултимедију, оспособити ученике да препознају основне процесе пољопривредне производње са посебним освртом на производњу хране. Савремена пољопривредна производња не би могла да се замисли без савремених машина и уређаја. Уз помоћ слика, мултимедије или макета ученицима треба представити најважније машине у пољопривреди са њиховим најбитнијим карактеристикама. Истакнути значај рециклаже материјала и заштите животне средине у грађевинарству и пољопривреди. Организовати активне методе рада и учења (рад у малим групама) при чему ће ученицима бити омогућено да разумеју успостављање везе између квалитета животне средине и квалитета свог живота. Могуће је организовати нпр. интерни конкурс за предлог пројекта/активности којим би ученици приказали да разумеју које активности подстичу одрживост (нпр. штедња воде и енергије, разврставање отпада, рециклажа) као и да ли повезују значај тих активности са својим будућим животом, животом заједнице као и животом будућих генерација. На крају ове области ученике поступно увести у свет практичног стваралаштва. Кроз
--	---

	практичан рад ученици стечена теоријска знања претварају у функционална, развијајући алгоритамски начин размишљања од идеје до реализације. Њихов стваралачки рад треба да се заснива на изради модела грађевинске или пољопривредне машине, уређаја или модела који користи обновљиве изворе енергије, уз обавезну примену мера заштите на раду.
Конструкторско моделовање	У овом делу програма ученици реализују заједничке пројекте примењујући претходно стечена знања и вештине што даје простора за креативну слободу, индивидуализацију наставе и диференцијацију према способностима, полу и интересовањима ученика, могућностима школе и потребама животне средине. За остваривање исхода у овој области потребно је поступно уводити ученике у алгоритме конструкторског моделовања при изради сопственог пројекта, креирању планске документације (листа материјала, неопходан прибор и алат, редослед операција, процена трошкова) до извршавања радних операција, графичког представљања замисли и процене и вредновања. Ученике треба упознати са могућношћу да се сами опредељују за одређену активност у оквиру дате теме која се односи на израду модела разних машина и уређаја у грађевинарству, израду макете грађевинског објекта или стана на основу плана и предлог за његово уређење као и моделовање машина и уређаја у пољопривредној производњи. Потребно је да ученици користе податке из различитих извора, самостално проналазе информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ, израђују макету/модел, поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду. Реализацијом својих пројеката откривају и решавају једноставне техничке и технолошке проблеме, сазнавајући примену природних законитости у пракси. На тај начин ученици формирају свест о томе како се применом технике и технологије мења свет у коме живе. Уочавају како техника утиче позитивно на околину, а како се, понекад нарушава природни склад и како се могу смањити штетни утицаји на природно окружење и развијање еколошке свести. У пројекат се може укључити и више ученика уколико је рад сложенији, односно ако се ученици за такав вид сарадње одлуче. Ученици учествују у успостављању критеријума за вредновање, процењују свој рад и рад других и предлажу унапређење постојеће макете/модела. На избор активности, може утицати и опремљеност кабинета алатом и материјалом. У свим сегментима наставе у овој области, код ученика треба развијати предузетнички дух.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Пажљиво планира и припрема наставу, проверава претходна знања и искуства ученика, реализује и води наставни процес, помаже ученицима да поставе циљеве и задатке, помаже ученицима у процесу учења и решавања задатака, прати и пружа подршку, подстиче ученике на стваралачко истраживање, подстиче сарадњу и тимски рад, помаже ученицима да превазиђу неочекиване проблеме и ситуације током учења, самостално и заједно са ученицима вреднује процес и резултате наставе, вреднује резултате сопственог рада (рефлексивни практичар)...	Пажљиво прате излагање наставника и својих другова, аргументовано и са уважавањем се укључује у дискусије и износи своја мишљења, планира своје учење и напредак, процењује свој и рад својих другова, проналази начине за решавање проблема, истражује различите изворе знања, повезује нова са ранијим знањима и искуством, учествује у различитим наставним и ваннаставним активностима и пројектима...	Усмено испитивање, тестови знања(опционо), разговор, посматрање ангажованости на часу, ученички радови и продукти ученичких активности, домаћи задаци, пројекти, продукти групних и тимских радова.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
	Специфична предметна компетенција 1	Специфична предметна компетенција 1	Специфична предметна компетенција 1

ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	ТЕХ.ОО.О.1.1. Повезују врсте, својства и начин обраде са употребом материјала. ТЕХ.ОО.О.1.3. Препознају основне карактеристике и конструктивне елементе грађевинских објеката. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.О.2.1. Мере и контролишу основне физичке величине правилном применом прибора и инструмената за мерење и контролу. ТЕХ.ОО.О.2.2. Праве разлику између правилног и неправилног коришћења електричних уређаја и машина. ТЕХ.ОО.О.2.3. Цртају једноставне предмете скицом и техничким цртежом примењујући правила техничког цртања. Специфична предметна компетенција 3 ТЕХ.ОО.О.3.2. Израђују једноставне моделе и макете самостално или у тиму, у циљу развоја и усавршавања мануелних вештина и радних	ТЕХ.ОО.С.1.2. Користе стечена знања из електротехнике, рачунарства и меатроники за анализу и одабир дигиталних и техничких уређаја. ТЕХ.ОО.С.1.4. Познају и поштују правила унутрашњег и спољашњег уређења грађевинског објекта Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.С.2.2. Самостално или тимски израђују техничку документацију у оквиру мини пројекта користећи прибор за техничко цртање или рачунарске апликације. ТЕХ.ОО.С.2.3. На основу техничких цртежа израђују 3Д моделе користећи одговарајуће софтвере. ТЕХ.ОО.С.2.4. Састављају и симулирају рад једноставних електричних шема ради провере стечених знања о електричним инсталацијама и повезивању саставних електричних елемената. Специфична предметна компетенција 3	ТЕХ.ОО.Н.1.1. На основу критичке анализе карактеристика електричних машина и уређаја, креирају, самостално или тимски, иновативни електромеханички модел машине или уређаја. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.Н.2.1. На основу анализе конструкторског модела, предлажу мере његовог унапређења уз уважавање естетских компоненти. Специфична предметна компетенција 3 ТЕХ.ОО.Н.3.2. При реализацији сопствених идеја, претходно представљених техничким цртежом или употребом одговарајуће апликације, користе расположиве интерфејс технологије. ТЕХ.ОО.Н.3.3. Креирају програме за управљање процесима и уређајима на даљину помоћу ИКТ-а. – ТЕХ.ОО.Н.3.4. Прате достигнућа у области
-------------------------------------	--	---	---

	навика. ТЕХ.ОО.О.3.5. Препознају своје способности и афинитете према различитим занимањима у области технике.	ТЕХ.ОО.С.3.4. Повезују стечена знања из технике и технологије са сродним садржајима из других наставних предмета.	вештачке интелигенције ради личног усавршавања (стицање информација о примени у свакодневном животу).
САОБРАЋАЈ	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.О.1.4. Наводе главне загађиваче ваздуха, воде и земљишта и описују њихов утицај на животну средину. ТЕХ.ОО.О.1.3. Препознају основне карактеристике и конструктивне елементе грађевинских објеката. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.О.2.4. Примењују основна знања из области технике и технологије коришћењем апликација из Office пакета. ТЕХ.ОО.О.2.5. Употребом савремених техничких и технолошких достигнућа увиђају значај технике и технологије у свакодневном животу. Специфична предметна компетенција 3	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.С.1.5. Анализирају да ли је коришћење одређене технике и технологије у складу са принципима очувања животне средине. ТЕХ.ОО.С.1.6. Повезују примере примене ИКТ-а у управљању саобраћајним системима са безбедношћу у саобраћају. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.С.2.1. На основу анализе симулиране саобраћајне ситуације, увиђају потенцијалне сигурносне ризике за учеснике у саобраћају. ТЕХ.ОО.С.2.2. Самостално или тимски израђују техничку документацију у оквиру мини пројекта користећи прибор за	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.Н.1.2. Повезују основе конструкција различитих врста робота са њиховом наменом. – ТЕХ.ОО.Н.1.3. Познају развој основних компоненти рачунара, таблет уређаја и паметних телефона. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.Н.2.2. Анализирају конструкцију и управљање робота користећи доступан школски рачунарски интерфејс. ТЕХ.ОО.Н.2.4. Уочавају међусобну повезаност најважнијих подсистема (погонски, преносни, управљачки и кочиони) код возила друмског саобраћаја и других саобраћајних средстава.

	TEX.OO.O.3.3. Примењују правила безбедности као активни учесници у саобраћају. TEX.OO.O.3.4. Применом правила рационалног коришћења енергије у домаћинству штеде кућни буџет. TEX.OO.O.3.5. Препознају своје способности и афинитете према различитим занимањима у области технике.	техничко цртање или рачунарске апликације. TEX.OO.C.2.3. На основу техничких цртежа израђују 3Д моделе користећи одговарајуће софтвере. Специфична предметна компетенција 3 TEX.OO.C.3.4. Повезују стечена знања из технике и технологије са сродним садржајима из других наставних предмета. TEX.OO.C.3.3. Креирају рекламни материјал ради промоције самостално или тимски израђеног пројекта.	Специфична предметна компетенција 3 TEX.OO.H.3.2. При реализацији сопствених идеја, претходно представљених техничким цртежом или употребом одговарајуће апликације, користе расположиве интерфејс технологије. TEX.OO.H.3.3. Креирају програме за управљање процесима и уређајима на даљину помоћу ИКТ-а. TEX.OO.H.3.4. Прате достигнућа у области вештачке интелигенције ради личног усавршавања (стицање информација о примени у свакодневном животу).
ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	Специфична предметна компетенција 1 TEX.OO.O.1.3. Препознају основне карактеристике и конструктивне елементе грађе винских објеката. Специфична предметна компетенција 2 TEX.OO.O.2.3. Цртају једноставне предмете скицом	Специфична предметна компетенција 1 TEX.OO.C.1.4. Познају и поштују правила унутрашњег и спољашњег уређења грађевинског објекта. Специфична предметна компетенција 2 TEX.OO.C.2.2. Самостално или тимски израђују	Специфична предметна компетенција 1 TEX.OO.H.1.2. Повезују основе конструкција различитих врста робота са њиховом наменом. – TEX.OO.H.1.3. Познају развој основних компоненти рачунара, таблет уређаја и паметних телефона.

	и техничким цртежом примењујући правила техничког цртања. ТЕХ.ОО.О.2.4. Примењују основна знања из области технике и технологије коришћењем апликација из Office пакета. Специфична предметна компетенција 3 ТЕХ.ОО.О.3.1. Примењују мере заштите на раду ради сопствене и сигурности осталих учесника у процесу рада. ТЕХ.ОО.О.3.2. Израђују једноставне моделе и макете самостално или у тиму, у циљу развоја и усавршавања мануелних вештина и радних навика.	техничку документацију у оквиру мини пројекта користећи прибор за техничко цртање или рачунарске апликације. ТЕХ.ОО.С.2.3. На основу техничких цртежа израђују 3Д моделе користећи одговарајуће софтвере. Специфична предметна компетенција 3 ТЕХ.ОО.С.3.4. Повезују стечена знања из технике и технологије са сродним садржајима из других наставних предмета.	Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.Н.2.1. На основу анализе конструкторског модела, предлажу мере његовог унапређења уз уважавање естетских компоненти. – ТЕХ.ОО.Н.2.2. Анализирају конструкцију и управљање робота користећи доступан школски рачунарски интерфејс. Специфична предметна компетенција 3 ТЕХ.ОО.Н.3.2. При реализацији сопствених идеја, претходно представљених техничким цртежом или употребом одговарајуће апликације, користе расположиве интерфејс технологије. – ТЕХ.ОО.Н.3.3. Креирају програме за управљање процесима и уређајима на даљину помоћу ИКТ-а.
РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	Специфична предметна компетенција 1 ЕХ ОО.О.1.2. Познају основне врсте машина у зависности од функција које обављају.	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.С.1.7. Објашњавају начине производње, трансформацију и пренос електричне енергије.	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.Н.1.1. На основу критичке анализе карактеристика електричних машина и уређаја, креирају,

	ТЕХ.ОО.О.1.3. Препознају основне карактеристике и конструктивне елементе грађевинских објеката. ТЕХ.ОО.О.1.4. Наводе главне загађиваче ваздуха, воде и земљишта и описују њихов утицај на животну средину. Специфична предметна компетенција 2 ЕХ.ОО.О.2.4. Примењују основна знања из области технике и технологије коришћењем апликација из Office пакета. ТЕХ.ОО.О.2.5. Употребом савремених техничких и технолошких достигнућа увиђају значај технике и технологије у свакодневном животу. Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.О.3.4. Применом правила рационалног коришћења енергије у домаћинству штеде кућни буџет. ТЕХ.ОО.О.3.5. Препознају своје способности и афинитете према различитим	Специфична предметна компетенција 2 ЕХ.ОО.С.2.5. Анализирају примере примене вештачке интелигенције претрагом интернета и других расположивих ресурса. Специфична предметна компетенција 3 ТЕХ.ОО.С.3.4. Повезују стечена знања из технике и технологије са сродним садржајима из других наставних предмета. – ТЕХ.ОО.С.3.5. Иницирају и учествују у активностима рециклаже и заштите животне средине у локалној заједници.	самостално или тимски, иновативни електромеханички модел машине или уређаја. ТЕХ.ОО.Н.1.3. Познају развој основних компоненти рачунара, таблет уређаја и паметних телефона. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.Н.2.2. Анализирају конструкцију и управљање робота користећи доступан школски рачунарски интерфејс. ТЕХ.ОО.Н.2.3. Састављају и управљају роботом помоћу интерфејса, користећи основе вештачке интелигенције. Специфична предметна компетенција 3 ТЕХ.ОО.Н.3.4. Прате достигнућа у области вештачке интелигенције ради личног усавршавања (стицање информација о примени у свакодневном животу).
--	---	--	---

	занимањима у области технике.		
КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	Специфична предметна компетенција 1 ЕХ ОО.О.1.1. Повезују врсте, својства и начин обраде са употребом материјала. ТЕХ ОО.О.1.2. Познају основне врсте машина у зависности од функција које обављају. ТЕХ ОО.О.1.3. Препознају основне карактеристике и конструктивне елементе грађевинских објеката. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.О.2.1. Мере и контролишу основне физичке величине правилном применом прибора и инструмената за мерење и контролу. ТЕХ.ОО.О.2.3. Цртају једноставне предмете скицом и техничким цртежом примењујући правила техничког цртања. ТЕХ.ОО.О.2.5. Употребом савремених техничких и технолошких достигнућа	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.С.1.2. Користе стечена знања из електротехнике, рачунарства и мехатронике за анализу и одабир дигиталних и техничких уређаја. електротехнике, рачунарства и мехатронике за анализу и одабир дигиталних и техничких уређаја. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.С.2.2. Самостално или тимски израђују техничку документацију у оквиру мини пројекта користећи прибор за техничко цртање или рачунарске апликације. ТЕХ.ОО.С.2.3. На основу техничких цртежа израђују 3Д моделе користећи одговарајуће софтвере. Специфична предметна компетенција 3 ЕХ.ОО.С.3.1. Користе стечена знања за	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.Н.1.1. На основу критичке анализе карактеристика електричних машина и уређаја, креирају, самостално или тимски, иновативни електромеханички модел машине или уређаја. – ТЕХ.ОО.Н.1.2. Повезују основе конструкција различитих врста робота са њиховом наменом. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.Н.2.1. На основу анализе конструкторског модела, предлажу мере његовог унапређења уз уважавање естетских компоненти. ТЕХ.ОО.Н.2.2. Анализирају конструкцију и управљање робота користећи доступан школски рачунарски интерфејс. ТЕХ.ОО.Н.2.3. Састављају и управљају роботом помоћу

	увиђају значај технике и технологије у свакодневном животу. Специфична предметна компетенција 3 ТЕХ.ОО.О.3.2. Израђују једноставне моделе и макете самостално или у тиму, у циљу развоја и усавршавања мануелних вештина и радних навика.	идентификовање кvara на једноставним кућним уређајима и инсталацијама. ТЕХ.ОО.С.3.4. Повезују стечена знања из технике и технологије са сродним садржајима из других наставних предмета	интерфејса, користећи основе вештачке интелигенције. Специфична предметна компетенција 3 ТЕХ.ОО.Н.3.2. При реализацији сопствених идеја, претходно представљених техничким цртежом или употребом одговарајуће апликације, користе расположиве интерфејс технологије. ТЕХ.ОО.Н.3.3. Креирају програме за управљање процесима и уређајима на даљину помоћу ИКТ-а. ТЕХ.ОО.Н.3.4. Прате достигнућа у области вештачке интелигенције ради личног усавршавања (стицање информација о примени у свакодневном животу)
--	--	---	--

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Препоручени „извори“ за остварење програма:

Техника и технологија за шести разред основне школе -уџбеник, Данило Шешел, Петко Андрић, др Жељко Папић , „БИГЗ школство“- основни уџбеник.

У обзир, као допунски материјал, долазе уџбеници свих осталих издавача који имају дозволу Министарства просвете, науке и технолошког развоја као и одобрени конструкторски комплети.

Наравно и интернет као неисцрпни извор информација.

[Повратак на садржај](#)

БРОЈ ПЛАНИРАНИХ ПИСМЕНИХ И КОНТРОЛНИХ ЗАДАТАКА

ТЕСТ	ОБЛАСТ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Прва провера знања	Саобраћај	октобар
Друга провера знања	Техничка и дигитална писменост	децембар
Трећа провера знања	Ресурси и производња	март

[Повратак на садржај](#)

Школски програм за 6. разред

Наставни предмет: Информатике и рачунарство

Разред: 6.

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	18
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	18
Укупно:	36
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА

Циљ предмета:

Циљ наставе информатике и рачунарства је развијање дигиталне писмености, алгоритамског мишљења и вештина за безбедно и креативно коришћење информационо-комуникационих технологија (ИКТ). Ученици се оспособљавају за ефикасно управљање информацијама, програмирање, решавање проблема, дигитално креирање садржаја и одговорно понашање на интернету у савременом друштву.

Кључни аспекти циља укључују:

- Дигитална писменост и одговорност: Безбедно коришћење интернета, заштита података, ауторска права и разумевање ИКТ-а.
- Алгоритамско размишљање: Учење основа програмирања, логичког закључивања и решавања проблема.
- Практична примена: Рад са хардвером и софтвером (текст, табела, мултимедија) за учење и свакодневни живот.
- Креативност: Креирање дигиталних садржаја, презентација и сајтова.

Овај предмет припрема ученике за даље школовање и функционално функционисање у дигиталном окружењу.

[Повратак на садржај](#)

Задаци предмета:

Задаци наставе рачунарство и информатика су да ученици:

- развију свест о неопходности коришћења рачунара у свакодневном животу и раду и значају информатике за функционисање и развој друштва;
- овладају коришћењем програма за обраду текста и табеларних података и креирање докумената у коме су интегрисани текст, слика и табела;
- ефикасно користе програмски језик заснован на прозорима за решавање различитих проблема у даљем образовању, професионалном раду и свакодневном животу;
- стекну знања потребна за подешавање параметара оперативног система на нивоу корисничког интерфејса, коришћење могућности оперативних система и система датотека конкретног оперативног система;
- разумеју принципе функционисања интернета, локалних мрежа и оспособе се за коришћење мрежних ресурса, интернет сервиса и система за електронско учење;
- јачају способност за прецизно и концизно дефинисање проблема; упознајусе са алгоритамским начином решавања проблема и основним алгоритмима;
- развију способности писања програма вођених догађајима и разумеју принципе креирања модуларних и добро структурираних програма;
- упознају основни концепт и принципе Веб дизајна и Веб програмирања, разумеју логику анимације и овладају њеном употребом у креирању сопствених Веб пројеката;
- упознају принципе представљања и обраде цртежа и слика на рачунару и овладају техникама коришћења једног од графичких програма за обраду цртежа и слика;
- упознају начине израде презентација и оспособе се за израду једноставнијих презентација;
- упознају концепт базе података, њену организацију, коришћење упита за добијање тражених података из базе, прављење извештаја и дистрибуцију података;
- јачају способност решавања проблема развојем логичког и критичког мишљења;
- унапреде способности за брзо, ефикасно и рационално проналажење информација коришћењем рачунара, као и њихово критичко анализирање, складиштење и преношење;
- развију прецизност, рационалност и креативност у раду са рачунаром;

[Повратак на садржај](#)

- унапреде стратегије и технике самосталног учења користећи могућности рачунара и развију спремност за учење током целог живота;
- на адекватан начин користе предности рачунара и друштвених мрежа у удруживању са другима и покретању акција чији је циљ ширење корисних информација или пружање помоћи и подршке онима којима је то потребно;
- примене стечена знања и вештине у савладавању програма других наставних предмета;
- изграде правилне ставове према коришћењу рачунара, без злоупотребе и претеривања које угрожава њихов физичко и ментално здравље;
- упознају савремена ергономска решења која олакшавају употребу рачунара и изграде спремност за праћење нових решења у области информатичке технологије.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	Информационо – комуникационе технологије	- именује основне компоненте рачунара, наведе примере корисничких програма за одређену намену - користи програм за управљање документима на рачунару - разуме поступак дељења докумената преко Google диска - креира текстуални документ, примењује акције едитовања и форматирања и умеће табеле у документ - креира, уређује и структурира текстуалне документе који садрже табеле - креира и обрађује дигиталну слику - примењује алатке за снимање и обраду аудио-записа - правилно користи ИКТ уређаје	Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација Одговоран однос према здрављу Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Рад са подацима и информацијама Сарадња Дигитална компетенција	5	5	10	Септембар/ Новембар

		- примењује алатке за снимање и обраду видео-записа -- креира, уређује и структурира дигиталне садржаје (мултимедијалне презентације) који садрже табеле, видео и аудио записе.					
Корелација: енглески језик, математика, српски језик, ликовна култура							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	Дигитална писменост	- препознаје и објасни функцију основних интернет сервиса - ефикасно користи интернет сервисе - одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежном окружењу - приступа интернету, самостално претражује, проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права - објасни поступак заштите дигиталног производа/садржаја одговарајућом лиценцом - чува и организује податке локално и у облаку - примењује поступке и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи - поставља резултат свог рада на интернет, ради дељења са другима, уз помоћ наставника	Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација Рад са подацима и информацијама Сарадња Дигитална компетенција	2	2	4	Новембар/ Децембар
Корелација: енглески језик, биологија, српски језик, историја							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	Рачунарство	- разуме разлику између текстуалних и визуелних програмских језика - објасни и примени одговарајућу програмску структуру (наредбе доделе, читавања, исписа) - користи математичке изразе за израчунавања у једноставним програмима - сврсисходно примењује програмске структуре (уграђене функције) - креира програм линијске структуре у текстуалном програмском језику - објасни и примени одговарајућу програмску структуру - разуме и предвиђа резултате наредби гранања - користи у оквиру програма нумеричке, текстуалне и једнодимензионе низовске вредности - у визуелном окружењу креира једноставан рачунарски програм који укључује наредбе понављања - разложи сложени проблем на једноставније функционалне целине (потпрограме) - вреднује своје знање о креирању програма који укључују наредбе понављања, гранања и дефинисане функције у текстуалном програмском	Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација Рад са подацима и информацијама Сарадња Дигитална компетенција	9	6	15	Јануар/Мај

		језику - креира програм који укључује математички алгоритам у текстуалном програмском језику					
Корелација: енглески језик, математика							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
IV	Пројектна настава	- сарађује с осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала у вези са темом - бира и примењује технике и алатке у складу са фазама реализације пројекта - сарађује с осталим члановима групе у прикупљању и обради материјала и формулацији закључака у вези са темом - сарађује с осталим члановима групе у представљању резултата и закључака - наведе кораке и опише поступак решавања пројектног задатка - вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен	Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација Рад са подацима и информацијама Сарадња Дигитална компетенција	2	5	7	Децембар/ Јануар/ Мај/ Јун
Корелација: грађанско васпитање, српски језик, предмети у оквиру којих су ученици одабрали теме (биологија, географија)							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Монолошка метода, дијалогска метода, демонстративно-илустративна, аудио-визуелна, текст метода, ИКТ у настави
Наставни облици рада:	фронтални, индивидуални, рад у пару, групни рад
Наставна средства:	учбеник, свеске, рачунар, мапа ума, презентације
Тема:	Начин остваривања
Информационо – комуникационе технологије	Поновити и дискутовати са ученицима врсте дигиталних уређаја. - Ученици би требало да знају да наведу и препознају из којих се компоненти састоји стони и/или преносни рачунар и укратко опишу основну улогу сваке од њих. - Оспособити ученике за рад у програму за управљање документима на рачунару. - Представити функције стандардних дијалога за читавање, снимање и проналажење датотека. - При раду са текстом фокусирати се на креирање и форматирање докумената из стварног живота који могу бити блиски ученицима овог узраста. - При раду са текстом фокусирати се на креирање и форматирање докумената из стварног живота који могу бити блиски ученицима овог узраста - Најпре обновити рад са основним алатима за уређивање и обликовање текста (унос текста, додавање, брисање, копирање, селектовање, поравнање, промена фонта, боје, величине слова, уметање слика, ...). Наглашавати потребу одабира одговарајућег писма одабиром тастатурног распореда за наше говорно подручје (ћирилица, латиница...) и инсистирати на примени језичког и дигиталног правописа. - Усвојене вештине је неопходно увежбавати са ученицима, да би што ефикасније вршили основне операције са текстом коришћењем само тастатуре - Активности ученика усмерити на могућности одабраног текстпроцесора, подешавање радног окружења, врсте приказа које су погодније у зависности од тога да ли се уноси текст, исправљају грешке у тексту или врши преглед документа пре штампања и сл. Оспособити ученике да подешавају радно окружење изабраног текст-процесора, подешавају димензије и маргине странице, уносе текст ћириличким и латиничким писмом,

	сачувају унети текст, отварају постојећи текстуални документ, затварају активни документ, врше основно форматирање текста (својства пасуса, карактера итд.). - Навести елементе који се могу уметнути у текстуални документ (слике, графички облици, табеле, симболи...). Указати на сврху уметања таквих елемената наводећи једноставне примере и повезати технику уметања ових елемената са уметањем слика које су вршили у петом разреду. - Посебну пажњу посветити табелама. Изабрати једноставне примере (распоред часова, календар и сл.) помоћу којих се уводе Формативно, сваког часа оцењивање усмених и практичних одговора ученика Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова Домаћи задатак Практична провера-вежба дигиталну слику; – самостално снима и врши основну обраду аудио и видео записа; – уређује мултимедијалну презентацију која садржи видео и аудио садржаје; Естетичка компетенција Комуникација елементи табеле: ћелија, ред и колона. Представити алате за рад са табелама који су доступни у програму за обраду текста. Вежбати њихово додавање, брисање, селекцију, применити шаблоне за дизајн и сл. Оспособити ученике да уметну табелу у текстуални документ, унесе и уређују садржаје табела, форматирају табелу. - Објаснити појам логичке структуре документа и приказати како се у документу могу експлицитно означити наслови, поднаслови и пасуси коришћењем уграђених стилова Наслов 1, Наслов 2 и Текст - Особити ученике да прегледају текстуални документ пре штампања, подесе параметре за штампу и, ако постоје услови, одштапају документ. - У оквиру уређивања дигиталне слике/цртежа оспособити ученике да поред основних алата изабраног програма (селектовање, копирање, лепљење, промену величине слике, додавање и брисање облика, одсецање дела слике, чување у жељеној величини и квалитету слике, затварање, проналажење и сл.) користе и напредне алате за припрему слике за уметање у текстуални документ и мултимедијалну презентацију (нпр. алати за зумирање, унос текста, употребу четкице, гумице, додавање сенке, додавање тродимензионалних ефеката). - Снимање звука и видео-записа сходно могућностима започети демонстрацијом употребе уређаја: камера, микрофон, звучници, мобилни телефони, односно других расположивих уређаја који обављају предвиђене функције. Поред основних техника у процесу снимања (покрени, заустави, сачувај, обриши) и репродукције (покрени, паузирај, заустави, пусти од почетка, подеси јачину звука) обучити ученике да одговарајућим алатом модификују видео запис (скраћивање). У вежби чувања аудио/видео записа скренути пажњу на различите типове датотека у конкретном програму (нпр. mp3, mp4, avi...). - Пре обраде теме израде слајд-презентација подсетити
--	--

	ученике на основна правила визуелизације и презентовања, а при реализацији наставе стално указивати на најчешће грешке (сувише текста, велики број слајдова, различити фонтови и сл.). - При изради мултимедијалних презентација демонстрирати примену основних алата за уређивање и обликовање садржаја у изабраном програму. Поред алата за уређивање и обликовање текста и слика, представити алате за рад са уметнутим елементима проширујући примену на рад са табелама, графичким објектима, видео и аудио записима (користити претходно креиране звучне и видео записе, прилагодити тип датотеке изабраном програму – представити ученицима неки од расположивих програма за конверзију формата датотека). - Оспособити ученике да подесе радно окружење, бирају одговарајући поглед на презентацију, креирају слајдове, уносе текст и друге објекте (слике, табеле, графиконе) и доследно их форматирају (користећи мастер слајд). Теме треба да буду смислене и релевантне за ученике, најбоље је да се користе презентације у којима се обрађују теме из наставе, како информатике и рачунарства, тако и других предмета. - Ученици неке презентације могу да креирају и у склопу домаћих задатака, а на часу је могуће анализирати презентације направљене код куће. Кроз разговор са ученицима дефинисати појам добре презентације и демонстрирати начине представљања. Нагласити да презентације треба да буду једино у функцији садржаја, избегавати анимације „по сваку цену” које оптерећују презентацију.
Дигитална писменост	Представити појам и врсте рачунарских мрежа и увести основне појмове и терминологију из ове области (сервер, клијент, локалне мреже, мреже широког распона, глобална мрежа – Интернет). Подсетити ученике на правила коришћења ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин, сада у мрежном окружењу. - Представити ученицима основне интернет сервисе: сервис електронске поште, www као јавни информациони сервис, дискусионе групе и сервисе за претраживање интернета. Објаснити чему ти сервиси служе, упознати их са планом коришћења ових сервиса. - Представити веб као најпознатији интернет сервис. Објаснити да веб функционише тако што су корисницима потребне услуге и њима их пружају уређаји специјализовани за то (сервери). У свакој комуникацији морају да постоје правила, односно протоколи (HTTP и HTTPS) као и правилно навођење и коришћење адреса (домена и URL са једне и IP и MAC адреса са друге стране). - Објаснити структуру URL адресе и значење појединих домена edu.rs, gov.rs, com... Упутити ученике на веб сајт (нпр. http://www.mojaipsdresa.info) путем кога могу да пронађу информације о ИП-адреси сајта, као и уређаја који је употребљен за претрагу. - Нагласити значај дигиталног трага

	који посетилац оставља приликом посете неком сајту. Напредне технике претраге у изабраном претраживачу представити на унапред припремљеном скупу веб-страница (претрага према веб адреси сајта), кроз дискусију и практичан рад на вредновању интернет извора (публика којој је сајт намењен, аутор, тачност/прецизност, објективност, актуелност и интернет адреса) подстицати развој критичког мишљења ученика. - Код преузимања било ког садржаја са интернета важно је подсетити ученике на поступке преузимања и чувања на жељеној локацији, као и на етичка и правна питања приступа садржајима (лиценце), заштите од нежељених програма, као и на правила понашања на интернету (енг. netiquette). - Подсетити ученике на значај поштовања ауторских права и сврху CC (Creative Commons) лиценци. Представити начин лиценцирања сопственог ауторског дела комбинацијом расположивих симбола, на адреси https://creativecommons.org/share-your-work/. Нагласити да се приликом посете сајтовима, као и приликом преузимања садржаја, дигитални уређај који користимо је изложен процедурама којима се прикупљају подаци за које корисник не зна у коју ће сврху бити употребљени (ИП адреса, локација), а уређај може бити изложен дејству нежељених програма (вируси, шпијунски програми). У ту сврху је потребно применити расположиве мере заштите. - Посебну пажњу посветити питањима дигиталног насиља (приликом обраде или кроз пројектни задатак пожељно је спровести са ученицима истраживање на тему дигиталног насиља, применом онлајн упитника, радионица или квиза, какви се могу наћи, на пример, на адреси http://www.mpn.gov.rs/grupa-zaprevenciju-nasilja/, у приручнику Дигитално насиље – превенција и реаговање). Набројати и описати најчешће видове дигиталног насиља (како се дигитални уређаји и сервиси користе као оруђа дигиталног насиља: социјалне мреже, СМС и телефонски позиви, сликовне поруке и видео материјали и др.), како препознати облике дигиталног насиља, посебно вршњачког насиља. Дискутовати ситуације када се неко насиље врши у стварном свету и преноси у дигитални свет, који су најчешћи примери, како исправно реаговати у конкретним ситуацијама, коме се обратити, које поступке је могуће примењивати и која правила понашања установити за безбедно представљање на мрежи. Упознати ученике са неким од начина за препознавање и пријаву дигиталног насиља: СОС телефон и онлајн форма за пријаву насиља, као и сајтови који су посвећени пројектима владе у борби против дигиталног насиља. - Представити предности употребе веб сервиса на примеру алата за креирање онлајн упитника, који не би садржао више од три питања различитог типа. Нагласити значај онлајн упитника као корисног алата за прикупљање
--	--

	података у истраживањима, анкетама, квизовима или тестовима. Наставник креира онлајн упитник на свом налогу на диску, објављује га на школском сајту и ученицима поставља као задатак да на својим радним јединицама попуне упитник. Показати ученицима како изгледа табела са свим њиховим одговорима. Преузети табелу и без удубљивања у њену структуру показати како за свако питање изгледа колона са њиховим одговорима. Урадити попуњу упитника два пута, први пут допустити ученицима да се представе са својим измишљеним именима и други пут, нагласити ученицима да попуне своја права имена. Упоредити, заједно са ученицима, одговоре за иста питања у једном и другом случају. - За утврђивање и појашњавање ове теме организовати квизове или радионице (на теме безбедно-небезбедно, пожељно- непожељно понашање на интернету) као и симулације небезбедних ситуација са акцентом на то како је пожељно реаговати у датим ситуацијама (кроз играње улога и сл.). Једна од активности за ученике, ради повезивања знања, може бити израда текстуалних докумената или мултимедијалних презентација на тему: Моја правила понашања на интернету, Пет најважнијих правила за безбедан интернет, Како да интернет постане сигурнији за децу, и сл. Кроз креирање ових докумената увежбавати сараднички рад и коришћење бесплатних онлајн платформи.
Рачунарство	Представити концепт текстуалних програмских језика, укратко, потом изабраног програмског језика, као и неке основне сличности и разлике у односу на визуелни програмски језик који су ученици користили у петом разреду. Укратко представити едитор изабраног текстуалног програмског језика и значај поштовања основних правила приликом писања наредби. Направити везу између наредби које записујемо текстом и очекиваног дејства те наредбе, на једноставном примеру, као и везу између корака алгоритма и одговарајуће наредбе. - Реализацију теме започети приказом израде задатака израчунавањем, применом операција: сабирања, одузимања, множења и (реалног) дељења. Пожељно је бирати задатке који имају реалну примену у стварном животу из области блиских ученицима (спорт, мода), било у другим наставним предметима (математика, физика, биологија, историја, географија и слично). Увести појам израза у програмском језику и његових саставних елемената (бројевних константи, променљивих и аритметичких оператора, уз пратећи појам типа). - Увести променљиве као појам за именовање улазних података и међурезультата израчунавања као и механизам за учитавање вредности улазних података и испис резултата. Променљиве у почетку третирати на исти начин као у математици и не мењати вредности једном додељеним променљивима (императивна

	додела, попут $i=i+1$, је нов концепт на који је потребно поново се вратити током обраде итеративних поступака). Ако је приликом уноса података неопходна конверзија учитаног текста у број укратко је описати, а детаљно појашњење дати када се буде обрађивала тема рада са текстом. - Обратити пажњу на то да се задаци који су у математици обично рађени над конкретним вредностима улазних података сада решавају над симболичким вредностима (у општим бројевима) и дати довољно времена ученицима да савладају ту промену. - Увести посебно операције одређивања целобројног количника и остатка и показати могуће примене: конверзије метричких јединица (нпр. конверзија центиметара уметре и центиметре, конверзија времена из минута у сате и минуте, конверзија углова из секунди у степене, минуте и секунде, одређивање цифара двоцифреног броја и слично). Обратити пажњу на то да се на часовима математике не уводе функције за одређивање количника и остатка тако да од ученика не треба очекивати предзнање у овом домену. - Поред израчунавања, још један незаобилазан елемент програмирања чине наредбе и контрола тока програма. Осим секвенцијалног ређања наредби једне иза друге, основу контроле тока чине гранање и понављање. - Вежбање контроле тока програма може се веома лепо постићи цртањем уз помоћ покретања објекта који током кретања оставља траг на екрану и робота који у лавиринту има задатак да дође на одређено место, заобилазећи при том препреке и премештајући предмете. Ова два приступа су често део уводних курсева програмирања заснованих на блоковском програмирању (нпр. на code.org), а за њих постоји и директна подршка у неким програмским језицима и окружењима. Ученицима искорак у рачунарску графику обично бива занимљивији од писања програма који раде у чистом текстуалном режиму и стога има смисла током обраде теме контроле тока програма користити овакве библиотеке. - У склопу обраде гранања потребно је приказати релацијске оперatore (једнако, различито, мање, веће, мање-једнако, веће-једнако) и писање релацијских израза који се јављају као услови у наредби гранања. Показати непотпуни (тзв. if-then) и потпуни (тзв. if-then-else) облик наредбе гранања. Приказати и логичке оперatore (и, или, не) који се користе за изражавање сложенијих услова. На основном нивоу сасвим је довољно да ученици савладају гранање на основу елементарног услова (нпр. да у зависности од унете спољне температуре одреде да ли је довољно топло за купање) и евентуално да повежу два услова на одговарајући начин (нпр. да одреде да ли број припада неком интервалу поређењем са доњом и горњом границом
--	---

	интервала). - Понављање започети најједноставнијим обликом у којем се тражи да се неки блок наредби понови одређени број пута (нпр. помери робота десет корака напред, десет пута испиши неки текст, четири пута помери корњачу напред и окрени је за 90 степени). Иако визуелни програмски језици често имају посебну наредбу за ово, у текстуалним програмским језицима се она обично реализује општијим наредбама (класичном петљом фор). Кроз низ задатака ученицима скренути пажњу на измену вредности бројачке променљиве током трајања петље. Претходно, веома пажљиво, скренути пажњу ученицима на то да се вредности променљивих током трајања програма могу мењати (нпр. цена пре и после поскупљења се може чувати у једној променљивој), за разлику од математичког контекста на који су ученици навикли у којем су променљиве само имена вредности и не постоји могућност измене вредности једном уведене променљиве. Описати намену и начин употребе коментара као поруке приликом задавања улазних и излазних вредности за променљиве. - Поред рада са бројевима у реалним програмима најчешћи је рад са текстуалним подацима. У већини савремених језика постоји посебан тип података за то (ниске тј. стрингови), опремљен великим бројем корисних библиотечких функција. покретања објекта који током кретања оставља траг на екрану и робота који у лавиринту има задатак да дође на одређено место, заобилазећи при том препреке и премештајући предмете. Ова два приступа су често део уводних курсева програмирања заснованих на блоковском програмирању (нпр. на code.org), а за њих постоји и директна подршка у неким програмским језицима и окружењима. Ученицима искорак у рачунарску графику обично бива занимљивији од писања програма који раде у чистом текстуалном режиму и стога има смисла током обраде теме контроле тока програма користити овакве библиотеке. - У склопу обраде гранања потребно је приказати релацијске операторе (једнако, различито, мање, веће, мање-једнако, већеједнако) и писање релацијских израза који се јављају као услови у наредби гранања. Показати непотпуни (тзв. if-then) и потпуни (тзв. if-then-else) облик наредбе гранања. Приказати и логичке операторе (и, или, не) који се користе за изражавање сложенијих услова. На основном нивоу сасвим је довољно да ученици савладају гранање на основу елементарног услова (нпр. да у зависности од унете спољне температуре одреде да ли је довољно топло за купање) и евентуално да повежу два услова на одговарајући начин (нпр. да одреде да ли број припада неком интервалу поређењем са доњом и горњом границом интервала). - Понављање започети најједноставнијим обликом у којем се тражи да се неки блок наредби
--	---

	понови одређени број пута (нпр. помери робота десет корака напред, десет пута испиши неки текст, четири пута помери корњачу напред и окрени је за 90 степени). Иако визуелни програмски језици често имају посебну наредбу за ово, у текстуалним програмским језицима се она обично реализује општим наредбама (класичном петљом фор). Кроз низ задатака ученицима скренути пажњу на измену вредности бројачке променљиве током трајања петље. Претходно, веома пажљиво, скренути пажњу ученицима на то да се вредности променљивих током трајања програма могу мењати (нпр. цена пре и после поскупљења се може чувати у једној променљивој), за разлику од математичког контекста на који су ученици навикли у којем су променљиве само имена вредности и не постоји могућност измене вредности једном уведене променљиве. Описати намену и начин употребе коментара као поруке приликом задавања улазних и излазних вредности за променљиве. - Поред рада са бројевима у реалним програмима најчешћи је рад са текстуалним подацима. У већини савремених језика постоји посебан тип података за то (ниске тј. стрингови), опремљен великим бројем корисних библиотечких функција. Ученицима приказати како се формирају променљиве текстуалног типа, како се одређује дужина текста, како се врши конверзија између текста (који садржи низ цифара) и бројева, како се врши провера да ли текст садржи карактер, како се издваја део текста на датим позицијама и слично. Ако је директно подржан програмским језиком, илустровати и поредак између ниски (лексикографски, као у речнику). - Представити концепт декомпоновања сложенијих проблема на једноставније потпроблеме у домену израчунавања кроз дефинисање и употребу помоћних функција. Одабрати пригодне, једноставне задатке, којима се илуструје употреба неких елементарних библиотечких функција (нпр. растојање између два броја се може увести као апсолутна вредност њихове разлике, минимум и максимум више задатих вредности или других пригодних које се могу проналазити у библиотечким функцијама). Ученицима приказати и могућност дефинисања помоћних функција, али инсистирати само на изразито једноставним примерима (нпр. функција која израчунава обим правоугаоника). - Од ученика, на овом нивоу, није могуће очекивати креирање сложенијих програма, па сходно томе, задатке прилагодити тако да горња граница дужине текста програма буде десетак линија. У првој фази ученици треба да разумеју како раде готови програми које наставник пише (да могу да предвиде резултат њиховог рада без извршавања програма), затим у наредној фази могу да допуњавају програме чији је основни костур дат и тек онда
--	---

	да самостално пишу програме од почетка до краја. Метода откривања и отклањања грешака у готовим програмима може се користити у свим поменутих фазама (на основном нивоу, то су једноставне синтаксичке грешке, а на напредном су озбиљнији семантички пропусти). - У склопу додатне наставе и рада са заинтересованим ученицима препоручује се израда задатака донекле комплексније алгоритамске структуре и упознавање ученика са мало ширим фрагментом библиотеке одабраног програмског језика. Кроз задатке могуће је упознати ученике са сложенијим и угњевденим гранањем (на пример, одређивање агрегатног стања воде на основу температуре или оцне ученика на основу броја поена, упоређивање два датума на основу поређења година, затим месеца и на крају дана и слично). У склопу обраде петљи могуће је обрадити имплементације неколико основних алгоритама: одређивање збира, производа, броја елемената, минимума и максимума серије елемената, пресликавање и филтрирање серије (на пример, штампање таблице квадрата и корена, издвајање свих дана у којима је дневна температура била испод нуле), линеарна претрага серије елемената (провера да ли серија садржи елемент који задовољава одређено својство) и њихове комбинације. Да би ученици боље разумели ове алгоритме, могуће их је прво имплементирати на кратким серијама, без коришћења петље (на пример, имплементирати прво одређивање максимума пет бројева, па тек онда прећи на максимум н бројева). Ученицима је могуће приказати и алгоритме одређивања цифара у позиционом запису броја и формирања броја на основу датих цифара. У циљу једноставнијег решавања задатака, ученицима је могуће приказати напредније структуре података које савремени програмски језици подржавају: уређене парови и н-торке (на пример, пар географских координата), мапе тј. речнике (на пример, пресликавање имена ученика у број освојених поена, пресликавање имена града у пар његових географских координата) и слично. Такође, могуће је проширити скуп библиотечких функција које ученици могу да користе. Све појмове увести искључиво кроз примере употребе у смисленим задацима и избегавати приступ у коме се нови појмови уводе без јасне мотивације.
Пројектна настава	Пројектни задатак ИКТ И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ (4) - При реализацији тематске целине нагласак је на разради пројектног задатка – од израде плана до представљања решења. Наставник планира фазе пројектног задатка у складу са временом, сложености теме, расположивим ресурсима (знања, вештине и ставови које су ученици усвојили након тематских целина ИКТ и Дигитална писменост, техничке опремљености школе и других релевантних фактора). Ученици заједно са наставником пролазе кроз све

	фазе рада на пројектном задатку, при чему наставник наглашава сваки корак, објашњава, иницира дискусију и предлаже решења. - При представљању фаза пројекта може послужити следећи пример: Фаза 1: представљање тема, формирање група и одабир теме; Фаза 2: Одабир материјала и средстава, разматрање додатне подршке предметног наставника у зависности од теме; Фаза 3: Планирање времена и избор стратегије за решавање задатка у складу са роком за предају рада; Фаза 4: - Прикупљање и проучавање материјала, израда задатка и припрема за излагање; Фаза 5: Представљање резултата пројектног задатка, дискусија и процена/самопроцена урађеног (наставник модерира, обезбеђује услове за што успешније излагање, усмерава дискусију и врши евалуацију урађеног са јасном повратном информацијом). - Пројектни задаци се баве реалним темама из школског или свакодневног живота. За предвиђени број часова ове тематске целине и са добро испланираним активностима може се очекивати да ученици успешно израде и представе решење пројектног задатка. Акценат је на подстицању иницијативе и креативности, успостављању сарадничких и вредносних ставова код ученика. Циљ је развијање и неговање: поступности, повезивања и изградње сопствених стратегија учења, вршњачког учења, вредновања и самовредновања постигнућа. - Пројектни задаци подразумевају корелацију и сарадњу са наставницима осталих предмета, која се може остварити на оваквим и сличним примерима: – израда упутства или туторијала са табеларним представљањем података – израда упитника на тему дигиталног насиља - Спровести са ученицима истраживање на тему дигиталног насиља, а резултате спроведеног истраживања користити приликом представљања пројектног задатка (пожељно је да наставник користи онлајн упитник приликом прикупљања података, за које би ученици приредили питања). Ученици се могу поделити у групе сходно фази истраживања: група која осмишљава питања, група која анализира прикупљене податке, представља резултате истраживања и група која израђује упутства заштите од дигиталног насиља. - Додатна мотивација за ученике може бити избор најбољих радова за: школски часопис, сајт школе, огласну таблу (одељење гласа – вредновање, самовредновање) а да остале радове постављају на пано у кабинету информатике и рачунарства... - Добар пример сумирања научених поступака је израда пратеће документације у виду фајлова различитог типа, као што су текстуални фајлови, слике, видео материјали и сл. Пројектни задатак из области РАЧУНАРСТВО (3) - Пројектна настава је комплексан приступ настави и учењу који најчешће користи методе као што су проблемска настава и учење засновано на истрази (питањима). - Проблемска
--	--

	настава поставља пред ученике стварни проблем из живота који треба истражити и за који треба предложити могућа решења. Све врсте реалних животних проблема могу бити повод за проблемску наставу. Пронађена решења се могу тестирати и о њима се може расправљати. - Истраживање можемо да дефинишемо као „потрагу за истином, информацијама или знањем”. Учење засновано на истраживању почиње постављањем питања, наставља са истраживањем и завршава се проналажењем решења, доношењем разумних закључака, одговарајућих одлука, или применом нових знања или вештина. - Обе наставне методе се фокусирају на развијање вештина за решавања проблема, критичко мишљење и обраду информација. Оне дају најбоље резултате када су почетна питања/проблеми довољно отворени (одговор није могуће наћи једноставним укуцавањем у претраживач) и када ученици раде у малим тимовима или групама. Ове две методе су уско повезане и често се преклапају. Изузетно је важно имати на уму да у оба приступа нема нужно тачних и нетачних одговора. Свако решење може имати мане и врлине, а ученици морају да их анализирају и процењују. - Наставни пројекат подразумева програмирање у текстуалном програмском језику или адаптацију унапред датог програма у циљу решавања пројектног задатка. - Могуће теме наставног пројекта: – како да убедимо тинејџере да се здраво хране? (израда програма који нпр. нуди намирнице различитих група и, на основу одабраних, рачуна калоријску вредност...); – како би могао да изгледа најефикаснији бицикл на свету? (израда програма који прорачунава перформансе бицикла на основу нпр. различите величине точкова...); – шта можемо да учинимо са школским отпадом? (израда програма који прорачунава нпр. зараду од продаје секундарних сировина...) – како би могли да редизајнирамо учионицу па да услови за учење буду бољи? (израда програма који прорачунава нпр. цене кречења различитим врстама материјала или цене различитог школског мобилијара...); – како да производимо здраву ужину за дефинисани буџет? (израда програма који прорачунава нпр. укупну цену успостављања пластеника са различитим биљним културама). - Сви елементи пројектног задатка морају бити реални. Ученици треба да потраже цене одређених производа и/или услуга, дизајнирају једно или више решења и предвиде трошкове за свако од њих. - Напомена: На првом часу, заједно са ученицима, формирати листу критеријума на основу којих ће се процењивати квалитет решења проблемских задатака. На овај начин, ученицима ће бити потпуно јасно шта квалитетно решење подразумева. Листа мора бити свеобухватна – не сме да се односи само на квалитет креираних програма, већ и на квалитет представљања и образлагања
--	---

	предложених решења (коришћењем научених техника рада у програмима за обраду текста, звучних и видео записа, програмима за израду презентација).
--	---

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Прати, усмерава, вреднује, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, наводи на повезивање и примену знања организовањем учења мотивише и подстиче способности ученика; ефикасним и подстицајним методама долази до начина који омогућава усвајање знања која представљају основу за успешно савладавање градива.	Посматра, разговара о посматраном, црта, чита, прави алгоритме, програмира, фотографише, снима видео клипове, обрађује слике и видео клипове на рачунару.	Усмено и писмено испитивање, тестови знања, разговор, посматрање ангажованости на часу, ученички радови и продукти ученичких активности, домаћи задаци, пројекти, продукти групних и тимских радова.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
Информационо – комуникационе технологије	– ИНФ.ОО.О.2.1. Креирају, едитују, форматирају и чувају текстуалне, графичке, аудио, видео и мултимедијалне датотеке. – ИНФ.ОО.О.3.1. Користећи дигиталне технологије, ефикасно учествују у групном раду.	– ИНФ.ОО.С.1.2. Организују податке у дигиталном окружењу на различитим медијумима. – ИНФ.ОО.С.2.1. Креирају или адаптирају датотеке у одговарајућем софтверу примењујући акције уметања елемената – слике, табеле, графиконе и друге садржаје.	– ИНФ.ОО.Н.2.1. Самостално или у сарадњи са другим ученицима креирају, деле и организују дигиталне садржаје у облаку. – ИНФ.ОО.Н.3.1. Израђују дигитална решења узрасту примерених реалних проблема (еколошких, културолошких,

		– ИНФ.ОО.С.3.1. Постављају резултате свог или групног рада на интернет ради дељења са другима.	здравствених итд.) и тиме унапређују квалитет живота у локалној заједници.
Дигитална писменост	– ИНФ.ОО.О.2.2. Самостално претражују интернет, проналазе информације и преузимају их на свој дигитални уређај. – ИНФ.ОО.О.2.3. Путем интернета остварују безбедну и примерену комуникацију са другим корисницима. – ИНФ.ОО.О.3.2. Обезбеђују правилно и дуготрајно функционисање дигиталног уређаја, примењујући правила физичке и софтверске заштите.	– ИНФ.ОО.С.1.4. Објашњавају концепт умрежавања рачунара и интернета. – ИНФ.ОО.С.1.5. Процењују валидност информација пронађених на интернету. – ИНФ.ОО.С.2.3. Информацијама које проналазе на интернету приступају критички. – ИНФ.ОО.С.2.4. Информације пронађене на интернету користе у складу са ауторским правима, уз навођење извора и атрибуција. – ИНФ.ОО.С.2.5. На безбедан начин, штитећи лични идентитет, комуницирају путем интернета уважавајући правила дигиталног правописа и нетикеције. – ИНФ.ОО.С.3.1. Постављају резултате свог или групног рада на интернет ради дељења са другима.	– ИНФ.ОО.Н.2.2. Коришћењем одговарајућих програма анализирају прикупљене (отворене) податке и доносе одговарајуће закључке. – ИНФ.ОО.Н.2.3. Штите дигиталне продукте свог или тимског рада одговарајућом Си- си лиценцом.

Рачунарство	– ИНФ.ОО.О.1.3. Представљају решење једноставног проблема помоћу алгоритма који садржи излистане улазне податке, дефинисан начин њихове обраде и приказан очекивани резултат (излаз). – ИНФ.ОО.О.2.4. Препознају који од понуђених програма (визуелних и текстуалних) је креиран на основу датог алгоритма.	– ИНФ.ОО.С.1.7. Примењују основне елементе синтаксе и семантике одабраног визуалног или текстуалног програмског језика. – ИНФ.ОО.С.2.6. Креирају и тестирају рачунарске програм, којим аутоматизују решавање проблема примереног узрасту.	– ИНФ.ОО.Н.1.2. Користе библиотеке, функције и сложеније типове података за креирање сложенијих рачунарских програма. – ИНФ.ОО.Н.3.1. Израђују дигитална решења узрасту примерених реалних проблема (еколошких, културолошких, здравствених итд.) и тиме унапређују квалитет живота у локалној заједници.
Пројектна настава	– ИНФ.ОО.О.2.1. Креирају, едитују, форматирају и чувају текстуалне, графичке, аудио, видео и мултимедијалне датотеке. – ИНФ.ОО.О.2.2. Самостално претражују интернет, проналазе информације и преузимају их на свој дигитални уређај. – ИНФ.ОО.О.2.3. Путем интернета остварују безбедну и примерену комуникацију са другим корисницима. – ИНФ.ОО.О.3.1. Користећи дигиталне технологије, ефикасно учествују у групном раду.	– ИНФ.ОО.С.1.5. Процењују валидност информација пронађених на интернету. – ИНФ.ОО.С.2.1. Креирају или адаптирају датотеке у одговарајућем софтверу примењујући акције уметања елемената – слике, табеле, графиконе и друге садржаје. – ИНФ.ОО.С.2.3. Информацијама које проналазе на интернету приступају критички. – ИНФ.ОО.С.2.4. Информације пронађене на интернету користе у складу са ауторским правима, уз навођење извора и	– ИНФ.ОО.Н.2.2. Коришћењем одговарајућих програма анализирају прикупљене (отворене) податке и доносе одговарајуће закључке. – ИНФ.ОО.Н.2.3. Штите дигиталне продукте свог или тимског рада одговарајућом Си- си лиценцом. – ИНФ.ОО.Н.3.1. Израђују дигитална решења узрасту примерених реалних проблема (еколошких, културолошких, здравствених итд.) и тиме унапређују квалитет живота у локалној заједници.

[Повратак на садржај](#)

	– ИНФ.ОО.О.3.3. Препознајући штетност електронског отпада, одлажу га на еколошки исправан начин.	атрибуција. – ИНФ.ОО.С.3.1. Постављају резултате свог или групног рада на интернет ради дељења са другима.	
--	--	--	--

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

* Фондација Петља 6. разред основне школе, програмски језик Python

* Информатика и рачунарство 6, Уџбеник за шести разред основне школе, аутор Светлана Мандић; издавачка кућа “Klett“ д.о.о.
Београд,

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА СЕДМИ РАЗРЕД

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ ЗА 7. РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Наставни предмет	ФОНД ЧАСОВА	
	НЕДЕЉНИ	ГОДИШЊИ
Српски језик и књижевност	4	144

ЦИЉ:

Циљ наставе српског језика и књижевности јесте да: ученика оспособи за правилно коришћење српског језика у различитим комуникативним ситуацијама у говору и у писању; кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције ученика, које уз књижевно знање обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстиче имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; одговарајућим врстама читања оспособљава ученика за усмерено приступање делу и за откривање различитих слојева и значења приликом тумачења; ученик стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; ученик стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како да функционално садржаје предметних области.

Наставни предмет: Српски језик и књижевност

Разред: седми

РЕДНИ БРОЈ	ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ	МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂИ- ВАЊЕ И ОСТАЛО	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	КЊИЖЕВНОСТ	7	4	6	5	6	0	6	6	7	6	39	15	54
2.	ЈЕЗИК	8	8	7	7	3	2	8	7	1	2	26	26	52
3.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	3	5	2	6	2	3	5	3	5	3	7	31	38
УКУПНО		17	18	16	16	8	15	17	13	16	8	65	79	144

НАСТАВНА ТЕМА / ОБЛАСТ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:
Књижевност	- користи књижевне термине и појмове обрађене у претходним разредима и повезује их са новим делима која чита; - истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи; чита са разумевањем различите врсте текстова и коментарише их у складу са узрастом; - разликује народну од ауторске књижевности и одлике књижевних родова и основних књижевних врста; - разликује основне одлике стиха и строфе – укрштено, обгрљено, парну; слободни и везани стих; рефрен; - тумачи мотиве и песничке слике у одабраном лирском тексту; - локализује књижевна дела из обавезног школског програма; - разликује етапе драмске радње; - разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта; - разликује форме казивања (форме приповедања); - идентификује језичко-стилска изражајна средства и разуме њихову функцију; - анализира идејни слој књижевног дела служећи се аргументима из текста; - уочи разлике у карактеризацији ликова према особинама (физичким, говорним, психолошким, друштвеним и етичким); - разликује хумористички од ироничног и сатиричног тона књижевног дела; - критички промишља о смислу књижевног текста и аргументовано образложи свој став; - доведе у везу значење пословица и изрека са идејним слојем текста; - препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину; - размотри аспекте родне равноправности у вези са ликовима књижевноуметничких текстова;

	- препоручи књижевно дело уз кратко образложење; упореди књижевно и филмско дело настало по истом предлошку, позоришну представу и драмски текст.
Језик	- разликује глаголске начине и неличне глаголске облике и употреби их у складу са нормом; - одреди врсте непроменљивих речи у типичним примерима; - уочи делове именичке синтагме; - разликује граматички и логички субјекат; - разликује сложени глаголски предикат од зависне реченице са везником да; - препозна врсте напоредних односа међу реченичним члановима и независним реченицама; - идентификује врсте зависних реченица; - искаже реченични члан речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и зависном реченицом; - примени основна правила конгруенције у реченици; - доследно примени правописну норму; - разликује дугосилазни и дугоузлазни акценат.
Језичка култура	- говори на задату тему поштујући књижевнојезичку норму; - разликује књижевноуметнички од публицистичког функционалног стила; - састави кохерентан писани текст у складу са задатом темом наративног и дескриптивног типа; - напише једноставнији аргументативни текст позивајући се на чињенице; - користи технички и сугестивни опис у изражавању; - препозна цитат и фусноте и разуме њихову улогу; - пронађе потребне информације у нелинеарном тексту; - напише електронску поруку поштујући нормативна правила; - примени различите стратегије читања; - састави текст репортажног типа; - правилно употреби фразеологизме и устаљене изразе који се јављају у литерарним и

	медијским текстовима намењеним младима.
--	---

ЛИТЕРАТУРА

УЏБЕНИЦИ

Читанка за 7. разред основне школе, Зорана Бошковић, Милан Шиповац, БИГЗ школство, Београд, 2020.

С речи на дела, граматика српског језика и књижевност за 7. разред основне школе, Слободан Новокмет, Весна Ђорђевић, Јасмина Станковић, Светлана Стевановић, Јоле Булатовић, БИГЗ школство, Београд, 2020.

МЕТОДИЧКА ЛИТЕРАТУРА

Методика наставе српског језика и књижевности, Милија Николић, Завод за уџбенике, Београд, 2012.

Правопис српског књижевног језика, Матица српска, Нови Сад, 2010.

Грамматика српског књижевног језика, Живојин Станојчић, Креативни центар, Београд, 2010.

Област/ тема	Садржаји	Време реализаци је	Број часова по теми			Стандарди постигнућа		
			Обра да	Утврђ и- вање	Свег а часо ва	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Књижевност	ЛИРИКА Јован Дучић: <i>Подне</i> Милан Ракић: <i>Божур</i> Владислав Петковић Дис: <i>Међу својима</i> Милутин Бојић: <i>Плава гробница</i> Десанка Максимовић: <i>Крвава бајка</i> Стеван Раичковић: <i>После кише</i> Јован Јовановић Змај: <i>Јутутунска јухахаха</i> Рабиндранат Тагоре: <i>Папирни бродови</i> Вислава Шимборска: <i>Облаци</i> ЕПИКА Народна бајка (једна по избору): <i>Међедовић / Чудотворни прстен / Златоруни ован</i> Стефан Митров Љубиша: <i>Кањош Мацедонових</i> (одломак) Радоје Домановић: <i>Вођа</i> (одломак) Петар Кочић: <i>Кроз мећаву</i>	Школска 2024/2025 .	39	15	54	CJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епику и драму CJ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац) CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметн и-чком тексту: наратија, дескрипција, дијалог и	CJ.2.4.1. повезује дело из обавезне лектире са временом у којем је настало и са временом које се узима за оквир приповедања CJ.2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књижевноуметничког дела на основу одломака, ликова, карактеристичних ситуација CJ.2.4.4. разликује	CJ.3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу CJ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту CJ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на

	Иво Андрић: <i>Јелена, жена које нема</i> (одломак) Данило Киш: <i>Прича о печуркама / Еолска харфа</i> Алфонс Доде: <i>Последњи час /</i> Владимир Набоков: <i>Лош дан</i> <i>Дневник Ане Франк</i> (одломак) Ефраим Кишон: <i>Код куће је најгоре</i> (једна прича по избору) 10. Афоризми (Душан Радовић и други) ДРАМА Бранислав Нушић: <i>Власт</i> (одломак) Вида Огњеновић: <i>Кањош</i> <i>Мацедоновић</i> (одломак о сусрету Кањоша и Фурлана) НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ Обавезна дела Михајло Пупин: <i>Са паињака до научењака</i> (одломак) Јелена Димитријевић: <i>Седам мора и три океана</i> (одломак) / Милош Црњански: <i>Наша небеса</i>				монолог СЈ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметн и-чком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) СЈ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметн и-чког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик...	књижевнонаучне врсте: биографију, аутобиографију, дневник и путопис и научнопопуларне текстове СЈ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметни -чком тексту (персонификациј а, хипербола, градација, метафора, контраст) СЈ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика	само дело СЈ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
--	---	--	--	--	---	---	---

	(<i>Крф, плава гробница</i> – одломак) Једно дело по избору 1. Јован Цвијић: <i>Охридско језеро</i> (одломак) / Пеђа Милосављевић: <i>Потера за пејзажима</i> 2. Светлана Велмар Јанковић: <i>Српски Београд деспота Стефана</i> (<i>Капија Балкана</i>) 3. Епске народне песме покосовског тематског круга (<i>Смрт војводе Пријезде, Диоба Јакишића</i> и песма по избору) 4. Епске народне песме о хајдучима и ускоцима (<i>Мали Радојица, Стари Вујадин, Старина Новак и кнез Богосав; Иво Сенковић и ага од Рибника, Ропство Јанковић Стојана</i>) 5. <i>Свети Сава у књижевности</i>: – одломак из <i>Житија Светог Симеона</i> (о опроштају оца од сина); - избор из народних прича и предања (на пример <i>Свети Сава и ђаво</i>, легенде о Светом Сави); - избор из ауторске поезије о Св.						(психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност СЈ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметни - чком тексту: приповедање, описивање, монолог/ унутрашњи монолог, дијалог	
--	---	--	--	--	--	--	---	--

	Сави (на пример Матија Бећковић: <i>Прича о Светом Сави</i>) 6. Мирослав Антић: <i>Плави чуперак и Шашава књига</i> (избор) 7. Антоан де Сент Егзипери: <i>Мали Принц</i>; Момо Капор: <i>Мали Принц</i> 8. Јован Стерија Поповић: <i>Покондирена тиква</i> 9. Душан Ковачевић: <i>Свемирски змај</i> 10. Дејан Алексић: <i>Ципела на крају света</i> / Игор Коларов: <i>Дванаесто море</i>							
Језик	Грађење и основна значења глаголских облика: футур II, императив, потенцијал; трпни гл. придев, гл. прилог садашњи и гл. прилог прошли. Подела глаголских облика на просте и сложене и на личне (времена и начини) и неличне. Непроменљиве врсте речи: везници, речце, узвици. Појам синтагме (главни члан и зависни чланови); врсте синтагми: именичке, придевске, прилошке и глаголске. Појам атрибута у оквиру		26	26	52	CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичк у норму у вези с облицима речи CJ.1.3.6. препознаје синтаксичке	CJ.2.3.5. препознаје подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица) CJ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у	CJ.3.3.3. зна и у свом говору примењује акценатску норму CJ.3.3.4. познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама CJ.3.3.5. познаје

	синтагме. Логички субјекат. Сложени глаголски предикат. Напоредни односи међу реченичним члановима – саставни, раставни и супротни. Појам комуникативне и предикатске реченице. Независне предикатске реченице – напоредни односи међу независним реченицама (саставни, раставни, супротни). Зависне предикатске реченице (изричне, односне, месне, временске, узрочне, условне, допусне, намерне, последичне и поредбене). Реченични чланови исказани речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом. Конгруенција – основни појмови. Дугоузлазни и дугосилазни акценат.				јединице (реч, синтагму, предикатску реченицу и комуникативну реченицу) CJ.1.3.7. разликује основне врсте независних реченица (обавештајне, упитне, заповедне) CJ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним (школским) примерима CJ.1.3.9. правилно употребљава падеже у реченици и синтагми	сложенијим примерима	и именује подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица)
--	--	--	--	--	---	-----------------------------	---

						CJ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике		
Језичка култура	Књижевни и остали типови текстова у функцији унапређивања језичке културе. Књижевноуметнички и публицистички текстови. Усмени и писмени састави према унапред задатим смерницама (ограничен број речи; задата лексика; одређени граматички модели и сл.). Текст заснован на аргументима. Технички и сугестивни опис. Репортажа. Цитати и фусноте из различитих књижевних и неуметничких текстова. Нелинеарни текстови: табеле, легенде, графикони, мапе ума и друго. Говорне вежбе: интерпретативно-уметничке (изражајно читање, рецитоване); вежба аргументовања (дебатни разговор).		7	31	38	CJ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног CJ.1.1.7. повезује информације и идеје изнете у тексту, уочава јасно исказане односе (временски след, средство – циљ, узрок – последица и сл.) и изводи закључак заснован на једноставнијем тексту CJ.1.1.8. чита једноставне	CJ.2.1.2. познаје врсте неуметничких текстова (излагање, технички опис, техничко приповедање, расправа, реклама) CJ.2.1.3. препознаје и издваја језичка средства карактеристична за различите функционалне стилове CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни	CJ.3.1.2. издваја кључне речи и резимира текст CJ.3.1.3. издваја из текста аргументе у прилог некој тези (ставу) или аргументе против ње; изводи закључке засноване на сложенијем тексту CJ.3.1.4. чита и тумачи сложеније нелинеарне елементе текста: вишеструке легенде, табеле, дијаграме и графиконе

	Правописне вежбе: диктат, исправљање правописних грешака у тексту; запета у зависнословеним реченицама; глаголски облици; електронске поруке. Језичке вежбе: допуњавање текста различитим облицима променљивих речи; допуњавање текста непроменљивим речима; обележавање комуникативне реченице у тексту; изражавање појмова помоћу различитих синтаксичких јединица (реч, синтагма, предлошко-падежна конструкција, реченица); фразеологизми (разумевање и употреба) и друге. Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу. Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту.					нелинеарне елементе текста: легенде, табеле, дијаграме и графиконе CJ.1.2.5. свој језик прилагођава медијуму изражавања (говору, односно писању), теми, прилици и сл.; препознаје и употребљава одговарајуће језичке варијетете (формални или неформални) CJ.1.2.6. влада основним жанровима писане комуникације: саставља писмо; попуњава различите	текст, који је целовит и кохерентан CJ.2.2.2. саставља вест, реферат и извештај CJ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева CJ.2.3.10. зна значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.), као и литерарним и медијским текстовима намењеним младима, и правилно их	CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслов деловима текста CJ.3.2.2. саставља аргументативни текст CJ.3.3.8. зна значења речи и фразеологизама у научнопопуларним текстовима, намењеним младима, и правилно их употребљава
--	--	--	--	--	--	---	---	---

[Повратак на садржај](#)

						обрасце и формуларе с којима се сусреће у школи и свакодневном животу	употребљава	
Укупно часова			65	79	144			

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Енглески језик

Разред: VII

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	24
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	48
Укупно:	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ: циљ учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Задачи предмета: задаци наставе страног језика у основном образовању и васпитању су: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика. Током основног образовања и васпитања, ученик стиче, усваја и унапређује основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или других страних језика на различите начине и у свим околностима које живот створи. Учење другог страног језика, ослањајући се на искуства и знања стечена учењем првог страног језика, поспешује стицање вишејезичке и вишекултурне компетенције и развијање свести о језичком богатству ужег и ширег окружења. У процесу учења страних језика ученик богати себе и упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика. Поред тога, ученик уочава значај личног залагања у процесу учења страног језика.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
1.	Introduction Описивање радњи у садашњости; описивање радњи, стања и збивања; изражавање мишљења; исказивање жеља, интересовања и осећања; описивање будућих радњи (планова, намера, предвиђања); изношење предлога и упућивање позива за учешће у заједничкој	По завршетку теме ученици ће бити у стању да: - разумеју једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; - размене појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; - разумеју једноставније текстове који се односе на опис радњи, стања и збивања; - опишу и упореде радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - опишу радње користећи неколико везаних исказа; - разумеју једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагују на њих; - изражавају мишљење, слагање/неслагање и дају кратко образложење; - разумеју једноставније исказе који се односе на одлуке,	Сарадња; Комуникација; Одговорно учешће у демократском друштву; Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Дигитална компетенција	-	3	3	септембар

	активности и реаговање на њих.	обећања, планове, намере и предвиђања и реагују на њих; - размене једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; - саопште шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа; - разумеју једноставније предлоге и позиве на заједничке активности и одговоре на њих уз одговарајуће образложење; - упуте предлоге и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; - затраже и пруже додатне информације у вези са предлозима и позивима на заједничке активности; - разумеју сличности и разлике у школским и ваншколским активностима у ВБ и код нас.					
Корелација: Грађанско васпитање (хуманитарне активности).							

2.	2. Past and present Описивање радњи у прошлости; давање информација о себи и другима; описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; изражавање мишљења; изражавање молби, захтева и захвалности; изрицање дозвола.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове у којима се описују догађаји, способности и обавезе у прошлости; - размене појединачне информације и/или неколико информација у низу о догађајима, способностима и обавезама у прошлости; - опишу у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости; - опишу неки историјски догађај, историјску личност и слично; - размене једноставније информације личне природе; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; - разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње,	Сарадња; Комуникација; Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Дигитална компетенција; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција	4	8	12	Септембар, октобар
----	---	--	--	---	---	----	--------------------

		стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - разумеју уобичајене молбе и захтеве и реагују на њих; - упуте уобичајене молбе и захтеве; - разумеју једноставније исказе који се односе на дозволе и реагују на њих; - размене једноставније информације које се односе на дозволе.					
Корелација: Историја (праисторија, Камено доба, 19. и 20. век), историја и географија (насељавање Британских острва), хемија (метали).							
3.	3. Fame and fortune Описивање искустава, догађаја и радњи из прошлости; описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове у којима се описују искуства и догађаји у прошлости; - размене појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима и догађајима у прошлости; - опишу у неколико краћих, везаних исказа искуства и догађаје из прошлости;	Комуникација; Сарадња; Решавање проблема; Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Рад са подацима и информацијама; Дигитална	4	6	10	Октобар, новембар

[Повратак на садржај](#)

	изражавање извињења и захвалности.	- разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - захвале и извине се користећи мање сложена језичка средства; - разумеју и примењују правила учтиве комуникације са одраслима; - уоче сличности и разлике у навикама читања младих у ВБ и код нас.	компетенција; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву		3	3	
Корелација: Српски језик (флексија, изведенице, врсте речи, читање), грађанско васпитање (пристојно обраћање, навике у слободно време), информатика и рачунарство (хардвер и софтвер, интернет, безбедна употреба рачунара).							
4.	4. Health and safety Описивање бића, предмета, места и појава; изношење	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, предмета, места и појава; - опишу и упореде жива бића, предмете, места и појаве	Сарадња; Комуникација; Одговоран однос према здрављу; Компетенција за учење;	4	6	10	Децембар, јануар

	предлога и савета; изражавање претпоставки; изражавање количине; исказивање жеља и осећања; изражавање слагања и неслагања.	користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније предлоге и савете и одговоре на њих; - упуте предлоге и савете користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; - затраже и пруже додатне информације у вези са предлозима и саветима; - разумеју и изразе претпоставке; - разумеју једноставније исказе који се односе на количину; - размене информације у вези са количином; - разумеју уобичајене изразе у вези са жељама и осећањима и реагују на њих; - изразе жеље и осећања једноставнијим језичким средствима; - разумеју исказе којима се изражава слагање или неслагање и реагују на њих; - изразе слагање и неслагање једноставнијим језичким средствима;	Одговорно учешће у демократском друштву; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Дигитална компетенција; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву				
--	--	---	--	--	--	--	--

		- опишу популарне спортове у ВБ.					
Корелација: Биологија (делови тела, здрав живот, правилна исхрана, хранљиви састојци, мањи здравствени проблеми), грађанско васпитање (организација слободног времена), физичко васпитање (спорт и спортска такмичења).							
5.	5. Heroes + Reported requests, commands and advice Описивање радњи у садашњости и прошлости; описивање бића и појава; исказивање и преношење молби, наредби и савета.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове у којима се описују догађаји и радње у садашњости и прошлости; - размене појединачне информације и/или неколико информација у низу о догађајима и радњама у садашњости и прошлости; - опишу догађаје и радње у садашњости и прошлости користећи неколико везаних исказа; - разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа и појава; - опишу жива бића и појаве користећи једноставнија језичка средства; - разумеју молбе, наредбе и савете и реагују на њих;	Компетенција за учење; Сарадња; Комуникација; Рад са подацима и информацијама; Дигитална компетенција; Решавање проблема; Естетичка компетенција; Одговорно учешће у демократском друштву	4	6	10	Јануар, фебруар, март

		- изразе своје и пренесу туђе молбе, наредбе и савете; - разумеју и опишу легенде и историјске личности и догађаје везане за циљну културу.					
Корелација: Историја (легендарне и историјске личности), српски језик (флексција, придеви), грађанско васпитање (учтива комуникација), ликовна култура (опис уметничког дела, чињенице о уметнику и делу).							
6.	6. Our environment Описивање догађаја, стања и појава у садашњости, прошлости и будућности; изражавање осећања и расположења.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове који се односе на описивање радњи, стања и појава у садашњости, прошлости и будућности; - опишу у неколико везаних исказа стања и појаве у садашњости, прошлости и будућности; - разумеју уобичајене изразе који се односе на осећања; - изразе осећања једноставнијим језичким средствима; - разумеју и опишу основне одлике регија и животне услове у државама циљне културе.	Одговоран однос према околини; Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Рад са подацима и информацијама; Дигитална компетенција; Естетичка компетенција; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Сарадња; Решавање	4	5	9	Март, април
					3	3	

		- The second written test	проблема; Комуникација				
Корелација: Биологија/екологија (животна средина, заштита животне средине, климатске промене, загађење, искрчивање прашума, фосилна горива, ефекат стаклене баште, емисије штетних гасова, екстремне временске прилике, заштита угрожених животињских врста, уштеда енергије, океани), географија (Аустралија), српски језик (концепт пасива, идиоматски изрази - еквиваленти).							
7.	7. Relationships Описивање будућних радњи; исказивање просторних односа; давање информација о себи и другима; разумевање и давање упутстава.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагују на њих; - размене једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; - разумеју једноставнија питања која се односе на оријентацију/положај предмета, бића и места у простору и правац кретања и одговоре на њих; - затраже и разумеју обавештења о положају предмета, бића и места у простору и правцу кретања; - опишу правац кретања и	Сарадња; Комуникација; Компетенција за учење; Естетичка компетенција; Решавање проблема; Одговорно учешће у демократском друштву; Рад са подацима и информацијама; Дигитална компетенција; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву	4	6	10	Мај, јун

[Повратак на садржај](#)

		просторне односе једноставнијим, везаним исказима; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; - разумеју и следе једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; - пруже једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота.					
Корелација:							
Укупно:				24	48	72	

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Комуникативна, аудио-визуелна, вербална, монологска, дијалогска, рад на тексту, демонстративна,
Наставни облици рада:	Индивидуални, фронтални, групни рад, рад у пару
Наставна средства:	Табла, креда, маркер, рачунари у информатичком кабинету, уџбеник, радна свеска, цд
Тема:	Начин остваривања
1. Introduction	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.
2. Past and present	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у

	паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.
3. Fame and fortune	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.
4. Health and safety	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.
5. Heroes + Reported requests, commands and advice	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.
6. Our environment	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.
7. Relationships	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
1. Introduction	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.

	CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4.	CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4.	
2. Past and present	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.
3. Fame and fortune	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.
4. Health and safety	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.

5. Heroes + Reported requests, commands and advice	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.
6. Our environment	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.
7. Relationships	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА: Project 4, Serbian edition (енглески језик за 7. разред основне школе) - уџбеник и радна свеска са CD-ом и кодом за Project Online Practice. Аутор: Tom Hutchinson Издавач: The English Book, Београд и Oxford University Press, Велика Британија, 2020.

ДОПУНСКА НАСТАВА:

Циљ: оспособљавање ученика за постизање градива предвиђеног Наставним планом и програмом, побољшање писмене културе, усвајање основних термина првог страног језика предвиђених за 7. разред, развијање говорне и писмене културе, бољи резултати на писменим и усменим проверама.

Критеријуми укључивања: ученици који бележе слабије резултате у учењу; имају потешкоће у разумевању одређених предметних области; немају потешкоће у учењу, али су сами или уз помоћ наставника уочили неки проблем у разумевању и савладавању одређених наставних области; из различитих разлога имају велики број изостанака.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика
7.	1. Introduction	6	Ученици вежбају/обнављају: Present Simple за изражавање сталних радњи + state verbs, Present Continuous за изражавање тренутних радњи, Present Continuous за описивање привремених радњи, Present Simple за изражавање будућности, подаци из реда вожње, Will, Going to за изражавање планова, намера и предвиђања
	2. Past and present	5	Ученици вежбају/обнављају: Past Simple, Past Continuous, used to) Could, Had to;
	3. Fame and fortune	5	Ученици вежбају/обнављају: Present Perfect - све употребе и упоредно са The Past Simple Tense, творба речи: именица

			– придев, Question tags – сви облици
	4. Health and safety	5	Ученици вежбају/обнављају: Императив; модални глаголи might и should за изражавање претпоставки и савета, прилоге за начин, - so, neither за изражавање слагања и неслагања
	5. Heroes + Reported requests, commands and advice	5	Ученици вежбају/обнављају: Конструкције verb+-ing; There's someone/something+-ing, can see/hear someone /something+-ing, Придеви на – ed и –ing, Модални глагол could за изражавање учтивих молби, Индиректни говор - молбе, наредбе и савети
	6. Our environment	5	Ученици вежбају/обнављају: Passive voice – different tenses
	7. Relationships	5	Ученици вежбају/обнављају: First Conditional, Second Conditional, Future time clauses, Творба и поређење прилога
		Укупно:	36

ДОДАТНА НАСТАВА:

Циљ: додатне наставе је да омогући обдареним и талентованим ученицима да прошире и да продубе своја знања и вештине из енглеског језика у складу са својим интересовањима, способностима и склоностима, као и да подстиче ученике на самосталан рад, развој логичког, стваралачког и критичког мишљења и да доприноси њиховом оспособљавању за даље самообразовање.

Критеријуми укључивања: на основу интересовања, склоности и талента за предмет, за оне ученике који су посебно активни на редовним часовима и желе да учествују на такмичењима.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика
7.	1. Introduction	6	Ученици састављају презентацију за имагинарни хуманитарни пројекат/концерт. Ученици вежбају тестове са такмичења из претходних година.
	2. Past and present	5	Ученици пишу састав користећи <i>Past Simple</i> и <i>Past Continuous</i> за описивање догађаја и <i>used to</i> за поређење начина живота у каменом добу и данас. Ученици вежбају тестове са такмичења из претходних година.
	3. Fame and fortune	5	Ученици истражују биографије познатих каскадера и пишу есеј користећи <i>Present Perfect</i> за искуства и <i>Question tags</i> за подстицање дискусије о томе да ли слава вреди ризик који носи по живот каскадера. Ученици вежбају тестове са такмичења из претходних година.
	4. Health and safety	5	Ученици израђују дигиталног водича о безбедности у спорту. Ученици користе односне реченице (<i>Relative clauses</i>) за дефинисање опреме и модалне глаголе <i>might</i> и <i>should</i> за изражавање претпоставки и давање савета у вези спортова и безбедности. Ученици вежбају тестове са такмичења из претходних година.
	5. Heroes + Reported requests, commands and advice		Ученици пишу састав о легендарним личностима из прошлости и упоређују

		5	са савременим личностима. Ученици вежбају тестове са такмичења из претходних година.
	6. Our environment	5	Ученици креирају кампање за заштиту угрожених врста. Ученици пишу чланке користећи пасив (<i>Passive voice</i>) како би нагласили процесе и последице људског деловања на средину. Ученици вежбају тестове са такмичења из претходних година.
	7. Relationships	5	Ученици учествују у дискусији на тему „Како би изгледао твој живот да имаш работа за најбољег пријатеља?“. Ученици користе <i>Second Conditional</i> за хипотетичке ситуације и пореде понашање људи и машина користећи прилоге за начин.
		Укупно:	36

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Ликовна култура

Разред: VII

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	8
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	28
Укупно:	36
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета:

Циљ наставе и учења ликовне културе је да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетске критеријуме кроз практичан рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа.

Задаци предмета:

- развијање способности ученика за опажање квалитета свих ликовних елемената: линија, облика, боја;
- стварање услова да ученици на часовима у процесу реализације садржаја користе различите технике и средства и да упознају њихова визуелна и ликовна својства;
- развој способности ученика за визуелно памћење и повезивање опажених информација као основе за увођење у визуелно мишљење;
- развијање осетљивости за ликовне и визуелне вредности, које се стичу у настави, а примењују у раду и животу;
- развијање моторичких способности ученика и навике за лепо писање;
- подстицање интересовања и стварање потребе код ученика за посећивањем музеја, изложби, као и за чување културних добара и естетског изгледа средине у којој ученици живе и раде

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	Простор и Композиција Композиција. Боје и емоције, Стилизација облика. Композиција линија, композиција боја, композиција облика. Равнотежа, контраст, Понављање, степеновање облика, варијације. Орнамент, арабеска. Пропорције. Пропорције главе и тела. Перспектива.	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – користи традиционалне технике и одабрана савремена средства за ликовна истраживања; – изражава, одабраним ликовним елементима, емоције, стање или имагинацију; – користи, сам или у сарадњи са другима, одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – представи своје и радове других, кратко, аргументовано и афирмативно.	– компетенција за целоживотно учење; – комуникација; – рад с подацима и информацијама; – дигитална компетенција; – решавање проблема; – сарадња; – одговорно учешће у демократском друштву; – одговоран однос према здрављу; – одговоран однос према околини; – естетичка компетенција; предузимљивост и оријентација ка предузетништву.	4	15	19	Септембар Октобар Новембар Децембар
Корелација: Музичкаа култура, биологија, географија, физика, техника и технологија. математика, грађанско васпитање							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	Комуникација Комуникативна улога уметности (теме, мотиви и поруке визуелним уметностима; улога уметност свакодневног живота. Уметничко наслеђе (уметност некад и сад).	– разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха; – уважава себе и друге када снима, обрађује и дели дигиталне фотографије; – прави, самостално или у тиму, презентације о одабраним темама повезујући кључне текстуалне податке и визуелне информације; – разматра своја интересовања и могућности у односу на занимања у визуелним уметностима.	– компетенција за целоживотно учење; – комуникација; – рад с подацима и информацијама; – дигитална компетенција; – решавање проблема; – сарадња; – одговорно учешће у демократском друштву; – одговоран однос према здрављу; – одговоран однос према околини; – естетичка компетенција; предузимљивост и оријентација ка предузетништву.	3	8	11	Јануар Фебруар Март Прва недеља априла
Корелација: Музичкаа култура, биологија, географија, физика, техника и технологија. математика, српски језик, историја							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	Уметност око нас – прави, самостално или у тиму, презентације о одабраним темама повезујући кључне текстуалне податке и визуелне информације; – представи своје и радове других, кратко, аргументовано и афирмативно; – предлаже идеје за уметничку рециклажу, хуманитарне акције кроз ликовно стваралаштво.	– учествује у заједничком креативном раду који обједињује различите уметности и/или уметност и технологију; – предлаже идеје за уметничку рециклажу, хуманитарне акције кроз ликовно стваралаштво или обилазак места и установа културе.	–компетенција за целоживотно учење; –комуникација; –рад с подацима и информацијама; –дигитална компетенција; –решавање проблема; –сарадња; –одговорно учешће у демократском друштву; –одговоран однос према здрављу; –одговоран однос према околини; –естетичка компетенција; предузимљивост и оријентација ка предузетништву.	1	5	6	Април Мај Јун
Корелација: Музичкаа култура, биологија, географија, физика, техника и технологија. математика, српски језик, историја							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Решавање проблема, вербална, хеуристички приступ, демонстрација, метода практичних радова
Наставни облици рада:	Фронтални, индивидуални, групни, рад у пару.
Наставна средства:	Уџбеник за ликовну културу, мултимедијалне презентације, рзличити сликарски и вајарски медији, интернет.
Тема:	Начин остваривања
I Простор и композиција II Комуникација III Уметност око нас	Настава предмета ликовна култура има огроман потенцијал за развијање креативности сваког ученика (не само ученика који су даровити за уметност). Због тога је важно да ученици постепено стичу свест о томе на који начин су долазили до идеја за рад, шта их је мотивисало, као и да та искуства могу применити и у другим ситуацијама. Задаци сваке наставне јединице развијају способност посматрања и уочавања карактеристика ликовних елемената. Писани материјали и извори Уџбеник Слике Цртачки, сликарски, вајарски и други материјали, дидактичка и друга очигледна средства Темпера боје, папири Аудио-визуелна средства Фотографије Предмети и објекти из природе Оловке с меким графитним улошком, папири, пакпапир темпера боје. Писани материјали и извори, уџбеник слике цртачки, сликарски, вајарски и други материјали, Дидактичка и друга очигледна средства. темпера боје, папири, аудио-визуелна средства фотографије предмети и објекти из природе. Учење се заснива на самосталном (и у сарадњи са другима) истраживању изражајних могућности техника, прибора и материјала.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Демонстрација, илустровање Организација наставног процеса самостално или у тиму Пружање практичних инструкција Инструкције уз коришћење модерних технологија Пружање мотивације у раду Анализа ученичких радова Групна естетска анализа Праћење напретка ученика у раду	- Игра линијама и облицима - цртање, израда линеарног цртежа - стварање различитих врста облика - посматрање, истраживање - комбиновање и анализирање - израда и декорација предмета различитих облика - користи интернет - асоцијације - медијска писменост и комуникација	Формативно, свакодневно оцењивање ученика Индивидуални рад ученика Мапа радова ученика Практични рад Усмена провера Индивидуална естетска анализа Естетска анализа кроз дискусију Процењивање рада у пару и у групи Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
I Простор и композиција	– ЛИК.ОО.О.1.2. Описују функцију основних алатки у одабраним дигиталним уређајима и апликацијама за цртање, обраду фотографија и анимацију.	– ЛИК.ОО.С.3.1.Тумаче садржај ликовних дела и визуелних информација са којима се срећу у различитим ситуацијама. – ЛИК.ОО.С.3.2. Описују усмено свој рад и естетски доживљај уметничких дела, дизајна, природе и урбане средине користећи примерене и јасне реченице и изразе.	– ЛИК.ОО.Н.1.2. Повезују водеће визуелне уметнике и њихова најпознатија дела смештајући их у одговарајућу епоху и друштвени контекст. – ЛИК.ОО.Н.1.3. Наводе примере повезаности визуелних уметности, других врста уметности и наука.
II Комуникација	– ЛИК.ОО.О.3.1. Изражавају своје идеје, осећања и машту користећи одабране традиционалне технике и	– ЛИК.ОО.С.1.2. Објашњавају комуникативну функцију визуелних уметности и њен потенцијал да утиче на друштво и појединце.	– ЛИК.ОО.Н.2.2. Користе релевантне изворе за истраживање и селектовање података и информација на

	савремене уређаје и алате за обликовање визуелних садржаја.	– ЛИК.ОО.С.1.3. Објашњавају начин коришћења различитих садржаја као подстицај за развијање креативних идеја наводећи примере из сопственог искуства.	матерњем и страном језику. – ЛИК.ОО.Н.2.3. Смишљају једноставне интердисциплинарне пројекте који обједињују различите врсте уметности или уметност и науку
III Уметност око нас	– ЛИК.ОО.О.1.3 Објашњавају на који начин визуелна уметност доприноси очувању животне средине. – ЛИК.ОО.О.1.4. Описују основне карактеристике занимања у визуелним уметностима.	– ЛИК.ОО.С.3.3. Уважавају различитост у естетским доживљајима и начинима визуелног изражавања испољавајући разумевање и емпатију. – ЛИК.ОО.С.3.4. Активно и аргументовано предлажу посете установама културе или уметничким манифестацијама.	– ЛИК.ОО.Н.3.2. Подстичу друге да се активно укључе у културни и уметнички живот заједнице. – ЛИК.ОО.Н.3.3. Обликују презентације водећи рачуна о ауторским правима и безбедности током рада на интернету и приликом преузимања садржаја са интернета.

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

- ГЛИГОРИЈЕВИЋ, Јован. Ликовна култура за 7. разред. Београд: БИГЗ школство, 2021;
- ЈАНСОН, Хорст Валдемар. Историја уметности. Нови Сад: Прометеј, 2005;
- АРНАСОН, Харвард Х. Историја модерне уметности. Београд: Орион Арт, 2008;
- ПИСКЕЛ, Ђина. Општа историја уметности 1–3. Београд: Вук Караџић, 1974;

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Музичка култура

Разред: Седми

Годишњи фонд часова	
за обраду градива	28
за утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање).	8
УКУПНО	36
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ наставе: развијање интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формирање естетске перцепције и музичког укуса, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Задаци наставе:

- оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања;
- развијање осетљивости за музичке вредности;
- неговање способности извођења музике (певање/свирање);
- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука;
- подстицање стваралачког ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике), развијање критичког мишљења;
- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности;
- упознавање занимања музичке струке. Обухватају различите области музике (активно учествовање у музици, слушање, стваралаштво).

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
I	ЧОВЕК И МУЗИКА	У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да: објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; · изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; · примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; · критички просуђује утицај музике на здравље; · користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.	Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Сарадња; Комуникација; Компетенције за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Одговорно учешће у демократском друштву; Одговоран однос према здрављу; Одговоран однос према околини.	/	2	2	IX
Корелација: унутар предмета и са другим предметима – садржаје на којима се са ученицима ради повезују се са другим наставним предметима и наводи се који је предмет у питању и који се кључни појмови повезују.							
II	ПЕВАЊЕМ И СВИРАЊЕМ УПОЗНАЈЕМО	У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да: - изводи музичке примере користећи глас,	Компетенције за учење; Естетичка компетенција;	15	2	17	IX-VI

	МУЗИКУ	покрет и инструменте, самостално и у групи; · примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; · критички просуђује утицај музике на здравље; · користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање и свирање; · комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; · учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; · изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); · понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; - користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.	Дигитална компетенција; Сарадња; Комуникација; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Одговорно учешће у демократском друштву.				
Корелација: унутар предмета и са другим предметима – садржаје на којима се са ученицима ради повезују се са другим наставним предметима и наводи се који је предмет у питању и који се кључни појмови повезују.							

III	БАРОК, КЛАСИЦИЗАМ, РАЗВОЈ СРПСКЕ ЦРКВЕНЕ МУЗИКЕ	У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да: - повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; · наведе изражајна средства музичке уметности карактеристична за период барока и класицизма, уочи основне карактеристике музичког стваралаштва; · препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; · разликује музичке форме, идентификује елементе и репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника барока и класицизма; · изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; · примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању;	Компетенције за учење; Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Сарадња; Комуникација; Преуимљивост и оријентација ка предузетништву; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема.	7	3	10	IX-V
Корелација: унутар предмета и са другим предметима – садржаје на којима се са ученицима ради повезују се са другим наставним предметима и наводи се који је предмет у питању и који се кључни појмови повезују.							

IV	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да: - препозна врсту жичаних инструмента по изгледу и звуку; · опише начин добијања тона код жичаних инструмената; · препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; · објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; · користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.	Компетенције за учење; Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Сарадња; Комуникација; Предуимљивост и оријентација ка предузетништву; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема.	6	1	7	III-V
Корелација:унутар предмета и са другим предметима – садржаје на којима се са ученицима ради повезују се са другим наставним предметима и наводи се који је предмет у питању и који се кључни појмови повезују.							
УКУПНО:				28	8	36	IX-VI

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе	Монолошка, дијалогска, рада на тексту, демонстрациона, практичних радова, проблемске методе, истраживачке методе, метода индивидуализованог приступа, ИКТ метода (примена ВЕБ алата за учење), интерактивне методе, методе образовних игара: квиз, попуњавање табела, укрштеница и друго.
Наставни облици рада	Групни, индивидуални, фронтални, рад у паровима
Наставна средства	Уџбеник <i>Музичка култура</i> за 8. разред, др Александра Паладин, мр Драгана Михајловић Бокан / ЦД плејер, компакт диск 1 и компакт диск 2; Мултимедијални ПДФ уџбеник/ рачунар, бим пројектор, звучници, платно
Тема	Начин остваривања
Човек и музика	Упознавање ученика са утицајем музике на здравље човека, поезијом певања, вишегласјем и почецима записивања нота.
Певањем и свирањем упознајемо музику	Развоју извођачких вештина ученика и њихов креативни приступу певању, покрету и свирању, подстицање и развијање личног стила изражавања кроз извођење музике. Обнављање и обрађивање нових елемената музичке писмености.
Барок, класицизам, развој српске црквене музике	Изучавање основних карактеристике наведених епоха, развој српске црквене музике, музичких форми, упознавање значајних дела и композитора.
Музички инструменти	Изучавање жичаних инструмената, њихов настанак и развој, начин добијања тона и примена у начину извођења и музичким жанровима.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Подстичу ученике да опажају, примењују, препознају, упоређују, изводе закључке, повезују знања са другим областима и другим предметима, решавају проблеме, практично примењују...	Ученици активно учествују у настави, посматрају, бележе, изводе закључке, музицирају, слушају звучне примере, врше самопроцењивање и сл.).	Посматрање ученичког учешћа, закључивања и одговарања на постављена питања.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица зна и уме на основном нивоу да:	Средњи ниво Ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу да:	Напредни ниво Ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу да:
Знање и разумевање	-Препознају основне елементе музичке писмености -Опишу основне карактеристике: музичких инструмената, историјско-стилских периода, музичких жанрова, народног стваралаштва	- Анализирају повезаност: -Музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком изражајношћу (нпр. брз темпо са живахним карактером) -Структуре и драматургије одређеног музичког жанра (нпр. оперски финале са догађајима у драми) -Облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота	-Знају функцију елемената музичке писмености и извођачких састаав у оквиру музичког дела -Разумеју историјске и друштвене околности настанка жанра и облика музичког фолклора -Критички и аргументовано образлажу свој суд -Знају да креативно комбинују изражајне музичке елементе у естетском контексту (одређени музички поступак доводи у везу са жељеним ефектом)
Слушање музике	- Именују: -Музичке изражајне елементе -Извођачки састав -Музичке жанрове -Српски музички фолклор	-Опишу и анализирају карактеристике звучног примера кроз садејство опажених музичких елемената (нпр. узбуркана мелодија као резултат специфичног ритма, темпа, агогике, динамике, интервалске структуре) -Препознају структуру одређеног музичког жанра	- Умеју да анализирају слушни пример и открију везу опажених карактеристика са: -Структуралном и драматуршком димензијом звучног примера -Жанровским и историјско-стилским контекстом звучног примера -Контекстом мастанка и применом различитих облика музичког

[Повратак на садржај](#)

Музичко извођење	-Певају једноставне дечје, народне или популарне композиције -Изводе једноставне дечје, народне или популарне композиције на бар једном		-Певају једноставне дечје, народне или популарне композиције -Изводе једноставне дечје, народне или популарне композиције на бар једном инструменту
Музичко стваралаштво	-Направе музичке инструменте користећи предмете из окружења -Осмисле мање музичке целине на основу понуђених модела -Изводе пратеће ритмичке и мелодијско-ритмичке деонице на направљеним музичким инструментима -Учествују у одабиру музике за дати жанровски и историјски		-Осмишљају пратеће аранжмане за Орфов инструментаријум и друге задате музичке инструменте -Импровизују и/или компонују мање музичке целине (ритмичке и мелодијске) у оквиру различитих жанрова и стилова -Осмишљају музику за школску представу, приредбу, перформанс

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Од остале литературе за наставнике су стручне књиге, као и књиге о музици и музичарима, инструментима музичким играма и бројним другим разноврсним темама везаним за музику, а чији разноврсни садржаји могу помоћи наставницима и ученицима да продубе знања из овог предмета.

[Повратак на садржај](#)

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ : ИСТОРИЈА

РАЗРЕД: СЕДМИ

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	36
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	36
Укупно	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ наставе историје је културни напредак и хуманистички развој ученика. Она доприноси разумевању историјског простора и времена, историјских процеса и токова, као и развијању националног, европског и светског идентитета и духа толеранције код ученика.

Оперативни задаци:

Усвајање појма „нови век“ и стицање знања о основним одликама тог периода

Стицање знања о историји најзначајнијих европских држава у новом веку.

Упознавање са променама у области науке и технике, открићима, мануфактуром, хуманизмом и ренесансом...

Стицање знања о личностима и догађајима који су обележили период од краја 15. века до 20. века у општој и националној историји.

Стицање знања о основним привредним и друштвеним промена у Европи, као и у развоју Србије до Првог светског рата.

Развијање истраживачке радозналости и критичког односа према историјским изворима.

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
1.	ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	-доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; -изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера; – пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности;	Компетенција за учење Рад са подацима и информацијама Комуникација	2	2	4	СПТЕМБАР

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
2.	ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА (до средине XIX века)	– сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку; – уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву; – анализирајући дате примере, уочава утицај научно-технолошког развоја на промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу; – пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених слојева и група у индустријско доба; – уочава историјске промене, поређењем политичке карте савременог света са историјским картама других епоха; – повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом – идентификује историјске споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања.	Рад са подацима и информацијама Компетенција за учење Рад са подацима и информацијама Комуникација компетенција	12	11	23	ОКТОБАР-ДЕЦЕМБАР

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
Корелација: српски језик и књижевност, географија, информатика и раачунарство, верска настава, грађанско васпитање, ликовна култура, музичка култура.							
3.	ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX ВЕКА	– сагледава значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – наведе специфичности друштвених појава, процеса, насталих у новом веку; – анализира процес настанка модерних нација и наводи њихове основне карактеристике; – уочава утицај и улогу књижевних и уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву; – препознаје историјску подлогу савремених институција и друштвених појава – анализирајући дате примере, уочава утицај научно-техноло-шког развоја на промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу;	Дигитална компетенција Одговорно учешће у демократском друштву Компетенција за учење	10	9	19	ЈАНУАР-МАРТ

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
4.	ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ XX ВЕКА	– сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку; – препознаје основне карактеристике различитих идеологија; – анализира процес настанка модерних нација и наводи њихове основне карактеристике; – уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву; – препознаје историјску подлогу савремених институција и друштвених појава (грађанска права, парламентаризам, уставност); – анализирајући дате примере, уочава утицај научно-технолошког развоја на промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу; – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у новом веку; – уочава историјске промене, садржајем политичке карте савременог света са историјским картама других епоха;	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Дигитална компетенција Рад са подацима и информацијама	12	13	25	АПРИЛ-ЈУН

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
Корелација: српски језик и књижевност, географија, информатика и рачунарство, верска настава, грађанско васпитање, ликовна							
У К У П Н О:				36	36	72	

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе	Монолошка-дијалогска, текст метода, анализа сликовног материјала, мапа ума, демонстративно-илустративна, вербално-рецептивна метода, аудио-визуелна, ИКТ у настави.
Наставни облици рада	фронтални, индивидуални, рад у пару, групни рад
Наставна средства	уџбеник, историјска карта, радна свеска, нема карта, мапа ума, адекватне енциклопедије, презентације
Тема	Начин остваривања
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	У остваривању наставе историје од великог значаја је припрема наставника за час, као и планирање на годишњем, недељном и дневном нивоу. На тај начин наставник укључује и ученике у наставни процес, активира њихова интересовања и креативност у наставном процесу. Програм се остварује комбинацијом различитих врста дидактичког материјала, илустрација, панорама, презентација, уз стално коришћење историјске карте и историјског атласа. Ако могућности дозволе, организовати час у Завичајном музеју, посетити архив и локалну цркву. Упућивати ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија.
ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И	У остваривању ове наставне теме од великог значаја је припрема наставника за час. На тај начин наставник укључује и ученике у наставни процес, активира њихова интересовања и креативност у наставном процесу. Програм се остварује комбинацијом различитих врста дидактичког материјала, ПП презентација, које

НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА (до средине XIX века)	прави наставник и ученици у склопу домаћег задатка. У сарадњи са наставником физике, организовати предавање са презентацијом на тему Прве индустријске револуције. Упућивати ученика на коришћење додатне литературе, интернета, филмова прикладне садржине. Користити е-уџбенике у настави.
ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX ВЕКА	У остваривању ове наставне теме од великог значаја је припрема наставника за час. На тај начин наставник укључује и ученике у наставни процес, активира њихова интересовања и креативност у наставном процесу. Програм се остварује комбинацијом различитих врста дидактичког материјала, ПП презентација, које прави наставник и ученици у склопу домаћег задатка. У сарадњи са наставником српског језика организовати предавање са презентацијом на тему Вукове реформе. Упућивати ученика на коришћење додатне литературе, интернета, филмова прикладне садржине. Користити е-уџбенике у настави. Посета локалном музеју, културно-историјским споменицима новог века. Коришћење ресурса локалне историје; обележавање добијања Независности Србије на Берлинском конгресу.
ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ XX ВЕКА	У остваривању ове наставне теме од великог значаја је припрема наставника за час. На тај начин наставник укључује и ученике у наставни процес, активира њихова интересовања и креативност у наставном процесу. Програм се остварује комбинацијом различитих врста дидактичког материјала, ПП презентација, постера на хамер-папиру, паноя, које прави наставник и ученици у склопу домаћег задатка, такође, и на самом часу. Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноя, кратких записа, кратких излагања; коришћење ресурса локалне историје, обележавање Дана примирја у Првом св. рату, државног празника - Сретења. Коришћење разноврсних техника сумирања градива: ленте времена, мапе ума, табеле, проверавање знања историјско-географских појмова, кроз демонстрирање и лоцирање на историјској карти.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Организује час; Активира ученике; Утврђује претходно стечена знања и вештине; Излаже ново градиво; Излаже проблем и стратегије за његово решавање; Објашњава непознате појмове; Развија креативно и критичко мишљење ученика вреднује резултате ученика; Упућује ученика на коришћење додатне литературе; Подстиче ученике на стваралачко истраживање; Заједно са ученицима вреднује њихов рад.	Дефинише,индетификује, именује, репродукује, бира, утврђује, представља, издваја, организује, пише, понавља,прилагођава, тумачи, илуструје, демонстрира, показује, лоцира на историјској карти, објашњава, препознаје, анализира, планира, повезује, процењује, описује, вреднује, поставља питања, одговара на питања.	Иницијално тестирање, формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора и писмених провера ученка (најављени контролни задаци у форми теста, петнаестоминутни тестови), самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова, домаћи задаци, пројекти задаци, рад у пару, рад у групи. Ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета , као и напредак и других ученика.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица зна и уме на основном нивоу да:	Средњи ниво Ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу да:	Напредни ниво Ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу да:
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	Специфична компетенција 1 ИСТ.ОО.О.1.3. Разликују и именују основне временске одреднице и наводе раздобља прошлости и историјске периоде према хронолошком редоследу. ИСТ.ОО.О.1.1. Именују основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације и повезују их са описима њиховог значења. Специфична компетенција 2 ИСТ.ОО.О.2.2. Прикупљају информације из различитих извора и издвајају кључне податке у вези са одређеном темом ИСТ.ОО.О.2.5. Пореде различите изворе о истој историјској појави, догађају и/ или личности и идентификују сличности и разлике у њиховом представљању и/ или интерпретацији. Специфична компетенција 3 ИСТ.ОО.О.3.1. Разликују историју као науку, наставни предмет и раздобље прошлости и објашњавају повезаност историје са другим наставним предметима.	Специфична компетенција 1 ИСТ.ОО.С.1.4. Описују кључне карактеристике појава, догађаја, процеса и личности и објашњавају њихов утицај на развој друштва, државе, привреде и културе. Специфична компетенција 2 ИСТ.ОО.С.2.1. Селектују историјске изворе према основној подели и повезују их са местима где се чувају. Специфична компетенција 3 ИСТ.ОО.С.3.1. Објашњавају значај историје (наука и наставни предмет) за формирање ставова и за лични развој; разумевање савремених друштвених токова.	Специфична компетенција 1 ИСТ.ОО.Н.1.1. Наводе и објашњавају специфичности основних појмовима историјске науке и појмова из историје цивилизације, кључних појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје. ИСТ.ОО.Н.1.6. Аргументовано објашњавају, на примерима, узроке и последице промена које су кроз историју доживљавала друштва, државе, привреде, културе и народи. Специфична компетенција 2 ИСТ.ОО.Н.2.2. Одређују из ког историјског периода и са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене информације о особинама периода или географског простора. Специфична компетенција 3 ИСТ.ОО.Н.3.3. Анализирају и приказују развој савремених друштвених појава и/или институција током прошлости и садашњости и наводе промене које су уочили.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица зна и уме на основном нивоу да:	Средњи ниво Ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу да:	Напредни ниво Ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу да:
ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА (до средине XIX века)	Специфична компетенција 1 ИСТ.ОО.О.1.6. Лоцирају на историјској карти простор одигравања појава, процеса и догађаја из националне и опште историје. ИСТ.ОО.О.1.7. Разликују узроке од последица и описују их на примерима кључних појава, догађаја и процеса из националне и/или опште историје. Специфична компетенција 2 ИСТ.ОО.О.2.3. Проналазе и читају једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте (наведена легенда), табеле и/или графикона. Специфична компетенција 3 ИСТ.ОО.О.3.5. Наводе и примерима илуструју културно-историјско наслеђе сопственог и других народа.	Специфична компетенција 1 ИСТ.ОО.С.1.4. Описују кључне карактеристике појава, догађаја, процеса и личности и објашњавају њихов утицај на развој друштва, државе, привреде и културе. ИСТ.ОО.С.1.6. Објашњавају узроке и последице кључних појава, догађаја и процеса из националне и опште историје. Специфична компетенција 2 ИСТ.ОО.С.2.5. Издвајају и анализирају сличности и разлике у изворима информација који се односе на исту историјску појаву, догађај или личност. ИСТ.ОО.С.2.1. Селектују историјске изворе према основној подели и повезују их са местима где се чувају. Специфична компетенција 3 ИСТ.ОО.С.3.1. Објашњавају значај историје (наука и наставни предмет) за формирање ставова и за лични развој; разумевање савремених друштвених токова.	Специфична компетенција 1 ИСТ.ОО.Н.1.3. Процењују значај појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје уз навођење специфичних детаља. Специфична компетенција 2 ИСТ.ОО.Н.2.2. Одређују из ког историјског периода и са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене информације о особинама периода или географског простора. Специфична компетенција 3 ИСТ.ОО.Н.3.2. Образлажу значај цивилизацијских тековина за развој хуманистичког, демократског, инклузивног друштва заснованог на поштовању различитости и интеркултуралности.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица зна и уме на основном нивоу да:	Средњи ниво Ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу да:	Напредни ниво Ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу да:
ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX ВЕКА	Специфична компетенција 1 ИСТ.ОО.О.1.6. Лоцирају на историјској карти простор одигравања појава, процеса и догађаја из националне и опште историје. ИСТ.ОО.О.1.7. Разликују узроке од последица и описују их на примерима кључних појава, догађаја и процеса из националне и/или опште историје. ИСТ.ОО.О.1.5. Наводе и описују кључне појаве, догађаје, процесе и личности из националне и опште историје. Специфична компетенција 2 ИСТ.ОО.О.2.3. Проналазе и читају једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте (наведена легенда), табеле и/или графикана. - ИСТ.ОО.О.2.5. Пореде различите изворе о истој историјској појави, догађају и/ или личности и идентификују сличности и разлике у њиховом представљању и/ или интерпретацији. Специфична компетенција 3 ИСТ.ОО.О.3.5. Наводе и примерима илуструју културно-историјско наслеђе сопственог и других народа.	Специфична компетенција 1 ИСТ.ОО.С.1.3. Прецизно одређују којој деценији, веку, миленијуму и историјском периоду припада одређена личност, појава, догађај и процес. Специфична компетенција 2 ИСТ.ОО.С.2.3. Разврставају историјске информације у различитим симболичким модалитетима према релевантности за тему истраживања. ИСТ.ОО.С.2.4. Анализирају стереотипе, пропаганду и пристрасност у изворима доводећи их у везу са историјским контекстом. Специфична компетенција 3 ИСТ.ОО.С.3.6. Повезују културно-историјску и природну баштину са историјским и савременим контекстом и активно учествују у њиховом очувању.	Специфична компетенција 1 ИСТ.ОО.Н.1.1. Наводе и објашњавају специфичности основних појмовима историјске науке и појмова из историје цивилизације, кључних појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје. ИСТ.ОО.Н.1.4. Анализирају на карактеристичним примерима повезаност појава, догађаја, процеса и личности из националне историје са појавама, процесима, догађајима и личностима из опште историје и процењују значај те везе за државу и друштво у националном оквиру Специфична компетенција 2 ИСТ.ОО.Н.2.3. Реконструишу промене на историјско-географском простору поређењем савремених политичких карата са историјским картама других периода. Специфична компетенција 3 ИСТ.ОО.Н.3.3. Анализирају и приказују развој савремених друштвених појава и/или институција током прошлости и садашњости и наводе промене које су учили.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица зна и уме на основном нивоу да:	Средњи ниво Ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу да:	Напредни ниво Ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу да:
ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ XX ВЕКА	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.О.1.1. Именују основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације и повезују их са описима њиховог значења. ИСТ.ОО.О.1.4. Смештају годину у одговарајућу деценију, век, миленијум, еру, а појаву, догађај и личност у одговарајући историјски период или век и рачунају временску удаљеност између догађаја. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.О.2.5. Пореде различите изворе о истој историјској појави, догађају и/ или личности и идентификују сличности и разлике у њиховом представљању и/ или интерпретацији.-ИСТ.ОО.О.2.3. Проналазе и читају једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте (наведена легенда), табеле и/или графикана. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.О.3.2. Препознају на карактеристичним примерима историјске корене у савременим друштвеним појавама и институцијама.	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.С.1.3. Прецизно одређују којој деценији, веку, миленијуму и историјском периоду припада одређена личност, појава, догађај и процесе. ИСТ.ОО.С.1.5. Препознају и лоцирају историјски простор на географској карти и на примерима описују како су одлике географског простора утицале на одређене историјске догађаје и процесе. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.О.2.4. Препознају и описују пристрасности, стереотипе или пропаганду у садржајима извора и/или њиховом тумачењу. ИСТ.ОО.С.2.2. Издајају и процењују прикупљене информације са становишта релевантности и сазнајне вредности за одређену тему. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.С.3.1. Објашњавају значај историје (наука и наставни предмет) за формирање ставова и за лични развој; разумевање савремених друштвених токова.	Специфична предметна компетенција 1 ИСТ.ОО.Н.1.3. Процењују значај појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје уз навођење специфичних детаља. Специфична предметна компетенција 2 ИСТ.ОО.Н.2.1. Анализирају значај историјских догађаја, појава, личности на основу мерила вредности времена одигравања, а не на основу савременог контекста. Специфична предметна компетенција 3 ИСТ.ОО.Н.3.3. Анализирају и приказују развој савремених друштвених појава и/или институција током прошлости и садашњости и наводе промене које су уочили. ИСТ.ОО.Н.3.4. Изражавају и представљају ставове, засноване на научним аргументима, који се супротстављају различитим видовима манипулације.

[Повратак на садржај](#)

БРОЈ ПЛАНИРАНИХ ПИСМЕНИХ И КОНТРОЛНИХ ЗАДАТАКА

ТЕСТ	ОБЛАСТ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Иницијални тест	Провера знања из претходног разреда	Септембар
Друга провера знања	Европа, свет, српска држава и народ на почетку индустријског доба (до средине XIX века)	Новембар
Трећа провера знања	Европа, свет, српска држава и народ у другој половини XIX века	Март
Петнаестоминутни тестови	После завршене области	По потреби

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Д.Живојиновић, Успон Европе 1450-1789.

Ч.Попов, Грађанска Европа

С. Јовановић, Вођи француске револуције.

Тарле, Историја новог века, II

Х.Иналдик, Османско царство, класични период 1300-1600.

Р.Љушић, Кнежевина Србија 1830-1839

С. Јовановић, Друга влада Милоша и Михајла 1858-1868

С.Јовановић, Кнез Милош Обреновић

В. Поповић, Источно питање

С.Јовановић, Влада Милана Обреновића

С. Јовановић, Влада Александра Обреновића

Живојиновић, Петар Карађорђевић

А. Митровић, Продор на Балкан и Србија 1908-1918

Д. Ћосић, Време смрти

А. Митровић, Србија у Првом светском рату

ДОДАТНА НАСТАВА

Циљеви додатне наставе:

Додатни рад намењен је даровитим и посебно заинтересованим ученицима.
проширити садржаје из редовне наставе.

Циљ ове наставе је продубити и

Програмски садржаји се надовезују на садржаје из редовне наставе.

Часове организовати према потреби и захтевима ученика, као и за потребе припреме ученика за такмичења из историје свих нивоа (школско, општинско, окружно и републичко).

Наставна тема	Садржај	Начин остваривања	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Време реализације
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	Историјски извори	Прикуљање, анализа и разговор о томе; прављење мини изложбе сакупљеног.	-обнови појам историјских извора и утврди њихов значај проучавању историје	9.
ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА (до средине XIX века).	Појам <i>револуција</i> ; Српска револуција	прављење забележака у свесци о сличностима и разликама обрађених револуција; читање историјских дела везаних за С.Р. анализа истих; обрада кроз ПП или пано једне историјске личности Српске револуције.	-сагледава значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту;	10.-12.

Наставна тема	Садржај	Начин остваривања	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Време реализације
ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX ВЕКА	Србија на путу ка независности	Разговор и анализа кроз ПП презентације	– наведе специфичности националних појава, процеса, насталих у новом веку;	1.- 3.
ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ XX ВЕКА	Први светски рат у свету и Србији	Гледање филмова са овом садржином, прављење забележака о закључцима, дијалог.	– уочава утицај Првог св.рата на догађаје, појаве и процесе у 20.в.;	4.-6.

ДОПУНСКА НАСТАВА

Циљеви допунске наставе:

Допунска настава организује се по потреби. Циљ допунске наставе је да ученик, уз помоћ наставника, стекне неопходна знања и умећа како би могао без сметњи да прати редовну наставу и досегне основни ниво знања (уколико је последица недовољна оцена).

Ученик ће добити детаљније објашњење непознатих појмова, упутство за коришћење историјских карата, биће му још више приближене најзначајније историјске личности епохе (визуелном демонстрацијом - портрета, слика, фотографија и сл.).

Наставна тема	Садржај	Начин остваривања	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Време реализације
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛО-СТИ	Историјски извори	-Подсећање на поделу И.И. –подсећање на рачунање времена на табли	-обновити поделу И.И. -обновити одређивање миленијум,век и деценију неког историјског догађаја	9.

Наставна тема	Садржај	Начин остваривања	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Време реализације
ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТР. ДОБА (до средине XIX века).	Појам <i>револуција</i> ; Српска револуција: објашњење појмова	Писање у свесци објашњења основних појмова, прављење кратких забелешки кључних појмова	-савладаће појам <i>револуција</i> и утврдити значај Српске револуције.	10.-12.
ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX ВЕКА	Србија на путу ка независности	-гледање филма „Кнежевина Србија“, анализа и дискусија; објашњавање непознатих појмова	-утврдиће значај српске независности за даљи ток српске историје	1.-3.
ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ XX ВЕКА	Први светски рат у свету и Србији	-рад на карти:главни фронтови; најзначајније битке:извлачење теза	-утврдити време трајања и најзначајније узроке и последице Првог св.рата код нас и у свету.	4.-6.

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Географија

Разред: VII

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	46
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	26
Укупно:	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета:

Циљ Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.

Задаци предмета:

- стицање знања о регионалној географији света
- оспособљавање ученика за коришћење географске литературе, интернета и различитог илустративног материјала у сврху лакшег савлађивања наставног градива;
- развијање способности за активно стицање и примену знања из географије кроз самостално учење и истраживање.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА	Успоставља везе између физичко-географских и друштвено-географских објеката, појава и процеса	-компетенција за учење; -вештина комуникације; -вештина сарадње; -компетенција за рад с подацима и информацијама	1	1	2	септембар
II	ГЕОГРАФСКЕ РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ	- дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; - проналази на карти државе проучаване регије и именује их; - приказује на немој карти: континенте, океане, мора, облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове;	-компетенција за учење; -вештина комуникације; -вештина сарадње; -компетенција за рад с подацима и информацијама -дигитална -одговоран однос према околини	13	7	20	септембар, октобар
III	АЗИЈА	- класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију	-компетенција за учење; -вештина комуникације; -вештина	11	5	16	новембар, децембар, јануар

		- анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; - објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; - проналази податке о	- сарадње; -компетенција за рад с подацима и информацијама -дигитална -одговоран однос према околини				
IV	АФРИКА	- бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; - укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; - тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама;	-компетенција за учење -вештина комуникације -дигитална компетенција -компетенција за решавање проблема -рад са подацима и информацијама -одговоран однос према околини -вештина сарадње -естетичка компетенција	8	5	13	фебруар,март
V	СЕВЕРНА АМЕРИКА	- описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама;	-компетенција за учење -вештина комуникације	4	2	6	април

		- доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава; - уз помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и описује различите начине издвајања регија; - објасни формирање политичке карте света; - објашњава узроке и последице глобалних феномена као што су сиромаштво, унутрашње и спољашње миграције, демографска експлозија и пренасељеност, болести и епидемије, политичка нестабилност; - доводе у везу квалитет живота становништва са природним, демографским, економским и политичко-географским одликама простора; - препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства,	- дигитална компетенција - рад са подацима и информацијама - одговоран однос према околини - вештина сарадње - естетичка компетенција - - предузимљивост и оријентација ка предузетништву				
--	--	--	---	--	--	--	--

		енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама; - анализира примере позитивног утицаја човека на животну средину у државама које улажу напоре на очувању природе и упоређује их са сличним примерима у нашој земљи;					
VI	ЈУЖНА АМЕРИКА	- изводи закључак о могућим решењима за коришћење чистих извора енергије у државама чија се привреда заснива највише на експлоатацији нафте и угља; - истражује утицај Европске уније на демографске, економске и политичке процесе у Европи и свету; - описује улогу међународних организација у свету	-компетенција за учење -вештина комуникације -дигитална компетенција -рад са подацима и информацијама -вештина сарадње -естетичка компетенција	4	3	7	мај
VII	АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА		-компетенција за учење -вештина комуникација -дигитална	3	2	5	мај,јун

			компетенција -компетенција за решавање проблема -рад са подацима и информацијама -одговоран однос према околини -вештина сарадње -естетичка компетенција				
VIII	ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ			2	1	3	јун
Корелација: српски језик, историја, математика, биологија, ликовна култура, техника и технологија, информатика и рачунарство, физика, хемија.							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	дијалогска, монолошка, илустративно-демонстративна, ИКТ, рад на тексту
Наставни облици рада:	фронтални, индивидуални, групни, рад у пару
Наставна средства:	учбеник, атлас, географске карте, глобус, компас, рачунар и пројектор, енциклопедије, неме карте

Тема:	Начин остваривања
1.РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА	Упознати ученике са предметом и задацима проучавања, као и поделом регионалне географије, ослањајући се на њихова већ стечена географска знања из 6. разреда о појму географске регије, а са циљем разумевања комплексних односа и веза између географских објеката, појава и процеса у географској средини. Објаснити да се регионална географија изучава са циљем да би ученици сазнали какви су односи и везе између природе и људи, као и да би постали свесни да опстанак живота на Земљи зависи од њиховог међусобног односа. Објаснити ученицима да су принципи регионализације (физичко-географски и друштвено-географски) правила на основу којих се врши подела хетерогене Земљине површине на хомогене географске регије, као нпр. геоморфолошке, климатске, хидрографске, педолошке, биогеографске, економске (рударске, аграрне, индустријске, туристичке), урбане, културне, историјске, политичке и друге регије. На крају обраде наставне теме Регионална географија, указати на то да одређене регије карактерише сличан географски изглед (физиономске регије), а да друге поседују једну или неколико функција (функционалне регије).
2. ГЕОГРАФСКЕ РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ	Реализацијом исхода друге теме Географске регије Европе ученици ће стећи знања о географским целинама Европе - Јужна, Средња, Западна, Северна и Источна Европа, као и њиховим географским специфичностима и развојним карактеристикама које их издвајају у односу на суседне географске регије, политичком поделом и одабраним државама. На крају наставне теме Географске регије Европе објаснити значај Европске уније у свету, као пример интеграционих процеса. За цртање тематских карата о географским регијама Европе користити неме карте, на којима се могу издвојити карактеристичне регије и њихови географски садржаји. При цртању и тумачењу тематских карата долази до изражаја самосталност у раду ученика и усавршава се вештина практичне примене географске карте у настави. Кроз читаву тему важно је нагласити да се временом географске регије Европе развијају и мењају функције. У циљу подстицања толеранције и солидарности код ученика, указати на постајање различитих социјалних, етничких и културних група у Европи.

3.АЗИЈА	На почетку наставне теме Азија обрађују општегеографске одлике овог континента, и то: географски положај, границе и величина, природне одлике, становништво, насеља, привреда и политичка и регионална подела, након чега се прелази на регионалне целине: југозападну, јужну, југоисточну, источну и централну Азију. Важно је да се ученицима објасни шта значи да је Азија део Старог света и да ова знања повежу са знањима која стичу на часовима историје (Велика географска открића). Код приказивања величине Азије важно је да ученици стекну представу о односима површине и броја становника у поређењу са осталим континентима, а посебно са Европом. Приликом обраде становништва Азије пажњу би требало усмерити на разумевање просторне дистрибуције становништва, поларизованог демографског развоја, савремених миграција (нарочито из ратовима угрожених држава према Европи) и структуре становништва (групе народа, најмногољуднији народи). Привредне одлике Азије могу се обрадити на различите начине: кроз приказ територијалног размештаја привредних грана, сагледавање утицаја природних и друштвених фактора на развој привреде или кроз истицање регионалних специфичности развоја и размештаја привреде. Како би се остварио принцип очигледности и знања која се стичу на часовима географије учинила трајним, наставници у обради опште- и регионалног географских садржаја треба да користе зидне географске карте, а ученици атласе и неме карте. Приликом обраде положаја, границе и величине Африке важно је истаћи да се она пружа меридијански што за последицу има јасну диференцираност континента на природне зоне од екватора према југу и северу. Указати на границу Африке према Азији као и на припадајућа острва овом континенту. Знања која ученици стичу изучавањем климе, хидрографије и рељефа Африке важна су за разумевање просторне дистрибуције становништва, положаја насеља, размештаја природних ресурса, развоја и размештаја пољопривреде, рударства и туризма на континенту. Значајно је истаћи хидрографске карактеристике Нила, Нигера и реке Конго и језера Викторија, Њаса и Тангањика, као места значајне концентрације становништва, насеља и пољопривреде. Приликом обраде флористичких и зоогеографских карактеристика континента указати и на географске факторе ендемизма фауне Мадагаскара.
4.АФРИКА	

5.СЕВЕРНА АМЕРИКА	Приликом обраде наставних садржаја о становништву Африке битно је разумевање просторне дистрибуције становништва (пренасељени, густо, ретко и ненасељени простори), природног прираштаја, савремених миграција (нарочито из ратовима угрожених држава према Европи) и структуре становништва. Регионалну поделу Африке иницијално би требало посматрати кроз физичко-географску и културно-цивилизацијску поларизацију континента на Афрички Медитеран и Сахарску Африку на северу и Подсахарску Африку на југу. Обрада ових садржаја би требало да допринесе формирању ставова код ученика, према овим актуелним географским темама. За достизање исхода у оквиру ове теме важно је указати на положај овог континента између Атлантског и Тихог океана као и на повезаност/раздвојеност са суседним континентима. Ово је посебно значајно у контексту саобраћајно-географског положаја, економске повезаности са обалама других континената. У реализацији исхода који се односе на издвајање регија, потребно је нагласити постојање две културне целине на територији Северне Америке: Англоамерике (САД и Канада) и Латинске Америке (Средња Америка) и кроз корелацију са садржајима историје објаснити значај насељавања Америка. При обради природних одлика Северне Америке битно је указати на генезу рељефа континента и издвојити карактеристичне рељефне целине. Овде треба објаснити настанак Канадског штита, Кордиљера, Апалача, Средишњих низија и других особених целина. Познавање рељефа овог континента веома је значајно и за разумевање његове климе и распореда природних зона. У том смислу потребно је нагласити меридијанску циркулацију ваздуха и морске струје. У регионализацији простора овог континента важно је применити и физичко-географски принцип регионализације. При обради наставне јединице становништва Северне Америке потребно је указати на етапе насељавања континента (присуство староседелаца, утицај европских досељеника, тзв. претапање у једну нацију и сл.). У реализацији исхода који се односе на објашњења демографских процеса значајно је сагледати разлике у популационом развоју средњеамеричких и англоамеричких народа, последичне миграције према САД и Канади, разлике у структурама становништва и слично. Исходи који се односе на регионалну поделу овог простора могу да се реализују применом различитих начина издвајања карактеристичних регија (физичко-географске или друштвено-економске регије). У погледу политичке поделе, такође је могуће препознати разлике између политичко-географске уситњености средњеамеричког простора с једне стране и постојање
-------------------	--

6.ЈУЖНА АМЕРИКА	две популационо и територијално велике, а истовремено високоразвијене државе Англоамерике. За достизање исхода који се односе на дефинисање географског положаја потребно је нагласити у којим топлотним појасевима се простире Јужна Америка, затим повољност положаја између Тихог и Атлантског океана, као и велику удаљеност од осталих континената. У погледу друштвено-географске компоненте положаја важно је истаћи колонизацију, латиноамеричко наслеђе, поделу на интересне сфере између Шпаније и Португалије и сл. Природне одлике Јужне Америке могу се систематично обрадити почев од генетских типова рељефа и редоследа постанка појединих целина. Препоручује се да се климатске одлике континента анализирају кроз утицај климатских фактора, чиме се уједно објашњавају и типови климе. На тај начин се реализују исходи о утицају климатских фактора на климу и распоред природних зона. Исход који се односи на препознавање негативних утицаја човека на животну средину може да се реализује анализом значаја и неконтролисане сече амазонских селваса. При обради садржаја Становништво Јужне Америке потребно је истаћи културно-цивилизацијске узроке велике етничке и расне разноликости. У остваривању исхода који се односе на развој насеља Јужне Америке препорука је да се акценат стави на узроке стихијских процеса урбанизације и на последично велики јаз који постоји између развоја милионских градова с једне стране и бројних сеоских насеља у Андима, Амазонији и слично. Важно је нагласити везу између рурално-урбаних миграција и великих контраста који постоје у простору јужноамеричких градова. Препоручује се да се привреда Јужне Америке сагледа кроз анализу утицаја природних и друштвених фактора привредног развоја. У привредној структури потребно је указати на значај делатности примарног и секундарног сектора. У објашњењу политичке поделе простора Јужне Америке битно је указати на културно-цивилизацијске узроке поделе. Достизање исхода је могуће кроз практичне активности у оквиру самосталних или групних задатака, тако да ученици сами проуче и представе одлике одабраних регионалних целина или држава. За достизање исхода, наставник у оквиру географског положаја ученицима треба да укаже на димензије континента као и на просторни обухват Океаније (припадајућа острва Меланезији, Микронезији и Полинезији). Важно је указати на факторе географске изолованости Аустралијског континента у односу на остале континенте као и последице које се огледају у
------------------------	--

7.АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА 8.ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ	специфичним биогеографским и антропогеографским одликама. Физичко-географски садржаји треба да укажу на геотектонску еволуцију Аустралије (Пангеа, Гондвана), постанак планина као и на постанак острва Океаније (вулканска острва, атоли). Истаћи факторе који су довели до формирања пустиња, великог коралног гребена као и аутентичне аустралијске флористичке и зоогеографске области. Приликом обраде становништва Аустралије и Океаније указати на домицилно становништво (Аборицини, Маори) и придошло европско и азијско становништво. Извршити периодизацију етно-демографског развоја Аустралије и Океаније на предколонијални и колонијални период. Указати на савремене демографске процесе (природни прираштај, миграције) и насељеност континента (насељени и ненасељени простори). У политичко-географској анализи указати на процесе колонизације, деколонизације и формирања независних држава. Истаћи значај саобраћајно-географског и политичко-географског положаја острва Океаније у контексту савремених економских, политичких и војних процеса. Приликом обраде насеља Аустралије указати на природне факторе формирања савремене мреже насеља. За достизање исхода у оквиру наставне теме Поларне области препоручени садржај чине карактеристичне одлике ових простора. У том смислу, пажњу треба посветити специфичностима оријентације на половима (нпр. помоћу звезда, компаса, Сунца), дужини обданице и ноћи, висини Сунца над хоризонтом, односима копна и мора, историјату истраживања, садашњим истраживањима, као и међународној подели ових простора.
---	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
објашњавање, демонстрација, подстицање, развијање критичког мишљења, праћење и усмеравање рада ученика, вредновање, оцењивање.	писање, слушање, посматрање, истраживање, сакупљање, стварање, активности у оквиру мини пројекта-осмишљавање, реализација и презентација, цртање, израда домаћих задатака.	Усмено одговарање, домаћи задаци, тест, презентације, неме карте.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
1.РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА	ГЕО.ОО.О.1.7. Објашњавају основне политичко-географске појмове (држава, државна територија, географски положај и границе државе). ГЕО.ОО.О.1.8. Одређују припадност географских објеката одређеној регији. ГЕО.ОО.О.1.9. Упореджују географске одлике изабраних регија у Србији и свету. ГЕО.ОО.О.2.7. Уз помоћ апликација инсталираних на паметним телефонима и другим ИКТ уређајима проналазе основне географске објекте у расположивим географским базама података.	ГЕО.ОО.С.1.1. Процењују повезаност географије са осталим природним и друштвеним наукама у истраживању просторних феномена ГЕО.ОО.С.3.4. Образлажу примену географских знања у свакодневном животу ГЕО.ОО.С.1.7. Анализирају факторе настанка и развоја држава у Европи и свету у ближој и даљој прошлости. ГЕО.ОО.С.1.8. Изводе закључке о елементима географских регија у Србији, Европи и свету ГЕО.ОО.С.2.6. Одабирају изворе података релевантне за истраживање конкретне	ГЕО.ОО.Н.1.4. Изводе закључке о утицајима природних и антропогених процеса на стање квалитета животне средине у својој локалној средини, Србији и свету. ГЕО.ОО.Н.2.1. Доносе закључке о просторним и узрочнопоследичним везама између физичко-географских фактора (рељеф, клима, воде и земљиште) и друштвеногеографских елемената (становништво, привреда, насеља и држава) на основу информација са географских карата. ГЕО.ОО.Н.2.4. Спровode истраживање појединих

		географске регије.	природних и/или друштвених појава у конкретној географској регији. ГЕО.ОО.Н.3.1. Дискутују о демографским (депопулација, емиграција), еколошким (загађење животне средине), економским (сиромаштво, незапосленост), урбаним (бесправна градња) и руралним (деаграризација) проблемима, тако што аргументовано износе свој став поштујући ставове других.
2. ГЕОГРАФСKE РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ	ГЕО.ОО.О.1.7. Објашњавају основне политичко-географске појмове (држава, државна територија, географски положај и границе државе). ГЕО.ОО.О.1.8. Одређују припадност географских објеката одређеној регији. ГЕО.ОО.О.1.9. Упоредјују географске одлике изабраних регија у Србији и свету. ГЕО.ОО.О.2.7. Уз помоћ апликација инсталираних на паметним телефонима и другим ИКТ уређајима проналазе основне	ГЕО.ОО.С.1.1. Процењују повезаност географије са осталим природним и друштвеним наукама у истраживању просторних феномена ГЕО.ОО.С.3.4. Образлажу примену географских знања у свакодневном животу ГЕО.ОО.С.1.7. Анализирају факторе настанка и развоја држава у Европи и свету у ближој и даљој прошлости. ГЕО.ОО.С.1.8. Изводе закључке о елементима географских регија у Србији, Европи и свету	ГЕО.ОО.Н.1.4. Изводе закључке о утицајима природних и антропогених процеса на стање квалитета животне средине у својој локалној средини, Србији и свету. ГЕО.ОО.Н.2.1. Доносе закључке о просторним и узрочнопоследичним везама између физичко-географских фактора (рељеф, клима, воде и земљиште) и друштвеногеографских елемената (становништво, привреда, насеља и држава) на основу информација са

	географске објекте у расположивим географским базама података.	ГЕО.ОО.С.2.6. Одабирају изворе података релевантне за истраживање конкретне географске регије.	географских карата. ГЕО.ОО.Н.2.4. Спровode истраживање појединих природних и/или друштвених појава у конкретној географској регији. ГЕО.ОО.Н.3.1. Дискутују о демографским (депопулација, емиграција), еколошким (загађење животне средине), економским (сиромаштво, незапосленост), урбаним (бесправна градња) и руралним (деаграризација) проблемима, тако што аргументовано износе свој став поштујући ставове других.
3.АЗИЈА	ГЕО.ОО.О.1.7. Објашњавају основне политичко-географске појмове (држава, државна територија, географски положај и границе државе). ГЕО.ОО.О.1.8. Одређују припадност географских објеката одређеној регији. ГЕО.ОО.О.1.9. Упоредјују географске одлике изабраних регија у Србији и свету. ГЕО.ОО.О.2.7. Уз помоћ апликација инсталираних на	ГЕО.ОО.С.1.1. Процењују повезаност географије са осталим природним и друштвеним наукама у истраживању просторних феномена ГЕО.ОО.С.3.4. Образлажу примену географских знања у свакодневном животу ГЕО.ОО.С.1.7. Анализирају факторе настанка и развоја држава у Европи и свету у ближој и даљој прошлости. ГЕО.ОО.С.1.8. Изводе	ГЕО.ОО.Н.1.4. Изводе закључке о утицајима природних и антропогених процеса на стање квалитета животне средине у својој локалној средини, Србији и свету. ГЕО.ОО.Н.2.1. Доносе закључке о просторним и узрочнопоследичним везама између физичко-географских фактора (рељеф, клима, воде и земљиште) и

	паметним телефонима и другим ИКТ уређајима проналазе основне географске објекте у расположивим географским базама података.	закључке о елементима географских регија у Србији, Европи и свету ГЕО.ОО.С.2.6. Одабирају изворе података релевантне за истраживање конкретне географске регије.	друштвеногеографских елемената (становништво, привреда, насеља и држава) на основу информација са географских карата. ГЕО.ОО.Н.2.4. Спровode истраживање појединих природних и/или друштвених појава у конкретној географској регији. ГЕО.ОО.Н.3.1. Дискутују о демографским (депопулација, емиграција), еколошким (загађење животне средине), економским (сиромаштво, незапосленост), урбаним (бесправна градња) и руралним (деаграризација) проблемима, тако што аргументовано износе свој став поштујући ставове других.
4.АФРИКА	ГЕО.ОО.О.1.7. Објашњавају основне политичко-географске појмове (држава, државна територија, географски положај и границе државе). ГЕО.ОО.О.1.8. Одређују припадност географских објеката одређеној регији. ГЕО.ОО.О.1.9. Упорeђују	ГЕО.ОО.С.1.1. Процењују повезаност географије са осталим природним и друштвеним наукама у истраживању просторних феномена ГЕО.ОО.С.3.4. Образлажу примену географских знања у свакодневном животу ГЕО.ОО.С.1.7. Анализирају	ГЕО.ОО.Н.1.4. Изводе закључке о утицајима природних и антропогених процеса на стање квалитета животне средине у својој локалној средини, Србији и свету. ГЕО.ОО.Н.2.1. Доносе закључке о просторним и узрочнопоследичним везама

	географске одлике изабраних регија у Србији и свету. ГЕО.ОО.О.2.7. Уз помоћ апликација инсталираних на паметним телефонима и другим ИКТ уређајима проналазе основне географске објекте у расположивим географским базама података.	факторе настанка и развоја држава у Европи и свету у ближој и даљој прошлости. ГЕО.ОО.С.1.8. Изводе закључке о елементима географских регија у Србији, Европи и свету ГЕО.ОО.С.2.6. Одабирају изворе података релевантне за истраживање конкретне географске регије.	између физичко-географских фактора (рељеф, клима, воде и земљиште) и друштвеногеографских елемената (становништво, привреда, насеља и држава) на основу информација са географских карата. ГЕО.ОО.Н.2.4. Спровode истраживање појединих природних и/или друштвених појава у конкретној географској регији. ГЕО.ОО.Н.3.1. Дискутују о демографским (депопулација, емиграција), еколошким (загађење животне средине), економским (сиромаштво, незапосленост), урбаним (бесправна градња) и руралним (деаграризација) проблемима, тако што аргументовано износе свој став поштујући ставове других.
5.СЕВЕРНА АМЕРИКА	ГЕО.ОО.О.1.7. Објашњавају основне политичко-географске појмове (држава, државна територија, географски положај и границе државе). ГЕО.ОО.О.1.8. Одређују	ГЕО.ОО.С.1.1. Процењују повезаност географије са осталим природним и друштвеним наукама у истраживању просторних феномена ГЕО.ОО.С.3.4. Образлажу	ГЕО.ОО.Н.1.4. Изводе закључке о утицајима природних и антропогених процеса на стање квалитета животне средине у својој локалној средини, Србији и свету.

	припадност географских објеката одређеној регији. ГЕО.ОО.О.1.9. Упоредјују географске одлике изабраних регија у Србији и свету. ГЕО.ОО.О.2.7. Уз помоћ апликација инсталираних на паметним телефонима и другим ИКТ уређајима проналазе основне географске објекте у расположивим географским базама података.	примену географских знања у свакодневном животу ГЕО.ОО.С.1.7. Анализирају факторе настанка и развоја држава у Европи и свету у ближој и даљој прошлости. ГЕО.ОО.С.1.8. Изводе закључке о елементима географских регија у Србији, Европи и свету ГЕО.ОО.С.2.6. Одабирају изворе података релевантне за истраживање конкретне географске регије.	ГЕО.ОО.Н.2.1. Доносе закључке о просторним и узрочнопоследичним везама између физичко-географских фактора (рељеф, клима, воде и земљиште) и друштвеногеографских елемената (становништво, привреда, насеља и држава) на основу информација са географских карата. ГЕО.ОО.Н.2.4. Спровode истраживање појединих природних и/или друштвених појава у конкретној географској регији. ГЕО.ОО.Н.3.1. Дискутују о демографским (депопулација, емиграција), еколошким (загађење животне средине), економским (сиромаштво, незапосленост), урбаним (бесправна градња) и руралним (деаграризација) проблемима, тако што аргументовано износе свој став поштујући ставове других.
6.ЈУЖНА АМЕРИКА	ГЕО.ОО.О.1.7. Објашњавају основне политичко-географске појмове (држава, државна територија,	ГЕО.ОО.С.1.1. Процењују повезаност географије са осталим природним и друштвеним наукама у	ГЕО.ОО.Н.1.4. Изводе закључке о утицајима природних и антропогених процеса на стање квалитета

	географски положај и границе државе). ГЕО.ОО.О.1.8. Одређују припадност географских објеката одређеној регији. ГЕО.ОО.О.1.9. Упоредјују географске одлике изабраних регија у Србији и свету. ГЕО.ОО.О.2.7. Уз помоћ апликација инсталираних на паметним телефонима и другим ИКТ уређајима проналазе основне географске објекте у расположивим географским базама података.	истраживању просторних феномена ГЕО.ОО.С.3.4. Образлажу примену географских знања у свакодневном животу ГЕО.ОО.С.1.7. Анализирају факторе настанка и развоја држава у Европи и свету у ближој и даљој прошлости. ГЕО.ОО.С.1.8. Изводе закључке о елементима географских регија у Србији, Европи и свету ГЕО.ОО.С.2.6. Одабирају изворе података релевантне за истраживање конкретне географске регије.	животне средине у својој локалној средини, Србији и свету. ГЕО.ОО.Н.2.1. Доносе закључке о просторним и узрочнопоследичним везама између физичко-географских фактора (рељеф, клима, воде и земљиште) и друштвеногеографских елемената (становништво, привреда, насеља и држава) на основу информација са географских карата. ГЕО.ОО.Н.2.4. Спровode истраживање појединих природних и/или друштвених појава у конкретној географској регији. ГЕО.ОО.Н.3.1. Дискутују о демографским (депопулација, емиграција), еколошким (загађење животне средине), економским (сиромаштво, незапосленост), урбаним (бесправна градња) и руралним (деаграризација) проблемима, тако што аргументовано износе свој став поштујући ставове других.
--	--	---	--

7.АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА	ГЕО.ОО.О.1.7. Објашњавају основне политичко-географске појмове (држава, државна територија, географски положај и границе државе). ГЕО.ОО.О.1.8. Одређују припадност географских објеката одређеној регији. ГЕО.ОО.О.1.9. Упоредјују географске одлике изабраних регија у Србији и свету. ГЕО.ОО.О.2.7. Уз помоћ апликација инсталираних на паметним телефонима и другим ИКТ уређајима проналазе основне географске објекте у расположивим географским базама података.	ГЕО.ОО.С.1.1. Процењују повезаност географије са осталим природним и друштвеним наукама у истраживању просторних феномена ГЕО.ОО.С.3.4. Образлажу примену географских знања у свакодневном животу ГЕО.ОО.С.1.7. Анализирају факторе настанка и развоја држава у Европи и свету у ближој и даљој прошлости. ГЕО.ОО.С.1.8. Изводе закључке о елементима географских регија у Србији, Европи и свету .ГЕО.ОО.С.2.6. Одабирају изворе података релевантне за истраживање конкретне географске регије.	ГЕО.ОО.Н.1.4. Изводе закључке о утицајима природних и антропогених процеса на стање квалитета животне средине у својој локалној средини, Србији и свету. ГЕО.ОО.Н.2.1. Доносе закључке о просторним и узрочнопоследичним везама између физичко-географских фактора (рељеф, клима, воде и земљиште) и друштвеногеографских елемената (становништво, привреда, насеља и држава) на основу информација са географских карата. ГЕО.ОО.Н.2.4. Спровode истраживање појединих природних и/или друштвених појава у конкретној географској регији. ГЕО.ОО.Н.3.1. Дискутују о демографским (депопулација, емиграција), еколошким (загађење животне средине), економским (сиромаштво, незапосленост), урбаним (бесправна градња) и руралним (деаграризација) проблемима, тако што
------------------------------------	---	--	--

			аргументовано износе свој став поштујући ставове других.
8.ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ	ГЕО.ОО.О.1.8. Одређују припадност географских објеката одређеној регији. ГЕО.ОО.О.1.9. Упоређују географске одлике изабраних регија у Србији и свету. ГЕО.ОО.О.2.7. Уз помоћ апликација инсталираних на паметним телефонима и другим ИКТ уређајима проналазе основне географске објекте у расположивим географским базама података.	ГЕО.ОО.С.1.1. Процењују повезаност географије са осталим природним и друштвеним наукама у истраживању просторних феномена ГЕО.ОО.С.3.4. Образлажу примену географских знања у свакодневном животу .ГЕО.ОО.С.2.6. Одабирају изворе података релевантне за истраживање конкретне географске регије.	ГЕО.ОО.Н.1.4. Изводе закључке о утицајима природних и антропогених процеса на стање квалитета животне средине у својој локалној средини, Србији и свету. ГЕО.ОО.Н.2.4. Спровode истраживање појединих природних и/или друштвених појава у конкретној географској регији.

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Географија- уџбеник за 7. разред основне школе –Игор Лешчешен,Слободан Зрнић,Биљана Колачек, Александра Јовичић,
Географски атлас за V,VI, VII и VIII р. Основне школе.

Атлас- Свет на длану

Експедиције- подухвати који су променили свет

Допунска настава

ЦИЉ:

Циљ је пружање подршке ученицима који спорије усвајају знања или су били одсутни са часова и за оне који желе да утврде своје знање са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања знања, умећа и вештина из наставног градива. Организује се по потреби.Број часова зависи од одељења и потреба ученика.

Критеријуми укључивања:

Часове допунске наставе могу да похађају ученици који су у индивидуалном образовном програму, ученици који су дуго одсуствовали са часова редовне наставе и они ученици који имају жељу да утврде стечена знања.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика	Активности наставника
7.	АЗИЈА	3	-слушају додатна објашњења, -постављају питања о нејасним појмовима, -активно учествују у разговору, -анализирају и исправљају сопствене грешке, -записују и цртају одређене појмове. -на картама показују регионалну и политичку поделу континената	-идентификовање ученика којима је потребна помоћ, -утврђивање конкретних потешкоћа, -одабир садржаја које треба поновити, -понављање основних појмова, -додатно објашњавање градива , -коришћење цртежа, модела, карата,интернета -помоћ у разумевању, - мотивација ученика за рад , - методе рада прилагодити карактеристикама и способностима ученика -праћење напретка ученика.
	АФРИКА	3		
	АМЕРИКА	2		
	АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА	2		

[Повратак на садржај](#)

Додатна настава:

Циљ:

Додатни рад је планиран за заинтересоване и талентоване ученике, за стицање знања већег обима, израду и представљање презентација географских појава и процеса, размену мишљења и извођење закључака о географским одликама различитог типа. Кроз додатни рад се врши и припрема за такмичење ученика.

Критеријуми укључивања:

Часове додатне наставе похађају ученици који показују већа интересовања за додатне географске садржаје и ученици који се припремају за такмичење.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика	Активности наставника
7.	АЗИЈА	3	-слушају додатна објашњења, -постављају додатна питања о садржају, -активно учествују у разговору, -на картама показују регионалну и политичку поделу континената, -решавају задатке са тестова за такмичење, -припремају пројекте и презентације, -развијају критичко и логичко мишљење	-израда посебног програма рада, -обрада тема које нису обухваћене редовном наставом, -постављање виших образованих циљева, -припрема додатних наставних материјала, -подстицање самосталног рада ученика, -развијање научног начина размишљања и закључивања код ученика, -организовање пројеката и истраживања, -праћење напретка ученика
	АФРИКА	3		
	АМЕРИКА	2		
	АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА	2		

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: ФИЗИКА

Разред: Седми

Годишњи фонд часова	72
За обраду градива	36
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање	36
Укупно:	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета: Циљ учења предмета Физика јесте упознавање ученика са природним појавама основним законима природе, стицање основе научне писмености, оспособљавање за уочавање и распознавање физичких појава и активно стицање знања о физичким феноменима кроз истраживање, усвајање основа научног метода и усмеравање према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.

Задачи предмета:

- Развијање функционалне писмености. Упознавање основних начина мишљења и расуђивања у физици, разумевање појава, процеса и односа у природи на основу физичких закона. Развијање радозналости, способности рационалног расуђивања и критичности у мишљењу. Развијање вештине јасног и прецизног изражавања. Развијање логичког и апстрактног мишљења. Развијање способности за примену знања из физике. Схватање повезаности физичких појава и екологије и развијање свести о потреби заштите, обнове и унапређивања животне средине. Развијање радних навика и склоности ка изучавању наука о природи. Развијање свести о сопственим знањима, способностима и даљој професионалној оријентацији.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
1.	Сила и кретање	-Уочава особине скаларних величина у динамици-маса .време и растојање . -Уочава особине векторских величина-силе ,брзине и убрзања. -Рукује штоперицом,метарском траком и динамометром у току лабораторијских вежби. -Анализира резултате мерења и представља их табеларно и графички. -Анализира зависност брзине од времена код праволинијског кретања са сталним убрзањем -Примењује Њутнове законе динамике при решавању практичних примера и нумеричких задатака. -Прикупи податке мерењем физичких величина -Објасни резултате експеримента -решава	Компетенција за учење.Комуникације.Одговоран однос према здрављу.Рад са подацима и информацијама.Решавање проблема.Сарадња.Дигитална компетенција	10	13	23	Септембар

2.	Кретање тела под дејством силе теже. Силе трења :	квалитативне, квантитативне и графичке задатке. Одреди правац и смер деловања силе трења -измери динамометром интензитет силе трења при праволинијском кретању тела по хоризонталној подлози -решава квалитативне задатке из ове теме -решава квантитативне задатке из ове теме -решава графичке задатке из ове теме Демонстрира стабилну и лабилну равнотежу -одреди услове равнотеже на примерима из свакодневног	Компетенција за учење, естетичка компетенција. Комуникација. Одговорност према здрављу. Рад са подацима и информацијама. Решавање проблема. Сарадња. Дигитална компетенција Компетенције за учење, Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Решавање проблема, Сарадња. Дигиталне компетенције. Предузимљивост и компетенција ка предузетништву.	7	6	13	Новембар децембар јануар
----	---	---	--	---	---	----	--------------------------------

3.	Равнотежа тела	живота -наведе примере простих машина који се користе у свакодневном животу -примени полугу у свакодневном животу -одреди услове за пливање тела -наведе примере силе потиска из свакодневног живота -решава квалитативне,квантитативне и графичке задатке -Анализира везу механичког рада и енергије -израчунава рад силе теже -израчунава рад силе трења -одреди знак рада силе трења -анализира везу рада и снаге -образлаже предности употребе извора обновљиве	Компетенције за учењездрављу,Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.Рад са подацима и информацијама.Решавање проблема.Дигитална компетенција.Сарадња	7	5	12	Јануар ,фебруар и део марта
----	----------------	---	---	---	---	----	-----------------------------

4.	Механички рад и енергија. Снага	енергије -подржава заштиту животне средине -решава квалитативне,квантитативне и графичке задатке		8	7	15	Март,април,прила
5.	Топлотне појаве	-Разликује појмове температуре и количине топлоте и прикаже различите механизме преноса топлоте са једног на друго тело -анализира промене стања тела(димензије ,запремине и агрегатног стања)приликом грејања или хлађења -наведе методе добијања топлотне енергије и укаже на предности коришћења -решава квалитативне,квантитативне и графичке задатке	Компетенција за учење.КомуникацијуОднос према здрављу.Однос према околини.Рад са подацима и информацијама.Сарадња.Дигитална компетенција.	4	5	9	Ма, јун, ј јун
Корелација За све наставне области физика је у корелацији са математиком ,за поједине теме са хемијом и Техником и технологијом							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Монолошка, дијалошка, вербално текстуална, метод писмених и графичких радова, метод демонстрације и метод практичних и лабораторијских радова.
Наставни облици рада:	Фронтални, групни рад у паровима, индивидуални и комбиновани
Наставна средства:	Наставно радна (уџбеник, табла), демонстрациона (модел, слике, филмови) и лабораторијска (апарати, уређаји и инструменти)
Тема:	Начин остваривања
1. Сила и кретање	У остваривању наставе физике од великог значаја је припрема наставника за час као и планирање на годишњем, недељном и дневном нивоу. Наставник реализује наставне садржаје одабраном методом коју прилагођава структури одељења, објашњава осцилаторно и таласно кретање, применом индуктивне или дедуктивне методе, Показује илустрације, врши демонстрације и једноставне експерименте.
2. Кретање тела под дејством силе теже. Силе трења	Наставник вербално текстуалном методом изложи наставни садржај, илустративном методом објасни даје појаве а затим методом конструкције објасни деловање силе трења и силе теже. Применом математичких формула израчунавају се рад силе теже и силе трења.
3. Равнотежа тела	У остваривању наставе физике од великог значаја је припрема наставника за час, као и планирање на годишњем, недељном и дневном нивоу. Наставник реализује наставни садржај одабраним методама а затим путем илустрација и демонстрација, као и применом формула кроз рачунске задатке приближава дату материју. Експерименталном методом чини област схватљивом и разумљивом
4. Механички рад и енергија. Снага	Од великог значаја за остваривање наставе физике је припрема наставника за часове на годишњем, недељном и дневном нивоу. Наставни садржај из ове области наставник реализује најпре вербално текстуалном методом, затим дочарава појаву илустративном методом, затим уз сарадњу са ученицима остварује демонстрациони доказ и све то потврђује рачунским и графичким задатком

5.Топлотне појаве	У остваривању наставе физике велики значај има припрема наставника за часове на годишњем ,недељном и дневном нивоу.Наставни садржај реализоваће се комбинацијм вербално текстуалне,илустративне и демонстрационе методе,Акценат мора бити на демонстративним примерима добијања топлотне енергије као и указ на процес искоришћења .
-------------------	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Упознаје ученике са циљевима и садржајима наставног програма,реализује наставне садржаје,редовно прати рад и залагање ученика на часу,води рачуна о индивидуализацији и приступу ученику,подстиче код ученика развој мишљења и разумвања.Има менторску улогу.Негује позитивну климу у одељењу,охрабрује помаже и подстиче ученике.омогућује да сами изводе закључке.Подстиче их на учење.Идентификује напредак у учењу.Оцењивањем процењује ниво постигнућа ученика.	Активности ученика обухватају списак ученичких активности у току часа (ученици посматрају ,бележе,изводе закључке,експерименте и сл.)Ученици учествују у разговору и изводе закључке,одговарају на питања,раде квалитативне ,квантитативне и графичке задатке,анализирајуи дискутују добијене резултате	Наставник континуирано прати рад сваког ученика кроз проверавање нивоа усвојених знања,стечених наоснову свих облика наставе:демонстрационих огледа,предавања и активног учешћа у раду,решавање квантитативних,квалитативних и графичких задатака,пројектне наставе и лабораторијских вежби.Континуирано се прати и вреднује знање,вештина и ставови ученика помоћу усменог испитивања,кратких писмених провера,провере практичних вештина као и вредновање учешћа и продуката пројектне наставе.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
1.Сила и кретање	Ученик зна како се деле кретања према облику путање и брзини.Зна да постоји РПКи РППКе и зна вербално да каже разлику..Зна да исприча други и трећи Њутнов закон.Препознаје обрасце за убрзано и успорено кретање за брзину и пређени пут.	Уме да наброји величине које карактеришуРПК и РППК и напише формуле за брзину и пут.Уме да напише формулу за други Њутнов закон,висину при слободном паду и брзину слободног пада.Уме да напише обрасце за хитац навише и наниже за брзину и пређени пут.	Разуме и примењује формуле у рачунским задацима.Уме да објасни везу силе масе и убрзања.Зна да ради рачунске задатке у којима се примењује Основни закон динамике.Успешно ради квантитативне задатке за слободан пад,хитац навише и наниже.
2.Кретање тела под дејством силе теже и силе трења	Ученик зна да постоји Сила теже и Сила трења и зна да напише обрасце за ове две силе.Разликује Слободан пад од хитаца наниже и зна шта је хитац навише.Пише обрасце за Слободан пад и хитац наниже и навише за брзину и пређени пут.	Ученик разуме образац за Силу Земљине теже и пише га са разумевањем,разуме и пише образац за силу трења и разуме присутне физичке величине у обрасцу.Зна дефиницију и образац за Слободан пад,хитац навише и хитац наниже.	Разуме и примењује у рачунским задацима обрасце за Силу теже и Силу трења.Ради задатке са применом образаца за Слободан пад,хитац наниже и хитац навише.,Самостално ради квалитативне и квантитативне задатке

3.Равнотежа тела	На примеру разликује стабилну,лабилну и индиферентну равнотежу.На примеру разликује једнострану и двострану полугу.Зна основне особине силе гравитације и силе потиска.Зна суштину Архимедовог закона и зна да га репродукује	Зна да напише образац за силу потиска и објасни присутне физичке величине у обрасцу.Зна детаљно да објасни стабилну и лабилну и индиферентну равнотежу.Зна да ради задатке са директном заменом у образац датих вредности физичких величина.	Зна да примени стечено знање при изради рачунских задатака.Зна да ради квалитативне и квантитативне задатке из области Силе потиска и равнотеже полуге.
4. Механички рад и енергија.Снага.	Ученик препознаје и пише обрасце за кинетичку и потенцијалну енергију ,зна да препозна примере где тело располаже кинетичком а где потенцијалном енергијом.Зна шта је снага и пише њен образац,зна шта је рад и пише образац за рад.Зна јединице за рад ,снагу и енергију	Ученик разуме у потпуности обрасце за механички рад,снагу и енергију и зна да објасни однос физичких величина у самом обрасцу.Зна да уради једноставне задатке са директном применом вредности у образац.Успешно ради квалитативне задатке	Ученик уме да примени стечено у знање и успешно ради квалитативне и квантитативне задатке напредног нивоа.Разуме и примењује формуле и успешно ради и графичке задатке

5.Топлотне појаве	Ученик има представу шта значи микроскопски а шта макроскопски поглед на структуру тела.Разуме објашњење унутрашње енергије.Зна да каже дефиницију температуре и зна да напише формулу за израчунавање количине топлоте.	Ученик зна да напише и објасни образац за количину топлоте и зна однос физичких величина које се налазе у обрасцу.Зна да дефинише температуру и изрази је у степенима Келвина ако је представљена у степенима Целзијуса.Уме да уради једноставне задатке са директном применом вредности.	Ученик успешно примењује стечено знање у изради сложенијих задатака.Уме да ради и компликованије квалитативне и квантитативне задатке.Успешно ради задате графичке задатке
-------------------	--	---	--

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА: Уџбеник физике за 7.разред Разред.Аутори:Марија Крнета,Катарина Стевановић и Јелена Радовановић као и Збирка задатака из физике за 7.разред:..Аутори:Марија Крнета,Катарина Стевановић и Радмила Тошовић

ДОДАТНА НАСТАВА:

Циљеви додатне наставе:

Додатни рад намењен је даровитим и посебно заинтересованим ученицима.Циљ ове наставе је продубити и проширити садржаје из редовне наставе.Програмски садржаји се надовезују на садржаје из редовне наставе.Часове организовати према потреби и захтевима ученика.

Наставна тема	Садржај	Начин остваривања	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Време реализације
1.Кретање и сила	--Илустровање инерције помоћу папира и тега -Илустровање закона акције и реакције помоћу динамометра и колица са опругом - Видео запис-Провера другог Њутновог закона помоћу покретних тела,помоћу Авудове машине -Израда рачунских задатака из области 2.Њутновог закона - -Виде запис или симулација силе трења -Мерење силе трења помоћу динамометра на кретање тела	Илустративном методом,оглед(експеримент) Симулације Вербално текстуална метода Експерименталном методом,методом симулација	Ученик ће разумети појам и функцију Њутнових закона(закона инерције,основног закона механике и закона акције и реакције.Знаће на основу видео записа принцип рада Авудове машине.Знаће принцип израде рачунских задатака из ове области. Ученик ће у потпуности разумети деловање силе трења и силе 3.теже и знати да измери њихов имтензитет помоћу динамометра. Знаће рачунским путем да израчуна коефицијент трења	9.месец 10и 11 месец

2.Кретање тела под дејством Силе теже .Силе трења	по различитим храпавим подлогама -Израчунавање коефицијента трења -Израда сложенијих рачунских задатака	или видео записа,илустративном методом и наравно вербално текстуалном методом	Ученик ће знати да демонстрира равнотежу тела.Знаће како функционише полуга и стрма раван као проста машина и знаће да протумачи и објасни видео запис са примерима различитих равнотежа	
3.Равнотежа	-Врсте равнотеже тела помоћу лењира и штапа -Равнотежа полуге Полуга и њена примена -Стрма раван као проста машина(демонстрациони оглед) -Видео записи различитих примера равнотеже полуге	Вербално текстуалном методом појаснити ученицима појам равнотеже полуге.Илустративно показати изглед и функцију полуге. Демонстрацијом показати функционисање	Ученик ће знати да одреди рад силе трења рачунским путем након одгледаних видео записа и симулација. -Знаће да објасни закон одржања енергије на сваком приказаном	12-03.месећ

4.Механички рад и енергија.Снага	Илустрација рада утрошеног на савлађивање силе трења при клизању тела по различитим подлогама уз коришћење динамометра -Одређивање рада силе под чијим дејством се тело креће по различитим подлогама (видео запис) -Видео запис:Закон одржања енергије у механици Максвелов точак. -Дифузија и Брауново кретање(видео симулације)	стрме равни а затим методом видео записапоказати различите примере равнотеже Методом експеримента,видео симулација,видео записа,илустративном методом и вербално текстуалном оствариће се у потпуности планирани часови додатне наставе	примеру трансформације потенцијалне енергије у кинетичку и обрнуто Ученик ће у потпуности разумети појам температуре ,топлоте и схватити Брауново кретање .Биће оспособљен за мерење мешавине топле и хладне воде и знаће да објасни многе видео симулације из ове области	4-6.месеца
---	--	---	--	-------------------

5.Топлотне појаве	-Лабораторијска вежба:Ширење чврстих тела течности и гасова(надуван балон на стакленој посуди- флаша и две посуде са хладном и топлим водом,издужење жице ,капилара -Лабораторијска вежба:Мерење температуре мешавине топле и хладне воде после успостављања топлотне равнотеже	Вербално текстуалном, илустративном , методом експеримента као и видео симулацијама и видео записом биће у потпуности остварени планирани часови додатне наставе		
-------------------	--	---	--	--

ДОПУНСКА НАСТАВА:

Циљеви допунске наставе:

Допунска настава се организује по потреби.Циљ допунске наставе је да ученик уз помоћ наставника стекне неопходна знања и умећа како би могао без сметњи да прати редовну наставу.

Наставна тема	Садржај	Начин остваривања	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Време реализације
1, Сила и кретање	- Врсте кретања -РПК,РППК- израчунавање брзине и пређеног пута-обрасци -Други и трећи Њутнов закон -Динамичко мерење силе	Обнављањем градива из ове области, објашњењем помоћу илустрација и демонстрација, све у циљу да ученик лакше савлада област Сила и кретање	Ученик разликује врсте кретања, мери и рачуна брзину и убрзање и зна њихове јединице. Зна други и трећи Њутнов закон и динамичко мерење силе	9. месец
2. Кретање тела под дејством силе теже. Силе трења	- Слободан пад тела, хитац навише, хитац наниже - Сила трења, сила отпора - Бестежинско стање тела.	Обнављањем градива из ове области уз помоћ илустрација и демонстрација и рад једноставнијих задатака	Ученик зна шта је слободан пад, хитац навише и наниже. Зна силу трења, силу отпора средине и разуме бестежинско стање	10. месец
3. Равнотежа тела	- Равнотежа тела- - Врсте равнотеже - Сила потиска - Архимедов закон	Обнављање градива, писање формула и примена формула у једноставним задацима	Ученик зна када је тело у равнотежи и које врсте равнотеже постоје. Зна формулу за силу потиска. Зна како гласи Архимедов закон	11 и 12 месец

4Механички рад и енергија.Снага тела	-Механички рад -Појам снага тела -Кинетичка и потенцијална енергија	Обнављање градива ,писање формула и примена формула у једноставнијим задацима	Ученик зна дефиницију механичког рада и формулу Зна шта је Снага и како се израчунава Зна када тело располаже кинетичком а када потенцијалном енергијом Ученик зна да се укупна енергија састоји од Потенцијалне и Кинетичке енергије молекула унутар тела.Зна како се одређује количина топлоте и која је њена јединица.Зна да напише формулу.	12.-03.месеца 4.- 6. Месеца
5.Топлотне појаве	-Количина топлоте и њена јединица -формула за израчунавање Појам температура тела.Укупна енергија.	Обнављање градива вербално текстуалном медодом,посматрањем илустрација и давањем објашњења и писањем формуле за количину топлоте		У току 6.месеца

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Хемија

Разред: Седми

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	43
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	29
Укупно:	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета:

Да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештине за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу и тимски рад, и одговоран однос према себи, другима и животној средини. Циљ наставе хемије јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и

- развијање функционалне хемијске писмености
- разумевање промена и појава у природи на основу знања хемијских појмова, теорија, модела и закона
- развијање способности комуницирања коришћењем хемијских термина, хемијских симбола, формула и једначина
- развијање способности за извођење једноставних хемијских истраживања
- развијање способности за решавање теоријских и експерименталних проблема
- развијање логичког и апстрактног мишљења и критичког става у мишљењу
- развијање способности за тражење и коришћење релевантних информација у различитим изворима (уџбеник, научно-популарни чланци, Интернет)

[Повратак на садржај](#)

- развијање свести о важности одговорног односа према животној средини, одговарајућег и рационалног коришћења и одлагања различитих супстанци у свакодневном животу
- развијање радозналости, потребе за сазнавањем о својствима супстанци у окружењу и позитивног става према учењу хемије
- развијање свести о сопственим знањима и способностима и даљој професионалној оријентацији.

Задаци предмета:

- стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе хемије сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе хемије буду у пуној мери реализовани
- омогућавање ученицима да разумеју предмет изучавања хемије и научни метод којим се у хемији долази до сазнања
- омогућавање ученицима да сагледају значај хемије у свакодневном животу, за развој различитих технологија и развој друштва уопште
- оспособљавање ученика да се користе хемијским језиком: да знају хемијску терминологију и да разумеју квалитативно и квантитативно значење хемијских симбола, формула и једначина
- стварање наставних ситуација у којима ће ученици до сазнања о својствима супстанци и њиховим променама долазити на основу демонстрационих огледа или огледа које самостално изводе, развијати при том аналитичко мишљење и критички став у мишљењу
- стварање наставних ситуација у којима ће ученици развијати експерименталне вештине, правилно и безбедно, по себе и друге, руковати лабораторијским прибором, посуђем и супстанцама
- оспособљавање ученика за извођење једноставних истраживања
- стварање ситуација у којима ће ученици примењивати теоријско знање и експериментално искуство за решавање теоријских и експерименталних проблема
- стварање ситуација у којима ће ученици примењивати знање хемије за тумачење појава и промена у реалном окружењу
- омогућавање ученицима да кроз једноставна израчунавања разумеју квантитативни аспект хемијских промена и његову практичну примену.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	ХЕМИЈА КАО ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА НАУКА И ХЕМИЈА У СВЕТУ ОКО НАС	идентификује и објашњава појмове који повезују хемију са другим наукама и различитим професијама, и принципима одрживог развоја; објашњава основну разлику између хемијских елемената и једињења, и препознаје примере хемијских елемената и једињења у свакодневном животу; објашњава по чему се разликују чисте супстанце од смеша и илуструје то примерима	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.	3	2	5	септембар
Корелација: историја, биологија, физика, географија, техника и технологија, информатика и рачунарство, математика							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	ХЕМИЈСКА ЛАБОРАТОРИЈА	правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима	4	4	8	септембар, октобар

		средини; изведе експеримент према датом упутству, табеларно и графички прикаже податке, формулише објашњења и изведе закључке; експериментално појединачно и у групи испита, опише и објасни физичка и хемијска својства супстанци, и физичке и хемијске промене супстанци; повезује физичка и хемијска својства супстанци са применом у свакодневно животу и различитим професијама; тумачи ознаке са амбалаже супстанци/комерцијалних производа	и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.				
Корелација: биологија, физика, математика, техника и технологија, информатика и рачунарство							

III	АТОМИ И ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТИ	налази потребне информације у различитим изворима користећи основну хемијску терминологију и симболику; представља структуру атома, молекула и јона помоћу	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и	6	5	11	октобар, новембар
-----	---------------------------	--	--	---	---	----	-------------------

		модела, хемијских симбола и формула; повезује распоред електрона у атому елемента с положајем елемента у Периодном систему елемената и својствима елемента; разликује хемијске елементе и једињења на основу хемијских симбола и формула.	информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.				
Корелација: биологија, физика, математика, техника и технологија, информатика и рачунарство, историја, ликовна култура							

IV	МОЛЕКУЛИ ЕЛЕМЕНАТА И ЈЕДИЊЕЊА, ЈОНИ И ЈОНСКА ЈЕДИЊЕЊА	објашњава основну разлику између хемијских елемената и једињења, и препознаје примере хемијских елемената и једињења у свакодневном животу; представља структуру атома, молекула и јона помоћу модела, хемијских симбола и формула; повезује распоред електрона у атому елемента с положајем елемента у Периодном систему елемената и својствима елемента; разликује хемијске елементе и једињења на основу хемијских	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према	7	3	10	новембар, децембар
----	---	---	--	---	---	----	----------------------------------

		симбола и формула; разликује типове хемијских веза, препознаје тип хемијске везе у супстанцама и повезује са својствима тих супстанци;	околини.				
Корелација: биологија, физика, математика, техника и технологија, информатика и рачунарство, историја, ликовна култура, српски језик и књижевност							

V	ХОМОГЕНЕ И ХЕТЕРОГЕНЕ СМЕШЕ	правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини; налази потребне информације у различитим изворима користећи основну хемијску терминологију и симболику; објашњава по чему се разликују чисте супстанце од смеша и илуструје то примерима; разликује хомогене и хетерогене смеше, наводи примере из свакодневног живота и раздваја састојке смеша; објасни процес растварања супстанце и квантитативно значење растворљивости супстанце;	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.	7	5	12	децембар, јануар, фебруар, март
---	-----------------------------------	---	--	---	---	----	--

[Повратак на садржај](#)

		изводи израчунавања у вези с масеним процентним саставомраствора; тумачи ознаке са амбалаже супстанци/комерци јалних производа					
Корелација: биологија, физика, математика, информатика и рачунарство							

VI	ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ	разликује хемијске елементе и једињења на основу хемијских симбола и формула; напише једначине хемијских реакција и објасни њихово квалитативно и квантитативно значење.	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.	3	3	6	март
Корелација: биологија, физика, математика, информатика и рачунарство							

VII	ИЗРАЧУНАВАЊА У ХЕМИЈИ	напише једначине хемијских реакција и објасни њихово квалитативно и квантитативно значење; квантитативно тумачи хемијске симболе и формуле користећи појмове релативна атомска и молекулска маса, количина супстанце и моларна маса;	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.	5	3	8	март, април
Корелација: физика, математика, информатика и рачунарство							

VIII	ВОДОНИК И КИСЕОНИК И ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА ; СОЛИ	налази потребне информације у различитим изворима користећи основну хемијску терминологију и симболику; објашњава основну разлику између хемијских елемената и једињења, и препознаје примере хемијских елемената и једињења у свакодневном животу; разликује хемијске елементе и	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање	8	4	12	Мај, јун
------	---	---	---	---	---	----	----------

		једињења на основу хемијских симбола и формула; напише једначине хемијских реакција и објасни њихово квалитативно и квантитативно значење; квантитативно тумачи хемијске симболе и формуле користећи појмове релативна атомска и молекулска маса, количина супстанце и моларна маса; опише и објасни физичка и хемијска својства водоника и кисеоника; разликује оксиде, киселине, хидроксиде и соли на основу хемијске формуле и назива, и опише основна својства ових класа једињења; индикаторима испита и на рН скали процени киселост раствора;	проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.				
Корелација: биологија, физика, математика, информатика и рачунарство							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Дијалогска, монолошка, демонстративна, илустративна, метода рада на тексту
Наставни облици рада:	фронтални, индивидуални, рад у пару, групни рад
Наставна средства:	Припремљени задаци, презентације, лабораторијско посуђе и прибор, модели, слике, шеме, илустрације, табеле
Тема:	Начин остваривања
1.ХЕМИЈА КАО ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА НАУКА И ХЕМИЈА У СВЕТУ ОКО НАС	Хемија као експериментална наука и хемија у свету око нас је тема у којој ученици идентификују појмове који повезују хемију са другим наукама и различитим професијама, кроз различите примере из савременог живота (на пример, производња и прерада хране, производња лекова, нових врста грађевинских и изолационих материјала, козметичких производа, средстава за хигијену, конзерванаса, боја, лакова). Ученици би требало да уоче да је развијеност хемијске производње значајан показатељ нивоа развијености друштва, да хемијски производи представљају стално окружење савременог човека, са свим добитима и ризицима. Хемија као природна наука, заједно са физиком и биологијом, пружа могућност комплексног сагледавања природе и доприноси да ученици формирају позитиван став према њеном очувању. У оквиру теме ученици идентификују да је предмет изучавања хемије супстанца. На основу претходног знања разликују супстанцу и физичко тело, класификују супстанце према сложености састава на хемијске елементе и хемијска једињења, и сазнају да се елементи и једињења у природи могу наћи као чисте супстанце и као састојци смеша. Зато је важно да у оквиру демонстрације ученици посматрају узорке хемијских елемената, једињења и смеша, познатих из свакодневног живота. У овом периоду од њих се не може очекивати да прецизирају разлику у саставу различитих једињења. Препоручени број часова за реализацију ове теме је 5.

2. ХЕМИЈСКА ЛАБОРАТОРИЈА	У оквиру ове теме ученици уочавају улогу експеримента у хемији, усвајају основна правила понашања у хемијској лабораторији, мере опреза при руковању супстанцама, лабораторијским посуђем и прибором, мере заштите себе и других, заштите животне и радне средине, и мере прве помоћи у случају повреде при раду. Ученици започињу учење о правилима понашања и мерама опреза у раду, а она се даље разрађују на садржајима наредних тема. Знања и вештине које ученици стичу на овим часовима неопходна су и за задовољавање свакодневних животних потреба. Почев од ове теме, ученици се упознају са основним техникама рада у лабораторији (мешање, уситњавање и загревање супстанци), као и техникама: посматрања, мерења, бележења и уочавања правилности међу прикупљеним подацима, формулисања објашњења, извођења закључака. Ученици експериментално испитују и описују физичка и нека хемијска својства супстанци, на пример, запаљивост, као и физичке и хемијске промене супстанци и повезују их са применом у свакодневном животу и различитим професијама. У демонстрационим огледима ученици уочавају које се лабораторијско посуђе и прибор користи у експерименталном раду, како се правилно њиме рукује, уочавају и разликују физичка и хемијска својства супстанци, и физичке и хемијске промене супстанци. Да би ученици препознали када је дошло до хемијске реакције, могу се демонстрирати огледи: издвајање гаса (реакција између цинка и хлороводоничне киселине, реакција између натријум-хидрогенкарбоната и етанске киселине), издвајање талога (реакција између раствора олово(II)-нитрата и калијум-јодида, бакар(II)сулфата и натријум-хидроксида), промена боје реактаната (сагоревање хартије и сахарозе, разлагање амонијум-дихромата), појава светлости (сагоревање траке магнезијума). У овом периоду учења хемије важно је да ученици само уоче шта указује на хемијску промену (хемијску реакцију). У оквиру ове теме ученици први пут изводе лабораторијске вежбе. Потребно је да они претходно виде како се правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама и зато је важно да посматрају демонстрације огледа пре сваке вежбе. То важи и за све остале теме. Препоручени број часова за реализацију ове теме је 8.
-------------------------------------	--

3. АТОМИ И ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТИ	Учење шта је атом, о структури атома и субатомским честицама (протони, електрони, неутрони), ученици би требало да започну на примеру атома хелијума (с обзиром на то да атом најзаступљенијег изотопа водоника нема неутроне). Потребно је да ученици упореде наелектрисање и масу протона, неутрона и електрона, а потом наелектрисање, масу и величину атомског језгра и електронског омотача. Ученици би требало да примењују појмове атомски и масени број у описивању структуре атома. У овом периоду учења хемије ученици би требало да прошире дефиницију хемијског елемента тиме да хемијски елемент изграђује једна врста атома, тј. да сви атоми хемијског елемента имају исти број протона, односно атомски број. Учећи о структури атома ученици би требало да користе различите моделе атома (слике, тродимензионалне и анимиране моделе атома доступне преко савремених информационо комуникационих технологија, ИКТ). При томе је важно да ученици критички посматрају моделе, уочавају информације о структури атома које модели пружају, као и њихова ограничења. Учећи о изотопима важно је да ученици уоче да атоми једне врсте, тј. једног хемијског елемента, могу да се разликују према броју неутрона. Уз то, потребно је да уоче различиту заступљеност изотопа у природи и да познају каква је њихова практична примена. У оквиру ове теме ученици први пут разликују врсте хемијских елемената: метале, неметале, металоиде и племените гасове. Они би требало да уоче: када је максимално попуњен валентни ниво, распоред електрона у атомима племенитих гасова, да шематски представљају распоред електрона по енергетским нивоима, и да повезују распоред електрона у атому елемената са положајем елемента у Периодном систему елемената. Учећи о племенитим гасовима ученици би требало да повезују структуру атома са својствима елемената, применом, као и са заступљеношћу њихових слободних атома у природи. Препоручени број часова за реализацију ове теме је 11.
4. МОЛЕКУЛИ ЕЛЕМЕНАТА И ЈЕДИЊЕЊА, ЈОНИ И ЈОНСКА ЈЕДИЊЕЊА	Током учења садржаја ове теме, ученици би требало да наставе повезивање својстава и структуре супстанци. При томе, важно је да уоче веома малу заступљеност слободних атома у природи, тј. да су само атоми племенитих гасова слободни. Удруживање атома у стабилне молекуле, односно грађење ковалентне везе, ученици би требало да уче на примерима: водоника, хлора, кисеоника, азота, хлороводоника, воде и амонијака, а о јонској хемијској вези на примерима: натријумхлорида, натријум-оксида и магнезијум-хлорида. Ученици би требало да пишу формуле и називе супстанци користећи појам валенце. Учећи о хемијској вези могу користити моделе атома, молекула, јона, кристалних решетки доступних преко савремених ИКТ. Посматрањем демонстрационих огледа ученици би

	требало да уоче разлике својстава супстанци са поларном и неполарном ковалентном везом – скретање млаза поларне супстанце у електричном пољу; поларност воде и етанола. Такође, као и да уоче разлике својстава супстанци са јонском и ковалентном везом: растворљивост, температура топљења, и агрегатно стање при стандардним условима. Препоручени број часова за реализацију ове теме је 10.
5. ХОМОГЕНЕ И ХЕТЕРОГЕНЕ СМЕШЕ	Током учења садржаја теме ученици формирају појмове: хетерогена и хомогена смеша, раствори и растворљивост, разликују квалитативни и квантитативни састав смеша и представљају квантитативни састав смеша преко масеног процентног састава. Ученици треба да овладају основним техникама раздвајања састојака смеша и да их самостално изводе: декантовање, цеђење и одвајање помоћу магнета. (Могу се информисати и о осталим техникама раздвајања састојака смеша). Требало би да препознају воду за пиће, ваздух, али и речну воду или морску воду, као примере хомогених смеша. Упоредјујући различите узорке вода у природи и разматрајући различите природне или деловањем човека изазване промене у њиховом саставу, треба да уоче када вода и ваздух представљају хомогене, а када хетерогене смеше. При томе, важно је да разликују воду као једињење (чиста супстанца), од примера вода у природи које су смеше (изворска, морска, речна, језерска, подземна, минерална вода, атмосферска и отпадна вода). Ученици би требало да објасне шта се раствара у води, да схвате значај воде за живот, и да је чувају од загађења. Важно је да знају су неке супстанце загађујуће за ваздух, али и да се могу предузети мере у циљу спречавања загађивања ваздуха. Израчунавања у вези са масеним процентним саставом смеша ученици би требало да у највећој мери повезују са саставом комерцијалних производа (на пример, медицинска средства, прехранбени производи, средства за одржавање хигијене). У демонстрационим огледима ученици би требало да уоче да је састав смеша произвољан, да састојци смеша не мењају својства у смешама и да својства смеша зависе од заступљености састојака у смешама. Они би требало да виде како се припремају раствори, на пример припремање презасићеног раствора натријум-ацетата и кристализацију растворене супстанце. Препоручује се и демонстрирање огледа којим се показује да у води има раствореног кисеоника, растварање калијум-перманганата и јода у води и неполарним растварачима („хемијски коктејл”). Поред наведеног, пре лабораторијске вежбе намењене раздвајању састојака смеша, потребно је да наставник демонстрационим

	огледима покаже како се изводе поједини поступци. Препоручени број часова за реализацију ове теме је 12.
6. ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ	У оквиру ове теме ученици формирају појмове: релативна атомска маса, релативна молекулска маса, количина супстанце, мол, моларна маса. Ученици на основу назива или хемијске формуле супстанце израчунавају релативне молекулске масе задатих супстанци користећи таблицу ПСЕ. Предвиђено је да ученици на ваги измере масу одређене супстанце, а затим да израчунају количину супстанце, и обрнуто, да за задату количину супстанце израчунају масу те супстанце, а онда и да је измере помоћу ваге. Важно је да током израчунавања ученици успостављају везе између масе супстанце, количине супстанце и броја честица, да изводе израчунавања на основу хемијских формула – израчунавање масеног елементарног процентног састава једињења, израчунавања на основу хемијских једначина, на основу односа количине, масе и броја честица учесника у хемијској реакцији. Препоручени број часова за реализацију ове теме је 6.
7. ИЗРАЧУНАВАЊА У ХЕМИЈИ	Ученици уче квалитативно и квантитативно значење хемијске једначине којом се представља одређена хемијска промена, примењују значење коефицијента и разликују коефицијент од индекса. -Закон о одржању масе ученици треба да разумеју са становишта честичне структуре супстанце, тј. да је маса супстанце пре и после хемијске реакције иста, јер је број атома пре и после хемијске реакције исти. Најбоље је учити кроз демонстрационе огледе: сагоревање свеће, реакције између натријум-хидрогенкарбоната и сирћетне киселине, реакције између натријум-хлорида и сребро-нитрата, и баријум-хлорида и натријумсулфата. Ученици треба да усмене и текстуалне описе хемијских реакција преводе у симболички запис, тј. да записују једначине хемијских реакција, разликују реактанте од производа хемијске реакције и одређују коефицијенте у хемијској једначини. Ученици би требало да уоче топлотне ефекте при физичким и хемијским променама супстанци, тј. да се током промена ослобађа или троши топлота на пример, при растварању натријум-хидроксида и растварању амонијум-хлорида у води. При писању хемијских формула супстанци и записивању једначина хемијских реакција ученици уче и како се пишу хемијске формуле у програмима за обраду текста и посебним програмима креираним за ту сврху. Препоручени број часова за реализацију ове теме је 8.
8. ВОДНИК И КИСЕОНИК И ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА.СОЛИ	У последњој теми у 7. разреду ученици уче о водонику и кисеонику, и класама неорганских једињења (оксиди, киселине, хидроксида/базе и соли). У оквиру теме ученици детаљније сазнају о својствима и практичној примени ова два елемента, као и о њиховим једињењима

	учећи у наставку о класама неорганских једињења. Тако ученици сазнају о заступљености водоника у природи, својствима водоника и повезују својства и примену водоника. Примењују Закон о одржању масе приликом писања хемијских једначина добијања водоника електролизом воде и сагоревања водоника. На тим примерима, ученици могу уочити разлику између хемијске реакције анализе и синтезе. Заступљеност кисеоника у природи ученици повезују са значајем кисеоника за живи свет – дисање. Они би требало да знају да су својства O_2 и O_3 различита, и значај озона за заштиту живог света од зрачења из космоса. Ученици треба да формирају појмове оксидација, сагоревање и корозија, и да уоче улогу кисеоника у овим процесима. Ученици треба да уоче да оксидација може бити бурна или тиха, и да се производи оксидације разликују по својим својствима. При томе могу се користити примери хемијских једначина реакције оксидације из теме ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ, и формуле оксида (писање на основу валенце кисеоника), из теме МОЛЕКУЛИ, ЈОНИ И ХЕМИЈСКА ЈЕДИЊЕЊА. Потребно је да ученици кроз демонстрационе огледе и лабораторијску вежбу повежу састав и својства киселина, база и соли, да уоче шта је заједничко у саставу киселина (на пример, HCl, H_2SO_4, CH_3COOH), и у саставу хидроксида/база ($NaOH$, $Ca(OH)_2$). Промену боје индикатора у растворима различитих киселина и база требало би да повежу с постојањем H^+, односно OH^- јона у воденим растворима, што одређује и остала хемијска својства ових једињења. Важно је да то знање повежу са примерима из свакодневног живота. Важно је да ученици испитују кисело-базна својстава комерцијалних производа (за уклањање каменца, одмашћивање рерни, чишћење сливника) и тако уоче везу између својстава и примене киселина и хидроксида. Ученици уче о киселости раствора и рН-скали на примерима из свакодневног живота (на пример, средства за одржавање хигијене, козметички препарати, прехранбени производи, телесне течности), што им помаже у разумевању информација о рН вредности на етикетама тих производа. Ученици на крају теме систематизују знање о киселинама, хидроксидима/базама и солима кроз демонстрациони оглед, испитивање електропроводљивости дестиловане воде, хлороводоничне киселине, раствора натријумхидроксида и раствора натријум-хлорида, и разматрање зашто неке течности проводе електричну струју, а неке не проводе. Препоручени број часова за реализацију ове теме је 12 .
--	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Припремање, организовање, објашњавање, разговор, слушање, посматрање, праћење, помагање, показивање, подстицање, проверавање, анализирање, закључивање, вредновање, сапоштавање, иницирање, вођење, процењивање и одлучивање	Дефинише, идентификује, именује, репродукује, бира, утврђује, представља, издваја, организује, пише, понавља, тумачи, илуструје, демонстрира, показује, објашњава, препознаје, анализира, формулише, планира, повезује, класификује, процењује, вредније, поствља питања	Процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; Рад са подацима и рад на различитим врстама текстова; вештине, руковање прибором, алатом и технологијама и извођење радних задатака; - Бележење активности ученика на часу у ес-дневник ; -Редовност доношења домаћег, евиденција у ес-дневнику ; - Писане провере, евиденција у ес- дневнику ; - Групни рад (посматрање наставника, излагање група) евиденција у ед- дневнику ; - Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова), евиденција у ес- дневнику ; -Сналажење на зидним сликама, шемама ;

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
ХЕМИЈА КАО ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА НАУКА И ХЕМИЈА У СВЕТУ ОКО НАС			
ХЕМИЈСКА ЛАБОРАТОРИЈА	– ХЕМ.ОО.О.1.4. Разликују хемијске и физичке промене супстанци и илуструју их примерима из свакодневног живота. – ХЕМ.ОО.О.2.1. Правилно рукују лабораторијским посуђем и прибором. – ХЕМ.ОО.О.3.2. Према пиктограмима на амбалажи правилно, безбедно и рационално користе супстанце/комерцијалне производе, складиште их и одлажу отпад.	– ХЕМ.ОО.С.3.1. Повезују употребу материјала са њиховим физичким својствима (нпр. тврдоћа, температура топљења, температура кључања, растворљивост, топлотна проводљивост) и хемијским својствима (нпр. склоност ка рђању, запаљивост).	
АТОМИ И ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТИ	– ХЕМ.ОО.О.1.1. Описују честичну структуру супстанци и врсте изграђивачких честица (атоми, молекули, јони). – ХЕМ.ОО.О.1.3. На основу хемијских симбола, формула,	– ХЕМ.ОО.С.1.1. Повезују распоред електрона у атомима елемената с положајем елемената у Периодном систему и својствима елемената.	– ХЕМ.ОО.Н.1. 1. Представљају структуру атома и јона симболички и помоћу цртежа модела, и објашњавају разлику у наелектрисању атома и јона према врсти и броју

	назива и својстава разликују метале од неметала и елементе од једињења.		елементарних честица (протона, неутрона и електрона). – ХЕМ.ОО.Н.1.2. Према положају елемената у Периодном систему пишу распоред електрона у атомима метала и неметала атомског броја до 20 и предвиђају својства елемената.
МОЛЕКУЛИ ЕЛЕМЕНАТА И ЈЕДИЊЕЊА, ЈОНИ И ЈОНСКА ЈЕДИЊЕЊА	– ХЕМ.ОО.О.1.2. Препознају тип хемијске везе на основу хемијских формула и назива супстанци, и повезују са својствима тих супстанци.	– ХЕМ.ОО.С.1.2. Повезују структуру атома с формирањем јона и молекула, типом хемијске везе и својствима супстанци. – ХЕМ.ОО.С.1.7. На основу назива пишу формуле најважнијих представника класа неорганских и органских једињења, и именују једињења на основу формуле.	– ХЕМ.ОО.Н.1.3. Помоћу Луисових симбола и формула представљају формирање ковалентне везе у молекулима елемената и једињења. – ХЕМ.ОО.Н.1.4. Објашњавају како тип хемијске везе у неорганским и органским супстанцама утиче на физичка и хемијска својства супстанци.
ХОМОГЕНЕ И ХЕТЕРОГЕНЕ СМЕШЕ	– ХЕМ.ОО.О.1.5. Описују квалитативни и квантитативни састав (масени удео изражен у процентима), својства и практичну примену смеша и	– ХЕМ.ОО.С.1.3. Разликују на основу растворљивости супстанци незасићен, засићен и презасићен раствор. – ХЕМ.ОО.С.1.4. Израчунавају масени удео (у	– ХЕМ.ОО.Н.1.6. Објашњавају примену поступка дестилације за раздвајање састојака смеша.

	раствора. – ХЕМ.ОО.О.2.1. Правилно рукују лабораторијским посуђем и прибором. – ХЕМ.ОО.О.2.2. Према упутству за оглед испитују својства супстанци, мере масу и запремину, испитују растворљивост, киселинско-базна својства раствора, и изводе поступке за раздвајање састојака смеша (декантовање, цеђење, испаравање и одвајање помоћу магнета).	процентима) супстанци у смеши, као и масу растворене супстанце и растварача у раствору на основу масеног удела или растворљивости. – ХЕМ.ОО.С.2.1. Испитују како температура, мешање и уситњеност супстанце утичу на брзину њеног растварања.	
ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ	– ХЕМ.ОО.О.1.3. На основу хемијских симбола, формула, назива и својстава разликују метале од неметала и елементе од једињења. – ХЕМ.ОО.О.1.6. На основу формула, назива и својстава разликују најважније представнике класа неорганских једињења: оксида, киселина, база и соли.	– ХЕМ.ОО.С.2.2. Идентификују и описују показатеље хемијске реакције у изведеним огледима (настајање гаса, формирање талоба, промена боје). – ХЕМ.ОО.С.2.3. Испитују топлотне ефекте промена супстанци познатих из свакодневног живота и класификују промене на егзотермне и ендотермне. – ХЕМ.ОО.С.1.5. Одређују коефицијенте у једначинама хемијских реакција применом закона о одржању масе. – ХЕМ.ОО.С.1.7. На основу	– ХЕМ.ОО.Н.1.7. Пишу и објашњавају једначине хемијских реакција метала, неметала, оксида, киселина, база и соли, повезују их с добијањем појединих једињења и практичном применом.

		назива пишу формуле најважнијих представника класа неорганских и органских једињења, и именују једињења на основу формуле. – ХЕМ.ОО.С.1.9. На основу датих једначина једноставних хемијских реакција разликују реакције: синтезе и анализе бинарних једињења, неутрализације, супституције, адиције и сагоревања.	
ИЗРАЧУНАВАЊА У ХЕМИЈИ	– ХЕМ.ОО.О.1.3. На основу хемијских симбола, формула, назива и својстава разликују метале од неметала и елементе од једињења. – ХЕМ.ОО.О.1.6. На основу формула, назива и својстава разликују најважније представнике класа неорганских једињења: оксида, киселина, база и соли.	– ХЕМ.ОО.С.1.5. Одређују коефицијенте у једначинама хемијских реакција применом закона о одржању масе. – ХЕМ.ОО.С.1.6. Израчунавају масени удео елемената у једињењу на основу формуле једињења, а масу реактаната и производа хемијске реакције на основу познате хемијске једначине. – ХЕМ.ОО.С.1.7. На основу назива пишу формуле најважнијих представника класа неорганских и органских једињења, и именују једињења на основу	– ХЕМ.ОО.Н.1.5. Изводе стехиометријска израчунавања масе, количине и броја честица реактаната и производа хемијских реакција.

		формуле. – ХЕМ.ОО.С.1.9. На основу датих једначина једноставних хемијских реакција разликују реакције: синтезе и анализе бинарних једињења, неутрализације, супституције, адиције и сагоревања.	
ВОДОНИК И КИСЕОНИК И ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА; СОЛИ	– ХЕМ.ОО.О.1.6. На основу формула, назива и својстава разликују најважније представнике класа неорганских једињења: оксида, киселина, база и соли. – ХЕМ.ОО.О.1.7. Разликују растворе неелектролита и електролита у свакодневном животу, као и растворе електролита на основу рН вредности и боје киселинско-базних индикатора.	– ХЕМ.ОО.С.1.5. Одређују коефицијенте у једначинама хемијских реакција применом закона о одржању масе. – ХЕМ.ОО.С.1.6. Израчунавају масени удео елемената у једињењу на основу формуле једињења, а масу реактаната и производа хемијске реакције на основу познате хемијске једначине. – ХЕМ.ОО.С.1.7. На основу назива пишу формуле најважнијих представника класа неорганских и органских једињења, и именују једињења на основу формуле. – ХЕМ.ОО.С.1.8. Описују својства, промене, руковање и практичну примену метала и неметала, и њихових	– ХЕМ.ОО.Н.1.7. Пишу и објашњавају једначине хемијских реакција метала, неметала, оксида, киселина, база и соли, повезују их с добијањем појединих једињења и практичном применом.

		најважнијих оксида, киселина, база и соли. – ХЕМ.ОО.С.1.9. На основу датих једначина једноставних хемијских реакција разликују реакције: синтезе и анализе бинарних једињења, неутрализације, супституције, адиције и сагоревања.	
--	--	--	--

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Хемија 7, уџбеник за седми разред основне школе, Klett, аутори : Драгица Крвавац, Незрина Миховић, Милош Козић, Милан Младеновић, Невена Томашевић

Хемија 7, лабораторијске вежбе са задацима за 7. разред основне школе, Klett, аутори : Драгица Крвавац, Незрина Миховић, Милош Козић, Милан Младеновић, Невена Томашевић

Допунска настава (36 часова)

ЦИЉ:

- пружање додатне подршке ученицима који имају потешкоће у савладавању наставних садржаја, ради бољег разумевања градива, утврђивање знања, развијању основних вештина и побољшању постигнућа
- постизање основне хемијске писмености

Критеријуми укључивања:

- потешкоће у савладавању наставних садржаја из хемије
- остваривање слабијих постигнућа
- несигурност у примени основних појмова и решавању задатака
- празнинеу знању услед дужег изостајања са наставе

[Повратак на садржај](#)

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика	Активности наставника
7.	Хемија као експериментална наука и хемија у свету око нас	2	слушају додатна објашњења;	идентификовање ученика којима је потребна помоћ
	Хемијска лабораторија	2	постављају питања о нејасним садржајима;	учавање проблема
	Атоми и хемијски елементи	4	активно учествују у разговору и дискусији;	утврђивање конкретних потешкоћа
	Молекули елемената и једињења, јони и јонска једињења	4	понављају и утврђују кључне хемијске појмове;	израда индивидуализованог или прилагођеног плана
	Хомогене и хетерогене смеше	6	решавају задатке уз вођство наставника и самостално;	одабир садржаја које треба поновити
	Хемијске реакције и хемијске једначине	4	анализирају и исправљају сопствене грешке;	понављање основних појмова
	Израчунавања у хемији	6	раде индивидуално, у пару или мањим групама.	додатно објашњавање градива споријим темпом
	Водоник и кисеоник и њихова једињења. Соли	8		коришћење илустрација и модела

Додатна настава (36 часова)

ЦИЉ:

- пружање ученицима могућност проширења и продубљивања хемијског знања, развијање истраживачких и практичних вештина, стимулисање радозналости и креативног мишљења, као и припрема за такмичења и самостално истраживачко учење

Критеријуми укључивања:

У додатну наставу укључују се ученици који :

- имају висок интерес и мотивацију за хемију
- желе да продубе или прошире знање са редовне наставе

[Повратак на садржај](#)

- постижу добре резултате и желе додатно усавршавање
- желе развити практичне , истраживачке и креативне вештине у хемији
- желе да се припремају за такмичења из хемије или друге пројекте

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика	Активности наставника
7.	Хемија као експериментална наука и хемија у свету око нас	2	истражују и анализирају хемијске појаве и процесе решавају сложеније задатке из хемије учествују у експериментима и практичним радовима припремају пројекте и презентације развијају критичко и логичко мишљење	израда посебног програма рада постављање виших образовних циљева обрада тема које нису обухваћене редовном наставом припрема додатних наставних материјала развијање научног начина размишљања и закључивања код ученика организовање пројеката и истраживања подстицање самосталног рада ученика праћење напретка ученика
	Хемијска лабораторија	2		
	Атоми и хемијски елементи	4		
	Молекули елемената и једињења, јони и јонска једињења	4		
	Хомогене и хетерогене смеше	6		
	Хемијске реакције и хемијске једначине	4		
	Израчунавања у хемији	6		
	Водоник и кисеоник и њихова једињења. Соли	8		

Наставни предмет: Математика

Разред: 7

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	50
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	94
Укупно:	144
Недељни фонд часова	4

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета:

Циљ учења математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова. Годишњи фонд часова: 144

Задачи предмета:

стицање знања неопходних за разумевање квантитативних и просторних односа и законитости у разним појавама у природи, друштву и свакодневном животу; - стицање основне математичке културе потребне за откривање улоге и примене математике у различитим подручјима човекове делатности (математичко моделовање), за успешно настављање образовања и укључивање у рад; - развијање ученикове способности посматрања, опажања и логичког, критичког, аналитичког и апстрактног мишљења; - развијање културних, радних, етичких и естетских навика ученика, као и математичке радозналости; - стицање способности изражавања математичким језиком, јасност и прецизност изражавања у писменом и усменом облику; - усвајање основних чињеница о скуповима, релацијама и пресликавањима; - савлађивање основних операција с природним, целим, рационалним и реалним бројевима, као и усвајање основних својстава тих операција; - упознавање најважнијих геометријских објеката: линија, фигура и тела, и разумевање њихових узајамних односа; - оспособљавање ученика за прецизност у мерењу, цртању и геометријским конструкцијама; - припрема ученика за разумевање одговарајућих садржаја природних и техничких наука; - изграђивање позитивних особина ученикове личности, као што су: систематичност, упорност, тачност, уредност, објективност, самоконтрола и смисао за самостални рад; - стицање навика и умешности у коришћењу разноврсних извора знања.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	РЕАЛНИ БРОЈЕВИ	израчуна степен реалног броја и квадратни корен потпуног квадрата и примени одговарајућа својства операција; одреди бројевну вредност једноставнијег израза са реалним бројевима; на основу реалног проблема састави и израчуна вредност једноставнијег бројевог израза са реалним бројевима; одреди приближну вредност реалног броја и процени апсолутну грешку; нацрта график функције $y = kx, k \in R \setminus \{0\}$; примени продужену пропорцију у реалним ситуацијама.	Компетенције за целоживотно учење; Комуникацију; Компетенцију за рад са подацима и садржајима; Дигиталну компетенцију; Компетенцију за решавање проблема; Сарадњу.	8	14	22	септембар, октобар
Корелација: Унутарпредметна, Географија, Биологија, Српски језик, Физика, Хемија.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	ПИТАГОРИНА ТЕОРЕМА	примени Питагорину теорему у рачунским и конструктивним задацима; правилно користи геометријски прибор.	Компетенције за целоживотно учење; Комуникацију; Компетенцију за	7	14	21	октобар, новембар

			рад са подацима и садржајима; Дигиталну компетенцију; Компетенцију за решавање проблема;				
Корелација: Унутарпредметна, Физика, Техника и технологија.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	ЦЕЛИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ	трансформише збир, разлику и производ полинома; примени формуле за разлику квадрата и квадрат бинома; растави полином на чиниоце (користећи дистрибутивни закон и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата); примени трансформације полинома на решавање једначина.	Компетенције за целоживотно учење; Комуникацију; Компетенцију за рад са подацима и садржајима; Дигиталну компетенцију; Компетенцију за решавање проблема;	19	27	46	новембар, децембар, фебруар, март, април
Корелација: Унутарпредметна, Српски језик							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
IV	МНОГОУГАО	примени својства страница, углова и дијагонала многоугла; израчуна површину	Компетенције за целоживотно учење; Комуникацију;	7	16	23	децембар, јануар, фебруар

		многоугла користећи обрасце или разложиву једнакост; конструише ортоцентар и тежиште троугла; примени ставове подударности при доказивању једноставнијих тврђења и у конструктивним задацима.	Компетенцију за рад са подацима и садржајима; Дигиталну компетенцију; Компетенцију за решавање проблема;				
Корелација: Унутарпредметна							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
V	ПОВРШИНА ТРОУГЛОВА И ЧЕТВОРОУГЛОВА	примени својства централног и периферијског угла у кругу; израчуна обим и површину круга и његових делова; преслика дати геометријски објекат ротацијом.	Компетенције за целоживотно учење; Комуникацију; Компетенцију за рад са подацима и садржајима; Дигиталну компетенцију; Компетенцију за решавање проблема;	7	12	19	април, мај, јун
VI	ОБРАДА ПОДАТАКА	одређује средњу вредност, медијану и мод.	Компетенције за целоживотно учење; Комуникацију; Компетенцију за	2	3	5	Јун

			рад са подацима и садржајима; Дигиталну компетенцију; Компетенцију за решавање проблема;				
Корелација: Српски језик, Унутарпредметна, Техника и технологија, Ликовна култура.							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Предавање, презентација, бреинсторминг, модификовано предавање, демонстрација
Наставни облици рада:	Фронтални, индивидуални, групни, рад у пару
Наставна средства:	Геометријски материјали, софтвери и апликације, онлајн платформе, пројектори, уџбеници и збирке, приручници за наставнике, листови за вежбање
Тема:	Начин остваривања
ЦЕЛИ БРОЈЕВИ	Подсетити ученике о томе да су природни бројеви настали из човекове потребе за пребројавањем разних објеката из окружења, разломци услед потребе да се запишу делови целог, а бројеви мањи од нуле из потребе да се исказе недостатак нечега (дуг) и тако им приближити скуп целих бројева. Увежбавање целих бројева и њихово представљање на бројевној прави врши се избором задатака са циљем да ученици схвате значење јединичне дужи и да је не поистовећују с мером од једног центиметра. Увести појам апсолутне вредности и појам супротног броја. Посебну пажњу посветити садржајима који се тичу својста сабирања у скупу целих бројева постављајући адекватна питања уз коришћење

	одговарајућих примера. На сличан начин објаснити и својства осталих рачунских операција.
ТРОУГАО	Уз кратко подсећање на геометријске објекте који су уведени у претходним разредима: тачка, дуж, полуправа, права, угао, затворена изломљена линија, многоугаона линија, многоугао, кружница и круг, ученике полако увести у дефинисање појмова троугаоне линије и троугла, као и њихово правилно обележавање. Елементаран корак - обележавање темена, страница и углова, треба доследно инсистирати на томе да је неопходан јер је често због погрешног обележавања немогуће урадити задатак. Веома је важно да се научи подела троуглова према дужинама његових страница уз обавезно цртање троугла и обележавање темена и страница, тако да се поново истакне да се свако теме и њему припадајући угао троугла налазе наспрам одговарајуће странице. Кроз разноврсне примере и задатке објаснити појмове: тежишна дуж, симетрала угла и висина троугла. Објаснити конструкцију углова (60°, 120°, 30°, 90°, 45°) као основу за конструкцију троугла. Увести појмове описане и уписане кружнице троугла као и њихово конструисање. Кроз разноврсне примере и задатке истицати примену ставова подударности троуглова и поступно развијати код ученика вештину доказивања.
РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ	Увести појам рационалног броја при чему се треба позивати на одговарајуће поступке примењене у случају конструкције система целих бројева и тиме скраћивати излагање. Користећи претходно усвојена знања која ученици имају из садржаја сабирања, одузимања, множења и дељења најпре природних а затим целих бројева, долази се до усвајања садржаја рачунских операција у скупу рационалних бројева. Објаснити везу множења и дељења која је веома битна јер аналогно важи и за скуп рационалних бројева. Упознавање ученика са појмом бројевног израза, уз израчунавање вредности једноставнијих израза у скупу рационалних бројева. Решавати једначине облика: $-x + b = c$ и $b - x = c$; $-ax = c$, $a \neq 0$; $-ax + b = c$, $a \neq 0$ на основу познатих закона рачунских операција с бројевима. Решавати неједначине облика $ax + b < c$, $ax + b \leq c$, $ax + b > c$, $ax + b \geq c$, $a \neq 0$, на основу познатих закона рачунских операција с бројевима. Објаснити појам правоуглог координатног система у равни. Пропорција се наслања на размеру, коју су ученици усвојили у 5.разреду. Објаснити практичност примене

	ових знања у хемији, а такође и примену која је неопходна за финансијску писменост ученика. Анкета 1 и 2, реализоваће се као пројектни задатак. Циљ пројектног задатка је да ученици овладају појмом средња вредност и истовремено се увере у применљивост обраде података у свакодневној пракси. Препорука је да се пројектни задатак реализује на конкретним примерима и предлог је да у шестом разреду то буде прикупљање, обрада и анализа података добијених анкетом. Теме се могу одабрати из животног окружења и њихов садржај би требало да буде близак узрасту ученика.
ЧЕТВОРОУГАО	Позивајући се на раније стечена знања о појединим геометријским фигурама, дефинисати четвороугао као део равни ограничен затвореном многоугаоном линијом од четири дужи. Усвојити основне елементе четвороугла (суседне и наспрамне странице, дијагонале, суседни и наспрамни углови). Увести појам конвексан и неконвексан четвороугао, где ученици закључују да је четвороугао конвексан (испупчен) ако за било које две његове тачке дуж коју оне одређују припадају четвороуглу. У супротном, четвороугао је неконвексан (удубљен). Посебно је важно да се одреди врста четвороугла, груписање сродних четвороуглова уз инсистирање да ученици докажу одређена тврђења. Кроз одговарајуће примере објаснити конструкцију четвороугла уз претходно подсећање на странице, висине, дијагонале, конструкције основних углова и симетрале углова. Кроз предавање доћи до релације које важе међу страницама и угловима различитих врста четвороуглова.
ПОВРШИНА ТРОУГЛОВА И ЧЕТВОРОУГЛОВА	На адекватан начин објаснити површину троугла и четвороугла и извести обрасце. Израчунавање површине троугла и четвороугла најбоље се уочава на картонским моделима (разрезивање квадрата и правоугаоника на дијагонале) где ученици примећују да су добијени троуглови подударни и једнаких површина. Израчунавање површине трапеза, ромба и паралелограма ради се на сличан начин као и код површине троугла, квадрата и правоугаоника, само што код ових четвороуглова има знатно већи број могућих разрезивања.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Објашњава, задаје задатке, прати и усмерава рад ученика, проверава,	Слушају, читају, решавају задатке, дискутују, сарађују на изради практичног рада,	Краћи тест, усмена провера, преглед практичног рад аученика, онлајн квиз

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
ЦЕЛИ БРОЈЕВИ	МАТ.А.ОО.О.1.1. Усвојили су појам скупа и изводе једноставне скуповне операције са два задата скупа. – МАТ.А.ОО.О.1.2. Извршавају и правилно користе рачунске операције, њихова својства и релације у скупу природних, целих и рационалних бројева. МАТ.А.ОО.О.1.3. Изводе основне поступке при раду са општим бројевима. МАТ.ОО.О.2.1. Усвајају математичке концепте користећи менталне слике. МАТ.ОО.О.2.2. Користе конкретизацију како би разумели апстрактне математичке појмове. МАТ.ОО.О.2.3. Повезују	МАТ.А.ОО.С.1.1. Формирају скупове према датим захтевима, и изводе скуповне операције у изразима са два скупа или више скупова. – МАТ.А.ОО.С.1.2. Имају шира знања о својствима природних, целих и рационалних бројева и усвојили су појам реалног броја, укључујући разлику између рационалних и ирационалних бројева. МАТ.ОО.С.2.1. Користе аналогију како би повезали сличне математичке ситуације и пронашли решење у различитим, али сродним проблемима. МАТ.ОО.С.2.2. Разлажу математички проблем на	МАТ.А.ОО.Н.1.1. Користе скупове, скуповне операције и релације у садржајима из геометрије и алгебре. МАТ.А.ОО.Н.1.2. Ефикасно манипулишу бројевним и целим алгебарским изразима. МАТ.ОО.Н.2.1. Користе генерализацију за формирање тврђења, које потом доказују. МАТ.ОО.Н.2.2. Користе анализу и синтезу за решавање комплекснијих математичких проблема. МАТ.ОО.Н.2.3. Користе аналогију у односу на објекте, својства и поступке (не само за сличност између једноставних проблема) МАТ.ОО.Н.3.1. Користе математички језик строго

	познате чињенице како би извукли очигледне закључке. МАТ.ОО.О.2.4. Примењују једноставне математичке процедуре при решавању математичког захтева једноставног познатог контекста. – МАТ.ОО.О.2.5. Учествују у методи вођеног откривања дајући одговоре на једноставна питања која их воде ка решењу. МАТ.ОО.О.3.1. Користе основни математички језик. МАТ.ОО.О.3.4. Разумеју да је математичко знање важно за друге дисциплине и науке.	његове саставне делове (анализа), а затим те делове повезују у целовито решење (синтеза), што им омогућава да разумеју како различити делови математичких задатака међусобно утичу један на други и како се решења могу интегрисати у целину. МАТ.ОО.С.3.1. Адекватно користе математички језик и разумеју његову улогу у научној комуникацији. МАТ.ОО.С.3.2. Приступају проблемима у свакодневним ситуацијама логично и систематски. МАТ.ОО.С.3.3. Доносе математички засноване одлуке у вези са новчаним, еколошким и здравственим питањима.	поштујући његову семантику и синтаксу. МАТ.ОО.Н.3.2. Јасно изражавају своје математичке мисли и идеје. МАТ.ОО.Н.3.3. Користе аналитичке и логичке вештине у сложенијим животним ситуацијама. МАТ.ОО.Н.3.4. Припремљени су за наставак образовања у дисциплинама које захтевају висок ниво математичких компетенција.
ТРОУГАО	МА.1.3.2. ученик влада појмом паралелограм (уочава модел у реалним ситуацијама и уме да нацрта користећи прибор; зна основне елементе паралелограма); МА.1.3.3. ученик влада појмовима: круг, кружна линија (издваја њихове	МА.2.3.1. ученик уме да одреди суплементне и комплементне углове, упоредне и унакрсне углове; рачуна са њима ако су изражени у целим степенима; МА.2.3.2. ученик уме да одреди однос углова и страница у троуглу, збир	МА.3.3.2. ученик користи основна својства троугла, четвороугла, паралелограма и трапеза, рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; уме да их конструише;

	основне елементе, уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; уме да израчуна обим и површину круга датог полупречника). МА.1.4.1.- користи одговарајућ јединиц за мерење дужине, површине, времена и углова МА.1.4.4. - при мерењу бира одговарајућу мерну јединицу; заокругљује величине исказане датом мером	углова у троуглу и четвороуглу и да решава задатке користећи Питагорину теорему; МА.2.3.3. ученик уме да користи формуле за обим и површину круга и кружног МА.2.4.1.- пореди величине које су изражене различитим мерним јединицама за дужину и масу; МА.2.4.2.- претвара износ једне валуте у другу постављајући одговарајућу пропорцију	МА.3.3.3. ученик уме да одреди централни и периферијски угао, рачуна површину исечка, као и дужину лука. МА.3.4.1.- по потреби претвара јединице мере, рачунајући са њима МА.3.4.2.- процењује и заокругљује дате податке и рачуна са приближни вредношћу; изражава оцену грешке
РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ	МАТ.А.О.О.О.1.2. Извршавају и правилно користе рачунске операције, њихова својства и релације у скупу природних, целих и рационалних бројева МА.1.1.1. чита и записује природне, целе, рационалне бр; МА.1.1.2. ученик уме да преведе децимални запис броја у разломак и обратно; МА.1.1.3. ученик уме да упореди по величини бројеве истог записа, помажући се сликом кад је то потребно;	МА.2.1.1. ученик уме да упореди по величини бројеве записане у различитим облицима; МА. 2.1.2. ученик уме да израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда, са бројевима истог записа; МА. 2.1.4. ученик уме да користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама.	МА.3.1.1. ученик уме да одреди вредност сложенијег бројевног израза; МА.3.1.3. ученик користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама.

	МА.1.1.4. ученик уме да изврши једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа; МА.1.1.6. ученик користи целе бројеве и једноставне изразе са њима помажући се визуелним представама.		
ЧЕТВОРОУГАО	МА. 1.3.2. ученик влада појмом паралелограм (уочава модел у реалним ситуацијама и уме да нацрта користећи прибор; зна основне елементе паралелограма); МА.1.3.3. ученик влада појмовима: круг, кружна линија (издваја њихове основне елементе, уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; уме да израчуна обим и површину круга датог полупречника). МА.1.4.1.- користи одговарајућ јединиц за мерење дужине, површине, времена и углова МА1.4.4. - при мерењу бира одговарајућу мернујединицу; заокругљује величине исказане датом мером	МА.2.3.1. ученик уме да одреди суплементне и комплементне углове, упоредне и унакрсне углове; рачуна са њима ако су изражени у целим степенима; МА.2.3.2. ученик уме да одреди однос углова и страница у троуглу, збир углова у троуглу и четвороуглу и да решава задатке користећи Питагорину теорему; МА.2.3.3. ученик уме да користи формуле за обим и површину круга и кружног МА.2.4.1.- пореди величине које су изражене различитим мерним јединицама за дужину и масу; МА.2.4.2.- претвара износ једне валуте у другу постављајући одговарајућу пропорцију	МА.3.3.2. ученик користи основна својства троугла, четвороугла, паралелограма и трапеца, рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; уме да их конструише; МА.3.3.3. ученик уме да одреди централни и периферијски угао, рачуна површину исечка, као и дужину лука. МА.3.4.1.- по потреби претвара јединицемере, рачунајући са њима МА.3.4.2.- процењује и заокругљује дате податке и рачуна са приближни вредношћу; изражава оцену грешке

ПОВРШИНА ТРОУГЛОВА И ЧЕТВОРОУГЛОВА	МА.1.3.2. ученик влада појмом паралелограм (уочава модел у реалним ситуацијама и уме да нацрта користећи прибор; зна основне елементе паралелограма); МА.1.3.3. ученик влада појмовима: круг, кружна линија (издваја њихове основне елементе, уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; уме да израчуна обим и површину круга датог полупречника). МА.1.4.1.- користи одговарајућ јединиц за мерење дужине, површине, времена и углова МА.1.4.4. - при мерењу бира одговарајућу мерну јединицу; заокругљује величине исказане датом мером	МА.2.3.1. ученик уме да одреди суплементне и комплементне углове, упоредне и унакрсне углове; рачуна са њима ако су изражени у целим степенима; МА.2.3.2. ученик уме да одреди однос углова и страница у троуглу, збир углова у троуглу и четвороуглу и да решава задатке користећи Питагорину теорему; МА.2.3.3. ученик уме да користи формуле за обим и површину круга и кружног МА.2.4.1.- пореди величине које су изражене различитим мерним јединицама за дужину и масу; МА.2.4.2.- претвара износ једне валуте у другу постављајући одговарајућу пропорцију	МА.3.3.2. ученик користи основна својства троугла, четвороугла, паралелограма и трапеза, рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; уме да их конструише; МА.3.3.3. ученик уме да одреди централни и периферијски угао, рачуна површину исечка, као и дужину лука. МА.3.4.1.- по потреби претвара јединице мере, рачунајући са њима МА.3.4.2.- процењује и заокругљује дате податке и рачуна са приближни вредношћу; изражава оцену грешке
ОБРАДА ПОДАТАКА	МА.1.5.1. изражава положај објеката сврставајући их у врсте и колоне; одређује положај тачке у првом квадранту координатног система ако су дате координате и обратно	МА.2.5.2. ученик чита једноставне дијаграме и табеле и на основу њих обради податке по једном критеријуму (нпр. одреди аритметичку средину за дати скуп података; пореди вредности узорка са средњом	МА.3.5.2. ученик уме да тумачи дијаграме и табеле; МА.3.5.3. ученик уме да прикупи и обради податке и сам састави дијаграм или табелу; црта график којим представља међузависност величина.

[Повратак на садржај](#)

	МА.1.5.2. ученик уме да прочита и разуме податак са графикона, дијаграма или из табеле, и одреди минимум или максимум зависне величине; МА.1.5.3. ученик уме да податке из табеле прикаже графикомом и обрнуто.	вредношћу); МА.2.5.3. ученик уме да обради прикупљене податке и представи их табеларно или графички; представља средњу вредност медијаном.	
--	--	---	--

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Математика 7, уџбеник за основну школу са задацима за вежбање, издавач Архикњига, Фондација Алек Кавчић.

Н. Икодиновић, С. Димитријевић, *Математика 7, уџбеник за седми разред основне школе*, Издавачка кућа Klett, Београд, 2020.

Б. Поповић, М. Станић, С. Милојевић, Н. Вуловић, *Математика 7, збирка задатака са решењима за седми разред основне школе*, Издавачка кућа Klett, Београд, 2020.

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Биологија

Разред: Седми

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	31
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	41
Укупно:	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета:

Циљ наставе и учења биологије: да ученик изучавањем живих бића у интеракцији са животном средином и биолошких процеса развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.

Задаци предмета:

Задаци наставе биологије су да ученици: схвате улогу и значај биологије за развитак и напредак човечанства; стекну основна знања о грађи и функционисању организма; развију способност повезивања процеса у живим бићима и природи; схвате узајамне односе живих бића и животне средине.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
1.	Наслеђивање и еволуција	прикупи и анализира податке о животним циклусима, почевши од оплођења; упореди бесполно и полно размножавање; идентификује разлике између митозе и мејозе на основну промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији; одреди однос између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији; шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу; одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених и анализираних информација о његовој грађи; упореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота” према начину на који обављају животне процесе; користи микроскоп за посматрање грађе гљива,	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.	5	5	10	Септембар - Октобар

		биљних и животињских ткива; разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомих кључева; повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу данашњих и изумрлих врста – фосила; идентификује основне односе у биоценози на задатим примерима; илуструје примерима однос између еколошких фактора и ефеката природне селекције; упореди прикупљене податке о изабраној врсти и њеној бројности на различитим стаништима; повеже утицај абиотичких чинилица у одређеној животној области – биому са животним формама које га насељавају; анализира разлику између сличности и сродности организама на примерима конвергенције и дивергенције; идентификује трофички ниво организма у мрежи исхране; предложи акције заштите биодиверзитета и учествује у њима; анализира задати јеловник из					
--	--	--	--	--	--	--	--

		аспекта уравнотежене и разноврсне исхране; идентификује поремећаје исхране на основу типичних симптома (гојазност, анорексија, булимија); планира време за рад, одмор и рекреацију; доведе у везу измењено понашање људи с коришћењем психоактивних супстанци; аргументује предности вакцинације; примени поступке збрињавања лакших облика крварења; расправља о различитости међу људима из аспекта генетичке варијабилности, толеранције и прихватања различитости.					
Корелација: Хемија, Физика, Географија, Историја, Математика, Српски језик, ТиТ.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
2.	Јединство грађе и функције као основа живота	прикупи и анализира податке о животним циклусима, почевши од оплођења; упореди бесполно и полно размножавање; идентификује разлике између митозе и мејозе на основну промене броја хромозома и	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална	15	17	32	Октобар - Март

		њихове улоге у развићу и репродукцији; одреди однос између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији; шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу; одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених и анализираних информација о његовој грађи; упореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота” према начину на који обављају животне процесе; користи микроскоп за посматрање грађе гљива, биљних и животињских ткива; разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомих кључева; повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу данашњих и изумрлих врста – фосила; идентификује основне односе у биоценози на задатим примерима;	компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.				
--	--	--	--	--	--	--	--

		илуструје примерима однос између еколошких фактора и ефеката природне селекције; упореди прикупљене податке о изабраној врсти и њеној бројности на различитим стаништима; повеже утицај абиотичких чинилаца у одређеној животној области – биому са животним формама које га насељавају; анализира разлику између сличности и сродности организама на примерима конвергенције и дивергенције; идентификује трофички ниво организма у мрежи исхране; предложи акције заштите биодиверзитета и учествује у њима; расправља о различитости међу људима из аспекта генетичке варијабилности, толеранције и прихватања различитости.					
Корелација: Хемија, Физика, Географија, Историја, Математика, Српски језик, ТиТ.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
3.	Порекло и разноврсност живог света	прикупи и анализира податке о животним циклусима, почевши од оплођења;	Компетенција за целоживотно учење.	5	6	11	Новембар – Децембар - Март

		упореди бесполно и полно размножавање; идентификује разлике између митозе и мејозе на основну промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији; одреди однос између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији; шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу; одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених и анализираних информација о његовој грађи; упореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота” према начину на који обављају животне процесе; користи микроскоп за посматрање грађе гљива, биљних и животињских ткива; разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомних кључева; повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом	Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.				
--	--	---	---	--	--	--	--

		на основу данашњих и изумрлих врста – фосила; идентификује основне односе у биоценози на задатим примерима; илуструје примерима однос између еколошких фактора и ефеката природне селекције; упореди прикупљене податке о изабраној врсти и њеној бројности на различитим стаништима; повеже утицај абиотичких чинилаца у одређеној животној области – биому са животним формама које га насељавају; анализира разлику између сличности и сродности организама на примерима конвергенције и дивергенције; идентификује трофички ниво организма у мрежи исхране; предложи акције заштите биодиверзитета и учествује у њима; расправља о различитости међу људима из аспекта генетичке варијабилности, толеранције и прихватања различитости.					
Корелација: Хемија, Физика, Географија, Историја, Математика, Српски језик, ТиТ.							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
4.	Живот у екосистему	прикупи и анализира податке о животним циклусима, почевши од оплођења; упореди бесполно и полно размножавање; идентификује разлике између митозе и мејозе на основну промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији; одреди однос између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији; шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу; одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених и анализираних информација о његовој грађи; упореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота” према начину на који обављају животне процесе; користи микроскоп за посматрање грађе гљива,	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.	5	7	12	Април - Мај

		биљних и животињских ткива; разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомих кључева; повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу данашњих и изумрлих врста – фосила; идентификује основне односе у биоценози на задатим примерима; илуструје примерима однос између еколошких фактора и ефеката природне селекције; упореди прикупљене податке о изабраној врсти и њеној бројности на различитим стаништима; повеже утицај абиотичких чинилица у одређеној животној области – биому са животним формама које га насељавају; анализира разлику између сличности и сродности организама на примерима конвергенције и дивергенције; идентификује трофички ниво организма у мрежи исхране; предложи акције заштите биодиверзитета и учествује у њима; расправља о различитости					
--	--	--	--	--	--	--	--

		међу људима из аспекта генетичке варијабилности, толеранције и прихватања различитости.					
Корелација: Хемија, Физика, Географија, Историја, Математика, Српски језик, ТиТ.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
5.	Човек и здравље	прикупи и анализира податке о животним циклусима, почевши од оплођења; упореди бесполно и полно размножавање; идентификује разлике између митозе и мејозе на основну промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији; одреди однос између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији; шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу; одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених и анализираних информација о његовој грађи; упореди организме на	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.	4	3	7	Мај - Јун

		различитим позицијама на „дрвету живота” према начину на који обављају животне процесе; користи микроскоп за посматрање грађе гљива, биљних и животињских ткива; разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомих кључева; повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу данашњих и изумрлих врста – фосила; идентификује основне односе у биоценози на задатим примерима; илуструје примерима однос између еколошких фактора и ефеката природне селекције; упореди прикупљене податке о изабраној врсти и њеној бројности на различитим стаништима; повеже утицај абиотичких чинилаца у одређеној животној области – биому са животним формама које га насељавају; анализира разлику између сличности и сродности организама на примерима конвергенције и дивергенције;					
--	--	--	--	--	--	--	--

		идентификује трофички ниво организма у мрежи исхране; предложи акције заштите биодиверзитета и учествује у њима; анализира задати јеловник из аспекта уравнотежене и разноврсне исхране; идентификује поремећаје исхране на основу типичних симптома (гојазност, анорексија, булимија); планира време за рад, одмор и рекреацију; доведе у везу измењено понашање људи с коришћењем психоактивних супстанци; аргументује предности вакцинације; примени поступке збрињавања лакших облика крварења; расправља о различитости међу људима из аспекта генетичке варијабилности, толеранције и прихватања различитости.					
Корелација: Хемија, Физика, Географија, Историја, Математика, Српски језик, ТиТ.							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Вербално-текстуална (усмено излагање, разговор), демонстративно-илустративна (експериментални рад, демонстрација фотографијом, шемом, сликом, рачунаром)
Наставни облици рада:	Фронтални, индивидуални, рад у групи и пару
Наставна средства:	Уџбеник, слике, шеме, модели, микроскоп, лупа, рачунар
Тема:	Начин остваривања
Наслеђивање и еволуција	У остваривању исхода увиђа везу између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији, треба повезати знања ученика о појмовима гена и ДНК и њиховом положају у ћелији прокариота и еукариота. У овом разреду треба увести појам хромозома, (од чега се састоје, како изгледају у деоби и ван ње, улога хромозома у контроли метаболизма ћелије, при чему је појам метаболизма познат из претходног разреда). На примеру људског кариограма, објаснити парове хромозома и да хромозоми једног пара се називају хомологни хромозоми (навести њихово порекло – од оца и мајке). Последњи пар хромозома на кариограму чине полни хромозоми и да су код жена исти а код мушкараца различити. Остали хромозоми, осим полних, се називају телесни. У остваривању исхода идентификује разлике митозе и мејозе на основу промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији је најприкладније користити моделе деоба које ученици могу самостално да направе (https://www.youtube.com/watch?v=SdZfa5HyEUs). На основу модела ученик може да опише ток сваке деобе, да их упореди и да направи табелу разлика митозе и мејозе (расподела наследног материјала, генетичка различитост и број ћелија које настају по завршетку деобе). Приликом описа ћелијских деоба не треба наводити имена појединачних фаза у деобама, већ је потребно

	фокусирати се на сам процес и његов резултат. Модел може да прикаже чак и комбиновање хромозома на почетку мејозе (што је важно за разумевање стварања разноврсних комбинација гена код потомака као извора варијабилности), што је суштински значај мејозе (и полног размножавања). У остваривању исхода разматра предности и недостатке бесполог у односу на полно размножавање, важно је надовезати садржај о размножавању на садржај који се односи на ћелијске деобе. Бесполо размножавање треба повезати са митозом и настанком идентичних ћелија, због чега су и потомци генетички идентични свом једином родитељу. Потребно је дати примере бесполог размножавања код биљака и животиња. Полно размножавање треба повезати са мејозом, деобом у којој настају гамети, чијим спајањем ће се гени родитеља искомбиновати, у јединствену комбинацију коју свака јединка (настала полным размножавањем) носи. Ученици би требало да на примерима уоче предности и недостатке бесполог размножавања. На пример, у случају гајења биљних култура је боље да нема варијација, јер се гаје на одређеним местима за која биљке морају бити добро адаптиране, али у случају промене услова средине све јединке би биле елиминисане. Варијабилност која се постиже полным размножавањем, треба повезати са еволуционим механизмом – природном селекцијом и са еволуционим предностима које има популација организама која је генетички разноврсна, у смислу већег потенцијала за адаптирање на промене у животној средини. То се може односити, на пример, на отпорност према новим болестима. У остваривању исхода прикупља и анализира податке о животним циклусима почевши од оплођења треба се надовезати на процес настајања гамета у мејози, чиме се количина наследног материјала преполови, а оплођењем се поново успоставља диплоидност код организама. Ток развића вишећелијских организама треба објаснити на моделу човека, а ученици самосталним истраживањем треба да дођу до података о животним циклусима животиња из непосредног окружења или да анализирају податке сакупљене на интернету (веза са области Јединство грађе и функције као основа живота). У остваривању исхода шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу потребно је објаснити појам генског
--	--

	алела и дати примере на особинама које се алтернативно испољавају у којима су алели или доминантни или рецесивни (слободна ушна ресица, способност кружног савијања језика). Објаснити појам генотипа кроз постојање два алела за један ген (генски локус) на хомологним хромозомима (један наслеђен од маме, други од тате), а фенотипа на видљивим особинама организама. Треба дати шему наслеђивања неке особине (светле очи/тамне очи) у једној генерацији и на њој објаснити Менделово правило (Правило растављања и слободног комбиновања на једном генском локусу). За анализу резултата користити знања о пропорцијама из математике. Сличном шемом се може приказати и наслеђивање пола, кроз комбинацију полних хромозома који се налазе у јајној ћелији и сперматозоиду приликом оплођења. Као примере промена стања организма или наследних болести могу се навести болести које зависе: само од наслеђених гена (срасли прсти, једна врста патуљастог раста), од наслеђених гена и начина живота (дијабетес), оне које су везане за полне хромозоме (хемофилија), болести које су одређене већим бројем гена и такође зависне од начина живота (шизофренија), или су последица промене у броју хромозома (Даунов синдром). Препоручен број часова је 8, по 3 за обраду и утврђивање и 2 за вежбе.
Јединство грађе и функције као основа живота	За достизање исхода: одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених информација о његовој грађи, пореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота” према начину на који обављају животне процесе, користи микроскоп за посматрање грађе гљива, биљних и животињских ткива, акценат треба да буде на ученичком истраживању основних принципа организације живих бића и значају ткива, органа и органских система и за функционисање организма. Симетричност тела треба обрадити као особину која се јавља у свим групама живих организама (једноћелијских и вишећелијских), са типичним примерима радијалне (зрачне), билатералне (двобочне) симетрије, и асиметрије. Код обраде симетрије/асиметрије једноћелијских организама користити примере познатих врста које су обрађиване у претходним разредима. Посебну пажњу треба

	обратити на појаву симетрије/асиметрије код биљака (симетрија цвета, листа...), као и на облике симетрије код животиња, како би се разумео значај симетрије тела за живот у воденој и копненој средини. Цефализацију код животиња (овај стручни појам не треба користити) би требало описати као груписање главних органа за пријем и спровођење информација у предњем делу тела, јер овај део тела први ступа у контакт са спољашњом средином (краћи пут/бржа реакција). Сегментираност тела треба обрадити на типичним, методски одабраним примерима биљака и животиња, са нагласком на биолошки значај појве сегментације за живот у воденој и копненој средини. Важно је да ученик кроз вежбање на различитим примерима што више самостално успоставља везу између типа симетрије и начина живота (брзина, покретљивост...) одређене јединке у датим условима спољашње средине. Тип симетрије, присуство/одсуство цефализације, као и присуство/тип сегментације треба такође користити и као важан критеријум за разврставање организама применом дихотомих кључева у оквиру области Порекло и разноврсност живог света. Појам телесне дупље, као и (ембрионалних) телесних слојева не треба помињати, јер ученици немају довољно знања о развићу на овом узрасту. Код обраде ткива треба се бавити морфологијом (изгледом) појединих типова ћелија и њихове улоге, док ће њихова детаљнија унутрашња грађа бити обрађивана у наредном разреду. Такође, у оквиру одговарајућих наставних јединица, треба обрадити и ћелије са специфичним функцијама, нпр. мишићне, крвне, нервне, ћелије затварачице и др. За изучавање грађе ћелија и ткива треба користити школски микроскоп. У складу са могућностима, потребно је фаворизовати индивидуални ангажман ученика у изради микроскопских препарата и микроскопирању. Главне групе једноћелијских еукариотских организама треба обрадити кроз упоредни преглед грађе и сличности/разлике основних животних функција код једноћелијске алге, амебе, бичара, трепљара. Не ићи у детаљније систематске поделе у оквиру групе Протиста. Паралелно са компаративним прегледом грађе на методски одабраним представницима који су познати ученицима из ранијег образовања или непосредног окружења, треба обрадити и сличности и разлике у грађи и обављању основних животних процеса
--	---

	главних група биљака, гљива и животиња. Сличности и разлике у грађи ткива и органа значајних за обављање основних вегетативних процеса (исхране, дисања и излучивања) биљака обрадити паралелно, тј. компаративним прегледом грађе методски одабраних представника (вишећелијска алга, маховина, папрат, голосеменица, скривеносеменица). При обради теме транспорта воде и супстанци кроз биљку, обрадити и појам ћелија затварачица, као пример ћелија са специфичном функцијом у биљци. Сличности и разлике у грађи репродуктивних органа и размножавању биљака такође обрадити на методски одабраним представницима (вишећелијска алга, маховина, папрат, голосеменица, скривеносеменица) и повезати са значајем и улогом полног размножавања код биљака (исходи из области Наслеђивање и еволуција). Овде се може обрадити и тема животни циклуси биљака (такође из области Наслеђивање и еволуција), без улажења у детаље смене генерација свакепојединачне групе биљака. Потребно је ставити акценат на биолошки значај разноврсности цвета и цвасти у функцији размножавања (без детаљнијег улажења у типове цвасти): једнополни и двополни цветови и цвасти, симетрија, боја, мирис, нектар, анатомија цвета у функцији опрашивања итд. Раст биљака (нагласити да је заснован на митотичким деобама, које су обрађиване у оквиру области Наслеђивање и еволуција) треба обрадити на примерима код вишећелијске алге, зељасте и дрвенасте биљке). Изучавање покретљивости (покрета) биљака, као једне од заједничких особина живих бића по могућности обрадити кроз огледе, наслањајући се на већ познате примере помињане у претходним разредима у оквиру обраде међусобних утицаја живих бића и животне средине, или на новим примерима из сопственог окружења. Компаративни преглед грађе и функције животиња треба реализовати кроз обраду на методски одабраним представницима, који су од раније били познати ученицима: 1) Заштита тела (кроз упоредни преглед грађе и функције телесног покривача (интегумент, кожа) на методски одабраним представницима главних група животиња. Овде се могу обрадити и неке ћелије са специфичном функцијом, нпр. жарне ћелије. 2) Потпора и покретљивост – упоредни преглед телесних структура које обезбеђују потпору и покретљивост главних група животиња на методски одабраним представницима. Обрадити спољашњи и унутрашњи скелет животиња. Поменути да код
--	--

	животиња (нарочито оних без присуства чврстог скелета) и течност у телу може играти улогу скелета (хидроскелет). Обрадити мишићне ћелије као ћелије са специфичном функцијом, које својим радом делују на скелет, односно заједно са скелетом омогућавају покретљивост појединих делова тела/ целог организма. 3) Пријем дражи и реаговање на дражи обрадити на посебним часовима, кроз упоредни преглед главних чула и упоредни преглед нервног система на методски одабраним представницима главних група животиња. При обради нервног система треба обрадити ћелије са специфичном грађом и функцијом – нервне ћелије, које омогућавају реаговање на дражи из спољашње и унутрашње средине. Такође, ученицима скренути пажњу да се код већине група животиња врши груписање нервних ћелија у појединим деловима тела (ганглије, мозак – повезати са предностима оваквог груписања и са цефализацијом), док се ређе појединачне нервне ћелије повезују у мреже (нпр. код медузе, што има везе са симетријом). 3) Обезбеђивање енергије за организам – врши се захваљујући исхрани и дисању. Иако се, због обимности, исхрана и дисање обрађују на посебним часовима, треба нагласити њихову нераскидиву улогу у обезбеђивању енергије за све животне функције. Кроз упоредни преглед треба обрадити разноврсност грађе органа за варење главних група животиња, у односу на њихов начин исхране (нпр. дужина црева код типичног карнивора/хербивора/омнивора, грађа кљуна, вољка и бубац, слепо црево...). Органе за дисање обрадити на типичним примерима водених и копнених животиња, као и кроз израду различитих модела/шема/стрипа... 4) Транспорт супстанци кроз тело приказати кроз упоредни преглед грађе и функције система органа за циркулацију главних група животиња, на методски одабраним представницима. Напоменути да и спољашња средина (вода) може бити у функцији транспортног медијума, као и да постоје посебне телесне течности (крв, лимфа, хемолимфа). Потребно је поменути постојање отвореног и затвореног транспортног система, као и да у оквиру затвореног транспортног система циркулише течно ткиво – крв са крвним ћелијама, које имају одређене специфичне функције. Нагласити да се управо на крвним ћелијама налазе фактори важни за одређивање крвних група, које ученици треба да савладају
--	---

	кроз вежбања о наслеђивању АВО система крвних група. Осврнути се на значај поклапања крвних група при трансфузији и трансплантацији (веза са Наслеђивање и еволуција). У оквиру обраде затвореног транспортног (крвног) система кичмењака (човека) кроз практичне вежбе обрадити пулс и крвни притисак, као и демонстрацију/вежбу пружања прве помоћи у случају повреде крвних судова (из области Човек и здравље). 5) Излучивање треба обрадити кроз упоредни преглед грађе и функције органа за излучивање, у контексту живота у води/на копну (проблем/решење), главних група животиња, на методски одабраним представницима водених и копнених организама. 6) Размножавање треба обрадити кроз упоредни преглед начина размножавања главних група животиња на методски одабраним представницима, са примерима животиња одвојених полова и хермафродита. Треба обрадити значај и улогу полног размножавања и поређење животних циклуса (потпуно и непотпуно развиће, спољашње и унутрашње оплођење, појам ларве) само на примерима инсеката и водоземаца (веза са оквиру области Наслеђивање и еволуција). Не треба обрађивати ендокрини систем, пошто ће његова грађа и функције бити обрађена у наредном разреду. Компаративни преглед грађе главних група гљива: плесни, квасци, печурке треба обрадити кроз преглед сличности и разлика у обављању основних животних процеса на методски одабраним представницима. Са гљивама треба обрадити и лишајеве, као пример обострано корисне заједнице организама (нпр. Једноћелијске алге и гљиве). Ученици би могли да буду укључени у реализацију мини истраживачког пројекта Гљиве и лишајеви мога краја. Препоручује се истраживање у непосредном окружењу и одређивање типичних врста гљива и лишајева уз употребу једноставних кључева и прављење забелешки на терену (веза са остваривањем исхода из области Порекло и разноврсност живог света). Ове активности треба изводити искључиво уз присуство наставника, као и родитеља – волонтера. Потребно је упозорити ученике да кидање и брање јединки није дозвољено због заштите диверзитета и сигурности ученика. Компаративни преглед главних група гљива може се повезати и са облашћу Човек и здравље, у оквиру обраде Значај правилног чувања, припреме и хигијене намирница; тровање храном. Уколико се
--	---

	приликом обраде теме о гљивама планира демонстрација/посматрање плесни (у петри шољи, на хлебу и сл.), обратити пажњу да ли у одељењу има ученика који могу бити алергични на ове агенсе. Уз одговарајуће примере упоредне грађе главних група биљака, гљива и животиња треба увести појмове конвергенције и дивергенције, као везу са исходима из области Живот у екосистему. Препоручени број часова за реализацију ове области је 31:13 часова за обраду, 10 за утврђивања, 5 за вежбе и 1 за обраду са вежбама, и 2 за утврђивање са вежбама.
Порекло и разноврсност живог света	У достизању исхода разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомних кључева и повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу данашњих и изумрлих врста – фосила неопходно је ослањати се на област Јединство грађе и функције, будући да ученици треба да се баве системом класификације живих бића, који је заснован на еволуционом пореклу, односно сличностима и разликама између припадника различитих таксономских група. Увод у систематику би требало засновати на приказу основних принципа систематике, навођењем основних систематских категорија, као и спомињањем биномне номенклатуре (иако деца у овом узрасту не треба да уче латинска имена). На основу биномне номенклатуре може се демонстрирати принцип – врсте унутар једног рода, а затим се по истом принципу може појаснити припадност родова једној фамилији, фамилија реду, итд. Крупну слику разноврсности живота, на нивоу кола и класе, треба представити дрветом живота. Имајући у виду да су ученици са дрветом живота упознати у ранијим разредима, увођење употребе дихотомних кључева може се засновати на ранијим знањима (кроз вежбу). На пример, критеријум „има/нема једро” је прва дихотомија коју могу да уоче на дрвету живота (прокариоти-еукариоти), затим, „једноћеличност/вишећеличност” (код еукариота), „аутотрофија/хетеротрофија” (код еукариота – алге, биљке, гљиве, животиње), „има/нема диференцирана ткива” (код еукариота), „тип симетрије” (код еукариота), итд. Знања из упоредне грађе/телесне организације главних група биљака, гљива и животиња (из области Јединство грађе и функције), треба да представљају основ за разврставање организама према задатим критеријумима, применом дихотомних

	кључева, након обраде сваке од ових група. Дакле, систематику треба обрадити мање детаљно, а инсистирати на правилима примене, односно практичној примени дихотоомог кључа, чиме би ученици, након демонстрације одговарајућих примера од стране наставника, били оспособљени да сами разврставају жива бића и на основу задатих критеријума одреде њихову позицију на дрвету живота. На пример, ученици могу кроз вежбу на часу да групишу организме приказане на фотографијама, према задатим критеријумима (до нивоа кола/класе). Груписање треба да иде само до нивоа главних група уз истицање карактеристика на основу којих ће ученик моћи да неки организам из сопственог окружења (нпр. паука, птицу, инсекта, голосеменицу, скривеносеменицу...) сврста у одређену групу. Будући да би обрада систематике унутар сваке групе требало да укључује активно учешће ученика под вођством наставника, ови часови представљају и обраду и вежбе. У оквиру ових часова треба представити и примере конвергенције (насупротив дивергенцији), као очигледно одступање од принципа „сличност = сродност” (нпр. крила инсеката и крила кичмењака, пераја китова и риба, млечике и кактуси, итд). Ове теме надовезују се на стечено знање о адаптацијама. Основне принципе систематике, кроз порекло и диверзификацију група организама од заједничког претка, треба илустровати приказом прелазних фосила. На овај начин, ученици ће стећи увид у променљивост живог света, као и у чињеницу да садашња флора и фауна, које могу проучавати и класификовати, представљају резултат еволуције живог света током милијарди година на планети Земљи. Другим речима, живи свет пре више милиона година није изгледао као данас, нити живи свет пре 500 милиона година, итд. Ова знања су важна и за сагледавање будућности биодиверзитета на Земљи – последица антропогеног деловања, климатских промена, тектонских промена, и других процеса.
Живот у екосистему	За достизање исхода ове области акценат је на односима организама у биоценози и популацијама (природни прираштај и миграције) и еколошким факторима као факторима природне селекције. У достизању исхода пореди прикупљене податке о изабраној

	врсти и њеној бројности на различитим стаништима, препорука је да се користе теренска истраживања у паровима/групи. Ученици треба да прикупе податке о различитим врстама које живе на различитим стаништима. Није непоходно да знају назив врсте, довољно је да их разликују (пар/група прикупља податке о једној врсти). Податке могу да представе графички нпр. зависност бројности од неког еколошког фактора (рецимо осветљености). Иако на станишту делује комплекс фактора, треба изабрати онај који је у том тренутку ограничавајући. Сумирањем резултата свих парова/група ученици стичу целовиту слику о утицају одређеног еколошког фактора на бројност различитих врста. Исход – илуструје примерима однос између еколошких фактора и ефеката природне селекције се ослања на област Наслеђивање и еволуција. Знања о еколошким факторима треба да повежу са природном селекцијом. Посебну пажњу треба обратити на везу грађе опрашивача (не само инсеката) и грађе цветова. На пример дужина кљуна колибрија је у вези са „дубином” на којој се налази нектар, облик цвета орхидеје изгледом и мирисом подсећа на женку бумбара, формирање цвасти повећава могућност опрашивања, облик кљуна зеба зависи од доступне хране... Деловање абиотичких фактора се може илустровати на примеру кактуса: адаптације на високе температуре и малу, неравномерно распоређену количину падавина. Исход – идентификује трофички ниво организма у мрежи исхране представља проширивање и продубљивање знања о трофичким односима и ланцима исхране. Обрада треба да буде праћена радионичарским, односно групним радом, нпр. од ланаца исхране ученици треба да направе мреже или обрнуто, на основу задатог текста који описује биоценозу треба да направе мреже исхране и слично. Не препоручује се обрада кружења супстанце и преноса енергије. За достизање исхода повезује утицај абиотичких чинилаца у одређеној животној области – биому са животним формама које га насељавају потребно је обрадити комплекс еколошких фактора који одређују распрострањење 8 основних животних области на копну (тундре, тајге, лишћарске листопадне шуме, медитеранске
--	---

	шуме и макије, саване, кишне тропске шуме степе, пустиње) и обрадити комплекс еколошких фактора који одређују услове живота у воденим биомима (морима и океанима). Препорука је да час утврђивања буде истовремено и вежба. Ученицима се могу понудити слике организама које треба да групишу по задатим критеријумима и повежу како еколошки фактори делују на животну форму, на пример мајмуни који насељавају кишне тропске шуме имају дуг реп који им служи за прихватање, животиње које живе у хладним пределима морају имати скраћене периферне делове како не би одавали превише топлоте... Исход – на примерима конвергенције и дивергенције анализира разлику између сличности и сродности организама је у вези са исходима области Порекло и разноврсност и Наслеђивање и еволуција. Ученици се могу и у оквиру тих тема упознати са појмовима конвергенције и дивергенције, а на карактеристичним примерима увиде да сличност не подразумева увек и сродност и обрнуто. Грађа органа за варење/начин исхране може се повезати са актерима ланаца исхране/ мреже исхране. Слично је и са подударношћу грађе опрашивача и цветова, у оквиру исте области.Препорука је да ученици самостално траже примере конвергенције и дивергенције а да им се понуде материјали са упоредним прегледом биљних органа, упоредним прегледом скелета кичмењака, крила инсеката и крила кичмењака и слично. Дobar пример је разноврсност грађе глодара у зависности од станишта (слепо куче, дабар, капибара...). За достизање исхода предлаже акције заштите биодиверзитета и учествује у њима, на основу позитивних примера деловања човека на животну средину, ученици треба да осмисле предлоге (који се односе на стање у свих 8 копнених животних области, као и у воденим биомима), уз напомену да није свака акција истовремено и добра акција. Пре планирања акција препорука је да се ученици упознају са примерима уништавања кишних тропских шума где је често видљив само губитак кисеоника а не и губитак врста и чињеница да се ове шуме много теже обнављају од неких других екосистема, да истраже како прехранбени производ Нутела уништава лемуре (веза употребе палминог уља у производњи
--	---

	прехрамбених производа и претварање станишта лемура у плантаже палми). Ученицима се могу дати задаци да израчунају колико пластике поједу животиње или колико угљен-диоксида емитује један аутомобил са возачем а колико аутобус пун путника. Једна од активности може бити пројекат Планета инсеката у оквиру кога ученици могу да истраже биодиверзитет инсеката, угроженост опрашивача и значај инсеката за екосистеме. Препоручени број часова је 11:4 часа за обраду, 4 (6) за вежбе и 3 за утврђивање и систематизацију. Као и у другим областима подразумева се да ученици активно уче уз усмеравање (вођење) од стране наставника и да су часови обраде или утврђивања истовремено и вежбе.
Човек и здравље	За достизање исхода аргументује предности вакцинације требало би обрадити особине и грађу вируса, као и начине преношења и превенције најчешћих вирусних болести. Пожељно је да то буду болести против којих постоји вакцина, било да су у обавезном или у препорученом програму имунизације. Истовремено, то је прилика да се ученици подсети путева преношења и начина превенције најчешћих бактеријских болести (6. разред). При обради имунитета и вакцинације требало би се задржати на основном објашњењу настанка имунитета без дубљег залажења у механизме настанка антитела (једна врста белих крвних зрнаца учествује у стварању имунитета, повезати са раније обрађиваним ћелијама крви у Јединство грађе и функције). Наставник би требало да на једноставан начин ученицима објасни разлике између урођеног/стеченог и пасивног/активног имунитета, као и да пасивни вештачки имунитет обради на информативном нивоу. Током објашњавања значаја вакцина пожељно је користити званичне статистичке податке и упутити ученике где те податке могу и сами да пронађу (Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут”, Удружење педијатара Србије...). Током обраде правила чувања и припремања намирница наставник би требало да упутити ученике да повежу сазнања са оним што им је познато о бактеријама (6. разред) и гљивама (раније, током 7. разреда). Током увежбавања анализирања задатог јеловника са аспекта уравнотежене и разноврсне исхране ученици ће допунити знања о правилној исхрани

	стечена у 5. разреду, делом у настави биологије, а делом кроз предмет Физичко и здравствено васпитање. Када ученици стекну знања о поремећајима исхране, моћи ће, у складу са тим, да процене сопствене животне навике. Стицање умења прављења плана дневних и недељних активности које ће посветити раду, одмору и рекреацији, а које се може обрађивати и кроз вршњачку едукацију, допринеће бољем процењивању сопствених животних навика. (Биолошки смисао адолесценције треба обрадити уз подсећање на промене кроз које пролази човек током одрастања, разлике међу људима у погледу изгледа, понашања. Отворена дискусија са ученицима у којем они излажу своје мишљење, ставове и животно искуство, могао би бити један од начина обраде градива.) Потребно је да ученик зна да коришћење психоактивних супстанци доводи до физичке и психичке зависности, у којој мери је то штетно за појединца, породицу и друштво, као и да зна коме се треба обратити за помоћ и лечење од зависности. Могући начини за достизање исхода доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци су емитовање едукативних филмова, позивање бившег наркомана да исприча своје животно искуство или да ученици направе кратке драматизације/скечеве на ову тему.
--	---

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Припремање, организовање, објашњавање, разговор, слушање, посматрање, праћење, помагање, показивање, подстицање, проверавање, анализирање, закључивање, вредновање, саопштавање, иницирање, вођење, процењивање и одлучивање	Дефинише, идентификује, именује, репродукује, бира, утврђује, представља, издваја, организује, пише, понавља, тумачи, илуструје, демонстрира, показује, објашњава, препознаје, анализира, формулише, планира, повезује, класификује, процењује, вредније, поставља питања	Процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; Рад са подацима и рад на различитим врстама текстова; вештине, руковање прибором, алатом и технологијама и извођење радних задатака; - Бележење активности ученика

		на часу у ес-дневник ; -Редовност доношења домаћег, евиденција у ес-дневнику ; - Писане провере, евиденција у ес- дневнику ; - Групни рад (посматрање наставника, излагање група) евиденција у ед- дневнику ; Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова), евиденција у ес- дневнику ; -Сналажење на зидним сликама, шемама ;
--	--	--

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
Наслеђивање и еволуција	– БИО.ОО.О.3.2. Развијају толеранцију, превазилазе предрасуде и промовишу социјалну укљученост јер разумеју заједничко порекло живих бића и утицај наследног материјала и средине на развој особина организама. – БИО.ОО.О.3.6. Учествују у дискусијама и	– БИО.ОО.С.1.5. Објашњавају значај полног размножавања и наслеђивања особина за разноврсност живог света. – БИО.ОО.С.1.6. Одређују положај главних група на Дрвету живота на основу познавања основних карактеристика организама, разликујући сличност и	– БИО.ОО.Н.1.3. Конструирају филогенетски низ на основу истраживања сродничких односа појединих група и њиховог еволутивног порекла. – БИО.ОО.Н.1.4. Објашњавају настанак нових врста под утицајем еволуционих механизма. – БИО.ОО.Н.1.5.

	дебатама о значају дивљих и гајених врста за човека. – БИО.ОО.О.3.8. Развијају способност вербалног изражавања чињеница, идеја, ставова и мишљења о биолошким појавама. – БИО.ОО.О.3.9. Критички и одговорно користе дигиталне технологије у активностима у вези са истраживањем биолошких појава и процеса. – БИО.ОО.О.3.10. Критички и конструктивно процењују свој рад и учење, као и рад других. БИО.ОО.О.3.11. Развијају поверење у закључке засноване на научним доказима.	сродност међу њима. – БИО.ОО.С.1.8. Изводе закључак о значају и доприносу Дарвинове теорије савременој теорији еволуције и различитим областима људског деловања. – БИО.ОО.С.2.1. Истражују допринос научника развоју биологије и значај научних открића за развој друштва. – БИО.ОО.С.2.5. Примењују знања из математике, природних и друштвених наука у истраживачком и експерименталном раду. – БИО.ОО.С.2.6. Користе више различитих релевантних извора информација током истраживачког рада. – БИО.ОО.С.3.3. Артикулисано и аргументовано заступају научни поглед на свет у писаној и усменој форми.	Објашњавају развој и еволуцију екосистема на задатим примерима.
Јединство грађе и функције као основа живота	– БИО.ОО.О.1.1. Примењују критеријуме за разликовање живих бића од	– БИО.ОО.С.1.1. Пореде ћелије према морфолошким и функционалним	– БИО.ОО.О.1.1. Примењују критеријуме за разликовање живих бића од

	неживе природе. – БИО.ОО.О.2.4. Посматрају, уочавају, прате и описују појаве у животу организама из окружења и презентују резултате истраживања. – БИО.ОО.О.2.5. Уз помоћ наставника изводе једноставне експерименте у којима се истражује утицај спољашње и унутрашње средине на процесе код живих бића. – БИО.ОО.О.3.4. Развијају радозналост према природи. – БИО.ОО.О.3.9. Критички и одговорно користе дигиталне технологије у активностима у вези са истраживањем биолошких појава и процеса. – БИО.ОО.О.3.10. Критички и конструктивно процењују свој рад и учење, као и рад других. - БИО.ОО.О.3.11. Развијају поверење у закључке засноване на научним доказима.	карактеристикама. – БИО.ОО.С.1.2. Објашњавају основе животних процеса на свим нивоима биолошке организације. – БИО.ОО.С.1.3. Повезују изглед, грађу и функционисање живих бића са условима животне средине на очигледним примерима. – БИО.ОО.С.1.4. Анализирају како различити фактори спољашње и унутрашње средине утичу на животне процесе. – БИО.ОО.С.1.5. Објашњавају значај полног размножавања и наслеђивања особина за разноврсност живог света. – БИО.ОО.С.2.1. Истражују допринос научника развоју биологије и значај научних открића за развој друштва. – БИО.ОО.С.2.2. Постављају једноставна истраживачка питања о биолошким појавама и процесима. – БИО.ОО.С.2.3.	неживе природе. – БИО.ОО.О.2.4. Посматрају, уочавају, прате и описују појаве у животу организама из окружења и презентују резултате истраживања. – БИО.ОО.О.2.5. Уз помоћ наставника изводе једноставне експерименте у којима се истражује утицај спољашње и унутрашње средине на процесе код живих бића. – БИО.ОО.О.3.4. Развијају радозналост према природи. – БИО.ОО.О.3.9. Критички и одговорно користе дигиталне технологије у активностима у вези са истраживањем биолошких појава и процеса. – БИО.ОО.О.3.10. Критички и конструктивно процењују свој рад и учење, као и рад других. - БИО.ОО.О.3.11. Развијају поверење у закључке засноване на научним доказима.
--	---	---	---

		Користе једноставне методе, технике и процедуре за сакупљање и систематизацију података истраживања. – БИО.ОО.С.2.5. Примењују знања из математике, природних и друштвених наука у истраживачком и експерименталном раду. – БИО.ОО.С.2.6. Користе више различитих релевантних извора информација током истраживачког рада. – БИО.ОО.С.2.7. Истражују живи свет на терену: прикупљају узорке, фотографишу, прате појаве и процесе, врше мерења. – БИО.ОО.С.2.10. Микроскопирањем уочавају кључне структуре организама. – БИО.ОО.С.3.3. Артикулисано и аргументовано заступају научни поглед на свет у писаној и усменој форми. БИО.ОО.С.3.5. Планирају, воде и вреднују сопствено	
--	--	--	--

		учење, чиме развијају самопоуздање и истрајност.	
Порекло и разноврсност живог света	– БИО.ОО.О.3.2. Развијају толеранцију, превазилазе предрасуде и промовишу социјалну укљученост јер разумеју заједничко порекло живих бића и утицај наследног материјала и средине на развој особина организама. – БИО.ОО.О.3.8. Развијају способност вербалног изражавања чињеница, идеја, ставова и мишљења о биолошким појавама.	– БИО.ОО.С.1.5. Објашњавају значај полног размножавања и наслеђивања особина за разноврсност живог света. – БИО.ОО.С.1.6. Одређују положај главних група на Дрвету живота на основу познавања основних карактеристика организама, разликујући сличност и сродност међу њима. – БИО.ОО.С.1.8. Изводе закључак о значају и доприносу Дарвинове теорије савременој теорији еволуције и различитим областима људског деловања. – БИО.ОО.С.2.1. Истражују допринос научника развоју биологије и значај научних открића за развој друштва. – БИО.ОО.С.2.5. Примењују знања из математике, природних и друштвених наука у истраживачком и експерименталном раду. – БИО.ОО.С.2.6.	– БИО.ОО.Н.1.2. Објашњавају функцију генетичког материјала у ћелији (хромозом, ДНК, РНК, ген) и пренос наследне информације кроз генерације. – БИО.ОО.Н.1.3. Конструирају филогенетски низ на основу истраживања сродничких односа појединих група и њиховог еволутивног порекла. – БИО.ОО.Н.2.1. Постављају хипотезе које ће моћи да провере користећи научни приступ за проучавање биолошких појава и процеса.

		Користе више различитих релевантних извора информација током истраживачког рада. – БИО.ОО.С.3.3. Артикулисано и аргументовано заступају научни поглед на свет у писаној и усменој форми.	
Живот у екосистему	БИО.ОО.О.1.3. Примерима илуструју узроке и последице штетног деловања антропогеног фактора на живи свет и животну средину. БИО.ОО.О.2.2. Активно учествују у тимском раду и уважавају мишљења других. БИО.ОО.О.2.3. Проналазе на интернету и у литератури податке о адаптацијама карактеристичних врста на услове који владају у екосистемима типичним за Србију. БИО.ОО.О.3.2. Развијају толеранцију, превазилазе предрасуде и промовишу социјалну укљученост јер разумеју заједничко порекло живих бића и утицај	– БИО.ОО.С.1.4. Анализирају како различити фактори спољашње и унутрашње средине утичу на животне процесе. – БИО.ОО.С.1.9. Увиђају узајамне утицаје између делова екосистема. – БИО.ОО.С.1.10. Описују циклусе кружења воде и угљеника у природи, пренос супстанце и енергије у екосистему. – БИО.ОО.С.1.11. Доводе у везу узроке и последице глобалних промена на живи свет, животну средину и природне ресурсе. – БИО.ОО.С.2.2. Постављају једноставна истраживачка питања о биолошким појавама и	– БИО.ОО.Н.1.6. Критички вреднују антропогени утицај на животну средину и биодиверзитет. БИО.ОО.Н.1.7. Анализирају значај концепта одрживог развоја за природу. – БИО.ОО.Н.2.2. Анализирају податке, објашњавају трендове и изводе закључке. – БИО.ОО.Н.3.2. Израђују процедуре активности за очување биодиверзитета. – БИО.ОО.Н.3.3. Примерима илуструју значај биотехнолошких производа и процеса у превенцији и лечењу многих болести, производњи хране и заштити животне средине.

	наследног материјала и средине на развој особина организама. БИО.ОО.О.3.4. Развијају радозналост према природи. БИО.ОО.О.3.7. Конструктивно сарађују у активностима које имају за циљ очување здравља, животне средине и биодиверзитета непосредне околине. БИО.ОО.О.3.8. Развијају способност вербалног изражавања чињеница, идеја, ставова и мишљења о биолошким појавама. БИО.ОО.О.3.10. Критички и конструктивно процењују свој рад и учење, као и рад других.	процесима. – БИО.ОО.С.2.4. Графички и табеларно приказују резултате истраживања користећи научни језик. – БИО.ОО.С.2.6. Користе више различитих релевантних извора информација током истраживачког рада. – БИО.ОО.С.2.9. Приказују односе, појаве и процесе у различитим екосистемима на различите креативне начине. – БИО.ОО.С.3.3. Артикулисано и аргументовано заступају научни поглед на свет у писаној и усменој форми. – БИО.ОО.С.3.4. Изражавају критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиловима живота, климатским променама, загађивању животне средине и изумирању биљних и животињских врста.	БИО.ОО.Н.1.7. Анализирају значај концепта одрживог развоја за природу. БИО.ОО.Н.3.4. Учествују у интердисциплинарном решавању проблема у вези са одрживим развојем.
Човек и здравље	– БИО.ОО.О.1.2. Идентификују положај,	– БИО.ОО.С.1.4. Анализирају како различити	– БИО.ОО.О.1.2. Идентификују положај, изглед

	изглед и функцију органа у људском телу. БИО.ОО.О.1.3. Примерима илуструју узроке и последице штетног деловања антропогеног фактора на живи свет и животну средину. – БИО.ОО.О.3.3. Усвајају навике и знања који доприносе заштити и очувању сопственог здравља и здравља других људи. – БИО.ОО.О.3.9. Критички и одговорно користе дигиталне технологије у активностима у вези са истраживањем биолошких појава и процеса. БИО.ОО.О.3.11. Развијају поверење у закључке засноване на научним доказима.	фактори спољашње и унутрашње средине утичу на животне процесе. – БИО.ОО.С.1.11. Доводе у везу узроке и последице глобалних промена на живи свет, животну средину и природне ресурсе. БИО.ОО.С.1.12. Критички вреднују важност здравих стилова живота у превенцији болести. – БИО.ОО.С.2.8. Изводе једноставна истраживања о утицају животних навика на здравље (утицај буке на слух, физичка неактивност, неправилна исхрана). – БИО.ОО.С.3.1. Решавају проблеме одрастања повезујући их са физиолошким процесима који их узрокују. – БИО.ОО.С.3.2. Процењују сопствене животне навике у односу на елементе здравог начина живота и принципе одрживог развоја. – БИО.ОО.С.3.4.	и функцију органа у људском телу. БИО.ОО.О.1.3. Примерима илуструју узроке и последице штетног деловања антропогеног фактора на живи свет и животну средину. – БИО.ОО.О.3.3. Усвајају навике и знања који доприносе заштити и очувању сопственог здравља и здравља других људи. – БИО.ОО.О.3.9. Критички и одговорно користе дигиталне технологије у активностима у вези са истраживањем биолошких појава и процеса. БИО.ОО.О.3.11. Развијају поверење у закључке засноване на научним доказима.
--	--	---	---

		Изражавају критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиловима живота, климатским променама, загађивању животне средине и изумирању биљних и животињских врста. БИО.ОО.С.3.5. Планирају, воде и вреднују сопствено учење, чиме развијају самопоуздање и истрајност.	
--	--	---	--

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Уџбеник: Биологија за 7. разред основне школе. аутор: Дејан Бошковић. издавач: BIGZ издаваштво.

Радна свеска из биологије за 7. разред (БИГЗ)

Атласи и илустроване енциклопедије из биологије.

Дигитални уџбеници и наставни материјали издавача BIGZ издаваштво.

Образовни сајтови, видео лекције и презентације

Допунска настава (18 часа)

ЦИЉ:

-пружање додатне подршке ученицима који имају потешкоће у савладавању наставних садржаја, ради бољег разумевања градива, утврђивање знања, развијању основних вештина и побољшању постигнућа

-постизање основне биолошке писмености

Критеријуми укључивања:

- потешкоће у савладавању наставних садржаја из биологије

- остваривање слабијих постигнућа

- несигурност у разумевању основних основних биолошких појмова

- празнинеу знању услед дужег изостајања са наставе.

[Повратак на садржај](#)

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика	Активности наставника
7.	Јединство грађе и функције као основа живота	6	слушају додатна објашњења; постављају питања о нејасним садржајима; активно учествују у разговору и дискусији; понављају и утврђују кључне биолошке појмове; анализирају и исправљају сопствене грешке; раде индивидуално, у пару или мањим групама.	идентификовање ученика којима је потребна помоћ учавање проблема утврђивање конкретних потешкоћа израда индивидуализованог или прилагођеног плана одабир садржаја које треба поновити понављање основних појмова додатно објашњавање градива споријим темпом коришћење илустрација и модела заједничко решавање задатака помоћ у разумевању континуирано праћење постигнућа похвала за напредак охрабривање ученика јачање самопоуздања ученика
	Човек и здравље	2		
	Порекло и разноврсност живог света	2		
	Наслеђивање и еволуција	2		
	Живот у екосистему	6		

Додатна настава (18 часа)

ЦИЉ:

- пружање ученицима могућност проширења и продубљивања биолошког знања, развијање истраживачких и практичних вештина, стимулисање радозналости и креативног мишљења, као и припрема за такмичења и самостално истраживачко учење.

Критеријуми укључивања:

У додатну наставу укључују се ученици који :

- имају висок интерес и мотивацију за биологију.
- желе да продубе или прошире знање са редовне наставе.
- постижу добре резултате и желе додатно усавршавање.
- желе развити практичне , истраживачке и креативне вештине у биологији.
- желе да се припремају за такмичења из биологије или друге пројекте.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика	Активности наставника
7.	Јединство грађе и функције као основа живота	6	истражују и анализирају биолошке појаве и процесе решавају и разумеју сложеније проблеме из биологије учествују у практичним радовима припремају пројекте и презентације развијају критичко и логичко мишљење	израда посебног програма рада постављање виших образовних циљева обрада тема које нису обухваћене редовном наставом припрема додатних наставних материјала развијање научног начина размишљања и закључивања код ученика организовање пројеката и истраживања подстицање самосталног рада ученика праћење напретка ученика
	Човек и здравље	2		
	Порекло и разноврсност живог света	2		
	Наслеђивање и еволуција	2		
	Живот у екосистему	6		

Наставни предмет: Физичко издржавствено васпитање

Разред: 7

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	54
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	54
Укупно:	108
Недељни фонд часова	3

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета: Циљ наставе и учења *физичког и здравственог васпитања* је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Задачи предмета: Општи оперативни задаци:

- подстицање раста и развоја изтицање на правилно држање тела
- развој и усавршавање моторичких способности
- стицање моторичких умења која су, као садржај утврђени програмом физичког и здравственог васпитања и обавезне физичке активности ученика и стицањем теориских знања неопходних за њихово усвајање
- усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаних циљева овог васпитно образовног подручја
- формирање моралних вилних квалитета личности
- оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада

Посебни оперативни задаци:

- развој основних моторичких способности, првенствено гipкoсти, брзини и координацији
- стицање и усавршавање моторичких умења и навика предвиђених програмом физичког и здравственог васпитања и обавезне физичке активности ученика
- примена стечених знања, умења и навика у сложеним условима (кроз игру, такмичења и сл.)
- задовољавање социјалних потреба за потврђивањем и групним поистовећивањем и др.
- естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности
- усвајање естетских вредности и подстицање вољних особина ученика

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	Атлетика	*Изводи разноврсна природна и изведена кретања и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама; *Примењује вежбе које подстичу раст и развој и правилно држање тела; *Користи вежбе за развој и усавршавање моторичких способности; *Усваја знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања; *Навија фер, чува себе и друге; *Разуме сврху и значај вежбања; *Доводи у везу физичко вежбање и здравље; *Примењује хигијенске мере пре, током и након вежбања; *Правилно се храни; *Препознаје врсту повреде; *Користи стечена умења, знања и навике у свакодневним условима живота и рада; *Чува животну средину током вежбања.	*Одговорно учешће у демократском друштву: Залаже се за солидарност и учествује у хуманитарним активностима; *Комуникација: Ученик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне, техничке и уметничке дисциплине; *Одговоран однос према здрављу: Бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. активно бављење спортом, - Уме да пружи прву помоћ; *Решавање проблема: Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације; *Сарадња: Доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током заједничког рада; *Естетичка компетенција: Показује осетљивост за естетску димензију у свакодневном животу и има критички однос према употреби и злоупотреби естетике;	7	7	14	Септембар Октобар Април Мај

			*Рад са подацима и информацијама: Користи табеларни и графички приказ података и уме да овако приказане податке чита, тумачи и примењује; *Компетенција за учење: Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе; *Предузимљивост и оријентација ка предузетништву: уме да идентификује и адекватно представи своје способности и вештине („јаке стране“).				
Корелација: Биологија, Географија, Музичка култура, Ликовна култура, Информатика, Српски језик							
Укупно:				7	7	14	
II	Спортске игре: Одбојка, фудбал, рукомет, кошарка, активности по избору ученика	*Изводи разноврсна природна и изведена кретања и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама; *Примењује вежбе које подстичу раст и развој и правилно држање тела; *Користи вежбе за развој и усавршавање моторичких способности; *Усваја знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања;	*Одговорно учешће у демократском друштву: Залаже се за солидарност и учествује у хуманитарним активностима; *Комуникација: Ученик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне, техничке и уметничке дисциплине; *Одговоран однос према здрављу: Бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. активно	28	28	56	Септембар Октобар Новембар Децембар Март Април Мај Јун

		*Навија фер, чува себе и друге; *Разуме сврху и значај вежбања; *Доводи у везу физичко вежбање и здравље; *Примењује хигијенске мере пре, током и након вежбања; *Правилно се храни; *Препознаје врсту повреде; *Користи стечена умења, знања и навике у свакодневним условима живота и рада; *Чува животну средину током вежбања.	бављење спортом, - Уме да пружи прву помоћ; *Решавање проблема: Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације; *Сарадња: Доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током заједничког рада; *Естетичка компетенција: Показује осетљивост за естетску димензију у свакодневном животу и има критички однос према употреби и злоупотреби естетике; *Рад са подацима и информацијама: Користи табеларни и графички приказ података и уме да овако приказане податке чита, тумачи и примењује; *Компетенција за учење: Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе; *Предузимљивост и оријентација ка предузетништву: Уме да идентификује и адекватно представи своје способности и				
--	--	--	--	--	--	--	--

			вештине („јакe стране“).				
Корелација: Биологија, Географија, Музичка култура, Ликовна култура, Информатика, Српски језик							
Укупно:				28	28	56	
III	Спортска гимнастика	*Изводи разноврсна природна и изведена кретања и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама; *Примењује вежбе које подстичу раст и развој и правилно држање тела; *Користи вежбе за развој и усавршавање моторичких способности; *Усваја знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања; *Навија фер, чува себе и друге; *Разуме сврху и значај вежбања; *Доводи у везу физичко вежбање и здравље; *Примењује хигијенске мере пре, током и након вежбања; *Правилно се храни; *Препознаје врсту повреде; *Користи стечена умења, знања и навике у свакодневним условима живота и рада; *Чува животну средину током вежбања.	*Одговорно учешће у демократском друштву: Залаже се за солидарност и учествује у хуманитарним активностима; *Комуникација: Ученик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне, техничке и уметничке дисциплине; *Одговоран однос према здрављу: Бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. активно бављење спортом, - Уме да пружи прву помоћ; *Решавање проблема: Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације; *Сарадња: Доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током заједничког рада; *Естетичка компетенција: Показује осетљивост за естетску димензију у свакодневном животу и има критички однос према употреби и злоупотреби естетике; *Рад са подацима и информацијама: Користи	10	10	20	Децембар Фебруар Март

			табеларни и графички приказ података и уме да овако приказане податке чита, тумачи и примењује; *Компетенција за учење: Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе; *Предузимљивост и оријентација ка предузетништву: Уме да идентификује и адекватно представи своје способности и вештине („јаке стране“).				
Корелација: Биологија, Географија, Музичка култура, Ликовна култура, Информатика, Српски језик							
Укупно:				10	10	20	
IV	Тестирање и мерење моторичких способности	Изводи разноврсна природна и изведена кретања и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама; *Примењује вежбе које подстичу раст и развој и правилно држање тела; *Користи вежбе за развој и усавршавање моторичких способности; *Усваја знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања; *Навија фер, чува себе и друге; *Разуме сврху и значај вежбања; *Доводи у везу физичко вежбање и здравље;	*Одговорно учешће у демократском друштву: Залаже се за солидарност и учествује у хуманитарним активностима; *Комуникација: Ученик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне, техничке и уметничке дисциплине; *Одговоран однос према здрављу: Бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. активно бављење спортом, - Уме да пружи прву помоћ; *Решавање проблема: Ученик	4	4	8	Септембар Октобар Јун

		*Примењује хигијенске мере пре, током и након вежбања; *Правилно се храни; *Препознаје врсту повреде; *Користи стечена умења, знања и навике у свакодневним условима живота и рада; *Чува животну средину током вежбања.	проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације; *Сарадња: Доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током заједничког рада; *Естетичка компетенција: Показује осетљивост за естетску димензију у свакодневном животу и има критички однос према употреби и злоупотреби естетике; *Рад са подацима и информацијама: Користи табеларни и графички приказ података и уме да овако приказане податке чита, тумачи и примењује; *Компетенција за учење: Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе; *Предузимљивост и оријентација ка предузетништву: Уме да идентификује и адекватно представи своје способности и вештине („јаке стране“).				
Корелација: Биологија, Географија, Музичка култура, Ликовна култура, Информатика, Српски језик							
Укупно:				4	4	8	
V	Ритмика и плес	*Изводи разноврсна природна и изведена кретања и користи их у	*Одговорно учешће у демократском друштву: Залаже	2	2	4	Јануар Фебруар

		спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама; *Примењује вежбе које подстичу раст и развој и правилно држање тела; *Користи вежбе за развој и усавршавање моторичких способности; *Усвајио знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања; *Навија фер, чува себе и друге; *Разуме сврху и значај вежбања; *Доводи у везу физичко вежбање и здравље; *Примењује хигијенске мере пре, током и након вежбања; *Правилно се храни; *Препознаје врсту повреде; *Користи стечена умења, знања и навике у свакодневним условима живота и рада; *Чува животну средину током вежбања.	се за солидарност и учествује у хуманитарним активностима; *Комуникација: Ученик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне, техничке и уметничке дисциплине; *Одговоран однос према здрављу: Бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. активно бављење спортом, - Уме да пружи прву помоћ; *Решавање проблема: Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације; *Сарадња: Доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током заједничког рада; *Естетичка компетенција: Показује осетљивост за естетску димензију у свакодневном животу и има критички однос према употреби и злоупотреби естетике; *Рад са подацима и информацијама: Користи табеларни и графички приказ података и уме да овако приказане податке чита, тумачи и				
--	--	---	--	--	--	--	--

			примењује; *Компетенција за учење: Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе; *Предузимљивост и оријентација ка предузетништву: Уме да идентификује и адекватно представи своје способности и вештине („јаке стране“).				
Корелација: Биологија, Географија, Музичка култура, Ликовна култура, Информатика, Српски језик							
Укупно:				2	2	4	
VI	Полигон	*Изводи разноврсна природна и изведена кретања и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама; *Примењује вежбе које подстичу раст и развој и правилно држање тела; *Користи вежбе за развој и усавршавање моторичких способности; *Усвајао знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања; *Навија фер, чува себе и друге; *Разуме сврху и значај вежбања; *Доводи у везу физичко вежбање и здравље; *Примењује хигијенске мере пре, током и након вежбања;	*Одговорно учешће у демократском друштву: Залаже се за солидарност и учествује у хуманитарним активностима; *Комуникација: Ученик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне, техничке и уметничке дисциплине; *Одговоран однос према здрављу: Бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. активно бављење спортом, - Уме да пружи прву помоћ; *Решавање проблема: Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације;	2	3	5	Децембар Мај Јун

		*Правилно се храни; *Препознаје врсту повреде; *Користи стечена умења, знања и навике у свакодневним условима живота и рада; *Чува животну средину током вежбања.	*Сарадња: Доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током заједничког рада; *Естетичка компетенција: Показује осетљивост за естетску димензију у свакодневном животу и има критички однос према употреби и злоупотреби естетике; *Рад са подацима и информацијама: Користи табеларни и графички приказ података и уме да овако приказане податке чита, тумачи и примењује; *Компетенција за учење: Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе; *Предузимљивост и оријентација ка предузетништву: Уме да идентификује и адекватно представи своје способности и вештине („јаке стране“).				
Корелација: Биологија, Географија, Музичка култура, Ликовна култура, Информатика, Српски језик							
Укупно:				2	3	5	
VII	Теоријска настава	*Изводи разноврсна природна и изведена кретања и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама;	*Одговорно учешће у демократском друштву: Залаже се за солидарност и учествује у хуманитарним активностима;	1	/	1	Септембар

		*Примењује вежбе које подстичу раст и развој и правилно држање тела; *Користи вежбе за развој и усавршавање моторичких способности; *Усвајио знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања; *Навија фер, чува себе и друге; *Разуме сврху и значај вежбања; *Доводи у везу физичко вежбање и здравље; *Примењује хигијенске мере пре, током и након вежбања; *Правилно се храни; *Препознаје врсту повреде; *Користи стечена умења, знања и навике у свакодневним условима живота и рада; *Чува животну средину током вежбања.	*Комуникација: Ученик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне, техничке и уметничке дисциплине; *Одговоран однос према здрављу: Бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. активно бављење спортом, - Уме да пружи прву помоћ; *Решавање проблема: Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације; *Сарадња: Доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током заједничког рада; *Естетичка компетенција: Показује осетљивост за естетску димензију у свакодневном животу и има критички однос према употреби и злоупотреби естетике; *Рад са подацима и информацијама: Користи табеларни и графички приказ података и уме да овако приказане податке чита, тумачи и примењује; *Компетенција за учење: Уме да				
--	--	--	---	--	--	--	--

			процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе; *Предузимљивост и оријентација ка предузетништву: Уме да идентификује и адекватно представи своје способности и вештине („јаке стране“).				
Корелација: Биологија, Географија, Музичка култура, Ликовна култура, Информатика, Српски језик							
Укупно:				1	/	1	
Укупно збирно:				54	54	108	

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Метода разговора, дијалошка, метода показивања, демонстративна
Наставни облици рада:	Фронтални, индивидуални, групни, комбиновани
Наставна средства:	Лопте, спортски реквизити, мерни инструменти
Тема:	Начин остваривања
Атлетика	Обучавање и усавршавање елемената предвиђених препорученим наставним садржајима
Спортске игре: Одбојка, фудсал, рукомет, кошарка, активности по избору ученика	Обучавање и усавршавање елемената предвиђених препорученим наставним садржајима
Спортска гимнастика	Обучавање и усавршавање елемената предвиђених препорученим наставним садржајима
Тестирање и мерење способности	Обучавање и усавршавање елемената предвиђених препорученим наставним садржајима
Ритмика и плес	Обучавање и усавршавање елемената предвиђених препорученим наставним садржајима
Полигон	Мерење ученичких резултата и постигнућа мерним инструментима

Теоријска настава	Обучавње и усавршавање елемената предвиђених препорученим наставним садржајима
-------------------	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Вежбање (ходање, трчање, анализирање, такмичење, графички приказ)	Усавршава моторичке способности -изводи покрете у задатом смеру - извођење једноставних форми природног кретања - развија и усавршава технике атлетских дисциплина	Демонстрација показаног
Анализа, провера	Упознаје правила спортске игре и придржава их се -стварање услова за прилагођавање ученика за колективни живот и рад -уочава своје моторичке способности и особине, сличности и разлике међу вршњацима -поштује различитости -развија осећај за процену квалитета свог рада и рада других	Провера написаног
Видео прикази, графички прикази	Приказ, дискусија, анализа	Усмена провера, разговор, демонстрација

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
Атлетика	Правилно трчи варијантама технике на кратке, средње и дуге стазе и мери резултат; Правилно скаче у даљ згрчком технике и мери дужину скока; Зна атлетска правила за скок удаљ; Правилно скаче у вис техником варијантом маказице;	Изводи технику штафетног трчања; Правилно скаче у даљ варијантом технике увинуче; Зна да правилно скаче у вис леђном техником; Правилно баца куглу леђном варијантом; Зна правила такмичења; Такмичи се у једној од алтернативних дисциплина	Правилно изводи варијанту технике штафетног трчања; Учествоје на такмичењу у вишебоју; Зна атлетска правила неопходна за учествовање на петобоју; Такмичи се у атлетском петобоју

	Правилно скаче у вис леђном варијантом технике; Правилно баца куглу варијантом технике из места и мери дужину хица; Правилно баца куглу леђном варијантом технике и мери дужину хица; Зна атлетска правила бацања кугле; Зна атлетска правила бацања кугле		
Спортске игре: Одбојка, фудбал, рукомет, кошарка, активности по избору ученика	Одбијање лопте прстима; Одбијање лопте чекићем; Школски сервис; Зна када је екипа постигла поен; Дозвољени број одбијања лопте у једној акцији; Недозвољени контакт са лоптом; Сервира из простора за сервис; Зна шта је преступ; Ротација-Праволиниско вођење лопте произвољним делом стопала; Недозвољени контакти са лоптом; Убацивање лопте у игру пре почетка утакмице, након прекида и када лопта напусти терен; Извиђење слободних и казних удараца; Временска казна и искључење до краја утакмице-Вођење лопте „јачом“ руком у месту и праволинијском кретању умереном брзином; Хватање	Тенис сервис; Групна и колективна тактика-Вођење лопте са променом правца кретања разним деловима стопала уз присуство играча који ометају; Примање лопте, различитим деловима тела у месту и кретању; Одузимање лопте, избијањем, уклизавањем, гурањем раменом; Зауостављањем лопте која се креће у ваздуху произвољним деловима стопала или било којим делом тела; Вођење лопте произвољним делом стопала и шутирање на го произвољним делом стопала; Одбијање лопте главом; Техника голмана; Примање лопте, различитим деловима тела у месту и кретању; Испуњава тактичке задатке; Тактика одбране-индивидуална и корективна; постављање код извођења аута; Тактика напада-Вођење лопте „јачом“ и „слабијом“ руком у месту; Вођење лопте „јачом“ руком у праволинијском	Смечирање; Блокирање; Заштита блока и играча у пољу; Групна колективна тактика у нападу и одбрани; Ученик/ученица уме да суди; Ученик/ученица се такмичи; Ученик/ученица учествује у организацији турнира-- Ученик/ученица се такмичи; Ученик/ученица зна да суди; Ученик/ученица ућествује у организацији утакмице или турнира-Вођење лопте „јачом“ и „слабијом“ руком у кретању максималном брзином (праволиниски и са променом правца); Бацање (додавање) лопте иза леђа; Увртање подлактице „слабијом“ руком; Скок шут са позиције бека, крила, пивота; Игра на два гола уз суђење од стране ученика;

	лопте у висини груди; Бацање (додавање) лопте тзв. „кратким замахом“ изнад висине рамена; Бочни („шасе“) шут; Игра на два гола; Три корака; Три секунде; Три метра; Искључење; Не прави прекшај ношења лопте; Не прави прекршај преступ; Извођење аута-Основни став у нападу и одбрани; Пивотирање; Кретање у одбрани; Скок у одбрани и нападу; Хватање и додавање лопте обема рукама; Вођење лопте праволиниски и са предњом променом правца; Шут на кош из продора дриблингом; Шут са дистанце; Зна шта је лична грешка; Преступ; Не прави грешку у вођењу лопте; Враћање лопте у (задњ)е поље; Не прави грешку у корацима; Не прави грешку 3“; Не прави грешку 5“; Извођење аута	трчању максималном брзином; Бацање (додавање) лопте тзв. „дугим замахом“ на веће растојање; Хватање непрецизно бачених лопти (високих, ниских); Шут из трка („чеони шут“); Игра на два гола уз примену правила; Индивидуална тактика одбране; Индивидуална тактика напада; Преузимање играча при блокирању--Додавање лопте једном руком; Шут на кош из продора двокораком након пријема лопте; Вођење лопте са променом кроз ноге; Шут из продора двокораком након пријема лопте; Шутирање полагање одоздо, одозго и бочно; Игра 2 на 2 у нападу и одбрани; Сарадња три играча у контра нападу; Одбрана (човек на човека) и напад на ту одбрану	Ученик/ученица се такмичи; Ученик/ученица учествује у организацији утакмице или турнира- Вођење лопте са променом иза леђа и (ролингом); Скок-шут; Игра 3 на 3 у нападу и одбрани; Зонска одбрана и напад на зонску одбрану; Ученик/ученица учествује на такмичењима; Ученик/ученица зна да суди; Ученик/ученица учествује у организацији утакмице или турнира
Спортска гимнастика	Правилно изводи вежбе на тлу; Правилно изводи прескоке; Изводи вежбе и комбинације вежби на греди; Колут напред и колут назад из чучња до чучња; Колут напред	Правилно изводи вежбе и комбинације вежби ма тлу; Правилно изводи згрчку; Колут напред преко препрека са фазом лета (сунђер, струњаче); Из става раскорачно колут напред у став раскорачно; Став на шакама уз малу	Правилно изводи вежбе и комбинације вежби ма тлу; Правилно изводи згрчку и разношку са изразитијом фазом лета; Колут напред летећи са изразитом фазом

	преко препрека-одразом, без изразите фазе лета; Из става раскорачно колут назад у став раскорачно; Став на шакама уз помоћ; Премет странце упором у <бољу> страну; Мост из лежећег на леђима; Вага предклоном и заножењем на десној и левој нози; Разношка преко козлића; Згрчка уз помоћ	помоћ; Премет странце упором у улево и удесно; Мост заклоном и усклоном уз помоћ	лета (сунђер, струњаче); Став на шакама, издржај, колут напред; Прекопит (салто згрченим телом) напред; Згрчка преко козлића или коња; Разношка и згрчка са изразитим фазама лета
Тестирање и мерење моторичких способности	/	/	/

Ритмика и плес	Ритмичко ударање чуњевима један о други и о под, мали кругови чуњевима; Суножно прескакање вијаче са и без међупоскока- обртање вијаче унапред и уназад. прескакање вијаче у трчању; Окрет за 180` и 360`; Мачији поскок, дечији поскок, галоп напред и странце, поскок са жаножењем, комбинација галоп-поскока са заножењем; Успешно плеском (ударањем дланом о длан) пратити акценат у темпу музичке пратње; Успешно плеском или топотом пратити задатак ритма и темпо музичке пратње	Галоп дечији поскок вијачом; Галоп поскок заножењем; Успешно се креће у простору у свим смеровима комбинујући ходање и трчање; Целокупну своју моторику (кретање и покрете појединих делова и целог тела) изводи у ритму и темпу музичке пратње самостално ,у пару, групи; Галоп мачији скок са бацањем и хватањем лопте , замаши лоптом у хоризонталној равни спојено са окретом 180` и 360`; Повезује (просторно и временски) плесне елементе (најмање шест основних елемената технике елемената; галоп, дечији поскок, мењајући корак, корак са привлачењем са и без преноса тежине тела, кораци са укрштањем напред-назад, укључујући ту и ходање и трчање) у целини; Уз помоћ (наставника) реализује задату комбинацију основних корака у аеробном загревању у трајању од 2 пута 32 4/4 такта	Ритмички састав без реквизита; Ритмички састав лоптом; Ритмички састав вијачом; Ритмички састав обручем; Ритмички састав чуњевима; Самостално реализује задатак комбинацију основних корака у аеробном загревању у трајању од 2 пута 32 4/4 такта: Успешно моторички у ритму и темпу реализује одабране народне, друштвене и дечије плесове; Саставља и изводи самосталну плесну композицију у 2/4 такту од произвољно одабраних и компонованих основних елемената технике плесова; Иказује креативност и стваралаштво кроз састављање мањих композиција покрета и кретања и плесних композиција; Влада терминологију плесова; Учествоује на такмичењу
Полигон	/	/	/
Теоријска настава	/	/	/

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Верска настава

Разред: 7.разред

Годишњи фонд часова	
за обраду градива	22
за утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање).	14
УКУПНО	36
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ наставе: Установити каква су знање стекли у 6.разреду. Ученици да преиспитају свој однос према знању и учењу.

Задаци наставе: Вероучитељ треба да има у виду да веронаука није гомилање информација, већ да кроз искуство из свакодневног живота повезује са садржајима.

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
I	Увод	Ученик ће упознати садржаје које ће учити у 7.разреду.	историја	1	/	1	
Корелација: Српски језик, Историја							
II	Богопознање	Да кроз примере из личног искуства ученик уочи да једино онога кога заволимо постаје личност-непоновљива важна личност.	историја	4	1	5	
Корелација: Српски језик, Историја							
III	Символ вере	Схватају да је Црква на саборима решавала проблеме са којима се сусретала кроз историју.	историја	4	2	6	
Корелација: Српски језик, Ликовна култура							
УКУПНО:				22	14	36	

[Повратак на садржај](#)

4	Светотајински живот Цркве	Ученици ће моћи да схвате да Свете Тајне повезују човека са Богом	Историја Ликовна култура	8	3	11	
5	Српска Црква кроз векове	Схватају културу словена и слављење крсне славе.	Историја Ликовна култура	5	8	13	

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе	Дијалoшка, демонстративна, писаних и практичних радова
Наставни облици рада	Индивидуални, фронтални, групни рад у пару
Наставна средства	Уџбеник, приручник, дидактички материјал
Тема	Начин остваривања
Увод	Заједничка делатност вероучитеља и ученика
Богопознање	Кроз личне примере ученика у заједничком животу у породици проширити на заједници у Цркви.
Символ вере	Учење чланова Символа вере на часовима

Светотајински живот Цркве
Српска Црква кроз векове

Пружање ученицима основе за разумевање и значај Светих Тајни
Корелација вероучитељ ученици о симболу и значају крсне славе

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Грађанско васпитање

Разред: VII

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	16
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	20
Укупно:	36
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета: развијање ставова и вредности код ученика, њихово оспособљавање за успешно задовољавање сопствених потреба и интереса, развијање сопствене личности и потенцијала уз поштовање других особа, њихово идентитета и уважавање њихових потреба и интереса.

Задаци предмета: разумевање значења кључних појава који се односе, на грађанина, државу и власт, схватање историјског развоја грађанских праваца и слобода упознавање са карактеристикама одговорног и активног грађанина и разумевање улоге детета као грађанина у друштву и разумевање односа између грађанских права, појединца и општег добра - упознавање са начинима развијања грађанске одговорности - разумевање волонтерског покрета и значаја волонтерских акција

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	УВОД Поглед уназад - планирање активности	- повезује већ научене теме - поштује правила одељенске заједнице и правила на нивоу школе; - поступа у складу са моралним вредностима грађанског друштва	Компетенција за учење • Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење;	1	1	2	Септембар

			разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.				
Корелација: Српски језик, ликовна култура							
II	ГРАЂАНИН - грађанин и политика у прошлости - грађанин и политика у садашњости - одговоран и активан грађанин - дете као грађанин - породица, школа, локална заједница, држава – заједнице у којима живимо - права - одговорност - волонтерски покрет – извођење волонтерске акције - анализа успешности волонтерске	- разуме значења кључних појмова који се односе на грађанина и државу - схвати историјски развој грађанских права и слобода - препозна карактеристике одговорног и активног грађанина - разуме место и улогу детета као грађанина у друштву - разуме однос између грађанских права, појединца и општег добра -препозна начела развијене грађанске одговорности	Компетенција за учење •Има позитиван и одговоран однос према учењу. Комуникација •Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност. Сарадња •доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе. Компетенција за учење •Мотивисан је и оспособљен да	9	10	19	Септембар Октобар Новембар Децембар Јануар

	акције		самостално планира и организује.				
Корелација: Српски језик, историја, информатика и рачунарство							
III	ЂАЧКИ ПАРЛАМЕНТ И ИНИЦИЈАТИВА Упознавање са институцијом Ђачког парламента Оснивање Ђачког парламента Подстицање ученика да се ангажују у различитијм иницијативама и акцијама Разумевање значаја иницијативе за постизање промена у друштвеној заједници Оспособљавање ученика за јавни наступ	- препозна начела развијене грађанске одговорности - разуме значај волонтерског покрета -разуме значај волонтерских акција - да самостално преузме ангажовање у различитим иницијативама и акцијама - да разуме разуме значај неопходности иницијативе за подстицање промена у друштвеној заједници - препозна неопходност иницијативе Ђачког парламента	Одговорно учешће у демократском друштву •Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву. Естетичка компетенција Комуникација •Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин. Одговоран однос према околини •Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу,	3	4	7	Фебруар Март

			нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе. Решавање проблема				
Корелација: Српски језик, историја, информатика и рачунарство, музичка култура							
IV	ДРЖАВА И ВЛАСТ Појам и историјски контекст развоја државе (три часа) Неопходност постојања власти, ограничена и неограничена власт. Владавина појединца-владавина закона Демократија, устав (Устав Србије и права детета) Демократија-устав и деч.права Место и улога ђачког	- разуме појам државе и историјски контекст у ком су се државе развијале - разуме појам демократије - разуме неопходност постојања власти - препозна концепт ограничене власти	Одговорно учешће у демократском друштву Рад са подацима и информацијама; Решавање Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.	2	3	5	Април Мај

	парламента (два часа) Начини функционисања ђачког парламента						
Корелација: Српски језик и књижевност, историја, географија							
V	ЗАВРШНИ ДЕО Израда речника кључних појмова са којима смо се сусретали у току школске године (два часа) - Какво искуство и новостечено знање носиш са собом	- наброји основне појмове са којима се сусретао у току школске године - дефинише већи део појмова са којима се сусретао у току овог разреда - покаже спремност ка узимању учешћа у волонтерским акцијама	Комуникација Сарадња Рад са подацима и информацијама Решавање проблема	1	2	3	Јун
Корелација: Српски језик и књижевност, ликовна култура, информатика и рачунарство							
Укупно:				16	20	36	

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Кооперативан, дијалошка, илустративна, демонстративна
Наставни облици рада:	Групни рад, рад у пару, индивидуални, фронтални
Наставна средства:	Визуелна, аудитивна, аудио-визелна, наставна технологија
	Начин остваривања
	Константан разговар са ученицима, планирање, спровођење и анализа волонтерске акције,

	израда речника непознатих појмова, описно оцењивање свих ученичких радова и акција, оспособљавање ученика за решавање проблемских ситуација и у пракси. Симулација проблемских ситуација и подела улога међу ученицима Предвиђене теме програма се могу ефикасније реализовати уз коришћење разноврсног материјала, на чијој припреми могу радити и наставници и ученици. Ти материјали треба да буду из различитих извора (књиге, штампа, телевизија, интернет...), актуелни, подстицајни за дискусију и критичко читање.
--	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Координира и прати рад група/тимова Води разговор Даје додатна појашењења Припрема материјал Осмишљава активности Анализира, излаже, презентује, сумира, Координира и прати рад група/тимова	Учествују у разговору Групно и тимски решавају задатке Симултани индивидуални рад Евалуирају Прате упуства Читају текстове Договарају се Дају предлоге Учествују у доношењу правила Уочавају и закључују Уочавање и промишљање Учествују у гласању Договарају се процењују Истраживање Анализа материјала	Чињеница да се предмет описно оцењује не умањује потребу да се континуирано прати напредовање ученика у достизању исхода које започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на шта ће се процењивати његово даље напредовање. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

[Повратак на садржај](#)

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

РАЗРЕД: СЕДМИ

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	26
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	46
Укупно:	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета: Циљ наставе и учења технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

Задаци предмета: Наставни предмет техника и технологија намењен је развоју основних техничких компетенција ученика ради његовог оспособљавања за живот и рад у свету који се технички и технолошки брзо мења. Један од најважнијих задатака је да код ученика развија свест о томе да примена стечених знања и вештина у реалном окружењу подразумева стално стручно усавршавање и целоживотно учење, као и да је развијање предузимљивости један од важних предуслова личног и професионалног развоја.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
1.	Животно и радно окружење	Ученик ће бити у стању да: -повеже развој машина и њихов допринос подизању квалитета живота и рада; -повеже ергономију са здрављем и комфором људи при употреби техничких средстава; -анализира да ли је коришћење одређене познате технике и технологије у складу са очувањем животне средине; -истражи могућности смањења трошкова енергије у домаћинству; -повеже занимања у области производних техника и технологија са сопственим интересовањем;	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Брига за здравље Еколошка компетенција Предузетничка компетенција Естетска компетенција	3	3	6	СЕПТЕМБАР
Корелација: Техника и технологија за 5. и 6. разред, историја, биологија.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
2.	Саобраћај	-разликује врсте транспортних машина; -повеже подсистеме код возила друског саобраћаја са њиховом улогом;	Компетенција за целоживотно учење Комуникација	3	3	6	

		-провери техничку исправност бицикла; -демонстрира поступке одржавања бицикла или мопеда;	Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Брига за здравље Еколошка компетенција Предузетничка компетенција Естетска компетенција				СЕПТЕМБАР-ОКТОБАР
Корелација: ТИТ за 5. и 6. разред, информатика и рачунарство.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
3.	Техничка и дигитална писменост	-самостално црта скицом и техничким цртежом предмете користећи ортогонално и просторно приказивање; -користи САД технологију за креирање техничке документације; -образложи предности употребе 3D штампе у изради тродимензионалних модела и	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање	6	12	18	ОКТОБАР-ДЕЦЕМБАР

		макета; -управља моделима користећи рачунар; -објасни улогу основних компоненти рачунара, таблета, паметних телефона и осталих савремених ИКТ уређаја; -објасни улогу и значај вештачке интелигенције и примену у свакодневном животу	проблема Сарадња Брига за здравље Еколошка компетенција Предузетничка компетенција Естетска компетенција				
Корелација: Техника и технологија за 5. и 6. разред, математика, информатика и рачунарство.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
4.	Ресурси и производња	-аргументује значај рационалног коришћења расположивих ресурса на Земљи; -идентификује материјале који се користе у машинству и на основу њихових својстава процењује могућност примене; -користи прибор за мерење у машинству водећи рачуна о прецизности мерења; -врши операције обраде материјала који се користе у	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Брига за здравље	12	8	20	ДЕЦЕМБАР-МАРТ

		машинству, помоћу одговарајућих алата, прибора и машина и примени одговарајуће мере заштите на раду; -објасни улогу одређених елемената машина и механизма на једноставном примеру; -образложи значај примене савремених машина у машинској индустрији и предности роботизације производних процеса; -објасни основе конструкције робота; класификује погонске машине --моторе и повеже их са њиховом применом;	Еколошка компетенција Предузетничка компетенција Естетска компетенција				
Корелација: ТИТ за 5. и 6. разред, географија,математика, ликовна култура.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
5.	Конструкторско моделовање	-самостално/тимски истражи и реши задати проблем у оквиру пројекта; -изради производ у складу са принципима безбедности на раду; -тимски представи идеју, потупак израде и производ;	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална	2	20	22	АПРИЛ-ЈУН

		-креира рекламу за израђен производ; -врши е-кореспонденцију у складу са правилима и препорукама са циљем унапређења продаје; -процењује свој рад и рад других на основу постављених критеријума (прецизност, педантност и сл.).	компетенција Решавање проблема Сарадња Брига за здравље Еколошка компетенција Предузетничка компетенција Естетска компетенција				
Корелација: Техника и технологија за 5. и 6. разред, математика, информатика и рачунарство, ликовна култура.							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе: Наставни облици рада: Наставна средства:	монолошка метода, дијалогска метода, демонстративно-илустративна, аудио-визуелна, текст. метода, ИКТ у настави, практичан рад
	фронтални, индивидуални, рад у пару, групни рад
	учбеник, свеске, рачунар, конструкторски комплет, презентације
Тема:	Начин остваривања

Животно и радно окружење	Да би се достигли исходи за ову област потребно је повезивати садржаје осталих области са примерима са којима се ученици готово свакодневно срећу, стимулирати их да препознају утицај технологије на живот и рад у свом окружењу као и да стекну знања о томе како су људи до сада решавали проблеме у борби за преживљавање. Појам и улогу машина и механизма и њихово коришћење у окружењу треба представити ученицима што је могуће више на практичним примерима користећи доступна наставна средства и мултимедије. Потребно је упутити ученике да проналазе и откривају предности и противречности убрзаног развоја технологије методом истраживачког рада у групама. Посебну пажњу треба обратити утицају технологије на животну средину, а нарочито на експлоатацију сировина, загађење ваздуха производњу токсичних отпада и њихов утицај на климатске промене. Препорука је да се што више користе мултимедијални материјали, како готови, тако и они које су ученици израдили. На животну средину веома утиче и енергетска ефикасност. Да би ученици што лакше усвојили појам уштеде енергије, потребно је упутити их да на примеру свог домаћинства истраже колика је потрошња енергије, који су највећи потрошачи и шта би било најбоље учинити да би се потрошња смањила. Ово је потребно остварити задајући ученицима да прикупе и обраде податке о потрошњи појединих доступних уређаја и укупној количини потрошене енергије на месечном нивоу. У зависности од средине, може се истраживати и потрошња горива (грејање, самостални превоз, пољопривредне машине) и могућности уштеде. У оквиру активности у којима користе машине и алате ученици су готово свакодневно изложени утицају дизајна на конфорно и безбедно руковање машинама и уређајима. Без дубљег задирања у појам ергономије објаснити ученицима како је добар дизајн предуслов за квалитетнији и безбеднији рад, као и на који начин се треба прилагодити (став, правилно држање, безбедна растојања од машина, екрана) ради постизања комфора и очувања здравља
Саобраћај	Област која се односи на саобраћај се реализује у континуитету као важна компонента саобраћајног васпитања. На почетку реализације ове области подсетити ученике да су у претходним разредима учили о саобраћајним системима, намени, функционисању и организацији саобраћаја у оквиру саобраћајних објеката, као и о правилима и прописима за регулисање друмског саобраћаја која се, пре свега, односе на пешаке и бициклисте као учеснике у саобраћају. Посебно нагласити да је тежиште исхода у претходна два разреда

	било на безбедном понашању и преузимању личне одговорности ученика за понашање у саобраћају. У седмом разреду тежиште је на саобраћајним средствима која се користе и њиховим најважнијим подсистемима (погонски, преносни, управљачки и кочиони). У складу са исходима ову област треба реализовати у два корака. У првом кораку фокус је на основним деловима саобраћајних средстава и њиховим најважнијим подсистемима друмског саобраћаја са безбедносног аспекта. Други део треба реализовати у области Ресурси и производња са аспекта елемената машина и механизма (елементи за пренос снаге и кретања, елементи за везу, специјални елементи) и са енергетског аспекта (погонске машине и мотори). Уз помоћ мултимедије упознати ученике са машинама и њиховим главним карактеристикама спољашњег (бицикли, мопеди/мотоцикли, аутомобили, камиони, аутобуси, возови, бродови, авиони) и унутрашњег транспорта (дизалице, виљушкар, транспортери, лифтови). При реализацији ових садржаја посебно назначити наведене подсистеме код бицикла, мопеда и аутомобила. Оспособити ученике да самостално провере и подесе техничку исправност бицикла (управљачки, преносни и кочиони систем, пнеуматике, висину седишта, осветљење и др.) и демонстрирају поступке одржавања бицикла или мопеда. За остваривање ових исхода користити школски бицикл и постер мопеда.
Техничка и дигитална писменост	Ова област се ослања на усвојена знања ученика из техничког цртања у претходним разредима. Потребно је упознати и оспособити ученике за ортогонално и просторно представљање предмета и коришћење рачунарских апликација за CAD. У оквиру апликације ученици најпре креирају модел користећи 2D приказ на основу података које читају са техничког цртежа. Коришћењем 3D модела ученици активирају основне технике дизајна са циљем самосталног креирања техничког цртежа у складу са стандардима. Креирати вежбу у оквиру које ученици анализирају елемент сложеније геометрије, израђују модел користећи CAD и рендерују га. Ученике треба упознати са наменом основних електронских компоненти рачунара и осталих ИКТ уређаја. Уколико временски оквир дозвољава, ученике упознати и са начином функционисања појединих компоненти, али на елементарном нивоу препоручено коришћењем рачунарских симулација и анимација. Код ученика треба развити свест о значају коришћења рачунарске технике у апаратима, уређајима и производним процесима и

	објаснити појам и улогу интерфејса у управљању и контроли. Уколико школа поседује одговарајућу опрему, реализовати вежбе у којима ће ученици управљати моделом користећи рачунар и интерфејс или исту активност реализујте коришћењем рачунарских симулација. Како је за реализацију садржаја везаних за <i>вештачку интелигенцију</i>, у овом разреду предвиђена два часа, неопходна је добра организација часа како би ученике упознали са појмом и применом <i>вештачке интелигенције</i>. То подразумева да излагање наставника треба подкрепити унапред припремљеним мултимедијалним садржајима, пре свега када је у питању примена <i>вештачке интелигенције</i>. Разговор са ученицима о овој теми почети са питањима која подстичу ученике на размишљање о појму „<i>интелигенција</i>“, а затим и „<i>вештачка интелигенција</i>“ (машинска интелигенција коју везујемо за рачунаре, роботике итд.). Кроз неколико питања навести ученике на размишљање и дискусију о томе колико су упознати са појмом <i>вештачке интелигенције</i> кроз коришћење „<i>паметних</i>“ уређаја, као што су паметни телефони, таблети, прегледом интернета, гледањем научно-фантастичних филмова или долажењем до других информација путем различитих медија. При објашњењу појма <i>вештачке интелигенције</i> не треба инсистирати на учењу дефиниције (јер дефиниција има више) већ ученицима представити <i>вештачку интелигенцију</i> као подобласт рачунарства чији је задатак развијање програма (софтвера) који ће омогућити рачунарима да размишљају и да се понашају интелигентно, на сличан начин као што се понаша и размишља човек. Ученицима објаснити да се почетак развоја вештачке интелигенције везује за прве рачунаре и роботизоване машине. Каснијим усавршавањем ИКТ-а, роботике, мехатронике и других наука, све више се развијала и област вештачке интелигенције. Објаснити ученицима термин – „машинско учење“ (<i>machine learning</i>) који се везује за вештачку интелигенцију. Машинско учење је подобласт вештачке интелигенције чији је циљ конструисање алгоритама и рачунарских система који су способни да се адаптирају на нове ситуације и уче на бази искуства. Навести примере примене вештачке интелигенције, са акцентом на области које се изучавају у оквиру Програма наставе и учења из Технике и технологије, као што су: роботика (хуманоидни, индустријски роботи и др.), саобраћај (прототипови првих аутономних аутомобила, интелигентни саобраћајни системи), паметни градови (паметне
--	--

	куће, паметни уређаји), ИОТ технологија, пољопривреда (паметни системи за наводњавање и др.), здравство (дијагностиковање болести пацијената, „паметни болнички кревети“ и др.), интернет (лакши и бржи одабир садржаја код претрага на интернету, код филтрирања нежељене поште, код разних сервиса за превоз (нпр. <i>Гугл преводиоца</i> итд.), бизнис, економија и трговина (боље пословање привредних субјеката) итд. Препорука је да се наставна тема о <i>вештачкој интелигенцији</i> реализује после наставне теме <i>Управљање и контрола коришћењем рачунарске технике и интерфејса</i> или после наставне теме <i>Појам, врсте, намена и конструкција робота</i>, јер ће ученици најлакше моћи да разумеју појам вештачке интелигенције кроз садржаје из роботике у којој је највише и заступљена.
Ресурси и производња	Упознати ученике са значајем рационалног коришћења ресурса и принципима очувања животне средине. Уколико има могућности, организовати посету установи или погону чија је делатност директно или индиректно везана за наведене принципе. Поставити ученицима задатак за самосталан рад у оквиру кога ће у свом домаћинству истражити у којој мери и на који начин се они остварују. Уз практичне примере и реалне моделе навести ученике да закључе који се материјали најчешће користе у машинству и због којих њихових својстава. Демонстрирати правилно коришћење прибора за мерење и контролу у машинству и реализовати практичне вежбе са истима. Објаснити улогу елемената машина и механизма и демонстрирати њихов рад на моделу или путем рачунарске симулације. Потребно је увести ученике у карактеристике обраде материјала који се користе у машинству, практично демонстрирати операције и реализовати једноставну вежбу водећи рачуна о безбедности ученика. Илустровати савремене технологије обраде материјала и по могућности организовати посету производном погону који их користи. Упознати ученике са савременим производним машинама у машинској индустрији и значајем њихове примене у појединачној и серијској производњи. Увести појам роботике и објаснити њен значај у савременој индустрији. Уколико постоји могућност, демонстрирати рад школског робота или користити рачунарску симулацију. Упознати ученике са основама конструкције робота и улогом појединих делова. Роботику повезати са наставним садржајима као што су информатичка технологија, машине и механизми, енергетика и технологија обраде материјала. Реализацију ових садржаја урадити уз корелацију са наставом Информатике и рачунарства.

	Ученицима представити класификацију погонских машина – мотора и илустровати њихову примену на практичним примерима из учениковог окружења.
Конструкторско моделовање	У овом делу програма ученици кроз практичан рад примењују претходно стечена знања и вештине. Садржаје треба реализовати кроз ученичке пројекте, од графичког представљања замисли, преко планирања, извршавања радних операција, маркетинга до процене и вредновања. Наставити са алгоритамским приступом у конструкторском моделовању посебно у приступу развоја техничког стваралаштва - од идеје до реализације. Ова тема се односи на израду модела разних машина и уређаја који су засновани на основним елементима и принципима рада машина и механизма (елементима за везу, за пренос снаге и кретања, специјални елементи). То се односи на моделовање производних машина, саобраћајних средстава, транспортних машина и уређаја, претварача енергије и др. Један од аспекта употребе рачунара и периферних уређаја је и у функцији управљања техничким системима и процесима (интерфејс – систем веза са рачунаром) и конструкцијом робота. Реализацију ових садржаја урадити уз корелацију са наставом Информатике и рачунарства. Пошто се ученици слободно опредељују за одређену активност у оквиру дате теме, један од корака ка дефинисању свога пројекта, је проналажење информација, стварање идеје и дефинисање задатка. Потребно је да ученици користе податке из различитих извора, самостално проналазе информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ и адекватну литературу. Исто тако, мора се водити рачуна о принципу економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду. У пројект се може укључити и више ученика (тимски рад) уколико је рад сложенији, односно ако се ученици за такав вид сарадње одлуче. У сврху боље координације чланова тима треба упутити ученике на употребу електронске кореспонденције са циљем унапређења рада на реализацији пројекта. Избор модула активности прилагодити постојећим условима рада тј. опремљености кабинета за Технику и технологију алатима и материјалом. Приликом израде техничке документације изабраног модела, ручно или уз помоћ рачунарских апликација, примењивати научено: просторно приказивање предмета, ортогонално пројектовање као и специфичности техничког цртања у области машинства. Треба настојати да се остварује континуитет информатичке писмености с циљем да

	ученици науче да користе рачунар за цртање и израду презентација. По завршетку радова треба организовати представљање идеје од које се пошло, поступака израде и готовог производа. У овој етапи се врши и процена сопственог рада и рада других на основу постављених критеријума (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност и др.). На основу утрошеног материјала, енергије и рада реализатори (појединац или тим) треба да искажу оквирне цене трошкова и вредност израђеног модела. У складу са предузетничким аспектима, реализатори треба да израде и одговарајуће материјале за рекламе за израђени производ.
--	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Пажљиво планира и припрема наставу, проверава претходна знања и искуства ученика, реализује и води наставни процес, помаже ученицима да поставе циљеве и задатке, помаже ученицима у процесу учења и решавања задатака, прати и пружа подршку, подстиче ученике на стваралачко истраживање, подстиче сарадњу и тимски рад, помаже ученицима да превазиђу неочекиване проблеме и ситуације током учења, самостално и заједно са ученицима вреднује процес и резултате наставе, вреднује резултате сопственог рада (рефлексивни практичар).	Пажљиво прате излагање наставника и својих другова, аргументовано и са уважавањем се укључује у дискусије и износи своја мишљења, планира своје учење и напредак, процењује свој и рад својих другова, проналази начине за решавање проблема, истражује различите изворе знања, повезује нова са ранијим знањима и искуством, учествује у различитим наставним и ваннаставним активностима и пројектима...	Усмено испитивање, тестови знања(опционо), разговор, посматрање ангажованости на часу, ученички радови и продукти ученичких активности, домаћи задаци, пројекти, продукти групних и тимских радова.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.О.1.1. Повезују врсте, својства и начин обраде са употребом материјала. ТЕХ.ОО.О.1.3. Препознају основне карактеристике и конструктивне елементе грађевинских објеката. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.О.2.1. Мере и контролишу основне физичке величине правилном применом прибора и инструмената за мерење и контролу. ТЕХ.ОО.О.2.2. Праве разлику између правилног и неправилног коришћења електричних уређаја и машина. ТЕХ.ОО.О.2.3. Цртају једноставне предмете скицом и техничким цртежом примењујући правила техничког цртања.	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.С.1.2. Користе стечена знања из електротехнике, рачунарства и мехатронике за анализу и одабир дигиталних и техничких уређаја. ТЕХ.ОО.С.1.4. Познају и поштују правила унутрашњег и спољашњег уређења грађевинског објекта Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.С.2.2. Самостално или тимски израђују техничку документацију у оквиру мини пројекта користећи прибор за техничко цртање или рачунарске апликације. ТЕХ.ОО.С.2.3. На основу техничких цртежа израђују 3Д моделе користећи одговарајуће софтвере. ТЕХ.ОО.С.2.4. Састављају и симулирају рад једноставних	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.Н.1.1. На основу критичке анализе карактеристика електричних машина и уређаја, креирају, самостално или тимски, иновативни електромеханички модел машине или уређаја. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.Н.2.1. На основу анализе конструкторског модела, предлажу мере његовог унапређења уз уважавање естетских компоненти. Специфична предметна компетенција 3 ТЕХ.ОО.Н.3.2. При реализацији сопствених идеја, претходно представљених техничким цртежом или употребом одговарајуће апликације, користе расположиве

	Специфична предметна компетенција 3 TEX.OO.O.3.2. Израђују једноставне моделе и макете самостално или у тиму, у циљу развоја и усавршавања мануелних вештина и радних навика. TEX.OO.O.3.5. Препознају своје способности и афинитете према различитим занимањима у области технике.	електричних шема ради провере стечених знања о електричним инсталацијама и повезивању саставних електричних елемената. Специфична предметна компетенција 3 TEX.OO.C.3.4. Повезују стечена знања из технике и технологије са сродним садржајима из других наставних предмета.	интерфејс технологије. TEX.OO.H.3.3. Креирају програме за управљање процесима и уређајима на даљину помоћу ИКТ-а. – TEX.OO.H.3.4. Прате достигнућа у области вештачке интелигенције ради личног усавршавања (стицање информација о примени у свакодневном животу).
САОБРАЋАЈ	Специфична предметна компетенција 1 TEX.OO.O.1.4. Наводе главне загађиваче ваздуха, воде и земљишта и описују њихов утицај на животну средину. TEX.OO.O.1.3. Препознају основне карактеристике и конструктивне елементе грађевинских објеката. Специфична предметна компетенција 2 TEX.OO.O.2.4. Примењују основна знања из области технике и технологије коришћењем апликација из Office пакета. TEX.OO.O.2.5. Употребом	Специфична предметна компетенција 1 TEX.OO.C.1.5. Анализирају да ли је коришћење одређене технике и технологије у складу са принципима очувања животне средине. TEX.OO.C.1.6. Повезују примере примене ИКТ-а у управљању саобраћајним системима са безбедношћу у саобраћају. Специфична предметна компетенција 2 TEX.OO.C.2.1. На основу анализе симулиране саобраћајне ситуације, увиђају потенцијалне	Специфична предметна компетенција 1 TEX.OO.H.1.2. Повезују основе конструкција различитих врста работа са њиховом наменом. – TEX.OO.H.1.3. Познају развој основних компоненти рачунара, таблет уређаја и паметних телефона. Специфична предметна компетенција 2 TEX.OO.H.2.2. Анализирају конструкцију и управљање работа користећи доступан школски рачунарски интерфејс. TEX.OO.H.2.4. Уочавају

	савремених техничких и технолошких достигнућа увиђају значај технике и технологије у свакодневном животу. Специфична предметна компетенција 3 TEX.ОО.О.3.3. Примењују правила безбедности као активни учесници у саобраћају. TEX.ОО.О.3.4. Применом правила рационалног коришћења енергије у домаћинству штеде кућни буџет. TEX.ОО.О.3.5. Препознају своје способности и афинитете према различитим занимањима у области технике.	сигурносне ризике за учеснике у саобраћају. TEX.ОО.С.2.2. Самостално или тимски израђују техничку документацију у оквиру мини пројекта користећи прибор за техничко цртање или рачунарске апликације. TEX.ОО.С.2.3. На основу техничких цртежа израђују 3Д моделе користећи одговарајуће софтвере. Специфична предметна компетенција 3 TEX.ОО.С.3.4. Повезују стечена знања из технике и технологије са сродним садржајима из других наставних предмета. TEX.ОО.С.3.3. Креирају рекламни материјал ради промоције самостално или тимски израђеног пројекта.	међусобну повезаност најважнијих подсистема (погонски, преносни, управљачки и кочиони) код возила друмског саобраћаја и других саобраћајних средстава. Специфична предметна компетенција 3 TEX.ОО.Н.3.2. При реализацији сопствених идеја, претходно представљених техничким цртежом или употребом одговарајуће апликације, користе расположиве интерфејс технологије. TEX.ОО.Н.3.3. Креирају програме за управљање процесима и уређајима на даљину помоћу ИКТ-а. TEX.ОО.Н.3.4. Прате достигнућа у области вештачке интелигенције ради личног усавршавања (стицање информација о примени у свакодневном животу).
	Специфична предметна компетенција 1 TEX.ОО.О.1.3. Препознају	Специфична предметна компетенција 1 TEX.ОО.С.1.4. Познају и	Специфична предметна компетенција 1 TEX.ОО.Н.1.2. Повезују

ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	основне карактеристике и конструктивне елементе грађе винских објеката. Специфична предметна компетенција 2 TEX.OO.O.2.3. Цртају једноставне предмете скицом и техничким цртежом примењујући правила техничког цртања. TEX.OO.O.2.4. Примењују основна знања из области технике и технологије коришћењем апликација из Office пакета. Специфична предметна компетенција 3 TEX.OO.O.3.1. Примењују мере заштите на раду ради сопствене и сигурности осталих учесника у процесу рада. TEX.OO.O.3.2. Израђују једноставне моделе и макете самостално или у тиму, у циљу развоја и усавршавања мануелних вештина и радних навика.	поштују правила унутрашњег и спољашњег уређења грађевинског објекта. Специфична предметна компетенција 2 TEX.OO.C.2.2. Самостално или тимски израђују техничку документацију у оквиру мини пројекта користећи прибор за техничко цртање или рачунарске апликације. TEX.OO.C.2.3. На основу техничких цртежа израђују 3Д моделе користећи одговарајуће софтвере. Специфична предметна компетенција 3 TEX.OO.C.3.4. Повезују стечена знања из технике и технологије са сродним садржајима из других наставних предмета.	основе конструкција различитих врста работа са њиховом наменом. – TEX.OO.H.1.3. Познају развој основних компоненти рачунара, таблет уређаја и паметних телефона. Специфична предметна компетенција 2 TEX.OO.H.2.1. На основу анализе конструкторског модела, предлажу мере његовог унапређења уз уважавање естетских компоненти. – TEX.OO.H.2.2. Анализирају конструкцију и управљање работа користећи доступан школски рачунарски интерфејс. Специфична предметна компетенција 3 TEX.OO.H.3.2. При реализацији сопствених идеја, претходно представљених техничким цртежом или употребом одговарајуће апликације, користе расположиве интерфејс технологије. – TEX.OO.H.3.3. Креирају програме за управљање процесима и уређајима на
---------------------------------------	---	---	--

			даљину помоћу ИКТ-а.
РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	Специфична предметна компетенција 1 ЕХ.ОО.О.1.2. Познају основне врсте машина у зависности од функција које обављају. ТЕХ.ОО.О.1.3. Препознају основне карактеристике и конструктивне елементе грађевинских објеката. ТЕХ.ОО.О.1.4. Наводе главне загађиваче ваздуха, воде и земљишта и описују њихов утицај на животну средину. Специфична предметна компетенција 2 ЕХ.ОО.О.2.4. Примењују основна знања из области технике и технологије коришћењем апликација из Office пакета. ТЕХ.ОО.О.2.5. Употребом савремених техничких и технолошких достигнућа увиђају значај технике и технологије у свакодневном животу. Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.О.3.4. Применом	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.С.1.7. Објашњавају начине производње, трансформацију и пренос електричне енергије. Специфична предметна компетенција 2 ЕХ.ОО.С.2.5. Анализирају примере примене вештачке интелигенције претрагом интернета и других расположивих ресурса. Специфична предметна компетенција 3 ТЕХ.ОО.С.3.4. Повезују стечена знања из технике и технологије са сродним садржајима из других наставних предмета. – ТЕХ.ОО.С.3.5. Иницирају и учествују у активностима рециклаже и заштите животне средине у локалној заједници.	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.Н.1.1. На основу критичке анализе карактеристика електричних машина и уређаја, креирају, самостално или тимски, иновативни електромеханички модел машине или уређаја. ТЕХ.ОО.Н.1.3. Познају развој основних компоненти рачунара, таблет уређаја и паметних телефона. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.Н.2.2. Анализирају конструкцију и управљање робота користећи доступан школски рачунарски интерфејс. ТЕХ.ОО.Н.2.3. Састављају и управљају роботом помоћу интерфејса, користећи основе вештачке интелигенције. Специфична предметна компетенција 3 ТЕХ.ОО.Н.3.4. Прате достигнућа у области вештачке интелигенције ради личног усавршавања

	правила рационалног коришћења енергије у домаћинству штеде кућни буџет. TEX.OO.O.3.5. Препознају своје способности и афинитете према различитим занимањима у области технике.		(стицање информација о примени у свакодневном животу).
КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	Специфична предметна компетенција 1 EX.OO.O.1.1. Повезују врсте, својства и начин обраде са употребом материјала. – TEX.OO.O.1.2. Познају основне врсте машина у зависности од функција које обављају. – TEX.OO.O.1.3. Препознају основне карактеристике и конструктивне елементе грађевинских објеката. Специфична предметна компетенција 2 EX.OO.O.2.1. Мере и контролишу основне физичке величине правилном применом прибора и инструмената за мерење и контролу. TEX.OO.O.2.3. Цртају једноставне предмете скицом	Специфична предметна компетенција 1 TEX.OO.C.1.2. Користе стечена знања из електротехнике, рачунарства и мехатронике за анализу и одабир дигиталних и техничких уређаја. Специфична предметна компетенција 2 TEX.OO.C.2.2. Самостално или тимски израђују техничку документацију у оквиру мини пројекта користећи прибор за техничко цртање или рачунарске апликације. – TEX.OO.C.2.3. На основу	Специфична предметна компетенција 1 TEX.OO.H.1.1. На основу критичке анализе карактеристика електричних машина и уређаја, креирају, самостално или тимски, иновативни електромеханички модел машине или уређаја. – TEX.OO.H.1.2. Повезују основе конструкција различитих врста робота са њиховом наменом. Специфична предметна компетенција 2 TEX.OO.H.2.1. На основу анализе конструкторског модела, предлажу мере његовог унапређења уз уважавање естетских компоненти.

	и техничким цртежом примењујући правила техничког цртања. – TEX.OO.O.2.4. Примењују основна знања из области технике и технологије коришћењем апликација из Office пакета. – TEX.OO.O.2.5. Употребом савремених техничких и технолошких достигнућа увиђају значај технике и технологије у свакодневном животу. Специфична предметна компетенција 3 TEX.OO.O.3.2. Израђују једноставне моделе и макете самостално или у тиму, у циљу развоја и усавршавања мануелних вештина и радних навика. TEX.OO.O.3.5. Препознају своје способности и афинитете према различитим занимањима у области технике.	техничких цртежа израђују 3Д моделе користећи одговарајуће софтвере. Специфична предметна компетенција 3 EX.OO.C.3.1. Користе стечена знања за идентификовање кvara на једноставним кућним уређајима и инсталацијама. TEX.OO.C.3.4. Повезују стечена знања из технике и технологије са сродним садржајима из других наставних предмета	– TEX.OO.H.2.2. Анализирају конструкцију и управљање робота користећи доступан школски рачунарски интерфејс. TEX.OO.H.2.3. Састављају и управљају роботом помоћу интерфејса, користећи основе вештачке интелигенције. Специфична предметна компетенција 3 TEX.OO.H.3.2. При реализацији сопствених идеја, претходно представљених техничким цртежом или употребом одговарајуће апликације, користе расположиве интерфејс технологије. – TEX.OO.H.3.3. Креирају програме за управљање процесима и уређајима на даљину помоћу ИКТ-а. – TEX.OO.H.3.4. Прате достигнућа у области вештачке интелигенције ради личног усавршавања (стицање информација о примени у свакодневном животу)
--	---	---	---

[Повратак на садржај](#)

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Техника и технологија за седми разред основне школе -уџбеник, Данило Шешел, Петко Андрић, „БИГЗ школство“-основни уџбеник.

У обзир, као допунски материјал, долазе уџбеници свих осталих издавача који имају дозволу Министарства просвете, науке и технолошког развоја као и одобрени конструкторски комплети.

Наравно и интернет као неисцрпни извор информација.

БРОЈ ПЛАНИРАНИХ ПИСМЕНИХ И КОНТРОЛНИХ ЗАДАТАКА

ТЕСТ	ОБЛАСТ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Прва провера знања	Саобраћај	октобар
Друга провера знања	Техничка и дигитална писменост	децембар
Трећа провера знања	Ресурси и производња	март

[Повратак на садржај](#)

Школски програм за 7. разред

Наставни предмет: Информатике и рачунарство

Разред: 7.

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	18
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	18
Укупно:	36
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА

Циљ предмета:

Циљ наставе информатике и рачунарства је развијање дигиталне писмености, алгоритамског мишљења и вештина за безбедно и креативно коришћење информационо-комуникационих технологија (ИКТ). Ученици се оспособљавају за ефикасно управљање информацијама, програмирање, решавање проблема, дигитално креирање садржаја и одговорно понашање на интернету у савременом друштву.

Кључни аспекти циља укључују:

- Дигитална писменост и одговорност: Безбедно коришћење интернета, заштита података, ауторска права и разумевање ИКТ-а.
- Алгоритамско размишљање: Учење основа програмирања, логичког закључивања и решавања проблема.
- Практична примена: Рад са хардвером и софтвером (текст, табела, мултимедија) за учење и свакодневни живот.
- Креативност: Креирање дигиталних садржаја, презентација и сајтова.

Овај предмет припрема ученике за даље школовање и функционално функционисање у дигиталном окружењу.

[Повратак на садржај](#)

Задаци предмета:

Задаци наставе рачунарство и информатика су да ученици:

- развију свест о неопходности коришћења рачунара у свакодневном животу и раду и значају информатике за функционисање и развој друштва;
- овладају коришћењем програма за обраду текста и табеларних података и креирање докумената у коме су интегрисани текст, слика и табела;
- ефикасно користе програмски језик заснован на прозорима за решавање различитих проблема у даљем образовању, професионалном раду и свакодневном животу;
- стекну знања потребна за подешавање параметара оперативног система на нивоу корисничког интерфејса, коришћење могућности оперативних система и система датотека конкретног оперативног система;
- разумеју принципе функционисања интернета, локалних мрежа и оспособе се за коришћење мрежних ресурса, интернет сервиса и система за електронско учење;
- јачају способност за прецизно и концизно дефинисање проблема; упознајусе са алгоритамским начином решавања проблема и основним алгоритмима;
- развију способности писања програма вођених догађајима и разумеју принципе креирања модуларних и добро структурираних програма;
- упознају основни концепт и принципе Веб дизајна и Веб програмирања, разумеју логику анимације и овладају њеном употребом у креирању сопствених Веб пројеката;
- упознају принципе представљања и обраде цртежа и слика на рачунару и овладају техникама коришћења једног од графичких програма за обраду цртежа и слика;
- упознају начине израде презентација и оспособе се за израду једноставнијих презентација;
- упознају концепт базе података, њену организацију, коришћење упита за добијање тражених података из базе, прављење извештаја и дистрибуцију података;
- јачају способност решавања проблема развојем логичког и критичког мишљења;
- унапреде способности за брзо, ефикасно и рационално проналажење информација коришћењем рачунара, као и њихово критичко анализирање, складиштење и преношење;
- развију прецизност, рационалност и креативност у раду са рачунаром;

[Повратак на садржај](#)

- унапреде стратегије и технике самосталног учења користећи могућности рачунара и развију спремност за учење током целог живота;
- на адекватан начин користе предности рачунара и друштвених мрежа у удруживању са другима и покретању акција чији је циљ ширење корисних информација или пружање помоћи и подршке онима којима је то потребно;
- примене стечена знања и вештине у савладавању програма других наставних предмета;
- изграде правилне ставове према коришћењу рачунара, без злоупотребе и претеривања које угрожава њихов физичко и ментално здравље;
- упознају савремена ергономска решења која олакшавају употребу рачунара и изграде спремност за праћење нових решења у области информатичке технологије.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	ИКТ	- креира текстуални документ и примени основне акције едитовања и формирања (самостално и сараднички) - креира дигиталну слику и примени основне акције едитовања и формирања (самостално и сараднички) - примењује алатке за снимање и репродукцију аудио и видео записа ... примењује алатке за креирање ГИФ анимација - примењује алатке за снимање екрана - правилно користи ИКТ уређаје - креира мултимедијалну презентацију и примени	Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација Одговоран однос према здрављу Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Рад са подацима и информацијама Сарадња Дигитална компетенција	6	4	10	Септембар/ Новембар

		основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички)					
Корелација: енглески језик, математика, српски језик, ликовна култура							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	Дигитална писменост	- спроводи поступке за заштиту личних података и приватности на интернету - разуме појмове хипервеза и хипертекст - уме да користи сервисе електронске комуникације - уме да користи сервисе за дељење докумената - информацијама на интернету приступи критички - разликује безбедно од небезбедног, пожељно од непожељног понашања на интернету	Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација Рад са подацима и информацијама Сарадња Дигитална компетенција	2	2	4	Новембар/ Децембар
Корелација: енглески језик, биологија, српски језик, историја							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	Рачунарство	- Исцртава елементе 2Д графике користећи програмску библиотеку текстуалног програмског језика,	Компетенција за учење Одговорно учешће у	9	5	14	Јануар/ Мај

		- употребљава петље и генератор насумичних бројева за исцртавање сложенијих облика, - проналази и отклања грешке у програмима са графиком, - програмира једноставне анимације користећи програмску библиотеку текстуалног програмског језика, - креира једноставне игрице и заједно са другим ученицима решава пројектне задатке.	демократском друштву Комуникација Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Рад са подацима и информацијама Решавање проблема Сарадња Дигитална компетенција				
Корелација: енглески језик, математика							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
IV	Пројектна настава	- сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала у вези са темом - одабира технике и алате у складу са фазама реализације пројекта ... сарађује са осталим члановима групе у прикупљању и обради материјала и формулацији закључака у вези са темом - примењује технике и алате у	Одговорно учешће у демократском друштву Комуникација Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Рад са подацима и	1	7	8	Децембар/ Јануар/ Мај/ Јун

		складу са фазама реализације пројекта ... сарађује са осталим члановима групе у представљању резултата и закључака - наведе кораке и опише поступак решавања пројектног задатка - вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен - поставља резултат свог рада на интернет ради дељења са другима, уз помоћ наставника	информацијама Сарадња Дигитална компетенција				
Корелација: грађанско васпитање, српски језик, предмети у оквиру којих су ученици одабрали теме (биологија, географија)							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Монолошка метода, дијалогска метода, демонстративно-илустративна, аудио-визуелна, текст метода, ИКТ у настави
Наставни облици рада:	фронтални, индивидуални, рад у пару, групни рад
Наставна средства:	уџбеник, свеске, рачунар, мапа ума, презентације
Тема:	Начин остваривања

Информационо – комуникационе технологије	Наставну тему Информационо-комуникационе технологије започети радом на документу који представља својеврсну рекапитулацију онога што су ученици учили у претходна два разреда. Наставник припрема текстуални документ, даје инструкције о даљем раду и локацији на којој је документ постављен. Ученици треба да пронађу и отворе овај документ у изабраном текст процесору ,да прочитају текст и логички га уреду, доделе му одговарајуће стилове, идеално до 3 нивоа дубине. - Наставник треба да представи технику израде прегледа садржаја текстуалног документа, а ученици да је примене на документу који су логички структурирали. На овај начин, ученици се осврћу на раније научено смислено користећи нову технику израде прегледа садржаја текстуалног документа. - У сегменту креирања и обраде дигиталне слике, ученицима треба објаснити карактеристике векторског и растерског представљања слике на рачунару. Представити RGB и CMYK палете боја, указати на везу избора палете у односу на намену: RGB – за приказивање на дигиталном уређају или на интернету, односно CMYK палете боја за припрему за штампање. - На овом месту погодно је увести и питање одговарајуће резолуције (квалитета) графичке датотеке у контексту конкретне потребе – штампање или коришћење на дигиталном уређају, односно постављање на интернет. - Коментарисати ко-личину меморијског простора који заузима иста дигитална слика припремљена за штампу и припремљена за приказивање на вебу или слање електронском поштом. Повезати са претрагом слика у оквиру интернет прегледача (претрага по „величини” слике). Објаснити појам битмапе и најчешће технике компресије података (компресија редуковањем величине, компресија без губитка података и компресија са губитком квалитета слике), без уласка у техничке детаље самих алгоритама компресије. - Наставити рад на креирању растерске графике у програму који су ученици користили у претходним разредима. Увести појам и сврху слојева. Објаснити да је у неким програмима за растерску графику текст векторски слој у растерској слици. Демонстрирати увећавање слова док је слој векторски. Трансформисати слој са текстом у растер и увећати га. Тражити од ученика да уоче разлике. Показати технике: додавања и брисања слоја, видљивости и сакривања слоја, подешавања провидности, закључавања слоја за измену и стапања слојева. - Представити алате за селекцију и основне корекције дигиталних слика и фотографија као што су промена нивоа осветљености, контраста и обојености. Увести могућност примене Филтера. Издвојити филтере попут Blur (замућеност) и Sharpen (оштрина) и позвати ученике да осмисле ситуације у којима је пожељно користити један, односно други филтер (нпр.
---	--

	поштовање права приватности особа које сликамо...). - Показати основне геометријске трансформације над сликом (опсецање, ротирање, смицање и превртање слике у целини). Приказати могућности аутоматске обраде већег броја дигиталних слика (нпр. аутоматско смањење величине свих слика преузетих са дигиталног фото-апарата). - Упознати ученике са карактеристикама радног окружења одабраног програма (инсталираног локално на рачунару или у „облаку”) за креирање и обраду векторске графике. Посебну пажњу посветити: алатима за селекцију, пројектовању цртежа као и припреми за цртање. - Код цртања основних графичких елемената (дуж, изломљена линија, правоугаоник, квадрат, круг, елипса) објаснити принцип коришћења основних алата (означавање, брисање, копирање, груписање и разлагање, премештање, ротирање, симетрично пресликавање, поравнање). - Поновити поступак векторизације, применити га на изабрану растерску слику. У договору са наставником ликовне културе, креирати текстуалне задатке који ће навести ученике да трагају за уметником, пронађу описано дело и векторизују га. - Разговарати са ученицима о појму „покретна слика”. Нагласити да покрет заиста не постоји. Увести појам „фрејм” и дефинисати потребан број фрејмова који се смењују у једној секунди за стварање илузије непрекидног кретања. - Разговарати са ученицима о видео камери – да ли камера снима покрет или је у питању изузето брз фото-апарат. Упоредити традиционалан начин креирања анимираних слика са рачунарском анимацијом. У одабраном програму, Практична провера- вежба демонстрирати поступак израде 2Д анимације. Представити катрактеристике формата слике gif. Објаснити поступак чувања и приказа анимација (није их могуће прегледати у традиционалним програмима за преглед слика). Демонстрирати њихово уграђивање у мултимедијалну презентацију. У одабраном алату за израду 2Д анимација, на већ припремљеној групи слика сачуваној у gif формату, омогућити ученицима да направе анимирану слику. - Разговарати са ученицима о изворима информација које користе док уче. Поред уџбеника, охрабрити их да испричају лична искуства везана за интернет као извор информација, видео туторијале, разговоре са одраслим особама. Утврдити каква су искуства ученика када је учење коришћењем видео-туторијала у питању (формално и неформално). - Коришћењем одабраног програма за снимање екрана демонстрирати снимање кратког видео туторијала, приказати резултат ове активности и задати смернице за израду кратког видео-туторијала, који ученици треба самостално да сниме и сачувају (на пример: приказати поступак уметања прегледа садржаја у текстуални документ или креирања растерске или векторске слике). Уколико услови у
--	--

	учионици (шум, бука, слаба чујност) утичу на квалитет снимљеног звука, могуће је уз помоћ програма за обраду звука отклонити недостатке (на пример, преузети програм Audacity и приказати технике уклањања недостатака) или организовати снимање звука у бољим условима. Нагласити ученицима да звук може бити додат у видео-тutoriјал накнадно или чак замењен одговарајућим титлом.
Дигитална писменост	Подсетити ученике на значење појмова који су у претходним разредима представљени скраћеницама URL и IP адреса, затим појмова клијент и сервер у мрежном окружењу, као и на значење појмова: домен, назив интернет домена, веб-адреса и њихову узајамну везу. Укратко представити значење појмова: DNS сервис (на пример DNS – Domain Name System – као базни интернет сервис, који омогућава превођење текстуалних у нумеричке ознаке и обратно) и DNS сервер (на пример DNS Server – уређај који омогућава да се за тражене услуге на одређеном интернет домену добију одговарајуће IP адресе неопходне за комуникацију и размену података у мрежи) и објаснити њихову улогу у комуникацији између клијента и сервера у мрежном окружењу (на пример у ком су односу DNS сервис, URL и IP адреса у оквиру веб сервиса (World Wide Web). - Објаснити појам хипервезе (hyperlink) и хипертекста (hypertext). Приказати хипертекст и хиперлинк у интернет прегледачу, а затим, у програмима за обраду текста и израду мултимедијалних презентација демонстрирати додавање и подешавање хипервезе према делу текста у документу, другом документу или према неком садржају на инернету. - Представити интернет сервис електронска пошта (е-маил). Објаснити значење појма адреса електронске поште, описати и по потреби демонстрирати поступак креирања налога за електронску пошту. Представити поступак креирања и форматирања електронске поште, поступак уметања прилога и хипервеза. Нагласити важност форме саме поруке, проверу правописа и садржаја поруке пре слања. Објаснити одељке који се односе на: наслов поруке, адресе примаоца (коме, копија, скривена копија). Објаснити значење функција: проследи, одговори и одговори свима на већ примљену поруку, нагласити дејство сваке од њих. - Представити организацију и начин складиштења порука за изабрани сервис у виду фасцикли (ако се ради о Gmail-у, напоменути да нема фасцикле, него ознаке – лабеле) у којима се чувају примљене поруке, послате поруке, недовршене, нежељена пошта, отпад, као и могућности изабраног сервиса за електронску пошту за архивирање, означавање порука по важности и сл. Посебну пажњу посветити правилима која важе у писаној електронској комуникацији као и на важност заштите личних података и контаката, питања безбедности, начинима

	заштите од нежељене поште и уобичајених поступака које треба применити у те сврхе. - Подсетити ученике на примере дељења садржаја који су описани и примењивани у претходним разредима и представити могућности које нуди рачунарство у облаку (Cloud Computing) путем дељеног диска за чување података, употребу апликација и алата доступних уз изабрани е-маил налог. Представити концепт рада изабраног дељеног диска (на пример: OneDrive, Google Drive...) за организацију података, демонстрирати рад у апликацијама и направити аналогију са офлајн апликацијама исте намене (процесор текста, програм за рад са слајд- презентацијама...). Представити поступак дељења и подешавање опција дељења садржаја (на пример, путем линка на конкретне мејл адресе). - Описати и демонстрирати рад на дељеном тексту, презентацији или упитнику кроз активности на конкретном садржају. Указати на бројне предности и могуће недостатке сарадничког рада. Описати и приказати поступке рада на документу, преузимање и чување у одговарајућим форматима намењеним за даљи рад, штампање или друге потребе. Објаснити поступак креирања, додавања (отпремања са уређаја на дељени диск) и преузимања садржаја (са дељеног диска на уређај). Приликом представљања концепта приступа дељеним садржајима по нивоима (уређивање, преглед и коментарисање) указати на важност поштовања правила безбедности, заштите података и ауторских права, која чланови групе треба да усвоје током рада на заједничком документу. - Ученицима задати да испробају креирање, дељење и сараднички рад на смисленим документима– текстовима, графици, презентацијама, упитницима. Иницирати дискусију о сличностима и разликама, предностима и недостацима у раду са апликацијама у офлајн у односу на онлајн варијанту.
Рачунарство	Пре преласка на обраду нових тема обновити технике програмирања у текстуалном програмском језику у 6. разреду (бар 4 школска часа). Укратко упознати ученике са библиотеком за 2Д графику која ће бити коришћена у настави и, ако је то потребно, са начином њене инсталације. Подцртати везу између програмирања графичких апликација и програма за векторску графику (сваки цртеж се састоји од скупа геометријских облика описаних својим нумеричким параметрима). - Описати основну структуру графичког програма и потрудити се да се током наставе та структура што мање варира. Уколико графичка библиотека захтева нетривијалан програмски код за иницијализацију и деиницијализацију, ученицима понудити готову мустру од које могу да крену програмирање својих апликација, са што мање когнитивног оптерећења у вези са техничким детаљима одабране графичке библиотеке и са централним фокусом на технике

	заједничке већини графичких библиотека. - Увести појам координатног система прозора, описати сличности и разлике у односу на традиционални координатни систем који се користи у математици. Увести начине задавања боја (именоване боје, боје задате помоћу три броја у RGB систему). - Објаснити и демонстрирати исцртавање следећих основних примитива: – дуж, – испуњен и уоквирен правоугаоник, – круг и кружница. - Описати и демонстрирати поступак цртања сложенијих облика састављених од ових примитива (нпр. кућица, глава робота, чича Глиша, сладолед, ...). - Објаснити појмове апсолутне и релативне вредности координата. Описати и приказати поступак цртања помоћу задавања апсолутних вредности координата, али и помоћ у задавања релативних координата у односу на неку истакнуту тачку и величине одређене у размери према некој датој мери (на пример нацртати чича Глишу, ако ми се центар главе налази у тачки чије су координате (x, y) и полупречник јој је r, при чему се величина и положај тела одређују у пропорцији са датим величинама). У корелацији са наставом математике цртати облике са интересантним математичким својствима (нпр. једнакостранични и једнакокраки троугао, средња линија троугла, тежиште троугла, описана кружница око троугла, кругови који се додирују споља и изнутра, концентричне кружнице, цветови од шест кругова, итд.). Уколико их одабрана графичка библиотека подржава, приказати и следеће, мало компликованије примитиве: – испуњена и уоквирена елипса, – кружни лук, – испуњени и уоквирени многоугао (полигон). – Описати и демонстрирати поступак примене ових облика у цртању мало сложенијих цртежа, као и технику исписа текста на екрану, на датој позицији и са одабраним словним ликом (фонтом). Приказати технике читавања и приказа слика, ако их одабрана графичка библиотека подржава и илустровати их кроз низ примера (слике могу да буду унапред припремљене од стране наставника, а ученицима се може задати да са интернета преузму одговарајуће слике, обраде их у програму за обраду слика и онда их увезу у своју апликацију). - Могуће је ученицима приказати и увоз и пуштање звука коришћењем одабране библиотеке. Оставити ученицима дозу креативне слободе приликом избора цртежа који се програмски генерише. У циљу вежбања итерације и алгоритамског начина размишљања приказати ученицима низ задатака у којима се цртају правилни облици уз помоћ петљи (низ подједнако размакнутих концентричних кружница, низ подједнако размакнутих паралелних линија, низ кружница истог пречника које се додирују, градијент боја, итд.). Подцртати корелацију са појмом линеарне функције који се обрађује у математици. - Приказати
--	---

	генерисање насумичних бројева и употребу насумично генерисаних бројева на цртање насумично распоређених облика и насумични избор боја. - Приказати ученицима могућност употребе референтних приручника, tutorијала, видео-tutorијала и интернет форума у циљу налажења потребних информација о примени библиотечких функција, алгоритама и релевантних делова програмског кода.
Пројектна настава	Пројектна настава у области Рачунарства је комплексан приступ настави и учењу који најчешће користи методе као што су проблемска настава и учење засновано на истрази (питањима). - Проблемска настава поставља пред ученике стварни проблем из живота који треба истражити и за који треба предложити могућа решења. Све врсте реалних животних проблема могу бити повод за проблемску наставу. Пронађена решења се могу тестирати и о њима се може расправљати. - Истрагу можемо да дефинишемо као „потрагу за истином, информацијама или знањем”. Учење засновано на истрази почиње постављањем питања, наставља са истраживањем и завршава се проналажењем решења, доношењем разумних закључака, одгова- рајућих одлука, или применом нових знања или вештина. Обе наставне методе се фокусирају на развијање вештина за решавања проблема, критичко мишљење и обраду информација. Оне дају најбоље резултате када су почетна питања/проблеми довољно отворени (одговор није могуће наћи једноставним укуцавањем у претраживач) и када ученици раде у малим тимовима или групама. Ове две методе су уско повезане и често се преклапају. Изузетно је важно имати на уму да у оба приступа нема нужно тачних и нетачних одговора. Свако решење може имати мане и вр лине, а ученици морају да их анализирају и процењују. Наставни пројекат подразумева програмирање у текстуалном програмском језику или адаптацију унапред датог програма у циљу решавања пројектног задатка. За реализацију наставног пројекта могуће је користити рачунар или други програмабилни физички уређај. Теме наставног пројекта треба осмислити тако да подржавају функционализацију знања ученика стечених учењем различитих предмета. Могуће теме наставног пројекта: – Да ли живим здраво? (Истраживање концепта „здрав начин живота”, утврђивање у којој мери лични начин живота ученика одговара овом концепту на основу података добијених програмирањем физичког уређаја да врши функцију бројача корака, креирањем програма за израчунавање индекса телесне масе...); – Дигитална башта (Истраживање услова за узгој зачинског биља у затвореном простору, креирање дигитализоване баште – програмирање физичког уређаја да мери влажност земљишта и сигнализира да ли је заливање потребно или програмирање физичког уређаја

	да, на основу очитане влажности земљишта, покреће мотор који омогућава аутоматско заливање; програмирање физичког уређаја да мери ниво осветљености места на коме се башта на-лази и сигнализира да башту треба поставити на другоместо...); – Бицикл са сигнализацијом (Истраживање концепта „безбедност у саобраћају” у контексту визуелне сигнализације, програмирање физичког уређаја да симулира рад мигаваца и других визуелних обележја бицикла); – Интерактивни албум (израда програма у виду албума са: делима познатог уметника, архитектуре једне епохе, седам чуда Античкогсвета... које се након клика увеличавају, неко време остају увећане, а затим смањују на своје почетне димензије); – Ово је кретање (креирање анимираних модела који Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова Домаћи задатак Практична провера-вежба Одговоран однос према околини приказују промене физичких величина, као на пример: брзина, убрзање, потенцијална и кинетичка енергија, а при задатом кретању објекта – вертикални хитац, кретање тела низ стрму раван). Сви елементи пројектног задатка морају бити реални. Напомена: На првом часу, заједно са ученицима, формирати листу критеријума на основу којих ће се процењивати квалитет решења проблемских задатака. На овај начин, ученицима ће бити потпуно јасно шта квалитетно решење подразумева. Листа мора бити свеобухватна – не сме да се односи само на квалитет креираних програма, већ и на квалитет представљања и образлагања предложених решења.
--	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Прати, усмерава, вреднује, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, наводи на повезивање и примену знања организовањем учења мотивише и подстиче способности ученика; ефикасним и подстицајним методама долази до начина који омогућава усвајање знања која представљају основу за успешно савладавање градива.	Посматра, разговара о посматраном, црта, чита, прави алгоритме, програмира, фотографише, снима видео клипове, обрађује слике и видео клипове на рачунару.	Усмено и писмено испитивање, тестови знања, разговор, посматрање ангажованости на часу, ученички радови и продукти ученичких активности, домаћи задаци, пројекти, продукти групних и тимских радова.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
Информационо – комуникационе технологије	– ИНФ.ОО.О.2.1. Креирају, едитују, форматирају и чувају текстуалне, графичке, аудио, видео и мултимедијалне датотеке.	– ИНФ.ОО.С.2.1. Креирају или адаптирају датотеке у одговарајућем софтверу примењујући акције уметања елемената – слике, табеле, графиконе и друге садржаје.	– ИНФ.ОО.Н.2.2. Коришћењем одговарајућих програма анализирају прикупљене (отворене) податке и доносе одговарајуће закључке.
Дигитална писменост	– ИНФ.ОО.О.2.2. Самостално претражују интернет, проналазе информације и преузимају их на свој дигитални уређај. – ИНФ.ОО.О.2.3. Путем интернета остварују безбедну и примерену комуникацију са другим корисницима. – ИНФ.ОО.О.3.1. Користећи дигиталне технологије, ефикасно учествују у групном раду. – ИНФ.ОО.О.3.2. Обезбеђују правилно и дуготрајно функционисање дигиталног уређаја, примењујући правила физичке и софтверске заштите.	– ИНФ.ОО.С.1.4. Објашњавају концепт умрежавања рачунара и интернета. – ИНФ.ОО.С.1.5. Процењују валидност информација пронађених на интернету. – ИНФ.ОО.С.2.3. Информацијама које проналазе на интернету приступају критички. – ИНФ.ОО.С.2.4. Информације пронађене на интернету користе у складу са ауторским правима, уз навођење извора и атрибуција. – ИНФ.ОО.С.2.5. На безбедан начин, штитећи лични идентитет, комуницирају	– ИНФ.ОО.Н.2.2. Коришћењем одговарајућих програма анализирају прикупљене (отворене) податке и доносе одговарајуће закључке. – ИНФ.ОО.Н.2.3. Штите дигиталне продукте свог или тимског рада одговарајућом Си- си лиценцом.

		путем интернета уважавајући правила дигиталног правописа и нетикеције. – ИНФ.ОО.С.3.1. Постављају резултате свог или групног рада на интернет ради дељења са другима.	
Рачунарство	– ИНФ.ОО.О.1.3. Представљају решење једноставног проблема помоћу алгоритма који садржи излистане улазне податке, дефинисан начин њихове обраде и приказан очекивани резултат (излаз). – ИНФ.ОО.О.2.4. Препознају који од понуђених програма (визуелних и текстуалних) је креиран на основу датог алгоритма.	– ИНФ.ОО.С.1.7. Примењују основне елементе синтаксе и семантике одабраног визуалног или текстуалног програмског језика. – ИНФ.ОО.С.2.6. Креирају и тестирају рачунарски програм, којим аутоматизују решавање проблема примереног узрасту.	– ИНФ.ОО.Н.1.2. Користе библиотеке, функције и сложеније типове података за креирање сложенијих рачунарских програма – ИНФ.ОО.Н.2.2. Коришћењем одговарајућих програма анализирају прикупљене (отворене) податке и доносе одговарајуће закључке. – ИНФ.ОО.Н.3.1. Израђују дигитална решења узрасту примерених реалних проблема (еколошких, културолошких, здравствених итд.) и тиме унапређују квалитет живота у локалној заједници.
Пројектна настава	– ИНФ.ОО.О.2.1. Креирају, едитују, форматирају и чувају текстуалне, графичке, аудио, видео и мултимедијалне датотеке.	– ИНФ.ОО.С.1.5. Процењују валидност информација пронађених на интернету. – ИНФ.ОО.С.2.1. Креирају или адаптирају датотеке у	– ИНФ.ОО.Н.2.2. Коришћењем одговарајућих програма анализирају прикупљене (отворене) податке и доносе

	– ИНФ.ОО.О.2.2. Самостално претражују интернет, проналазе информације и преузимају их на свој дигитални уређај. – ИНФ.ОО.О.2.3. Путем интернета остварују безбедну и примерену комуникацију са другим корисницима. – ИНФ.ОО.О.3.1. Користећи дигиталне технологије, ефикасно учествују у групном раду. – ИНФ.ОО.О.3.3. Препознајући штетност електронског отпада, одлажу га на еколошки исправан начин.	одговарајућем софтверу примењујући акције уметања елемената – слике, табеле, графиконе и друге садржаје. – ИНФ.ОО.С.2.3. Информацијама које проналазе на интернету приступају критички. – ИНФ.ОО.С.2.4. Информације пронађене на интернету користе у складу са ауторским правима, уз навођење извора и атрибуција.	одговарајуће закључке. – ИНФ.ОО.Н.2.3. Штите дигиталне продукте свог или тимског рада одговарајућом Си- си лиценцом. – ИНФ.ОО.Н.3.1. Израђују дигитална решења узрасту примерених реалних проблема (еколошких, културолошких, здравствених итд.) и тиме унапређују квалитет живота у локалној заједници.	

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

* Фондација Петља 7. разред основне школе, уђи у свет програмирања помоћу програмског језика Scratch

* Информатика и рачунарство 7, Уџбеник за пети разред основне школе, аутор Светлана Мандић; издавачка кућа “Klett“ д.о.о. Београд

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ОСМИ РАЗРЕД

Наставни предмет: Српски језик и књижевност

Разред: осми

ЦИЉ:

Циљеви наставе и учења предмета српски језик и књижевност јесу: да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

НАСТАВНА ТЕМА / ОБЛАСТ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:
Књижевност	чита са разумевањем књижевноуметничке текстове и остале типове текстова, примењујући различите стратегије читања; тумачи значења, језичке, естетске и структурне особине уметничких текстова, користећи књижевне термине и појмове; критички промишља о стварности на основу прочитаних дела; истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи; повеже писце и дела из обавезног дела програма од 5. до 8. разреда; издвоји основне одлике књижевног рода и врсте у конкретном тексту, као и језичко-стилске карактеристике текста у склопу интерпретације; уочи слојевитост књижевног дела и међужанровско прожимање; повеже књижевна дела са историјским или другим одговарајућим контекстом;

	одреди временски оквир у којем је писац стварао; разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта; препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину.
Језик	објасни настанак и развој српског књижевног језика; разуме значај књижевног језика за културу и историју српског народа; сврста српски језик у одговарајућу језичку групу у Европи; именује дијалекте српског језика; разуме постојеће језичке прилике у Србији; издвоји делове творенице и препозна основне modele њиховог грађења; користи садржаје из граматике обрађене у претходним разредима и повеже их са новим градивом; доследно примени правописну норму; примени основна правила о распореду акцената.
Језичка култура	уочи разлику између научног, административног и разговорног функционалног стила; пише и говори поштујући карактеристике различитих функционалних стилова; уочи разлику између речи и лексеме; препозна метафору и метонимију као лексичке механизме и разуме значење вишезначних речи карактеристичних за свакодневну комуникацију; разуме значење застарелих речи и неологизама; користи речник, енциклопедију и лексикон; уочи манипулацију у пропагандним текстовима; напише приказ, расправу и краћи есеј; разликује делове текста и књиге – укључујући индекс, појмовник, библиографију – и уме да их користи; повезује информације и идеје изнесене у тексту, уочава јасно исказане односе и изводи закључак заснован на тексту.

ЛИТЕРАТУРА

УЏБЕНИЦИ, НАСТАВНИ ЛИСТОВИ

Читанка за осми разред основне школе, Зорана Бошковић, Милан Шиповац, БИГЗ школство, Београд, 2021.

С речи на дела, Граматика српског језика за осми разред основне школе, Слободан Новокмет, Весна Ђорђевић, Јасмина Станковић, Светлана Стевановић, Јоле Булатовић, БИГЗ школство, Београд, 2021.

МЕТОДИЧКА ЛИТЕРАТУРА

Методика наставе српског језика и књижевности, Милија Николић, Завод за уџбенике, Београд, 2012.

Правопис српског језика, Матица српска, Нови Сад, 2010.

Граматика српског књижевног језика, Живојин Станојчић, Креативни центар, Београд, 2010.

	Садржаји	Време реализације	Број часова по теми			Стандарди постигнућа		
			Обрада	Утвр.	Свега часова	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Књижевност	КЊИЖЕВНОСТ	Током школске године	42	10	52	СЈ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевних дела (предвиђених програмима од V до VIII разреда) са именима	СЈ.2.4.1. повезује дело из обавезне лектире са временом у којем је настало и са временом које се узима за	СЈ.3.4.1. наводи наслов дела, аутора, род и врсту на основу одломака, ликова, карактеристичних тема и мотива СЈ.3.4.3.
	ЛЕКТИРА							
	ЛИРИКА							
	1. Ђура Јакшић: <i>Отаџбина</i>							
	2. Јован Јовановић Змај: <i>Светли гробови</i>							
	3. Јован Јовановић Змај: <i>Ђулићи</i> (избор)							
	4. Десанка Максимовић: <i>Пролетња песма / Опомена</i>							

	5. Момчило Настасијевић: <i>Труба</i> 6. Иван В. Лалић: <i>Ветар</i> 7. Марина Цветајева: <i>Месечев сјај</i> ЕПСКО-ЛИРСКЕ ВРСТЕ 1. Бранко Радичевић: <i>Ђачки растанак</i> (одломак <i>Ој, Карловци, место моје драго...</i>) 2. Народна епско-лирска песма: <i>Женидба Милића Барјактара</i> ЕПИКА 1. Вук Стефановић Караџић: <i>О народним певачима</i> 2. Вук Стефановић Караџић: <i>Житије Ајдук Вељка Петровића</i> (одломак) 3. Доситеј Обрадовић: <i>Живот и прикљученија</i> (одломак) 4. Прота Матеја Ненадовић: <i>Мемоари</i> (одломак) 5. Петар Петровић Његош: <i>Горски вијенац</i> (одломак <i>Бадње вече</i>) 6. Симо Матавуљ: <i>Пилипенда</i> 7. Лаза Лазаревић: <i>Све ће то народ позлатити</i> 8. Милош Црњански: <i>Сеобе</i> (одломак) 9. Бранимир Ћосић: <i>Покошено поље</i> (одломак из прве књиге <i>Читава једна</i>)					аутора тих дела СЈ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епику и драму СЈ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац) СЈ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноум. тексту: наратив, дијалог и монолог СЈ.1.4.6.	оквир приповедања СЈ.2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књижевно уметничког дела на основу одломака, ликова, карактеристичних ситуација СЈ.2.4.4. разликује књижевно научне	разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу СЈ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту СЈ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе СЈ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевног метничког дела
--	--	--	--	--	--	--	---	---

	<i>младост</i>) 10. Дино Буцати: <i>Колумбар</i> 11. Херман Хесе: <i>Магија књиге</i> .Нил Гејмен: <i>Зашто наша будућност зависи од библиотека читања и сањарења</i> / Милорад Павић: <i>Роман као држава</i> (избор одломака из огледа: <i>Кратка историја читања</i>) ДРАМА 1. Данило Киш: <i>Ноћ и магла</i> 2. Петар Кочић: <i>Јазавац пред судом</i> (одломак) 3. Жан Батист Поклен Молијер: <i>Грађанин племић</i> (одломак) НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ 1. Милутин Миланковић: <i>Кроз васиону и векове</i> (одломак) 2. Герман Титов: <i>25 сати у свемиру</i> ДОМАЋА ЛЕКТИРА 1. Народне епске песме новијих времена (тематски круг о ослобођењу					препознаје постојање стилских фигура у књижевноум. тексту (епитет, поређење, ономатопеја) СЈ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик...	врсте: биографију, аутобиографију, дневник и путопис и научно-популарне текстове СЈ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст)	позивајући се на само дело СЈ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
--	---	--	--	--	--	--	--	---

	Србије: <i>Почетак буне против дахија, Бој на Мишару...</i>) 2. Љубавне народне лирске песме (<i>Српска дјевојка, Љубавни растанак...</i>); обичајне народне лирске песме (избор) 3. Избор из савремене српске поезије (нпр. Васко Попа: <i>Очију твојих да није</i>, Војислав Карановић: <i>О читању поезије</i>, Ана Ристовић: <i>Гледајући у дрвеће...</i>) 4. Иво Андрић: <i>Деца (Деца, Књига и Панорама)</i> 5. Бранислав Нушић: <i>Сумњиво лице</i> 6. Клод Кампањ: <i>Збогом мојих петнаест година</i> 7. Давид Албахари: <i>Мамац</i> ДОПУНСКИ ИЗБОР ЛЕКТИРЕ 1. Оскар Давичо: <i>Србија</i> 2. Станислав Винавер: <i>Ратни другови (Аритон)</i> 3. Вук Стефановић Караџић: <i>Српски рјечник</i> (избор, нпр. <i>Отмица...</i>);					СЈ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност СЈ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевно уметничком тексту:	
--	--	--	--	--	--	--	--

	4. Растко Петровић: <i>Африка</i> (одломци) 5. Радослав Братић: <i>Мајсторова рука</i> (одломак) 6. Душан Ковачевић: <i>Ко то тамо пева</i> 7. Џон Селинџер: <i>Ловац у жити</i> 8. Ричард Бах: <i>Галеб Џонатан Ливингстон</i> 9. Кајо Ритер: <i>Дечко који није био из Ливерпула</i> 10. Сју Таузенд: <i>Тајни дневник Адријана Мола.</i> КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ Стилска средства: анафора и епифора, апострофа. Лирске врсте: народне љубавне песме, обичајне песме (сватовске, тужбалице и здравице); љубавна песма (ауторска). Епско-лирске врсте: поема, балада. Драмски спев. Мемоари. Биографија.						приповедање, описивање, монолог/унутрашњи монолог, дијалог	
Језик	ЈЕЗИК Језик Словена у прапостојбини; сеобе		11	39	50	СЈ.1.3.4. препознаје врсте речи;	СЈ.2.3.5. препознаје подврсте	СЈ.3.3.3. зна и у свом говору

	Словена и стварање словенских језика. Мисија Ћирила и Методија. Почетак писмености код Срба. Старословенски језик и писма (глагољица и ћирилица). Развој српског књижевног језика: српкословенски, рускословенски, славеносрпски језик. Вук Караџић – реформа језика, писма и правописа. Књижевни језик код Срба од Вука до данас (основни подаци). Основне језичке групе у Европи и место српског језика у породици словенских језика. Дијалекти српског језика: екавски (призренско-тимочки, косовско-ресавски, шумадијско-војвођански) и ијекавски (зетско-рашки и источнохерцеговачки). Народни језик (језик као скуп дијалеката) и књижевни (нормирани) језик. Службена употреба језика и писма према Уставу. Језици националних мањина (основни подаци). Језик – основне особине говорног и писаног језика.					зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи СЈ.1.3.6. препознаје синтаксичке јединице (реч, синтагму, предикатску реченицу и комуникативну реченицу) СЈ.1.3.7. разликује основне врсте независних реченица (обавештајне, упитне, заповедне)	синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица) СЈ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима СЈ.2.3.10. зна значења речи и фразеологизма који	примењује* акценатску норму СЈ.3.3.4. познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама СЈ.3.3.5. познаје и именује подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских
--	--	--	--	--	--	---	--	---

	Грађење речи: основни модели: извођење, слагање, префиксација; просте речи и творенице (изведенице, сложенице, префиксалне творенице); састав твореница: корен, творбена основа, префикс, суфикс. Систематизација претходно обрађених садржаја из фонетике, морфологије и синтаксе. Фонетика: подела гласова и гласовне промене. Морфологија: врсте и подврсте речи и њихове категорије. Синтакса: реченични чланови (састав и функција); независне и зависне реченице; слагање реченичних чланова. Писање имена из страних језика са акцентом на њихову промену.					CJ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним (школским) примерима CJ.1.3.9. правилно употребљава падеже у реченици и синтагми CJ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике CJ.1.3.17. разликује појмове књижевног и народног језика; зна основне	се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.), као и литерарним и медијским текстовима намењеним младима, и правилно их употребљава	х реченица) CJ.3.3.8. значења речи и фразеологизма у научнопопуларним текстовима, намењеним младима, и правилно их употребљава
--	---	--	--	--	--	--	---	---

	Спојено и одвојено писање речи (сложенице, полусложенице, синтагме). Генитивни знак. Црта и цртица; други интерпункцијски и правописни знаци. Краткоузлазни и краткосилазни акценат; правила о распореду акцената и неакцентованих дужина (основни појмови).					податке о развоју књижевног језика код Срба (од почетака до данас) CJ.1.3.18. зна основне податке о пореклу и дијалекатској разуђености српског језика CJ.1.3.19. зна основне податке о језицима националних мањина CJ.1.3.20. има позитиван став према дијалектима (свом и туђем)*		
--	---	--	--	--	--	---	--	--

						CJ.1.3.21. разуме важност књижевног језика за живот заједнице и за лични развој*		
Језичка култура	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА Књижевни и остали типови текстова у функцији унапређивања језичке културе. Текстови писани различитим функционалним стилима: публицистички стил (репортажа, интервју); административни стил (молба, жалба, уплатница, обрасци, радна биографија; бирократски језик); научни стил (примери из текстова у уџбеницима других наставних предмета; употреба термина). Лексикологија: – једнозначност и вишезначност речи; – лексичка метафора и лексичка метонимија као механизми остваривања		10	24	34	CJ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног CJ.1.1.7. повезује информације и идеје изнете у тексту, уочава јасно исказане односе (временски след, средство – циљ, узрок – последица и сл.) и изводи закључак	CJ.2.1.2. познаје врсте неуметнич ких текстова (излагање, технички опис, техничко приповеда ње, расправа, реклама) CJ.2.1.3. препознаје и издваја језичка средства карактери	CJ.3.1.2. издваја кључне речи и резимира текст CJ.3.1.3. издваја из текста аргументе у прилог некој тези (ставу) или аргументе против ње; изводи закључке засноване на сложенијем

	вишезначности; – синонимија, антонимија и хомонимија; – застареле речи; нове речи – неологизми; – речник, лексикон, енциклопедија. Пропагандни текстови (рекламе и слично). Расправа и есеј на задату тему. Приказ (књиге, филма, позоришне представе и сл.). Књижевни и остали типови текстова у функцији унапређивања језичке културе. Говорне вежбе: интерпретативно-уметничке (изражајно читање, рецитоване); анализа снимљеног разговора; интервју; расправа (дискусија); презентовање чињеница и коментара. Правописне вежбе: диктат, уочавање и објашњавање правописних грешака у тексту; писање имена из страних језика; писање позајмљеница (информатички термини, мејл и сл.); писање сложеница,					заснован на једноставнијем тексту CJ.1.1.8. чита једноставне нелинеарне елементе текста: легенде, табеле, дијаграме и графиконе CJ.1.2.5. свој језик прилагођава медијуму изражавања* (говору, односно писању), теми, прилици и сл. ; препознаје и употребљава одговарајуће језичке варијетете (формални или	стична за различите функционалне стилове CJ.2.2.1. саставља експозитори, наративни и дескриптивни текст, који је целовит и кохерентан CJ.2.2.2. саставља вест, реферат и извештај CJ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини	тексту CJ.3.1.4. чита и тумачи сложеније нелинеарне елементе текста: вишеструке легенде, табеле, дијаграме и графиконе CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслов деловима текста CJ.3.2.2.
--	--	--	--	--	--	---	--	---

	полусложеница и синтагми; писање црте и цртице; запета у независнословеним реченицама. Језичке вежбе: уочавање и исправљање грешака у неправилно маркираном тексту; попуњавање текста са празнинама; тражење грешака у тексту и исправљање. Лексичко-семантичке вежбе: допуњавање реченица хомонимима (хомоними и акценти); проналажење одговарајућег синонима; антонимски ланац; одређивање значења метафоре и метонимије у тексту; тумачење застарелих речи и неологизама; дефинисање лексема. Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу. Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту.					неформални) СЈ.1.2.6. влада основним жанровима писане комуникације: составља писмо; попуњава различите обрасце и формуларе с којима се сусреће у школи и животу.	случајева	составља аргументати вни текст
Укупно часова				63	73	136		

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Енглески језик

Разред: 8. Разред

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	22
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	46
Укупно:	68
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета: Циљ наставе енглеског језика је развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика.

Задачи предмета: задаци наставе страног језика у основном образовању и васпитању су: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика. Током основног образовања и васпитања, ученик стиче, усваја и унапређује основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или других страних језика на различите начине и у свим околностима које живот створи. Учење другог страног језика, ослањајући се на искуства и знања стечена учењем првог страног језика, поспешује стицање вишејезичке и вишекултурне компетенције и развијање свести о језичком богатству ужег и ширег окружења. У процесу учења и наставу страних језика ученик богати себе и упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика. Поред тога, ученик уочава значај личног залагања у процесу учења страног језика.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
1.	Introduction Поздрављање и представљање себе и других и тражење/ давање основних информација о себи и другима; описивање радњи у садашњости; описивање предмета и појава; описивање бића, предмета и места.	По завршетку теме ученици ће бити у стању да: -препознају и именују појмове који се односе на тему -разумеју једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; -разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање радњи и ситуација у садашњости; -размене неколико информација у низу које се односе на радње и ситуације у садашњости; -поштују правила учтиве комуникације -разумеју једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; -поздраве и отпоздраве, представе себе и другог	Сарадња; Комуникација; Одговорно учешће у демократском друштву; Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Дигитална компетенција		4	4	септембар

		користећи једноставнија језичка средства; -размене једноставније информације личне природе; -у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; -разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања. - разумеју једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагују на њих; - размене једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; - саопште шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа; - разумеју једноставније предлоге и позиве на заједничке активности и одговоре на њих уз одговарајуће образложење; - упуте предлоге и позиве на					
--	--	--	--	--	--	--	--

		заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; - затраже и пруже додатне информације у вези са предлозима и позивима на заједничке активности; - разумеју сличности и разлике у школским и ваншколским активностима у ВБ и код нас.					
Корелација: српски језик и књижевност, грађанско васпитање, ЧОС							
2.	2. Problems Описивање искуства из прошлости; описивање способности у садашњости; описивање предмета и појава; изражавање осећања.	По завршетку теме ученици ће бити у стању да: -препознају и именују појмове који се односе на тему; -разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање искустава, и догађаја у прошлости; -размене неколико информација у низу о искуствима, и догађајима у прошлости; -опишу искуства и догађаје из прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину;	Сарадња; Комуникација; Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Дигитална компетенција; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција	4	6	10	Септембар, октобар

		-разумеју једноставније текстове који се односе на описивање способности у садашњости; -саопште своје и туђе способности у садашњости; -размене неколико информација о способностима у садашњости; -опишу историјски догађај из циљне културе; -разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на осећања; -размене неколико повезаних информација у вези са осећањима; -искажу и образложе осећања.					
Корелација: српски језик и књижевност, грађанско васпитање, ЧОС , техника и технологија, историја, географија, музичка култура							
3.	The Future Изражавање мишљења, планова и намера; изражавање могућности и хипотетичких ситуација.	-препознају и именују појмове који се односе на тему; -повежу неколико исказа у краћи текст којим се описују бића, места и предмети и дају препоруке; -разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на будуће радње и предвиђања;	Компетенција за учење; Сарадња; Комуникација; Рад са подацима и информацијама; Дигитална компетенција; Решавање проблема; Естетичка компетенција; Одговорно учешће у демократском друштву	4	5	9	Октобар, новембар

		-размене неколико исказа у вези са будућим радњама и предвиђањима; -саопште будуће радње и предвиђања; -разумеју једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагују на њих; -изразе допадање и недопадање уз једноставније образложење; -разумеју једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагују на њих; -изражавају мишљење, слагање/неслагање и дају кратко образложење. The first written test			3	3	
4.	Risks Описивање бића, предмета и места; описивање радњи у прошлости;	-препознају и именују појмове који се односе на тему; -разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање бића, предмета и места; -опису догађаје из прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину;	Компетенција за учење; Сарадња; Комуникација; Рад са подацима и информацијама; Дигитална компетенција; Решавање проблема; Естетичка компетенција; Одговорно учешће у	3	6	9	Децембар, јануар

		-размене неколико информација у низу о карактеристикама бића, предмета и места; -разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; -опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; -разумеју једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговоре на њих уз одговарајуће образложење; -разумеју једноставније текстове који се односе на исказивање могућности и хипотетичких ситуација; -размене неколико информација у низу о могућностима и хипотетичким ситуацијама.	демократском друштву				
Корелација: српски језик и књижевност, грађанско васпитање, ЧОС , историја, географија, информатика и рачунарство, биологија, физичко и здравствено васпитање							

5.	Can I ask...? Изражавање осећања; исказивање могућности; изражавање способности, обавеза, предлога и савета; изрицање дозвола, забрана, упозорења, правила понашања и обавеза.	-препознају и именују појмове који се односе на тему; -разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на осећања; -размене неколико повезаних информација у вези са осећањима; -искаже и образложе осећања; -разумеју једноставније текстове који се односе на могућности; -размене неколико информација које се односе на могућности; -разумеју једноставније текстове који се односе на способности, обавезе, предлоге и савете, и реагује на њих; -размене неколико информација које се односе на способности, обавезе, предлоге и савете; -разумеју једноставније исказе који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагују на њих; -размене једноставније информације које се односе на	Компетенција за учење; Сарадња; Комуникација; Рад са подацима и информацијама; Дигитална компетенција; Решавање проблема; Естетичка компетенција; Одговорно учешће у демократском друштву	4	6	10	Јануар, фебруар, март
----	--	---	--	---	---	----	-----------------------------

		дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту.					
Корелација: српски језик и књижевност, грађанско васпитање, ЧОС, техника и технологија, историја, географија, информатика и рачунарство, физичко и здравствено васпитање							
6.	6. Buying and selling Изражавање количина цена; изражавање мишљења; давање препорука; описивање места и појава.	-препознају и именују појмове који се односе на тему; -разумеју краће низове исказа који се односе на количине и цене; -размене информације у вези са количинама ценама; -разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на изражавање мишљења и давање препорука; -размене информације које се односе на изражавање мишљења и давање препорука; -разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на опис предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; -размене информације које се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и	Компетенција за учење; Сарадња; Комуникација; Рад са подацима и информацијама; Дигитална компетенција; Решавање проблема; Естетичка компетенција; Одговорно учешће у демократском друштву	4	5	9	Март, април
					3	3	

		збивања; - повежу у неколико исказа у краћи текст којим се описују и пореде бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања. - The second written test					
Корелација: српски језик и књижевност, грађанско васпитање, ЧОС , техника и технологија, историја, географија, информатика и рачунарство, физичко и здравствено васпитање							
Укупно:							
7.	7. Protest Описивање појава и догађаја; изражавање мишљења; описивање радњи у прошлости.	-препознају и именују појмове који се односе на тему; -разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на опис појава и догађаја; -размене информације које се односе на опис појава и догађаја; -повежу неколико исказа у краћи текст којим се описују појаве и догађаји -разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на прошлост; размене неколико информација у низу о догађајима у прошлости; -опишу догађаје из прошлости	Компетенција за учење; Сарадња; Комуникација; Рад са подацима и информацијама; Дигитална компетенција; Решавање проблема; Естетичка компетенција; Одговорно учешће у демократском друштву	3	6	9	Април, мај, јун

[Повратак на садржај](#)

		повезујући неколико краћих исказа у смислену целину; -разумеју једноставније текстове који се односе на изражавање мишљења, планова и намера; -саопште своја и туђа мишљења, планове и намере; -разумеју једноставније текстове који се односе на исказивање могућности и хипотетичких ситуација; -размене неколико информација у низу о могућностима и хипотетичким ситуацијама.					
Корелација: српски језик и књижевност, грађанско васпитање, ЧОС , техника и технологија, историја, географија, информатика и рачунарство, физичко и здравствено васпитање							
Укупно:				22	46	68	

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	аудио-лингвална, рад на тексту, демонстративна, дијалогска, монологска, пројектна настава, ИКТ у настави
Наставни облици рада:	Фронтални, индивидуални, у пару, групни.
Наставна средства:	Табла, креда, маркер, рачунари у информатичком кабинету, уџбеник, радна свеска, цд
Тема:	Начин остваривања

1. Introduction	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.
2. Problems	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.
3. The future	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.
4. Risks	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.
5. Can I ask...?	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.
6. Buying and selling	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.
7. Protest	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови језичких вештина и различите технике формативног оцењивања.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно /критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.	Ученици активно учествују у наставном процесу; самостално закључују значења израза и речи, као и форму и значења граматичких садржаја; раде вежбе слушања, читања, говора и писања; симулирају, раде пројекте.	Усмено и писмено испитивање, самоевалуација, различити пројектни задаци.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
1. Introduction	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.
2. Problems	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.
3. The future	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5.

	CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4.	CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4.	CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.
4. Risks	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.
5. Can I ask...?	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.
6. Buying and selling	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7.

	CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4.	CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4.	CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.
7. Protest	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА: Project 5, Serbian edition (енглески језик за 8. разред основне школе) - уџбеник и радна свеска са CD-ом и кодом за Project Online Practice. Аутор: Tom Hutchinson, Издавач: The English Book, Београд и Oxford University Press, Велика Британија, 2021.

ДОПУНСКА НАСТАВА:

Циљ: оспособљавање ученика за постизање градива предвиђеног Наставним планом и програмом, побољшање писмене културе, усвајање основних термина првог страног језика предвиђених за 8. разред, развијање говорне и писмене културе, бољи резултати на писменим и усменим проверама.

Критеријуми укључивања: ученици који бележе слабије резултате у учењу; имају потешкоће у разумевању одређених предметних области; немају потешкоће у учењу, али су сами или уз помоћ наставника уочили неки проблем у разумевању и савладавању одређених наставних области; из различитих разлога имају велики број изостанака.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика
8.	1. Introduction	6	Ученици вежбају/обнављају: Present Simple and Present Continuous, Stative verbs
	2. Problems	5	Ученици вежбају/обнављају: Past Simple and Past Continuous, Present Perfect, Present Perfect and Past Simple, Articles
	3. The future	5	Ученици вежбају/обнављају: will for predictions and spontaneous decisions, going to for plans and intentions, Present Continuous for arrangements, First Conditional, Time expressions
	4. Risks	5	Ученици вежбају/обнављају: Would, Second conditional, so... that, Reflexive pronouns
	5. Can I ask?	5	Ученици вежбају/обнављају: Questions forms, Gerunds, Separating phrasal verbs
	6. Buying and selling	4	Ученици вежбају/обнављају: Passive voice: present simple, past simple, present perfect, future with will, Modal verbs with the passive voice, Prepositions
	7. Protest	4	Ученици вежбају/обнављају: Reported speech, say/ tell, Indirect questions
		Укупно: 34	

ДОДАТНА НАСТАВА:

Циљ: додатне наставе је да омогући обдареним и талентованим ученицима да прошире и да продубе своја знања и вештине из енглеског језика у складу са својим интересовањима, способностима и склоностима, као и да подстиче ученике на самосталан рад, развој логичког, стваралачког и критичког мишљења и да доприноси њиховом оспособљавању за даље самообразовање.

Критеријуми укључивања: додатним радом се обухватају ученици који постижу изузетне резултате у савладавању садржаја програма и који показују интересовање за проширивање знања.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика
8.	1. Introduction	6	Ученици израђују презентације о томе како статични глаголи (<i>stative verbs</i>) описују наша осећања према технологији, уз дискусију о правилима учтиве комуникације на мрежи, ученици вежбају тестове са такмичења из претходних година
	2. Problems	5	Ученици вежбају/обнављају: Ученици пишу извештај користећи <i>Past Simple</i> за чињенице и <i>Present Perfect</i> за описивање утицаја великих друштвених догађаја (индустријска револуција, укидање ропства...) на савремени свет, ученици вежбају тестове са такмичења из претходних година
	3. The future	5	Ученици воде или пишу дебату о будућности рада уз употребу <i>First Conditional</i> за предвиђање могућих сценарија и <i>Going to</i> за излагање сопствених професионалних планова, ученици вежбају тестове са такмичења из претходних година
	4. Risks	5	Ученици пишу или дискутују о симулацији ситуације „преживљавања на пустом острву“. Ученици користе <i>Second Conditional</i> и рефлексивне заменице (<i>reflexive pronouns</i>) како би објаснили своје одлуке и како би се сами снашли у опасностима, ученици вежбају тестове са такмичења из претходних година
	5. Can I ask?	5	Ученици се припремају за имагинарне сусрете са професионалцима из различитих области. Вежбају индиректна питања и употребу герунда (<i>Gerunds</i>) за описивање пословних задужења.
	6. Buying and selling	4	Ученици пишу чланак користећи пасив (<i>Passive voice</i>) у различитим временима како би описали пут једног производа (нпр. паметног телефона) од фабрике до продавнице до крајњег корисника/потрошача
	7. Protest	4	Ученици вежбају пребацивање изјава стварних или имагинарних активиста у индиректни говор (<i>Reported speech</i>) користећи глаголе <i>say</i> и <i>tell</i> , и састављају замишљену петицију за решење неког локалног проблема
		Укупно: 34	

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Ликовна култура

Разред: VIII

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	19
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	15
Укупно:	34
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета:

Наставе и учења ликовне културе је да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа.

Задаци предмета:

Развијање ликовног изражавања, примена различитих техника, изражавање личних идеја, осећања и доживљаја. Развијање креативности, подстицање оригиналности и маштовитости. Упознавање уметности и културе, развијање способности посматрања и осећаја за лепо и склад. Неговање уредности и одговорности у раду, развијање сарадње кроз групни рад.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	Машта и креативност, свесно и несвесно Машта и креативност, свесно и несвесно. Реални облици у нереалним односима. Уобразиља, надреализам, фантазија, имагинација, снови, бајке, митови и легенде.	Ученици ће бити у стању да: – схвате неопходност маште и креативности; – вежбају креативност; – искористе несвесно за проналажење нових идеја; – примењују креативност у свакодневном животу. -уочава и формулише ликовни проблем; -активно посматра, опажа и уочава предмете, бића и појаве и њихове односе; -исказује своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности; -разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха. - описује елементе који се обрађују у теми/лекцији, које уочава у природи, окружењу и уметничким делима;	–компетенција за целоживотно учење –комуникација –рад с подацима и информацијама –дигитална компетенција –решавање проблема –сарадња и предузимљивост –одговорно учешће у демократском друштву –одговоран однос према здрављу –одговоран однос према околини - естетичка компетенција	1	1	2	Септембар
Корелација: Историја, физика, техника и технологија, српски језик, грађанско васпитање							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	Порука, тема, идеја Најзначајнија уметничка остварења и уметнички локалитети и споменици на територији Србије и у свету. -Знак, пиктограм, симболи, Персонификација, атрибут, алегорија, -Јединство и поруке око тебе Декодирање слике (теме, мотиви, поруке, метафора, алегорија, пиктограми...)	Ученици ће бити у стању да: – запазе визуелне поруке око себе; – тумаче визуелне поруке и са намером и одговорно изразе своју идеју као визуелну поруку; – критички посматрају поруке у визуелним уметностима. -разуме контекст културног наслеђа различитих епоха; •активно тумачи уметничка остварења у складу задатим критеријумима и са личним доживљајем; -објашњава процедуре и значења; -користи самостално или у сарадњи са другима одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад; описује елементе који се обрађују у теми/лекцији, које уочава у природи, окружењу и уметничким делима; •наводи примере из окружења и тумачи их;	–компетенција за целоживотно учење –комуникација –рад с подацима и информацијама –дигитална компетенција –решавање проблема –сарадња и предузимљивост –одговорно учешће у демократском друштву –одговоран однос према здрављу –одговоран однос према околини естетичка компетенција	2	1	3	Октобар
Корелација: Српски језик, музичка култура, географија, биологија, историја, информатика и рачунарство							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	Ликовни рецепти Простор и пропорције (Перспектива, егзономија) -Ликовни рецепти 1,2,3,4, -Перспектива 1,2. Примена принципа компоновања.	Ученици ће бити у стању да: – препознају ликовне принципе на композицијама; – изразе своју идеју користећи ликовне принципе у раду; – разумеју улогу ликовних принципа у визуелној комуникацији, -разуме контекст културног наслеђа различитих епоха; -активно тумачи уметничка остварења у складу задатим критеријумима и са личним доживљајем; -објашњава процедуре и значења; -користи самостално или у сарадњи са другима одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад;	–компетенција за целоживотно учење –комуникација –рад с подацима и информацијама –дигитална компетенција –решавање проблема –сарадња и предузимљивост –одговорно учешће у демократском друштву –одговоран однос према здрављу –одговоран однос према околини естетичка компетенција	4	2	6	Новембар
Корелација: Српски језик, музичка култура, географија, биологија, историја							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
IV	Пројекти -Логотип за твоју измишљену компанију, -Направи плакат за догађај у школи, -Направи анимирани филм, -Сними рекламу, -Геометризуј своју слику, -Сликај експресивно. -Реални облици у нереалним односима, -Вајање - направи велику скулптуру, -Дизајн - ергономија, -Органски дизајн,	Ученици ће бити у стању да: – разумеју процес настанка филма, рекламе и повежу низ слика у визуелну поруку; – искористе информације и истраживања у осмишљавању оригиналне рекламе; – критички посматрају рекламу – се изразе кубистички, експресивно и надреалистички у ликовном раду; – разумеју и критички посматрају кубистичко, експресивно и надреалистичко изражавање у ликовним делима.	–компетенција за целоживотно учење –комуникација –рад с подацима и информацијама –дигитална компетенција –решавање проблема –сарадња и предузимљивост –одговорно учешће у демократском друштву –одговоран однос према здрављу –одговоран однос према околини естетичка компетенција	12	11	23	Децембар Јануар Фебруар Март Април Мај

	-Маска, шминка, костим, искази идеју.						
Корелација: Српски језик и књижевност, математика, биологија, географија, музичка култура, техника и технологија, историја, географија, веронаука, физичко и здравствено васпитање, информатика и рачунарство, физика.							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Дијалoшка, демонстaтивна, решавање проблема, истраживачка, метода практичних радова
Наставни облици рада:	Фронтални, групни рад, рад у пару, индивидуални рад, рад у тиму , пројектна настава
Наставна средства:	Уџбеник за ликовну културу, мултимедијалне презентације, рзличити сликарски и вајарски медији, интернет.
Тема:	Начин остваривања
I Машта и креативност, свесно и несвесно	Стварање према сопственом ликовном осећају. Слободно и спонтано распоређивањ ликовних елемената.Машта је неодвојиви део сваког уметничког дела, подстаћи ученике да цртају и боје без правила. Бајке и митологија као инспирација за стварање уметничког дела.
II Порука, тема, идеја	Визуелне прукe могу да се преносе помоћу реклама. Израда плаката , видео записа, слогана, Теме у уметничким делима представљају главни садржај уметничког дела. Комуникација путем уметничког дела може да се оствари кроз разне теме везане за историју, религију, митологију, научне, књижевне. Мотиви представљају важан елемент уметничког дела.

III Ликовни рецепти IV Пројекти	Ликовни рецепти обухватају креативне технике и израду домаћих материјала за кување уметничког дела. Популарни рецепти су: прављење кристала, паста за сликање, домаћи пластелин, тесто. Ликовни подстицаји за израду пројекта: ритам, контраст, равнотежа, хармонија, оригами, митологија, мурал, мозаик, наслеђе.
---	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Демонстрација, илустровање Организација наставног процеса самостално или у тиму Пружање практичних инструкција Инструкције уз коришћење модерних технологија Пружање мотивације у раду Анализа ученичких радова Групна естетска анализа Праћење напретка ученика у раду	- Игра линијама и облицима - цртање, израда линеарног цртежа - стварање различитих врста облика - посматрање, истраживање - комбиновање и анализирање - израда пројекта и декорација предмета различитих облика - користи интернет - асоцијације - медијска писменост и комуникација	Формативно, свакодневно оцењивање ученика Индивидуални рад ученика Мапа радова ученика Практични рад Усмена провера Индивидуална естетска анализа Естетска анализа кроз дискусију Процењивање рада у пару и у групи Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
I Машта и креативност, свесно и несвесно	–ЛИК.ОО.О.1.1. Повезују материјале и прибор са традиционалним техникама визуелних уметности које користе у раду	–ЛИК.ОО.С.1.2. Објашњавају комуникативну функцију визуелних уметности и њен потенцијал да утиче на друштво и појединце.	–ЛИК.ОО.Н.1.1. Објашњавају кључне карактеристике епохе, стила, правца или покрета у визуелним уметностима.

	– ЛИК.ОО.О.1.3 Објашњавају на који начин визуелна уметност доприноси очувању животне средине. –ЛИК.ОО.О.1.4. Описују основне карактеристике занимања у визуелним уметностима.	–ЛИК.ОО.С.1.3. Објашњавају начин коришћења различитих садржаја као подстицај за развијање креативних идеја наводећи примере из сопственог искуства. –ЛИК.ОО.С.1.4. Објашњавају значај визуелних уметности за културни идентитет, лични развој и развој локалне и шире заједнице.	–ЛИК.ОО.Н.1.2. Повезују водеће визуелне уметнике и њихова најпознатија дела смештајући их у одговарајућу епоху и друштвени контекст. –ЛИК.ОО.Н.1.3. Наводе примере повезаности визуелних уметности, других врста уметности и наука.
II Порука, тема, идеја	–ЛИК.ОО.О.2.1 Истражују, у стваралачком раду, изражајне могућности традиционалних материјала, алата, техника и савремених уређаја који се користе за обликовање визуелних садржаја. –ЛИК.ОО.О.2.2. Обликују ликовне радове и импровизовани прибор од материјала за рециклажу и употребљених предмета и амбалаже. –ЛИК.ОО.О.2.3. Идентификују уметничка занимања и	– ЛИК.ОО.С.2.1. Примењују плански основна знања о ликовним елементима, принципима компоновања, пропорцијама, плановима и перспективи приликом обликовања ликовних композиција. –ЛИК.ОО.С.2.2. Обликују визуелне садржаје који изражавају позитивне поруке и мотивишу друге. –ЛИК.ОО.С.2.3. Користе природу, уметничка дела и разноврсне текстуалне, аудио и аудио-	–ЛИК.ОО.Н.2.1. Анализирају форму и садржај уметничког дела према одабраним критеријумима. –ЛИК.ОО.Н.2.2. Користе релевантне изворе за истраживање и селектовање података и информација на матерњем и страном језику. –ЛИК.ОО.Н.2.3. Смишљају једноставне интердисциплинарне пројекте који обједињују различите врсте уметности или уметност и науку.

	продукте/дела визуелних уметности које уочавају у различитим ситуацијама.	визуелне садржаје као подстицај за стварање оригиналних ликовних радова.	
III Ликовни рецепти	–ЛИК.ОО.О.3.1. Изражавају своје идеје, осећања и машту користећи одабране традиционалне технике и савремене уређаје и алате за обликовање визуелних садржаја. –ЛИК.ОО.О.3.2. Указују на улогу визуелне уметности у очувању животне средине у различитим животним и радним ситуацијама. –ЛИК.ОО.О.3.3. Разматрају избор средње школе и/или будућег занимања у односу на своја интересовања и способности изражавања техникама визуелних уметности.	ЛИК.ОО.С.3.1.Тумаче садржај ликовних дела и визуелних информација са којима се срећу у различитим ситуацијама. –ЛИК.ОО.С.3.2. Описују усмено свој рад и естетски доживљај уметничких дела, дизајна, природе и урбане средине користећи примерене и јасне реченице и изразе. –ЛИК.ОО.С.3.3. Уважавају различитост у естетским доживљајима и начинима визуелног изражавања испољавајући разумевање и емпатију	ЛИК.ОО.Н.3.1. Активно траже места изворе где могу додатно проширити знања и интересовања и развијати одабране вештине. –ЛИК.ОО.Н.3.2. Подстичу друге да се активно укључе у културни и уметнички живот заједнице. –ЛИК.ОО.Н.3.3. Обликују презентације водећи рачуна о ауторским правима и безбедности током рада на интернету и приликом преузимања садржаја са интернета.
IV Пројекти	–ЛИК.ОО.О.1.1. Повезују материјале и прибор са традиционалним техникама визуелних уметности које користе у раду. –ЛИК.ОО.О.1.3 Објашњавају на који начин визуелна уметност доприноси очувању животне средине. –	–ЛИК.ОО.С.1.1. Објашњавају примену принципа компоновања, пропорција, планова и перспективе у обликовању дела визуелних уметности. –ЛИК.ОО.С.1.2. Објашњавају комуникативну функцију визуелних уметности и њен	–ЛИК.ОО.Н.1.1. Објашњавају кључне карактеристике епохе, стила, правца или покрета у визуелним уметностима. –ЛИК.ОО.Н.1.2. Повезују водеће визуелне уметнике и њихова најпознатија дела смештајући их у одговарајућу

	ЛИК.ОО.О.1.4. Описују основне карактеристике занимања у визуелним уметностима. – ЛИК.ОО.О.3.2. Указују на улогу визуелне уметности у очувању животне средине у различитим животним и радним ситуацијама.	потенцијал да утиче на друштво и појединце. –ЛИК.ОО.С.1.3. Објашњавају начин коришћења различитих садржаја као подстицај за развијање креативних идеја наводећи примере из сопственог искуства. –ЛИК.ОО.С.1.4. Објашњавају значај визуелних уметности за културни идентитет, лични развој и развој локалне и шире заједнице.	епоху и друштвени контекст. –ЛИК.ОО.Н.1.3. Наводе примере повезаности визуелних уметности, других врста уметности и наука.
--	---	--	---

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

- ГЛИГОРИЈЕВИЋ, Јован. Ликовна култура за 8. разред. Београд: БИГЗ школство, 2021;
- ЈАНСОН, Хорст Валдемар. Историја уметности. Нови Сад: Прометеј, 2005;
- АРНАСОН, Харвард Х. Историја модерне уметности. Београд: Орион Арт, 2008;
- ПИСКЕЛ, Ђина. Општа историја уметности 1–3. Београд: Вук Караџић, 1974;

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Музичка култура

Разред: Осми

Годишњи фонд часова	
за обраду градива	26
за утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање).	8
УКУПНО	34
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ наставе: развијање интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формирање естетске перцепције и музичког укуса, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Задаци наставе:

- оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања;
- развијање осетљивости за музичке вредности;
- неговање способности извођења музике (певање/свирање);
- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука;
- подстицање стваралачког ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике), развијање критичког мишљења;
- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности;
- упознавање занимања музичке струке. обухватају различите области музике (активно учествовање у музици, слушање, стваралаштво).

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
I	ЧОВЕК И МУЗИКА	У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да: повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у романтизму, импресионизму и савременом добу; препознаје националне игре у делима уметничке музике; наведе изражајна средства музичке уметности карактеристична за период романтизма, импресионизма и савременог доба; разликује музичке форме романтизма, импресионизма и савременог доба; идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника романтизма, импресионизма и савременог доба; идентификује елементе музике ранијих епоха као инспирацију у	Компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, комуникација, рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција	2	2	4	IX-X

		музици савременог доба.					
Корелација: унутар предмета и са другим предметима – садржаје на којима се са ученицима ради повезују се са другим наставним предметима и наводи се који је предмет у питању и који се кључни појмови повезују.							
II	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да: препозна врсту дувачких инструмента по изгледу и звуку; опише начин добијања тона код дувачких инструмената.	Компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, комуникација, рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција	6	3	9	IX-V
Корелација: унутар предмета и са другим предметима – садржаје на којима се са ученицима ради повезују се са другим наставним предметима и наводи се који је предмет у питању и који се кључни појмови повезују.							

III	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да: наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период романтизма, импресионизма и савременог доба; разликује музичке форме романтизма, импресионизма и савременог доба; идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника романтизма, импресионизма и савременог доба; идентификује елементе музике ранијих епоха као инспирацију у музици савременог доба; препозна врсту дувачких инструмента по изгледу и звуку.	Компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, комуникација, рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција	6	1	7	X-XII
Корелација: унутар предмета и са другим предметима – садржаје на којима се са ученицима ради повезују се са другим наставним предметима и наводи се који је предмет у питању и који се кључни појмови повезују.							

IV	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да: изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); учествује у школским приредбама и манифестацијама; примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; критички просуђује утицај музике на здравље.	Компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, комуникација, рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција	4	1	5	I-III
Корелација: унутар предмета и са другим предметима – садржаје на којима се са ученицима ради повезују се са другим наставним предметима и наводи се који је предмет у питању и који се кључни појмови повезују.							

V	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да: користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.	Компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, комуникација, рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција	8	1	9	III-V
Корелација: унутар предмета и са другим предметима – садржаје на којима се са ученицима ради повезују се са другим наставним предметима и наводи се који је предмет у питању и који се кључни појмови повезују.							
УКУПНО:				26	8	34	IX-V

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе	Монолошка, дијалoшка, рада на тексту, демонстрациона, практичних радова, проблемске методе, истраживачке методе, метода индивидуализованог приступа, ИКТ метода (примена ВЕБ алата за учење), интерактивне методе, методе образовних игара: квиз, попуњавање табела, укрштеница и друго.
Наставни облици рада	Групни, индивидуални, фронтални, рад у паровима

Наставна средства	Уџбеник <i>Музичка култура</i> за 8. разред, др Александра Паладин, мр Драгана Михајловић Бокан / ЦД плејер, компакт диск 1 и компакт диск 2; Мултимедијални ПДФ уџбеник/ рачунар, бим пројектор, звучници, платно
Тема	Начин остваривања
Човек и музика/ слушање/ извиђање/ стваралаштво	Упознавање ученика са појмом буке и позитивним утицајем музике на човека, усмеравање на вршење одабира композиција према укусу и расположењу. Подсећање ученика на обрађене музичке правце и увод у нове који ће се обрађивати. Сублимирање стечених знања ко све и на који начин учествује у извођењу музике
Певањем и свирањем упознајемо музику/слушање	Развоју извођачких вештина ученика и њихов креативни приступу певању, покрету и свирању, подстицање и развијање личног стила изражавања кроз извођење музике. Обнављање и обрађивање нових елемената музичке писмености.
Романтизам, импресионизам, савремено доба /извођење / стваралаштво /слушање	Изучавање основних карактеристике наведених епоха и жанрова савремене музике, развој симфонијског оркестра, музичких форми, упознавање значајних дела и композитора.
Дувачки инструменти/слушање	Изучавање дувачких инструмената, њихов настанак и развој, начин добијања тона и примена у начину извођења и музичким жанровима.
Музичко-сценски жанрови/ извођење/ стваралаштво/ слушање	Упознавање карактеристика настанка и развоја најзначајнијих жанрова као што су: опера, оперета, мјузикл, балет.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Подстичу ученике да опајају, примењују, препознају, упоређују, изводе закључке, повезују знања са другим областима и другим предметима, решавају проблеме, практично примењују...	Ученици активно учествују у настави, посматрају, бележе, изводе закључке, музицирају, слушају звучне примере, врше самопроцењивање и сл.).	Посматрање ученичког учешћа, закључивања и одговарања на постављена питања.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица зна и уме на основном нивоу да:	Средњи ниво Ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу да:	Напредни ниво Ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу да:
Знање и разумевање	-Препознају основне елементе музичке писмености -Опишу основне карактеристике: музичких инструмената, историјско-стилских периода, музичких жанрова, народног стваралаштва	- Анализирају повезаност: -Музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком изражајношћу (нпр. брз темпо са живахним карактером) -Структуре и драматургије одређеног музичког жанра (нпр. оперски финале са догађајима у драми) -Облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота	-Знају функцију елемената музичке писмености и извођачких састаав у оквиру музичког дела -Разумеју историјске и друштвене околности настанка жанра и облика музичког фолклора -Критички и аргументовано образлажу свој суд -Знају да креативно комбинују изражајне музичке елементе у естетском контексту (одређени музички поступак доводи у везу са жељеним ефектом)

Слушање музике	Именују: -Музичке изражајне елементе -Извођачки састав -Музичке жанрове -Српски музички фолклор	-Опишу и анализирају карактеристике звучног примера кроз садејство опажених музичких елемената (нпр. узбуркана мелодија као резултат специфичног ритма, темпа, агогике, динамике, интервалске структуре) -Препознају структуру одређеног музичког жанра	Умеју да анализирају слушни пример и открију везу опажајних карактеристика са: -Структуралном и драматуршком димензијом звучног примера -Жанровским и историјско-стилским контекстом звучног примера -Контекстом настанка и применом различитих облика музичког фолклора
Музичко извођење	-Певају једноставне дечје, народне или популарне композиције -Изводе једноставне дечје, народне или популарне композиције на бар једном инструменту		-Певају једноставне дечје, народне или популарне композиције -Изводе једноставне дечје, народне или популарне композиције на бар једном инструменту
Музичко стваралаштво	-Направе музичке инструменте користећи предмете из окружења -Осмисле мање музичке целине на основу понуђених модела -Изводе пратеће ритмичке и мелодијско-ритмичке деонице на направљеним музичким инструментима -Учествују у одабиру музике за дати жанровски и историјски контекст		-Осмишљају пратеће аранжмане за Орфов инструментаријум и друге задате музичке инструменте -Импровизују и/или компоују мање музичке целине (ритмичке и мелодијске) у оквиру различитих жанрова и стилова -Осмишљају музику за школску представу, приредбу, перформанс

[Повратак на садржај](#)

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Од остале литературе за наставнике су стручне књиге, као и књиге о музици и музичарима, инструментима музичким играма и бројним другим разноврсним темама везаним за музику, а чији разноврсни садржаји могу помоћи наставницима и ученицима да продубе знања из овог предмета.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ : ИСТОРИЈА

РАЗРЕД: ОСМИ

Годишњи фонд часова	
за обраду градива	37
за утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање).	31
УКУПНО	68
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ изучавања наставног предмета је хуманистички развој и културни напредак детета. Упознавање и разумевање простора и времена, као и најстаријих периода у развоју људског друштва- праисторије и старог века.

Задачи наставе историје су да ученици , уочавајући узрочно – последичне везе, разумеју историјске процесе и токове , улогу истакнутих личности у развоју људског друштва и да познају националну и општу историју као и историју суседних народа и држава.

Упознавање начина и значаја проучавања савремене историје;

карте;

Упознавање основних одлика културе савремене историје.

културним и научним достигнући савременог доба;

вредност културног наслеђа од старог века до савременог доба у циљу разумевања друштва и културе и његов даљи развој.

Разумевање значаја савремене историје ;

Оспособљавање за коришћење историјске

Стицање знања о личностима које су обележиле историју 20. века;

Стицање знања о најзначајнијим

Развој способности код ученика да уочи

Редни број теме	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		Укупно	Време
				О	У		
1.	ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	- смешта кључне догађаје, појаве и процесе из савремене историје на временској ленти - уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти - пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности - анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја	Компетенција за целоживотно учење Рад са подацима и информацијама Вештина комуникације	3	1	4	СЕПТЕМБАР
Корелација: верска настава, математика, српски језик и књижевност							
2.	ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА	– доведе у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима - наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја у савременом добу - образложи значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту - изведе закључак о повезаности националне историје са регионалном и светском - идентификује основне карактеристике тоталитарних идеологија	Рад са подацима и информацијама Компетенција за целоживотно учење Дигитална компетенција	11	9	20	ОКТОБАР-ОКТОБАР

Редни број теме	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		Укупно	Време
				О	У		
3.	ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ	– пореди положај иначин живота припадника различитих друштвених група -илуструје утицај научно-технолошког развоја на промене у друштву -образложи утицај различитих друштвено-економских система на свакодневни живот људи -препозна како су културне интеракције и сарадња различитих етничких и социјалних група утицали на политички, друштвени и привредни живот -објасни значење појмова геноцид и холокауст	Компетенција за целоживотно учење Дигитална компетенција Естетичка компетенција	8	8	16	НОВЕМБАР
4.	СВЕТ, ЕВРОПА И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА	- идентификује узроке и последице историјских сукоба и дискутује о могућим начинима превенције конфликта -изрази ставове засноване на историјским аргументима уважавајући мишљење саговорника -изведе закључак о узроцима и последицама ратова -препозна пропаганду, стереотипе и формулише став који се супротставља манипулацији -наведе примере утицаја спортских и уметничких достигнућа на обликовање савременог друштва	Одговорно учешће у демократском друштву; Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција; Естетичка компетенција	8	6	14	НОВЕМБАР-МАРТ

Редни број теме	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		Укупно	Време
				О	У		
5.	СВЕТ, ЕВРОПА, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА	-критички се односи према информацијама из медија користећи се историјским знањима -образложи смисао неговања сећања на важне догађаје и личности из историје савременог доба -покаже одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа -уочи одраз историјских догађаја и појава у књижевним и уметничким делима	Одговорно учешће у демократском друштву; Рад са подацима и информацијама; Сарадња Дигитална компетенција	7	7	14	МАРТ-ЈУН
Корелација: верска настава, српски језик и књижевност, ликовна култура, географија, информатика и рачунарство, , музичка култура.							
УКУПНО:				37	31	68	

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе	Монолошко-дијалогска метода, демонстративно-илустративна, смислено-вербално-рецептивна метода, аудио-визуелна, текст метода, и метода рада са материјалним историјским изворима (у сарадњи са Завичајним музејем), ИКТ у настави.
Наставни облици рада	Фронтални, индивидуални, рад у пару, групни рад.
Наставна средства	Уџбеник, историјска карта, радна свеска, нема карта, мапа ума, адекватне енциклопедије и стручна литература, презентације.
Тема	Начин остваривања

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе	Монолошко-дијалогска метода, демонстративно-илустративна, смислено-вербално-рецептивна метода, аудио-визуелна, текст метода, и метода рада са материјалним историјским изворима (у сарадњи са Завичајним музејем), ИКТ у настави.
Наставни облици рада	Фронтални, индивидуални, рад у пару, групни рад.
Наставна средства	Уџбеник, историјска карта, радна свеска, нема карта, мапа ума, адекватне енциклопедије и стручна литература, презентације.
Тема	Начин остваривања
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	У остваривању наставе историје од великог значаја је припрема наставника за час, као и планирање на годишњем, недељном и дневном нивоу. На тај начин наставник укључује и ученике у наставни процес, активира њихова интересовања и креативност у наставном процесу. Програм се остварује комбинацијом различитих врста дидактичког материјала, илустрација, шема, графикана, презентација, уз стално коришћење историјске карте и историјског атласа. Ако могућности дозволе, организовати час у Завичајном музеју, посетити архив. Упућивати ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија.
ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА	У остваривању ове наставне теме од великог значаја је припрема наставника за час. На тај начин наставник укључује и ученике у наставни процес, активира њихова интересовања и креативност у наставном процесу. Програм се остварује комбинацијом различитих врста материјалних остатака прошлости из наставникове приватне збирке, илустрација, презентација, уз стално коришћење историјске карте и историјског атласа. Ако могућности дозволе, организовати час у Завичајном музеју. Упућивати ученика на коришћење додатне литературе, интернета, филмова прикладне садржине.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе	Монолошко-дијалогска метода, демонстративно-илустративна, смислено-вербално-рецептивна метода, аудио-визуелна, текст метода, и метода рада са материјалним историјским изворима (у сарадњи са Завичајним музејем), ИКТ у настави.
Наставни облици рада	Фронтални, индивидуални, рад у пару, групни рад.
Наставна средства	Уџбеник, историјска карта, радна свеска, нема карта, мапа ума, адекватне енциклопедије и стручна литература, презентације.
Тема	Начин остваривања
ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ	У остваривању ове наставне теме од великог значаја је припрема наставника за час. На тај начин наставник укључује и ученике у наставни процес, активира њихова интересовања и креативност у наставном процесу. Програм се остварује комбинацијом различитих врста материјалних и писаних остатака прошлости из наставникове приватне збирке, илустрација, презентација, уз стално коришћење историјске карте и историјског атласа. Упућивати ученика на коришћење додатне литературе, интернета, филмова прикладне садржине. Користити е-уџбенике у настави. Бавити се темама из локалне историје.
СВЕТ, ЕВРОПА И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА	У остваривању ове наставне теме од великог значаја је припрема наставника за час. На тај начин наставник укључује и ученике у наставни процес, активира њихова интересовања и креативност у наставном процесу. Програм се остварује комбинацијом различитих врста дидактичког материјала, ПП презентација, које прави наставник и ученици у склопу домаћег задатка или на часу. Тражити од ученика да се распитају у сведочанствима својих најстаријих о времену после Другог св.рата. Сакупљати писану и материјалну грађу из тог периода. Бавити се темама из локалне историје. Упућивати ученика на коришћење додатне литературе, фотографија, интернета, филмова прикладне садржине. Користити е-уџбенике у настави.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе	Монолошко-дијалогска метода, демонстративно-илустративна, смислено-вербално-рецептивна метода, аудио-визуелна, текст метода, и метода рада са материјалним историјским изворима (у сарадњи са Завичајним музејем), ИКТ у настави.
Наставни облици рада	Фронтални, индивидуални, рад у пару, групни рад.
Наставна средства	Уџбеник, историјска карта, радна свеска, нема карта, мапа ума, адекватне енциклопедије и стручна литература, презентације.
Тема	Начин остваривања
СВЕТ, ЕВРОПА И СРПСКИ НАРОД У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА	У остваривању ове наставне теме од великог значаја је припрема наставника за час. На тај начин наставник укључује и ученике у наставни процес, активира њихова интересовања и креативност у наставном процесу. Програм се остварује комбинацијом различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, филмова, фотографија (НАТО агресија, распад СФРЈ...), ПП презентација, које прави наставник и ученици у склопу домаћег задатка или на часу. Упућивати ученика на коришћење додатне литературе, интернета, фотографија, филмова прикладне садржине. Користити е-уџбенике у настави. Коришћење ресурса локалне историје.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Организује час; Активира ученике; Утврђује претходно стечена знања и вештине; Излаже ново градиво; Излаже проблем и стратегије за његово решавање; Објашњава непознате појмове; Развија креативно и критичко мишљење ученика вреднује резултате ученика; Упућује ученика на коришћење додатне литературе; Подстиче ученике на стваралачко истраживање; Заједно са ученицима вреднује њихов рад.	Уочавају и решавају проблеме ; Учествују у истраживачком раду; Прави карте и презентације; Разликује извор од интерпретације Савладавају ново градио и повезју га са претходним сазнањима; Бележи у свесци; Израђује домаће задатке и пројекте.	Иницијално тестирање, Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора и писмених провера ученика (најављених контролних задатака у форми теста, петнаестоминутних провера); Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова; Домаћи задаци.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица зна и уме на основном нивоу да:	Средњи ниво Ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу да:	Напредни ниво Ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу да:
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	Специфична компетенција 1 ИСТ.ОО.О.1.3. Разликују и именују основне временске одреднице и наводе раздобља прошлости и историјске периоде према хронолошком редоследу. Специфична компетенција 2 ИСТ.ОО.О.2.5. Пореде различите изворе о истој историјској појави, догађају и/или личности и идентификују сличности и разлике у њиховом представљању и/или интерпретацији. Специфична компетенција 3 ИСТ.ОО.О.3.2. Препознају на карактеристичним примерима историјске корене у савременим друштвеним појавама и институцијама.	Специфична компетенција 1 ИСТ.ОО.С.1.4. Описују кључне карактеристике појава, догађаја, процеса и личности и објашњавају њихов утицај на развој друштва, државе, привреде и културе. Специфична компетенција 2 ИСТ.ОО.С.2.1. Селектују историјске изворе према основној подели и повезују их са местима где се чувају. Специфична компетенција 3 ИСТ.ОО.С.3.1. Објашњавају значај историје (наука и наставни предмет) за формирање ставова и за лични развој; разумевање савремених друштвених токова.	Специфична компетенција 1 ИСТ.ОО.Н.1.2. Повезују личности, појаве, догађаје и процесе и смештају их у прецизне хронолошке и/или просторне оквири. Специфична компетенција 2 ИСТ.ОО.Н.2.3. Реконструишу промене на историјско-географском простору поређењем савремених политичких карата са историјским картама других периода. Специфична компетенција 3 ИСТ.ОО.Н.3.1. Образлажу у различитим ситуацијама (околностима, контекстима) улогу и значај историјске науке за разумевање развоја друштва и његових савремених токова.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица зна и уме на основном нивоу да:	Средњи ниво Ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу да:	Напредни ниво Ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу да:
ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА	Специфична компетенција 1 ИСТ.ОО.О.1.5. Наводе и описују кључне појаве, догађаје, процесе и личности из националне и опште историје. Специфична компетенција 2 ИСТ.ОО.О.2.6. Препознају историјске теме у књижевним и уметничким делима и идентификују сличности и разлике у њиховој научној и уметничкој интерпретацији. Специфична компетенција 3 ИСТ.ОО.О.3.4. Препознају и описују утицај различитих врста манипулација на појединце, групе и друштво у прошлости и садашњости.	Специфична компетенција 1 ИСТ.ОО.С.1.4. Описују кључне карактеристике појава, догађаја, процеса и личности и објашњавају њихов утицај на развој друштва, државе, привреде и културе. Специфична компетенција 2 ИСТ.ОО.С.2.9. Представљају резултате истраживања на различите начине и уз коришћење дигиталних технологија. Специфична компетенција 3 ИСТ.ОО.С.3.1. Објашњавају значај историје (наука и наставни предмет) за формирање ставова и за лични развој; разумевање савремених друштвених токова.	Специфична компетенција 1 ИСТ.ОО.Н.1.7. Повезују знања из историје са знањима из других наставних предмета при описивању и објашњавању научно-технолошких и уметничких достигнућа. Специфична компетенција 2 ИСТ.ОО.Н.2.2. Одређују из ког историјског периода и са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене информације о особинама периода или географског простора. Специфична компетенција 3 ИСТ.ОО.Н.3.4. Изражавају и представљају ставове, засноване на научним аргументима, који се супротстављају различитим видовима манипулације.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица зна и уме на основном нивоу да:	Средњи ниво Ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу да:	Напредни ниво Ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу да:
ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ	Специфична компетенција 1 ИСТ.ОО.О.1.4. Смештају годину у одговарајућу деценију, век, миленијум, еру, а појаву, догађај и личност у одговарајући историјски период или век и рачунају временску удаљеност између догађаја. ИСТ.ОО.О.1.7. Разликују узроке од последица и описују их на примерима кључних појава, догађаја и процеса из националне и/или опште историје. Специфична компетенција 2 ИСТ.ОО.О.2.2. Прикупљају информације из различитих извора и издвајају кључне податке у вези са одређеном темом. Специфична компетенција 3 ИСТ.ОО.О.3.4. Препознају и описују утицај различитих врста манипулација на појединце, групе и друштво у прошлости и садашњости.	Специфична компетенција 1 ИСТ.ОО.С.1.5. Препознају и лоцирају историјски простор на географској карти и на примерима описују како су одлике географског простора утицале на одређене историјске догађаје и процесе. Специфична компетенција 2 ИСТ.ОО.С.2.2. Издвајају и процењују прикупљене информације са становишта релевантности и сазнајне вредности за одређену тему. Специфична компетенција 3 ИСТ.ОО.С.3.7. Учествују у организовању и спровођењу заједничких активности у вези са културом сећања и залажу се за равноправност различитих заједница, њихових традиција и културног идентитета.	Специфична компетенција 1 ИСТ.ОО.Н.1.2. Повезују личности, појаве, догађаје и процесе и смештају их у прецизне хронолошке и/или просторне оквире. Специфична компетенција 2 ИСТ.ОО.Н.2.2. Одређују из ког историјског периода и са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене информације о особинама периода или географског простора. Специфична компетенција 3 ИСТ.ОО.Н.3.1. Образлажу у различитим ситуацијама (околностима, контекстима) улогу и значај историјске науке за разумевање развоја друштва и његових савремених токова.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица зна и уме на основном нивоу да:	Средњи ниво Ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу да:	Напредни ниво Ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу да:
СВЕТ, ЕВРОПА И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА	Специфична компетенција 1 ИСТ.ОО.О.1.3. Разликују и именују основне временске одреднице и наводе раздобља прошлости и историјске периоде према хронолошком редоследу. ИСТ.ОО.О.1.7. Разликују узроке од последица и описују их на примерима кључних појава, догађаја и процеса из националне и/или опште историје. Специфична компетенција 2 ИСТ.ОО.О.2.4. Препознају и описују пристрасности, стереотипе или пропаганду у садржајима извора и/или њиховом тумачењу. Специфична компетенција 3 ИСТ.ОО.О.3.2. Препознају на карактеристичним примерима историјске корене у савременим друштвеним појавама и институцијама.	Специфична компетенција 1 ИСТ.ОО.С.1.4. Описују кључне карактеристике појава, догађаја, процеса и личности и објашњавају њихов утицај на развој друштва, државе, привреде и културе. Специфична компетенција 2 ИСТ.ОО.С.2.4. Анализирају стереотипе, пропаганду и пристрасност у изворима доводећи их у везу са историјским контекстом. Специфична компетенција 3 ИСТ.ОО.С.3.5. Препознају значај локалне културне баштине у ширим цивилизацијским оквирима и учествују у њеном очувању и афирмацији.	Специфична компетенција 1 ИСТ.ОО.Н.1.2. Повезују личности, појаве, догађаје и процесе и смештају их у прецизне хронолошке и/или просторне оквири. Специфична компетенција 2 ИСТ.ОО.Н.2.2. Одређују из ког историјског периода и са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене информације о особинама периода или географског простора. Специфична компетенција 3 ИСТ.ОО.Н.3.3. Анализирају и приказују развој савремених друштвених појава и/или институција током прошлости и садашњости и наводе промене које су уочили.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво Ученик/ученица зна и уме на основном нивоу да:	Средњи ниво Ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу да:	Напредни ниво Ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу да:
СВЕТ, ЕВРОПА СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА	Специфична компетенција 1 ИСТ.ОО.О.1.8. Наводе кључне научно-технолошке изуме и уметничка дела и објашњавају њихов значај за развој цивилизације. Специфична компетенција 2 ИСТ.ОО.О.2.3. Проналазе и читају једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте (наведена легенда), табеле и/или графикана. Специфична компетенција 3 ИСТ.ОО.О.3.2. Препознају на карактеристичним примерима историјске корене у савременим друштвеним појавама и институцијама.	Специфична компетенција 1 ИСТ.ОО.С.1.2. Повезују основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације са појмовима из других наставних предмета. Специфична компетенција 2 ИСТ.ОО.С.2.2. Издвајају и процењују прикупљене информације са становишта релевантности и сазнајне вредности за одређену тему. Специфична компетенција 3 ИСТ.ОО.С.3.6. Повезују културно-историјску и природну баштину са историјским и савременим контекстом и активно учествују у њиховом очувању.	Специфична компетенција 1 ИСТ.ОО.Н.1.3. Процењују значај појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје уз навођење специфичних детаља. Специфична компетенција 2 ИСТ.ОО.Н.2.4. Постављају хипотезу о разлозима за појаву разлика у тумачењима исте историјске појаве, догађаја или личности у различитим изворима информација. Специфична компетенција 3 ИСТ.ОО.Н.3.2. Образлажу значај цивилизацијских тековина за развој хуманистичког, демократског, инклузивног друштва заснованог на поштовању различитости и интеркултуралности.

[Повратак на садржај](#)

БРОЈ ПЛАНИРАНИХ ПИСМЕНИХ И КОНТРОЛНИХ ЗАДАТАКА

ТЕСТ	ОБЛАСТ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Иницијални тест	Провера знања из претходног разреда	Септембар
Друга провера знања	Европа, свет и српски народ у југословенској држави у периоду између два светска рата	Новембар
Трећа провера знања	Југославија у Другом светском рату	Фебруар
Петнаестоминутни тестови	После завршене области	По потреби

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

В. Поповић, Источно питање

С.Јовановић, Влада Милана Обреновића

Обреновића

Живојиновић, Петар Карађорђевић

Потемкин, Историја дипломатије

А. Митровић, Продор на Балкан и Србија 1908-1918

□ А. Митровић, Србија у Првом светском рату

А. Митровић, Време нетрпељивих

А. Митровић, Фашизам и нацизам

Винт-Калвокареси, Тотални рат

Б. Петрановић, Србија у Другом светском рату

М. Ђилас, револуционарни рат

В.Лакер,Историја Европе 1944-1992.

С. Јовановић, Влада Александра

Д. Ћосић, Време смрти

ДОДАТНА НАСТАВА

Циљеви додатне наставе:

Додатни рад намењен је даровитим и посебно заинтересованим ученицима.

Циљ ове наставе је продубити и

проширити садржаје из редовне наставе.

Програмски садржаји се надовезују на садржаје из редовне наставе.

Часове организовати према потреби и захтевима ученика, као и за потребе припреме ученика за такмичења из историје свих нивоа (школско, општинско, окружно и републичко).

Наставна тема	Садржај	Начин остваривања	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Време реализације
Основи проучавања прошлости	-Историјски извори -Врсте историјских извора	-Прикупљање извора из породичне прошлости самих ученика, разговор о томе. -Прављење изложбе сакупљених	-разуме појам историјски извори и схвати њихов значај у проучавању историје	9.
Свет, Европа и српски народ југословенској држави	-стварање краљевине СХС и њен развој -тоталитарни режими -развој друштва између тоталитаризма и демократије	-Прављене презентација или паноа о Југословенској краљевини -Посета(појединачна или колективна) Завичајном музеју у Јагодини,прављење паноа о посети	-разуме значај савремене историје на формирање савременог друштва	10.

Наставна тема	Садржај	Начин остваривања	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Време реализације
Други светски рат	-узроци и последице за избијање Другог светског рата; холокауст -злочини над српским народом	-проучавање немачких ратних дејстава на почетку рата -Гледање филмова о нацистичкој Немачкој -гледање филмова о покретима отпора	-наведе најважније одлике тоталитаризма	11. 12.
Свет, Европа и српски народ у југословенској држави у периоду Хладног рата	-Војнополитички савези -Нуклеарно наоружање -освајање космоса	-Гледање филмова о хладном рату -Евроинтеграције -развој уметности и културе	-објасни друштвену структуру и државно уређење у време хладног рата	12.-3.
Свет, Европа и српски народ савременим процесима	-Распад Југославије- грађански рат; бомбардовање Југославије -Европска унија	-Проучавање политичких граница на крају двадесетог века -Гледање филмова о грађанском рату у Југославији -Проучавање савремене уметности	-објасни друштвене односе на почетку двадесетог века	4.-6.

ДОПУНСКА НАСТАВА

Циљеви допунске наставе:

Допунска настава организује се по потреби. Циљ допунске наставе је да ученик, уз помоћ наставника, стекне неопходна знања и умећа како би могао без сметњи да прати редовну наставу и досегне основни ниво знања (уколико је последица недовољна оцена).

Ученик ће добити детаљније објашњење непознатих појмова, упутство за коришћење историјских карата, биће му још више приближене најзначајније историјске личности епохе (визуелном демонстрацијом - портрета, слика, фотографија и сл.).

Наставна тема	Садржај	Начин остваривања	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Време реализације
Основи проучавања прошлости	-подела историјских изворима	-Показивање материјалних и писаних И.И.	-схвати поделу И.И. -може да одреди кад почиње савремено доба	9.
Европа, свет и српски народ у југословенској држави	-настанак краљевине Југославије	-гледање филмова и презентације о краљевини Југославији	-наведе основне одлике нове државе	10.
Други светски рат	-објасни почетак и крај Другог светског рата;-објасни положај српског народа у Другом светском рату	-рад на карти: -препознаје најзначајније личности у антифашистичким покретима	-да наведе трајање Другог светског рата; зарађене стране и положај српског народа у рату.	11.-12.
Свет, Европа и српски народ у југословенској држави у периоду Хладног рата	-војнополитички савези настали у периоду Хладног рата -положај српског народа у новој југословенској држави	-прављење презентација о хладном рату	-објасни какво је друштвено уређење Југославије у послератном периоду -Објасни појам Хладног рата	12.-3.
Еврпа, свет и српски народ у савременим процесима	-ширење европске уније -грађански рат у Југославији -бомбардовање СРЈ	-Наравити презентацију о бомбардовању СРЈ	-да објасни повод за распад Југославије и бомбардовање Србије	4.-6.

ПРИПРЕМНА НАСТАВА

Циљеви припремне наставе:

Припремна настава из историје намењена је ученицима који су изабрали историју као изборни предмет на завршном испиту, који се спроводи на крају осмог разреда.

Циљ овог вида наставе је обнављање, вежбање и подсећање на садржаје историје из сва четири разреда основне школе у другом циклусу. Користе се програмски садржаји из редовне наставе на сва три нивоа знања.

Часове организовати од другог класификационог периода, почев од новембра месеца, до краја школске године у мају.

Наставна тема	Садржај	Начин остваривања	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Време реализације
Стари век	-историја као наука, хронологија, периодизација -стари исток, стара Грчка и стари Рим	-усмена провера -вежбање питања и задатака из збирки посебно намењених Завршном испиту	-схвати појам историја, историјски извор и врсте ист. извора, одговор на питање када и његова важност за историјску науку -важна обележја епохе и њихов утицај на савремене токове	Новембар
Средњи век	-хронолошки оквир, -кључне личности, догађаји, појаве и процеси из опште инационалне историје	-усмена провера -вежбање питања и задатака из збирки посебно намењених Завршном испиту	-важна обележја епохе и њихов утицај на савремене токове	Децембар
Нови век	-хронолошки оквир, -кључне личности, догађаји, појаве и процеси из опште инационалне историје	-усмена провера -вежбање питања и задатака из збирки посебно намењених Завршном испиту	-важна обележја епохе и њихов утицај на савремене токове	Јануар - март

[Повратак на садржај](#)

Наставна тема	Садржај	Начин остваривања	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Време реализације
Савремено доба	-хронолошки оквир, -кључне личности, догађаји, појаве и процеси из опште и националне историје	-усмена провера -вежбање питања и задатака из збирки посебно намењених Завршном испиту	-важна обележја епохе и њихов утицај на савремене токове	Април-мај
Систематизација	-хронолошки оквири епоха и кључни појмови	-тест провере знања	-усвајање кључних историјских појмова и садржаја обрађених од петог до осмог разреда	Мај

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Географија

Разред: VIII

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	44
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	24
Укупно:	68
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета:

Циљ Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.

Задаци предмета:

- сазнање о основним физичко-географским и друштвено-географским карактеристикама Србије;
- схватање савремених еколошких, демографских, економских и политичких процеса који утичу на трансформацију простора у Србији;
- овладавање техникама прикупљања података и самосталног истраживања географских одлика околине.
- развијање способности за активно стицање и примену знања из географије кроз самостално учење и истраживање.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ И	- анализира тематске карте и статистичке податке и графички их приказује;	- компетенција за учење; - вештина	4	2	6	септембар

	ВЕЛИЧИНА ТЕРИТОРИЈЕ СРБИЈЕ	- одреди географски положај Србије и доведе га у везу са историјско-географским развојем; - анализира карактеристике граница и пограничних крајева Србије	комуникације; -вештина сарадње; -компетенција за рад с подацима и информацијама				
II	ФИЗИЧКО- ГЕОГРАФСKE ОДЛИКЕ СРБИЈЕ	- опише узроке и последице геотектонских процеса на територији Србије; - класификује облике рељефа на територији Србије и именује репрезентативне; - анализира утицај климатских фактора и климатских елемената на климу Србије; - класификује и описује својства водних објеката користећи карту Србије; - наводи начине коришћења вода Србије; - препознаје ефекте утицаја физичко-географских процеса на човека и адекватно реагује у случају природних непогода; - доведи у везу распрострањеност биљних и животињских врста и физичко-географске карактеристике простора;	-компетенција за учење; -вештина комуникације; -вештина сарадње; -компетенција за рад с подацима и информацијама -дигитална -одговоран однос према околини	12	7	19	септембар, октобар, новембар

III	ДРУШТВЕНО-ГЕОГРАФСKE OДЛИКЕ СРБИЈЕ	- објашњава популациону динамику становништва Србије: кретање броја становника, природни прираштај и миграције; - изводи закључке о утицају популационе динамике на структуре становништва у нашој земљи; - изводи закључке о важности предузимања мера популационе политике; - израђује и анализира графичке приказе структура становништва; - објашњава утицај природних и друштвених фактора на настанак, развој и трансформацију насеља у нашој земљи; - уз помоћ карте Србије и других извора информација анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности у нашој земљи; - доводи у везу размештај привредних делатности са квалитетом животне средине	-компетенција за учење; -вештина комуникације; -вештина сарадње; -компетенција за рад с подацима и информацијама -дигитална -одговоран однос према околини	20	10	30	децембар, јануар, фебруар, март,април
-----	------------------------------------	---	---	----	----	----	---------------------------------------

		у нашој земљи; - препознаје ефекте производње и коришћења различитих извора енергије на квалитет животне средине; - објашњава утицај историјских и савремених миграција на размештај Срба у свету.					
IV	ПРИРОДНА И КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ	- описује репрезентативне објекте природне и културне баштине и означава их на карти; - процењује важност очувања природне и културне баштине Србије;	-компетенција за учење -вештина комуникације -дигитална компетенција -компетенција за решавање проблема -рад са подацима и информацијама -одговоран однос према околини -вештина сарадње -естетичка компетенција	2	1	3	април
V	ГЕОГРАФИЈА ЗАВИЧАЈА	- учествује у предлагању и реализацији истраживачког пројекта у локалној средини; - анализира тематске карте и	-компетенција за учење -вештина комуникације	1	1	2	април

		статистичке податке и графички их приказује; - препознаје ефекте производње и коришћења различитих извора енергије на квалитет животне средине - објашњава утицај природних и друштвених фактора на настанак, развој и трансформацију насеља у нашој земљи;	-дигитална компетенција -рад са подацима и информацијама -одговоран однос према околини -вештина сарадње -естетичка компетенција - предузимљивост и оријентација ка предузетништву				
VI	СРБИ У РЕГИОНУ И ДИЈАСПОРИ	-објашњава утицај историјских и савремених миграција на размештај Срба у свету - изводи закључке о важности предузимања мера популационе политике;	-компетенција за учење -вештина комуникације -дигитална компетенција -рад са подацима и информацијама -вештина сарадње -естетичка компетенција	5	3	8	април,мај
Корелација: српски језик,историја, математика, биологија,ликовна култура,техника и технологија,физика и хемија.							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	дијалошка, монолошка, илустративно-демонстративна ,ИКТ,рад на тексту
Наставни облици рада:	фронтални,индивидуални, групни, рад у пару
Наставна средства:	уџбеник, атлас, географске карте,глобус,компас,рачунар и пројектор,енциклопедије, неме карте
Тема: 1. ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА ТЕРИТОРИЈЕ СРБИЈЕ	Начин остваривања За достизање исхода: ученик ће бити у стању да одреди географски положај Србије и доведе га у везу са историјско-географским развојем; анализира карактеристике граница и пограничних крајева Србије, потребно је објаснити етимолошко значење термина Србија, симболе отаџбине, детерминанте и компоненте географског положаја, њене границе, облик и величину територије. На почетку наставне теме, указати на то да на географски положај Србије утиче поливалентност, контактност и транзитност њене територије у смислу спајања и прожимања различитих елемената географског простора, који су одговорни за развој, организацију, функционисање и трансформацију територије. Објаснити да су детерминанте и компоненте географског положаја, мењајући кроз историју неке од функција, утицале на промене значаја коју је Србија имала у историји и коју има данас. Објаснити ученицима да географски положај Србије може бити апсолутан и релативан. Објаснити ученицима да је територија Србије повезана и интегрисана, да њена тродимензионалност подразумева копно, ваздушни простор изнад копна и Земљину унутрашњост испод копна, као и да је њен квалитет дефинисан економским параметрима који зависе од квалитета и квантитета природних ресурса, као што су на пример, плодност земљишта, рудно богатство, однос обрадивих и необрадивих површина и биолошка разноврсност.

2. ФИЗИЧКО-ГЕОГРАФСKE ОДЛИКЕ СРБИЈЕ	Оспособити ученике да израђују тематске карте о Географском положају, границама и величини територије Србије користећи неме карте, на којима се могу издвојити различити садржаји везани за ову наставну тему. Ученик ће бити у стању да опише узроке и последице геотектонских процеса на територији Србије, кључно је да у светлу теорије литосферних плоча ученик опише геотектонски положај и геотектонску рејонизацију Србије сагледавањем односа Евроазијске и Афричке литосферне плоче, објасни механизме настанка и обликовања рељефа на простору Србије и именује значајне морфоструктурне облике рељефа у Србији. Даљом операционализацијом исхода ученик ће бити у стању да препозна и наведе облике рељефа који настају тектонским покретима и вулканизмом, објасни процес настанка земљотреса и наведе најугроженије зоне и изведе закључке о појави савременог сеизмизма као и одсуство активног вулканизма на територији Србије. Наставници могу упознати ученике са мрежом сеизмолошких станица Србије и различитим начинима прикупљања података о турсној активности на подручју Србије у реалном времену, размени података са земљама у окружењу и компјутерским програмима за аутоматско лоцирање и извештавање. Исход: ученик ће бити у стању да класификује облике рељефа на територији Србије и именује репрезентативне. Кроз овај исход ученика треба упознати са генетским и основним морфолошким типовима рељефа као и њиховом распрострањеношћу уз помоћ географске карте Србије. Исход је остварен уколико је ученик у стању да опише деловање унутрашњих и спољашњих сила на постанак и обликовање рељефа Србије, да наведе и опише примере облика рељефа помоћу географске карте, графичких приказа и фотографија. Поред климатских елемената-температура ваздуха, влажност ваздуха, облачност, ваздушни притисак и падавине, ученика треба упознати и са ветровима и инсолацијом. Просторну и временску дистрибуцију температура, падавина и ветрова треба повезати са климатским факторима који условљавају њихово формирање. Као последица просторне и временске дистрибуције вредности климатских елемената на простору Србије издвајају се одређене климатске области. Да би се исход остварио, неопходно је да ученик: наведе климатске елементе, опише просторну и временску дистрибуцију температуре ваздуха и падавина на територији Србије, наведе и оцени значај климатских фактора, издвоји климатске области на територији Србије. Ученику би требало указати на постанак, еволуцију и распрострањеност река, језера,
--	--

	подземних вода и термоминералних извора на територији Србије. Упознати га са основним хидрографским карактеристика река Србије, чије груписање би се извршило према припадајућем морском сливу. Анализа водних режима, на најједноставнијем нивоу, подразумевала би уочавање максималних и минималних водостаја и протицаја на рекама, као и фактора који доводе до њихове појаве. Ученик треба да опише стања екстремних водостаја и протицаја (сува речна корита, поплава) као и последице које оне остављају на човека, привреду и животну средину. Да би се остварио исход, неопходно је да ученик: наведе највеће реке Црноморског, Јадранског и Егејског слива, процени време појаве минималних и максималних водостаја на рекама, разликује језера по начину постанка, опише еволуцију језерских басена, лоцира термоминералне изворе, опише врсте и значај подземних вода за водоснабдевање, утврди везу између доступности воде и лоцирања одређених привредних делатности и објеката. Објаснити да су ареали биљних и животињских врста детерминисани рељефом, земљиштем, климом, присуством воде и другим факторима. Неопходно је да ученици сагледају просторну дистрибуцију животињских врста, травнатих области, шумских ареала и њихов састав, као и ефекте које остварују у интеракцији са осталим природним и друштвеним објектима у простору. Да би се овај исход остварио, потребно је да ученик: наведе основне типове земљишта, разликује вертикални и хоризонтални распоред вегетације, класификује фауну у односу на тип средине (фауна копнених вода, фауну копна; шумска и нешумска подручја), наведе како људске активности утичу на фрагментацију и смањење ареала биљних и животињских врста и појаву ендемских врста. У оквиру области/теме Друштвено-географске одлике Србије предвиђено је да се обрађују садржаји о становништву, насељима и привреди Србије. Њима се продубљују ученичка знања из области друштвене географије која су стекли у шестом разреду основног образовања и васпитања и иста примењују у конкретном просторном контексту, Републици Србији и локалној средини. За достизање исхода: ученик ће бити у стању да објашњава популациону динамику становништва Србије, акценат треба ставити на објашњење кретања броја становништва по подацима пописа (предлог је да временски обухват буде након Другог светског рата),
--	---

3.ДРУШТВЕНО- ГЕОГРАФСKE OДЛИКЕ CРБИЈE	природног прираштаја и миграција. Наставници треба да упознају ученике са изворима података о становништву (попис, матична статистика, други извори) и да их науче како се ови подаци користе и тумаче. Веома је важно да се у том смислу оствари корелација са наставом историје (ратови, историјске миграције, итд.). Тамо где постоје техничке могућности, ученици могу да користе пописне податке у електронском облику доступне на интернет сајту Републичког завода за статистику, да део тих података представљају на тематским картама, графички и табеларно. Утицај природних и друштвених фактора на настанак, развој и трансформацију насеља у нашој земљи, захтева да се са ученицима обраде садржаји везани за настанак насеља у нашој земљи, село и руралне процесе (депопулација, деаграризација, сенилизација, гашење сеоских насеља, псеудоурбанизација, итд.), основне одлике градова, њихове функције и гравитациони утицај, унутрашњу структуру градова и односе са околним простором. Неопходно је посебну пажњу посветити процесу урбанизације и главним урбаним проблемима. Ова целина се завршава упознавањем са Београдом, главним градом Србије, његовим географским положајем, историјско-географским и функционалним развојем. Анализирање утицаја природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности у нашој земљи, доводи ученике у ситуацију да сами проналазе изворе информација о привреди наше земље и локалне средине, да их критички преиспитују, упоређују, уочавају временску динамику и просторне диспаритете економско-географских појава и процеса. Географска карта (општа и тематске карте) је овде незаобилазно наставно средство које ученици користе за извлачење географских закључака, али и за илустрацију резултата својих сазнања. Ученик описује репрезентативне објекте природне и културне баштине и означава их на карти. Уз помоћ карте и других расположивих извора информација ученици треба да анализирају просторну заступљеност природних и културних објеката у Србији. Остваривање исхода подразумева уочавање разлика културно-историјских целина градског и сеоског типа. Исход је остварљив ако ученик на карти одреди и лоцира заштићена природна и културна добра и наведе примере. Ученик ће бити у стању да процењује важност очувања природне и културне баштине
--	--

6. СРБИ У РЕГИОНУ И ДИЈАСПОРИ	Срба у различитим историјским периодима, упореди економски, културни и политички положај Срба. Припадници нашег народа исељавали су се из Србије у прошлости у више таласа из различитих разлога (средњовековна исељавања и сеобе, миграције пре Другог светског рата, послератна политичка емиграција, економска емиграција од шездесетих до деведесетих година XX века, таласи избеглица и савремена економска емиграција од деведесетих година до данас). Потребно је да се ученици осмог разреда упознају са тиме колико припадника нашег народа живи на тлу бивше СФРЈ, у региону и дијаспори, када су се и зашто досељавали у те државе, какав им је економски, политички и културни статус, којим делатностима се баве, какав им је однос са већинским становништвом тих држава. Закон о дијаспори и Србима у региону дефинише појмове дијаспора и регион као и државе које ти појмови обухватају. Наведеним исходом и наставним садржајем којим се он достиже, достиже се васпитна димензија циља географије као наставног предмета што подразумева неговање вредности мултикултуралности и патриотизма. Етничку хетерогеност становништва Србије, као и вишевековно присуство Срба у региону и дијаспори, треба сагледавати као богатство које најбоље може да се сагледа у склопу наставног предмета географија.
--------------------------------------	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
објашњавање, демонстрација, подстицање, развијање критичког мишљења, праћење и усмеравање рада ученика, вредновање, оцењивање.	писање, слушање, посматрање, истраживање, сакупљање, стварање, активности у оквиру мини пројекта-осмишљавање, реализација и презентација, цртање, израда домаћих задатака.	Усмено одговарање, домаћи задаци, тест, презентације, неме карте.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
1. ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА ТЕРИТОРИЈЕ	ГЕО.ОО.О.1.7. Објашњавају основне политичко-географске појмове (држава,	ГЕО.ОО.С.3.4. Образлажу примену географских знања у свакодневном животу	ГЕО.ОО.Н.2.1. Доносе закључке о просторним и узрочно-последичним везама

СРБИЈЕ	државна територија, географски положај и границе државе). ГЕО.ОО.О.2.6. Уз помоћ апликација инсталираних на паметним телефонима и другим ИКТ уређајима одређују свој апсолутни и релативни положај.	ГЕО.ОО.С.1.7. Анализирају факторе настанка и развоја држава у Европи и свету у ближој и даљој прошлости.	између физичко-географских фактора (рељеф, клима, воде и земљиште) и друштвено-географских елемената (становништво, привреда, насеља и држава) на основу информација са географских карата.
2. ФИЗИЧКО-ГЕОГРАФСКЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ	ГЕО.ОО.О.2.3. Очитавају податке са графикона, табела и тематских карата ГЕО.ОО.О.1.5. Дефинишу појам природних непогода ГЕО.ОО.О.2.2. Очитавају вредности температуре ваздуха, ваздушног притиска и количине падавина помоћу аналогних и дигиталних мерних инструмената. ГЕО.ОО.О.3.5. Адекватно поступају у ситуацијама када су изложени дејству природних непогода.	ГЕО.ОО.С.2.3. Израђују графиконе, табеле, схеме и тематске карте (картограме) над основом коју представља нема карта. ГЕО.ОО.С.1.5. Анализирају просторну и временску дистрибуцију природних непогода у Србији и свету. ГЕО.ОО.С.1.9. Идентификују узроке загађивања и предлажу мере заштите воде, ваздуха и земљишта у својој локалној средини, Србији и свету. ГЕО.ОО.С.1.10. Аргументују своје мишљење о примењеним мерама заштите природе у Србији и свету.	ГЕО.ОО.Н.1.4. Изводе закључке о утицајима природних и антропогених процеса на стање квалитета животне средине у својој локалној средини, Србији и свету. ГЕО.ОО.Н.2.1. Доносе закључке о просторним и узрочнопоследичним везама између физичко-географских фактора (рељеф, клима, воде и земљиште) и друштвеногеографских елемената (становништво, привреда, насеља и држава) на основу информација са географских карата. ГЕО.ОО.Н.2.4. Спровode истраживање појединих природних и/или друштвених појава у конкретној

			географској регији.
3. ДРУШТВЕНО-ГЕОГРАФСKE ОДЛИКЕ СРБИЈЕ	ГЕО.ОО.О.1.6. Изводе закључке о демографском (природно и механичко кретање, структуре становништва), насеобинском (сеоска и градска насеља и урбанизација) и привредном развоју (привредне и ванпривредне делатности). ГЕО.ОО.О.2.3. Очитавају податке са графикона, табела и тематских карата. ГЕО.ОО.О.3.4. Анализирају занимања у којима географска знања имају важну улогу у циљу професионалне оријентације.	ГЕО.ОО.С.2.5. Израчунавају вредности основних демографских показатеља (стопе наталитета, морталитета, природног прираштаја, имиграције, емиграције, миграционог салда, укупне промене броја становника и густине насељености) на основу готових статистичких података ГЕО.ОО.С.1.6. Пореде утицај различитих географских фактора на развој и размештај становништва, насеља и привреде.	ГЕО.ОО.Н.3.1. Дискутују о демографским (депопулација, емиграција), еколошким (загађење животне средине), економским (сиромаштво, незапосленост), урбаним (бесправна градња) и руралним (деаграризација) проблемима, тако што аргументовано износе свој став поштујући ставове других. ГЕО.ОО.Н.1.2. Уочавају контрасте у области демографских промена, развоја привреде и процеса урбанизације у репрезентативним регијама Србије, Европе и света. ГЕО.ОО.Н.1.4. Изводе закључке о утицајима природних и антропогених процеса на стање квалитета животне средине у својој локалној средини, Србији и свету. ГЕО.ОО.Н.2.3. Доводе у везу демографске промене са трансформацијом насеља и привредним развојем на основу израчунавања

			вредности друштвено географских показатеља.
4. ПРИРОДНА И КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ	ГЕО.ОО.О.2.3. Очитавају податке са графикона, табела и тематских карата ГЕО.ОО.О.3.1. На личном примеру показују еколошки одговорно понашање (правилно одлагање отпада, рециклажа, учешће у активностима уређења околине) ГЕО.ОО.О.1.10. Повезују објекте геонаслеђа и геодиверзитета са географским процесима којима они настају у Србији и свету. – ГЕО.ОО.О.1.11. Разликују категорије заштићених природних и културних добара и наводе примере у Србији и свету.	ГЕО.ОО.С.1.9. Идентификују узроке загађивања и предлажу мере заштите воде, ваздуха и земљишта у својој локалној средини, Србији и свету. ГЕО.ОО.С.1.10. Аргументују своје мишљење о примењеним мерама заштите природе у Србији и свету. ГЕО.ОО.С.3.4. Образлажу примену географских знања у свакодневном животу.	ГЕО.ОО.Н.3.2. Критички преиспитују мере заштите објеката културног наслеђа краја у коме живе. – ГЕО.ОО.Н.3.3. Предлажу мере заштите географског омотача на основу анализе промена у Земљиним сферама. – ГЕО.ОО.Н.3.4. Анализирају вредност незаштићених природних и културних објеката у месту у коме живе, које по њиховом мишљењу треба ставити под заштиту.
5. ГЕОГРАФИЈА ЗАВИЧАЈА	ГЕО.ОО.О.1.6. Изводе закључке о демографском (природно и механичко кретање, структуре становништва), насеобинском (сеоска и градска насеља и	ГЕО.ОО.С.1.6. Пореде утицај различитих географских фактора на развој и размештај становништва, насеља и привреде. ГЕО.ОО.С.2.9. Конструирају једноставније моделе	ГЕО.ОО.Н.1.2. Уочавају контрасте у области демографских промена, развоја привреде и процеса урбанизације у репрезентативним регијама Србије, Европе и света.

	урбанизација) и привредном развоју (привредне и ванпривредне делатности). ГЕО.ОО.О.3.1. На личном примеру показују еколошки одговорно понашање (правилно одлагање отпада, рециклажа, учешће у активностима уређења околине). ГЕО.ОО.О.3.2. Конструктивно учествују у раду групе за потребе проучавања географских карактеристика локалне заједнице. ГЕО.ОО.О.3.3. Презентују породичне артефакте у циљу објашњавања географско - историјског контекста у коме су они настали (порекло породице и њихове миграције).	управљања отпадом у својој локалној средини у циљу смањења употребе ресурса, а повећања рециклаже већ коришћених. ГЕО.ОО.С.3.1. Прикупљају и анализирају информације о стању животне средине и активно се укључују у уређење простора свог насеља. ГЕО.ОО.С.3.3. Анализирају географске специфичности свога краја у циљу идентификовања потенцијалних занимања.	ГЕО.ОО.Н.1.4. Изводе закључке о утицајима природних и антропогених процеса на стање квалитета животне средине у својој локалној средини, Србији и свету. ГЕО.ОО.Н.3.2. Критички преиспитују мере заштите објеката културног наслеђа краја у коме живе
6. СРБИ У РЕГИОНУ И ДИЈАСПОРИ	ГЕО.ОО.О.2.3. Очитавају податке са графикона, табела и тематских карата. ГЕО.ОО.О.3.3. Презентују породичне артефакте у циљу објашњавања географскоисторијског контекста у коме су они настали (порекло породице и	ГЕО.ОО.С.3.2. Заступају друштвено прихватљиве ставове (поштовање различитости, толеранција итд.) у анализи географских феномена. ГЕО.ОО.С.1.8. Изводе закључке о елементима географских регија у Србији,	ГЕО.ОО.Н.2.5. Самостално изводе закључке о појединим појавама у географској средини на основу једноставних мерења и на друге начине прикупљених података о њима.

	њихове миграције).	Европи и свету. ГЕО.ОО.С.3.4. Образлажу примену географских знања у свакодневном животу.	
--	--------------------	---	--

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Географија- уџбеник за 8. разред основне школе –Марко В.Милошевић, Географски атлас за V,VI, VII и VIII р. Основне школе.

Карта Србије,Туристички водич Србија-интерсистем картографија

Допунска настава

ЦИЉ:

Циљ је пружање подршке ученицима који спорије усвајају знања или су били одсутни са часова и за оне који желе да утврде своје знање са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања знања, умећа и вештина из наставног градива. Организује се по потреби.Број часова зависи од одељења и потреба ученика.

Критеријуми укључивања:

Часове допунске наставе могу да похађају ученици који су у индивидуалном образовном програму, ученици који су дуго одсуствовали са часова редовне наставе и они ученици који имају жељу да утврде стечена знања.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика	Активности наставника
8.	Географски положај, границе и величина територије Србије	1	-слушају додатна објашњења, -постављају питања о нејасним појмовима,	-идентификовање ученика којима је потребна помоћ, -утврђивање конкретних потешкоћа, -одабир садржаја које треба поновити,
	Физичкогеографске одлике Србије	4	-активно учествују у разговору, -анализирају и исправљају сопствене грешке,	-понављање основних појмова, -додатно објашњавање градива , -коришћење цртежа, модела, карата,интернета
	Друштвеногеографске одлике Србије	4	-записују и цртају одређене појмове.	-помоћ у разумевању, - мотивација ученика за рад ,
	Природна и културна баштина Србије	1	-на картама показују регионалну и политичку поделу континената	- методе рада прилагодити карактеристикама и способностима ученика -праћење напретка ученика.

[Повратак на садржај](#)

Додатна настава:

Циљ:

Додатни рад је планиран за заинтересоване и талентоване ученике, за стицање знања већег обима, израду и представљање презентација географских појава и процеса, размену мишљења и извођење закључака о географским одликама различитог типа. Кроз додатни рад се врши и припрема за такмичење ученика.

Критеријуми укључивања:

Часове додатне наставе похађају ученици који показују већа интересовања за додатне географске садржаје и ученици који се припремају за такмичење.

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика	Активности наставника
8.	Географски положај, границе и величина територије Србије	1	-слушају додатна објашњења, -постављају додатна питања о садржају,	-израда посебног програма рада, -обрада тема које нису обухваћене редовном наставом, -постављање виших образованих циљева, -припрема додатних наставних материјала, -подстицање самосталног рада ученика, -развијање научног начина размишљања и закључивања код ученика, -организовање пројеката и истраживања, -праћење напретка ученика
	Физичкогеографске одлике Србије	4	-активно учествују у разговору, -на картама показују појмове везане за Србију	
	Друштвеногеографске одлике Србије	4	-решавају задатке са тестова за такмичење, -припремају пројекте и презентације,	
	Природна и културна баштина Србије	1	-развијају критичко и логичко мишљење -израђују неме карте	

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: ФИЗИКА

Разред: Осми

Годишњи фонд часова	68
За обраду градива	35
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање	33
Укупно:	68
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета: Циљ учења предмета Физика јесте упознавање ученика са природним појавама основним законима природе, стицање основе научне писмености, оспособљавање за уочавање и распознавање физичких појава и активно стицање знања о физичким феноменима кроз истраживање, усвајање основа научног метода и усмеравање према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.

Задаци предмета:

- Развијање функционалне писмености. Упознавање основних начина мишљења и расуђивања у физици, разумевање појава, процеса и односа у природи на основу физичких закона. Развијање радозналости, способности рационалног расуђивања и критичности у мишљењу. Развијање вештине јасног и прецизног изражавања. Развијање логичког и апстрактног мишљења. Развијање способности за примену знања из физике. Схватање повезаности физичких појава и екологије и развијање свести о потреби заштите, обнове и унапређивања животне средине. Развијање радних навика и склоности ка изучавању наука о природи. Развијање свести о сопственим знањима, способностима и даљој професионалној оријентацији.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
1.	Осцилаторно и таласно кретање	Повезује физичке величине које описују осцилације и таласе.Описује карактеристике звука,ултразвука и инфразвука и наводи примере примене ултра звука.Демонстрира и објасни осциловање куглице клатна и тела окаченог о опругу,осциловање жица и ваздушних стубова.Примењује превентивне мере заштите од буке и од прекомерног излагања Сунчевом зрачењу.	Компетенција за учење.Комуникације.Одговоран однос према здрављу.Рад са подацима и информацијама.Решавање проблема.Сарадња.Дигитална компетенција	4	4	8	Септембар

2	СВЕТЛОСНЕ ПОЈАВЕ	Анализира примере одбијања и преламања светлости, тоталне рефлексије и користи лупу и микроскоп. Демонстрира и објашњава појаву сенке, функционисање ока и корекцију вида. Примењује превентивне мере заштите од буке и од прекомерног излагања Сунчевом зрачењу Техничко образовање и геометрија	Компетенција за учење, естетичка компетенција. Комуникација. Одговорност према здрављу. Рад са подацима и информацијама. Решавање проблема. Сарадња. Дигитална компетенција	7	8	15	Октобар и новембар
3	КОРЕЛАЦИЈА: ЕЛЕКТРИЧНО ПОЉЕ	Демонстрира узајамно деловање наелектрисаних тела и објасни од чега оно зависи. Прикаже и опише електрично поље, израчуна силу којом поље делује наелектрисање и повеже електрични напон и јачину електричног поља.	Компетенције за учење, Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Решавање проблема, Сарадња. Дигиталне компетенције.	5	5	10	Новембар и дец Емб

4.	КОРЕЛАЦИЈА:: : ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА	Техничко образовање и хемија Покаже и опише Електрично поље и израчуна силу којом поље делује на наелектрисање и повеже електрични напон и јачину електричног поља.Објасни провођење струје кроз метале,течности и гасове и упореди отпорност материјала проводника на основу њихових карактеристика.Познаје основне елементе струјног кола,Изабере одговарајући мерни опсег и мери јачину струје и напон и резултате приказује табеларно и графички.Описујеузајамно деловање два паралелна проводника са струјом,деловање магнетног поља на струјни проводник и принцип рада електро	Компетенције за учење.Комуникација.Одговоран однос према околини.Одговоран однос према здрављу,Предузимљивост и орјентација ка предузетништву.Рад са подацима и информацијама.Решавање проблема.Дигитална компетенција.	8	11	19	Јанфебруар и март
----	---	---	--	---	----	----	--------------------------

5.	КОРЕЛАЦИЈА: МАГНЕТНО ПОЉЕ	магнета и електромотора Унутар предмета са градивом из претходног поглавља. Хемија. . Описује ефекте који се испољавају при протицању електричне струје. Објасни принцип рада компаса и природу Земљиног магнетног поља и орјентацију у природи	Компетенција за учење. Комуникацију. Рад са подацима и информацијама. Решавање проблема. Сарадња. Дигитална компетенција	4	2	6	април
6.	ЕЛЕМЕНТИ АТОМСКЕ И НУКЛЕАРНЕ ФИЗИКЕ	Објасни структуру атомског језгра и нуклеарне силе. Опише радиоактивност, врсте зрачења, радиоактивне изотопе, познаје њихово дејство, примену и мере заштите. Разликује фисију и фузију и могућност њихове примене. Решава квалитативне, кв ХЕМИЈА	Компетенција за учење. Комуникацију. Однос према здрављу. Однос према околини. Рад са подацима и информацијама. Сарадња. Дигитална компетенција.	5	3	8	

7.	КОРЕЛАЦИЈА: ФИЗИКА И САВРЕМЕНИ СВЕТ КОРЕЛАЦИЈА:	Разликује фисију и фузију и наводи могућности њихове примене Хемија	Компетенција за учење.Одговорно учешће у демократском друштву.Одговоран однос према околини и здрављу.Предузимљивост и орјентација ка предузетништву.Решавање проблема.Дигитална компетенција	2		2	
----	--	---	--	---	--	---	--

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Монолошка, дијалошка, вербално текстуална, метод писмених и графичких радова, метод демонстрације и метод практичних и лабораторијских радова.
Наставни облици рада:	Фронтални, групни рад у паровима, индивидуални и комбиновани
Наставна средства:	Наставно радна (уџбеник, табла), демонстрациона (модел, слике, филмови) и лабораторијска (апарати, уређаји и инструменти)
Тема:	Начин остваривања
1. Осцилаторно и таласно кретање	У остваривању наставе физике од великог значаја је припрема наставника за час као и планирање на годишњем, недељном и дневном нивоу. Наставник реализује наставне садржаје одабраном методом коју прилагођава структури одељења, објашњава осцилаторно и таласно кретање, применом индуктивне или дедуктивне методе, Показује илустрације, врши демонстрације и једноставне експерименте.
2. Светлосне појаве	Наставник вербално текстуалном методом изложи наставни садржај, илустративном методом објасни даје појаве а затим методом конструкције објасни формирање lika предмета. Применом математичких формула израчунавају се даљина lika и даљина предмета као и живна даљина
3. Електрично поље	У остваривању наставе физике од великог значаја је припрема наставника за час, као и планирање на годишњем, недељном и дневном нивоу. Наставник реализује наставни садржај одабраним методама а затим путем илустрација и демонстрација, као и применом формула кроз рачунске задатке приближава датум материју. Експерименталном методом чини област схватљивом и разумљивом
4. Електрична струја	Од великог значаја за остваривање наставе физике је припрема наставника за часове на годишњем, недељном и дневном нивоу. Наставни садржај из ове области наставник реализује најпре вербално текстуалном методом, затим дочарава појаву илустративном методом, затим уз сарадњу са ученицима остварује демонстрациони доказ и све то потврђује рачунским и графичким задатком
	У остваривању наставе физике велики значај има припрема наставника за часове на годишњем, недељном

5.Магнетно поље	и дневном нивоу.Наставни садржај реализоваће се комбинацијом вербално текстуалне,илустративне и демонстрационе методе,Акценат мора бити на демонстративним примерима деловања магнета што ће област учинити разумљивијом и очигледнијом.
6.Елементи атомске и нуклеарне физике	Од огромног значаја за остваривање наставе физике јеприпрема наставника за часове на годишњем ,недељном и дневном нивоу.Обнављањем наученог градива из ове области током изучавања предмета хемије наставник физике ће објаснити и надградити ученичко знање из ове области ,илустрацијама,симулацијама и презентацијама.
7.Физика и савремени свет	Уостваривању наставе овог часа припремљеност наставника у смислу презентовања илустрација ,презентација дискусија на релацији ученик наставник чини ову област свестраном,занимљивом са изобиљем информација.Дедуктивном методом рада у комбинацији са илустративном дочараћемо огромну улогу физике у савременом свету.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	

Упознаје ученике са циљевима и садржајима наставног програма, реализује наставне садржаје, редовно прати рад и залагање ученика на часу, води рачуна о индивидуализацији и приступу ученику, подстиче код ученика развој мишљења и разумвања. Има менторску улогу. Негује позитивну климу у одељењу, охрабрује помаже и подстиче ученике. омогућује да сами изводе закључке. Подстиче их на учење. Идентификује напредак у учењу. Оцењивањем процењује ниво постигнућа ученика.	Активности ученика обухватају списак ученичких активности у току часа (ученици посматрају, бележе, изводе закључке, експерименте и сл.) Ученици учествују у разговору и изводе закључке, одговарају на питања, раде квалитативне, квантитативне и графичке задатке, анализирају и дискутују добијене резултате.	Наставник континуирано прати рад сваког ученика кроз проверавање нивоа усвојених знања, стечених на основу свих облика наставе: демонстрационих огледа, предавања и активног учешћа у раду, решавање квантитативних, квалитативних и графичких задатака, пројектне наставе и лабораторијских вежби. Континуирано се прати и вреднује знање, вештина и ставови ученика помоћу усменог испитивања, кратких писмених провера, провере практичних вештина као и вредновање учешћа и продуката пројектне наставе.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
1. Осцилаторно и таласно кретање	Уме да препозна осцилаторно кретање., Уме да разликује елонгацију од амплитуде. Уме да препозна попречни и уздужни талас. Уме да израчуна период ако му је дата фреквенција. Уме да разликује осцилаторно од таласног кретања.	Уме да наброји величине које карактеришу осцилаторно и таласно кретање. Зна да напише формуле за израчунавање фреквенције, периода, таласне дужине. Разуме да је период реципрочна вредност фреквенције. Зна да је таласна дужина	Разуме и примењује формуле у рачунским задацима. Уме да објасни везу таласне дужине, периода и фреквенције, Разуме појам звучна резонанција, механичка резонанција, уме да објасни појмове који карактеришу тон

		најкраће растојање између две честице које осцилују у истој фази.	
2.Светлосне појаве	Ученик зна да је светлост талас и да за конструкцију лика постоје четири карактеристична зрака.Зна да препозна зраке на илустрацији.Уме да препозна једначину сочива.Уме да препозна конкавна и конвексна сочива	Зна да наброји четири карактеристична зрака за конструкцију лика предмета.Зна да напише ознаке за даљину лика,даљину предмета и жижну даљину.Зна да постоје сабирна и расипна сочива и појава кратковидости и далековидости.Зна да напише једначину сочива	Зна да напише и примени једначину сочива у рачунским задацима.Зна да конструише лик предмета помоћу карактеристичних зрака.Зна и разуме појам далековидост и кратковидост и зна која сочива користимо за корекцију вида.
3.Електрично поље	Уме да препозна линије поља код позитивно и код негативно наел тела.Уме да препозна ознаке за количину наелектрисања и јачине поља.Уме да напише ознаке тих величина,Уме да напише ознаку за рад силе. Уме да напише формулу за израчунавање рада силе Уме да препозна да струја тече само кроз проводне материјале.Уме да препозна магнетне ефекте електричне струје	Уме да напише и објасни везу количине наелектрисања и силе у формули за јачину поља.Уме да напише и објасни образац за израчунавање рада силе.Уме да препозна и нацрта плочасти кондензатор.Зна дефиницију јачине електричног поља Зна да разликује електричне проводнике и изолаторе,зна називе основних елемената електричног кола Уме да препозна да су извори напона везани редно или	Зна формулу за Јачину електричног поља да напише ,објасни и примени у рачунским задацима.Зна да објасни дефиницију рада силе и да написану формулу примени у рачунским задацима.Зна и разуме формулу за јачину поља кондензатора и зна да је примени Зна како се везују отпорниц и инструменти у електричном колу Зна и ради рачунске задатке са редном и паралелном везом отпорника,као и задатке израчунавања рада и снаге струје и примене Цул Ленцовог закона

4. Електрична струја	Уме да препозна магнетне полове ,зна да око сваког проводника кроз који тече струја постоји магнетно поље.Зна да се истоимени полови магнета одбијају а разноимени привлаче.Уме да препозна ознаку за магнетну индукцију и јачину магнетног поља и њихове јединице	паралелно.Уме да препозна топлотне ефекте електричне струје Разуме појмове енергије и снаге електричне струје	Рзуме и примењује формулу за израчунавање магнетне индукције и јачине магнетног поља .Зна јединице тих величина.Зна да примени правило леве и правила десне руке
5.Магнетно поље	Ученик зна да се атом састоји од језгра и омотача,Уме да препозна на илустрацијама фисију од фузије ,Зна да је неопходна заштита од нуклеарног зрачења	Зна да напише формулу за јачину магнетног поља и за магнетну индукцију.За да исприча правила десне и правило леве руке Зна шта је компас и објасни његову функцију.	Ученик уме да нацрта атом са језгром и омотачем и да распореди протоне,неутроне и електроне за одређене хемијске елементе.Зна да објасни фисију и фузију
6.Елементи	Уме да препозна значај физике за живот и савремени свет.	Ученик зна да се у језгру налазе протони и неутрони а у омотачу електрони.Зна шта је фисија а шта фузија.Зна мере заштите од нуклеарног зрачења	Разуме и документује примерима тврдњу да је физика наука будућности и да је без њених објашњења незамислив савремени свет

[Повратак на садржај](#)

атомске и нуклеарне физике			
7.Физика и савремени свет			

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА: Уџбеник физике за 8. Разред.Аутори:Александар Кандић, Душан Поповић и Милена Богдановић као и Збирка задатака из физике за осми разред.Аутори:Александар Кандић,Душан Поповић и Милена Богдановић

ДОДАТНА НАСТАВА:

Циљеви додатне наставе:

Додатни рад намењен је даровитим и посебно заинтересованим ученицима.Циљ ове наставе је продубити и проширити садржаје из редовне наставе.Програмски садржаји се надовезују на садржаје из редовне наставе.Часове организовати према потреби и захтевима ученика.

Наставна тема	Садржај	Начин остваривања	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Време реализације
1.Осцилаторно и таласно кретање	-Феномен Доплеровог ефекта.Ултра звук.Проблем буке.	Илустративном методом,оглед(експеримент) Симулације	Ученик ће разумети појам и функцију ултразвука,схватити	

2.Светлосне појаве	- Резонанција.Одређивање брзине звука у ваздуху	Вербално текстуална метода	појам Доплеровог ефекта и разумети утицај буке на здравље човека.Употпуности разумети резонанцију и заузмети вредност и начин одређивања брзине звука	9.месец
	-Око и корекција вида -Видео запис или симулација на рачунару различитих светлосних појава у свакодневном животу -Посматрање удаљених тела помоћу телескопа или посматрање малих тела помоћу микроскопа -Помрачење Сунца и Месеца -Решавање проблема везаних за закон одбијања светлости,тоталну рефлексију,сочива и оптичке инструменте Видео запис или	Експерименталном методом,методом симулација или видео записа,илустративном методом и наравно вербално текстуалном методом	Ученик ће након ових вежби и симулација потпуно разумети тоталну рефлексију ,закон одбијања,функцију телескопа и микроскопа.Ученик разуме кратковидост и далековидост Ученик разуме суштину и	10. месец

3.Електрично поље	симулација на рачунару различитих облика електричних појава у свакодневном животу. -Решавање проблема везаних за закон о одржању количине наелектрисања,Кулонов закон,рад у електричном пољу и напон	Вербално текстуалном методом појаснити ученицима закон о одржању количине наелектрисања а затим помоћу видео симулација учинити их очигледним	значај закона о одржању количине наелектрисања и разуме електричне појаве у атмосфери	11-12 месец
4.Електрична струја	Видео запис или симулација различитих обликаелектричних појава -Амперметар и волтметар у електричном колу.Коришћење мултиметра. -Решавање проблема везаних за Омов закон,рад и снагу електричне струје и Џулов закон	Методом експеримента,видео симулација,видео записа,илустративном методом и вербално текстуалном оствариће се у потпуности планирани часови додатне наставе	Ученик ће у потпуности разумети Омов закон,функцију и начин рада амперметра и волтметра и суштину Џул Ленцовог закона	12-03 месец
5.Магнетно поље	Видео запис и симулација на рачунару различитих облика магнетних појава -Решавање проблема	Вербално текстуалном, илустративном , методом	Ученик ће у потпуности	

6.Елементи атомске и нуклеарне физике	везаних за електромагнетну индукцију -Магнетно поље Земље и Сунца.Употреба компаса -Теслин трансформатор и његова примена у кабинету за физику	експеримента као и видео симулацијама и видео записом биће у потпуности остварени планирани часови додатне наставе	разумети магнетне појаве ,схватити електро магнетну индукцију,функцију Теслиног трансформатора.Ученик ће знати да користи компас	04-06
	Видео запис или симулација на рачунару различитих модела атома ,језгра,нуклеарних реакција. -Интеракција радиоактивног зрачења с материјом	Видео симулацијама,вербално текстуалном и илустративном методом и видео записом биће у потпуности остварени часови додатне наставе	Ученик ће разумети структуру атома,у потпуности схватити принцип нуклеарних реакција и штетност радиоактивног зрачења.	6.и месец
7.Физика и савремени свет	Семинарски радови ученика на тему Физика и друге науке (по избору ученика)	Написани радови или видео презентације	Ученик ће у потпуности схватити тесну везу физике и других наука	

ДОПУНСКА НАСТАВА:

Циљеви допунске наставе:

Допунска настава се организује по потреби. Циљ допунске наставе је да ученик уз помоћ наставника стекне неопходна знања и умећа како би могао без сметњи да прати редовну наставу.

Наставна тема	Садржај	Начин остваривања	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Време реализације
1-Осцилаторно и таласно кретање	Елементи периодичног и осцилаторног кретања,Звук.Извори звука и класификацијама звука према фреквенцији.Врсте таласа и величине које карактеришу талас	Обнављањем градива из ове области,објашњењем помоћу илустрација и демонстрација ,све у циљу да ученик лакше савлада област Осцилаторно и таласно кретање	Разуме појам осцилаторно кретање.Зна шта је елонгација ,амплитуда и фреквенција.Зна и разуме шта су трансферзални а шта лонгитудинални таласи.	9.месећ
2.Светлосне појаве	Дефиниција светлости.Четири карактеристична зрака за конструкцију лика.Испупчена и издубљена огледала.Смисао кратковидости и Далековидости	Обнављањем градива из ове области уз помоћ илустрација и демонстрација и рад једноставнијих задатака	Разуме светлосне појаве уме да конструише лик предмета.Успешно препознаје конвексна и конкавна огледала.Ради једноставније рачунске	10.месећ

3.Електрично поље	Јачина електричног поља,појам рада у електричном пољу.Кулонов закон и његова примена	Обнављање градива ,писање формула и примена формула у једноставнијим задацима	примере Ученик ће разумети појам Електрично поље,рад у електричном пољу и смисао Кулоновог закона	11 и 12 месец
4.Електрична струја	Дефиниција електричне струје,јачине електричне струје,Омов закон и Цул Ленцов закон.	Обнављање градива вербално текстуалном медодом,писање формула и примена у једноставнијим задацима и цртање струјног кола	Ученик ће разумети појам електричне струје.Знаће да напише формулу за Омов закон и примени у једноставном рачунском задатку.Зна да нацрта струјно коло	12.-03.месеца
5.Магнетно поље	Правила десне руке и правило леве руке,Магнетна индукција и магнетни флукс.Биполарност магнета	Обнављање градива из области магнетног поља,објашњавати правила на илустрацијама.Примена Формула у једноставнијим задацима	Разуме чему служе правила десне и леве руке.Зна шта је индукција и флукс зна зашто су магнети биполарне супстанције.	4.- 6. Месеца

6.Елементи атомске и Нуклеарне физике	Структура атома.Нуклеарне силе,нуклеарне реакције.	Обнављање градива,Писање и разумевање формула и примена у једноставнијим примерима.	Ученик зна структуру атома.Зна смисао нуклеарне фисије и фузије	У току 6.месеца
--	---	--	--	-----------------

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Хемија

Разред: Осми

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	33
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	35
Укупно:	68
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета:

Да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештине за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу и тимски рад и одговоран однос према себи, другима и животној средини.

- Разумевање промена и појава у природи на основу знања хемијских појава, теорија, модела и закона,
- развијање способности комуницирања коришћењем хемијских термина, хемијских симбола, формула и једначина,
- развијање способности за решавање теоријских и експерименталних проблема,
- развијање способности за тражење и коришћење релевантних информација у различитим изворима (уџбеник, научно-популарни чланци, Интернет),
- развијање свести о важности одговорног односа према животној средини, одговарајућег и рационалног коришћења и одлагања различитих супстанци у свакодневном животу,
- развијање радозналости, потребе за сазнавањем о својствима супстанци у окружењу и позитивног става према учењу хемије,
- развијање свести о сопственим знањима и способностима и даљој професионалној оријентацији.

[Повратак на садржај](#)

Задаци предмета:

- омогућавање ученицима да сагледају значај хемије у свакодневном животу, за развој различитих технологија и развој друштва уопште
- оспособљавање ученика да се користе хемијским језиком, да знају хемијску терминологију и да разумеју квалитативно и квантитативно значење хемијских симбола, формула и једначина
- стварање наставних ситуација у којима ће ученици до сазнања о својствима супстанци и њиховим променама долазити на основу демонстрационих огледа или огледа које самостално изводе, развијати при том аналитичко мишљење и критички став у мишљењу
- стварање наставних ситуација у којима ће ученици развијати експерименталне вештине, правилно и безбедно, по себе и друге, руковати лабораторијским прибором, посуђем и супстанцама
- оспособљавање ученика за извођење једноставних истраживања
- стварање ситуација у којима ће ученици примењивати знање хемије за тумачење појава и промена у реалном окружењу
- омогућавање ученицима да кроз једноставна израчунавања разумеју квантитативни аспект хемијских промена и његову практичну примену.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	МЕТАЛИ, ОКСИДИ И ХИДРОКСИДИ	наведе заступљеност метала, оксида метала и хидроксида у природи; испита и опише физичка својства метала и повеже их с њиховом практичном применом; испита и опише хемијска својства метала и објасни их на основу структуре атома и положаја елемената у	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема.	5	5	10	септембар, октобар

		Периодном систему; напише формуле и именује оксида и базе; испита, опише и објасни својства оксида, и база, препозна на основу формуле или назива представнике ових једињења у свакодневном животу и повеже њихова својства са практичном применом; напише и тумачи једначине хемијских реакција метала.	Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.				
Корелација: Хемија 7. разреда, биологија, физика, математика, географија, техника и технологија, информатика и рачунарство							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	НЕМЕТАЛИ, ОКСИДИ И КИСЕЛИНЕ	правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини; изведе експеримент према датом упутству, табеларно и графички прикаже податке, формулише објашњења и изведе закључке; наведе заступљеност неметала, оксида и киселина у природи;	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран	5	5	10	октобар, новембар

		испита и опише физичка својства неметала и повеже их с њиховом практичном применом; испита и опише хемијска својства неметала, и објасни их на основу структуре атома и положаја елемената у Периодном систему; напише формуле и именује оксиде и киселине; испита, опише и објасни својства оксида, неорганских киселина, препозна на основу формуле или назива представнике ових једињења у свакодневном животу и повеже њихова својства са практичном применом; напише и тумачи једначине хемијских реакција неметала.	однос према здрављу. Одговоран однос према околини.				
Корелација: Хемија 7. разреда, биологија, физика, математика, географија, техника и технологија, информатика и рачунарство							

III	СОЛИ	наведе заступљеност једињења у живој и неживој природи; напише формуле и именује соли; испита, опише и објасни својства соли; препозна на основу формуле	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама.	4	5	9	новембар, децембар
-----	------	--	--	---	---	---	--------------------

		или назива представнике ових једињења у свакодневном животу и повеже њихова својства са практичном применом; напише и тумачи једначине хемијских реакција метала и неметала; препозна физичке и хемијске промене неорганских супстанци у окружењу, и представи хемијске промене хемијским једначинама.	Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.				
Корелација: Хемија 7. разреда, биологија, физика, математика, географија, техника и технологија, информатика и рачунарство							

IV	ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА И ЊИХОВА ОПШТА СВОЈСТВА	– разликује својства неорганских и органских супстанци и објашњава разлику на основу њихових структура; – препозна физичке и хемијске промене неорганских и органских супстанци у окружењу, и представи хемијске промене хемијским једначинама;	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу.	1	1	2	децембар
----	---	--	--	---	---	---	----------

			Одговоран однос према околини.				
Корелација: биологија, физика, математика, географија, техника и технологија, информатика и рачунарство							

V	УГЉОВОДОНИЦИ	дефинише појам угљоводоника; класификује угљоводнике на основу структуре; напише рационалне структурне формуле угљоводоника; напише формуле и именује представнике угљоводоника имајући у виду структурну изомерију; опише и објасни физичка и хемијска својства угљоводоника и повеже својства једињења са њиховом практичном применом; објасни и хемијским једначинама представи хемијске промене карактеристичне за угљоводонике	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.	7	5	12	децембар, јануар, фебруар
Корелација: биологија, физика, математика, географија, техника и технологија, информатика и рачунарство							

VI	ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА СА КИСЕОНИКОМ	напише формуле и именује представнике органских једињења са кисеоником имајући у виду структурну изомерију; разликује органска једињења са кисеоником са аспекта чиста супстанца и смеша, величина молекула, структура, порекло и то повезује са њиховом улогом и применом; испита, опише и објасни физичка и хемијска својства органских једињења са кисеоником и повеже својства једињења са њиховом практичном применом; објасни и хемијским једначинама представи хемијске промене карактеристичне за органска једињења са кисеоником;	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.	4	6	10	фебруар, март
Корелација: биологија, физика, математика, географија, техника и технологија, информатика и рачунарство							

VII	БИОЛОШКИ ВАЖНА ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА	опише физичка својства: агрегатно стање и растворљивост масти и уља, угљених хидрата, протеина и растворљивост витамина;	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима	5	6	11	април, мај
-----	---	--	--	---	---	----	------------

		описе основу структуре молекула који чине масти и уља, угљене хидрате и протеине; објасни сапонификацију триацилглицерола и хидрогенизацију незасићених триацилглицерола, наведе производе хидролизе дисахарида и полисахарида и описе услове под којима долази до денатурације протеина; наведе заступљеност у природи и улоге масти и уља, угљених хидрата, протеина и витамина у живим организмима и доведе их у везу са здрављем и правилном исхраном људи; изведе стехиометријска израчунавања и израчуна масену процентну заступљеност супстанци.	и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.				
Корелација: биологија, физика, географија, техника и технологија, информатика и рачунарство							

VIII	ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗЕЛЕНА	наведе загађујуће супстанце ваздуха, воде и земљишта и описе њихов утицај на животну средину;	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација.	2	2	4	мај
------	----------------------------------	---	---	---	---	---	-----

	ХЕМИЈА	критички процени последице људских активности које доводе до загађивања воде, земљишта и ваздуха; објасни значај планирања и решавања проблема заштите животне средине.	Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини.				
Корелација: биологија, физика, географија, техника и технологија, информатика и рачунарство							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Дијалошка, монолошка, демонстративна, илустративна, метода рада на тексту
Наставни облици рада:	фронтални, индивидуални, рад у пару, групни рад
Наставна средства:	Припремљени задаци, презентације, лабораторијско посуђе и прибор, модели, слике, шеме, илустрације, табеле
Тема:	Начин остваривања

1. МЕТАЛИ, ОКСИДИ И ХИДРОКСИДИ	На почетку теме ученици разматрају заступљеност метала у неживој и живој природи што доприноси њиховом сагледавању релевантности теме за разумевање природе и шта чини њен састав, зашто је добијање метала из руда значајно за друштво и даје при томе важно предузимање мера за заштиту животне средине. Потребно је подстицати ученике да повезују облике налажења метала у природи (у елементарном облику и у једињењима) са структуром атома, односно реактивношћу метала, као и с положајем метала у Периодном систему елемената. Ученици би требало да сазнају о важности катјона појединих метала за живе организме и повежу та знања са садржајем биологије. Физичка својства метала се уче у прегледу. Хемијска својства типичних метала уче се на примерима натријума и калијума (ученици би требало да то повежу с претходним разматрањима: од алкалних метала два најзаступљенија метала у Земљиној кори, чији су јони Na^+ и K^+ најважнији за људски организам), и магнезијума и калцијума као представника земноалкалних метала (међу металима на петом, односно трећем месту по заступљености у Земљиној кори, при чему је Ca^{2+} јон најзаступљенији јон метала у људском организму). Ученици треба да уоче да је кисеоник неопходан реактант за реакције оксидације метала, као што су сагоревање и рђање, и да упоређују тежњу различитих метала да подлежу том типу реакције. Они могу посматрати демонстрацију сагоревања магнезијума као пример реакције у којој настаје оксид метала, а демонстрације реакција натријума, калијума, магнезијума и калцијума са водом као примере реакција у којима настају хидроксиди ових метала. Очекује се да на основу посматрања демонстрација упоређују реактивност алкалних и земноалкалних метала, и да је повезују са структуром атома и положајем метала у Периодном систему елемената. При разматрању хемијских својстава метала који имају велику практичну примену (гвожђе, бакар, алуминијум, олово и цинк), ученици би требало да уоче разлику у њиховој реактивности (грађење оксида и хидроксида) у односу на реактивност алкалних и земноалкалних метала. Такође, учење садржаја ове теме би требало да буде ослоњено на знање стечено у претходном разреду о доказивању базне средине помоћу индикатора, о дисоцијацији хидроксида и OH^- јону због којег је средина базна. У оквиру разматрања практичне примене метала, ученици би требало да сазнају о начинима заштите метала од корозије, о легирању метала у циљу добијања материјала са погоднијим својствима за одређену намену и о легурама које се најчешће користе (бронза, месинг, челик, дуралуминијум, силумини). У оквиру прве лабораторијске вежбе ученици испитују основна физичка својства метала (агрегатно стање, боју, проводљивост електричне струје и топлоте,
---------------------------------------	--

	магнетичност). Такође, испитују реакцију магнезијума и гвожђа са разблаженом хлороводоничном киселином, што би, уједно, требало да укаже ученицима да је једно од својстава киселина реакција са металима (не свим) и да представља везу како с градивом седмог разреда, тако и са следећом темом. На основу огледа ученици би требало да уоче да заједничка својства метала нису подједнако изражена код свих метала. Препоручени број часова за реализацију ове теме је 10 часова.
2. НЕМЕТАЛИ, ОКСИДИ И КИСЕЛИНЕ	На почетку учења друге теме важно је да ученици, кроз разматрање заступљености неметала у неживој и живој природи, сагледају релевантност теме за разумевање природе и шта чини њен састав, али и као ресурса који користи друштво. Ученицима се може рећи да неметали улазе у састав биолошки важних једињења о којима ће учити у другом делу године. И у оквиру ове теме је важно да ученици повезују структуру атома неметала са реактивношћу елемената и облицима налажења у природи (у елементарном облику и у једињењима). Ученици могу да сазнају о различитим алотропским модификацијама сумпора, фосфора и угљеника, као и да се подсети градива седмог разреда о алотропским модификацијама кисеоника. Приликом разматрања агрегатног стања неметала на собној температури, ученици се могу подсетити о заступљености азота и кисеоника у ваздуху. Очекује се да ученици разликују оксиде неметала који не реагују са водом (CO, N_2O и NO) од оних који са водом граде киселине. Киселост неорганских киселина ученици доказују помоћу индикатора, то својство повезују са дисоцијацијом киселина и H^+ јоном због којег средина има кисела својства. Ученици могу упоредо доказивати киселост њима познатих киселина из свакодневног живота (сирћетна киселина, лимунска киселина). Ученике треба стално подстицати да пишу формуле оксида и киселина (кисеоничних: H_2SO_4, HNO_3, H_3PO_4, H_2CO_3 и безкисеоничних: HCl и H_2S). У оквиру ове теме важно је да ученици сазнају о практичној примени киселина. Посматрањем демонстрација огледа ученици могу сазнати о начину добијања и својствима сумпор(IV)-оксида, о његовом утицају на ниже организме и пигменте, о начину добијања и својствима угљеник(IV)-оксида, о његовој густини у односу на ваздух и својству да не подржава горење. Посматрањем демонстрације огледа важно је да сазнају како се правилно разблажује концентрована сумпорна киселина. Испитивање електропроводљивости раствора киселина и амонијака пружа прилику за утврђивање знања због којих јона раствори неких супстанци имају кисела, односно базна својства. Препоручени број часова за реализацију теме је 10 часова.

СОЛИ	Учење о начинима добијања соли, физичким и хемијским својствима соли требало би да обухвати примену до тада стечених знања (о киселинама и базама, њиховим формулама и називима) приликом писања формула и назива неутралних соли, као и хемијских једначина реакција за добијање неутралних соли. Добијање киселих соли приказати на примеру добијања натријум-хидрогенкарбоната. Ученици могу посматрати демонстрацију реакције неутрализације, написати формуле реактаната и једног производа (вода), а онда разматрати како се саставља формула другог производа, тј. формула соли. И у оквиру ове теме ученици би требало да пишу једначине дисоцијације у води растворних соли и да разликују катјоне од анјона. Ученици могу посматрати демонстрацију огледа у којем се добијају хидроксиди оних метала чији оксиди не реагују са водом (на пример $\text{Fe}(\text{OH})_3$), као и демонстрацију својства киселина да реагују са солима угљене киселине уз издвајање угљеник(IV)оксида и воде. И у оквиру учења ове теме ученици би требало да сазнају о практичној примени различитих соли, о својствима, добијању и практичној примени кухињске соли (на пример, за припремање физиолошког раствора, као конзерванс). Корелација са наставом географије може се остварити кроз разматрање како својства калцијум-карбоната и калцијум-хидрогенкарбоната утичу на облик кречњачког рељефа. Важно је да ученици повезују стечено знање о солима са саставом воде за пиће и саставом минералних вода. На крају обраде теме, кроз различите примере (обухватајући и оне обрађене у првој и другој теми), важно је да ученици уоче међусобну повезаност класа неорганских једињења и тако систематизују знања о својствима оксида, киселина, хидроксида и соли. При томе, за огледе бирати супстанце којима се најмање утиче на животну средину. Препоручени број часова за реализацију ове теме је 9 часова.
4. ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА И ЊИХОВА ОПШТА СВОЈСТВА	Ова тема уводи ученике у нову област хемије. У оквиру теме ученици, на основу посматрања демонстрационих огледа, упоређују састав и својства органских једињења, познатих из свакодневног живота, и претходно учених неорганских једињења. Они сазнају о великом броју органских једињења и ту чињеницу повезују са својствима атома угљеника и начинима међусобног повезивања. Препознају потребу за класификацијом органских једињења и да се она може извести на основу функционалне групе у молекулима. Препоручен број часова за реализацију теме је 2 часа.
5. УГЉОВОДОНИЦИ	На почетку теме ученици се могу информисати да су угљоводоници састојци нафте и земног гаса, и према томе, извори енергије, чиме се истиче практични значај ових једињења. Састављање и посматрање модела молекула угљоводоника може помоћи

	ученицима да пишу молекулске, структурне и рационалне структурне формуле угљоводоника, и то једноставних примера, укључујући и именовање изомера према IUPAC номенклатури. Појам изомера ученици би требало да повежу са садржајем претходне теме о могућим различитим начинима међусобног повезивања атома угљеника. Ученици уче о физичким својствима засићених и незасићених угљоводоника у прегледу. Разлике у реактивности алкана, алкена, алкина и ароматичних угљоводоника требало би да повежу са разликама у структури молекула ових једињења. Упоредивање хемијских реакција засићених и незасићених угљоводоника требало би да обухвати њихове сличности (сагоревање) и разлике (супституција, адиција). Ученици би требало да повежу хемијска својства угљоводоника са практичном применом ових једињења: – сагоревање – употреба угљоводоника као извора енергије (земни и рафинеријски гас, бензин, дизел гориво, мазут); – реакције супституције и адиције – од угљоводоника се могу добити једињења различите практичне намене која, поред атома угљеника и водоника, садрже и атоме других елемената (на пример, производња пластичних маса, тефлона, фреона, боја, инсектицида итд.). Ученици треба да познају широку примену угљоводоника, али и мере опреза у њиховом коришћењу, тј. Последице које имају на животну средину и здравље људи. Од ученика се очекује да пишу једноставније једначине хемијских реакција сагоревања угљоводоника, као и реакција адиције водоника, воде и брома на етен, пропен, етин и пропин, и супституције атома водоника у молекулу метана. Такође, могу да препознају и описују хемијске реакције адиције и супституције на основу написаних хемијских једначина ових реакција. Ученици могу учити да се у реакцији полимеризације од реактаната одређених својстава (на пример, гасовито агрегатно стање), добијају супстанце са новим својствима (чврсто агрегатно стање). И у овом случају је важно да сазнају о практичној примени различитих полимера. О ароматичним угљоводоникима, њиховој реактивности и токсичности, ученици уче на информативном нивоу. Учећи о дериватима нафте, важно је да они уоче да су производи фракционе дестилације (кондензације) и даље смеше угљоводоника. Кроз демонстрационе огледе ученици треба да уоче разлику између засићених и незасићених угљоводоника, њихову примену као горива, и да су нафта и земни гас главни извори угљоводоника у природи. Састављање модела молекула угљоводоника у оквиру вежбе, ученицима може помоћи у савладавању писања формула и именовања угљоводоника. Препорука је да они састављају моделе молекула са највише шест атома угљеника. Препоручен број часова за реализацију ове теме је 12 часова.
--	---

6. ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА СА КИСЕОНИКОМ	Ученици уочавају да су својства органских једињења са истим бројем атома угљеника у молекулу различита у зависности од присутне функционалне групе. Они уче именовање органских једињења према функционалној групи и повезују одређену функционалну групу у молекулу са својствима једињења. Уз називе једињења према IUPAC номенклатури, ученици уче и тривијалне називе представника органских једињења са кисеоником. Ученици уче да су карбонилна једињења производи оксидације одговарајућих алкохола, и о практичном значају метанала (формалдехида) и пропанона (ацетона). Важно је да се ученици информишу о штетном физиолошком деловању алкохола и о проблему алкохолизма. У корелацији са наставом биологије, ученици могу самостално, из различитих извора, да прикупљају информације о утицају алкохола на организам. Током обраде наставних садржаја о карбоксилним киселинама, ученици уочавају сличности и разлике у својствима неорганских и органских киселина. Поред примене у свакодневном животу, потребно је да сазнају о важности органских једињења са кисеоником као индустријских сировина. Препоручени број часова за реализацију ове теме је 10.
7. БИОЛОШКИ ВАЖНА ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА	У оквиру теме ученици сазнају о саставу, структури, својствима и значају масти и уља, угљених хидрата, протеина и витамина. Од ученика се не очекује да пишу структурне формуле триацилглицерола, већ да описују и објашњавају својства ових једињења, и њихових смеша, да наводе биолошки и технички значај масти и уља, и примену ових једињења као сировина или полупроизвода у даљој хемијској преради (на пример, добијање маргарина из уља и производња сапуна). Ученици могу да припреме есеј о енергетској улози масти и уља у живим бићима, значају правилне исхране, и значају незасићених масних киселина у исхрани. На основу хемијске једначине процеса фотосинтезе, ученици могу да уоче да од једноставних неорганских молекула, угљеник(IV)-оксида и воде, под одређеним условима, настају сложени молекули органског једињења (глукозе). Они би требало да грађење полисахарида сагледају као начин да се енергија складишти, да опишу скроб и целулозу као природне полимере, изграђене различитим повезивањем истих моносахаридних јединица и да познају градив-ну и заштитну улогу целулозе у биљкама. На примерима скроба и целулозе ученици могу да уоче како разлика у структури доводи до разлике у својствима. Важно је да они познају заступљеност угљених хидрата у природи и њихову примену у свакодневном животу: сахарозе у прехранбеној индустрији, скроба у прехранбеној и фармацеутској индустрији, памука и целулозе у текстилној индустрији. На примеру сахарозе и инвертног шећера ученици могу обновити разлику између једињења и

	смеша, а на примеру кристализације меда, кристализацију презасићеног раствора. Ученици уче о аминокиселинама као једињењима која у свом молекулу садрже две функционалне групе: карбоксилну и аминок групу, и о настајању пептидне везе, као функционалне групе полипептида и протеина, у реакцији аминок групе једне аминокиселине са карбоксилном групом друге аминокиселине. Важно је да познају значење појмова: аминокиселина, α-аминокиселина, протеинска аминокиселина и есенцијалне аминокиселине, као и да познају биолошки значај протеина, њихову градивну и каталитичку функцију у организму. На основу огледа ученици би требало да уоче да под дејством топлоте и киселина долази до денатурације протеина. У оквиру теме треба да науче да се исхраном уноси шест главних врста супстанци неопходних људском организму (протеини, угљени хидрати, масти и уља, витамини, минерали и вода), о важности правилне исхране, као и о поремећајима исхране. Учећи о начину доказивања скроба, испитују у којим намирницама је скроб заступљен. За денатурацију протеина ученици примењују методе које се користе у кулинарству (кување, таложење протеина киселинама и сл.). Препоручени број часова за реализацију ове теме је 11.
8. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗЕЛЕНА ХЕМИЈА	У оквиру теме ученици сазнају да развој производа и процеса хемијске индустрије, поред доприноса побољшању квалитета живота, може имати и штетно дејство на животну средину и здравље животиња и људи. Требало би да на основу својстава супстанци разматрају њихов утицај на околину и жива бића, идентификују главне неорганске и органске загађујуће супстанце ваздуха, воде и земљишта и начине како оне доспевају у животну средину. Важно је да ученици сагледају значај руковања супстанцама и комерцијалним производима у складу са ознакама на амбалажи, као и правила о начину чувања производа и одлагања отпада. Такође би требало да ученици сагледају проблем нагомилавања отпада и значај рециклаже. У оквиру ове теме ученици сазнају о принципима зелене хемије као одрживе хемије, чији је циљ прилагођавање хемијских производа и процеса очувању животне средине и здравља људи. Требало би да ученици дискутују начине за превенцију загађења животне средине, смањење количине отпада и коришћење обновљивих извора сировина и енергије. Ова тема се може реализовати кроз активности у оквиру различитих мини пројеката, које ће ученици радити у току школске године, и презентовати након реализације сваког пројекта. Препоручени број часова за реализацију ове теме је 4.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Припремање, организовање, објашњавање, разговор, слушање, посматрање, праћење, помагање, показивање, подстицање, проверавање, анализирање, закључивање, вредновање, сапоштавање, иницирање, вођење, процењивање и одлучивање	Дефинише, идентификује, именује, репродукује, бира, утврђује, представља, издваја, организује, пише, понавља, тумачи, илуструје, демонстрира, показује, објашњава, препознаје, анализира, формулише, планира, повезује, класификује, процењује, вредније, поставља питања	Процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; Рад са подацима и рад на различитим врстама текстова; вештине, руковање прибором, алатом и технологијама и извођење радних задатака; - Бележење активности ученика на часу у ес-дневник ; -Редовност доношења домаћег, евиденција у ес-дневнику ; - Писане провере, евиденција у ес- дневнику ; - Групни рад (посматрање наставника, излагање група) евиденција у ед- дневнику ; - Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова), евиденција у ес- дневнику ; -Сналажење на зидним сликама, шемама ;

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
МЕТАЛИ, ОКСИДИ И ХИДРОКСИДИ	– ХЕМ.ОО.О.1.1. Описују честичну структуру супстанци и врсте изграђивачких честица (атоми, молекули, јони). – ХЕМ.ОО.О.1.2. Препознају тип хемијске везе на основу хемијских формула и назива супстанци, и повезују са својствима тих супстанци. – ХЕМ.ОО.О.1.3. На основу хемијских симбола, формула, назива и својстава разликују метале од неметала и елементе од једињења. – ХЕМ.ОО.О.1.6. На основу формула, назива и својстава разликују најважније представнике класа неорганских једињења: оксида, киселина, база и соли.	– ХЕМ.ОО.С.1.1. Повезују распоред електрона у атомима елемената с положајем елемената у Периодном систему и својствима елемената. – ХЕМ.ОО.С.1.2. Повезују структуру атома с формирањем јона и молекула, типом хемијске везе и својствима – ХЕМ.ОО.С.1.5. Одређују коефицијенте у једначинама хемијских реакција применом закона о одржању масе. – ХЕМ.ОО.С.1.6. Израчунавају масени удео елемената у једињењу на основу формуле једињења, а масу реактаната и производа хемијске реакције на основу познате хемијске једначине. – ХЕМ.ОО.С.1.7. На основу назива пишу формуле најважнијих представника класа неорганских и органских једињења, и	– ХЕМ.ОО.Н.1.7. Пишу и објашњавају једначине хемијских реакција метала, неметала, оксида, киселина, база и соли, повезују их с добијањем појединих једињења и практичном применом.

		именују једињења на основу формуле. – ХЕМ.ОО.С.1.8. Описују својства, промене, руковање и практичну примену метала и неметала, и њихових најважнијих оксида, киселина, база и соли. – ХЕМ.ОО.С.1.9. На основу датих једначина једноставних хемијских реакција разликују реакције: синтезе и анализе бинарних једињења, неутрализације, супституције, адиције и сагоревања. – ХЕМ.ОО.С.2.2. Идентификују и описују показатеље хемијске реакције у изведеним огледима (настајање гаса, формирање талога, промена боје). – ХЕМ.ОО.С.3.1. Повезују употребу материјала са њиховим физичким својствима (нпр. тврдоћа, температура топљења, температура кључања, растворљивост, топлотна проводљивост) и хемијским својствима (нпр. склоност ка	
--	--	--	--

		рђању, запаљивост).	
НЕМЕТАЛИ, ОКСИДИ И КИСЕЛИНЕ	– ХЕМ.ОО.О.1.1. Описују честичну структуру супстанци и врсте изграђивачких честица (атоми, молекули, јони). – ХЕМ.ОО.О.1.2. Препознају тип хемијске везе на основу хемијских формула и назива супстанци, и повезују са својствима тих супстанци. – ХЕМ.ОО.О.1.3. На основу хемијских симбола, формула, назива и својстава разликују метале од неметала и елементе од једињења. – ХЕМ.ОО.О.1.6. На основу формула, назива и својстава разликују најважније представнике класа неорганских једињења: оксида, киселина, база и соли.	– ХЕМ.ОО.С.1.1. Повезују распоред електрона у атомима елемената с положајем елемената у Периодном систему и својствима елемената. – ХЕМ.ОО.С.1.2. Повезују структуру атома с формирањем јона и молекула, типом хемијске везе и својствима – ХЕМ.ОО.С.1.5. Одређују коефицијенте у једначинама хемијских реакција применом закона о одржању масе. – ХЕМ.ОО.С.1.6. Израчунавају масени удео елемената у једињењу на основу формуле једињења, а масу реактаната и производа хемијске реакције на основу познате хемијске једначине. – ХЕМ.ОО.С.1.7. На основу назива пишу формуле најважнијих представника класа неорганских и органских једињења, и именују једињења на основу формуле.	– ХЕМ.ОО.Н.1.7. Пишу и објашњавају једначине хемијских реакција метала, неметала, оксида, киселина, база и соли, повезују их с добијањем појединих једињења и практичном применом.

		– ХЕМ.ОО.С.1.8. Описују својства, промене, руковање и практичну примену метала и неметала, и њихових најважнијих оксида, киселина, база и соли. – ХЕМ.ОО.С.1.9. На основу датих једначина једноставних хемијских реакција разликују реакције: синтезе и анализе бинарних једињења, неутрализације, супституције, адиције и сагоревања. – ХЕМ.ОО.С.2.2. Идентификују и описују показатеље хемијске реакције у изведеним огледима (настајање гаса, формирање талога, промена боје). – ХЕМ.ОО.С.3.1. Повезују употребу материјала са њиховим физичким својствима (нпр. тврдоћа, температура топљења, температура кључања, растворљивост, топлотна проводљивост) и хемијским својствима (нпр. склоност ка рђању, запаљивост).	
--	--	---	--

СОЛИ	– ХЕМ.ОО.О.1.1. Описују честичну структуру супстанци и врсте изграђивачких честица (атоми, молекули, јони). – ХЕМ.ОО.О.1.2. Препознају тип хемијске везе на основу хемијских формула и назива супстанци, и повезују са својствима тих супстанци. – ХЕМ.ОО.О.1.3. На основу хемијских симбола, формула, назива и својстава разликују метале од неметала и елементе од једињења. – ХЕМ.ОО.О.1.6. На основу формула, назива и својстава разликују најважније представнике класа неорганских једињења: оксида, киселина, база и соли.	– ХЕМ.ОО.С.1.1. Повезују распоред електрона у атомима елемената с положајем елемената у Периодном систему и својствима елемената. – ХЕМ.ОО.С.1.2. Повезују структуру атома с формирањем јона и молекула, типом хемијске везе и својствима – ХЕМ.ОО.С.1.5. Одређују коефицијенте у једначинама хемијских реакција применом закона о одржању масе. – ХЕМ.ОО.С.1.6. Израчунавају масени удео елемената у једињењу на основу формуле једињења, а масу реактаната и производа хемијске реакције на основу познате хемијске једначине. – ХЕМ.ОО.С.1.7. На основу назива пишу формуле најважнијих представника класа неорганских и органских једињења, и именују једињења на основу формуле. – ХЕМ.ОО.С.1.8. Описују својства, промене, руковање	– ХЕМ.ОО.Н.1.7. Пишу и објашњавају једначине хемијских реакција метала, неметала, оксида, киселина, база и соли, повезују их с добијањем појединих једињења и практичном применом.
------	--	--	--

		и практичну примену метала и неметала, и њихових најважнијих оксида, киселина, база и соли. – ХЕМ.ОО.С.1.9. На основу датих једначина једноставних хемијских реакција разликују реакције: синтезе и анализе бинарних једињења, неутрализације, супституције, адиције и сагоревања. – ХЕМ.ОО.С.2.2. Идентификују и описују показатеље хемијске реакције у изведеним огледима (настајање гаса, формирање талога, промена боје). – ХЕМ.ОО.С.3.1. Повезују употребу материјала са њиховим физичким својствима (нпр. тврдоћа, температура топљења, температура кључања, растворљивост, топлотна проводљивост) и хемијским својствима (нпр. склоност ка рђању, запаљивост).	
ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА И	– ХЕМ.ОО.О.1.8. На основу	– ХЕМ.ОО.С.1.10. Описују	– ХЕМ.ОО.Н.1.4.

ЊИХОВА ОПШТА СВОЈСТВА	формула, функционалних група, назива и својстава разликују најважније представнике класа органских једињења: угљоводоника, алкохола и карбоксилних киселина.	својства, промене, руковање и практичну примену угљоводоника, алкохола, карбоксилних киселина и естара.	Објашњавају како тип хемијске везе у неорганским и органским супстанцама утиче на физичка и хемијска својства супстанци.
УГЉОВОДОНИЦИ	– ХЕМ.ОО.О.1.8. На основу формула, функционалних група, назива и својстава разликују најважније представнике класа органских једињења: угљоводоника, алкохола и карбоксилних киселина.	– ХЕМ.ОО.С.1.5. Одређују коефицијенте у једначинама хемијских реакција применом закона о одржању масе. – ХЕМ.ОО.С.1.6. Израчунавају масени удео елемената у једињењу на основу формуле једињења, а масу реактаната и производа хемијске реакције на основу познате хемијске једначине. – ХЕМ.ОО.С.1.7. На основу назива пишу формуле најважнијих представника класа неорганских и органских једињења, и именују једињења на основу формуле. – ХЕМ.ОО.С.1.9. На основу датих једначина једноставних хемијских реакција разликују реакције: синтезе и анализе бинарних једињења, неутрализације, супституције, адиције и	– ХЕМ.ОО.Н.1.4. Објашњавају како тип хемијске везе у неорганским и органским супстанцама утиче на физичка и хемијска својства супстанци. – ХЕМ.ОО.Н.1.5. Изводе стехиометријска израчунавања масе, количине и броја честица реактаната и производа хемијских реакција. – ХЕМ.ОО.Н.1.8. Пишу и објашњавају једначине хемијских реакција угљоводоника, алкохола, карбоксилних киселина, и повезују их с практичном применом појединих представника наведених класа једињења.

		сагоревања. – ХЕМ.ОО.С.1.10. Описују својства, промене, руковање и практичну примену угљоводоника, алкохола, карбоксилних киселина и естара.	
ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА СА КИСЕОНИКОМ	– ХЕМ.ОО.О.1.8. На основу формула, функционалних група, назива и својстава разликују најважније представнике класа органских једињења: угљоводоника, алкохола и карбоксилних киселина.	– ХЕМ.ОО.С.1.5. Одређују коефицијенте у једначинама хемијских реакција применом закона о одржању масе. – ХЕМ.ОО.С.1.6. Израчунавају масени удео елемената у једињењу на основу формуле једињења, а масу реактаната и производа хемијске реакције на основу познате хемијске једначине. – ХЕМ.ОО.С.1.7. На основу назива пишу формуле најважнијих представника класа неорганских и органских једињења, и именују једињења на основу формуле. – ХЕМ.ОО.С.1.9. На основу датих једначина једноставних хемијских реакција разликују реакције: синтезе и анализе	– ХЕМ.ОО.Н.1.4. Објашњавају како тип хемијске везе у неорганским и органским супстанцама утиче на физичка и хемијска својства супстанци. – ХЕМ.ОО.Н.1.5. Изводе стехиометријска израчунавања масе, количине и броја честица реактаната и производа хемијских реакција. – ХЕМ.ОО.Н.1.8. Пишу и објашњавају једначине хемијских реакција угљоводоника, алкохола, карбоксилних киселина, и повезују их с практичном применом појединих представника наведених класа једињења.

		бинарних једињења, неутрализације, супституције, адиције и сагоревања. – ХЕМ.ОО.С.1.10. Описују својства, промене, руковање и практичну примену угљоводоника, алкохола, карбоксилних киселина и естара.	
БИОЛОШКИ ВАЖНА ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА	– ХЕМ.ОО.О.3.1. Повезују физичка својства, заступљеност у намирницама и улоге масти и уља, угљених хидрата, протеина и витамина у организму са правилном исхраном.	– ХЕМ.ОО.С.1.11. Повезују називе и структурне формуле градивних јединица биомолекула са класом биолошки важних органских једињења (триацилглицероли, угљени хидрати и протеини).	– ХЕМ.ОО.Н.1.9. Именују и хемијским формулама приказују основне градивне јединице молекула триациглицерола, угљених хидрата и протеина. – ХЕМ.ОО.Н.2.1. Испитују огледима и објашњавају хемијске реакције биолошки важних органских једињења: сапонификација триацилглицерола, хидролиза дисахарида и полисахарида, и денатурација протеина. – ХЕМ.ОО.Н.3.1. Критички разматрају значај и примену реакција хидрогенизације триацилглицерола, сапонификације и хидролизе

			биолошки важних органских једињења у индустријској производњи и предузетничким делатностима. – ХЕМ.ОО.Н.3.2. Објашњавају повезаност структуре и реакција биолошки важних органских једињења са њиховим улогама у организмима.
ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗЕЛЕНА ХЕМИЈА	– ХЕМ.ОО.О.3.2. Према пиктограмима на амбалажи правилно, безбедно и рационално користе супстанце/комерцијалне производе, складиште их и одлажу отпад.	– ХЕМ.ОО.С.3.2. Описују утицај супстанци које загађују ваздух, воду и земљиште на здравље и животну средину, као и мере заштите.	

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Хемија 8, уџбеник за осми разред основне школе, BIGZ, аутори : Миомир Ранђеловић, Мирјана Марковић

Хемија 8, радна свеска за збирком задатака за осми разред основне школе, BIGZ, аутори : Миомир Ранђеловић, Мирјана Марковић

Хемија 8, уџбеник за осми разред основне школе, Klett, аутори : Весна Милановић, Драгица Тривић

Хемија 8, збирка задатака са лабораторијским вежбама, Klett, аутори : Весна Милановић, Драгица Тривић

[Повратак на садржај](#)

Допунска настава (34 часа)

ЦИЉ:

- пружање додатне подршке ученицима који имају потешкоће у савладавању наставних садржаја, ради бољег разумевања градива, утврђивање знања, развијању основних вештина и побољшању постигнућа
- постизање основне хемијске писмености

Критеријуми укључивања:

- потешкоће у савладавању наставних садржаја из хемије
- остваривање слабијих постигнућа
- несигурност у примени основних појмова и решавању задатака
- празнинеу знању услед дужег изостајања са наставе

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика	Активности наставника
8.	Метали, оксиди и хидроксиди	6	слушају додатна објашњења; постављају питања о нејасним садржајима; активно учествују у разговору и дискусији; понављају и утврђују кључне хемијске појмове; решавају задатке уз вођство наставника и самостално; анализирају и исправљају сопствене грешке; раде индивидуално, у пару или мањим групама.	идентификовање ученика којима је потребна помоћ уочавање проблема утврђивање конкретних потешкоћа израда индивидуализованог или прилагођеног плана одабир садржаја које треба поновити понављање основних појмова додатно објашњавање градива споријим темпом коришћење илустрација и модела заједничко решавање задатака помоћ у разумевању континуирано праћење постигнућа похвала за напредак охрабривање ученика јачање самопоуздања ученика
	Неметали, оксиди и киселине	6		
	Соли	4		
	Органска једињења и њихова општа својства	1		
	Угљоводоници	6		
	Органска једињења са кисеоником	6		
	Биолошки важна органска једињења	4		
	Заштита животне средине и зелена хемија	1		

[Повратак на садржај](#)

Додатна настава (34 часа)

ЦИЉ:

- пружање ученицима могућност проширења и продубљивања хемијског знања, развијање истраживачких и практичних вештина, стимулисање радозналости и креативног мишљења, као и припрема за такмичења и самостално истраживачко учење

Критеријуми укључивања:

У додатну наставу укључују се ученици који :

- имају висок интерес и мотивацију за хемију
- желе да продубе или прошире знање са редовне наставе
- постижу добре резултате и желе додатно усавршавање
- желе развити практичне , истраживачке и креативне вештине у хемији
- желе да се припремају за такмичења из хемије или друге пројекте

Разред	Област/тема	Број часова	Активности ученика	Активности наставника
8.	Метали, оксиди и хидроксиди	6	истражују и анализирају хемијске појаве и процесе решавају сложеније задатке из хемије учествују у експериментима и практичним радовима припремају пројекте и презентације развијају критичко и логичко мишљење	израда посебног програма рада постављање виших образовних циљева обрада тема које нису обухваћене редовном наставом припрема додатних наставних материјала развијање научног начина размишљања и закључивања код ученика организовање пројеката и истраживања подстицање самосталног рада ученика праћење напретка ученика
	Неметали, оксиди и киселине	6		
	Соли	4		
	Органска једињења и њихова општа својства	1		
	Угљоводоници	6		
	Органска једињења са кисеоником	6		
	Биолошки важна органска једињења	4		
	Заштита животне средине и зелена хемија	1		

[Повратак на садржај](#)

Школски програм за 8. разред
Наставни предмет: Математика
Разред: 8

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	46
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	90
Укупно:	136
Недељни фонд часова	4

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета:

Циљ учења математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова. Годишњи фонд часова: 144

Задачи предмета:

стицање знања неопходних за разумевање квантитативних и просторних односа и законитости у разним појавама у природи, друштву и свакодневном животу; - стицање основне математичке културе потребне за откривање улоге и примене математике у различитим подручјима човекове делатности (математичко моделовање), за успешно настављање образовања и укључивање у рад; - развијање ученикове способности посматрања, опажања и логичког, критичког, аналитичког и апстрактног мишљења; - развијање културних, радних, етичких и естетских навика ученика, као и математичке радозналости; - стицање способности изражавања математичким језиком, јасност и прецизност изражавања у писменом и усменом облику; - усвајање основних чињеница о скуповима, релацијама и пресликавањима; - савлађивање основних операција с природним, целим, рационалним и реалним бројевима, као и усвајање основних својстава тих операција; - упознавање најважнијих геометријских објеката: линија, фигура и тела, и разумевање њихових узајамних односа; - оспособљавање ученика за прецизност у мерењу, цртању и геометријским конструкцијама; - припрема ученика за разумевање одговарајућих садржаја природних и техничких наука; - изграђивање позитивних особина ученикове личности, као што су:

систематичност, упорност, тачност, уредност, објективност, самоконтрола и смисао за самостални рад; - стицање навика и умешности у коришћењу разноврсних извора знања.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	СЛИЧНОСТ	примени Талесову теорему у геометријским задацима и реалном контексту; примени сличност троуглова у геометријским задацима и реалном контексту.	компетенција за целоживотно учење; комуникација; рад с подацима и информацијама; дигитална компетенција; решавање проблема; сарадња	6	11	17	септембар, октобар
Корелација: Унутарпредметна, Географија, Биологија, Српски језик, Физика, Хемија.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	ТАЧКА, ПРАВА, РАВАН	анализира односе тачака, правих и равни у простору и запише те односе математичким писмом; представља цртежом односе геометријских објеката у равни и простору и користи их приликом решавања задатака; уочи правоугли троугао у простору и примени Питагорину теорему у геометријским задацима и	компетенција за целоживотно учење; комуникација; рад с подацима и информацијама; дигитална компетенција; решавање проблема; сарадња	7	7	14	октобар

		реалном контексту.					
Корелација: Унутарпредметна, Физика, Техника и технологија.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ И НЕЈЕДНАЧИНЕ СА ЈЕДНОМ НЕПОЗНАТОМ	реши линеарну једначину и неједначину; реши реалне проблеме користећи линеарну једначину, или неједначину.	компетенција за целоживотно учење; комуникација; рад с подацима и информацијама; дигитална компетенција; решавање проблема; сарадња	6	12	18	новембар, децембар
Корелација: Унутарпредметна, Српски језик							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
IV	ПРИЗМА	израчуна површину и запремину праве призме; примени обрасце за површину и запремину тела у реалним ситуацијама.	компетенција за целоживотно учење; комуникација; рад с подацима и информацијама; дигитална компетенција; решавање проблема; сарадња	4	9	13	децембар
Корелација: Унутарпредметна							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		

V	ПИРАМИДА	израчуна површину и запремину четворостране пирамиде (основа правоугаоник), правилне тростране и шестостране пирамиде; примени обрасце за површину и запремину тела у реалним ситуацијама.	– компетенција за целоживотно учење; – комуникација; – рад с подацима и информацијама; – дигитална компетенција; – решавање проблема; сарадња	4	8	12	децембар, јануар, фебруар
VI	ЛИНЕАРНА ФУНКЦИЈА	нацрта и анализира график линеарне функције.	– компетенција за целоживотно учење; – комуникација; – рад с подацима и информацијама; – дигитална компетенција; – решавање проблема; сарадња	5	9	14	фебруар, март
VII	СИСТЕМ ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА СА ДВЕ НЕПОЗНАТЕ	реши систем линеарних једначина са две непознате; реши реалне проблеме користећи систем линеарних једначина са две непознате.	– компетенција за целоживотно учење; – комуникација;	5	8	13	март, април

			– рад с подацима и информацијама; – дигитална компетенција; – решавање проблема; сарадња				
VIII	ВАЉАК, КУПА, ЛОПТА	израчуна површину и запремину ваљка, купе и лопте; примени обрасце за површину и запремину тела у реалним ситуацијама.	компетенција за целоживотно учење; – комуникација; – рад с подацима и информацијама; – дигитална компетенција; –решавање проблема; сарадња	9	13	22	април, мај
IX	ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК	учествује у избору истраживачког пројекта и начина рада.	компетенција за целоживотно учење; – комуникација; – рад с подацима и информацијама; – дигитална компетенција; – решавање		5	5	мај, јун

			проблема; сарадња				
Корелација: Српски језик, Унутарпредметна, Техника и технологија, Ликовна култура.							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Предавање, презентација, бреинсторминг, модификовано предавање, демонстрација
Наставни облици рада:	Фронтални, индивидуални, групни, рад у пару
Наставна средства:	Геометријски материјали, софтвери и апликације, онлајн платформе, пројектори, уџбеници и збирке, приручници за наставнике, листови за вежбање
Тема:	Начин остваривања
СЛИЧНОСТ	Користећи географске карте разних размера (стоне, зидне ...) поновити размеру дужи и израчунавања растојања на основу дате размере и измереног растојања на карти. Извршити уопштавање појма размере и на конкретним примерима показати како се израчунава четврта пропорционала (ако су три дужи дате нумерички). Поставити питање како проблем решити конструктивно (ако нису дате нумерички подаци), тј. ако се знају три дужи, како одредити четврту геометријску пропорционалу. На примерима објаснити и појам самерљивих дужи (основица и средња линија троугла, растојање од тежишта до темена и тежишна дуж ...) и несамерљивих дужи (страница и дијагонала квадрата). Талесова теорема се на овом нивоу не може коректно доказати, али се ученици могу избором погодног упрошћеног модела и поступним, правилним закључивањем навести да исправно формулишу исказ Талесове теореме. Обрат Талесове теореме се може (али и не мора) доказати. Увежбавања везана за примену Талесове (и обратне) теореме организовати

	поступно тако да се и нумерички и конструктивно размотре могући случајеви примене. Посебну пажњу посветити конструктивној подели дужи на једнаке делове. Сличност фигура показати на разним примерима из свакодневног живота. Дефиницију сличности троуглова и појам коефицијента сличности увести природно, разматрањем разних ситуација (када је реч о сличним троугловима и онима који то нису). За извођење тврђења о пропорционалности страница сличних троуглова (и обратне теореме), као и за формулацију ставова сличности искористити Талесову теорему. Увежбавања везана за сличност троуглова реализовати на примерима одређивања страница и углова сличних троуглова.
ТАЧКА, ПРАВА, РАВАН	Обраду међусобних односа тачака, правих и равни у простору засновати на посматрању и анализи објеката у окружењу, користећи математичку терминологију и одговарајуће ознаке. Посебну пажњу треба посветити односима <i>паралелно</i> и <i>нормално</i> (између две праве, између праве и равни, односно између две равни). Однос између праве и равни повезати са одговарајућим односом између праве и њене ортогоналне пројекције на раван. Угао између праве и равни (када оне нису нормалне или паралелне) увести као угао између праве и њене ортогоналне пројекције на ту раван. Обновити Питагорину теорему и илустровати њену примену примерима и задацима у вези са ортогоналним пројектовањем дужи на раван. Полиедар увести као део простора ограничен многоугловима. Користећи основне примере полиедара (посебно оне који одговарају познатим реалним објектима) анализирати облик и број страна полиедара. Обновити својства коцке и квадра и кроз разноврсне примере и задатке повезати их са осталим садржајима ове наставне теме. Предвиђене садржаје треба да прате задаци којима се подстиче оријентација у простору, просторна визуелизација, мисаоно сагледавање простора и сл. Будући да развоју ових способности значајно доприноси вештина представљања просторних односа сликама у равни, неопходно је код ученика подстицати вештину цртања (слободном руком и геометријским прибором) просторних фигура. Веома је важно да ученици коректно употребљавају пуне и испрекидане линије за приказивање видљивих и невидљивих ивица просторне фигуре у односу на изабрани правац посматрања, као и да уочавају елементе (пре свега праве углове) просторне фигуре који нису веродостојно приказани на равnoj слици.
ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ И	Ученици су се, у претходним разредима, упознали са решавањем једноставних линеарних

НЕЈЕДНАЧИНЕ СА ЈЕДНОМ НЕПОЗНАТОМ	једначина и неједначина. На самом почетку, једначине и неједначине су решавали користећи везе међу операцијама (уочавањем непознатог сабирка, чиниоца, умањеника, умањеоца, дељеника или делиоца), а касније користећи методу теразија. Ова претходна знања представљају темељ за коришћење еквивалентних трансформација при решавању једначина и неједначина. На конкретним примерима показати када линеарна једначина $ax = b$ има јединствено решење, нема решења (скуп решења једначине је празан) и када има бесконачно много решења (сваки реалан број је решење). У осмом разреду није предвиђено да се решавају једначине са параметрима. Ученици треба да овладају техникама помоћу којих се неке једначине могу еквивалентним трансформацијама свести на једначину облика $ax = b$ Укључивати и примере једначина које се свде на линеарне, а помоћу којих се обнављају и користе стечена знања о: – апсолутној вредности (само случај $ax + by = c$), – формулама за квадрат бинома и разлику квадрата (случајеви када се квадратни чланови анулирају), – условима под којима су производ, односно количник једнаки нули. На сличан начин приступати и решавању линеарне неједначине уз истицање разлика (у случајунмножења негативним бројем мења се смисао неједнакости). Решења неједначина приказивати на бројевној правој и у одговарајућем скуповном запису. Решавајући текстуалне проблеме, укључујући оне из сродних предмета, као и из реалног контекста, ученици увиђају потребу за састављањем одговарајућих једначина и неједначина, при чему утврђују научене формалне поступке, сагледавају потребу за њиховом применом и умеју да образложе добијено решење.
ПРИЗМА	Да би ученици што лакше упознали геометријска тела – призму и пирамиду, њихове елементе, уочавали дијагоналне пресеке и научили да израчунавају површине и запремине ових тела, треба користити њихове моделе, мреже, скице и слике. Препоручљиво је да и сами ученици цртају мреже и израђују моделе проучаваних тела. Предвиђено је израчунавање површине и запремине следећих тела: праве тростране и четворостране призме, правилне шестостране призме, четворостране пирамиде (основа правоугаоник), правилне тростране и шестостране пирамиде. Приликом решавања задатака инсистирати на што прецизнијем цртању скице геометријског тела, водећи рачуна о цртању видљивих ивица пуном линијом и невидљивих испрекиданом

	линијом. Извођење формуле за запремину призме везивати за прихваћену формулу за запремину квадрa. Рачунати површине и запремине помоћу основних елемената и зависних елемената (бочне висине, полупречника описаног или уписаног круга, дијагонала ...). Приликом израде задатака треба полазити од општих формула (за призму $P = 2B + M$ и $V = BH$, за пирамиду: $P = B + M$ и $V = BH$) и анализирањем конкретног случаја решавати задатак. Посебно размотрити примере једнакоивичних тела. На часовима систематизације применити знања о површини и запремини призме и пирамиде и у ситуацијама из свакодневног живота.
ПИРАМИДА	Да би ученици што лакше упознали геометријска тела – призму и пирамиду, њихове елементе, уочавали дијагоналне пресеке и научили да израчунавају површине и запремине ових тела, треба користити њихове моделе, мреже, скице и слике. Препоручљиво је да и сами ученици цртају мреже и израђују моделе проучаваних тела. Предвиђено је израчунавање површине и запремине следећих тела: праве троугране и четворостране призме, правилне шестостране призме, четворостране пирамиде (основа правоугаоник), правилне троугране и шестостране пирамиде. Приликом решавања задатака инсистирати на што прецизнијем цртању скице геометријског тела, водећи рачуна о цртању видљивих ивица пуном линијом и невидљивих испрекиданом линијом. Извођење формуле за запремину призме везивати за прихваћену формулу за запремину квадрa. Рачунати површине и запремине помоћу основних елемената и зависних елемената (бочне висине, полупречника описаног или уписаног круга, дијагонала ...). Приликом израде задатака треба полазити од општих формула (за призму $P = 2B + M$ и $V = BH$, за пирамиду: $P = B + M$ и $V = BH$) и анализирањем конкретног случаја решавати задатак. Посебно размотрити примере једнакоивичних тела. На часовима систематизације применити знања о површини и запремини призме и пирамиде и у ситуацијама из свакодневног живота.
ЛИНЕАРНА ФУНКЦИЈА	Најпре поновити појам функције директне пропорционалности и њеног приказивања у координатном систему који је обрађиван у седмом разреду. Увести затим појам линеарне функције једне реалне променљиве ($y = kx + n$), не помињући општи појам функције. Показати да је график те функције права, уз посебно разматрање случајева $k = 0$, $k > 0$, $k < 0$,

	као и $n = 0, n > 0, n < 0$. Увести појмове: нула функције, знак функције, растућа и опадајућа функција и објаснити како се они илуструју на графику и како зависе од вредности коефицијената k и n. Ученици треба у потпуности да овладају поступком цртања графика линеарне функције и његовог анализирања, тј. „читања“ својстава те функције када јој је график задат. Обрадити својства линеарне функције када је она задата имплицитном релацијом $ax + by = c$.
СИСТЕМ ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА СА ДВЕ НЕПОЗНАТЕ	Ученици треба да се упознају са линеарном једначином $ax + by = c$, да разумеју да је график ове једначине (када је бар један од бројева a или b различит од нуле) права и да умеју да нацртају тај график. Уводи се и појам система две линеарне једначине s две непознате, као и појам решења система као уређеног пара бројева. Системе линеарних једначина решавати методама замене и супротних коефицијената. Пажњу треба посветити и графичкој интерпретацији система две линеарне једначине s две непознате. Решавајући разне проблеме из геометрије, физике, хемије и свакодневног живота, ученици увиђају потребу за састављањем одговарајућих система линеарних једначина, при чему утврђују научене формалне поступке, сагледавају потребу за њиховом применом и умеју да образложе добијено решење.
ВАЉАК, КУПА, ЛОПТА	Важно је истаћи да су ваљак, купа и лопта ротациона тела. Као и код призме и пирамиде, ради бољег уочавања елемената и осних пресека ваљка и купе, као и пресека лопте (сфере) и равни, користити моделе тела. Оспособити ученике за цртање мреже ваљка и купе, израду њихових модела као и што прецизнијих скица приликом решавања задатака. При обради ове теме, ваљак и купу повезати са призмом и пирамидом и указивати на аналогиије између призме и ваљка, односно пирамиде и купе. Ту аналогију користити за образложење формула за површину и запремину ваљка и купе. Приликом извођења формуле за површину купе, повезати површину омотача са површином кружног исечка, а обим базе са дужином кружног лука. Пре дефинисања сфере, односно лопте потребно је подсетити се дефиниција кружнице и круга. Формуле за површину и запремину лопте се наводе без доказивања. На часовима систематизације применити знања о површини и запремини ваљка, купе и

	лопте у ситуацијама из свакодневног живота.
ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК	Ученици се поделе у групе нехомогених математичких знања, тако да свака група има најмање три ученика. Свака група има задатак да самостално сарадњом свих чланова групе уз смернице наставника одради задатак и на крају презентује резултате свог рада.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Објашњава, задаје задатке, прати и усмерава рад ученика, проверава,	Слушају, читају, решавају задатке, дискутују, сарађују на изради практичног рада,	Краћи тест, усмена провера, преглед практичног рад аученика, онлајн квиз

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА Теме: Линеарне једначине и неједначине са једном непознатом, Линеарна функција, Системи линеарних једначина са две непознате	МА.1.1.1. прочита и запише различите врсте бројева (природне, целе, рационалне); МА.1.1.2. преведе децимални запис броја у разломак и обратно; МА.1.1.3. упореди по величини бројеве истог записа, помажући се сликом кад је то потребно; МА.1.1.4. изврши једну основну рачунску операцију	МА.2.1.1. упореди по величини бројеве записане у различитим облицима; МА.2.1.2. одреди супротан број, реципрочну вредност и апсолутну вредност броја; израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда, са бројевима истог записа;	МА.3.1.1. одреди вредност сложенијег бројевог израза; МА.3.1.2. оперише са појмом дељивости у проблемским ситуацијама; МА.3.1.3. користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама.

	са бројевима истог записа, помажући се сликом када је то потребно (у случају сабирања и одузимања разломака само са истим имениоцем); рачуна на пример $\frac{1}{5}$ од n, где је n дати природан број; МА.1.1.5. дели са остатком једноцифреним бројем и зна када је један број дељив другим бројем; МА.1.1.6. користи целе бројеве и једноставне изразе са њима помажући се визуелним представама.	МА.2.1.3. примени основна правила дељивости са 2, 3, 5, 9 и декадним јединицама; МА.2.1.4. користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама.	
АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ Теме: Линеарне једначине и неједначине са једном непознатом, Линеарна функција, Системи линеарних једначина са две непознате	МА.1.2.1. реши линеарне једначине у којима се непозната појављује само у једном члану; МА.1.2.4. одреди вредност функције дате таблицом или формулом.	МА.2.2.1. реши линеарне једначине и системе линеарних једначина са две непознате; МА.2.2.4. уочи зависност међу променљивим, зна функцију $y = ax$ и графички интерпретира њена својства; везује за та својства појам директне пропорционалности и одређује непознати члан пропорције; МА.2.2.5. користи једначине у једноставним текстуалним задацима.	МА.3.2.1. саставља и решава линеарне једначине и неједначине и системе линеарних једначина са две непознате; МА.3.2.4. разликује директно и обрнуто пропорционалне величине и то изражава одговарајућим записом; зна линеарну функцију и графички интерпретира њена својства; МА.3.2.5. користи једначине, неједначине и системе једначина решавајући и сложеније текстуалне

			задатке.
ГЕОМЕТРИЈА Теме: Сличност; Тачка, права, раван; Призма; Пирамида; Ваљак, Купа, Лопта	МА.1.3.1. влада појмовима: дуж, полуправа, права, раван и угао (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор); разликује неке врсте углова и паралелне и нормалне праве; МА.1.3.2. влада појмовима: троугао, четвороугао, квадрат и правоугаоник (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор); разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла и уме да израчуна обим и површину троугла, квадрата и правоугаоника на основу елемената који непосредно фигуришу у датом задатку; уме да израчуна непознату страну правоуглог троугла примењујући Питагорину теорему; МА.1.3.3. влада појмовима: круг и кружна линија (издваја њихове основне елементе, уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме	МА.2.3.2. одреди однос углова и страница у троуглу, збир углова у троуглу и четвороуглу; решава задатке користећи Питагорину теорему; МА.2.3.3. користи формуле за обим и површину круга и кружног прстена; МА.2.3.4. влада појмовима: призма и пирамида; рачуна њихову површину и запремину када су неопходни елементи непосредно дати у задатку; МА.2.3.5. израчуна површину и запремину ваљка, купе и лопте када су неопходни елементи непосредно дати у задатку.	МА.3.3.1. рачуна са угловима, укључујући и претварање угаоних мера; закључује користећи особине паралелних и нормалних правих и укључујући углове на трансверзали; МА.3.3.2. користи основна својства троугла, четвороугла, паралелограма и трапеза; рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; уме да их конструише; МА.3.3.3. одреди централни и периферијски угао, рачуна површину исечка, као и дужину лука; МА.3.3.4. израчуна површину и запремину призме и пирамиде, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати; МА.3.3.5. израчуна површину и запремину ваљка, купе и лопте, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати;

	да их нацрта користећи прибор); уме да израчуна обим и површину круга датог полупречника; МА.1.3.4. влада појмовима: коцка и квадар (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама, зна њихове основне елементе и рачуна њихову површину и запремину); МА.1.3.5. влада појмовима: купа, ваљак и лопта (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама, зна њихове основне елементе).		МА.3.3.6. примени подударност и сличност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката.
МЕРЕЊЕ Теме: Сличност; Тачка, права, раван; Призма; Пирамида; Ваљак, Купа, Лопта	МА.1.4.1. користи одговарајуће јединице за мерење дужине, површине, запремине, масе, времена и углова; МА.1.4.4. при мерењу одабере одговарајућу мерну јединицу; заокружује величине исказане датом мером	МА.2.4.1. пореди величине које су изражене различитим мерним јединицама за дужину и масу; МА.2.4.2. претвори износ једне валуте у другу валуту правилно постављајући одговарајућу пропорцију; МА.2.4.3. дату величину исказе приближном вредношћу.	МА.3.4.1. по потреби претвара јединице мере, рачунајући са њима; МА.3.4.2. процени и заокружи дате податке и рачуна са таквим приближним вредностима; изражава оцену грешке (нпр. мање од 1 динар, 1 cm, 1 g).
ОБРАДА ПОДАТАКА Теме: Линеарне једначине и неједначине са једном непознатом; Пројектни	МА.1.5.1. изражава положај објеката сврставајући их у врсте и колоне; одређује положај тачке у првом квадранту координ система	МА.2.5.2. ученик чита једноставне дијаграме и табеле и на основу њих обради податке по једном критеријуму (нпр. одреди	МА.3.5.2. ученик уме да тумачи дијаграме и табеле; МА.3.5.3. ученик уме да прикупи и обради податке и сам

задатак	ако су дате координате и обратно МА.1.5.2. ученик уме да прочита и разуме податак са графикана, дијаграма или из табеле, и одреди минимум или максимум зависне величине; МА.1.5.3. ученик уме да податке из табеле прикаже графиком и обрнуто.	аритметичку средину за дати скуп података; пореди вредности узорка са средњом вредношћу); МА.2.5.3. ученик уме да обради прикупљене податке и представи их табеларно или графички; представља средњу вредност медијаном.	састави дијаграм или табелу; црта график којим представља међузависност величина.
---------	--	--	--

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Математика 7, уџбеник за основну школу са задацима за вежбање, издавач Архикњига, Фондација Алек Кавчић.

Н. Икодиновић, С. Димитријевић, *Математика 8, уџбеник за осми разред основне школе*, Издавачка кућа Klett, Београд, 2020.

Б. Поповић, М. Станић, С. Милојевић, Н. Вуловић, *Математика 8, збирка задатака са решењима за осми разред основне школе*, Издавачка кућа Klett, Београд, 2020.

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Физичко и здравствено васпитање

Разред: осми

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	36
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање	36
Укупно:	72
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета: Циљ наставе и учења *физичког и здравственог васпитања* је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања изобласти физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Задачи предмета: Општи оперативни задаци:

- подстицање раста и развоја изтицање на правилно држање тела
- развој и усавршавање моторичких способности
- стицање моторичких умења која су, као, садржај утврђени програмом физичког и здравственог васпитања и обавезне физичке активности ученика и стицањем теориских знања неопходних за њихово усвајање
- усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаних циљева овог васпитно образовног подручја
- формирање моралних вилних квалитета личности
- оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада

Посебни оперативни задаци

- развој основних моторичких способности, првенствено гipкoсти, брзини и координацији
- стицање и усавршавање моторичких умења и навика предвиђених програмом физичког и здравственог васпитања и обавезне физичке активности ученика
- примена стечених знања, умења и навика у сложеним условима (кроз игру, такмичења и сл.)
- задовољавање социјалних потреба за потврђивањем и групним поистовећивањем и др.
- естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности
- усвајање естетских вредности и подстицање вољних особина ученика

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	Атлетика	Изводи разноврсна природна и изведена кретања и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама; *Примењује вежбе које подстичу раст и развој и правилно држање тела; *Користи вежбе за развој и усавршавање моторичких способности; *Усваја знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања; *Навија фер, чува себе и друге; *Разуме сврху и значај вежбања; *Доводи у везу физичко вежбање и здравље; *Примењује хигијенске мере пре, током и након вежбања; *Правилно се храни; *Препознаје врсту повреде; *Користи стечена умења, знања и навике у свакодневним условима живота и рада; *Чува животну средину током вежбања.	*Одговорно учешће у демократском друштву: Залаже се за солидарност и учествује у хуманитарним активностима; *Комуникација: Ученик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне, техничке и уметничке дисциплине; *Одговоран однос према здрављу: Бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. активно бављење спортом, - Уме да пружи прву помоћ; *Решавање проблема: Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације; *Сарадња: Доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током заједничког рада; *Естетичка компетенција: Показује осетљивост за естетску димензију у свакодневном животу и има критички однос према употреби и	10	10	20	Септембар Октобар Мај Јун

			злоупотреби естетике; *Рад са подацима и информацијама: Користи табеларни и графички приказ података и уме да овако приказане податке чита, тумачи и примењује; *Компетенција за учење: Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе; *Предузимљивост и оријентација ка предузетништву. Уме да идентификује и адекватно представи своје способности и вештине („јаке стране“).				
Корелација: Биологија, Географија, Музичка култура, Ликовна култура, Информатика, Српски језик							
Укупно:				10	10	20	
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	Спортске игре рукомет	*Изводи разноврсна природна и изведена кретања и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама; *Примењује вежбе које подстичу раст и развој и правилно држање тела; *Користи вежбе за развој и	*Одговорно учешће у демократском друштву: Залаже се за солидарност и учествује у хуманитарним активностима; *Комуникација. Ученик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине	10	10	20	Октобар Новембар Март Април Мај

		усавршавање моторичких способности; *Усваја знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања; *Навија фер, чува себе и друге; *Разуме сврху и значај вежбања; *Доводи у везу физичко вежбање и здравље; *Примењује хигијенске мере пре, током и након вежбања; *Правилно се храни; *Препознаје врсту повреде; *Користи стечена умења, знања и навике у свакодневним условима живота и рада; *Чува животну средину током вежбања.	научне, техничке и уметничке дисциплине; *Одговоран однос према здрављу: Бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. активно бављење спортом, *Уме да пружи прву помоћ; *Решавање проблема: Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације; *Сарадња: Доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током заједничког рада; *Естетичка компетенција: Показује осетљивост за естетску димензију у свакодневном животу и има критички однос према употреби и злоупотреби естетике; *Рад са подацима и информацијама: Користи табеларни и графички приказ података и уме да овако приказане податке чита, тумачи и примењује; *Компетенција за учење: Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе;				
--	--	--	---	--	--	--	--

			*Предузимљивост и оријентација ка предузетништву. Уме да идентификује и адекватно представи своје способности и вештине („јаке стране“).				
Корелација: Биологија, Географија, Музичка култура, Ликовна култура, Информатика, Српски језик							
Укупно:				10	10	20	

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	Спортска гимнастика	*Изводи разноврсна природна и изведена кретања и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама; *Примењује вежбе које подстичу раст и развој и правилно држање тела; *Користи вежбе за развој и усавршавање моторичких способности; *Усваја знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања; *Навија фер, чува себе и друге; *Разуме сврху и значај вежбања; *Доводи у везу физичко вежбање и здравље; *Примењује хигијенске мере пре, током и након вежбања; *Правилно се храни; *Препознаје врсту повреде;	*Одговорно учешће у демократском друштву: Залаже се за солидарност и учествује у хуманитарним активностима; *Комуникација Ученик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне, техничке и уметничке дисциплине; *Одговоран однос према здрављу: Бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. активно бављење спортом, *Уме да пружи прву помоћ; *Решавање проблема: Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације; *Сарадња: Доприноси постизању договора о правилима заједничког	10	10	20	Новембр Децембар Јануар Фебруар Март

		*Користи стечена умења, знања и навике у свакодневним условима живота и рада; *Чува животну средину током вежбања.	рада и придржава их се током заједничког рада; *Естетичка компетенција:Показује осетљивост за естетску димензију у свакодневном животу и има критички однос према употреби и злоупотреби естетике; *Рад са подацима и информацијама: Користи табеларни и графички приказ података и уме да овако приказане податке чита, тумачи и примењује; *Компетенција за учење:Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе; *Предузимљивост и оријентација ка предузетништву. Уме да идентификује и адекватно представи своје способности и вештине („јаке стране“).				
Корелација: Биологија, Географија, Музичка култура, Ликовна култура, Информатика, Српски језик							
Укупно:				10	10	20	
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
IV	Тестирање и мерење	*Изводи разноврсна природна и изведена кретања и користи их у спорту, рекреацији и различитим	*Одговорно учешће у демократском друштву: Залаже се за солидарност и учествује у	4	4	8	Септембар Октобар

	моторичких способности	животним ситуацијама; *Примењује вежбе које подстичу раст и развој и правилно држање тела; *Користи вежбе за развој и усавршавање моторичких способности; *Усваја знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања; *Навија фер,чува себе и друге; *Разуме сврху и значај вежбања; *Доводи у везу физичко вежбање и здравље; *Примењује хигијенске мере пре,током и након вежбања; *Правилно се храни; *Препознаје врсту повреде; *Користи стечена умења, знања и навике у свакодневним условима живота и рада; *Чува животну средину током вежбања.	хуманитарним активностима; *Комуникација. Ученик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне, техничке и уметничке дисциплине; *Одговоран однос према здрављу:Бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. активно бављење спортом, * Уме да пружи прву помоћ; *Решавање проблема:Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације; *Сарадња:Доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током заједничког рада; *Естетичка компетенција:Показује осетљивост за естетску димензију у свакодневном животу и има критички однос према употреби и злоупотреби естетике; *Рад са подацима и информацијама: Користи табеларни и графички приказ података и уме да овако приказане податке чита, тумачи и				Фебруар Мај Јун
--	------------------------	--	--	--	--	--	--------------------------------------

			примењује; *Компетенција за учење: Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе; *Предузимљивост и оријентација ка предузетништву. Уме да идентификује и адекватно представи своје способности и вештине („јаке стране“).				
Корелација: Биологија, Географија, Музичка култура, Ликовна култура, Информатика, Српски језик							
Укупно:				4	4	8	
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
V	Ритмика и плес	*Изводи разноврсна природна и изведена кретања и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама; *Примењује вежбе које подстичу раст и развој и правилно држање тела; *Користи вежбе за развој и усавршавање моторичких способности; *Усваја знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања; *Навија фер, чува себе и друге; *Разуме сврху и значај вежбања;	*Одговорно учешће у демократском друштву: Залаже се за солидарност и учествује у хуманитарним активностима; *Комуникација. Ученик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне, техничке и уметничке дисциплине; *Одговоран однос према здрављу: Бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. активно бављење спортом,	2	2	4	Март

		*Доводи у везу физичко вежбање и здравље; *Примењује хигијенске мере пре, током и након вежбања; *Правилно се храни; *Препознаје врсту повреде; *Користи стечена умења, знања и навике у свакодневним условима живота и рада; *Чува животну средину током вежбања.	*Уме да пружи прву помоћ; *Решавање проблема: Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације; *Сарадња: Доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током заједничког рада; *Естетичка компетенција: Показује осетљивост за естетску димензију у свакодневном животу и има критички однос према употреби и злоупотреби естетике; *Рад са подацима и информацијама: Користи табеларни и графички приказ података и уме да овако приказане податке чита, тумачи и примењује; *Компетенција за учење: Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе; *Предузимљивост и оријентација ка предузетништву. Уме да идентификује и адекватно представи своје способности и вештине („јаке стране“).				
Корелација: Биологија ,Географија ,Музичка култура ,Ликовна култура ,Информатика ,Српски језик							

Укупно:	2	2	4	
Укупно збирно:	36	36	72	

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Метода разговора , дијалогска , метода показивања , демонстративна
Наставни облици рада:	Фронтални , индивидуални , групни , комбиновани
Наставна средства:	Лопте, спортски реквизити, мерни инструменти
Тема:	Начин остваривања
Атлетика	Обучавање и усавршавање елемената предвиђених препорученим наставним садржајима
Спортске игре рукомет	Обучавање и усавршавање елемената предвиђених препорученим наставним садржајима
Спортска гимнастика	Обучавање и усавршавање елемената предвиђених препорученим наставним садржајима
Тестирање и мерење способности	Мерење ученичких резултата и постигнућа мерним инструментима
Ритмика и плес	Обучавање и усавршавање елемената предвиђених препорученим наставним садржајима

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Вежбање (ходање, трчање, анализирање, такмичење, графички приказ)	Усавршава моторичке способности -изводи покрете у задатом смеру - извођење једноставних форми природног кретања -развија и усавршава технике атлетских дисциплина	Демонстрација показаног

Анализа, провера	Упознаје правила спортске игре и придржава их се -стварање услова за прилагођавање ученика за колективни живот и рад -уочава своје моторичке способности и особине, сличности и разлике међу вршњацима -поштује различитости -развија осећај за процену квалитета свог рада и рада других	Провера написаног
Видео прикази, графички прикази	Приказ, дискусија, анализа	Усмена провера, разговор, демонстрација

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
Атлетика	Правилно трчи варијантама технике на кратке, средње и дуге стазе и мери резултат; Правилно скаче у даљ згрчком технике и мери дузину скока; Зна атлетска правила за скок удаљ; Правилно скаче у вис техником варијантом маказице; Правилно скаче у вис леђном варијантом технике; Правилно баца куглу варијантом технике из места и мери дужину хица; Правилно баца куглу леђном варијантом технике и мери дужину хица; Зна атлетска	Изводи технику штафетног трчања; Правилно скаче у даљ варијантом технике увинуче; Зна да правилно скаче у вис леђном техником; Правилно баца куглу леђном варијантом; Зна правила такмичења; Такмичи се у једној од алтернативних дисциплина	Правилно изводи варијанту технике штафетног трчања; Учествује на такмичењу у вишебоју; Зна атлетска правила неопходна за учествовање на петобоју; Такмичи се у атлетском петобоју

	правила бацања кугле; Зна атлетска правила бацања кугле		
Спортске игре рукомет	Вођење лопте „јачом“ руком у месту и праволинијском кретању умереном брзином; Хватање лопте у висини груди; Бацање (додавање) лопте тзв. „кратким замахом“ изнад висине рамена; Бочни („шасе“) шут; Игра на два гола; Три корака; Три секунде; Три метра; Искључење; Не прави прекшај ношења лопте; Не прави прекршај преступ; Извођење аута	Вођење лопте „јачом“ и „слабијом“ руком у месту; Вођење лопте „јачом“ руком у праволинијском трчању максималном брзином; Бацање (додавање) лопте тзв. „дугим замахом“ на веће растојање; Хватање непрецизно бачених лопти (високих, ниских); Шут из трка („чеони шут“); Игра на два гола уз примену правила; Индивидуална тактика одбране; Индивидуална тактика напада; Преузимање играча при блокирању	Вођење лопте „јачом“ и „слабијом“ руком у кретању максималном брзином (праволинијски и са променом правца); Бацање (додавање) лопте иза леђа; Увртање подлактице „слабијом“ руком; Скок шут са позиције бека, крила, пивота; Игра на два гола уз суђење од стране ученика; Ученик/ученица се такмичи; Ученик/ученица учествује у организацији утакмице или турнира
Спортска гимнастика	Правилно изводи вежбе на тлу; Правилно изводи прескоке; Изводи вежбе и комбинације вежби на греди; Колут напред и колут назад из чучња до чучња; Колут напред преко препрека-одразом, без изразите фазе лета; Из става раскорачно колут назад у став раскорачно; Став на шакама уз помоћ; Премет странце упором у <бољу> страну; Мост из лежећег на леђима; Вага предклоном и заножењем на десној и левој	Правилно изводи вежбе и комбинације вежби на тлу; Правилно изводи згрчку; Колут напред преко препрека са фазом лета (сунђер, струњаче); Из става раскорачно колут напред у став раскорачно; Став на шакама уз малу помоћ; Премет странце упором у улево и удесно; Мост заклоном и усклоном уз помоћ	Правилно изводи вежбе и комбинације вежби на тлу; Правилно изводи згрчку и разношку са изразитијом фазом лета; Колут напред летећи са изразитом фазом лета (сунђер, струњаче); Став на шакама, издржај, колут напред; Прекопит (салто згрченим телом) напред; Згрчка преко козлића или коња; Разношка и згрчка са изразитим фазама лета

	нози; Разношка преко козлића; Згрчка уз помоћ		
Тестирање и мерење моторички способности	/	/	/
Ритмика и плес	Ритмичко ударање чуњевима један о други и о под, мали кругови чуњевима; Суножно прескакање вијаче са и без међупоскока- обртање вијаче унапред и уназад. прескакање вијаче у трчању; Окрет за 180` и 360` ; Мачији поскок, дечији поскок, галоп напред и странце, поскок са жаножењем, комбинација галоп-поскока са жаножењем; Успешно плеском (ударањем дланом о длан) пратити акценат у темпу музичке пратње; Успешно плеском или топотом пратити задатак ритма и темпо музичке пратње	Галоп, дечији поскок вијачом; Галоп поскок заножењем; Успешно се креће у простору у свим смеровима комбинујући ходање и трчање; Целокупну своју моторику (кретање и покрете појединих делова и целог тела) изводи у ритму и темпу музичке пратње самостално, у пару, групи; Галоп мачији скок са бацањем и хватањем лопте , замаши лоптом у хоризонталној равни спојено са окретом 180` и 360`; Повезује (просторно и временски) плесне елементе (најмање шест основних елемената технике елемената; галоп, дечији поскок, мењајући корак, корак са привлачењем са и без преноса тежине тела, кораци са укрштањем напред-назад, укључујући ту и ходање и трчање) у целини; Уз помоћ (наставника) реализује задату	Ритмички састав без реквизита; Ритмички састав лоптом; Ритмички састав вијачом; Ритмички састав обручем; Ритмички састав чуњевима; Самостално реализује задатак комбинацију основних корака у аеробном загревању у трајању од 2 пута 32 4/4 такта: Успешно моторички у ритму и темпу реализује одабране народне, друштвене и дечије плесове; Саставља и изводи самосталну плесну композицију у 2/4 такту од произвољно одабраних и компонованих основних елемената технике плесова; Изказује креативност и стваралаштво кроз састављање мањих композиција покрета и кретања и плесних композиција; Влада терминологијом плесова; Учествоује на такмичењу

[Повратак на садржај](#)

		комбинацију основних корака у аеробном загревању у трајању од 2 пута 32 4/4 такта	
--	--	---	--

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Верска настава

Разред: осми

Годишњи фонд часова	
за обраду градива	22
за утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање).	14
УКУПНО	36
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ наставе: Упознавање ученика са садржајем предмета, као и повезивање са претходно стеченим знањем.

Задаци наставе: Да ученици упознају основне елементе религије, културе. Пружити ученицима знање да Бог из љубави ствара свет као и појмове Светог Предања и Светог Писма. Упознати ученике са 10 Божијих заповести. Такође ученицима указати улогу старозаветних царева и пророка.

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА, САДРЖАЈ	ИСХОДИ	Међупредметне компетенције	ФОНД ЧАСОВА		УКУПНО	ВРЕМЕ
				Обрада	Утврђ.		
I	Увод	Ученике упознати са садржајима наставе у 5.разреду.	Српски језик и књижевност	1	/	1	
Корелација: Ликовна култура							
II	Религија и култура старог света	Ученик ће моћи да именује религије старог века.	Српски језик Историја	2	1	3	
Корелација: Историја, Српски језик и књижевност							
III	Откривање-свет Библије	Развити код ученика свест о Богу, као и појмовима Светог Предања и Светог Писма.	Историја	2	2	4	
Корелација: Историја							
УКУПНО:				22	14	36	

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе	Дијалогска, писаних радова, практичних радова, текстуална.
Наставни облици рада	Фронтални, индивидуални, рад у пару, групни рад.
Наставна средства	Уџбеник, приручник, дидактични материјал.
Тема	Начин остваривања
Увод	Заједничко дело вероучитеља и ученика
Религија и култура старог света	Вероучитељ упознаје ученике са појмовима, а ученици траже још тумачење додатних појмова.
Откривење-свет Библије	Реализује се у Цркви, на Литургији.

Стварање света и човека	Уводне часове вероучитељ, а остатак ученици кроз истраживање.
Старозаветна историја спасења	Настава се реализује корелацијом ученика и вероучитеља.
Закон Божји	Више су ангажовани ученици.

Месијанска нада	Вероучитељ више учествује у раду, а ученици изводе закључак.
-----------------	--

IV	Стварање света и човека	Ученици ће моћи да препричају библијску проповед о стварању света и човека	Историја	4	3	7	
V	Старозаветна историјска спасења	Ученици ће препознати старозаветне	Историја Ликовна култура	5	2	7	

[Повратак на садржај](#)

		личности и догађаје.					
VI	Закон Божји	Ученик ће моћи да наведе и протумачи 10 Божјих заповести.	Историја Ликовна култура	3	1	4	
VII	Месијанска нада	Ученици ће навести неке од старозаветних пророка.	Историја Српски језик и књижевност	6	4	10	

[Повратак на садржај](#)

Наставни предмет: Грађанско васпитање

Разред: осми

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	20
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање	16
Укупно:	36
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета учења грађанског васпитања је да ученик изучавањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.

Задачи предмета: развијање вештине применљиве у свакодневном животу у демократској заједници, на демократске ставове и вредности о универзалности права, једнакости, слободи и одговорности, социјалној осетљивости и припадности заједници, уз спремност да се активно делује за сопствену добит као и добит других.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	ЉУДСКА ПРАВА Права детета Потребе и права Потребе и жеље. Потребе и права. Права и правила у учионици.	разликује жеље од потреба и наведе примере везе између потреба и људских права; • препозна своје потребе, као и потребе других и да их уважава; • штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; • учествује у доношењу правила	Комуникација Решавање проблема Сарадња	4	4	8	Септембар Октобар

	Правила рада у учионици, доношење групних правила. Права детета у документима о заштити права Посебност права детета и људска права. Конвенција о правима детета. Врсте права. Показатељи остварености и кршења дечјих права. Конвенција о правима детета у документима која се односе на школу	рада групе и поштује их; • аргументује потребу посебне заштите права детета; • на примеру препозна уграђеност права деце у основним документима која уређују рад школе; • наводи примере и показатеље остварености и кршења дечјих права; • наводи чиниоце који утичу на остварење дечјих права; • поштује права и потребе ученика који су у инклузији у његовом одељењу/школи;					
Корелација: Српски језик, историја, информатика и рачунарство.							
II	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Школа као заједница Права и	понаша се у складу са правилима и дужностима у школи; • наводи начине демократског одлучивања; • препозна одговорност	Одговорно учешће у демократском друштву, Активан однос у заједници уз	5	3	8	Октобар Новембар Децембар

функционисање заједнице Моје заједнице. Школа као заједница. Одлучивање у учионици и школи. Гласање и консензус као демократски начини одлучивања Одговорности и обавезе у заједници Одговорност деце. Одговорности одраслих (родитеља, наставника). Кршење и заштита права Шта могу и коме да се обратим у ситуацијама насиља. Наши идентитети Наше сличности и разлике Стереотипи и предрасуде.	одраслих у заштити права деце; • објасни улогу појединца и група у заштити дејних права; • реално процени сопствену одговорност у ситуацији кршења нечијих права и зна коме да се обрати за помоћ; • препозна и анализира сличности и разлике између ученика у групи; • прихвата друге ученике и уважава њихову различитост; • проналази примере моралних поступака у књижевним делима које чита, у медијима и у свакодневном животу	уважавање и поштовање права сваког појединца					
--	---	---	--	--	--	--	--

	Дискриминација. Толеранција.						
Корелација: Српски језик, историја, информатика и рачунарство.							
III	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Сукоби и насиље Сукоби и насиље Сукоби и начини решавања сукоба. Предности конструктивног решавања сукоба. Врсте насиља: физичко, активно и пасивно, емоционално, социјално, сексуално, дигитално. Реаговање на насиље. Начини заштите од насиља.	наводи примере из свакодневног живота предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама; • проналази примере нетолеранције и дискриминације у књижевним делима која чита; • у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама и критички их анализира; • препозна и објасни врсте насиља; • прави разлику између безбедног и небезбедног понашања на друштвеним мрежама; • заштити од дигиталног насиља; • анализира сукоб из различитих углова (препознаје потребе учесника сукоба) и налази конструктивна решења прихватљива за све стране у сукобу; • аргументује предности конструктивног начина решавања сукоба;	Комуникација Сарадња Рад са подацима и информацијама Решавање проблема Одговоран однос према здрављу	6	4	10	Децембар Јануар Фебруар Март

		• препознаје примере грађанског активизма у својој школи и исказује позитиван став према томе					
Корелација: Српски језик ,историја,информатика и рачунарство,техника и технологија							
IV	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Планирање и извођење акција у школи у корист права детета Учешће ученика у школи. Избор проблема. Тражење решења проблема. Израда плана акције. Анализа могућих ефеката акције. Планирање и извођење акције. Завршна анализа акције и вредновање ефеката. Приказ и анализа групних радова.	идентификује проблеме у својој школи; • прикупља податке о проблему користећи различите изворе и технике; • осмишљава акције, процењује њихову изводљивост и предвиђа могуће ефекте; • активно учествује у тиму, поштујући правила тимског рада (у групној дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на неугрожавајући начин); • учествује у доношењу одлука у тиму/групи поштујући договорене процедуре и правила; • учествује у извођењу акције; • процењује ефекте спроведене акције и идентификује пропусте и грешке; • презентује, образлаже и аргументује изабрану акцију и добијене резултате за	Одговоран однос према околини; О одговоран однос према здрављу; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција.	5	5	10	Април Мај Јун

	унапређивање живота у школи.					
Корелација: Српски језик, историја, информатика и рачунарство, техника и технологија						
Укупно:				20	16	36

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дебате, дискусије, пројекте, истраживања, промоције, покретање акција
Наставни облици рада:	Фронтални, индивидуални, групни, рад у пару
Наставна средства:	Визуелна, аудитивна, аудио-визелна, наставна технологија
Тема:	Начин остваривања
ЉУДСКА ПРАВА	- увођење ученика у наставни предмет и упознавање са значајем грађанског васпитања; - упознавање ученика са садржајем наставног програма и давање јасних упутстава за рад; - повезивање постојећег знања са новим; - упознавање са Конвенцијом о правима детета у документима која се односе на школу; - препознавање својих права и права других, као и идентификација кршења истих;
ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО	- дефинисање правила одељењске заједнице и правила школе; - примена различитих интерактивних облика рада, као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника рада; - разумевање значаја правила у функционисању заједнице;
ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ	- осмишљавање и реализација различитих активности: радионица, симулација, играња улога, студија случаја, дебата, дискусија, пројекта, истраживања, промоција, ... - симулација примера из свакодневног живота: предрасуде, стереотипи, дискриминација и нетолеранција по различитим основама; - коришћење филмова, интернета, као и разговор о говору мржње, нетолеранцији и дигиталном насиљу; - развој конструктивног решавања сукоба;
ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	- идентификација примера грађанског активизма у школи и неговање позитивног става према томе; - прикупљање података о проблему на основу различитих извора и техника;

	- реализација одабраних акција, као и њихова анализа; - неговање тимског рада; - вредновање ефеката спроведених акција у школи. Сви часови се реализују у радионичарском раду, где сваки појединац учествује износећи своје ставове, мишљења, предлоге и идеје, дискутује, учествује у избору идеја за реализацију; ученици раде тимски, у групним активностима, учествују у дебатама, презентују рад.
--	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
-Оснажује ученике да препознају проблеме али и активно траже решења, даје повратне информације и подстиче ученике на разумевање односа у групи - Иницира и одржава двосмерну комуникацију са ученицима - Подстиче изношење запажања, мишљења и погледа на проблеме ученика - Креира атмосферу на часу погодну за размену и аргументовање идеја и мишљења међу ученицима	- Активно и равноправно учествују у свим активностима - Износе слободно своје ставове и идеје - Критички и аргументовано процењују ставове других - Самостално процењују знања и вештине које су стекли током програма. - Развијају способности критичког мишљења, аргументовања и залагања за сопствене ставове - Повезују властито искуство са потребама школске/локалне заједнице	Чињеница да се предмет описно оцењује не умањује потребу да се континуирано прати напредовање ученика у достизању исхода које започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на шта ће се процењивати његово даље напредовање. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

РАЗРЕД: ОСМИ

Правилник о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања, „Просветни гласник РС“, бројеви: 10/2017-1, 12/2018-1, 15/2018-1, 18/2018-1, 1/2019-18. Правилник о стандардима образовних постигнућа за крај првог циклуса основног образовања и за крај основног образовања у “Службеном гласнику РС“, број 104 од 25.12.2024.

Правилник о измени Правилника о плану наставе и учења за седми и осми разред основног образовања и васпитања у „Службеном гласнику РС“, број 110-00 15/2026-07 од 20.02.2025.

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	21
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	47
Укупно:	68
Недељни фонд часова	2

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета: Циљ наставе и учења технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа преузимајући и иницијативно.

Задачи предмета: Наставни предмет техника и технологија намењен је развоју основних техничких компетенција ученика ради његовог оспособљавања за живот и рад у свету који се технички и технолошки брзо мења. Један од најважнијих задатака је да код ученика развија свест о томе да примена стечених знања и вештина у реалном окружењу подразумева стално стручно усавршавање и целоживотно учење, као и да је развијање предузимљивости један од важних предуслова личног и професионалног развоја.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
1.	Животно и радно окружење	Ученик ће бити у стању да: -процени значај електротехнике, рачунарства и мехатронике у животном и радном окружењу; -анализира опасности од неправилног коришћења електричних апарата и уређаја и познаје поступке пружања прве помоћи; -образложи важност енергетске ефикасности електричних уређаја у домаћинству; -повеже професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике са сопственим интересовањима;	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Брига за здравље Еколошка компетенција Предузетничка компетенција Естетска компетенција	4	2	6	СЕПТЕМБАР
Корелација:ТИТ за 5. и 6. разред, историја, биологија.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
2.	Саобраћај	-упореди карактеристике електричних и хибридних саобраћајних средстава са конвенционалним;	Компетенција за целоживотно учење	3	3	6	

		-разуме значај електричних и електронских уређаја у саобраћајним средствима; -користи доступне телекомуникационе уређаје и сервисе;	Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Брига за здравље Еколошка компетенција Предузетничка компетенција Естетска компетенција				СЕПТЕМБАР-ОКТОБАР
Корелација: Техника и технологија за 5. и 6. разред, информатика и рачунарство.							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
3.	Техничка и дигитална писменост	-класификује компоненте ИКТ уређаја према намени; -процени значај управљања процесима и уређајима помоћу ИКТ; -црта електричне шеме правилно користећи симболе; -користи софтвере за симулацију рада електричних	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција	3	15	18	

		кола; -састави електромеханички модел и управља њиме помоћу интерфејса;	Решавање проблема Сарадња Брига за здравље Еколошка компетенција Предузетничка компетенција Естетска компетенција				ОКТОБАР-ДЕЦЕМБАР
Корелација: Техника и технологија за 5. и 6. разред, математика, информатика и рачунарство.							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
4.	Ресурси и производња	-објасни систем производње, трансформације и преноса електричне енергије; -анализира значај коришћења обновљивих извора електричне енергије; -разликује елементе кућне електричне инсталације; -повеже електрично и/или електронско коло према задатој шеми; -користи мултиметар; -анализира карактеристике електричних машина и повезује их са њиховом употребом;	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Брига за здравље Еколошка компетенција	9	11	20	ДЕЦЕМБАР-МАРТ

[Повратак на садржај](#)

		-класификује електронске компоненте на основу намене; -аргументује значај рециклаже електронских компоненти;	Предузетничка компетенција Естетска компетенција				
Корелација: Техника и технологија за 5. и 6. разред, географија, математика, ликовна култура.							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
5.	Конструкторско моделовање	-самостално/тимски истражује и осмишљава пројекат; -креира документацију, развије и представи бизнис план производа; -састави производ према осмишљеном решењу; -састави и управља једноставним школским роботом уз примену вештачке интелигенције; -представи решење готовог производа/модела; -процењује свој рад и рад других и предлаже унапређење реализованог пројекта.	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Брига за здравље Еколошка компетенција Предузетничка компетенција Естетска компетенција	2	16	18	АПРИЛ-ЈУН
Корелација: ТИТ за 5. и 6. разред, математика, информатика и рачунарство, ликовна култура.							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	монолошка метода, дијалогска метода, демонстративно-илустративна, аудио-визуелна, текст метода, ИКТ у настави, практичан рад.
Наставни облици рада:	фронтални, индивидуални, рад у пару, групни рад
Наставна средства:	уџбеник, свеске, рачунар, конструкторски комплет, презентације
Тема:	Начин остваривања
Животно и радно окружење	У области <i>животно и радно окружење</i>, обрађују се садржаји првенствено везани за електротехнику, рачунарство и мехатронику. Уз помоћ различитих медија потребно је, у најкраћим цртама, приказати развој ових грана технике као и њихову међусобну повезаност. Путем примера навести ученике да анализирају утицај развоја наведених области на савремен начин живота. Указати на доприносе српских научника у развоју електротехнике и телекомуникација. Правилну употребу електричних апарата и уређаја у домаћинству треба представити ученицима што је могуће више на практичним примерима користећи доступна наставна средства и мултимедије, са посебним акцентом на уштеду енергије. Објаснити разреде енергетске ефикасности електричних уређаја на основу којих ученик може извршити поређење електричних уређаја према ефикасности. Навести значај примене енергетски ефикасних уређаја са аспекта екологије и економије. Посебно анализирати могуће опасности које се могу десити приликом коришћења електричних апарата и уређаја и евентуалне последице у случају непридржавања упутстава за њихово коришћење. Навести поступке деловања приликом струјног удара. За избор наставка школовања и будућег занимања потребно је навести ученицима значај занимања из области електротехнике са примерима из свог животног окружења.
Саобраћај	Преглед карактеристика класичних саобраћајних средстава треба заокружити електронским подсистемима, као и конструкцијама и функцијама средстава на електрични погон и хибридних возила. Препоручује се да ученици самостално, путем доступних извора знања, истраже предности и недостатке возила на електрични и хибридни погон и упореде их са конвенционалним возилима.

	У ову сврху могуће је користити различите наставне методе (методу пројектне наставе, проблемску, истраживачки рад). Путем мултимедија приказати електрични и електронски систем код саобраћајних средстава (путничка возила, мопеди). Елементе система (уређаје за производњу и акумулацију електричне енергије, електропокретач, уређај за паљење радне смеше, уређаје за сигнализацију) повезати са претходним знањем ученика о погонским машинама (моторима). Посебно обратити пажњу на намену електронских уређаја (електронско убризгавање, сензори за кретање). Осврнути се и на потребу исправности ових уређаја за безбедно учествовање у саобраћају. Преношење података на даљину чини посебан сегмент саобраћаја. Потребно је ученицима приближити телекомуникациону технологију и указати на убрзани развој телекомуникационих система и њихов утицај на живот. У овом сегменту обрадити пренос информација путем аудиовизуелних средстава (радио и телевизија), мобилне телефоније, GPS система, рачунарских и бежичних мрежа. Према могућностима и опреми, у овом делу искористити доступне уређаје (мобилне телефоне, таблете, рачунаре) и практично остварити међусобну комуникацију путем њих, користећи интернет сервисе (електронску пошту, видео конференције, кратке поруке) или мобилне апликације (Viber, WhatsApp).
Техничка и дигитална писменост	Упознати ученике са основним симболима и ознакама које се користе у електричним шемама и оспособити их за њихово цртање. Приликом реализације ове активности користити једноставне шеме. Демонстрирати рад са софтвером за симулацију рада електричних кола примереним узрасту и предзнањима ученика. Креирати вежбу у оквиру које ученици цртају електричну шему и користе рачунарску симулацију за приказ њеног функционисања. Уколико материјално-техничке могућности дозвољавају, ученици потом састављају електричну шему на радном столу и демонстрирају њен рад. Можете користити аналогне и дигиталне компоненте. Осмислити вежбе у којима ће ученици саставити и управљати електромеханичким моделима користећи ИКТ и интерфејс. Сложеност модела прилагодити условима и опреми са којом школа располаже. Комбиновати знања и вештине из програмирања која ученици поседују са појашњењем функција и начина рада појединих елемената модела. Уколико ученици раде са различитим моделима предвидети време за представљање појединачних решења у одељењу. У најкраћим цртама упознати ученике са могућностима управљања процесима и стварима на даљину помоћу ИКТ-а (Internet of Things – интернет ствари). Оспособити ученике да правилно читају и тумаче карактеристике компоненти ИКТ уређаја. Демонстрирати њихов изглед и рад у складу са условима у школи. Осмислити активности у којима

	ученици самостално или групно учествују са циљем истраживања карактеристика нпр. рачунарских компоненти потребних за реализацију одређеног захтева/посла (играње одређене игре, рад са одређеним софтвером и сл.). У оквиру ове активности предвидети коришћење интернета и креирање/обликовање спецификације опреме од стране ученика поштујући основе пословне комуникације и е-кореспонденције
Ресурси и производња	На почетку изучавања ове области упознати ученике, на информативном нивоу, са електроенергетским системом наше земље. Шта га чини, које су потребе за електричном енергијом, а који потенцијали за производњу којима располажемо. Производњу, трансформацију и пренос електричне енергије објаснити уз помоћ мултимедије. У најкраћим цртама објаснити хидроелектране, термоелектране и нуклеарне електране, значај трансформисања електричне енергије у трансформаторским станицама, као и пренос електричне енергије далеководима и нисконапонском електричном мрежом, од произвођача до потрошача. Садржаје у овој области, који су директно везани за живот и дело нашег научника Николе Тесле, увек посебно истаћи и нагласити. Када је у питању производња електричне енергије, део садржаја посветити обновљивим изворима електричне енергије. Ту се пре свега мисли на: соларне електране, ветроелектране (аероелектране), геотермалне електране, електране на биомасу, мини хидроелектране и постројења за сагоревање комуналног отпада. Ове садржаје реализовати уз помоћ одговарајуће мултимедије. Са ученицима анализирати значај и предности производње и коришћења обновљивих извора електричне енергија са аспекта заштите животне средине. Уз помоћ узорака електроинсталационог материјала, као очигледног наставног средства, или цртежа и мултимедије, објаснити ученицима својства и примену електроинсталационог материјала (проводници, изолатори, инсталационе цеви и кутије, сијалична грла и сијалице, прекидачи, утичнице, утикачи, осигурачи, електрично бројило, уклопни сат). Уз помоћ одговарајућих шема и узорака склопљених струјних кола, објаснити ученицима, основна струјна кола кућне електричне инсталације (струјно коло прикључнице са уземљењем, сијалице са једнополним, серијским и наизменичним прекидачем). Тражити од ученика да у свесци нацртају шеме поменутих струјних кола. Објаснити ученицима упрошћену шему и главне карактеристике трофазне електричне инсталације. При објашњавању користити електричну шему трофазне струје приказану на основи једног мањег стана. Упознавање електроинсталационог материјала и прибора најефикасније се може остварити

	применом у различитим конструкцијама струјних кола. На основу стечених теоријских знања ученици, уз помоћ наставника, практично састављају струјна кола кућне електричне инсталације (струјно коло сијалице са једнополним, серијским и наизменичним прекидачем...). Спајање елемената струјних кола вршити уз помоћ пинова на монтажним испитним плочама или лемљењем. Уколико се определите за лемљење, ученицима демонстрирати правилну и безбедну употребу електричне лемилице. Водити рачуна да се симулација струјних кола ради само са напонима до 24 V. Искористити практичан рад ученика за демонстрацију рада универзалним мерним инструментом (мултиметром). При практичном раду ученици треба да користе мултиметар за мерење електричних величина. Уколико сте оперативним планирањем предвидели, у овом делу области можете са ученицима урадити симулацију струјних кола уз помоћ бесплатних рачунарских програма намењених за ту сврху. У најкраћим цртама упознати ученике са електричним машинама једносмерне и наизменичне струје, врстама и главним деловима. Излагање поткрепити моделима електромотора. Упознавање ученика са електротехничким апаратима и уређајима у домаћинству урадити уз помоћ мултимедије, слика или модела (пресека појединих кућних апарата и уређаја). Објаснити главне делове, принцип рада и начин одржавања најкоришћенијих електротермичких (решо, штедњак, пегла, грејалице, бојлер ...), електромеханички (усисивач, миксер, соковник, фрижидер, замрзивач, клима уређај ...) и комбинованих апарата и уређаја (фен за косу, ТА пећ, машина за прање веша, машина за прање судова ...). Овај део наставне области се може искористити за израду мултимедијалне презентације, тако што ће сваки ученик на истој приказати и презентовати по један уређај у домаћинству. У оквиру електронике, кроз примере практичне примене, упознати ученике са основама на којима се заснива рад дигиталне технологије. Уз практични приказ, упознати ученике са основним електронским елементима (отпорници, кондензатори, завојнице, диоде, транзистори, интегрисана кола ...). Најавити коришћење електронских елемената у оквиру практичног рада у следећој области Конструкторско моделовање. На крају ове области упознати ученике са могућношћу и значајем рециклаже електронских компоненти са еколошког и економског аспекта. Ову област реализовати у тесној корелацији са наставним садржајима физике, посебно са аспекта закона електротехнике на којима су засновани разни уређаји на електротермичком,
--	--

	електромеханичком дејству електричне струје
Конструкторско моделовање	Ова област је сложенија јер се у њој по вертикали повезују садржаји како претходних разреда тако и осмог разреда. У овом делу програма ученици кроз практичан рад примењују претходно стечена знања и вештине кроз моделовање електричних машина и уређаја. То је неопходно пошто се та знања и вештине појављују и у реализацији делова пројекта. У овом разреду треба заокружити целину о обновљивим изворима енергије. С обзиром да је у претходним разредима било речи о механичким и топлотним претварачима енергије у осмом разреду тежиште је на електричној енергији. Моделе који користе обновљиве изворе енергије ученици могу моделовати на различите начине. Један од начина је извођење огледа са електропанелима. У ту сврху довољно је радити на мањој плочи електропанела и помоћу мултиметара (унимера) мерити промене у зависности од количине светла. У оквиру пројекта могуће је изградити модел ветрогенератора. Са интерфејсом ученици су се упознали на нивоу „црне кутије“ (black box). Практично приказати како функционише интерфејс да би, у каснијој фази, могли применити стечена знања на неком пројекту. Ученике треба упознати са основним деловима интерфејса: напајање, улази и излази. Ученици треба да разликују роботе управљане вештачком интелигенцијом (ВИ) наспрам робота управљаних једноставним аутоматским системима и да познају њихове типичне функције и способности. Идеје треба развити кроз дискусију, истраживање и симулацију, а уколико материјално-техничке могућности дозвољавају и развити модел решења проблема из реалног света коришћењем робота управљаним ВИ. Реализацију ове целине започети дискусијом са ученицима о роботима које су видели на вестима, медијима или можда уживо. Навести карактеристичне способности ових робота: препознавање специфичних објеката или лица, самостална навигација око објеката, класификација и разликовање објеката, разумевање и репродукција људског говора, препознавање и приказ емоција и импровизација у неочекиваним ситуацијама. Упутити ученике да роботе управљане ВИ могу препознати на основу следећих критеријума: (1) могућност опажања света око себе, (2) анализа и организација података прикупљених опажањем, (3) разуме и доноси самосталне одлуке на основу података. Пошто роботи управљани ВИ за опажање света око себе користе сензоре, ученици се могу организовати у парове или групе како би самостално путем Интернета истражили сензоре који се уобичајено користе у роботизи. Уколико постоје материјално-техничке могућности, организовати демонстрацију рада робота управљаног ВИ или симулирати његов рада на рачунару путем одговарајућег софтвера. С обзиром да је програм модуларног типа оставља се могућност да ученици изразе своје личне

	афинитете, способности, интересовања како би се определили за неке од понуђених могућности: израда модела електричних машина и уређаја, аутоматских система, робота, електронских склопова и модела који користе обновљиве изворе енергије. Садржаје треба реализовати кроз ученичке пројекте, од графичког представљања замисли, преко планирања, извршавања радних операција, маркетинга до процене и вредновања. Наставити са алгоритамским приступом у конструкторском моделовању посебно у приступу развоја техничког стваралаштва - од идеје до реализације. Потребно је да ученици користе податке из различитих извора, самостално проналазе информације о условима, потребама и начину реализације производа/модела користећи ИКТ, израђују производ /модел, поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду. У пројект се може укључити и више ученика (тимски рад) уколико је рад сложенији, односно ако се ученици за такав вид сарадње одлуче. Када је пројекат реализован, ученици представљају резултате до којих су дошли. При томе треба омогућити да се самопроценом сопственог рада и рада других на основу постављених критеријума развије размена ставова и мишљења. Да би унапредили процес рада на пројекту треба подстицати употребу електронске кореспонденције. Исто тако треба реализовати активности које се односе на одређивање оквирне цене трошкова и вредност израђеног модела приликом представљања производа/модела.
--	---

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Пажљиво планира и припрема наставу, проверава претходна знања и искуства ученика, реализује и води наставни процес, помаже ученицима да поставе циљеве и задатке, помаже ученицима у процесу учења и решавања задатака, прати и пружа подршку, подстиче ученике на стваралачко истраживање, подстиче сарадњу и тимски рад, помаже ученицима да превазиђу неочекиване проблеме и ситуације током учења,	Пажљиво прате излагање наставника и својих другова, аргументовано и са уважавањем се укључује у дискусије и износи своја мишљења, планира своје учење и напредак, процењује свој и рад својих другова, проналази начине за решавање проблема, истражује различите изворе знања, повезује нова са ранијим знањима и искуством, учествује у различитим наставним и ваннаставним активностима и пројектима...	Усмено испитивање, тестови знања(опционо), разговор, посматрање ангажованости на часу, ученички радови и продукти ученичких активности, домаћи задаци, пројекти, продукти групних и тимских радова.

самостално и заједно са ученицима вреднује процес и резултате наставе, вреднује резултате сопственог рада (рефлексивни практичар		
--	--	--

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.О.1.2. Познају основне врсте машина у зависности од функција које обављају. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.О.2.2. Познају разлику између правилног и неправилног коришћења електричних уређаја и машина. ТЕХ.ОО.О.2.4. Примењују основна знања из области технике и технологије коришћењем апликација из Office пакета. ТЕХ.ОО.О.2.5. Употребом савремених техничких и технолошких достигнућа увиђају значај технике и	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.С.1.2. Користе стечена знања из – ТЕХ.ОО.С.2.1. На основу анализе симулиране саобраћајне ситуације, увиђају потенцијалне сигурносне ризике за учеснике у саобраћају. ТЕХ.ОО.С.3.1. Користе стечена знања за идентификовање квара на једноставним кућним уређајима и инсталацијама. електротехнике, рачунарства и мехатронике за анализу и одабир дигиталних и техничких уређаја. ТЕХ.ОО.С.1.3. Познају основне делове, принцип рада и начин одржавања	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.Н.1.1. На основу критичке анализе карактеристика електричних машина и уређаја, креирају, самостално или тимски, иновативни електромеханички модел машине или уређаја. ТЕХ.ОО.Н.1.2. Повезују основе конструкција различитих врста робота са њиховом наменом. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.Н.2.2. Анализирају конструкцију и управљање робота користећи доступан школски рачунарски интерфејс. ТЕХ.ОО.Н.2.3. Састављају и управљају

	технологије у свакодневном животу. Специфична предметна компетенција 3 ТЕХ.ОО.О.3.4. Применом правила рационалног коришћења енергије у домаћинству штеде кућни буџет. – ТЕХ.ОО.О.3.5. Препознају своје способности и афинитете према различитим занимањима у области технике.	апарата и уређаја у домаћинству. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.С.2.5. Анализирају примере примене вештачке интелигенције претрагом интернета и других расположивих ресурса. Специфична предметна компетенција 3 ТЕХ.ОО.С.3.1. Користе стечена знања за идентификовање квара на једноставним кућним уређајима и инсталацијама. ЕХ.ОО.С.3.4. Повезују стечена знања из технике и технологије са сродним садржајима из других наставних предмета.	роботом помоћу интерфејса, користећи основе вештачке интелигенције. Специфична предметна компетенција 3 ТЕХ.ОО.Н.3.3. Креирају програме за управљање процесима и уређајима на даљину помоћу ИКТ-а. ТЕХ.ОО.Н.3.4. Прате достигнућа у области вештачке интелигенције ради личног усавршавања (стицање информација о примени у свакодневном животу).
САОБРАЋАЈ	Специфична предметна компетенција 1 ЕХ ОО.О.1.2. Познају основне врсте машина у зависности од функција које обављају. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.О.2.2. Паве разлику између правилног и неправилног коришћења	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.С.1.2. Користе стечена знања из електротехнике, рачунарства и мехатронике за анализу и одабир дигиталних и техничких уређаја. ЕХ.ОО.С.1.6. Повезују примере примене ИКТ-а у управљању саобраћајним	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.Н.1.1. На основу критичке анализе карактеристика електричних машина и уређаја, креирају, самостално или тимски, иновативни електромеханички модел машине или уређаја. ТЕХ.ОО.Н.1.2. Повезују

	електричних уређаја и машина. TEX.OO.O.2.5. Употребом савремених техничких и технолошких достигнућа увиђају значај технике и технологије у свакодневном животу. Специфична предметна компетенција 3 TEX.OO.O.3.3. Примењују правила безбедности као активни учесници у саобраћају. TEX.OO.O.3.5. Препознају своје способности и афинитете према различитим занимањима у области технике.	системима са безбедношћу у саобраћају. TEX.OO.C.1.7. Објашњавају начине производње, трансформацију и пренос електричне енергије. Специфична предметна компетенција 2 TEX.OO.C.2.3. На основу техничких цртежа израђују 3Д моделе користећи одговарајуће софтвере. TEX.OO.C.2.4. Састављају и симулирају рад једноставних електричних шема ради провере стечених знања о електричним инсталацијама и повезивању саставних електричних елемената. TEX.OO.C.2.5. Анализирају примере примене вештачке интелигенције претрагом интернета и других расположивих ресурса. Специфична предметна компетенција 3 TEX.OO.C.3.2. Примењују знање о енергетски ефикасним уређајима при куповини уређаја. TEX.OO.C.3.4. Повезују стечена знања из технике и	основе конструкција различитих врста робота са њиховом наменом. TEX.OO.H.2.2. Анализирају конструкцију и управљање робота користећи доступан школски рачунарски интерфејс. TEX.OO.H.2.3. Састављају и управљају роботом помоћу интерфејса, користећи основе вештачке интелигенције. Специфична предметна компетенција 2 TEX.OO.H.2.2. Анализирају конструкцију и управљање робота користећи доступан школски рачунарски интерфејс. TEX.OO.H.2.3. Састављају и управљају роботом помоћу интерфејса, користећи основе вештачке интелигенције. TEX.OO.H.2.4. Уочавају међусобну повезаност најважнијих подсистема (погонски, преносни, управљачки и кочиони) код возила друмског саобраћаја и других саобраћајних средстава. Специфична предметна
--	---	--	--

		технологије са сродним садржајима из других наставних предмета	компетенција 3 ТЕХ.ОО.Н.3.3. Креирају програме за управљање процесима и уређајима на даљину помоћу ИКТ-а. ТЕХ.ОО.Н.3.4. Прате достигнућа у области вештачке интелигенције ради личног усавршавања (стицање информација о примени у свакодневном животу)
ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	Специфична предметна компетенција 1 ЕХ ОО.О.1.2. Познају основне врсте машина у зависности од функција које обављају. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.О.2.2. Паве разлику између правилног и неправилног коришћења електричних уређаја и машина. ТЕХ.ОО.О.2.4. Примењују основна знања из области технике и технологије коришћењем апликација из Office пакета. ТЕХ.ОО.О.2.5. Употребом савремених техничких и	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.С.1.4. Познају и поштују правила унутрашњег и спољашњег уређења грађевинског објекта. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.С.2.2. Самостално или тимски израђују техничку документацију у оквиру мини пројекта користећи прибор за техничко цртање или рачунарске апликације. ТЕХ.ОО.С.2.3. На основу техничких цртежа израђују 3Д моделе користећи одговарајуће софтвере. Специфична предметна	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.Н.1.2. Повезују основе конструкција различитих врста робота са њиховом наменом. – ТЕХ.ОО.Н.1.3. Познају развој основних компоненти рачунара, таблет уређаја и паметних телефона. Специфична предметна компетенција 2 ТЕХ.ОО.Н.2.1. На основу анализе конструкторског модела, предлажу мере његовог унапређења уз уважавање естетских компоненти. – ТЕХ.ОО.Н.2.2. Анализирају конструкцију и управљање робота користећи

	технолошких достигнућа увиђају значај технике и технологије у свакодневном животу. Специфична предметна компетенција 3 ТЕХ.ОО.О.3.4. Применом правила рационалног коришћења енергије у домаћинству штеде кућни буџет. – ТЕХ.ОО.О.3.5. Препознају своје способности и афинитете према различитим занимањима у области технике.	компетенција 3 ТЕХ.ОО.С.3.4. Повезују стечена знања из технике и технологије са сродним садржајима из других наставних предмета.	доступан школски рачунарски интерфејс. Специфична предметна компетенција 3 ТЕХ.ОО.Н.3.2. При реализацији сопствених идеја, претходно представљених техничким цртежом или употребом одговарајуће апликације, користе расположиве интерфејс технологије. – ТЕХ.ОО.Н.3.3. Креирају програме за управљање процесима и уређајима на даљину помоћу ИКТ-а.
РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	Специфична предметна компетенција 1 ЕХ ОО.О.1.2. Познају основне врсте машина у зависности од функција које обављају. ТЕХ ОО.О.1.3. Препознају основне карактеристике и конструктивне елементе грађевинских објеката. ТЕХ ОО.О.1.4. Наводе главне загађиваче ваздуха, воде и земљишта и описују њихов утицај на животну средину.	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.С.1.7. Објашњавају начине производње, трансформацију и пренос електричне енергије. Специфична предметна компетенција 2 ЕХ.ОО.С.2.5. Анализирају примере примене вештачке интелигенције претрагом интернета и других расположивих ресурса. Специфична предметна компетенција 3	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.Н.1.1. На основу критичке анализе карактеристика електричних машина и уређаја, креирају, самостално или тимски, иновативни електромеханички модел машине или уређаја. ТЕХ.ОО.Н.1.3. Познају развој основних компоненти рачунара, таблет уређаја и паметних телефона. Специфична предметна

	Специфична предметна компетенција 2 ЕХ.ОО.О.2.4. Примењују основна знања из области технике и технологије коришћењем апликација из Office пакета. ТЕХ.ОО.О.2.5. Употребом савремених техничких и технолошких достигнућа увиђају значај технике и технологије у свакодневном животу. Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.О.3.4. Применом правила рационалног коришћења енергије у домаћинству штеде кућни буџет. ТЕХ.ОО.О.3.5. Препознају своје способности и афинитете према различитим занимањима у области технике.	ТЕХ.ОО.С.3.4. Повезују стечена знања из технике и технологије са сродним садржајима из других наставних предмета. – ТЕХ.ОО.С.3.5. Иницирају и учествују у активностима рециклаже и заштите животне средине у локалној заједници.	компетенција 2 ТЕХ.ОО.Н.2.2. Анализирају конструкцију и управљање робота користећи доступан школски рачунарски интерфејс. ТЕХ.ОО.Н.2.3. Састављају и управљају роботом помоћу интерфејса, користећи основе вештачке интелигенције. Специфична предметна компетенција 3 ТЕХ.ОО.Н.3.4. Прате достигнућа у области вештачке интелигенције ради личног усавршавања (стицање информација о примени у свакодневном животу).
КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	Специфична предметна компетенција 1 ЕХ.ОО.О.1.1. Повезују врсте, својства и начин обраде са употребом материјала. – ТЕХ.ОО.О.1.2. Познају основне	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.С.1.2. Користе стечена знања из електротехнике, рачунарства и мехатронике за анализу и	Специфична предметна компетенција 1 ТЕХ.ОО.Н.1.1. На основу критичке анализе карактеристика електричних машина и уређаја, креирају,

	врсте машина у зависности од функција које обављају. – TEX.ОО.О.1.3. Препознају основне карактеристике и конструктивне елементе грађевинских објеката. Специфична предметна компетенција 2 ЕХ.ОО.О.2.1. Мере и контролишу основне физичке величине правилном применом прибора и инструмената за мерење и контролу. TEX.ОО.О.2.3. Цртају једноставне предмете скицом и техничким цртежом примењујући правила техничког цртања. – TEX.ОО.О.2.4. Примењују основна знања из области технике и технологије коришћењем апликација из Office пакета. – TEX.ОО.О.2.5. Употребом савремених техничких и технолошких достигнућа увиђају значај технике и технологије у свакодневном животу. Специфична предметна компетенција 3	одабир дигиталних и техничких уређаја. електротехнике, рачунарства и мехатронике за анализу и одабир дигиталних и техничких уређаја. Специфична предметна компетенција 2 TEX.ОО.С.2.2. Самостално или тимски израђују техничку документацију у оквиру мини пројекта користећи прибор за техничко цртање или рачунарске апликације. – TEX.ОО.С.2.3. На основу техничких цртежа израђују 3Д моделе користећи одговарајуће софтвере. Специфична предметна компетенција 3 ЕХ.ОО.С.3.1. Користе стечена знања за идентификовање квара на једноставним кућним уређајима и инсталацијама. TEX.ОО.С.3.4. Повезују стечена знања из технике и технологије са сродним садржајима из других наставних предмета	самостално или тимски, иновативни електромеханички модел машине или уређаја. – TEX.ОО.Н.1.2. Повезују основе конструкција различитих врста работа са њиховом наменом. Специфична предметна компетенција 2 TEX.ОО.Н.2.1. На основу анализе конструкторског модела, предлажу мере његовог унапређења уз уважавање естетских компоненти. – TEX.ОО.Н.2.2. Анализирају конструкцију и управљање работа користећи доступан школски рачунарски интерфејс. TEX.ОО.Н.2.3. Састављају и управљају роботом помоћу интерфејса, користећи основе вештачке интелигенције. Специфична предметна компетенција 3 TEX.ОО.Н.3.2. При реализацији сопствених идеја, претходно представљених техничким цртежом или употребом
--	--	--	--

	ТЕХ.ОО.О.3.2. Израђују једноставне моделе и макете самостално или у тиму, у циљу развоја и усавршавања мануелних вештина и радних навика. ТЕХ.ОО.О.3.5. Препознају своје способности и афинитете према различитим занимањима у области технике.		одговарајуће апликације, користе расположиве интерфејс технологије. – ТЕХ.ОО.Н.3.3. Креирају програме за управљање процесима и уређајима на даљину помоћу ИКТ-а. – ТЕХ.ОО.Н.3.4. Прате достигнућа у области вештачке интелигенције ради личног усавршавања (стицање информација о примени у свакодневном животу)
--	---	--	---

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Техника и технологија за седми разред основне школе -уџбеник, Данило Шешел, Петко Андрић, „БИГЗ школство“-основни уџбеник.

У обзир, као допунски материјал, долазе уџбеници свих осталих издавача који имају дозволу Министарства просвете, науке и технолошког развоја као и одобрени конструкторски комплети.

Наравно и интернет као неисцрпни извор информација.

[Повратак на садржај](#)

Школски програм за 8. разред

Наставни предмет: Информатике и рачунарство

Разред: 8

Годишњи фонд часова	
За обраду градива	31
За утврђивање (понављање, вежбање, систематизацију и проверавање)	3
Укупно:	34
Недељни фонд часова	1

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА:

Циљ предмета:

Циљ наставе информатике и рачунарства је развијање дигиталне писмености, алгоритамског мишљења и вештина за безбедно и креативно коришћење информационо-комуникационих технологија (ИКТ). Ученици се оспособљавају за ефикасно управљање информацијама, програмирање, решавање проблема, дигитално креирање садржаја и одговорно понашање на интернету у савременом друштву.

Кључни аспекти циља укључују:

- Дигитална писменост и одговорност: Безбедно коришћење интернета, заштита података, ауторска права и разумевање ИКТ-а.
- Алгоритамско размишљање: Учење основа програмирања, логичког закључивања и решавања проблема.
- Практична примена: Рад са хардвером и софтвером (текст, табела, мултимедија) за учење и свакодневни живот.
- Креативност: Креирање дигиталних садржаја, презентација и сајтова.

Овај предмет припрема ученике за даље школовање и функционално функционисање у дигиталном окружењу.

Задаци предмета:

Задаци наставе рачунарство и информатика су да ученици:

- развију свест о неопходности коришћења рачунара у свакодневном животу и раду и значају информатике за функционисање и развој друштва;

[Повратак на садржај](#)

- овладају коришћењем програма за обраду текста и табеларних података и креирање докумената у коме су интегрисани текст, слика и табела;
- ефикасно користе програмски језик заснован на прозорима за решавање различитих проблема у даљем образовању, професионалном раду и свакодневном животу;
- стекну знања потребна за подешавање параметара оперативног система на нивоу корисничког интерфејса, коришћење могућности оперативних система и система датотека конкретног оперативног система;
- разумеју принципе функционисања интернета, локалних мрежа и оспособе се за коришћење мрежних ресурса, интернет сервиса и система за електронско учење;
- јачају способност за прецизно и концизно дефинисање проблема; упознајусе са алгоритамским начином решавања проблема и основним алгоритмима;
- развију способности писања програма вођених догађајима и разумеју принципе креирања модуларних и добро структурираних програма;
- упознају основни концепт и принципе Веб дизајна и Веб програмирања, разумеју логику анимације и овладају њеном употребом у креирању сопствених Веб пројеката;
- упознају принципе представљања и обраде цртежа и слика на рачунару и овладају техникама коришћења једног од графичких програма за обраду цртежа и слика;
- упознају начине израде презентација и оспособе се за израду једноставнијих презентација;
- упознају концепт базе података, њену организацију, коришћење упита за добијање тражених података из базе, прављење извештаја и дистрибуцију података;
- јачају способност решавања проблема развојем логичког и критичког мишљења;
- унапреде способности за брзо, ефикасно и рационално проналажење информација коришћењем рачунара, као и њихово критичко анализирање, складиштење и преношење;
- развију прецизност, рационалност и креативност у раду са рачунаром;
- унапреде стратегије и технике самосталног учења користећи могућности рачунара и развију спремност за учење током целог живота;
- на адекватан начин користе предности рачунара и друштвених мрежа у удруживању са другима и покретању акција чији је циљ ширење корисних информација или пружање помоћи и подршке онима којима је то потребно;
- примене стечена знања и вештине у савладавању програма других наставних предмета;

[Повратак на садржај](#)

- изграде правилне ставове према коришћењу рачунара, без злоупотребе и претеривања које угрожава њихов физичко и ментално здравље;
- упознају савремена ергономска решења која олакшавају употребу рачунара и изграде спремност за праћење нових решења у области информатичке технологије.

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
I	ИКТ	- унесе и мења податке у табели; - разликује типове података у ћелијама табеле; - сортира и филтрира податке по задатом критеријуму; - користи формуле за израчунавање статистика; - представи визуелно податке на одговарајући начин; - примени основне функције форматирања табеле, сачува је у пдф формату и одштампа; - приступи дељеном документу, коментарише и врши измене унутар дељеног документа;	Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација Одговоран однос према здрављу Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Рад са подацима и информацијама Сарадња Дигитална компетенција Решавање проблема	13	1	14	Септембар/ Децембар
Корелација: Српски језик, математика							

Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
II	ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	- разуме на које све начине делимо личне податке приликом коришћења интернета; - разуме потенцијалне ризике дељења личних података путем интернета, поготову личних података деце; - разуме везу између ризика на интернету и кршења права; - објасни појам „отворени подаци”; - успостави везу између отварања података и стварања услова за развој иновација и привредних грана за које су доступни отворени подаци;	Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација Рад са подацима и информацијама Сарадња Дигитална компетенција	2	1	3	Децембар/ Јануар
Корелација:Српски језик, математика, физика, музичка култура, физичко васпитање, техника и технологија							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
III	РАЧУНАРСТВО	- унесе серију (низ) података; - изврши једноставне анализе низа података (израчуна збир, просек, проценте, ...); - графички представи низове података (у облику линијског,	Компетенција за учење Одговорно учешће у демократском	10	1	11	Фебруар/ Мај

		стубичастог или секторског дијаграма); - унесе табеларне податке или их учита из локалних датотека и сними их; - изврши основне анализе и обраде табеларних података (по врстама и по колонама, сортирање, филтрирање, ...); - изврши анализе које укључују статистике по групама;	друштву Комуникација Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Рад са подацима и информацијама Решавање проблема Дигитална компетенција				
Корелација: Српски језик, техника и технологија српски језик, предмети у оквиру којих су ученици одабрали теме (биологија, географија, историја, музичко...)							
Редни број теме	Наставна тема, садржај	Исходи	Међупредметне компетенције	Фонд часова		Укупно	Време
				обрада	утврђ.		
IV	ПРОЈЕКТНА НАСТАВА	- сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка; - сараднички осмисли и спроведе фазе пројектног задатка; - самовреднује своју улогу у оквиру пројектног задатка/тима; - креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; - поставља резултат свог рада	Одговорно учешће у демократском друштву Комуникација Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Рад са подацима и информацијама	6	0	6	Јануар/ Фебруар/ Мај/ Јун

		на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; - вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен.	Сарадња Дигитална компетенција				
Корелација: Српски језик, техника и технологија српски језик, предмети у оквиру којих су ученици одабрали теме (биологија, географија, историја, музичко...)							

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Наставне методе:	Монолошка метода, дијалогска метода, демонстративно-илустративна, аудио-визуелна, текст метода, ИКТ у настави, решавање проблема
Наставни облици рада:	Фронтални, индивидуални, рад у пару, групни рад
Наставна средства:	Уџбеник, свеске, рачунар
Тема:	Начин остваривања
ИКТ	Пре преласка на опис програма за табеларна израчунавања поновити укратко са ученицима значење појмова: податак, информација и информатика (са нагласком на примени и значају података и информација у савременом друштву, не инсистирајући на прецизним дефиницијама). Дискутовати о могућим начинима прикупљања података (из постојеће документације, анкетирањем, прикупљањем отворених података...), обраде прикупљених података, представљања података (подсећањем на раније уведене примене табела у склопу текстуалних докумената и презентација са табелама) и преношења информација уз помоћ дигиталних уређаја у савременом друштву. Описати значење појма аутоматске обраде података и укратко описати различите могућности аутоматске обраде података. Радно окружење изабраног програма за табеларне

	прорачуне. Представити изабрани програм за табеларне прорачуне и његову примену у различитим областима (нпр. креирање спискова, евиденција, израчунавање трошкова, прихода, расхода...). Навести примере из реалних животних ситуација у којима познавање рада у овим програмима олакшава обављање конкретних задатака (на пример, обрада резултата контролног задатка, израчунавање успеха ученика одељења, вођење месечног буџета домаћинства. Поменути занимања која имају потребу да користе овакве програме за разне прорачуне и вођење евиденције: економисти, рачуновође, инжењери...). Увести концепт радне табеле у изабраном програму, са освртом на раније употребљаване табеле за представљање података у програмима за обраду текста и/или израду мултимедијалних презентација. Укратко описати улогу основних елемената радног окружења одабраног програма за табеларне прорачуне (менија, палета са алаткама, картица, статусне линије...). Увести појмове: радна свеска, радни лист (радна табела, табела), ћелија (поље), ред (врста), колона и опсег (распон) ћелија. Приликом рада са радним свескама које могу имати више радних листова (табела), приказати поступак промене активног радног листа и именовања појединачних радних листова. Описати навигацију (кретање) кроз табелу (коришћењем миша и тастатуре). За ефикасније кретање кроз табелу користити приказати основне пречице на тастатури. Унос података Описати поступак уноса података, водећи рачуна о типу података који се уноси. Демонстрирати унос целих бројева (бројева без децимала), реалних бројева (бројева са децималама), текста, датума, времена и новчаних валута. Нагласити предности нумеричке тастатуре при уносу нумеричких података. Приказати могућност уноса текста у више редова у једну ћелију табеле. Скренути пажњу на различито поравнавање садржаја ћелија у зависности од типа података (и објаснити да су бројеви поравнати надесно, исто као код потписивања приликом сабирања у математици). Скренути пажњу на то да програми тип података одређују аутоматски, на основу садржаја ћелије, што може довести до неочекиваног и нежељеног понашања (нпр. погрешног препознавања броја телефона који почиње са 06... или јединственог матичног броја грађана ЈМБГ, као нумеричког податка, до препознавања броја као датума и слично). Приказати поступке експлицитне промене типа податка (форматирања ћелија) на нивоу појединачних ћелија, редова, колона и селектованих распона ћелија. Приказати подешавање приказа бројева на одређени број децимала, као и приказа у облику процената. Приказати подешавање формата приказа датума и времена. Истаћи разлику између категорије података и формата приказа (на пример, податак категорије датум може бити приказан у формату са нумеричком, али у формату са текстуалном ознаком месеца, док број може бити приказан у облику процента или обичног децималног записа). Демонстрирати различит приказ и тумачење истог податка при промени формата ћелија. Демонстрирати могућности копирања и премештања садржаја ћелија, редова, колона или опсега. Демонстрирати могућности уметања и брисања редова тј. колона, као и промене редоследа редова тј. колона. Демонстрирати могућност претраге и замене садржаја ћелија табеле. Приказати поступак снимања радне табеле, учитавања података из снимљене радне табеле, као и увоза
--	--

	података из текстуалних датотека (података раздвојених зарезима, цсв). Приказати могућност снимања табеле у облику шаблона. Приказ, форматирање и штампање података из табеле. Приказати могућност сакривања и поновног приказивања редова и колона табеле. Приказати могућност поделе приказа табеле (пре свега у сврху фиксирања линије заглавља која остаје при врху током скроловања садржаја веће табеле). Представити опције за побољшање прегледности података груписањем редова и колона, као и замрзавањем изабране области (окна) како би иста била стално видљива при прегледу остатка садржаја радног листа. Приказати могућности естетског подешавања и обликовања садржаја табеле (подешавање боје ћелија, оквира, боје текста, фонта и његове величине, ширине колона, висине редова, поравнавања текста у ћелијама и слично). Приказати могућности стилизовања ћелија унапред дефинисаним стиловима, као и конверзије опсега ћелија у табелу са већ дефинисаним изгледом које нуди програм. Приказати могућност спајања суседних ћелија и раздвајања групе ћелија на појединачне ћелије. Приказати примену у форматирању насловних ћелија табеле и скренути пажњу на то да груписање онемогућава разне обраде података из табеле (те га треба избегавати у централном делу табеле који садржи податке). У склопу припреме за штампу представити могућности програма за издвајање употребљене од неупотребљене радне површине листа радне свеске. Приказати како је могуће извршити прелом страница једног листа радне табеле уколико прелазе оквири формата штампане странице. Приказати штампу радног листа и радне табеле (пре свега у ПДФ документ). Указати на предности претходног прегледа пре саме штампе и опције: корекције маргина, оријентације и величине страница, области за штампу, прелома страница као и могућност понављања заглавља табеле на свакој одштампаној страници. Подсетити ученике на стандардна подешавања штампе са којима су се већ сусретали у програмима за рад са текстом (избор страна за штампу, број копија, обострана штампа, скалирање садржаја ...). Планирање организације података, креирање радне табеле Нагласити важност планирања, које треба да претходи процесу креирања радне табеле у самом програму. Изабрати адекватан пример, близак ученицима како би уочили битне елементе организације података у радној табели. Погодан пример, могао би бити представљање успеха ученика школе, изостанци ученика, табеле за такмичење. Напоменути и конкретне користи од израде таквих табела, на пример за разредног старешину или школу (за ове потребе могуће је креирати радну свеску – „Успех ученика осмог разреда”, радна свеска би могла имати: лист1 за 8/1, лист2 за 8/2... лист n – који би приказивао збирно податке за сва одељења осмог разреда) Планирање организације података За изабрани пример (креирање радне свеске: „Успех ученика осмог разреда”) приказати поступак планирања и креирања радне свеске, свако одељење може да креира по један радни лист а наставник да преузме најбоље урађене примере за свако одељење и демонстрира повезивање радних листова и креирање радног листа успех ученика осмог разреда, израду графикана, шаблона и подели ученицима као пример за даљи рад на овом документу. У поступку планирања, извршити са ученицима анализу података, које је потребно да садржи таква табела. Навести релевантне изворе
--	---

	за прикупљање података у окружењу на које се подаци односе (на пример, окружење школа, за извор изабрати Дневник рада одељења), планира конкретан скуп података који је потребан да би ученици могли да планирају обраду података (на пример израчунавање појединачног просека по ученику и просека за сваки предмет, планирају које ћелије ће обухватити формулом, који математички модел да примене и осмисле формулу која се може применити у изабраном програму). Демонстрирати поступак избора одговарајућих функција, методе повезивања података уносом формуле којом се одређује успех одељења. Демонстрира се и израда радног листа за потребне збирне податке за осми разред. Описати укратко појмове ентитет и атрибути. Нагласити како је у уобичајеном поступку планирања радне табеле, потребно да се прво одреди шта је у задатку ентитет (у нашем примеру то је ученик) и како се може описати у табели помоћу атрибута (скуп карактеристика којима се описује ентитет: редни број, име, име родитеља, презиме, подаци о постигнутом успеху из предмета, као и владања, одређивање које оцене не улазе у просек и како се решава проблем са ...). Уобичајено је да се ентитет (ученик) представља у једном реду (за сваког ученика по један ред табеле), а да се атрибути (карактеристике) представљају по колонама. Препоручити да приликом планирања примене принцип, да сваки атрибут описује посебну карактеристику (свака колона носи назив издвојеног податка, на пример: уместо једне колоне „Име и презиме” треба одвојити у две колоне, са описима: „Име” и „Презиме” ученика). Креирање табеле Након планирања наставник описује поступак креирања радне свеске у изабраном програму за табеларне прорачуне. За опис ентитета (у нашем примеру: ученик), уобичајено је да се у првом реду са лева на десно уносе називи колона – атрибути (у нашем примеру: редни број, име, име родитеља, презиме, српски, први страни језик, историја, ...), а у сваком наредном врши се унос вредности за сваки од атрибута уписивањем одговарајуће вредности у засебној колони. Нагласити могућност додавања колона и редова иако нису планиране пре креирања радне свеске (у нашем примеру, ако нам је потребно да знамо број дечака и девојчица у одељењу, можемо да додамо посебну колону пол уместо да, на пример, све врсте са дечацима обојимо у плаву, а све врсте са девојчицама обојимо у црвену боју). Објаснити како је најбоље податке записати у табеларној форми, да би се касније једноставније и ефикасније са њима радило (на пример, да први ред садржи наслове колона, да нема спајања ћелија, да су сви подаци у повезаном правоугаоном распону ћелија, да су евентуални додатни подаци, на пример, напомене раздвојени празним редом од главног дела табеле). Демонстрирати предности овакве организације (на пример, кроз аутоматско сортирање без експлицитног означавања распона). Објаснити да се подаци могу уносити било на један радни лист у једној табели (представљање ученика свих одељења на радном листу „осми разред”), или да користимо више табела односно више листова (у нашем примеру, ако се креира само једна радна табела са успехом ученика осмог разреда, подаци о свим ученицима могу бити унети у исту табелу тако што се додаје колона у којој ће бити приказана ознака одељења, или да решење представимо креирањем посебне табеле за свако одељење, где се сваки лист табеле може именовати
--	---

	ознаком одељења). Сортирање података Описати појам сортирање. Представити поступак који се примењује приликом сортирања, на примеру сортирања нумеричких и текстуалних података. На реалним примерима илустровати потребу за сортирањем података. Сортирање вршимо у циљу одређивања редоследа ентитета на изабраном примеру (на нашем примеру, редоследа ентитета ученика: сортирањем ученика једног одељења на основу презимена или на основу просечне оцене за успех), у циљу груписања ентитета пре одређивања статистика појединачних група (на пример, сортирање учесника такмичења на основу школе из које долазе, разреда који похађају ако се сви налазе у истој радној табели, пре израчунавања просечног броја поена за сваку школу или разред), у циљу уочавања и уклањања дупликата (на пример, одређивања броја пријављених учесника семинара, ако су се неки учесници грешком пријавили више пута), у циљу упоређивања два списка и слично. Приказати могућност сортирања редова на основу вредности у одабраној колони. Дефинисати растући/неоппадајући и опадајући/нерастући поредак и приказати поступак којим се бира поредак приликом сортирања. Дискутовати подразумевани поредак нумеричких и текстуалних података (абecedни – лексикографски поредак). Приказати поступке које треба применити у програму за табеларна израчунавања за потребе сортирања на основу више критеријума, тј. по подацима у више колона (објаснити значење појма на конкретном примеру, сортирати ученике на основу презимена, а оне са истим презименом на основу имена или сортирати ученике на основу одељења из које долазе, а оне из истог одељења на основу просечне оцене). Нагласити да се приликом сортирања најчешће сортирају редови (утврђује се редослед редова), али да је могуће сортирати и променити редослед колона табеле (овај поступак није неопходно демонстрирати). Нагласити важност претходног селектовања пре примене поступка сортирања (ако постоји селекција дела табеле, сортира се извршава само на селектовани распон, што некада може довести до грешака). Елементарне статистике, формуле, функције Описати појам статистика (навести препознатљиве примере статистичких података на нивоу одељења и указати на сврху, као на пример: број дечака/број девојчица у односу на укупан број ученика у одељењу, говори о родној заступљености ученика у одељењу). Најважније статистике серија података су: број података у серији, збир, аритметичка средина, минимум и максимум. Демонстрирати неколико начина како се ове статистике израчунавају за одређени распон ћелија или целе врсте или колоне. Приказати читавање статистика селектованих ћелија са статусне линије. Приказати како се збир може израчунати применом алатке за аутоматско сумирање. Истаћи добру праксу да се вредност статистике раздвоји празним редом од табеле. Увести појам формуле, адресе ћелије (нпр. А3) и адресе распона ћелија (нпр. А3:Б5). Скренути пажњу на обавезност навођења знака једнако на почетку формуле. Скренути пажњу на разлику између приказа формуле у пољу за унос података и приказа њене вредности у ћелији. Рећи да се формуле могу користити за израчунавање вредности елементарних математичких израза, али да им то није главна намена. Приказати употребу функција СУМ, ЦОУНТ, МАХ, МИН, АВЕРАГЕ (Корелирати појмове који се
--	--

	употребљавати и математичке моделе који су у основи ових функција). Дискутовати утицај празних ћелија и ћелија које не садрже нумеричке вредности на резултат (приказати функције ЦОУНТА, ЦОУНТБЛАНК, АВЕРАГЕА и слично). Поменути да поред ових основних статистичких функција програми за табеларна израчунавања имају могућност израчунавања вредности много ширег скупа функција, приказати палету за избор функција и продискутовати основне категорије функција (математичке, финансијске, статистичке...), без инсистирања на детаљима појединачних функција (Приказати употребу функције ИФ на изабраном примеру, поступак и начин приказивања одговарајуће вредности за успех ученика исписује у одговарајућој ћелији текст „одличан”, уколико су у ћелији за просечну оцену добијене вредности „веће или једнаке 4,5”). Копирање формула, адресирање Приказати могућност да се формула примењена на једну врсту/колону примени на друге врсте/колоне. Један начин представља копирање садржаја ћелије са формулом, а други представља развлачење ћелије мишем преко суседних ћелија које треба да садрже исту формулу. Увести појам релативне адресе и описати како се релативне адресе аутоматски мењају приликом копирања формуле из једне у другу ћелију (приказати поступак копирања формуле, креирањем формуле у првој ћелији колоне просечна оцена и демонстрирати превлачење, дискутовати садржаје по случајном узорку у колони). Приказати могућност креирања колоне са изведеним вредностима коришћењем копирања формула у којима се користе релативне адресе (на пример, ако је у једној колони дата јединична цена, а у другој количина робе, креирати колону која садржи укупну цену сваког производа). Приказати могућност копирања вредности израчунатих формулама (а не самих формула), помоћу опције специјалног лепљења (енгл. пасте специал). Навести примере у којима релативно адресирање није пожељно и у којима се приликом копирања формуле жели реферисање ка истој, фиксној адреси. Увести појам апсолутног адресирања (нпр. \$A\$3) и мешовитог адресирања (нпр. \$A3 или A\$3) чијим се коришћењем у формулама то постиже (на нашем примеру проценат броја дечака или броја девојчица у односу на укупан број ученика у одељењу/разреду). Увести могућност именовања појединачних ћелија или распона ћелија и коришћење таквих имена у формулама. Филтрирање података Дефинисати филтрирање као поступак издавања података који одговарају неком критеријуму (на пример, издвојити податке о ученицима из исте школе, у нашем примеру; издвојити податке о ученицима који имају „одличан” успех, просечну оцену 5,00, у некој табели која прати изостајање ученика оне који имају више од 50 оправданих изостанака или ако се прави табела која прати кућни буџет, издвојити податке о уплатама током марта текуће године). Приказати поступак уметања падајућих менија за филтрирање у наслове колоне и филтрирање њиховом применом. Приказати израчунавање статистика само оних редова које задовољавају одређени критеријум. Увести функције ЦОУНТИФ, СУМИФ, АВЕРАГЕИФ и слично. Приказати израчунавање статистика након филтрирања података применом функције СУБТОТАЛ или применом функција ЦОУНТВИСИБЛЕ, СУМВИСИБЛЕ, АВЕРАГЕВИСИБЛЕ и слично. Груписање података и статистике појединачних група У
--	--

	неким ситуацијама желимо да израчунамо статистике унутар појединачних група у табели. На пример, уколико у нашу табелу успех ученика додамо и изостајање за сваког ученика и израчунамо укупан број изостанака, можемо ако нам је то потребно да израчунамо просечни број оправданих изостанака унутар сваке категорије успеха ученика (да бисмо проверили да ли ученици са слабијим успехом више изостају него они са бољим). Приказати како се груписање може остварити сортирањем података по кључу на основу којег се врши груписање и како се након тога статистике за сваку групу могу добити израчунавањем субтотала. Алтернативни приступ којим се ово може постићи је креирање изведене (пивот табеле). Описати значење термина изведена табела, приказати на конкретном примеру поступак који треба применити, како би се креирала изведена табела. Приказати варијанте у којој се израчунавају статистике података груписаних на основу једног и на основу два критеријума (на пример, просечна оцена из математике за свако од одељења, а затим просечна оцена из математике за свако одељење и сваку категорију успеха). Приказати израчунавање различитих статистика (броја података у свакој групи, збира, просека, минимума, максимума). Скренути пажњу на то да се садржај изведених табела не ажурира аутоматски приликом измене оригиналних података. Визуелизација података Нагласити да је један од видова визуелизације података и сама табела, али да се појам визуелизација најчешће односи на графичко представљање података. Указати на предности графичког приказа података у смислу лакшег разумевања и анализе података у односу на табеларни приказ. Представити могућности 10 креирања различитих типова графикона (линијски, стубичасти, секторски) и мини графикона(енгл. спарклинес), као и коришћење већ уграђених модела форматирања. Нагласити значај одабира података који се стављају на координате осе (приказати и на изабраном примеру, радног листа успех ученика осмог разреда на посебним табелама успех по одељењима, просечан број изостанака по одељењима, проширити анализу у односу на просек у школи, а за читавање са графика могу се посматрати максимални, минимални резултати одељења у односу на просек у школи и сл.). Приказати могућност визуелизације и упоређивања више серија података на истом графикону (на пример, кретање температура у два удаљена града током истог временског периода). Приказати коришћење и подешавање легенде на графиконима. Демонстрирати како се графички приказ података аутоматски ажурира при измени вредности у оним ћелијама које су обухваћене (референциране) при креирању графичког приказа. Указати на могућности накнадних корекција креираних графикона које се тичу: измена типа графикона, селекције података за приказ, замене редова и колона, натписа (као на пример при врху придружити нумеричку вредност) као и форматирања приказаног садржаја. Форматирање табеле и припрема за штампу Истаћи важност лако читљивог приказа података при подешавању: висине колона и ширине редова, избору фонта и поравнања садржаја, истицања појединачних ћелија или опсега ћелија – уоквиравањем, бојењем или сенчењем. При том приказати могућности стилизовања ћелија унапред дефинисаним стиловима, као и конверзије опсега ћелија у табелу са
--	--

	већ дефинисаним изгледом које нуди програм. Представити опције за побољшање прегледности података груписањем редова и колона, као и замрзавањем изабране области (окна) како би иста била стално видљива при прегледу остатка садржаја радног листа. Указати на предности претходног прегледа пре саме штампе и опције: корекције маргина, оријентације и величине страница, области за штампу, прелома страница као и могућност понављања заглавља табеле на свакој одштампаној страници. Подсетити ученике на стандардна подешавања штампе са којима су се већ сусретали у програмима за рад са текстом (избор страна за штампу, број копија, обострана штампа, скалирање садржаја ...). За сваки пример демонстрирати селектовање: ћелија, опсега ћелија, зоне за штампање, приказ пре штампе, подешавање оквира ћелија и табеле, копирање, лепљење формула и функција и других садржаја, подешавање ширине колоне, висине реда, повезивање и центрирање садржаја у табелу (Wrap текст и Марге&Центер), форматирање слова и нумеричких података и израду и форматирање графикана. Рачунарство у облаку – дељене табеле Подсетити ученике на појам који су већ сретали, рачунарство у облаку. Нагласити две основе особине које рачунарство у облаку омогућава: складиштење и дељење датотека. Обновити са ученицима појмове дељени диск, дељени документи и 11 креирање и отпремање датотеке. Објаснити креирање онлајн табеларног документа преко опције табеле Гугл табеле, унос и едитовање података, дељење табеле и права приступа (може да измени, може да коментарише и може да види).
ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	Отворити наставну тему разговором са ученицима чији је циљ да осигура њихово разумевање природе личних података и начина на које се они деле и злоупотребљавају у дигиталном окружењу. Право на заштиту личних података и приватности јесте једно од основних људских права које је, наглим развојем дигиталне технологије и интернета, озбиљно доведено у питање. У ери великих података, лични подаци третирају се као „нова нафта”. Наставник треба да упозна ученике како се користе подаци које о корисницима интернета, њиховим активностима и понашању, прикупљају претраживачи интернет страница, саме интернет странице и друштвене мреже. Посебну пажњу треба посветити креирању личног профила ученика на интернету, било да је у питању играње видео-игара, друштвене мреже или веб-сајтови за учење. Наставник треба да упозна ученике и са правима детета прописаним Конвенцијом о правима детета и појасни да се она односе и на дигитално окружење. Уместо питања да ли права детета важе и у дигиталном свету, стручњаци су покренули друго питање: како осигурати пуно поштовање права детета у дигиталном свету. С обзиром на то да је Конвенција о правима детета најважнији међународни документ којим се штите права детета, наставник посебно треба да упозна ученике са члановима 2, 16, 17, 19, 34 и 35. Конвенције, стављајући их у контекст ризика и кршења права деце на интернету (изложеност дигиталном насиљу; говор мржње, стереотипу, предрасуде; изложеност непримереним садржајима; злоупотреба личних података и идентитета). Наставник треба да подстакне ученике да идентификују начине на које одрасли својим понашањем у дигиталном окружењу крше право детета на

	приватност, као и да им помогне да разумеју улогу одраслих (родитеља, наставника, креатора интернет садржаја и јавних политика) у заштити њихових права у дигиталном окружењу. Препознавање узрасних ограничења за коришћење различитих сервиса на интернету такође је од виталног значаја за осигурање безбедности ученика у дигиталном простору. Наставник упознаје ученике са начинима сакупљања и обраде података. Предочава ученицима везу између грађанских права и обраде података, као и да Република Србија има институцију Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности. Уводи појам отворени подаци и појашњава начине проналажења, приступања и преузимања са нагласком да треба наводити извор са кога су преузети, приликом коришћења ових података. Посебну пажњу наставник треба да посвети објашњењу везе између отварања података и генерисања нових радних места, те остваривања економске добити кроз рад у професијама везаним за сакупљање података, администрацију база података, анализу података и сл.
РАЧУНАРСТВО	– Обрада више скупова података истовремено се своди на то да се скрипт који обрађује податке из једне датотеке окружи петљом у којој се из листе узима једна по једна путања до датотеке са подацима који ће се обрађивати (на пример, у петљи је могуће обрађивати једно по једно одељење). Иако су сви подаци који се обрађују обично записани табеларно, једноставније анализе обично подразумевају анализе појединачних врста тј. колона, тако да се за почетак може претпоставити да су подаци који се обрађују записани у облику низа (листе, вектора) података. Приказати како се у програмском језику могу унети низови података разног типа (низови целобројних вредности, низови реалних вредности, низови ниски, низови логичких вредности). Приказати ученицима основне начине анализе низова података (коришћењем библиотечке функционалности): израчунавање дужине низа података, израчунавање збира, просека (аритметичке средине), најмање и највеће вредности (минимума и максимума), сортирање података у неоппадајућем и нерастућем редоследу, филтрирање (издвајање елемената низа који задовољавају дато својство), пресликавање (примену одређене функције тј. трансформације на сваки елемент низа) и фреквенцијску анализу (одређивање броја појављивања разних вредности у низу). Описати смисао сваке од наведених статистика и њихово коришћење увежбавати на реалним примерима из домена блиских ученицима. Приказати ученицима могућност визуализације низова података у различитим облицима (линијски графикон, стубичасти графикон, секторски (пита) графикон).
ПРОЈЕКТНА НАСТАВА	Десет часова током године предвиђено је за израду и евалуацију пројектних задатака. Наставник може да одабере како ће тих 10 часова распоредити током школске године (на пример, могуће је свих 10 часова реализовати на самом крају школске године, а могуће је 6 часа реализовати на крају првог, а 4 часа на крају другог полугодишта). Наставник дефинише неколико тема пројектних задатака које погодују развијању међупредметних компетенција, подстичу иницијативу и креативност, функционализују раније стечена знања, као и формирање вредносних ставова ученика. И у овом разреду, пројектни задаци подразумевају корелацију и

	сарадњу са наставницима осталих предмета. Теме треба да буду што ближе реалном животу и релевантне за ученике. Приликом дефинисања тема пројектних задатака, наставник може да се ослони и на пројекте који су реализовани претходне школске године и пројектне теме повеже са утврђивањем и евалуацијом њихових резултата. Ослањајући се на праксу утврђену у претходна три разреда, наставник реализацију пројектног задатка у највећој мери препушта ученицима. Ученици бирају једну од понуђених тема, а затим, у оквиру својих тимова, самостално планирају фазе реализације, у складу са расположивим временом, ресурсима и сложеношћу одабране теме. Наставник има улогу ментора – он прати и благо усмерава ученике док пролазе кроз све фазе рада на пројектном задатку, при чему наставник подстиче ученике да темељно осмисле сваки од корака, дискусију у оквиру тимова и сараднички долазе до решења. Циљ наставника је да, током реализације пројектних задатака, креира образовно окружење које погодује развијању и неговању: поступности, повезивања и изградње сопствених стратегија учења, вршњачког учења, вредновања и самовредновања постигнућа. На крају пројеката, ученици треба да сумирају резултате и изведу закључке. Пожељно је да се главни закључци визуелно прикажу, у форми инфографика и презентују наставнику, осталим ученицима, али и ширем аудиторијуму (могу се поставити на интернет, приказати родитељима, ...). Најбоље би било да наставник унапред припреми туторијале за израду инфографика и подстакне ученике да их изуче код куће, а да у школи примене приказане технике. У наставку су предлози пројектних задатака за тему анализе података која је заступљена у осмом разреду кроз све три области (ИКТ, Дигитална писменост и Рачунарство). Поред ове, наставник може ученицима понудити одређени број пројектних задатака на тему Управљање дигиталним уређајима. При дефинисању теме пројеката наставник може да се ослони на предлоге дате у наставку или да у складу са њима предложи нове теме. 1. Пројектни задатак на тему прикупљања и анализе података У складу са основним концептом предмета у 8. разреду, овај пројекат би било пожељно урадити тако што би се прикупили подаци (на пример, помоћу онлајн упитника), једноставно обрадили у програмима за табеларна израчунавања, а затим детаљније анализирали из специјализованог програмског окружења и програмског језика. Примери тема за пројектне задатке су: – Сврха и начини на које се користи дигитална технологија у мојој школи. Ученици састављају листу релевантних питања, креирају онлајн упитник, прикупљају и обрађују податке које, затим приказују у форми инфорграфике. – Шта желимо – будућа занимања. Ученици бирају најмање три образовна профила средње школе коју би желели да упишу и за сваки је потребно да пронађу податак о минималном потребном броју бодова за упис прошле године (хтп://www.упис.мпп.гов.рс/). Податке агрегирају у дељеној табели са дозволом за унос измена. Дељена табела може да садржи: презиме и име ученика осмог разреда, одељење, шифру првог профила, минимум бодова за први профил, шифру другог профила, минимум бодова за други профил, шифру трећег профила и минимум бодова за трећи профил. Више ученика заједнички обрађује исту дељену табелу коришћењем одговарајућег софтвера „у облаку”. Наставник
--	---

	приказује поступак преузимања већ креиране табеле офлајн уз објашњење како се таква табела може прилагодити и допунити онлајн, обликовати уз употребу одговарајућих алата. На основу података из табеле, ученици креирају одговарајући инфорграфик. – Завршни испит: моја школа и школе из окружења. На интернету, ученици проналазе податке који се односе на постигнућа на завршном испиту – просечан појединих часова Домаћи задатак Практична провера-вежба 16 број бодова са сва три теста, просечан број бодова на основу успеха; пореде постигнућа на завршном испиту са бодовима на основу успеха; утврђују праведност оцењивања у школама; пореде школе, приказују закључке у форми инфорграфика. – Анализа прошлогодишњих пројеката. Резултате прошлогодишњих пројеката ученици могу да обраде по месецима, а затим и да утврде чињенице попут просечног броја посетилаца, прегледа видео-туторијала... – Популарни филмови и музика. Ученици на интернету проналазе отворене податке о филмовима или музици, врше анализе тих података и изводе интересантне закључке (на пример, проналази најпопуларније глумце или редитеље који су највише експериментисали тиме што су снимали и веома популарне и веома непопуларне филмове). – Анализа саобраћајних несрећа. На основу отворених података о саобраћајним незгодама ученици доносе закључке о ризичном понашању у саобраћају. – Занимљиве статистике у НБА. На интернету, ученици проналазе податке о учинку појединих кошаркаша и покушавају да о њима прикупе интересантне статистике, на пример, да пронађе себичне играче који су имали највећи проценат утакмица са трипл-дабл учинком у којима је њихов тим изгубио, а затим добијене резултате приказују у форми инфорграфика. Пожељно је да сви инфографици буду приказани на сајту школе, а неки од њих и коришћени у пракси: на родитељским састанцима, приликом представљања школе родитељима будућих првака и сл. 2. Пројектни задатак за тему Управљање дигиталним уређајима (програмирање уређаја) У зависности од инфраструктуре школе (поседовања Андроид уређаја, ЛЕГО ЕВ3 робота, Мицро:бит или Ардуино уређаја) и претходног искуства ученика у овој области, један од пројектних задатака може бити посвећен управљању дигиталним уређајима. Захваљујући употреби паметних телефона у свакодневном животу, телефоне можемо користити за контролу различитих уређаја и робота. На пример, робот може да зна где се налази и где у зависности од информација које је добио од ГПС сензора паметног телефона; такође, може остварити своје кретање кроз сензор оријентације телефона; Штавише, уз помоћ телефона, тачније екрана осетљивог на додир, корисник може лако да прикупи различите информације о понашању робота или физичким и дигиталним уређајима; Коначно, робот може искористити камеру на телефону као „очи” за кретање и детектовање предмета у простору. Све ове функције могу се имплементирати са Андроид уређајима и ЛЕГО ЕВ3 роботима, Мицро:бит или Ардуино. Користећи графичко окружење Апп Инвентора могуће је да ученици на основу претходних знања из програмирања креирају апликацију за паметни телефон. Кроз овај модул се ученици подучавају о креирању апликација за покретање уређаја/робота повезујући своја знања са знањима која стичу из предмета Техника и
--	---

	технологија. Такође, кроз овај модул 17 ученици се упознају са основама Интернет ствари (ИоТ) тако што ће ученици креирати апликације које се могу повезати са физичким и дигиталним уређајима свуда око нас. Ученици могу да направе апликације које контролишу светла, дугмад, зујалице, моторе, роботе, електричне уређаје и све већи спектар дигиталних уређаја. Могу се користити сензори за снимање података, и то температуре, звука, интензитета светлости, боје, влаге, покрета, додира, број откуцаја срца и још много тога. За креирање ИоТ апликација потребни су уређаји као што су Ардуино или Мицро:бит који се могу повезати с различитим уређајима (моторима, сензорима) са којима може да се комуницира преко паметног телефона. Пре преласка на израду мобилних апликација дискутовати са ученицима о мобилним апликацијама које користе свакодневно. Представити изабрани програм за израду мобилних апликација и његову примену у најразличитијим областима (образовање, банкарство, туризам, култура, забава,...). Укратко описати улогу основних елемената радног окружења одабраног програма за израду мобилне апликације (менија, палета са алаткама, едитора, картица, статусне линије...). Увести појмове: компоненте, догађаји, понашање апликације (шта ће се десити са апликацијом ако корисник кликне на дугме...). Приликом рада са компонентама разумети разлику између видљивих и невидљивих компоненти. Својства компоненте су попут ћелија у програмима за прорачуне: могу се мењати и дефинисати им почетно стање да ли су видљиве или не. Описати улогу основних компоненти (Усер Интерфејс компоненте, Лауоут компоненте, Медиа компоненте, Дrawing и Аниматион компоненте, Мап компоненте, Сенсор компоненте, Социал компоненте, Стораге компоненте, Цоннективиту компоненте, ЛЕГО® МИНДСТОРМС® компоненте, Експериментал компоненте) и њихових својстава (особина). Свака компонента може имати методе, догађаје и својства. Упознавање са основним концептом рада мобилних апликација. Упознати се са начинима повезивања физичких и дигиталних уређаја. Већина модерних апликација не изводи гомилу инструкција у унапред одређеном редоследу; уместо тога, оне реагује на догађаје – најчешће догађаје које покреће крајњи корисник апликације. На пример, ако корисник притисне дугме, апликација одговара обављањем неке операције (нпр. слање текстуалне поруке,...). За телефоне и уређаје са екраном осетљивим на додир, поступак превлачења прстију преко екрана је још један догађај. Апликација може да одговори на тај догађај (превлачења прста преко екрана) тако што ће повући линију од тачке у којој је прст прво дотакао екран до тачке где прст више није у контакту са екраном. Упознавање са основним типовима догађаја: кориснички догађај (Иницијализацион евентс), догађај повезан са временом (Тимер евент) и догађај анимације (Аниматион евентс) и екстерни догађај (Екстернал евентс). Подсетити ученике о разгранатим структурама које „раде” по принципу „постављања питања” апликацији. То значи да је потребно питати податке које је апликација сачувала и 18 на основу одговора одредити правац (грану) извршавања, односно манипулисања подацима. Такве апликације имају условне гране, потребно је обновити гранање кроз блокове иф и иф-елсе са којима су се ученици раније сретали код блоковског програмирања. На пример, ако је играч
--	---

	освојио више од 90 поена онда је играч победио. Поред постављања питања и гранања на основу одговора, одговор на догађај може бити и понављање одређене операције више пута. Кроз блокове фор еацх, вхиле... до представљени су циклуси. Будући да управљач догађаја извршава одређене блокове, често је потребно да се прате одређене информације. Информације се чувају у променљивим, које се дефинишу у уређивачу блокова. Променљиве се тумаче као својства компоненте, али нису повезане ни са једном посебном компонентом. У апликацији за игру, на пример, можете дефинисати променљиву резултат, а након неког догађаја (клика на дугме,...) ће доћи до промене њене вредност. Подсетити ученике да променљиве привремено чувају податке док се апликација извршава; када се апликација „затвори”, подаци се губе и више нису доступни. Објаснити ученицима да је понекад потребно да апликација памти податке не само док се извршава, већ и када је затворена, а затим и када је поново покренута. На пример, ако желите да апликација прати најбољи скор игре, потребно је сачувати ове податке тако да буду доступни следећи пут када неко игру игра. Подаци који се чувају чак и након затварања апликације називају се трајни подаци и чувају се у некој врсти базе података. Објаснити разлику између уграђених и дефинисаних функција (процедура). Нпр. ученици креирају процедуру за израчунавање удаљености између две тачке коришћењем ГПС. Поновна употреба блокова (процедура) не мора нужно бити ограничена на само једну апликацију. Постоје многе процедуре, које се могу користити у скоро свакој апликацији. У пракси, организације и програмске заједнице стварају библиотеке процедура које су у њиховом интересу. Приликом рада у радном окружењу упознати се са опцијама за тестирање апликације као и опцијама за генерисање QR кода за преузимање апликације на Андроид уређај, или се креира фајл са екстензијом .апк који чувамо на рачунару.
--	---

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		Начин провере остварености исхода
Наставника	Ученика	
Прати, усмерава, вреднује, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, наводи на повезивање и примену знања организовањем учења мотивише и подстиче способности ученика; ефикасним и подстицајним методама долази до начина који омогућава усвајање знања која представљају основу за успешно савладавање градива.	Посматра, разговара о посматраном, црта, чита, прави алгоритме, програмира, фотографише, снима видео клипове, обрађује слике и видео клипове на рачунару.	Усмено и писмено испитивање, тестови знања, разговор, посматрање ангажованости на часу, ученички радови и продукти ученичких активности, домаћи задаци, пројекти, продукти групних и тимских радова.

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
	Ученик/ученица на основном нивоу уме да:	Ученик/ученица на средњем нивоу уме да:	Ученик/ученица на напредном нивоу уме да:
Информационо – комуникационе технологије	– ИНФ.ОО.О.1.2. Самостално или уз помоћ наставника, аутоматизују процес извођења основних рачунских операција над табеларно записаним подацима.	– ИНФ.ОО.С.1.3. Правилно примењују аритметичке операторе и уграђене функције над табеларно записаним подацима. – ИНФ.ОО.С.2.2. Табеларно записане податке представљају графиконом користећи одговарајућу опцију програма за табеларне прорачуне. – ИНФ.ОО.С.3.1. Постављају резултате свог или групног рада на интернет ради дељења са другима. – ИНФ.ОО.С.3.2. Успостављају везу између отварања података и стварања услова за развој.	– ИНФ.ОО.Н.2.1. Самостално или у сарадњи са другим ученицима креирају, деле и организују дигиталне садржаје у облаку. – ИНФ.ОО.Н.2.2. Коришћењем одговарајућих програма анализирају прикупљене (отворене) податке и доносе одговарајуће закључке.
Дигитална писменост	– ИНФ.ОО.О.2.2. Самостално претражују интернет, проналазе информације и преузимају их на свој дигитални уређај. – ИНФ.ОО.О.2.3. Путем	– ИНФ.ОО.С.1.5. Процењују валидност информација пронађених на интернету. – ИНФ.ОО.С.1.6. Кроз навођење примера примене својим речима објашњавају	– ИНФ.ОО.Н.1.1. Критички размишљају о утицају вештачке интелигенције на живот људи. – ИНФ.ОО.Н.2.2. Коришћењем одговарајућих

	интернета остварују безбедну и примерену комуникацију са другим корисницима.	појам вештачке интелигенције. – ИНФ.ОО.С.2.3. Информацијама које проналазе на интернету приступају критички. – ИНФ.ОО.С.2.4. Информације пронађене на интернету користе у складу са ауторским правима, уз навођење извора и атрибуција. – ИНФ.ОО.С.2.5. На безбедан начин, штитећи лични идентитет, комуницирају путем интернета уважавајући правила дигиталног правописа и нетикеције. – ИНФ.ОО.С.3.2. Успостављају везу између отварања података и стварања услова за развој. – ИНФ. ОО.С. 3.3. Препознају позитиван утицај вештачке интелигенције на савремен живот људи и умеју да наведу неколико примера.	програма анализирају прикупљене (отворене) податке и доносе одговарајуће закључке.
Рачунарство	– ИНФ.ОО.О.1.2. Самостално или уз помоћ наставника, аутоматизују процес извођења основних рачунских операција над	– ИНФ.ОО.С.1.3. Правилно примењују аритметичке операторе и уграђене функције над табеларно записаним подацима.	– ИНФ.ОО.Н.1.1. Критички размишљају о утицају вештачке интелигенције на живот људи. – ИНФ.ОО.Н.1.2. Користе

	табеларно записаним подацима. – ИНФ.ОО.О.1.3. Представљају решење једноставног проблема помоћу алгоритма који садржи излистане улазне податке, дефинисан начин њихове обраде и приказан очекивани резултат (излаз). – ИНФ.ОО.О.2.4. Препознају који од понуђених програма (визуелних и текстуалних) је креиран на основу датог алгоритма.	– ИНФ.ОО.С.1.6. Кроз навођење примера примене својим речима објашњавају појам вештачке интелигенције. – ИНФ.ОО.С.1.7. Примењују основне елементе синтаксе и семантике одабраног визуалног или текстуалног програмског језика. – ИНФ.ОО.С.2.2. Табеларно записане податке представљају графиконом користећи одговарајућу опцију програма за табеларне прорачуне. – ИНФ.ОО.С.2.6. Креирају и тестирају рачунарски програм, којим аутоматизују решавање проблема примереног узрасту. – ИНФ.ОО.С.3.2. Успостављају везу између отварања података и стварања услова за развој. – ИНФ.ОО.С.3.3. Препознају позитиван утицај вештачке интелигенције на савремен живот људи и умеју да наведу неколико примера.	библиотеке, функције и сложеније типове података за креирање сложенијих рачунарских програма – ИНФ.ОО.Н.2.2. Коришћењем одговарајућих програма анализирају прикупљене (отворене) податке и доносе одговарајуће закључке.
Пројектна настава	– ИНФ.ОО.О.2.1. Креирају, едитују, форматирају и	– ИНФ.ОО.С.1.5. Процењују валидност информација	– ИНФ.ОО.Н.2.1. Самостално или у сарадњи са другим

	чувају текстуалне, графичке, аудио, видео и мултимедијалне датотеке. – ИНФ.ОО.О.2.2. Самостално претражују интернет, проналазе информације и преузимају их на свој дигитални уређај. – ИНФ.ОО.О.2.3. Путем интернета остварују безбедну и примерену комуникацију са другим корисницима. – ИНФ.ОО.О.3.1. Користећи дигиталне технологије, ефикасно учествују у групном раду. – ИНФ.ОО.О.3.3. Препознајући штетност електронског отпада, одлажу га на еколошки исправан начин.	пронађених на интернету. – ИНФ.ОО.С.1.6. Кроз навођење примера примене својим речима објашњавају појам вештачке интелигенције. – ИНФ.ОО.С.2.1. Креирају или адаптирају датотеке у одговарајућем софтверу примењујући акције уметања елемената – слике, табеле, графиконе и друге садржаје. – ИНФ.ОО.С.2.3. Информацијама које проналазе на интернету приступају критички. – ИНФ.ОО.С.2.4. Информације пронађене на интернету користе у складу са ауторским правима, уз навођење извора и атрибуција. – ИНФ.ОО.С.2.5. На безбедан начин, штитећи лични идентитет, комуницирају путем интернета уважавајући правила дигиталног правописа и нетикеције. – ИНФ.ОО.С.3.1. Постављају резултате свог или групног рада на интернет ради дељења са другима.	ученицима креирају, деле и организују дигиталне садржаје у облаку. – ИНФ.ОО.Н.2.2. Коришћењем одговарајућих програма анализирају прикупљене (отворене) податке и доносе одговарајуће закључке. – ИНФ.ОО.Н.3.1. Израђују дигитална решења узрасту примерених реалних проблема (еколошких, културолошких, здравствених итд.) и тиме унапређују квалитет живота у локалној заједници.
--	---	--	---

[Повратак на садржај](#)

		– ИНФ.ОО.С.3.2. Успостављају везу између отварања података и стварања услова за развој.	
--	--	--	--

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

* Фондација Петља 8. разред основне школе, Jupyter Notebook

* Информатика и рачунарство 8, Уџбеник за осми разред основне школе, аутор Светлана Мандић; издавачка кућа “Klett“ д.о.о. Београд

6. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ

План и програм обавезних изборних предмета по разредима се реализује по правилницима (Службени Гласник РС – Просветни Гласник) наведеним у тачки 2 школског програма.

ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ	РАЗРЕД
Верска настава (план и програм)	I - VIII
Грађанско васпитање (план и програм 1. циклус) страна 49. Грађанско васпитање (план и програм 2. циклус) страна 86.	I - VIII
Француски језик страна 55.	V - VIII

7. ПРОГРАМ АКТИВНОСТИ ПО РАЗРЕДИМА, СА НАЧИНИМА И ПОСТУПЦИМА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ

Списак Слободних наставних активности за 5. и 6. разред:

Вредност и врлине као животни компас

Драмска уметност

Животне вештине

Медијска писменост

Вежбањем до здравља

Шах – Више од игре

Боравак у природи и планинарење

[Повратак на садржај](#)

Списак Слободних наставних активности за 7. и 8. разред:

Драмска уметност

Вредност и врлине као животни компас

Уметност

Моја животна средина

Како видите себе и друге

Безбедно у саобраћају

Боравак у природи и планинарење

8. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ

Допунска и додатна настава представљају саставни део образовно-васпитног рада школе и реализују се у складу са Законом о основама система образовања и васпитања, Законом о основном образовању и васпитању, важећим наставним планом и програмом наставе и учења, потребама ученика и Годишњим планом рада школе.

Допунска настава

Допунска настава организује се за ученике којима је потребна додатна подршка у савладавању наставних садржаја, развијању основних компетенција и достизању прописаних исхода учења. Њена сврха је да омогући ученицима успешно превазилажење тешкоћа у учењу, отклањање уочених недостатака у знању, као и континуирано праћење и подршку њиховом напредовању.

На допунску наставу ученици се упућују на основу праћења образовних постигнућа, резултата провере знања, запажања наставника, као и у сарадњи са одељењским старешином, стручним сарадницима и родитељима. Настава се реализује током школске године, у складу са утврђеним распоредом и потребама ученика.

Циљеви допунске наставе су:

- пружање подршке ученицима у савладавању наставних садржаја;
- развијање функционалног знања и основних компетенција;

[Повратак на садржај](#)

- подстицање самосталности у раду и учењу;
- јачање мотивације и самопоуздања ученика;
- стварање услова за успешно напредовање у даљем школовању.

Додатна настава

Додатна настава организује се за ученике који показују посебна интересовања, склоности, способности и изнадпросечна постигнућа у појединим наставним предметима. Њена основна сврха је проширивање и продубљивање знања, развијање креативности, критичког мишљења, истраживачког рада и самосталног учења.

У оквиру додатне наставе ученици се оспособљавају за примену стечених знања у новим ситуацијама, решавање сложенијих задатака, израду истраживачких и пројектних радова, као и за учешће на такмичењима, смотрема, конкурсима и другим облицима представљања резултата свог рада.

Циљеви додатне наставе су:

- развијање и неговање талената и посебних способности ученика;
- проширивање и продубљивање знања из појединих наставних области;
- подстицање истраживачког, критичког и стваралачког приступа учењу;
- припрема ученика за различите нивое такмичења и друге облике афирмације знања.

Допунска и додатна настава реализују се у првом и другом циклусу основног образовања и васпитања, у складу са потребама ученика, кадровским и материјалним условима школе. Начин организације, динамика рада и избор садржаја планирају се годишњим и оперативним плановима рада наставника.

Детаљан програм допунске и додатне наставе за сваки наставни предмет и сваки разред дат је у оквиру Програма наставе и учења за одговарајући предмет, где су дефинисани циљеви, исходи, садржаји, облици и динамика реализације у складу са специфичностима наставног предмета и потребама ученика.

9. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ

Програм културних активности школе обухвата активности које доприносе проширењу утицаја школе на васпитање ученика и културни развој школског окружења, као и заједничке културне активности са установама и организацијама рада обогаћивања културног живота у целини.

Кроз културне активности подстиче се боља информисаност ученика, развија спремност за прихватање различитости, упознаје се са различитим културама, негује се слобода говора ученика, поспешује се лични развој ученика, развија самопоуздање и лична одговорност.

Циљ културне делатности школе је унапређивање васпитно-образовног рада у школи и општег културног и образовног рада у друштвеној средини.

Задаци школе у остваривању културних и друштвених активности су да:

- успостави и организује сарадњу са породицом и свим чиниоцима друштвене средине ради јединственог деловања на васпитање и развој деце и омладине,
- предлаже и унапређује програме културних и друштвених активности и методе повезивања школе и друштвене средине,
- активно учествује у јединственом деловању на младе у својој средини од предшколског васпитања до средњег образовања,
- омогући утицај друштвене средине (учешће културних и других институција на остваривању програма образовно-васпитног рада),
- стално доприноси подизању и развијању културе рада и живљења у друштвеној средини,
- обезбеди учешће ученика, наставника и школе као целине у културном и друштвеном животу средине.

10. ПРОГРАМ – СПОРТСКО-РЕКРЕАТИВНЕ АКТИВНОСТИ

ЦИЉ: Подстицање правилног психофизичког развоја ученика, развијање навика редовног бављења физичком активношћу, неговање здравих стилова живота, тимског духа, сарадње, одговорности и фер-плеј понашања.

Значај програма спротско-рекреативних активности је вишеструк. Осим за правилан развој ученика, његова важност приметна је и кроз увежбавање дисциплине, развој моторике, упознавање и примена спортског понашања, промоција важности здравих навика, свестрани развој личности, одговорности код ученика, учествовање и рад у тиму, сарадња, препознавање важности равноправности и подршке. У зависности од ученичких интересовања, као и ресурсима школе, спортско-рекреативне активности се реализују у складу са наведеним условима.

Разред	Активности	Начин остваривања	Носиоци активности	Временска динамика	Начин праћења
1–8.	-Израда плана рада на годишњем нивоу -Селекција ученика за учешће у програму -Селекција спорта према интересовањима ученика -Организација кроса, спортских дана током Недеље сећања и заједништва, Дечије недеље, Дана школе и у складу са актуелностима и	-Практичан рад, такмичења, радионице, турнири, полигони, јавне манифестације -Мапирање ученика који имају предиспозиције и склоност ка агесији, мањак пажње на часу а вишак енергије, талентоване ученике, ученици који одступају од правилног психофизичког развоја, у циљу усмеравања и позитивног утицаја спорта на когнитивне, социјалне и емоционалне капацитете	Наставници физичког и здравственог васпитања, одељењске старешине, стручни сарадници.	Временска динамика планирана је кроз ГПРШ-у.	Извештаји, фотографије, евиденција учешћа, сајт школе, летопис.

	значајним датумима, -Дан пешачења, турнири, штафетне игре, полигон спретности, Игре без граница, рекреативни излети, обележавање Светског дана здравља, сарадња са спортским клубовима, -учествовање у локалним спортским манифестацијама, маратону, такмичењима, турнирима				
--	---	--	--	--	--

11. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА, ПРОГРАМ СПРЕЧАВАЊА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНИХ ПОНАШАЊА

Програм заштите утврђује се на основу анализе стања безбедности, присутности различитих облика и интензитета насиља, злостављања и занемаривања у Школи, специфичности Школе и резултата самовредновања и вредновања квалитета рада Школе. Програмом заштите обезбеђују се услови за сигурно и подстицајно одрастање и развој ученика, заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања и социјалну реинтеграцију детета и ученика које је извршило, односно било изложено насиљу, злостављању или занемаривању. Програмом заштите од насиља, злостављања и занемаривања Школа одређује мере и активности које обезбеђују развијање и неговање позитивне атмосфере и безбедно окружење, дефинише превентивне и интервентне активности, одговорна лица и временску динамику остваривања.

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ПРОГРАМА

Принципи на којима се заснива овај Програм и поступање на основу њега, односе се на:

- право на живот, опстанак и развој
- најбољи интерес детета, уз обезбеђивање поверљивости података
- спречавање дискриминације, што значи обухватање свих ученика овим Програмом
- активно учешће ученика, које се обезбеђује правовременим информисањем и давањем могућности да искажу своје мишљење

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Циљ програма је превенција свих облика насилничког понашања, као и стручна интервенција у ситуацијама потенцијалног или стварног насилничког понашања ученика, родитеља, наставника или других лица.

Циљеви Програма у превенцији су:

- Подстицање и развијање климе прихватања, толеранције и међусобног уважавања
 - Идентификација безбедносних ризика у школи увидом у документацију, непосредно окружење евидентирањем критичних места у школи, анкетањем ученика, наставника и родитеља.
 - Повећање осетљивости свих који су укључени у живот и рад школе, на препознавање насиља и злостављања
 - Унапређење способности свих учесника у школском животу – наставног и ваннаставног особља, ученика, родитеља, локалне заједнице – за уочавање, препознавање и решавање проблема насиља
 - Оспособљавање свих запослених и родитеља за рано препознавање знакова у понашању деце који указују на потенцијално насилно понашање
 - Пружање помоћи ученицима у савладавању личних проблема и проблема у учењу
 - Изграђивање и примена норми понашања, информисање о правилима и кућном реду
 - Дефинисање процедура и поступака реаговања на насиље и информисање свих учесника у школском животу о томе
 - Омогућавање свим ученицима који имају сазнања о могућем насилном акту да без излагања опасности врше пријављивање насиља
 - Спровођење психо-социјалног програма превенције кроз обуку за ненасилну комуникацију, самоконтролу реаговања и понашања, превазилажење стреса, учење социјалних вештина
 - Сарадња са родитељима путем Савета, родитељских састанака, индивидуалних и групних разговора
 - Сарадња са службама ван школе које посредно и непосредно могу помоћи на превазилажењу проблема насиља у школи
- Циљеви Програма у интервенцији су:
- Спровођење процедура и поступака реаговања у ситуацијама насиља
 - Праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности спровођења Програма заштите
 - Рад на отклањању последица насиља и интеграција ученика у заједницу вршњака
 - Саветодавни рад са ученицима који трпе насиље, врше насиље или су посматрачи насиља

11.1. ПРОГРАМ ПРЕВЕНТИВНИХ АКТИВНОСТИ

Разред	Активности/ теме /садржаји	Време реализације	Носиоци реализације	Облик/начин
5-8. разреда	Анкета и анализа стања пре израде годишњег плана–учесталост разних облика насиља	Током године	Одељењске старешине	Анкетирање ученика
7-8. разреда	Информације на сајту о планираним активностима за текућу школску годину	До краја 1. полугодишта	Тим за заштиту ученика од насиља, ученици	Поставити информације о активностима Тима на школски сајт
1-8. разреда	Упознавање Наставничког већа, родитеља и ученика са Планом, Правилником о протоколу и правима, обавезама и одговорностима свих актера	Септембар	Директор школе, чланови Тима, Наставничко веће, Одељенске старешине, Савет родитеља, Школски одбор и Ђачки парламент	Записници
1-8. разреда	Предавања за ученике (ЧОС), на тему разних облика насиља и реаговања у тим ситуацијама	Једанпут у полугодишту	Одељењске старешине	Организовати предавања
1-8. разреда	Подстицање и неговање различитости и културе уважавања у оквиру наставних активности - на часовима одељенске заједнице и одељенског старешине, грађанског васпитања, састанцима Ученичког парламента и сл.	Током школске године	Наставници, одељењске старешине	Организовати активности
1-8. разреда	Дефинисање правила понашања и последица кршења правила понашања	Септембар	Тим за заштиту ученика од насиља	Дефинисање правила
1-8. разреда	Доношење одељењских правила понашања у односу на	Септембар, током школске године	Одељењске старешине, ученици	Час одељењске заједнице

	специфичности одељења			
5-8. разреда	Увођење медијације у учионицу	Септембар, током школске године	Тим, одељењске старешине, ученици	Формирање Тима за медијацију, спровођење радионица
1-8. разреда	Разговор на тему дружења у току школског распуста	После сваког школског распуста	Одељењске старешине	Разговарати са ученицима
5-8. разреда	Дечија недеља	Октобар	Ученички парламент, Вршњачки тим, одељењске старешине, наставници физичког васпитања	Узети учешће у организовању активности
1-8. разреда	Турнири и такмичења	Током школске године	Наставници физичког васпитања	Узети учешће у турнирима и талмичењима
1-8. разреда	Израда паноа који се односи на толеранцију и превенцију насиља	Новембар	Наставници ликовне културе	Израдити паное
1-8. разреда	Обележавање светског дана солидарности. Организовање продајне изложбе при чему ће се новац употребити у хуманитарне сврхе	Децембар	Тим, Ученички парламент, одељењске старешине	Организовати продајну изложбу
5-8. разреда	Посета ученика виших разреда ученицима нижег разреда	Фебруар	Наставници страних језика	Организовати посете
4-8. разреда	Испитивање динамике и климе у одељењу, потреба и интересовања ученика на тему: превенција насиља	У току класификационих периода	Одељењске старешине, ученици, стручна служба	Педагошка евиденција
1-8. разреда	Спортске игре и промовисање спортског понашања	Током школске године	Наставници физичког васпитања, учитељи чланови тима	Узети учешће у спортским играма
1-8. разреда	Увођење „кутије поверења, лепих речи и подршке“	Током школске године	Чланови Тима за заштиту, Ученички парламент	Редовно прегледање ученичких порука и реаговање у складу са

				поменути тематика
1-8. разреда	Обележавање међународног дана борбе против вршњачког насиља“Дан розих мајица“	Фебруар	Тим, Ученички парламент, одељенске старешине, наставници ликовне културе	Организовати акцију
1-8. разреда	Вођење документације - Евиденциона листа за пријаву насиља, образац за писање индивидуалног плана за ученике који врше насиље, који трпе насиље и који су очевици насиља	Током школске године	Чланови Тима	Употреба евиденционог листа и обрасца за писање индивидуалног плана
5-8. разреда	Акција писања радова на тему толеранције и ненасилне комуникације	Једном у току класификационог периода	Чланови Тима у сарадњи са наставницима српског језика, веронауке и грађанског васпитања	Редовно прегледање ученичких радова и презентовање изабраних радова
5-8. разреда	Акција израде ликовних радова на тему толеранције и ненасилне комуникације	Једном у току полугодишта	Чланови Тима у сарадњи са наставницима ликовне културе	Редовно прегледање ученичких радова и организовање изложбе изабраних радова
3-8. разреда	Промовисање конструктивног решавања конфликта	Континуирано	Стручна служба, одељењске старешине	Ес Дневник, белешке са активности
7-8. разред	Организовање слободних активности према предлозима Ученичког парламента	Током школске године	Директор и Тим за заштиту деце од насиља, Ученички парламент	Организовање активности
1-8. разреда	Дискусија и анализа реализованих активности у текућој школској години на састанку тима	До краја школске године, током класификационих периода	Тим за заштиту	Анализирају активности Тима
1-8. разреда	Праћење ефеката предузетих мера	Током школске године	Тим	Праћење и реаговање

1-8. разреда	Укључивање родитеља у школске и ваншколске активности	Током школске године	Чланови Тима у сарадњи са одељењским старешинама, родитељима и Тимом за професионалну оријентацију	Обезбедити учешће родитеља у школским и ваншколским активностима школе
	Евалуација и извештавање	Полугодишњи и годишњи извештај Тима	Чланови Тима	Извештаји и полугодишњи извештаји, као и извештаји Тима и одељењских заједница

11.2.ПРОГРАМ ИНТЕРВЕНТНИХ АКТИВНОСТИ

Школа интервенише увек када постоји сумња или сазнање да дете и ученик трпи насиље, злостављање и занемаривање, без обзира на то где се оно догодило, где се догађа или где се припрема.

Разред	Активности/теме/садржаји	Време реализације	Носиоци реализације	Облик/начин
1-8. разреда	Поступање по корацима предвиђеним Посебним протоколом	Током године	Стручни сарадник, одељењске старешине, директор	Евиденција, протоколи, педагошка документација
1-8. разреда	Континуирано евидентирање случајева насиља	Током школске године	Одељењске старешине, чланови тима, стручни сарадник	Евиденција о пријављеним случајевима
1-8. разреда	Израда планова заштите	У току школске године	Одељењске старешине, Тим за заштиту ученика	Израда плана активности
1-8. разреда	Подршка ученицима који трпе насиље	Током школске године	Стручни сарадник, одељењске старешине	Разговарати са ученицима
1-8. разреда	Васпитни рад са ученицима који врше насиље	У току школске године	Стручни сарадник, одељењске старешине	Реализација активности предвиђених планом
1-8. разреда	Оснаживање ученика који су посматрачи насиља да конструктивно реагују	Током школске године	Стручни сарадник, одељењске старешине	Разговарати са ученицима

1-8. разреда	Саветодавни рад са родитељима ученика	У току школске године	Стручни сарадник, одељењске старешине	Разговори са родитељима
1-8. разреда	Сарадња са одговарајућим службама (Полиција, Центар за социјални рад, Дом здравља, Школска управа и др.	По потреби	Тим за заштиту, стручни сарадник директор	Разговори, састанци
1-8. разреда	Праћење ефеката предузетих мера	Током школске године	тим за заштиту, ОС, стручни сарадник	Састанци, евакуације планова
1-8. разреда	Евалуација рада тима, анализа реализације плана, планова заштите и програма заштите са извештавањем на Наставничком већу, Савету родитеља	Децембар, јун	Тим за заштиту ученика	Полугодишњи и годишњи извештаји

11.3. ПРОГРАМ СПРЕЧАВАЊА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Циљ програма превенције дискриминаторног понашања је превазилажење стереотипа и предрасуда, препознавање сваког дискриминаторног понашања, усвајање става нулте толеранције за све облике и врсте дискриминације и промовисање разумевања и сарадње без обзира на етнички, културни, језички или верски идентитет. Установа предузима мере и активности да предупреди сваки облик дискриминаторног понашања, као и понашања којим се вређа углед, част или достојанство личности, у било ком од односа, подигне свест свих у установи о његовим негативним последицама на лица, групу лица, односно установу. Програм је саставни део Школског програма и Развојног плана школе, а конкретизује се Годишњим планом рада школе. Програм је заснован на анализи стања у школи, потребама ученика и родитеља, резултатима самовредновања рада школе, као и праћењу појаве различитих облика дискриминације, нетолеранције и социјалне искључености.

Циљеви Програма реализоваће се унапређивањем система заштите и развијањем компетенција за делотворно смањивање дискриминације кроз мере и активности у току школске године. Превентивним мерама и активностима заснованим на принципу једнаких могућности, кроз једнакост и доступност права на образовање и васпитање, без дискриминације:

[Повратак на садржај](#)

1) подиже се ниво свести и осетљивости свих у установи - нулта толеранција на све облике дискриминације и дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности;

2) остварује се пуна посвећеност установе и свих њених органа и тела у препознавању, спречавању и сузбијању дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности;

3) сви носиоци обавеза заштите од дискриминације у установи (унутрашња заштита) и ван ње (спољашња заштита - породица, јединица локалне самоуправе, надлежни орган унутрашњих послова, центар за социјални рад, здравствена служба, министарство надлежно за послове образовања (у даљем тексту: Министарство), Повереник, Заштитник грађана, Покрајински заштитник грађана - омбудсман, органи правосуђа и др.), сагласно закону, поступају хитно, ефикасно и координисано у спречавању и сузбијању дискриминаторног понашања

Програм превенције утврђује се на основу анализе стања у остваривању равноправности, распрострањености различитих облика нетолеранције и дискриминације, сагледавања потреба учесника у образовању за додатном подршком, специфичности установе и резултата самовредновања и вредновања квалитета њеног рада. Годишњим планом рада установе, између осталог, опредељују се превентивне активности, одговорна лица и временска динамика остваривања планираних активности.

Разред	Активности/ теме /садржаји	Време реализације	Носиоци реализације	Облик/начин
1-8. разреда	Доступност протокола и информисаност учесника о корацима/редоследу поступања школе у случају дискриминације	Август/септембар	Тим за заштиту ученика од насиља	Поставити протокол и план активности Тима на школски сајт или огласну таблу
1.-8. разреда	Упознавање ученика и родитеља са Правилником о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности; подсећање запослених, родитеља и ученика	Септембар	Тим за заштиту ученика од насиља, ученици	Организовати предавања

	осталих разреда на поступање установе у случају дискриминаторног понашања			
1-8. разреда	Предавања за ученике (ЧОС), на тему дискриминације	Једанпут у полугодишту	Одељењске старешине	Организовати предавања
1-8. разреда	Подстицање и неговање различитости и културе уважавања у оквиру наставних активности - на часовима одељенске заједнице и одељенског старешине, грађанског васпитања, састанцима Ученичког парламента и сл.	Током школске године	Наставници, одељењске старешине	Организовати активности
1-8. разреда	Подршка ученицима из осетљивих друштвених група	Током године	Тим за заштиту ученика од насиља	Саветодавни разговор
1-8. разреда	Организовање вршњачке подршке на нивоу одељења у учењу за ученике којима је подршка потребна	Септембар, током школске године	Одељењске старешине, ученици	Час одељењске заједнице
5-8. разреда	Обележавање Дана толеранције	Новембар	Тим за заштиту ученика од насиља, одељењске старешине, ученици, УП и ВТ	Час одељењске заједнице
1-8. разреда	Обележавање Међународног Дана људских права	10.12	Вршњачки тим	Акција Вршњачког тима
1-8. разреда	Обележавање Међународног дана Жена темом родна равноправност	08.03	Драмска секција, ОС, ученици	Узети учешће у организовању активности
1-8. разреда	Промовисање активности на сајту школе и ФБ странице	Током школске године	Администратори сајта и ФБ странице	Узети учешће у турнирима и талмичењима
1-8. разреда	Извештавање о случајевима дискриминације и предузетим мерама(Наставничко веће, Савет родитеља, Педагошком колегијуму)	Током класификационих периода	Тим за заштиту ученика од насиља	Извештаји, презентације

5-8. разреда	Извештавање о реализацији и ефектима АП	Током класификационих периода	Тим за заштиту ученика од насиља	Израда полугодишњег и годишњег извештаја
1-8. разреда	Континуирана анализа стања у школи	Током школске године, а посебно у току пресека стања на класификационим периодима	ОС и Тим за заштиту ученика од ДНЗЗ	Реализоване активности и записници у складу са планом
1-8. разред	Остваривање сарадње са родитељима, локалном самоуправом, ШУ у циљу унапређења рада Тима за заштиту и континуирано унапређење вођења документације о случајевима и притужбама дискриминаторног понашања	Током школске године	Тим за заштиту од ДНЗЗ, СС	Извештаји, школски сајт
1-8. разред	Стручно усавршавање запослених у циљу превенирања дискриминаторног понашања	Током школске године, у зависности од потреба и програма едукација	ОС, наставници, учитељи, директор, стручна служба	Потврде о стручном усавршавању
1-8. разред	У случајевима дискриминаторног понашања школа израђује матрицу за процену нивоа дискриминације (узраст ученика и њихове развојне зрелости, учесталост, интензитет и трајање дискриминаторног понашања, облик и начин испољавања дискриминације и последица	Према потребама	Тим за заштиту од ДНЗЗ	Записник и документ матрице
1-8. разред	Превентивне активности – радионице, едукације, предавања из	Август- септембар	Тим за заштиту од ДНЗЗ	Годишњи план рада, полугодишњи и годишњи

	доступних приручника			извештај
--	----------------------	--	--	----------

11.4. ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНИХ ПОНАШАЊА

Основни циљ је да се за сву децу, ученике наше школе осигурају безбедни и оптимални услови за несметан боравак и рад у школи, као и заштита од свих облика ризичних понашања.

Као саставни део рада, школа мора омогућити ученицима обавештења о свим питањима у вези са личном безбедношћу, пушењем, алкохолом, дрогом, зависност од рачунара, телефона, игрица, као и обука у вези са ризицима везаним за трговину људима. Посебна пажња треба да се поклони последицама узимања дрога и других психоактивних супстанци. Ученике треба упућивати на све штетне последице и ризике које могу имати на здравственом, психолошком, социјалном и економском плану. Едукација деце треба да има за циљ утицај на обликовање пожељних ставова и усвајање позитивних облика понашања. Обзиром да школа има образовну и васпитну функцију, одговорност према развијању пожељних облика понашања и промовисању просоцијалних вештина, њен је зачајан задатак.

Разред	Активности/ теме /садржаји	Време реализације	Носиоци реализације	Облик/начин
1. разреда	Акција и предавање безбедност деце у саобраћају	Септембар	Полицијсак управа Јагодина	Предавање полицијских службеника
1.-8. разреда	Едукација наставника о феномену трговине људима	У току школске године у складу са планом о стручном усавршавању наставника	Тим за заштиту ученика од насиља,	Организовати предавања
1-8. разреда	Едукација наставника о индикаторима за прелиминарну индентификацију жртава трговине људима у образовању	У току школске године у складу са планом о стручном усавршавању наставника	Тим за заштиту ученика од насиља,	Организовати предавања
7.-8. разреда	Едукација ученика о феномену трговине људима.	Током школске године	одељењске старешине	Предавање на часу одељеског старешине
1-8. разреда	Подршка ученицима из осетљивих	Током године и у	Тим за заштиту ученика	Саветодавни разговор

	друштвених група	складу са планираним активностима Тима, ЧОС-а и активностима УП	од насиља	
1-8. разреда	Превенција од злоупотреба опојних дрога и алкохола	Током школске године	Одељењске старешине, ученици, стручна служба	Час одељењске заједнице
5-8. разреда	Предавања од стране припадника ПУ о штетности психоактивних супстанци, алкохола, цигарета	Током школске године	Припадници ПУ	Школски сајт Записи у ес Дневнику
5-8. разреда	Предавања припадника ПУ о дигиталној безбедности и последицама прекомерног коришћења рачунара	Током школске године	Припадници ПУ	Школски сајт, Запис у ес Дневнику
1-8. разреда	Обележавање Светског дана без дуванског дима	31. мај	Одељењске старешине, ученици	Час одељењске заједнице
1-8. разреда	Развијање животних вештина-Реаговање на притисак вршњачке групе	Током школске године	Стручна служба	Радионица
5-8. разреда	Извештавање о реализацији и ефектима постигнућа	Јануар, јун	Тим за заштиту ученика од насиља	Израда полугодишњег и годишњег извештаја
5-8. разреда	Јачање ученичких капацитета у превазилажењу криза личне природе кроз едукацију и радионице	Током школске године, у складу са планом рада стручне службе	ОС, стручна служба	Час одељењске заједнице, активности ВТ и УП
5-8. разреда	Неговање вршњачке подршке и јачање поверења међу ученицима кроз радионице и активности УП и ВТ	Током класификационих периода	ОС, стручна служба	Час одељењске заједнице, активности ВТ и УП
1-8. разреда	Радионице о дигиталној безбедности	Током школске године	Стручна служба, ОС	Час одељењске заједнице, радионица

2-8. разред	Превенција делинквентног понашања	Према потреби и кроз анализу индикатора који указују на склоност ка делинквенцији	Стручна служба, ОС, ученици	Час одељењске заједнице, извештаји
1-8. разред	Промовисање здравих навика	Обележавањем значајних датума према календару важних активности	ОС, СС, УП	Извештаји са активности, ес Дневник

11.5. ПРОГРАМ РЕАГОВАЊА НА КРИЗНИ ДОГАЂАЈ

Криза је привремено стање немира односно психичке пометње коју карактерише неспособност особе да превлада неку ситуацију доживљену као претњу, коришћењем до тада уобичајених начина решавања проблема. Посебно је осетљиво када се одређени кризни догађај догоди у установама образовања и васпитања јер погађа велики број деце, одосно ученика, запослених и родитеља. Када кризни догађај погоди школску заједницу, пред запосленима је велики изазов, а то је благовремено реаговање и предузимање активности у циљу пружања подршке деци, односно ученицима, њиховим родитељима, али и њиховим колегама и себи самима.

Чланови подтима за кризне ситуације: Директор, Секретар, Педагог, Психолог, Координатор Тима за заштиту, домари.

Природна смрт детета/ученика;

- ☐ Покушај убиства и убиство детета/ученика (у установи или ван ње);
- ☐ Покушај самоубиства ученика и самоубиство (у установи или ван ње);
- ☐ Природна смрт, самоубиство или убиство запосленог у установи;
- ☐ Саобраћајна незгода у којој је повређено или настрадало дете/ ученик и/или запослени у установи;
- ☐ Нестанак детета/ученика;
- ☐ Масовно тровање у простору установе;
- ☐ Дојава о подметнутој експлозивној направи у установи или терористичком нападу;
- ☐ Талачка криза;
- ☐ Насиље већих размера (масовне туче, вишеструка убиства, терористички напади);

[Повратак на садржај](#)

- ☐ Техничко-технолошке опасности
(експлозија, изливање, испаравање отровних материја и пожар);
- ☐ Природне катастрофе
(поплаве, земљотреси, пожари...);
- ☐ Епидемија која је обухватила територију/општину на којој се налази
установа;
- ☐ Други кризни догађаји.

Установа формира тим за кризне догађаје у оквиру тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, као његов обавезни део. Тим за кризне догађаје формира се у циљу ефикасног поступања установе у кризним догађајима.

Програм рада Подтима за кризне ситуације:

Безбедност простора	Обезбедити начине упозорења: Обзиром на специфичност установе, искористиће се већ постојећи планови евакуације за матичну школу и припадајућа истурена одељења (<i>излаз у случају опасности</i>) Све просторије у школи биће адекватно обележене са истакнутим зеленим знаком који подразумева безбедну просторију, место- школски терен – просторини план установе СРЕДСТВО ЗА УЗБУЊИВАЊЕ У СЛУЧАЈУ КРИЗНЕ СИТУАЦИЈЕ БИЋЕ КАО И У СЛУЧАЈУ ПОЖАРА , ШКОЛСКО ЗВОНО КОЈЕ ЋЕ ЗВОНИТИ ДУГО БЕЗ ПРЕКИДА- аларм На огласној табли истакнути су важни телефони, Тим за кризне ситуације, протокол реаговања у кризним ситуацијама
Превентивне активности	Јасна подела улога; израђен план активности деловања; Стручно усавршавање - организација обука за запослене (јачање капацитета ношења са стресним ситуацијама, пружање психосоцијалне подршке, реализација плана евакуације..); Јачање социо-емоционалних компетенција ученика кроз радионице, предавања, ЧОС; Интеревентне активности ТИМА за заштиту од ДНЗЗ; Вежбе евакуације, тестирање познавања безбедног места и места поновног окупљања.
Интервентне активности	Информисање о кризном догађају, уколико се десио ван установе; позивање надлежне службе, уколико се догађај десио у установи; Провера безбедности пута за евакуацију и након доласка надлежних органа, утврђивање да ли су сви на

	безбедном месту, даље поступање по налогу н. органа; Хитан састанак Тима; Обавештавање ШУ; Три и више особа – последица кризног догађаја, обавестити МП – интерсекторски мобилни тим Провера информација са породицама; Обавештавање свих запослених и сазивање састанка; Нагласити о овлашћењу за давање саопштења; Упућивање на стручне сараднике као пружаоца подршке Одредити начин прослеђивања информација и давања саопштења Подсетити се правила контакта са медијима; Одређивање просторије за пружање ПС подршке
Активности након кризног догађаја	- анализу ефеката спроведених мера и активности односно реализацију измењеног плана рада, као и пружање прве психолошке помоћи, са посебним освртом на снаге, изазове и препоруке у реаговању на кризни догађај - тим за кризне догађаје у сарадњи са педагошким колегијумом израђује посебан план даље реализације образовно-васпитног рада – уз сагласност НВ, ШУ и ШО. *Тим за кризне догађаје континуирано прати реаговања деце/ученика и запослених и процењује потребу за психосоцијалном подршком у наредном периоду и у сарадњи са спољашњом мрежом заштите израђује план о њеној реализацији. *Тим за кризне догађаје прати реализацију планова, у сарадњи са спољашњом мрежом заштите процењује степен смиривања ситуације и покреће процес договарања са породицама жртава и повређених о начинима обележавања сећања на догађај (обезбеђивање простора, активности сећања, обележавање годишњица и слично).
Праћење, извештавање и евалуација	Праћење реализације плана, у складу са Протоколом и Правилником о поступању; континуирано праћење и анализа и процена стања након кризног догађаја Извештавање надлежних – ШУ Евалуација – јасан поступак у складу са дефинисаним Протоколом.

Циљ: Јачање отпорности школске установе на појаву кризног догађаја

Разред	Активности	Начин остваривања	Носиоци активности	Временска динамика	Начин праћења
1-8.	Обезбедити начине упозорења: – сигнал упозорења – школско звоно, маркирање безбедног места, провера прегледности плана евакуације	Непрекдано, дуго звоно; Зелено означена безбедна места, места поновног окупљања; Постављен план евакуације на прегледним местима	Тим за Заштиту од ДНЗЗ и Подтим за кризне ситуације	Септембар	Упознатост колектива за свим наведеним сигнаlima
1-8.	Дефинисање улога и израда плана активности деловања	План рада Подтима за кризне ситуације	Подтим за кризне ситуације	Септембар	Извештаји, записници
1-8.	Обуке за запослене у циљу стручног усавршавања кроз различите области	Едукације, радионице, предавања	Стручна служба, Координатор Тима за заштиту од ДНЗЗ	Током године	Извештаји, записници, потврде о стручном усавршавању
5-8.	Радионице за ученике у јачању њихових капацитета у различитим областима	Радионице, предавања, ЧОС	Стручна служба, Координатор Тима за заштиту од ДНЗЗ, УП	Током године	Ес –Дневник, записници, извештаји
5-8.р	Вежбе евакуације за ученике и за запослене	Практична вежба, провера познавања безбедних места, плана евакуације,	Тим за Заштиту од ДНЗЗ и Подтим за кризне ситуације	Током године	Писани извештаји, ес - Дневник

[Повратак на садржај](#)

		провера сигнала упозорења			
1-8.	Сарадња са надлежним органима	Предавање, вежба	Тим за Заштиту од ДНЗЗ и Подтим за кризне ситуације	Током године	Извештаји, записник, објава на сајту
1-8.	Провера познавања Протокола реаговања у ситуацијама када се јави кризни догађај	Организација симулације – проблемских ситуација, случајева кризе	Тим за Заштиту од ДНЗЗ и Подтим за кризне ситуације	Током године	Писана евиденција, записници,
1-8.	Провера познавања Протокола реаговања у кризним ситуацијама након кризног догађаја	Вежба провере поступака након кризног догађаја	Тим за Заштиту од ДНЗЗ и Подтим за кризне ситуације	Током године	Писана евиденција, тест, записник
1.8.	Анализа стања у школи, праћење ситуације	Евалуациони упитник, процена на основу реализације плана	Тим за Заштиту од ДНЗЗ и кризне ситуације	Током године	Попуњена евалуација, извештаји, записник
1-8.	Вођење документације, измене документације	Редовно евидентирање активности, писање извештаја, праћење измене Протокола, Правилника и допуна података, кроз унапређење вођене документације	Тим за Заштиту од ДНЗЗ и Подтим за кризне ситуације	На крају школске године, благовремено праћење	Писана евиденција

[Повратак на садржај](#)

Коришћени извори:

**Закон о основама система образовања и васпитања*

**Правилник о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање*

**Правилник о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности*

**Посебни протокол за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања*

12. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ

При одабиру ваннаставних активности водили смо рачуна о жељама, потребама и могућностима деце као и о ресурсима којима располажемо.

Заступљене су активности којима желимо да код деце развијемо низ компетенција, социјалних, когнитивних, моторичких, да се друже, креирају и забављају, развију самопоуздање и самопоштовање, осећај друштвене одговорности, емпатије и међусобног уважавања.

Циљеви ваннаставних активности су следећи:

Подстицање интелектуалног развоја (стваралачко и критичко мишљење, целоживотно учење и сл..)

Подстицање моралног развоја (вредности, хуманитарне активности, солидарност, толеранција и сл..)

Подстицање емоционалног развоја

Подстицање социјалног развоја (сарадња, ненасилно понашање и сл..)

Подстицање одговорног односа према здрављу и физичкој активности

Подстицање одговорног односа према животној средини и одрживом развоју

Развој социјалних вештина (комуникација, доношење одлука и сл..)

Поштовање дечјих и људских права, равноправности...

Развој свести о значају одрживог развоја, очувања животне средине, еколошке етике и заштите животиња

Подршка личном и националном идентитету

Поштовање и неговање традиције и културе српског народа и националних мањина

Подршка интеркултуралности и мултикултуралности

Упознавање са могућностима наставка школовања, са светом рада и предузетништвом

Сврха увођења ваннаставних активности односи се на: развој различитих аспеката личности (когнитивни, морални, естетски, физички, социјални, емоционални...); повезивање, проширивање и продубљивање знања, развој вештина и навика стечених у школи и свакодневном животу (посебно развој општих и међупредметних компетенција); правилан однос према раду и подстицање професионалног развоја; бољи однос према школи, школским обавезама, ученичком колективу, наставницима; бољу укљученост и прихваћеност ученика; сврсисходније коришћење слободног времена; подстицање ученичких потенцијала и задовољавање њихових

[Повратак на садржај](#)

интересовања; оспособљавање за комуникацију, интеракцију и сарадњу; партиципацију, иницијативност, предузимљивост; превенцију непожељних облика понашања; упознавање других и другачијих, јачање толеранције на различитост

За реализацију ваннаставних активности планиран је по један час недељно (до 36 годишње).

Наставник у великој мери утиче на то како ће се рад секција одвијати, како ће се ученици осећати током рада. Дужности наставника су:

Да мотивише ученике и укључује их у све фазе рада ваннаставних активности

Даје јасне смернице у погледу задужења, рокова, начина извештавања

Надгледају и помажу да дорађују и унапређују свој рад

Подстиче креативност код деце и охрабрује их да пробају нешто ново без страха од грешке

Да их научи како да траже подршку и укључују вршњаке и одрасле

Да створе услове да се деца упознају и сарађују са својим вршњацима из других разреда или школа

Развој свих способности, као и испуњење свих наведених циљева односи се на све ученике од 1-8. разреда. Разлика је у реализацији, сходно плановима и програмима рада првог и другог циклуса образовања, али сврха свих ваннаставних активности је иста, ангажовање ученика у односу на њихове афинитете и интересовањима.

Кроз реализацију ваннаставних активности остварују се следећи елементи образовно-васпитног рада: *Подстицање интелектуалног развоја (стваралачко и критичко мишљење, целоживотно учење и сл.); Подстицање моралног развоја (вредности, хуманитарне активности, солидарност, толеранција и сл.); Подстицање емоционалног развоја; Подстицање социјалног развоја (сарадња, ненасилно понашање и сл.); Развој социјалних вештина (комуникација, доношење одлука и сл.); Поштовање дејих и људских права, равноправности...; Развој свести о значају одрживог развоја, очувања животне средине, еколошке етике и заштите животиња; Подршка личном и националном идентитету Поштовање и неговање традиције и културе српског народа и националних мањина; Подршка интеркултуралности и мултикултуралности; Упознавање са могућностима наставка школовања, са светом рада и предузетништвом.*

12.1. ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ ОД 1. ДО 4. РАЗРЕДА

Ученици у првом циклусу образовања реализују ваннаставне активности кроз свој редован план рада, који обухвата више различитих секција. Тежиште је на социјализацији, психомоторном развоју ученика, упознавању сопствених мисли и осећања и њиховом изражавању (посебно креативном), упознавању окружења по моделу предмета Свет око нас (од познатог ка мање познатом, од локалног ка глобалном). Доминирају активности које се остварују кроз игру, покрет и креативне захтеве. Ваннаставне активности се спроводе уз значајну помоћ и подршку наставника.

12.2. ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ ОД 5-8. РАЗРЕДА

Ученици другог циклуса образовања врше избор ваннаставних активности на основу својих интересовања, у складу са могућностима школе. Тежиште је на интелектуалном, емоционалном, моралном, физичком и социјалном развоју ученика посебно кроз дружење, пријатељство. Доминирају заједничке активности које траже сарадњу, толеранцију, поштовање различитости. Активности пред ученике постављају различите интелектуалне захтеве (вербалне, нумеричке, спацијалне...), промишљање и делање у области одрживог развоја, солидарности, интеркултурализма, националне и светске културне баштине и коришћење ИКТ-а. Посебно су значајне све активности које доприносе изградњи нулте толеранције на сваки вид насиља. Ваннаставне активности се спроводе уз делимичну помоћ и подршку наставника

12.3. КЛУБ КРЕАТИВНИХ И ЖИВОТНИХ ВЕШТИНА

Сврха клуба креативних и животних вештина

Клуб креативних и животних вештина представља облик ваннаставног рада који омогућава ученицима да кроз различите креативне, истраживачке, еколошке, културне, спортске и радионичарске активности развијају личне потенцијале, социјалне и емоционалне компетенције, самопоуздање, сарадњу и одговорност.

Рад клуба усмерен је на:

развијање креативности и стваралаштва;

развијање логичких способности;

[Повратак на садржај](#)

препознавање и неговање талената и интересовања ученика;
развијање позитивне слике о себи;
јачање самопоуздања и самопоштовања;
развијање комуникацијских вештина;
подстицање емпатије и толеранције;
развијање тимског рада;
конструктивно решавање конфликта;
развијање еколошке свести;
неговање културног и историјског наслеђа;
подстицање здравих стилова живота;
развијање предузимљивости и иницијативе;
активно учешће ученика у животу школе и локалне заједнице;
осмишљавање и реализацију ученичких пројеката;
превенцију насиља и ризичних понашања;
развијање бриге о менталном здрављу.
Клуб доприноси остваривању циљева образовања кроз:
целовит развој личности ученика;
развијање способности за сарадњу и комуникацију;
подстицање критичког и креативног мишљења;
развијање одговорног односа према себи, другима и окружењу;
стицање функционалних знања применљивих у свакодневном животу;
јачање демократских вредности;
развијање поштовања људских права;
уважавање различитости;
неговање културног идентитета;
развијање предузимљивости;
развијање свести о значају здравља;
развијање свести о заштити животне средине;

подстицање активног грађанства;
оспособљавање за доживотно учење.

разред	ИСХОДИ/ЕФЕКТИ	АКТИВНОСТИ	Међупредметне компетенције	Временска динамика	Фонд часова	Облик/начин
1-8	препознаје и изражава своје емоције; користи асертивну комуникацију; успешно сарађује са вршњацима; конструктивно решава конфликте; показује иницијативу у раду; планира и реализује активности; брине о свом физичком и менталном здрављу; одговорно се односи према животној средини; презентује резултате свог рада; користи различите облике креативног изражавања; учествује у животу школе; развија самопоуздање и осећај припадности школи; поштује различитости; примењује стечена знања у свакодневним ситуацијама. користи логичан начин	дебате; говорне вежбе; рецитовање; литерарне радионице; интервјуи; школски часопис; драматизације. израда презентација; дигитални плакати; школски блог; електронски часопис; дигитално прикупљање података; израда видео материјала. самопроцена; портфолио ученика; планирање активности; вођење дневника рада; вршњачко учење. тимски задаци; волонтерске акције; вршњачка подршка; радионице толеранције; радионице ненасилне комуникације.	Комуникација, Сарадња, Одговорно учешће у демократском друштву, Одговоран однос према здрављу, Одговоран однос према околини, Естетичка компетенција, решавање проблема, Предузимљивост и оријентација ка предузетништву	Једном недељно	36	Учешће ученика број укључених ученика; редовност долазака; степен ангажовања. Реализоване активности број радионица; број пројеката; број изложби; број

	проступања проблему препознаје и негује културна и историјска наслеђа разуме важност активизма и показује иницијативу ка тржишту рада; уме да искаже и заступа своје вештине и способности повезује уметничка и културна дела са историјским, културним, друштвеним и географским контекстом њиховог настанка примењује креативност и стваралаштво у разним активностима изводи музичке примере користећи глас, покрет	осмишљавање пројеката; организација школских догађаја; хуманитарне акције; предузетничке радионице; ученичке изложбе. ликовне колоније; драмске представе; обележавање значајних датума; изложбе; истраживање традиције. планирање активности у групи; распоређивање задужења; доношење заједничких одлука; реализација тимских пројекта; групни панои; приредбе; пројектна настава. форум-театар; рециклажа; уређење школског дворишта; садња биљака; еко-патроле; еко-кампање. спортски дани; радионице о здравим				приредби ; број спортски х активнос ти; број еколошки х акција. Производ и рада панои; литерарн и радови; презента ције; видео материја ли; изложбен и радови; школски часопис. Развој компетен ција Праћење: комуника ције; сарадње; одговорн
--	--	--	--	--	--	--

		стиловима живота; радионице о менталном здрављу; активности против зависности. Певање и свирање песама по слуху уз комбинацију покрета				ости; креативн ости; предузим љивости. Школска клима осећај припадно сти школи; квалитет односа међу ученици ма; учешће ученика у животу школе; задовољс тво ученика активнос тима. Евалуаци они инструме нти анкете за ученике; анкете за
--	--	--	--	--	--	--

[Повратак на садржај](#)

						родитеље ; портфоли о секције; чек- листе; евалуаци они листови; извештај и о раду; фотограф ије и документ ација активнос ти
--	--	--	--	--	--	--

Поред међупредметних, у оквиру ове секције развијају се још и следеће кључне компетенције :*Комуникација на матерњем језику, Дигитална компетенција ,Учење учења,Социјалне и грађанске компетенције, Иницијативност и предузимљивост, Културолошка свест и изражавање*, уз принципе рада као што су инклузивност, сарадња, креативност и предузимљивост.

12.4.XOP

Сврха секције - Развијање интересовања, талената, креативности, сарадње, одговорности и активног учешћа ученика у животу школе и локалне заједнице. Циљ секције -Подстицање целовитог развоја ученика кроз искуствено учење, пројектни рад, истраживање и стваралаштво. Задаци секције Развијање функционалних знања, социјалних вештина, комуникације, тимског рада, иницијативе и позитивних вредности. Активности обухватају јавне наступе, вршњачко учење, сарадњу са породицом и локалном заједницом. Повезаност са циљевима образовања –Развој личности, критичког мишљења, демократских вредности, културе, здравља и одговорности према окружењу.

Разред	ИСХОДИ/ЕФЕКТИ	АКТИВНОСТИ	Међупредметне компетенције	Временска динамика	Фонд часова	Облик/ начин
5-8.	Ученик ће бити у стању да:изводи музичке примере користећи глас и покрет, самостално и у групи; – примењује правилну технику певања; – примењује различита средства изражајног певања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; – развије координацију и моторику кроз покрет; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – користи могућности ИКТ-а за самостално и групно извођење – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – понаша се	Певање песама по слуху самостално и у групи. Певање песама у комбинацији са покретом. Свирање по слуху дечијих, народних и уметничких композиција на инструментима Свирање из нотног текста дечијих, народних и уметничких композиција; Припремање јавних наступа, приредби, других извођења пред	Комуникација, Сарадња, Одговорно учешће у демократском друштву, Естетичка компетенција	Једном месечно, по потреби за приредбе и такмичења	18-36	Наступ на приредби поводом прославе Дана школе Наступ поводом обележавања школске славе „Свети Сава“

	у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама *Бити способан да разуме различите форме уметничког изражавања, и да их користи за сопствено изражавање	публиком				Наступ и на такмичењима; број укључених ученика редовности похађања број реализованих активности квалитет ученичких радова учешће на конкурсима и манифестацијама – *начин праћењ
--	---	----------	--	--	--	--

						а
--	--	--	--	--	--	---

12.5.ДРАМСКА СЕКЦИЈА

Сврха секције - Подстицање ученика на креативно изражавање кроз драмске активности, развијање комуникацијских и социјалних вештина, самопоуздања, културе говора и љубави према позоришној уметности. Циљ секције -Омогућити ученицима да изразе свој таленат за глуму и остале таленте и способности везане за сценску уметност, неговати културу усменог изражавања, мотивисати ученике да се креативно изразе на различите теме (тема: ненасилна комуникација), посетити позоришне представе и дискутовати о њима

Задаци секције - Драмска секција се бави неговањем говорне и сценске културе ученика, развијањем талената, природности израза и сценског наступа, креативности и сарадње. Повезаност са циљевима образовања - Рад драмске секције доприноси остваривању циљева образовања и васпитања који се односе на развој стваралачких способности, креативности и естетске културе ученика, развој комуникацијских вештина, самопоуздања, сарадње и одговорности, неговање толеранције и уважавања различитости, као и оспособљавање ученика за активно учешће у културном и друштвеном животу.

разред	ИСХОДИ/ЕФЕКТИ	АКТИВНОСТИ	Међупредметне компетенције	Временска динамика	Фонд часова	Облик/начин
1-8.	Ученик ће бити у стању да : развија самопоуздање у јавном наступу и изражавању пред публиком; примењује основне елементе сценског израза (говор, покрет, мимику и гестикулацију); правилно и разговетно интерпретира драмски текст; сарађује са члановима групе у	-Обавештавање ученика свих разреда о раду Театра -Аудиција за пријем чланова у школски театар -Истраживачки задаци– текст, режија, глума, костими, светло, музика и др.	Компетенција за целоживотно учење, Комуникација, Сарадња, Одговорно учешће у демократск	Једном недељно, по потреби чешће и у складу са планом рада за текућу школску	До 36	Израда панорама и постављање у холу матичне школе на којима ће бити приказан досадашњи рад школског театра

	припреми и реализацији сценског наступа; поштује договорена правила рада и преузима одговорност за поверене задатке; испољава креативност у смишљавању ликова, дијалога и сценских решења; развија способност уживљавања у улогу и разумевања различитих перспектива; препознаје и изражава емоције кроз драмске активности; учествује у припреми школских приредби, манифестација и културних догађаја; вреднује сопствени рад и рад других на конструктиван и подстицајан начин; негује културу говора и лепог изражавања; развија љубав према књижевности, позоришту и уметности. се укључи у тимски рад и размењује мишљења, негује таленте, развије машту и креативност, развијање љубави према уметничком изражавању, побољша дикцију пише краће драмске текстове и самостално ради, негује односе уважавања, разумевања и толеранције према другима.	-Предлог текстова за Нову годину, Осми март, Дан школе -Читалачке пробе и језичка вежбања -Рад на драмском тексту -Подела улога,извођење и сналажење на сцени -Рад на сцени покрет,гест, мимика -Избор музике која прати сценско дело. -Сарадња са Културним центрима и позориштима из различитих градова. -Праћење конкурса и школских драмских фестивала у нашој и земљама из окружења. -Пријављивање учешћа и учествовање на конкурсима и дечијим фестивалима у -Србији и земљама из окружења. -Хуманитарно деловање -Недеља културе и комедије –недеља у којој се сваког дана изводе различите представе, манифестације, активности везане за забаву и културу	ом друштву, Естетичка компетенција	годину		Наступ на приредби поводом прославе Дана школе, Нове године, Обележавање 8. марта Наступ поводом обележавања школске славе „Свети Сава“ Наступи на такмичењима Извођење представе Јавни наступ Хуманитарно деловање Пробе Интерпретације *Видљиво у извештајима, на сајту, дневнику
--	--	---	---	---------------	--	--

12.6.ИСТОРИЈСКА СЕКЦИЈА

Сврха секције -Подстицање интересовања ученика за историју, истраживање прошлости, развијање свести о значају културно-историјског наслеђа, неговање националног и културног идентитета и оспособљавање ученика за самостално истраживање и критичко сагледавање историјских извора и догађаја. Циљ секције - Промовисање националне и религијске толеранције, да развија критичке способности ученика, могућност самосталног размишљања и њихову објективност, да омогући развој интелектуалних способности ученика потребних за критичку анализу и тумачење разних информација, кроз дијалог, трагање за историјским сведочанствима и отворену расправу о многим осетљивим питањима. Задаци секције - да омогући ученицима јачање њиховог индивидуалног и колективног идентитета кроз познавање заједничког историјског наслеђа у свим његовим димензијама - локалној, регионалној, националној, европској и глобалној, упознавање културе,традиције,обичаја и историју свих народа у Србији, посете и упознавање културно-историјских споменика нашег града и околине. Повезаност са циљевима образовања- Рад историјске секције доприноси остваривању циљева образовања и васпитања кроз развијање националног и културног идентитета, поштовања историјског и културног наслеђа, критичког мишљења, истраживачких способности, сарадње и одговорног односа према друштву. Активности секције подстичу ученике на активно учешће у очувању културне баштине и разумевању историјских процеса који обликују савремено друштво.

разред	ИСХОДИ/ЕФЕКТИ	АКТИВНОСТИ	Међупредметне компетенције	Временска динамика	Фонд часова	Облик/на чин
5-8	Ученик ће бити у стању да: Развије грађанску одговорност за демократију; да прихвати друге и другачије, да уважава културно наслеђе својих суседа који нису исте вере и националности; да правилно употребљава појам историја; примени знање из историје на историјској карти (приказује на којем простору су се одиграли најважнији догађаји из локалне, националне, регионалне и опште историје).	-Упознајем Србију -Прављење презентације на тему:“Шта сам понео са путовања по српској прошлости“ -Историјски извори балкански свет у раном средњем веку -Истражи своје корене -Олимпијске игре -Реализација пројеката и презентација; -Израда панорама, изложбе	Рад са подацима и информацијама Комуникација, Сарадња, Одговорно учешће у демократском друштву, Компетенција за целоживотно учење	Једном месечно или по потреби чешће, у складу са актуелним ГПРШ.	До 36	Приказивање документарног материјала, израда панорама и презентација, посета историјских места и

	проналази, прикупља и користи податке из различитих историјских извора; разликује историјске чињенице, тумачења и мишљења; повезује узроке и последице значајних историјских догађаја; препознаје значај историјских личности и догађаја за развој друштва; развија истраживачке вештине кроз самосталан и групни рад; сарађује са вршњацима у реализацији пројеката и презентација; показује одговоран однос према културно-историјском наслеђу; уважава различите културе, традиције и историјска искуства народа; ☐ примењује критичко мишљење приликом анализе историјских извора и садржаја.	или друге облике приказивања резултата рада -Истраживања на теме у блиској вези са значајним историјским чињеницама				музеја...
--	---	---	--	--	--	-----------

12.7.БИОЛОШКО-ЕКОЛОШКА СЕКЦИЈА

Сврха секције- Развијање еколошке свести, одговорног односа према природи и животној средини, као и интересовања за биолошке појаве, процесе и очување биодиверзитета.

Циљ секције- наших активности и постојања је да ангажујемо све ресурсе наше школе, како би покренули процес еколошке осетљивости, одговорности и свести, како код ученика тако и код наставног особља наше школе. Кроз све наше акције надамо се да дајемо добар пример како се треба борити за очување свега што нам природа несебично даје!

Задачи секције -Развијање функционалних знања, социјалних вештина, комуникације, тимског рада, иницијативе и позитивних вредности. Активности обухватају радионице, пројекте, истраживања, јавне наступе, изложбе, презентације, вршњачко учење, сарадњу са породицом и локалном заједницом. Повезаност са циљевима образовања - развијање одговорног односа према животној средини; развијање научне писмености; развијање критичког мишљења; неговање здравих стилова живота; развијање сарадње и одговорности; оспособљавање за активно учешће у друштву.

разред	ИСХОДИ/ЕФЕКТИ	АКТИВНОСТИ	Међупредметне компетенције	Временска динамика	Фонд часова	Облик/начин
5-8	Ученик ће бити у стању да: води рачуна о својој исхрани, да правилно изабере производе корисне за очување здравља и негу тела, развије свест о значају личног ангажовања у заштити животне средине као део свакодневне егзистенције развије креативност, знати жељу за откривањем новог, кооперативност, жељу за посматрањем и разумевањем света око себе, жељу за личним ангажовањем у раду локалне	-формирање група -подела задужења -истраживање одређених нових појмова -истраживање околине у циљу упознавања биљног и ивотињског света -пројекти -израда презентација, паноа за обележавање значајних датума -осмишљавање акција за чишћење школског	Комуникација, Сарадња, Одговорно учешће у демократском друштву, Одговоран однос према здрављу, Одговоран однос према околини, Естетичка компетенција, Рад са подацима и информацијама, Решавање	1-2 пута месечно, у складу са планом рада за актуелну школску годину	18 -36	Представљање презентација и других радова чланова секције ученицима наше школе (значајни датуми

	заједнице, спремност за сарадњу са другима без обзира на пол, друштвени и економски статус и различита опредељења препознаје значај очувања животне средине; примењује еколошки одговорно понашање; учествује у еколошким акцијама и пројектима; користи различите изворе информација у истраживању; препознаје основне представнике биљног и животињског света; · развија одговорност према природи и окружењу.	дворишта, као и акција сакупљања отпада -рециклажа -организовање акција израде канти, улепшавања простора -разврставање отпада -организација излета -едукација и ширење еколошке свести -садња дрвећа -еко изложба	проблема			
--	---	---	----------	--	--	--

12.8.СПОРТСКО-РЕКРЕАТИВНА СЕКЦИЈА

Сврха секције- Подстицање ученика на редовну физичку активност, развијање здравих животних навика, спортског духа и позитивног односа према рекреацији и очувању здравља. Циљ секције - Спортске секције је да разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно образовним подручјима, доприносе интегралном рзвоју личности ученика (конгнитивном, афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и применом моторичких умења, навика и неопходних теориских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада). Задаци секције – развијање такмичарског духа и правилног психофизичког развоја, усвајање спортског понашња, фер плеја и развој вештина подношења пораза, очување кондиције и промовисање здравих животних навика, очување и јачање флексибилности, игре и спретности. Повезаност са образовним циљевима - развијање здравих животних стилова; развијање одговорности према сопственом здрављу; развијање сарадње,

[Повратак на садржај](#)

солидарности и поштовања правила; развијање самопоуздања и истрајности; подстицање физичког, психичког и социјалног развоја ученика; оспособљавање за квалитетно коришћење слободног времена

разред	ИСХОДИ/ЕФЕКТИ	АКТИВНОСТИ	Међупредметне компетенције	Временска динамика	Фонд часова	Облик/начин
1-8	Ученик ће бити у стању да: Разуме сврху и значај вежбања, као и процесе у физичком вежбању Примењује правила игре Поштује правила понашања на и у објектима за вежбање Навија фер, чува себе и друге Одговорно се понаша према свим чиниоцима приликом вежбања Примени научено у ванредним околностим Доведе у везу физичко вежбање и здравље Пимени хигијенске мере пре, током и након вежбања Се правилно храни Препозна врсту повреде Чува животну средину током вежбања редовно учествује у спортским и рекреативним активностима; примењује правила фер-плеја; показује развијене навике физичког вежбања; сарађује са члановима тима; препознаје значај физичке активности за здравље;	-Формирање секције -Слекција чланова -Селекција врсти спорта *Стони тенис *ФУТСАЛ *Клизање *Скијање *Пливање *Стрељаштво *Одбојка *Кошарка *Шах *Атлетика (школски крос и маратон) -Организација спортских активности током Дечије недеље, Недеље сећања и заједништва, Дана школе или важних датума где промовисање спорта игра важну улогу - Игре без граница -Полигони -Препознавање и мапирање ученика који су талентовани, којима спорт помаже у побољшању	Комуникација, Сарадња, Одговорно учешће у демократском друштву, Одговоран однос према здрављу, Одговоран однос према околини, Решавање проблема	Временска динамика усклађена је према текућој школској години	До 36	Међуодељењска такмичења, Такмичења на нивоу школе; Градска такмичења; Републичка такмичења; Међународна такмичења

	безбедно учествује у спортским активностима; · показује упорност, дисциплину и одговорност током рада секције.	концентрације на часу, конструктиван начин решавања агресивности код ученика и ученике код којих је приметан неправилан развој скелета				
--	---	--	--	--	--	--

12.9..ЛИТЕРАРНО-РЕЦИТАТОРСКА СЕКЦИЈА

Сврха секције – Подстицање ученика на креативно језичко изражавање, развијање љубави према књижевности, читању и лепој речи, неговање културе говора, изражајног читања и рецитовања, као и развијање стваралачких способности и самопоуздања ученика. Циљ секције – Омогућити ученицима да развијају своје литерарне и рецитаторске способности, подстицати креативно писано и усмено изражавање, неговати љубав према књизи и читању, оспособљавати ученике за самостално литерарно стваралаштво и квалитетно јавно наступање, мотивисати ученике за учешће на литерарним и рецитаторским конкурсима и манифестацијама. Задаци секције – Литерарно-рецитаторска секција бави се развијањем језичке културе, маште и креативности ученика, подстицањем литерарног стваралаштва, неговањем изражајног читања и казивања поезије и прозе, развијањем самосталности у раду, самопоуздања и способности јавног наступа. Повезаност са циљевима образовања и васпитања – Рад литерарно-рецитаторске секције доприноси остваривању циљева образовања и васпитања који се односе на развој језичке културе, комуникацијских способности, креативности и стваралачког изражавања, развој естетске осетљивости, самопоуздања и личног идентитета, неговање културних вредности, толеранције и сарадње, као и оспособљавање ученика за активно учешће у културном животу школе и заједнице.

разред	ИСХОДИ/ЕФЕКТИ	АКТИВНОСТИ	Међупредметне компетенције	Временска динамика	Фонд часова	Облик/начин
1-8.	Ученик ће бити у стању да : развија љубав према читању и књижевности; • изражајно чита и казује поетске и прозне текстове;	-Обавештавање ученика о раду секције и пријем нових чланова. -Изражајно читање поетских и прозних текстова.	Компетенција за целоживотно учење, Комуникација, Сарадња, Одговорно учешће у демократском друштву, Естетичка	Једном до два пута месечно, по потреби и чешће	18-36	Рецитаторске и литерарне радионице. Израда паноя и изложби ученичких радова.

•примењује правила лепог и правилног говорног изражавања; •самостално пише краће литерарне радове различитих жанрова; • исказује осећања, ставове и идеје на креативан начин; • користи богат и примерен речник у усменом и писменом изражавању • развија машту, креативност и стваралачке способности; • учествује у јавним наступима, приредбама и такмичењима; • вреднује сопствени рад и рад других; • сарађује са вршњацима у припреми литерарних и рецитаторских садржаја; • негује културу дијалога, толеранцију и уважавање различитих мишљења; • развија самопоуздање у јавном наступу.	-Вежбе дикције, артикулације и правилног изговора. -Анализа књижевних текстова и разговор о прочитаним делима. -Писање песама, прича, бајки, састава и литерарних радова. -Припрема ученика за школска, општинска и друга такмичења рецитатора. -Учествовање на литерарним конкурсима. -Обележавање значајних датума и учешће у школским приредбама. -Израда литерарних панора и школских публикација. -Сарадња са библиотеком и културним установама. -Посете књижевним вечерима, сајмовима књига и културним манифестацијама. -Представљање ученичких радова на	комтенција			Јавни наступи на школским приредбама. Учешће на такмичењима и конкурсима. Представљање радова у школском листу и на сајту школе. Сарадња са библиотеком и културним институцијама. Књижевне вечери и тематски часови. *Видљиво у извештајима, дневнику рада секције и на сајту школе.
---	--	------------	--	--	--

		школском сајту и у школским новинама				
--	--	---	--	--	--	--

13. ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ

Основни циљ програма професионалне оријентације је развијање способности младих да донесу и спроведу промишљену, ваљану и самосталну одлуку о избору школе и занимања, као и да планирају каријеру и укључе се у свет рада.

Циљеви програма

- професионално васпитање и информисање ученика
- развијање код ученика реалне слике о себи, својим особинама, образовним и радним аспирацијама
- оспособљавање ученика за самостално доношење одлуке о свом професионалном путу и рационалан избор школе и занимања

Основни општи задаци програма професионалне оријентације су:

- упознавање, праћење и подстицање развоја индивидуалних карактеристика личности ученика значајних за усмеравање њиховог професионалног развоја и њихово подстицање да и сами свесно доприносе сопственом развоју
- упознавање ученика са светом рада и занимања, системом средњег образовања и васпитања
- формирање правилних ставова према раду
- подстицање ученика на испитивачко, истраживачко понашање према себи и свету
- оспособљавање ученика за планирање свог професионалног развоја и доношење реалних и зрелих одлука у вези са избором занимања и правцима стручног оспособљавања
- успостављање сарадње са установама и институцијама које могу допринети успешнијем професионалном развоју ученика.

Разред	Активности	Начин остваривања	Носиоци активности	Временска динамика	Начин праћења
7. и 8.	Упознавање ученика са подручјима рада, образовним профилима и средњим школама	- израда паноа за ученике, организовање презентација средњих школа - израда паноа са занимањима родитеља - формирање збирке промотивног и информативног материјала средњих школа - формирање кутка за професионалну оријентацију Радионице професионалне оријентације- Пет корака до одлуке о школи и занимању (Програм професионалне оријентације)	Тим за Професионалну оријентацију, Професори и ученици средњих школа	Током целе школске године	Школска документација, есдневник, школски вебсајт, Панои и Кутак за професионалну оријентацију
8.	Упознавање ученика са занимањима и светом рада	-Презентовање занимања родитеља ученика - организовање посета радним организацијама и установама	Одељењске старешине, Тим за професионалну оријентацију Ученици завршних разреда	Друго полугодиште	Школска документација, Есдневник, ФБ страница школе, школски вебсајт
8.	Саветодавни рад са	-Индивидуални саветодавни рад са	Педагошко-психолошка служба	Друго и треће	Школска документација, есдневник, школски вебсајт, сајт Националне

	ученицима осмог разреда	ученицима - Индивидуални саветодавни рад са родитељима - Сарадња са Националном службом за запошљавање - Предавања/Радионице за ученике о избору занимања - Саветодавни рад са ученицима којима је потребна додатна подршка и сарадња са релевантним службама	Одељењске старешине	тримесечје	службе за запошљавање Е Дневник
8.	Информисање о упису у средњу школу	- Предавања за ученике 8. разреда о избору и упису у средњу школу	Педагошко-психолошка служба Одељењске старешине	Мај, јун	Школска документација, есдневник, школски вебсајт , ФБ страница школе

14. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Брига о здрављу ученика заузима једно од кључних места у раду школе. Брига о здрављу прожима се у редовној настави многих предмета (свет око нас, природа и друштво, биологија, географија, хемија, физичко и здравствено васпитање), у часовима одељењског старешине, а представници неких институција локалне средине веома су ангажовани при реализацији овог програма. Пре свих ту су здравствене установе, потом Црвени крст и МУП. Циљ програма је друштвена и лична брига о здрављу сваког детета. Један од најважнијих циљева у области здравствене заштите је и развијање, код сваког ученика појединачно, свести о значају очувања личног здравља и значаја његовог активног односа према томе, као и развијање правилног односа према исхрани, слободном времену, боравку у природи, редовним консултацијама у здравственим службама и избегавању ризичних ситуација и понашања, која могу штетно утицати на њих.

Циљеви:

- Развијање свести и одговорности ученика за сопствено здравље,
- Подизање здравствене културе ученика тако да брига о здрављу буде саставни део свакодневних навика, потреба и поступања,
- Спровођење примарне превенције од болести зависности
- Стицање знања, формирање ставова и понашања ученика у вези са здрављем и здравим начином живота и развојем хуманизације односа међу људима;
- Унапређење хигијенских и радних услова у школи и елиминисање утицаја који штетно делују на здравље;
- Остваривање активног односа и узајамне сарадње школе, породице и заједнице на развоју, заштити и унапређењу здравља ученика.

Разред	Активности/ теме /садржаји	Време реализације	Носиоци реализације	Облик/начин
1.-8.	Сарадња са здравственим установама	Септембар, у току школске године	Дом здравља Јагодина, одељењске старешине, педагог	Договор о сарадњи, палинрање систематских прегледа стоматолошких прегледа, Имунизације
1.-8.	Реализација планираних систематских прегледа Имунизација	Према плану Здравствене Установе	Дом здравља Јагодина	Систематски прегледи ученика у Дечијем диспанзеру -обављање прегледа у здравственој установи у присуству родитеља
1.-8.	Стоматолошки прегледи	Према плану стоматолошке службе	Дом здравља Јагодина	Стоматолошки прегледи ученика у присуству родитеља
1.	Формирање личних хигијенских навика Одржавање школског прибора, радног места, правилно седење Употреба санитарних уређаја	Септембар активно, до краја школске године по потреби уз стално праћење.	Наставници разредне наставе	Усмено излагање, практичне вежбе.
2,3,4.	Развој хигијенских навика Усвајање хигијенских навика код заразних болести Одржавање стечених хигијенских навика Припрема деце за психофизичке промене код дечака и девојчица.	Током школске године по договору наставника разредне наставе са осталим носиоцима реализације.	Наставници разредне наставе, педагог, наставник биологије, здравствени радници.	Усмено излагање, филмови, практичне вежбе.
5,6	Одржавање стечених хигијенских навика Интимна хигијена, Пубертет Развојне промене код дечака и девојчица. Облици поремећеног социјалног понашања Прва љубав Значај љубави, потребе за међусобним упознавањем и уважавањем Предавање и радионице о штетности употребе дувана, алкохола и наркотика	Током школске године по договору одељењских старешина са осталим носиоцима реализације	Одељењске старешине, педагог, наставници биологије и физичког васпитања, здравствени радници, радници Црвеног крста.	Усмено излагање , Радионице, филмови.

7. и 8.	Интимна хигијена и заштита од болести Значај правилне исхране Спорт у животу младих Болести зависности Обележавање	Током школске године по договору одељењских старешина са осталим носиоцима реализације	Одељењске старешине, педагог, наставници биологије и физичког васпитања, здравствени радници, радници Црвеног крста.	Предавања Усмено излагање
---------	--	---	--	------------------------------

Систематски прегледи ученика код педијатра и стоматолога као и вакцинације обављаће се према календару. Контрола општег хигијенског стања ученика, стална контрола хигијенских услова у школским просторијама и школском дворишту, рад на спречавању настанка и ширења заразних болести обавља се током целе школске године од стране свих запослених.

ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Циљ програма социјалне заштите у школи је унапређивање социјалног и породичног статуса ученика у сарадњи са надлежним институцијама како би се створили оптимални услови за раст, развој и напредовање ученика. Циљ овог програма је и подизање свести ученика о проблемима који окружују људе око њих, нарочито њихове вршњаке, као и важност активног учешћа у акцијама које могу помоћи угроженим категоријама у циљу отклањања или ублажавања идентификованих тешкоћа.

Задаци су праћење породичног и социјалног статуса ученика, промена које се током времена дешавају на том плану и спровођење планираних мера. У домену својих могућности школа треба да побољша положај ученика угрожених социо-економском или породичном ситуацијом обезбеђивањем помоћи или упућивањем у надлежне установе. Оснаживање ученика за прихватање и поштовање других као аутономних и једнако вредних особа како би допринели заштити и неговању људских права, хуманистичких вредности и основних демократских вредности и принципа.

Идентификација ученика који се налазе у стању социјалне потребе обавља се како на почетку, тако и током целе године. Школа израђује план помоћи овим ученицима у виду бесплатне екскурзије, излета, бесплатних уџбеника....

[Повратак на садржај](#)

Школа периодично и по потреби организује хуманитарне акције прикупљања одеће, обуће и школског материјала за ученике тешког материјалног стања.

Носиоци активности осим одељењских старешина, педагога, психолога и директора школе, су и чланови тима за заштиту деце од насиља као и чланови тима за инклузију.

Разред	Активности/ теме /садржаји	Време реализације	Носиоци реализације	Облик/начин
1. разред	Прикупљање података и формирање Базе података социјално уgroжених ученика-породица.	Септембар, април, мај.	Стручни сарадник	Упитник за родитеље ученика будућег првог разреда, Листа за индивидуално праћење, подаци Центра за социјални рад
1-8. разреда	Праћење породичног и социјалног статуса ученика током школске године.	Септембар, по потреби	ОС, стручна служба, директор, ЦСР	Разговори са одељењским старешинама, Упитници, саветодавни рад, сарадња са ЦСР.
1.-8. разреда	Сарадња са установама и организацијама социјалне заштите (Центар за социјални рад, Црвени крст, Интерресорна комисија...)	По потреби	Стручни сарадници, ОС, наставници ,ЦСР	Размена битних информација о ученицима и њиховим породицама усменим или писаним путем Пријава злостављања или занемаривања ученика и сарадња у решавању проблема -Пријава изостајања ученика са наставе у ситуацијама када није могуће остварити контакт са породицом
1.-8. разреда	Организовање хуманитарних акција за материјално (и/или здравствено) најугроженије ученике - Организовање продајних изложби (сајмова), концерата, спортских	Децембар, април	Одељењске старешине , Стручни сарадници	-Прикупљање материјалних средстава (од продајних изложби, улазница или прилога ученика и запослених) -Прикупљање гардеробе, школског

	такмичења, представа...			прибора, играчки, слаткиша итд. ради прављења хуманитарних пакетића -Подела новогодишњих пакетића -Додела помоћи угроженим породицама наших ученика
1.-8. разреда	Пружање помоћи ученицима из осетљивих група: ученицима који долазе из непотпуних породица или из породица са проблематичним односима или ученицима у хранитељској или усвојитељској породици.	Септембар Децембар Април према потреби	Стручни сарадници	Саветовање. Прибављање радног материјала за децу лошег материјалног статуса, набавка књига, хуманитарне акције на нивоу школе као и на нивоу саме одељењске заједнице, сарадња са Црвеним крстом, сарадња са Центром за социјални рад.
1.-8. разреда	Спречавање дискриминације и јачање солидарности	Новембар	Стручни служба ОС, УП, ВТ	Предавања на тему толеранције, спречавања дискриминације и прихватања различитости на ЧОС-у, радионице за ученике које имају за циљ развијање емпатије према ученицима из осетљивих група.

Прилог 1.

ЛИСТ ЗА ИНДИВИДУАЛНО ПРАЋЕЊЕ СОЦИЈАЛНОГ СТАТУСА УЧЕНИКА

(Попуњава одељењски старешина на почетку школске године и ажурира по потреби)

1. Општи подаци о ученику:

Име и презиме: _____

Разред и одељење: _____

Датум рођења: _____

2. Категорија социјалног ризика (заокружити или допунити):

Корисник новчане социјалне помоћи (НСП)

Дете без родитељског старања (старатељство/хранитељство)

Дете из једнородитељске породице (са ниским примањима)

[Повратак на садржај](#)

Ученик из породице са три или више ђака

Ученик из републике/расељено лице

Остало (нпр. изненадна тешка болест члана породице, незапосленост родитеља): _____

Евиденција пружене подршке (према Школском програму):

Датум	Облик подршке (Бесплатни уџбеници, гратис екскурзија, прибор)	Напомена (Реализовано/У току)

4. Праћење редовности наставе и постигнућа:

Број изостанака (текући месец): _____ (Да ли су везани за економски статус? ДА/НЕ)

Опремљеност за наставу: (Има ли прибор, одећу, књиге?) _____

Промена у понашању: (Повученост, агресивност, глад, хигијена) _____

5. Предузете мере и сарадња:

Разговор са родитељем (Датум): _____

Контакт са Центром за социјални рад (Да/Не, Датум): _____

Упућивање на Тим за инклузију/Тим за заштиту (Датум): _____

15. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Заштита и унапређење животне средине има за циљ стицање знања о друштвеним, природним, привредним и техничким појавама и токовима који мењају, обогаћују или угрожавају животну средину. Обзиром да је један од основних циљева образовања, према *Закону о основама система образовања и васпитања*, развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња школа у оквиру свог деловања има значајну улогу у образовању и развијању еколошке свести, те се кроз свој програм рада њен утицај базира на следећим васпитним задацима:

Васпитни задаци

1. развијање позитивног односа према природи;
2. изграђивање свести човека о заштити животне средине;
3. оплемењивање уже и шире околине;
4. стицање одговарајућих знања и формирање правилног односа према уређењу школе и насеља;
5. развијање одговорног понашања према животној средини;
6. неговање љубави према животињама;
7. разумевање знаја очувања одрживог развоја
8. промовисање очувања природних ресурса и препознавање њиховог значаја
9. развијање еколошке свести и доприноса заједници.

Програм заштите животне средине биће реализован кроз рад еколошке секције (биолошко-еколошка секција).

Својим практичним радом, а кроз реализацију програма, ученици доприносе очувању и заштити човекове околине и активно утичу на еколошко, хигијенско и естетско уређење школског простора.

Разред	Активности/ теме /садржаји	Време реализације	Носиоци реализације	Облик/начин остваривања
1-8. разред	Упознавање ученика са значајем одрживог развоја и значења еколошког деловања	Почетак школске године	Одељењске старешине, стручна служба, наставник биологије	На ЧОС-у или кроз активности у оквиру еколошке секције ученици ће имати предавања на тему екологије

1-8. разред	Уређење школског дворишта и простора	Септембар-октобар мај	Наставник биологије, одељенске старешине, наставници разредне наставе	Акција уређења школског дворишта, сакупљање старог папира, пластике, лименки. Постављање контејнера, кутија за сакупљање отпада
1-8. разред	Обележавање Дана здраве хране	Октобар	Наставник биологије, одељенске старешине, наставници разредне наставе	Изложба радова, цртежа ученика на тему здраве хране, израда презентација, гледање едукативних филмова о здовој храни и последикама неправилне исхране
5-8. разред	Еколошке разгледнице	Новембар, децембар, фебруар	Наставник биологије	Прављење слика, разгледница од сувог биља, од фотографија очуваних делова природе или другог материјала
5-8. разред	Садња нових врста. Неговање постојећег садног материјала у дворишту	Март, јун	Наставник биологије, учешће свих одељенских заједница	Акција уређења, неговања, заштите биљака у школском дворишту
1-8. разред	Обележавање Светског дана планете Земље	Април	Наставник биологије, одељенске старешине, наставници разредне наставе	Прављење панона на тему Дана планете Земље, израда презентација од стране ученика, представљање презентације, “садимо биљку“ у школском дворишту

5-8. разред	Обележавање Светског дана биодиверзитета	Мај	Наставник биологије	Прављење панона на тему значаја и заштите биодиверзитета, гледање едукативних филмова о разноврсности живог света на планети и њиховом значају
5-8. разреда	Еко - изложба	Мај	Наставник биологије	Хербаријум, фотографије, цртежи.
5-8. разред	Обележавање важних датума према календару значајних активности	Током целе године	Координатор еколошке секције, наставници, ученици	Кроз различите активности-предавања, израда ликовних радова, акција, излета..ученици се под координисањем наставника реализовати активности према календару културних активности
5-8. разред	Организација акција чији је циљ еколошко описмењавање	2-3 пута годишње	Координатор еколошке секције у сарадњи са УП	Едукација, практичне активности

16. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Сарадња са локалном самоуправом реализује се на основу програма сарадње са локалном самоуправом, који чини део школског програма. Школа прати и укључује се у дешавања на територији јединице локалне самоуправе и заједно са њеним представницима планира садржај и начин сарадње, нарочито о питањима од којих зависи развитак школе.

Циљ сарадње са локалном самоуправом пре свега је унапређење образовно - васпитног рада, укључивање у локалне пројекте, решавање специфичних школских проблема, подршка развоју школе, брига о здрављу и безбедности деце.

План сарадње са локалном самоуправом представља однос између институције и локалне власти како би се заједничким снагама постигли бољи резултати.

Разред	Активности	Начин реализације	Носиоци активности	Временска динамика	Начин праћења
Сви разреди	Приредбе (Дан школе, Пријем првака,Св. Сава) *	Приредба	Наставници, директор,ПП служба	Током године	Сајт школе, Facebook страница, извештај
Сви разреди	Сарадња са Центром за социјални рад	Разговор, допис	ПП служба, директор	Током године	Извештај, записник
Сви разреди	Сарадња са МУП-ом	Радионице, предавања	ПП служба, директор	Током године	Извештај, записник
Сви разреди	Сарадња са Домом здравља	Систематски прегледи, предавања	ПП служба, директор	Током године	Извештај, записник
	Сарадња са Црвеним крстом	Добровољно прикупљање	Црвени крст, ученици, наставници, ПП служба, директор	Током године	
Сви разреди	Посета Дечијем одељењу Опште болнице у Јагодини	Организација и посета Дечијег одељења	Разредне старешине свих разреда, ученици	Породични празници	Сајт школе, Facebook страница
Сви разреди	Посета Геронтолошком центру у Јагодини	Организација и посета Геронтолошком центру	Разредне старешине свих разреда, ученици	Породични празници	Сајт школе, Facebook страница

[Повратак на садржај](#)

Сви разреди	Сарадња са градском општином	Предавања	ПП служба, директор	Током године	Извештај, записник
Сви разреди	Сарадња са васпитно образовним институцијама (ОШ, СШ, Факултет, ПУ) *	Размена информација, предавање, заједничке активности.	ПП служба, директор, наставници	Током године	Сајт школе, Facebook страница, извештај
Сви разреди	Презентација књига *	Разговор, дискусија, презентација	Уметничка секција, наставници, ученици	Током године	Сајт школе, Facebook страница, извештај
* Развојни циљ					

17. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Сарадња са родитељима је нешто чему поклањамо велику пажњу у нашој школи. Сваки наставник има термин у недељи који је посвећен ђачким родитељима ради сарадње и праћења ученика. Важно је да ученици знају да наставници имају сталну комуникацију са родитељима и да је свима важно њихово напредовање. Родитељи могу са наставником да причају о проблемима са којима се деца сусрећу како би добили савет или направили заједничку стратегију за напредак детета. Веома је важно да родитељи у четири ока обавесте одељењске старешине о свим здравственим проблемима (ако их има), или о породичним ситуацијама, као и о условима у којима дете живи. Све ово има за циљ да наставници имају детаљан увид у личност сваког ученика, како би имали правилан приступ у раду са њима. Међусобно разумевање, поштовање и партнерски однос су кључни на релацији наставник – родитељ.

Разред	Активности	Начин остваривања	Носиоци активности	Временска динамика	Начин праћења
Сви разреди	Родитељски састанци	Упознавање са: ПП, наставницима, учбеницима, правилником о оцењивању, сагласности, дисциплина ученика, екскурзија.	Одељењске старешине	Септембар, новембар, јануар, април, јун.	Записник, евиденције из ЕС дневника.
Сви разреди	Индивидуални разговори	Информисање родитеља са напредовањем ученика, о његовој дисциплини или саветодавни рад.	Одељењске старешине, ПП служба	Једном недељно или по потреби	Записник, евиденција о разговору
Сви разреди	Отворена врата*	Присуство родитеља у различитим школским активностима.	Одељењске старешине, ПП служба, наставници, ученици	Једном недељно	Записник, Facebook страница, сајт школе
Сви разреди	Индиректан контакт са родитељима *	Телефонски разговор, вибер групе, службени позиви, путујућа свеска.	Одељењске старешине, ПП служба.	Свакодневно, недељно и по потреби	Записник, евиденција из Ес дневника.
Сви разреди	Саветодавни рад са родитељима ученика који имају проблема у понашању или потешкоћа у учењу *	Размена информација, различити облици саветодавног рада,	ПП служба, одељењске старешине	Према потреби по посебном договору	Записник, извештај
Сви разреди	Заједничке активности са члановима породице	Савет родитеља, Школски одбор, манифестације (Дан школе, пријем првака, Св. Сава), завршни испит за ученике осмог разреда, прослава мале матуре, празници, прославе, излети,	Одељењске старешине, ПП служба, наставници, ученици	Током целе школске године	Извештаји, Facebook страница, сајт школе.

[Повратак на садржај](#)

		пројекти.			
Сви разреди	Едукативне радионице за родитеље *	Стилови васпитања, стилови учења, формирање радних навика...	ПП служба	Током целе школске године	Извештаји, Facebook страница, сајт школе.
Сви разреди	Присуство родитеља у својству предавача *	Родитељ као стручњак у својој области рада.	Одељењске старешине, ПП служба,	По договору у склопу пројекта или наставног садржаја	Записник, Извештаји, Facebook страница, сајт школе.
* Развојни циљ					

18. ПРОГРАМ ИЗЛЕТА И ЕКСКУРЗИЈА

Циљеви и задаци садржаја екскурзије.

- очување, подстицање и унапређивање укупног здравственог стања ученика, њиховог правилног психофизичког и социјалног развоја;
- стварање основа за усвајање активног, здравог и креативног начина живота и организовања и коришћења слободног времена;
- проширивање постојећих и стицање нових знања и искустава о непосредном природном и друштвеном окружењу;
- развијање еколошке свести и подстицање ученика на лични и колективни ангажман у заштити природе;
- социјализација ученика и стицање искустава у колективном животу, уз развијање толеранције и одговорног односа према себи, другима, окружењу и културном наслеђу;
- развијање позитивних односа према националним, културним и естетским вредностима;
- развијање способности сагледавања развоја привредних могућности краја, односно региона који се обилази.

Циљ екскурзије је непосредно упознавање појава и односа у природној и друштвеној средини, упознавање културног наслеђа и привредних достигнућа, а у циљу остваривања образовно-васпитне улоге школе.

За разредну наставу реализује се једнодневни излет на дестинације које одаберу учитељи, водећи рачуна о претходни искуствима са дестинацијама, а за ученике виших разреда организују се екскурзије у трајању од два дана на дестинацијама које одаберу наставници.

Прецизирање дестинације и времена реализације прецизира се годишњим планом рада сваке школске године.

Школа ће годишњим планом рада предвидети једнодневну посету ученика специјализованој изложби „ ЕХРО 2027 Београд “, у периоду од 17.маја до 25. јуна 2027.године.

Виши разреди

Север

Активности у образовно -васпитном раду	Образовно -васпитна област	Циљеви и задаци садржаја програма	Број дана
-Посматрање -Упоредивање -Дружење -Разговор (постављање питања и давање одговора) -Упознавање -Проширивање знања -Развијање еколошке свести и интересовања за природу -Развијање љубави према домовини -Подстицање социјализације -Упознавање начина живота и рада људи појединих крајева	-Српски језик -Географија -Историја -Биологија -Ликовна култура -Верска настава	Упознавање на терену онога што је научено из наведених наставних области -Упознавање, проширивање и сагледавање географских објеката и појмова -упознавање и проширивање знања о културно - историјским споменицима -упознавање са биљкама и животињама -разгледање и упознавање елемената ликовне културе	2

Исток

Активности у образовно -васпитном раду	Образовно -васпитна област	Циљеви и задаци садржаја програма	Број дана
-Посматрање -Упоредивање -Дружење -Разговор (постављање питања и давање одговора) -Упознавање -Проширивање знања -Развијање еколошке свести и интересовања за природу -Развијање љубави према домовини -Подстицање социјализације -Упознавање начина живота и рада људи појединих крајева	-Српски језик -Географија -Историја -Биологија -Ликовна култура -Музичка култура -Верска настава -Техника и технологија -Физика	Упознавање на терену онога што је научено из наведених наставних области -Упознавање, проширивање и сагледавање географских објеката и појмова -упознавање и проширивање знања о културно - историјским споменицима -упознавање са биљкама и животињама -разгледање и упознавање елемената ликовне и музичке културе -упознавање са радом хидроелектрана	2

Запад

Активности у образовно - васпитном раду	Образовно -васпитна област	Циљеви и задаци садржаја програма	Број дана
-Посматрање -Упоредивање -Дружење -Разговор (постављање питања и давање одговора) -Упознавање -Проширивање знања -Развијање еколошке свести и интересовања за природу -Развијање љубави према домовини -Подстицање социјализације -Упознавање начина живота и рада људи појединих крајева	-Српски језик -Географија -Историја -Биологија -Ликовна култура -Музичка култура -Верска настава -Техника и технологија -Физика	Упознавање на терену онога што је научено из наведених наставних области -Упознавање, проширивање и сагледавање географских објеката и појмова -упознавање и проширивање знања о културно -историјским споменицима -упознавање са биљкама и животињама -разгледање и упознавање елемената ликовне културе	2

Југ

Активности у образовно - васпитном раду	Образовно -васпитна област	Циљеви и задаци садржаја програма	Број дана
-Посматрање -Упоредивање -Дружење -Разговор (постављање питања и давање одговора) -Упознавање -Проширивање знања -Развијање еколошке свести и интересовања за природу -Развијање љубави према домовини -Подстицање социјализације -Упознавање начина живота и рада људи појединих крајева	-Српски језик -Географија -Историја -Биологија -Ликовна култура -Музичка култура -Верска настава -Техника и технологија -Хемија -Физика	Упознавање на терену онога што је научено из наведених наставних области -Упознавање, проширивање и сагледавање географских објеката и појмова -упознавање и проширивање знања о културно -историјским споменицима -упознавање са биљкама и животињама -разгледање и упознавање елемената ликовне културе	2

[Повратак на садржај](#)

Нижи разреди

Програм излета и екскурзија

Разред	Активности/теме/садржаји	Време реализације	Носиоци реализације	Облик/начин
I-IV	2026/2027; Глоговац - Београд –	крај маја, почетак јуна	Ученици, родитељи, разредне старешине, директор, агенција	екскурзија
I-IV	2027/2028; Глоговац-Топола-Аранђеловац-Буковичка бања	крај маја, почетак јуна	Ученици, родитељи, разредне старешине, директор, агенција	екскурзија
I-IV	2028/2029; Глоговац-Љубостиња-Врњачка бања- Крушевац-Лазарица	крај маја, почетак јуна	Ученици, родитељи, разредне старешине, директор, агенција	екскурзија
I-IV	2029/2030; Глоговац-Ниш -Нишка бања	крај маја, почетак јуна	Ученици, родитељи, разредне старешине, директор, агенција	екскурзија

19. ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ

Циљеви програма:

- развијање интересовања и љубави према књизи,
- подстицање ученика на читање књига и поред обавезне литературе,
- развијање културе читања и говорне културе,
- неговање и развијање истраживачког духа, критичког мишљења и креативности ученика,
- унапређивање информационе и медијске писмености ученика,
- стварање радних навика,
- мотивисање ученика за самостално проналажење, селекцију и коришћење информација,
- подстицање надарених и талентованих ученика на учешће у разним културно-забавним активностима школе,
- обележавање различитих Међународних дана,
- испуњавање слободног времена ученика,
- подршка реализацији наставних планова и програма свих наставних предмета,
- пружање стручне и педагошке подршке наставницима у реализацији наставе

Разред	Активности/ теме /садржаји	Временска динамика	Носиоци реализације	Облик/начин остваривања
2.-4.	Добро дошли прваци	септембар	библиотекар, ученици, учитељи	приредба
1.-8.	Обележавање међународног дана писмености	8. септембар	библиотекар, ученици, наставници, учитељи	организовање радионице на тему врста писмености (медијска, дигитална, информатичка)
1.	Упознавање ученика првог разреда са радом школске библиотеке	септембар	библиотекар, учитељи	развијање културе читања, говорне културе као и потреба, навика и интересовања за коришћење библиотечке грађе
1.-8.	Промоција рада школске библиотеке путем школског сајта	септембар	библиотекар, наставник	текстови, фотографије, презентација

			информатике	
5.-8.	Обележавање Европског дана језика	26. септембар	библиотекар, ученици, наставници страних језика	презентација, израда паноа
1.-8.	Обележавање Дечије недеље	Прва недеља октобра	библиотекар, ученици, наставници, учитељи	ликовни, литерарни и драмски радови
1.-8.	Месец књиге акција Поклони књигу школској библиотеци	октобар	библиотекар, ученици, наставници, учитељи	акција
1.-8.	Посета Сајму књига у Београду	октобар	библиотекар, ученици, наставници, учитељи	посета
5.- 8.	Обележавање Светског дана школских библиотека	последњи понедељак у октобру	библиотекар, ученици, наставници, учитељи	презентација посета сеоској библиотеци
1.-8.	Обележавање Дана школе	8. новембар	библиотекар, ученици, наставници, учитељи	презентација приредба
	Планирање набавке потребне литературе и публикација за ученике, наставнике и стручне сараднике, као и медијатечке грађе	новембар	библиотекар	утврђивање годишњег плана обрада лектире, богаћење књижевног фонда, набавка актуелних наслова
	Сарадња са Народном библиотеком „Радислав Никчевић“ у Јагодини	децембар и по потреби	библиотекар	заједничка обука библиотечког особља, учешће у стручном усавршавању
1.-8.	Илустрација најлепше бајке	децембар	библиотекар, ученици, учитељи и наставници	ученици илуструју најлепшу бајку по избору
1.-8.	Школска слава Свети Сава	27.јануар	библиотекар, ученици, наставници, учитељи	презентација приредба
1.-8.	Међународни дан матерњег језика	фебруар	библиотекар, ученици, наставници, учитељи	у виду активности писања састава коришћењем речи које су позајмљене из страних језика као и израда паноа
1.-8.	Обележавање Дана слободе приступа информацијама	16.март	библиотекар, ученици, наставник информатике, учитељи	дебата на тему Књига или рачунар
1.-8.	Међународни дан поезије	21. март	библиотекар, ученици,	презентација -песници и познати глумци

[Повратак на садржај](#)

			наставници, учитељи	читају песме, ученици који пишу песме читају своје радове
1.-8.	Обележавање Међународног дана дечје књиге	2. април	библиотекар, ученици, наставници, учитељи	креативна радионица – на којој ће ученици стварати своје сликовнице и писати бајке, док ће старији ученици говори о својим омиљеним делима
1-8.	Обележавање Светског дана књиге	23. април	библиотекар, ученици, наставници, учитељи	ученици раде презентацију на основу својих омиљених књига, разговор о екранизованим књигама
	Набавка и расподела књига одличним ученицима, сређивање књижевног фонда и стручно усавршавање	мај	библиотекар	набавка књига према потребама корисника библиотеке
1-8.	Проглашење најчитаније књиге у протеклој години	јун	библиотекар, ученици, наставници, учитељи	дебата о најчитанијој књизи године
1-8.	Организовање дана размене старих уџбеника	јун	библиотекар, наставници, учитељи, ученици,	размена старих уџбеника
	Сређивање књижевног фонда, утврђивање стања књига у библиотеци и замена оштећене библиотечке грађе	август	библиотекар	сређивање књижевног фонда, утврђивање стања књига у библиотеци и замена оштећене библиотечке грађе
	Техничке и организационе припреме за почетак школске године	август	библиотекар	припреме за почетак школске године
	Просторно уређење школске библиотеке	август	библиотекар	уређивање простора библиотеке

20. ПОСЕБНИ ПРОГРАМИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА ШКОЛЕ

План развијања и унапређивања наставног процеса

На основу РП-а наставни процес треба да се реализује кроз примену одговарајућих дидактичко-методичких решења, уз уважавање потреба ученика у смислу давања могућности избора у вези са начином обраде теме, облика рада и материјала, успостављање критеријума оцењивања и стварања подстицајне и креативне атмосфере за учење. Циљ је да се наставници и ученици оспособе за самоевалуацију, као и за постављање остварљивих циљева. Један од задатака је и развој критичког мишљења.

Време реализације	Садржај активности	Реализатори
Током године	Примена адекватних дидактичко-методичких решења на часу	Наставници разредне и предметне наставе, педагог
На почетку наставне теме	Давање могућности ученицима да бирају начин обраде градива, облике рада и материјале за рад	Наставници предметне наставе и ученици
Током године	Тимски рад при планирању и реализацији наставе	Наставници разредне и предметне наставе
Након наставне јединице или теме	Самоевалуација наставника	Наставници разредне и предметне наставе
На почетку школске године	Постављање дугорочних циљева попуњавањем	Ученици
Новембар, јануар и април на ЧОС-у	Постављање краткорочних циљева попуњавањем	Ученици
Квартално на ЧОС-у	Самоевалуација ученика	Ученици
Током године	Коришћење дигиталних алата у настави	Наставници
Почетак другог полугодишта	Размена искустава, припрема, посете и вредновање рада од стране наставника	Наставници
Крај првог полугодишта, трећи квартал	Анкетирање и евалуација рада у циљу унапређења и праћења примене коришћених метода	Наставници, Тим за самовредновање, стручни сарадници

План унапређења програмирања рада школе

Развојним планирањем тежи се унапређењу квалитета рада установе у односу на потешкоће и изазове, недостатке са којим се иста суочава. У складу са утврђеним стандардима квалитета рада, настоји се развити окружење у коме између свих докумената постоји обострана валидација. С тим у вези, у складу са потребама школе сачињава се план рада који прати приоритете развојних циљева. На основу анализе потреба школе формира се РП за одређени период, а на основу тога одређује даљи ток рада саме установе. У овом сегменту школског програма издвојићемо потенцијалне активности којима је могуће унапредити програмирање, планирање и извештавање о раду установе.

Време реализације	Садржај активности	Реализатори
Август/септембар	Анализа извештаја Тима за самовредновање и Тима за обезбеђивање квалитета рада установе у циљу планирања рада установе у складу са унапређеним мерама деловања	Тимови (самовредновање, обрзбрђивања квалитета рада), Актив за развојно планирање, стручни сарадници, директор
Након класификационих периода	Израда акционих планова у циљу унапређења рада установе	Директор, стручни сарадници, Тимови, Актив за развојно планирање
Прво полугодиште	Анкетирање, евалуација и анализа резултата у циљу формирања предлога мера	Директор, стручни сарадници, Тимови
На крају првог полугодишта и на крају школске године	Анализа стања у школи у циљу утврђивања остварености планираног	Тимови, Актив за развојно планирање
У току израде РП	У складу са аналитичким проценама, израдити приоритетне правце развоја	Актив за развојно планирање, ССм директор

План унапређења ресурса школе

На основу РП-а планирано је да се ресурси школе унапреде учествовањем школе у националним и међународним пројектима. Људски ресурси ће се унапредити кроз стално стручно усавршавање запослених радника. Планирано стручно усавршавање у складу са Развојним планом оствариваће се активностима из приоритетних области стручног усавршавања са посебним акцентом на развијање компетенција у циљу стварања школе као образовног и културног центра заједнице.

Време реализације	Садржај активности	Реализатори
Према потреби и плану стручног усавршавања	Стручно усавршавање, напредовање и професионални развој наставника и стручних сарадника	Наставници, директор, стручни сарадници
Према датуму конкурса	Учешће и конкурисање школе у пројектима који могу донети додатна финансијска средства	Директор, секретар, наставници, стручни сарадници
На почетку првог или другог полугодишта	Набавка приручника, стручне литературе и дидактичког материјала	Директор, секретар, наставници, стручни сарадници
Током године	Богаћење библиотечног фонда	Директор, секретар, наставници, стручни сарадници
Током године	Коришћење дигиталних ресурса у циљу унапређења ОВ праксе	Наставници, стручни сарадници
Током године	Учешће и размена примера добре праксе на локалном и националном нивоу	Директор, координатори Тимова, стручни сарадници

План унапређивања пружања подршке ученицима

Актуелни РП предвиђа рад на повећању безбедности ученика и социјалном развоју, као и задовољавању потреба и интересовања ученика уз прихватање здравих стилова живота. Планира се, као и до сада, пружање помоћи ученицима са сметњама у развоју и ученицима који имају потешкоћа у савладавању наставног садржаја. Такође, води се рачуна и о даровитим ученицима којима се планира подршка кроз богаћење наставног садржаја.

Време реализације	Садржај активности	Реализатори
Почетак школске године, крај првог полугодишта, крај године	Повећање безбедности ученика у школи	Директор, локална самоуправа, МУП
Током пресека стања у току школске године	Унапређивање рада кроз увођење ИОП-а свих врста (1,2 и 3), а пре свега кроз индивидуализовани начин рада	Наставници, педагог
Према потреби	Организовање активности које доприносе личном и развоју социјалних вештина и здравих стилова живота	Наставници, педагог
Током године, посебно у последњем кварталу 8.р.	Пружање подршке ученицима при избору даљег образовања	Тим за ПО, ОС, педагог, родитељи
Новембар Април	Развијање ученичких потенцијала кроз учешће у различитим пројектима	Координатори пројекта, стручни сарадници
Према календару културних активности	Учествовање у хуманитарним акцијама, друштвено-корисни рад у циљу јачања правих друштвених вредности	УП, наставници, учитељи, ОС, стручни сарадници

План за унапређивање постигнућа ученика

РП-ом се планира подизање постигнућа ученика на виши ново са циљем остваривања образовних стандарда у току школске године и на завршном испиту. Дефинисан циљ ће се остварити развијањем општих међупредметних компетенција које су, са друге стране, у вези са исходима учења.

Време реализације	Садржај активности	Реализатори
Август	Усаглашавање иницијалних тестова на нивоу већа	Наставници, стручни сарадници
Новембар, април	Тестирања ученика 8. р.и анализа резултата	Наставници српског језика и математике
Јануар, јун	Упоредна анализа посећености часова допунске наставе и оцена ученика	Учитељи, наставници, стручни сарадник
Друго полугодиште	Мотивисање ученика за похађање часова припремне наставе за ЗИ	Наставници
Континуирано	Пружање подршке ученицима у учењу	Вршњачко подучавање, стручни сарадник, предметни наставник
Континуирано	Укључивање ученика у процес планирања и извођења наставног процеса	Наставници, стручни сарадник, УП

План унапређења сарадње са родитељима

У складу са РП и организацијом ОВ рада, сарадња са родитељима један је од кључних ресурса и мера применљив на различитим областима образовно-васпитног деловања. На основу тога се израђује програм сарадње са породицом –садржан у овом документу, и план рада на годишњем нивоу. Капацитети јачања подршке родитељима и успостављања сарадње засновани су на усклађености специфичности саме школе и потребама које су одређене животним приликама, због тога је наведена активност општа, док се специфичне израђују у Развојном плану.

[Повратак на садржај](#)

Време реализације	Садржај активности	Реализатори
По календару културних активности	Анализа сарадње са родитељима	Директор, СС, ОС
Након анализе	Предлог мера унапређења сарадње на основу анализе стања (укључивање УП, ВТ, Тима за професионалну оријентацију, планирање заједничких активности са родитељима и ученицима)	Директор, СС, Тим за обезбеђивање квалитета

21. ПРОГРАМ РАДА УЧЕНИЧКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

УЧЕНИЧКИ ПАРЛАМЕНТ

Закон о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“ бр.88/2017, 27/2018 – др закон, 10/2019, 27/2018 – др закон, 6/2020, 129/2021, 92/2023, 19/2025) прописује важност постојања Ученичког парламента. Ученички парламент је независна организација ученика наше школе, чији су основни задаци: развијање демократских односа, остваривање и заштита права ученика и развијање сарадње са другим, сличним организацијама у земљи и иностранству.

У последња два разреда основне школе и у средњој школи организује се ученички парламент (у даљем тексту: парламент) ради:

- 1) давања мишљења и предлога стручним органима, школском одбору, савету родитеља и директору о: правилима понашања у школи, мерама безбедности ученика, годишњем плану рада, школском развојном плану, школском програму, начину уређивања школског простора, избору уџбеника, слободним активностима, учешћу на спортским и другим такмичењима и организацији свих манифестација ученика у школи и ван ње и другим питањима од значаја за њихово образовање;
- 2) разматрања односа и сарадње ученика и наставника, васпитача или стручног сарадника и атмосфере у школи;
- 3) обавештавања ученика о питањима од посебног значаја за њихово школовање и о активностима ученичког парламента;
- 4) активног учешћа у процесу планирања развоја школе и у самовредновању школе;
- 5) предлагања чланова стручног актива за развојно планирање и тима за превенцију вршњачког насиља из реда ученика.

Парламент чине по два представника сваког одељења седмог и осмог разреда у основној школи

Чланове парламента бирају ученици одељењске заједнице сваке школске године. Чланови парламента бирају председника.

Парламент бира два представника ученика који учествују у раду школског одбора, у складу са чланом 119. овог закона.

Ученички парламент има пословник о раду.

Програм рада парламента саставни је део годишњег плана рада школе.

Ученички парламенти школа могу да се удруже у заједницу ученичких парламената, као и да сарађују са удружењима и организацијама које се баве заштитом и унапређењем права ученика.

ЦИЉ: Јачање ученичке партиципације у процес доношења одлука, унапређења образовно васпитне праксе и развоја хуманих вредности кроз демократску културу школе.

Време реализације	Садржај активности	Реализатори
СЕПТЕМБАР	Одржавање часова одељенског старешине у одељењима семог и осмог разреда и избор одељенског члана за УП;	Одељењски старешина, стручни сарадник, ученици
ОКТОБАР	Конститутивна седница УП. Избор руководства УП Упознавање ученика са организацијом рада Ученичког парламента (начином рада парламента и обавезама ученика као представника у парламенту, пословником о раду УП) Упознавање чланова ученичког парламента са кодексом понашања. Учешће у организовању Дечије недеље Обележавае Светског дана Менталног здравља *Обележавање осталих важних датума по календару културних активности	чланови УП предметни наставници учитељи директор одељењске заједнице
НОВЕМБАР	Обележавање Данатолеранције Упознавање са Конвенцијом о правима детета Учешће у активностима за Дан Школе	чланови УП предметни наставници учитељи директор одељењске заједнице

	Анализа успеха и дисциплине на крају првог клас. периода	
ДЕЦЕМБАР/ЈАНУАР	Учествовање у ХУМАНИТАРНИМ и Новогодишњим активностима Обележавање школске славе Светог Саве Анализа успеха и дисциплине на крају I полугодишта Разматрање односа и сарадње ученика и наставника и атмосфере у школи	Учитељи, наставници, стручни сарадник
ФЕБРУАР	Организација вршњачке помоћи ученицима са слабијим успехом, на нивоу одељења Како се заштити од електронског насиља (упознавање са програмским активностима) Учешће у обележавању дана розих мајца	Стручни сарадник чланови УП одељењске старешине
МАРТ/ АПРИЛ	Давање мишљења о културним активностима у школи Активности које промовишу ненасиље и толеранцију (ученичке идеје),	чланови Ученичког парламента

	просоцијално понашање Обележавање других активности по календару културних активности школе	
МАЈ	Упознавање са извештајима о реализацији ученичких екскурзија Промоција успешних ученика Обележавање Међународног дана породице Обележавање недеље сећања и заједништва	Стручни сарадник чланови УП одељењске старешине
ЈУН	Учешће у организацији прославе Мале матуре Анализа рада Ученичког парламента, извештај Анализа успеха и дисциплине на крају II полугодишта	чланови Ученичког парламента предметни наставници учитељи директор одељењске заједнице координатори УП

ВРШЊАЧКИ ТИМ

Циљ постојања Вршњачког тима јесте промоција вредности: толеранција, једнакост, заједништво, сарадње, ширење асертивног начина комуникације, хуманих вредности, превенција насиља, као и развијање другарства, поштовања и емпатије, тимског духа, осећања заједништва, али и јачање критичности и супротстављање проблемима данашњице. Циљ је да ученици науче да не подржавају насиље и да га, уколико је могуће спрече. То би допринело да се школа учини сигурнијим местом у коме ће свима бити пријатније, као и да се ученицима пружи могућност да учествују у доношењу неких одлука које се тичу њих самих. Улога вршњачког тима је од велике важности.

Представници вршњачког тима се предлажу на нивоу одељењских заједница. Чланови тима су ученици који су тимски играчи, креативни и конструктивни, у добрим су односима са највећим бројем ученика.

Чланови вршњачког тима ће мотивисати остале ученике у одељењу да се укључе у спречавање насиља. Дугорочно, корист је вишеструка јер ученик осећа да је важна и корисна карика заједнице, да својим залагењем мења ствари на боље, доприноси колективу, слободно и креативно се развија.

ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	САДРЖАЈИ, АКТИВНОСТИ
СЕПТЕМБАР	Избор ученика за ВТ (по три из сваког одељења) Израда плана рада ВТ Планирање :сарадња са наставницима разредне наставе (реализација радионица са ученицима нижих разреда) и помоћ ученицима петог разреда у прилагођавању на предметну наставу
НОВЕМБАР	Прављење паноа ВТ Анализа о појави насиља у школи и сугестије за побољшање понашања на крају првог клас. периода Обележавање дана Толеранције
ФЕБРУАР	Анализа о појави насиља у школи и сугестије за побољшање понашања на крају првог полугодишта Разговор на тему „такмичења и здрава конкуренција“ Давање сугестија о облицима реализације вршњачког учења
МАРТ	Анализа о појави насиља у школи и сугестије за побољшање понашања на крају трећег клас. периода

	Припрема и спровођење акције „Недеља лепих речи“ Размена искустава о сарадњи ученика и наставника
ЈУН	Разговор о понашању ученика на крају школске године Писање извештаја о раду ВТ у току школске године Израда плана за наредну школску годину
ТОКОМ ГОДИНЕ	Сарадња са Ученичким парламентом Разговор о значају похађања часова допунске и додатне наставе Разговор о кашњењу на часове и односу према тој обавези Сарадња са школским тимом за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, Саветом родитеља, Наставничким већем... Обележавање важних датума Разматрање кључних области пружања вршњачке подршке

22. ПРОГРАМ ШКОЛСКИХ ПРОЈЕКТА

Назив пројекта	Циљ пројекта	Садржај/активности	Очекивани исходи	Носиоци активности	Временски оквир
Трагом прошлости-ретроспектива, поглед у прошлост историје села	Циљ је развијање родољубља, неговање традиционалних вредности и познавање културе свог места	-припрема простора у складу са темом; -планирање активности са фокусом на циљ-презентација историје школе, приредба посвећена Вуку Караџићу, ученичке активности, обележавање актуелних	Ученици ће имати развијено осећање припадности сопственој породици, нацији и култури, познавати сопствену традицију и доприносити њеном очувању и развоју, знати и поштовати традицију, идентитет и културу других	Наставник српског језика, координатор за припрму Дана школе, наставник историје, наставник ликовне културе, директор, стручни сарадник, ученици	Година обележавања Јубилеја школе 2026/2027.

		значајних активности, кроз традиционалнији приступ	заједница и бити способни да сарађују са њиховим припадницима;		
Култура дијалога – моћ речи а не силе	Циљ је развијање асертивности, промовисање ненасилне комуникације, подстицање емпатије и превенирање вршњачког насиља	Циклус радионица у виду обуке вршњачких едукатора да у свом одељењу промовишу, негују и примењују асертивност и ЈА поруке, презентација постигнутих ефеката	Ученици ће бити способни да прикупљају, анализирају и критички процењују информације, да самостално решавају конфликте, имати боље разумевање за друге, контролишу емоције и боље разумеју своје и туђе потребе	Стручни сарадници, одељењске старешине, ученици, УП и ВТ	4 месеца
Засади наду – мисли зелено	Циљ је развијање еколошке свести, оснаживање ученика да брину о својој средини, да стечена знања повежу кроз практично деловање у смеру одрживог развоја	Предавања на тему екологије, културе живљења, активности уређивања простора, дворишта, садња дрвећа, еколошке акције, промовисање пожељних еколошких навика у својој средини, презентација постигнутих ефеката	Ученици ће бити способни да ефикасно и конструктивно раде као чланови тима, групе, организације и заједнице, да стечена знања о екологији и одрживом развоју активно примењују у свакодневной пракси, да брину о природи и угрожености њене будућности на одговоран начин брине о себи и околини	Наставник биологије, географије, хемије, ученици, УП	Март-јун
Корени и крила	Циљ је развијање културног и социјалног	Обележавање значајних културних активности кроз културни идентитет, радионице на	Ученици ће имати развијено осећање припадности сопственој породици, нацији и	Учитељи, наставник историје, српског језика, библиотекар, стручни сарадник	У складу са годишњим планом рада по календару

	идентитета, неговање традиције, свог порекла, познавање културне баштине	тему интеркултуралости, израда различитих садржаја од стране ученика у циљу очувања народне традиције свога краја, видео репортажа о значајним личностим	култури, познавати сопствену традицију и доприносити њеном очувању и развоју, знати и поштовати традицију, идентитет и културу других заједница и бити способни да сарађују са њиховим припадницима;		значајних активности
Снага у нама – ментално здравље је важно	Циљ је јачање ученичких капацитета у разумевању и регулацији својих емоција и потреба, јачање резилијентности и ношења са изазовима, развијање реалне слике о себи и својим потенцијалима	Анкетирање у циљу анализе и прилагођавања приступа ученицима, али и запосленима, радионице организоване од стране стручне службе, као и на часовима одељењске заједнице, активности УП, ВТ, едукације и предавања о очувању металног здравља, превазилажењу криза и стресних ситуација, саморегулисање емоција и очување благостања	Проналази релевантне и поуздане изворе информација од значаја за сналажење у свакодневним животним ситуацијама; јасно изрази сопствене мисли и осећања, са пажњом слуша саговорника и комуницира са другима на конструктиван начин; сарађује са члановима групе којој припада и одупре се притиску групе на асертиван начин; организује своје свакодневне активности на продуктиван начин	Стручна служба, одељењске старешине, ученици	Октобар- мај
Сањам планирам постајем	Циљ је да се ученици оспособљавају да идентификују	Анкетирање и информисање ученика о важности избора будућег занимања, каријерно информисање, каријерно	Ученићи се се оспособити да управљају својим учењем, радом и другим активностима и областима у којима могу да стекну,	Тим за професионалну оријентацију, Одељењске старешине, стручна служба, директор	Новембар- март

	сопствене способности, компетенције и интересе за будућност занимања	саветовање, радионице на тему професионалне оријентације, укључивање родитеља у процес избора занимања, односно давања слободе ученицима у том процесу, сарадња са другим школама, институцијама	унапреде и примене своје компетенције;		
Пројекат ван установе	Развијање и јачање компетенција и потенцијала наставника, оснаживање наставника да у свој рад уврсте иновације	У складу са циљевима Развојног плана и ресурсима локалне самоуправе, али и капацитетима и ресурсима у школи, праћењем доступних пројеката, школа ће, на челу са координаторима пројектних активности, конкурирати на неки од доступних пројеката	Наставници ће бити оснажени да у свој рад уведу иновације и унапреде своје социјалне компетенције	Координатори пројектних активности	Према датумима конкурса

ПРОГРАМ РАДИОНИЦА

Назив радионице	Циљ радионице	Очекивани исход	Носиоци реализације
Ван домета	Циљ је - безбедност деце на интернету	Ученици ће умети да препознају ризике безбедности деце на интернету, познају начине и кораке како да поступе у ситуацијама ризика и развијати дигиталне компетенције	Ученички парламент, Стручни сарадници, одељењске старешине
Вршњачка моћ	Циљ је – јачање вршњачке подршке	Ученици ће развијати емпатију, социјалне вештине, јачати осећања првржености и заједништва	Ученички парламент, Стручни сарадници, одељењске старешине, Вршњачки тим
Ја говор – морам да ти кажем	Циљ је – развијање асертивног начина говора	Ученици ће побољшати начин комуникације кроз активно слушање, разумевање невербалне комуникације, ЈА говора, разумевање туђих потреба	Ученички парламент, вршњачки тим и Стручни сарадници
Не дам стресу да ме сломи	Циљ је - развијање резилијентности код ученика	Ученици ће бити у стању да се са свакодневним	Стручна служба

		изазовима носе самостално и проценити када је важно затражити помоћ	
Чувам себе	Циљ је - очување безбедности ученика и развијање компетентости да воде рачуна сами о себи	Ученици ће развијати здраве навике, разумеће важност бриге о својим потребама, о осећају сигурности и безбедности	ПУ Јагодина, ВЈ Јагодина, ВТ и УП, стручни сарадник
Конфликти нису наша брига	Циљ је - развијање стратегије конструктивног решавања конфликта	Ученици ће развијати ненасиљан вид комуникације, саморегулацију емоција, бирати компромис, сарадњу и договор као методу разрешења конфликтних ситуација	Стручна служба, ВТ и УП

ПРОГРАМ ВАСПИТНЕ ПОДРШКЕ УЧЕНИЦИМА

Разред	Временска динамика	Активност	Начин остваривања	Начин праћења
1-8.	Једном недељно	ЧОС	По распореду часова одржавају се часови одељењске заједнице	Ес дневник
1-8.	Према Годишњем плану стручне службе, наставника, УП и ВТ	Радионице – социјални развој, ментално здравље, вршњачка подршка, подршка у учењу, проф. оријентација	Координисање активностима према потреби, актуелностима и у складу са плановима Тимова	Извештаји, фотографије, писана евиденција
1-8.	Према потреби	Индивидуални саветодавни рад	Индивидуални разговори ученика и ОС или ученик и СС у циљу пружања потребне подршке	Писана евиденција у ес Дневнику или извештајима
1-8.	Према Годишњем плану рада школе	Групни рад у оквиру пројекта, радионица, часовима одељењске заједнице, тематским	Учествовање у групном раду у циљу развијања социјалног развоја	Извештаји, евиденција у ес Дневнику

		часовима		
1-8.	Према потребама и планираним активностима	Сарадња са родитељима	Индивидуални доласци, родитељски састанци, Савет родитеља, учешће у истраживању, организацији школских активности, радионицама за родитеље...	Писана евиденција, ес Дневник, извештаји
1-8.	Према ГПРШ-у и процени наставника	Додатни рад	Додатна настава	Ес дневник
1-8.	Према ГПРШ-у и процени наставника	Допунски рад	Допунска настава	Ес Дневник
8.	Према Акционом плана унапређења квалитета рада и постигнућа ученика на ЗИ	Припрема за полагање ЗИ	Припремна настава	Ес Дневник
1-8.	Према потребама ученика	План подршке учења	План мера и активности у циљу пружања подршке ученицима који имају слабија постигнућа	Писана евиденција

23. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Школа у складу са својом образовно-васпитном улогом, одговорна је и према безбедности деце и ученика као и свих запослених у истој. Установа доноси акт којим прописује мере, начин и поступак заштите и безбедности деце и ученика за време боравка у установи и свих активности које установа организује, у сарадњи са надлежним органима из јединице локалне самоуправе (према Закону о основама система образовања и васпитања). Уз осврат на Закон о безбедности и здравља на раду, права, обавезе и одговорности даље се утврђују општим актом и колективним уговором. У складу са тим од великог је значаја сарадња са родитељима, другим законским заступницима и јединицама локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности у школи. Циљ је стварање превентивног оквира и јачање безбедоносних капацитета школе.

Активности	Начин остваривања	Носиоци активности	Временска динамика	Начин праћења
------------	-------------------	--------------------	--------------------	---------------

[Повратак на садржај](#)

- Упознавање запослених са Законима и правилником о мерама, начинима и поступцима безбедности - Упознавање запослених са општим актом о безбедности и здрављу на раду - Доступност кључних документа на огласној табли или сајту школе	- Транспарентност правилника и Закона; - Дежурства; - Истакнути план евакуације, сигнали безбедоносне мреже, чланови Тима за кризне ситуације, важни контакти; - Упознавање са колективним уговором и указивање на општи акт безбедности - Транспарентност кључних докумената на огласној табли или сајту школе	- Сви запослени у школи	Од почетка до краја школске године	-Познавање запослених са доступним документима -Књига дежурства -Уговори
-Организација предавања, обука запосленима - Организација предавања ученицима кроз СНА -Симулација и показне вежбе (најављене и ненајављене)	- Приручник о безбедности – БЕЗБЕДНА ШКОЛА- организација радионица, обуке, предавања, онлајн и у установи - Реализација наставног плана СНА (Животне вештине...) - Показне вежбе у складу са планом рада на ЧОС-у - Симулација или показне вежбе за запослене	- Тим за кризне ситуације, Тим за Заштиту од ДНЗЗ, Директор,Стручна служба, ученици, Одељењске старешине, запослени	У току школске године	-Евиденција извештаја, -Упитници, анкете - Евиденција у ес Дневнику, -Оглашавање на сајту - Извештаји стручног усавршавања
-Сарадња са установама здравствене заштите,	- систематски прегледи, сарадња у оквиру	Одељењске старешине, струна	У току школске године	Евиденција о сарадњи са локалном самоуправом

-Сарадња са установама социјалне заштите, -Сарадња са установом ПУ Јагодина, -Сарадња са Ватрогасном јединицом -ЈКП	потребних едукација и превенције здравља - у складу са планираним активностима према програму за социјалну заштиту - сарадња у организацији обука или вежби, предавања, консултације са полицијом и ватрогасцима -асистенција ЈКП у уређењу дворишта и околине	служба, директор, ученици		
-Праћење и унапређивање техничких услова безбедности	- видео надзор, провера исправности инсталација, доступности апарата за гашење пожара, превенирање и санирање последица временских услова, обезбеђивање оптималних услова за неометан рад и учење	- Ненаставно особље	У току школске године	-свакодневни обиласци, видео снимак надзорне камере

24. МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ И СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА

Опште међупредметне компетенције реализују се по следећем важећем документу:

„ Службени гласник РС „, број 88/2017, 27/2018 – др закон, 10/2019, 27/2018 – др. закон и 6/2020.

Разред	Службени Гласник РС-ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК
1.разред	Правилник о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Просветни гласник“: 10/2017-1, 12/2018-1, 15/2018-1, 18/2018-1, 1/2019-18, 2/2020-1, 16/2022-1, 1/2023-79 (исправка), 13/2023-455, 14/2023-383, 11/2024-1,1/2026 - 1)
2.разред	Правилник о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Просветни гласник“: 16/2018-47, 3/2019-1, 5/2021-1, 13/2023-457, 1/2026 - 1)
3.разред	Правилник о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Просветни гласник“: 5/2019-6, 1/2020-1, 6/2020-1, 7/2022-1, 13/2023-457,1/2026 - 1)
4.разред	Правилник о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Просветни гласник“:11/2019-1, 6/2020-20, 7/2021-671, 1/2023-1, 13/2023-458, 1/2026 - 1)
5.разред	Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Просветни гласник“: 15/2018-77, 18/2018-1, 3/2019-83, 3/2020-3, 6/2020-94, 17/2021-1, 16/2022-1, 13/2023-458, 14/2023-384, 3/2024-1,1/2026 - 1)
6.разред	Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Просветни гласник“: 15/2018-77, 18/2018-1, 3/2019-83, 3/2020-3, 6/2020-94, 17/2021-1, 16/2022-1, 13/2023-458, 14/2023-384, 3/2024-1,1/2026 - 1)
7.разред	Правилник о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Просветни гласник“: 5/2019-61, 1/2020-60, 6/2020-99, 8/2020-597, 5/2021-4, 17/2021-42, 16/2022-2, 13/2023-460, 14/2023-399, 1/2026 - 1)
8.разред	Правилник о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Просветни гласник“: 11/2019-61, 2/2020-6, 6/2020-118, 5/2021-8, 17/2021-58, 16/2022-2, 13/2023-470, 14/2023-407, 4/2024-1,1/2026 - 1)

* Овај правилник „Просветни гласник“:1/2026 - 1 , примењује се од 2027/2028 године.